ΥΠΟΜΝΗΜΑΤΑ

ΠΕΡΙ ΤΗΣ

ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΕΩΣ
ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ,

Ἀπὸ τὸ 1820 μέχρι τοῦ 1823,

ΣΥΓΓΑΦΕΝΤΑ

ΠΑΡΑ ΤΟΥ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΟΥ Π. ΠΑΤΡΩΝ

ΓΕΡΜΑΝΟΥ,

Καὶ Ἐκδιδόμενα Παρὰ Τοῦ Κυρίου

ΚΑΛΛΙΝΙΚΟΥ ΚΑΣΤΟΡΧΗ,

Σχολάρχου Καλαμῶν.

Ἔκδοσις Δευτέρα.

Ἐν Ἀθήναις

ΕΚ ΤΗΣ ΤΥΠΟΓΡΑΦΙΑΣ ΠΕΤΡΟΥ ΜΑΝΤΖΑΡΑΚΗ

ΟΔΟΣ ΝΤΕΚΑ ΑΡΙΘ 45

1837.

« Πλείστων μὲν οὖν ἀγαθῶν αἰτίους καὶ μεγίστων ἐπαίνων
« ἀξίους ἡγοῦμαι γεγενῆσθαι τοὺς τοῖς σώμασιν ὑπὲρ τῆς
« ΕΛΛΑΔΟΣ προκινδυνεύσαντας. »

(ΙΣΟΚΡ. ΠΑΝΗΓΥΡ. κβ΄.)

Ὁ ἀοίδιμος Μητροπολίτης Π. Πατρῶν Γερμανὸς ἤρχισε νὰ συγγράφῃ τὴν παροῦσαν Ἱστορίαν εὐθὺς, ὅτε ἤρχισεν ὁ κατὰ τοῦ ἐχθροῦ Πόλεμος, καὶ ἐπροχώρησεν ἕως εἰς τὸ τρίτον ἔτος τοῦ Πολέμου, ὅτε ἐστάλη εἰς τὴν Εὐρώπην διὰ κατεπειγούσας τῆς Πατρίδος ἀνάγκας. Ἐπανελθὼν δὲ κατὰ τὸ 1825, ἀπέθανεν εἰς τὸ Ναύπλιον. Οἱ δὲ κληρονόμοι του κοινῇ γνώμῃ μοὶ ἐπρόσφερον δῶρον αὐτὴν, ἐπὶ λόγῳ νὰ τὴν ἴδωσί ποτε τυπωμένην δι᾽ ἐμοῦ πρὸς δόξαν τῆς Πατρίδος. Πρὸ τεσσάρων λοιπὸν ἐτῶν ἐπροκήρυξα, ὅτι θέλω τὴν ἐκδώσει, καὶ ἱκανοὶ Συνδρομηταὶ μὲ συνέδραμον πολλαχόθεν. Πλὴν αἱ τότε περιστάσεις μ᾽ ἐμπόδισαν. Ἤδη δὲ ἐπιλαβόμενος τοῦ ἔργου κηρύττω δημοσίως, ὅτι ἡ τριετὴς αὐτὴ Ἱστορία, ἢ τὰ Ὑπομνήματα τυπώνονται ἀπαραλλάκτως, ὡς εἶναι αὐτοσχεδίως μὲ τὰς ἰδίας χεῖρας τοῦ ἀοιδίμου γεγραμμένα χωρὶς τινος προσθήκης ἢ ἀφαιρέσεως.

ΚΑΛΛΙΝΙΚΟΣ ΚΑΣΤΟΡΧΗΣ.

ΤΗ

ΙΕΡΑ ΣΥΝΟΔΩ

ΤΟΥ ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ.

Στρατιώτας τῷ Θεῷ καὶ τῇ Πατρίδι δὲν ἔλειψε προσφέρων πάντοτε ὁ ἱερὸς τῆς Ἀνατολικῆς καὶ μιᾶς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας Κλῆρος. Πιεζόμενος ὑπὸ τὴν τυραννίαν τῶν Ὀθωμανῶν, ἐξήγαγεν ἐκ τῶν κόλπων του φωστῆρας θείους καὶ τοῦ πνεύματος εὐτυχεῖς προαγωγοὺς τοὺς μακαρίους Εὐγενίους, Θεοτόκεις Πρωΐους καὶ μυρίους ἄλλους. Γνωρίζων τὴν δύναμιν τοῦ Θεοῦ τῶν Ὄντων ἐν ἀσθενείᾳ τελειουμένην, ἅμα ἡ ἄπειρος Αὐτοῦ εὐσπλαγχνία ἐπήκουσε τῶν δεήσεων τοῦ πιστοῦ Λαοῦ του, ὡς Μήτηρ φιλόστοργος, συνέδραμεν εἰς τὸν δίκαιον σκοπὸν τῶν τέκνων του, καὶ ἰδοὺ ἐν ὅπλοις μεγαλύνοντες τὴν δόξαν τοῦ Θεοῦ

καὶ τῆς Πατρίδος οἱ Γερμανοὶ τῆς Ἀχαΐας, οἱ Ἡσαΐαι τῶν Σαλώνων, οἱ Ἄνθιμοι τοῦ Ἕλους καὶ πλῆθος ἄλλοι.

Ὡς ἐκράτυνε Κύριος τὸ πνεῦμα τῶν νέων τούτων Μαρτύρων τῆς Ἑλληνικῆς Ἐλευθερίας! Ἐνωπλισμένους μὲ τὸν Σταυρὸν, τὸ τραῦμα τῆς δαιμονιώσης τυραννίας, ἀπέσειλε τούτους, καὶ ἐνεθάῤῥυνε τὸν Λαόν του, εὐαγγελιζόμενος "ΝΙΚΑ ΤΟΥΣ ΕΧΘΡΟΥΣ ΣΟΥ ΕΝ ΤΟΥΤΩ ΛΑΟΣ ΜΟΥ!" Αὐτοὺς προπορευομένους τῶν Στρατῶν κατὰ γῆν καὶ κατὰ θάλασσαν, ἀνέδειξεν ἄλλους Μωϋσεῖς κατὰ τῆς δυναστείας τοῦ νέου Φαραὼ, καὶ ἐταπείνωσεν ἐνώπιόν των τοὺς γαύρους υἱοὺς τῆς Ἄγαρ.

Ἡ δικαιοσύνη ἀνατίθησι τὴν πρώτην τοῦ ὁμίλου τούτου ἕδραν εἰς τὸν Ἱεράρχην Γερμανὸν, τόσον διακεκριμένον κατὰ τὴν ὑπὲρ πίστεως καὶ πατρίδος Πάλην. Τῆς Πατρίδος καὶ τῆς Ἐκκλησίας του πιστὸν καὶ γενναῖον τέκνον, τῆς Ἀχαΐας Ἱεράρχης κλεινὸς, ὄχι μόνον ὀρθοτομῶν τῆς θείας ἀληθείας τὸν λόγον, ὄχι μόνον στρατεύων, ἀλλὰ καὶ συγγράφων ἐπεχείρησε νὰ λαμπρύνῃ τὴν Ἐκκλησίαν καὶ τὴν Πατρίδα του.

Μάρτυρες τῶν θείων ἀρετῶν του ἡ Ἀχαΐα καὶ ἅπασα ἡ Πελοπόννησος, κήρυκες τῶν λαμπρῶν κατὰ τὸν Πόλεμον ἀγώνων του ἅπασα ἡ Ἑλλὰς καὶ ἡ Ἱστορία της, δὲν ἀρνοῦνται τὴν μᾶλλον ἢ κατὰ ἄνθρωπον ἀθανασίαν τοῦ ὀνό-

ματός του, καὶ ὁμολογοῦν τὴν εἰς τὴν μνήμην τȣ ἐξαιρετικὴν εὐγνωμοσύνην τῶν γενεῶν ὅλων.

Ἔργον τοιούτου ἱεροῦ Ἀνδρὸς, καὶ Ποιμένος Λαῶν παρὰ τῆς Θείας Προνοίας προσκληθέντος, τὰ Ὑπομνήματα ταῦτα ἀνατίθενται προσφυῶς τῇ Ἱερᾷ Ὑμῶν Συνόδῳ, ὦ ἀνώτατοι Ποιμένες τῆς Ἐκκλησίας! Μέτοχοι τȣ ὑπὲρ ἀνεξαρτησίας Ἀγῶνος, δὲν ἀγνοεῖτε, ὁπόσον ἡ χεὶρ καὶ τὸ πνεῦμα τοῦ Μητροπολίτου Γερμανοῦ εἰργάσθησαν εἰς δόξαν τῆς Ἐκκλησίας ἀνεξαρτήτου ἀπὸ τὴν πολιτικὴν διοίκησιν καὶ ἐπιῤῥοὴν Ἐξουσίας βαρβάρου, ξένης καὶ ἀλλοθρήσκου.

Εὐλογȣ̃ντες λοιπὸν τὸν ἄλλοτε Συναδελφὸν Ὑμῶν, καὶ ἀποδεχόμενοι τοὺς γραφικȣ̀ς

τούτους κόπους του, ἐκπληροῖτε καθῆκον διπλοῦν καὶ ὡς πρὸς τὸν ὁποῖον φέρετε διάσημον χαρακτῆρα καὶ ὡς πρὸς τὴν ἱερὰν δικαιοσύνην, τὴν ὁποίαν ἀπονέμετε κατὰ τὰς πράξεις ἑκάστου.

Ἐν Καλάμαις, τῇ 25 Σεπτεμβρίου, 1837.

ΚΑΛΛΙΝΙΚΟΣ ΚΑΣΤΟΡΧΗΣ.

ΕΙΔΟΠΟΙΗΣΙΣ

Περὶ τῆς δημοσιεύσεως τῶν Ὑπομνημάτων, ἐκδοθεῖσα ἐν Ἀθήναις τῇ 3 Αὐγούστου, 1837,

ΥΠΟ Ι. ΦΙΛΗΜΟΝΟΣ.

Ἕνας τῶν Πρωταγωνιστῶν τοῦ ὑπὲρ Ἀνεξαρτησίας Ἐθνικοῦ Ἀγῶνος διέπρεψεν ὁμολογουμένως ὁ ἀοίδιμος Γερμανὸς, Μητροπολίτης τῶν Πατρῶν. Νοῦς ὑγιὴς καὶ μεγαλεπίβολος, καρδία γενναία καὶ μεγαλουργὸς, ὁ εὐκλεὴς οὗτος Ἱεράρχης ὑψώθη εἰς τὴν διάσημον Ἀρχιερατικὴν ἕδραν, ὡς πρωωρισμένος παρὰ τῆς Θείας προνοίας νὰ διατρέξῃ ὠφελιμωτέρως ςάδιον εὐρὺ, τὸ διπλοῦν λέγομεν ςάδιον τοῦ Ποιμενάρχου τῶν Λαῶν καὶ τοῦ Πρωταγωνιςοῦ τῆς πολιτικῆς παλιγγενεσίας τούτων.

Τελευταία ὅλων τῶν Ἑλληνικῶν Πολιτειῶν ἡ Ἀχαΐα διεφύλαξεν εἰς ἑαυτὴν χαρακτῆρα αὐτονομίας καὶ ἐλευθερίας ἀπέναντι τῆς πανσθενοῦς κοσμοκρατορίας τῶν Ῥωμαίων· καὶ πρώτη πάλιν ἡ Ἀχαΐα δίδει ἐσχάτως καθ' ὅλην τὴν Μεσημβρινὴν Ἑλλάδα τὸ τόσον τολμηρὸν, ὅσον προσφιλὲς, σύνθημα τοῦ Πολέμου κατὰ τῆς μακρᾶς, τῆς ἰσχυρᾶς, Ὀθωμανικῆς Δυναστείας.

Τῆς ἀξιομνημονεύτου ταύτης ἐποχῆς τὰς λαμπρὰς σελίδας της ἀνοίγει ἡ Ἱςορία καὶ εἰς τὸν Ἱεράρχην τῆς Ἀχαΐας Γερμανόν. Οὗτος, ποιμὴν ἀληθὴς τῶν λογικῶν τῆς Ἐκκλησίας προβάτων, τίθησιν ὑπὲρ αὐτῶν τὴν ζωήν του, καὶ ἀναζωννύων τὴν σπάθην τῆς ἀνάγκης, προπορεύεται πρὸ τῶν στρατῶν πραῢς καὶ σώζων. Οὗτος, ὅλος ὑπὲρ τῆς σωτηρίας τῶν ὁμογενῶν του ἔνθους, περᾷ διαπόντειος εἰς τὴν Χριστιανικὴν Εὐρώπην, καὶ Ἱκέτης τῆς ἀγωνιώσης Θρησκείας καὶ Πατρίδος παρίσταται ἐνώπιον τῶν ἰσχυρῶν Θρόνων κατὰ τὴν Βερώνην.

Εἰς ἄνθρωπον ἱστορικὸν ὁποίαν δύναται ν' ἀντιπαραθέσῃ τις δόξαν λαμπροτέραν;

Τοιούτου Ἀνδρὸς τὸ αὐτοσχέδιον Σύγγραμμα περὶ τῶν πρώτων τριῶν χρόνων τῆς Ἐπαναςάσεως, παραδοθὲν εἰς ἡμᾶς παρὰ τοῦ Διδασκάλου Κ. Καλλινίκου Καστόρχη, προτιθέμεθα νὰ δημοσιεύσωμεν· καὶ ῥίπτοντες, ὡς ἀνωτέρω, μικρὰν ἐπὶ τῆς πολιτικῆς διογραφίας του ἔποψιν, σκοπὸν ἄλλον δὲν ἔχομεν, εἰμὴ νὰ ὑποστήσωμεν τὴν ἀκρίβειαν τῆς Συγγραφῆς του. Μέτοχοι τοῦ Ἀγῶνος ἀπὸ τῆς ἀρχῆς του, εἰδήμονες ὅλων τῶν περιςάσεων, ὅσαι εἶναι τὸ ὑποκείμενον τῆς, περὶ ἧς ὁ λόγος, Συγγραφῆς, ὁμολογοῦμεν τὴν πολλὴν ἐπιτυχίαν, ἡ ὁποία στεφανώνει τὸν Ἱστορικὸν κάλαμον τοῦ ἀοιδίμου Γερμανοῦ. Εἰς τὴν εὐσυνείδητον ταύτην ὁμολογίαν μας ἐλπίζομεν σύμφωνον μετ' οὐ πολὺ καὶ τὴν δημόσιον κρίσιν.

Φρονοῦντες, ὅτι εἶναι ἀδύνατον πρὸς τὸ παρὸν νὰ συγγράψῃ τὴν Ἱστορίαν τῆς νέας Ἑλλάδος, ὅστις δὲν ἔλαβε μέρος ἐνεργητικὸν εἰς τὴν Ἐπανάστασίν της, ὅςις δὲν ἐσπούδασε πολυετίαν εἰς τὸ σχολεῖόν της, οὐδ' ἐχώνευσεν ἐντελῶς ὅλην τὴν ἰδέαν τῶν μυρίων περιστάσεων καὶ τῶν μεγάλων μυστηρίων της· ἀποδεχόμεθα, ὅτι Ἕλλην τοῦ Ἀγῶνος, Ἕλλην μάλιστα φέρων πρῶτον πρὸς τοῖς ἄλλοις πρόσωπον εἰς τὸ μέγα τῆς Ἐπαναστάσεως δρᾶμα, τοιοῦτος Ἕλλην, ὡς ὁ Ἱεράρχης Γερμανὸς, πεπροικισμένος ἐνταυτῷ μὲ νοῦν, παιδείαν καὶ ἄλλα πολιτικὰ πλεονεκτήματα, ἠμπόρει ν' ἀναλάβῃ τὸ δύσκολον ἔργον τῆς Ἱστορίας της. Λυπηρὸν, ὅτι ἡ εἰς τὰς οὐρανίους σκηνὰς πρόωρος μετάβασις τούτου ἐστέρησε τὴν Ἑλλάδα καὶ τὴν φιλολογίαν της ἀπὸ τὴν γενικὴν ὅλης τῆς Ἐπαναστάσεως Συγγραφὴν τῆς χειρός του.

Ἀλλ', ἂν καὶ ὀλιγοχρόνιος ἡ Συγγραφὴ αὐτὴ, θεωρεῖται τόσον ἔτι πολύτιμος καὶ ἀναγκαία, ὅσον ἡ Ἱςορία τῶν πρώ-

των τῆς Ἐπαναςάσεως χρόνων μένει ὡσεπιπολὺ εἰς τὸ σκότος διὰ τὴν τότε ἔλλειψιν τῆς Δημοσιογραφίας καὶ τὴν ἐπιγενομένην φθορὰν τῶν ἰδιωτικῶν ἀλληλογραφιῶν καὶ τῦ Ἐθνικοῦ Ἀρχείου. Εὔληπτος, συνεπὴς, σύντομος, αὐςηρὰ καὶ ἀπολύτως εἰς τὰ πράγματα μόνον περιςρεφομένη, περιέχει ἐν γένει τὸ πολεμικὸν καὶ πολιτικὸν ταύτης τῆς περιόδου, καὶ προσφέρει οὕτως ὕλην, ἐπὶ τῆς ὁποίας δύναται νὰ ἐγχύψῃ μὲ πολὺν καρπὸν ὁ μετέπειτα Φιλόσοφος Ἱστορικός.

. . . .

ΠΡΟΛΕΓΟΜΕΝΑ

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΒΙΟΥ ΤΟΥ ΣΥΓΓΡΑΦΕΩΣ
ΚΑΙ ΤΩΝ ΥΠΟΜΝΗΜΑΤΩΝ ΤΟΥ.

Εἰς τὸ Ἱστορικὸν περὶ τῆς Φιλικῆς Ἑταιρίας Δικίμιον ἀνεφέραμεν (α) τὰ ἀνέκδοτα τότε περὶ τῆς Ἑλληνικῆς Ἐπαναςάσεως Ὑπομνήματα τοῦ Γερμανοῦ, Μητροπολίτου τῶν Πατρῶν, καὶ παρετηρήσαμεν ἀναγκαίαν τὴν δημοσίευσιν τούτων χωρὶς τινὸς ἄλλης προσθαφαιρέσεως. Τῆς παρατηρήσεώς μας αὐτῆς εἴχομεν λόγους ἱκανοὺς, τοὺς ὁποίους ἀπεσιωπήσαμεν εἰς τὴν ἐποχὴν ἐκείνην· ἐγνωρίζομεν, μ' ὁπόσην ἐπιμονὴν ἐζητήθησαν τὰ περιοδικὰ ταῦτα Ὑπομνήματα ἀπὸ διαφόρους, ἑτοίμους νὰ τὰ συγχωνεύσωσιν εἰς ἰδικήν των περὶ τῆς αὐτῆς ὕλης Συγγραφὴν, καὶ νὰ παραμορφώσωσιν οὕτω τὸ κύριον τοῦ Συγγραφέως των πνεῦμα· προεβλέπομεν ἀπαραίτητον τὴν νόθευσιν, ἢ καὶ αὐτὴν τὴν ἐξάλειψιν, πολλῶν ἀληθειῶν, ἐὰν μετέβαινον ταῦτα εἰς τὴν κυριότητα ἀνθρώπων, οἵτινες, ὀπαδοὶ τῶν ἀντιποιουμένων τὴν ἐξαιρετικὴν τῆς Ἱστορίας δόξαν, θεραπεύουσι τυφλῶς τὸν ἐγωϊσμὸν τῶν τοιούτων κενεμβατοῦντες. Εἰς τὸν ἰδιαίτερον χαρακτῆρα τοῦ Κυρίου Καλλινίκου Καςόρχη, ἀνδρὸς ἀφιλοκερδοῦς καὶ πιστοῦ φύλακος πολυτίμου παρακαταθήκης, ὀφείλεται πρὸ παντὸς ἡ ἀκεραιότης τοῦ Συγγράμματος τούτου. Αἰσθανόμεθα δὲ ἡμεῖς τὴν μεγαλητέραν εὐχαρίστησιν ἤδη, γινόμενοι ἐν μέρει τὸ ὄργανον τῆς ἐκδόσεώς του, καθ' ὃν ηὐχήθημεν πρῶτοι τρόπον.

(α) *Σελ. ς', Ὑποσημ. α.*

Εἶναι περίεργος ἡ λήθη, τὴν ὁποίαν ἠκολούθησαν ὡς πρὸς τὸν Γερμανὸν καὶ οἱ Δημοσιογράφοι καί τινες Ὑπομνηματισταὶ, ἢ Ἱστορικοὶ, τῆς Ἐπαναστάσεως. Μήτε οἱ πρῶτοι ἐμνημόνευσαν πώποτε τοῦ εὐκλεοῦς τούτου Μητροπολίτου, ἂν καὶ πάντοτε ἀναφέρουσι τοὺς Προμάχους τοῦ Πολέμου, διὰ νὰ προασπίωσι τὰ Ἐθνικὰ δίκαια, ἢ ν' ἀντιπολεμήσωσιν ἐκείνους, ὅσοι, ἔκλιμοι ἀξιώσεων, ἕρπουσιν ὡς κτήνη ἐνώπιον τῶν ἰσχυρῶν τῆς ἡμέρας· μήτε οἱ δεύτεροι, μολονότι ἐμεγάλυναν τούτων τὰς μηδαμινὰς πράξεις, καὶ ἐξύμνησαν ἄλλους, πολλῷ ὑποδεεστέρους εἰς τὴν βαθμίδα τῶν πρώτων Προσώπων τοῦ Πολέμου· μήτε οὗτοι, λέγομεν, ὡμίλησαν διόλου, ἢ ὡς ἔπρεπε, περὶ ἑνὸς Ἀνδρὸς, τὸν ὁποῖον ἡ Ἱςορία συγκατατάττει εἰς τὴν ἕδραν τῶν Πρωτενεργῶν καὶ Πρωταγωνιστῶν τῆς Ἐπαναστάσεως κατὰ τὴν Πελοπόννησον καὶ τὴν λοιπὴν Ἑλλάδα.

Εἴμεθα μακρὰν τοῦ νὰ συμφωνήσωμεν μ' ἐκείνους, ὅσοι, ἐσκοτισμένοι ἀπὸ τῆς φιλαυτίας τοὺς καπνοὺς, ἀγωνιῶσι νὰ μηδενίσωσι τῶν ἄλλων τὰς μεγάλας πράξεις, καὶ νὰ ὑποστήσωσι τὸν ἑαυτόν των ὡς τὸ μοναδικὸν κέντρον τῶν κατὰ τὸν Πόλεμον συμβεβηκότων, ὡς τὸ ὑπέρτατον σημεῖον τῶν ἐλπίδων τοῦ Ἔθνους. Μάτην ὀνειροπολοῦσιν οὗτοι ἀξιώσεις, τὸ ἀνυπόστατον μέρος τῶν ὁποίων θέλει ἐκλικμήσῃ ἡ Ἱςορία διὰ τῆς ἀληθείας τῶν πραγμάτων. Ἀπὸ τὴν ἀρχὴν αὐτὴν ὁδηγούμενοι ἀναλαμβάνομεν τὴν βιογραφίαν τοῦ Μητροπολίτου Γερμανοῦ, διὰ ν' ἀποδώσωμεν δικαιοσύνην εἰς τὸν ἐξαίρετον πατριωτισμὸν καὶ τοὺς ἐπωφελεῖς καὶ πρὶν καὶ κατὰ τὸν πόλεμον ἀγῶνας τούτου.

Γεννηθεὶς εἰς τὴν Θησώαν (α) τῆς Γόρτυνος, ἐμαθή-

(α) Δημητσάνην.

τευσεν εἰς αὐτὴν (α) τῶν προγόνων του τὴν γλῶσσαν, διαφέρων εἰς τὸν σοβαρὸν νοῦν καὶ εἰς τὰς ἑτοίμους προόδους του. Νέος προσδιορισθεὶς εἰς τὸν Ἱερατικὸν βίον, ἐχειροτονήθη διάκονος τοῦ Μητροπολίτου Ναυπλίας Ἰακώβου, νὲ κοσμημένος μὲ ἤθη αὐστηρά, καὶ δεικνύων προαγωγὸν τῆς ζωῆς του τὸ μέλλον.

(α) Εἰς μόνην τὴν Δημητσάνην ὑπῆρχε κατὰ τὴν Πελοπόννησον ἐπὶ τῆς Τουρκοκρατείας Σχολὴ Ἑλληνική, εἰς τὴν ὁποίαν συνέῤῥεε πανταχόθεν ἡ νεολαία τῆς Χερσοννήσου. Δευτερεύουσα αὐτῆς ὑπῆρχεν ἄλλη εἰς Ἄργος· ἀλλ' ἡ τῆς Δημητσάνης παλαιοτέρα καὶ ἐφωδιασμένη μὲ Βιβλιοθήκην διετηρήθη καὶ μετὰ τὸν Πόλεμον ἀκόμη. Ὠφέλησεν, ὅσον ἦτο δυνατόν, διασκεδάζουσα τὴν μεγάλην ἀχλὺν τῆς ἀμαθείας, πολὺ παχυλωτέρας μετὰ τὴν ἀτυχῆ καὶ καταστρεπτικὴν Ἐπανάστασιν τοῦ 1769. Οἱ Διδάσκαλοι, παραλαμβανόμενοι πάντοτε ἀπὸ τὸν Κλῆρον, ὄχι μόνον ἐπεμελοῦντο τὴν παράδοσιν τῶν Γραμματικῶν, καλλύνοντες τὸν νοῦν τῆς φοιτώσης Νεολαίας, ἀλλ' ἦσαν τόσοι πνευματικοὶ πατέρες τῆς ἰδίας, μορφόνοντες τὴν ψυχήν της διὰ τοῦ Θείου Λόγου. Διὰ τοῦτο τὰ ἤθη τῶν Κατοίκων αὐτῆς τῆς Κωμοπόλεως ἦσαν αὐστηρὰ ὡς θρησκευτικώτερα.

Εἰς τὴν ἰδίαν Σχολὴν ἠκολούθησε τὰς πρώτας σπουδάς τε καὶ ὁ Ἱερώτατος Πατριάρχης Γρηγόριος, γέννημα τῆς αὐτῆς πατρίδος.

Οἱ Δημητσανῖται ἄρα, κατοικοῦντες ὀρεινόν, πετρώδη καὶ δυστυχῆ τόπον, ἀπολαύουσιν ἰδιαιτέραν παρ' ὅλους τοὺς Πελοποννησίους τιμὴν διὰ τὴν εὐαισθησίαν των πρὸς τὰς Μούσας καὶ διὰ τὴν διαδοθεῖσαν ὠφέλειαν ἐκ τῆς Σχολῆς των. Εἶναι ἀδύνατον νὰ ὑπάρξῃ εἰς ἄνθρωπον δόξα ἱερωτέρα. Ἡ δόξα τῶν Ζωσιμάδων, τῶν Καπλάνων καὶ τοῦ Ἀθηναίου Ντίκα εἶναι ἀθάνατος.

Εἰς τὸ Δοκίμιον περὶ τῆς Ἑταιρίας τῶν Φιλικῶν ἀνεφέραμεν (Σελ. 62) τοὺς λόγους, διὰ τοὺς ὁποίους ἡ λοιπὴ Πελοπόννησος ἐστερεῖτο τοιούτων Ἀνθρωπισμοῦ Καταστημάτων·

« Οἱ δ' ἀπαίδευτοι ἀνθρωπισμοῦ δέονται. »

Ἀποβιώσαντος τοῦ Ἰακώβου, ἐσκέφθη ν' ἀναβῇ εἰς τὸν μεγαλήτερον κόσμον, τὴν Κωνσταντινούπολιν, καὶ τὰ διατρέξῃ στάδιον εὐρυχωρότερον. Ἐκεῖ, ἐπὶ τῆς Πρώτης Πατριαρχείας τοῦ Γρηγορίου, προεβιβάσθη Ἀρχιδιάκονος τοῦ Μητροπολίτου τῆς Κυζίκου, ὅτε ἐπαιδεύθη πλειότερον παρὰ τῷ φιλοσόφῳ Δ. Πρωΐῳ, τότε Φιλαδελφείας.

Ἡ χαρακτηριστικὴ ἱκανότης του, διατρέχοντος τὸ εἰκοστὸν τρίτον ἔτος, τὸν ἐπροσκάλεσεν εὐθὺς εἰς ἐκτάκτους Ἐκκλησιαστικὰς ὑπηρεσίας διὰ τῆς ἀποστολῆς του εἰς τὴν Πελοπόννησον, ὡς Ἐξάρχου, κατὰ τὸ 1800. Τῷ δὲ 1806, ἤτοι τῷ εἰκοστῷ ἐννάτῳ ἔτει τῆς ἡλικίας τυ, προεχειρίσθη Ἱεράρχης Παλαιῶν Πατρῶν. Ποιμάνας τὸν Λαόν του δεκαετίαν, καὶ μ' ἀνένδοτον ἐπιμέλειαν ὀρθοτομῶν τῆς ἀληθείας τὸν λόγον, ἀπελάμβανε παρ' ὅλων τὸ μεγαλήτερον σέβας, καὶ, πατὴρ ἀγαθὸς, ἠγαπᾶτο ἀνεξαιρέτως, χαίρων ἐπὶ πᾶσιν ὑπόληψιν γενικωτέραν καθ' ὅλην τὴν Πελοπόννησον. Εἰς τὴν ἰδίαν ἐποχὴν ἀπέδιδε χρέη εὐγνωμοσύνης εἰς τὴν πατρῴαν γῆν, εὐεργετῶν αὐτὴν διὰ πολλῶν κοινωφελῶν μέσων, ὑποστηρίζων χρηματινῶς τὸ τιμαλφέστερον Κατάστημα τῆς Σχολῆς της, καὶ δεικνύων πραγματικῶς αἰσθήματα φιλοκαλίας.

Τῷ 1815 ἐπέστρεψεν εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν, ὅπυ διέμεινε τριετίαν, ἀπολαμβάνων ἰδιαιτέραν ὑπόληψιν παρὰ τῇ Ἱερᾷ Συνόδῳ. Ἀκολούθως, τῷ 1818, κατέβη εἰς τὴν Πελοπόννησον, καὶ, ἄνθρωπος γενικωτέρων ἐνεργειῶν, ἐν ᾧ ἡ τότε Ἐκκλησιαστικὴ Διοίκησις ἔχαιρε προνόμια καὶ πολιτικῆς τινος δικαιοδοσίας, συνέδεσε τὰς μεγαλητέρας σχέσεις μετὰ τῶν Προκρίτων τοῦ τόπου, καὶ ἰδιαιτέρως μ' ἐκείνους τῆς Ἀχαΐας. Ἀπὸ τὴν περίςασιν ταύτην προκύπτουσι τὰ μεγαλήτερα ὀφέλη πρὸς τὴν Πατρίδα.

Πρὶν ἢ ἡ Πελοπόννησος μυηθῇ τῆς Ἐπαναστάσεως τὸ μυστήριον, Ἐπιστολή τις τοῦ ἐν Πίσῃ Α. Μαυροκορδά-

του πρὸς τὸν Γερμανὸν, ὑπαινίττουσα ἐπιτηδείως τὸ εὐτυχὲς μέλλον τῆς Πατρίδος, ἐδύθισε τοῦτον εἰς σκέψεις καὶ ὑπονοίας διαφόρους. Δύσκολον ἦτον εἰς αὐτὸν, ὡς καὶ εἰς πάντα ἄλλον, νὰ προΐδῃ τὴν ἐπιχείρησιν τῶν Φιλικῶν.

Μετ' οὐ πολὺ μεταβαίνει ἐκ τῆς Κωνσταντινουπόλεως ὁ Ἀντώνιος Πελοπίδας, ἐπιφορτισμένος νὰ κατηχήσῃ πρῶτον εἰς τὰς Πάτρας τὸν Ἀνδρέαν Καλαμογδάρτην, ὡς ἄνθρωπον ὀξύνουν, ἐνεργητικὸν, πολύτροπον καὶ ἰδιαιτέρως ἀντιπολιτευόμενον κατὰ τῶν Προεστώτων τῆς Ἀχαΐας, οἵτινες ὑπεβλέποντο εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν ἀπὸ τὰς Ἑταίρους. Ὁ Πελοπίδας ἐξηγεῖται καὶ ἐμπιστεύεται εἰς τοῦτον μέρος τῆς Κατηχήσεως· ἀλλ' αἱ ἐλπίδες του ᾤχοντο εὐθύς· καθ' ἣν προέκειτο στιγμὴν ἡ πρόσκλησις τῦ Μεγάλου λεγουμένου Ὅρκου, λαμβάνει ἀπάντησιν ἀρνητικὴν, καὶ τεθορυβημένος δι' ἐνδεχομένην προδοσίαν, καταφεύγει ὁδηγούμενος πρὸς τὸν Μητροπολίτην Γερμανὸν, ὡς ἱκανὸν καὶ τοῦ Καλαμογδάρτου τὴν ὕποπτον διαγωγὴν νὰ προκαταλάβῃ, καὶ εἰς τοῦτον νὰ χορηγήσῃ ὁδηγίας βασιμωτέρας. Εἰς τὴν πρώτην ἐμφάνισιν καὶ τοὺς λόγους τῦ Πελοπίδυ, μᾶλλον ἀπηλπισμένου, ὁ Γερμανὸς ἀναπολεῖ εἰς τὸν νοῦν του τὸ πνεῦμα τῆς ἐπιστολῆς τοῦ Μαυροκορδάτου, εὑρίσκει τὴν λύσιν του, καὶ κατά τινα τρόπον διατεθειμένος μᾶλλον, ἢ ἐμπνεόμενος ἀπὸ τὰς ἐμφαντικὰς τοῦ Ἀποστόλου προσρήσεις, ἀποδέχεται τὴν συμμετοχήν του εἰς τὴν Ἑταιρίαν. Τοιαῦται, ὡς ἀπὸ Θείας χειρὸς κινούμεναι, εὐτυχεῖς συμπτώσεις ἐμψύχωσαν τῶν Φιλικῶν τὰς προσδοκίας, συνήνωσαν μ' αὐτοὺς τὰ μέχρι τοῦδε διεστῶτα στοιχεῖα, καὶ ἔδοσαν ζωὴν εἰς τὰς μεγαλητέρας των προόδους.

Ὁ Γερμανὸς, πιστὸς εἰς τοὺς ὑπὲρ Πατρίδος ὅρκους του, μεταχειρίζεται τὴν ἐπήρειάν του, καὶ ὑποκρινόμενος ἄγνοιαν τοῦ Μυστηρίου, ἀφαιρεῖ ἐπιτηδείως παρὰ τῦ Κα-

6

λαμογδάρτου τὴν Κατήχησιν, καὶ διασκεδάζει, ὅσας ἦτος συνέλαβεν ἰδέας. Συνεργὸς θερμὸς τῆς προαγωγῆς τοῦ Μυστηρίου, συνιςᾷ τὸν Πελοπίδαν πρὸς τὸν Ἀνδρέαν Λόνδον, Ἀνδρέαν Ζαήμην καὶ λοιποὺς φίλους του, οἵτινες διὰ τοῦτο κλίνουσι τὸν αὐχένα εἰς τὴν διδασκαλίαν ἀνθρώπου, εἰς τὸν ὁποῖον οὐδὲ ἤθελον ἄλλως συγχωρήσει νὰ τοὺς πλησιάσῃ. Ἀπὸ τὸν αὐτὸν σκοπὸν ὁδηγούμενος, ἀνεδέχθη καὶ προσωπικῶς τὴν διάδοσιν τοῦ Μυστηρίου, κατηχήσας τὸν Χαριουπόλεως Βυσσαρίωνα, τὸν Κερνίτζης Προκόπιον, τὸν Νικηφόρον Νεζερίτην, τοὺς Κουμανιωταίους, τὸν Κλοκανᾶν ἀπὸ Λεχαινῶν, καὶ λοιπούς, καθὼς καὶ ἀπὸ τὸ Μεσολόγγιον προσκαλέσας κατήχησε τὸν Τασοῦν Τζιμπουράκην.

Ἐντεῦθεν ἄρχεται ἡ πολιτικὴ ἐποχὴ τοῦ Μητροπολίτου τούτου. Ἐνῷ ἡ Πελοπόννησος ἅπασα ἐπηρεάζετο κατ' αὐτοὺς τοὺς καιροὺς ἀπὸ τοὺς Προεστῶτας τῆς Ἀχαΐας, καὶ οὗτοι ἀπὸ τὸν Μητροπολίτην Γερμανόν, αὐτὸς ἄρα κατέστη ἤδη τὸ ὑψηλότερον πρόσωπον τῶν Ἑταιρικῶν πραγμάτων εἰς τὴν Πελοπόννησον. Ἀποδεικνύουσι τὸν λόγον μας διάφορα συμβεβηκότα καὶ αὐτὴ πρὸ πάντων ἡ κίνησις τοῦ Πολέμου.

Δύω ἦσαν τὰ οὐσιωδέστερα ἀντικείμενα, ἐπὶ τῶν ὁποίων περιεστρέφετο ἡ ἐξαίρετος προσοχὴ τούτου· ἡ τακτοποίησις τῆς Ἑταιρίας εἰς τὴν Πελοπόννησον καὶ ἡ παραλυσία τῶν σχεδίων τοῦ Ἀλῆ Πασᾶ, ἥτις συνεισέφερεν ὄχι μικρὸν καὶ εἰς τὴν καταστροφήν του. Καὶ τὴν ἀταξίαν τῶν Ἑταιρικῶν κινημάτων καὶ τὸν πανοῦργον Ἡγεμόνα τῶν Ἰωαννίνων ἐθεώρει ἐπίσης ὡς τοὺς δύω ὀλεθριωτέρους ἐχθροὺς τῶν μεγάλων ἐλπίδων τοῦ Ἔθνους.

Ἡ Ἑταιρία τῶν Φιλικῶν ἐνήργει κατὰ τὸ σχέδιόν της ἐπεκτεινομένη, δὲν προέβλεψεν ὅμως τὸν ἔγκαιρον διοργανισμὸν Κεντρικῶν Συστημάτων. Ταῦτα ἐδύναντο νὰ διευ-

θύνωσιν ἐπιτηδείως τὰς ἐργασίας τῶν λοιπῶν, ὅσος ἤθελε προαχθῇ ὁ ἀριθμός των, καὶ νὰ προλαμβάνωσιν ἐνδεχομένας καταχρήσεις ἢ παρεκτροπὰς, τόσῳ πλέον ὀλεθρίους, ὅσῳ καὶ ἐκ τῆς μικροτέρας ἐξ αὐτῶν ἐκινδύνευε νὰ σαλευθῇ ἐκ θεμελίων αὐτὴ πρὸ πάντων ἡ ὕπαρξις του Ἔθνες. Διοίκησις ξένη, βάρβαρος, ἐγωϊστικὴ, καὶ εὑρισκομένη εἰς διηνεκῆ ὁπλοφορίαν, ὡς εἰς πόλεμον, ἀναμφίβολον εἶναι, ὅτι εἶχε καὶ τὰς ὑποψίας της δεινοτέρας, καὶ τὰς ὁρμάς της πλέον ἀκαθέκτους, καὶ τὰς ἐκδικήσεις της ἔτι σκληροτέρας. Παράδειγμα, ἡ πρώτη Ἐπανάστασις τοῦ 1769, ὅτε νικήσασα δὲν ἐκδικήθη τοὺς αἰτίους, ἀλλ' ἀπεθέρισε τὸ ἓν τρίτον τοῦ πληθυσμοῦ τῆς Πελοποννήσυ καὶ τῆς Αἰτωλίας. Παράδειγμα, ἡ ἐπὶ τῶν 1808 διαγωγή της, ὅτε ἀπὸ ἁπλᾶς κινηθεῖσα ὑποψίας, ἐμφυτευθείσας παρὰ τοῦ Σεβαστιάνου διὰ σκοποὺς πολιτικοὺς τῆς Γαλλίας κατὰ τῆς Ἄρκτου, ἐνώπλισε τοὺς Λαούς της κατὰ τῶν Ἁρματωλῶν, τοὺς ὁποίους ἐξωλόθρευσε. Παράδειγμα, ἡ τελευταία Ἐπανάστασις τῶν 1821, ὅτε νενικημένη κατέσφαξε πανταχοῦ μυριάδας ἀθώων.

Ἀπὸ τὴν πεῖραν ὁδηγουμένη ἡ Ἑταιρία ἐθεώρησεν ἀργὰ τὴν περὶ τῶν τοιούτων ἀνάγκην, ἀρχήσασα τὴν σύστασιν τῶν Ἐφοριῶν εἰς Ἰάσιον, Κωνσταντινούπολιν καὶ ἄλλας πόλεις (α). Ἐνησχολημένη εἰς τὸ κυριώτερον ἔργον τοῦ νὰ ἀναδείξῃ τὸν Ἀρχηγόν της, ἀντιμαχομένη μ' ὅλας τὰς πολιτικὰς καὶ ἠθικὰς δυσκολίας, καὶ καταπιεζομένη ἀπὸ ἀπροβλέπτους βιαίας περιστάσεις, δὲν ἔτυχε τοῦ ἁρμοδίυ καιροῦ, διὰ νὰ προσηλωθῇ εἰδικῶς εἰς τὴν κατάστασιν τῆς Μεσημβρινῆς Ἑλλάδος καὶ νὰ ἐργασθῇ περὶ τοῦ μονίμου Ὀργανισμοῦ της. Ἐξ αὐτῆς τῆς αἰτίας πᾶς Ἀπόστολος, ὁποιοσδήποτε ἀκόμη Προσήλυτος, ὑπῆρχεν ὡς

(α) Ζήτει εἰς τὸ Δοκίμ. περὶ τῆς Φιλικ. Ἑταιρίας Σελ. 233 — 241.

Ἀρχή τις ἀπόλυτος· καὶ οἱ ἄνθρωποι ὠθούμενοι καὶ ὠθοῦντες τοὺς ἄλλους εἰς τὸ πλοῖον τῆς ἀβεβαιότητος, ἔπλεον χωρὶς πυξίδα, καὶ αὕτη ἦτον ἡ ὕπαρξις ἑνὸς Κεντρικοῦ Συστήματος.

Συγχρόνως τῆς Κωνσταντινουπόλεως ἡ Ἐφορία, ἢ ἡ Ἀρχή, ἐζήτησε τὰς συνεισφορὰς τῆς Πελοποννήσου (α). Δὲν ἀποτολμῶμεν νὰ ῥίψωμεν ψῆφον μέλαιναν κατὰ τοῦ μέτρου τούτου τῆς Ἀρχῆς, ἀγνοοῦντες τοὺς λόγους, εἰς τοὺς ὁποίους ἐστηρίζετο. Συλλογιζόμενοι ὅμως εὑρίσκομεν, ὅτι, ὄχι μόνον ἀφ' ἑνὸς ὑπῆρχεν ἀκατόρθωτον τοῦτο διὰ τὰς μικρὰς καὶ σποράδην ἐνταυτῷ γινομένας Κατηχήσεις καὶ τὸ ἀκατόνιστον τῶν ἐποφορτισμένων τὸν προσηλυτισμόν, ἀλλ' ἀφ' ἑτέρου ἐνέσπειρεν εἰς τοὺς Πελοποννησίους ὑπονοίας κακὰς περὶ τῆς ποιότητος τῆς Ἀρχῆς, καί, τὸ χειρότερον ὅλων, ἀπελπισίαν ὡς πρὸς τὴν ἀπαιτουμένην προμήθειαν τῶν ὑλικῶν μέσων τοῦ Πολέμου. Ἐκ ταύτης τῆς περιςάσεως, ἥτις ἐπρόδοσε τὰς δυνάμεις τῆς Ἀρχῆς, δίκαιον εἶχον οἱ Πελοποννήσιοι νὰ μὴ πιστεύσωσι παντάπασι τὸν Γρηγόριον Δικαῖον, μεγαλύνοντα τὰς ἐκ μέρους τῆς Ἀρχῆς πολεμικὰς προβλέψεις καὶ τὰ ἐξωτερικὰ βοηθήματα (β). Ἂν ὁ Π. Μαυρομιχάλης, ἡγεμονεύων τότε εἰς τὴν Σπάρτην, ἔδειξε πνεῦμα σύμφωνον, ὑπερασπισθεὶς τοὺς πρόσφυγας εἰς τοῦτον Ἀποστόλους, ὁ λόγος ἦτο, διότι ἡ ἐν Κωνσταντινουπόλει Ἀρχὴ ἐδυνήθη νὰ διατηρήσῃ χαρακτῆρα ὑψηλόν, οἰκονομήσασα ἐν μέρει τὰς ἀπαιτήσεις του (γ), καὶ κατορθώσασα νὰ ὑπονοήσῃ οὕτος ὑψηλότερόν τι παρὰ τὰ φαινόμενα. Ἂν πρὸ αὐτοῦ ὁ Ἀναγνωστα-

(α) Ἴδε Σελ. 4.

(β) Ἴδε Σελ. 9.

(γ) Ζήτει Δοκίμ. Ἱστορικ. περὶ τῆς Φιλικ. Εταιρ. Σελ. 261, Ὑποσημ. γ'.

ρᾶς, ὁ Χρυσοσπάθης καὶ λοιποὶ ἔτρεξαν ἔνθερμοι μὲ τὴν Ἀποστολικὴν πήραν εἰς τοὺς ὤμους, ὁ λόγος ἦτο, διότι ἡ ἐν Κωνσταντινουπόλει Ἀρχὴ τοὺς ἐφωδίασε καλῶς μὲ χρηματικὰ μέσα, καὶ τοὺς ἔπεισε περὶ τῆς ὑπάρξεως ἀνωτέρων πραγμάτων (α).

Ἄλλως τε, καὶ ἂν ἡ Ἐπανάστασις ἐπετύγχανε νὰ καταστήσῃ τὴν ἑστίαν της εἰς αὐτὴν τὴν Κωνσταντινούπολιν, ἡ Πελοπόννησος διὰ τὴν γεωγραφικὴν θέσιν καὶ τὸν πληθυσμόν της, ἡ Πελοπόννησος, τὸ μοναδικὸν ὁρμητήριον ὅλης τῆς Ἑλλάδος, ἐπάναγκες ἦτο νὰ ἐφοδιασθῇ πρὸ παντὸς ἄλλου τόπου μ' ὅλα τὰ χρειώδη μέσα. Τὸ μέτρον τοῦτο δὲν ἦτο δύσκολον νὰ ἐνεργηθῇ, ἂν καὶ ἀκολούθως ἐδίδετο ἡ ἁρμοδία εὐκαιρία, διὰ τῆς συνδρομῆς τῶν εἰς ἄλλας Ἐπικρατείας πλουσίων Ὁμογενῶν καὶ ἐκείνων τῶν τόπων τῆς Ὀθωμανικῆς Ἐξουσίας, εἰς τοὺς ὁποίους δὲν ἐσυγχωρεῖτο ἀπολύτως νὰ ὁπλισθῶσι (ϐ).

Φρονίμως ἄρα ὁ Μητροπολίτης Γερμανὸς ἀντέτεινε, καὶ οἱ φίλοι του τῆς Ἀχαΐας καὶ τῆς λοιπῆς Πελοποννήσου συνεφώνησαν προκαλέσαντες μὲ τὴν μεγαλητέραν ἐπιμονὴν τὴν σύστασιν τῆς Γενικῆς Ἐφορίας, τῆς ὁποίας καὶ ὁ ἴδιος ὠνομάσθη (γ) Μέλος, προεδρευομένης παρὰ τοῦ Ἰωάννου Βλασσοπούλου (δ).

(α) Ζήτει Δοκίμ. περὶ τῆς Φιλ. Ἑταιρ. σελ. 198, ὑποσημ. ά.

(β) Ζήτει εἰς τὸ Δοκίμ. Ἱστορ. περὶ τῆς Φιλικ. Ἑταιρίας σελ. 337, ὅπου (Ἄρθρῳ ΣΤ') οἱ Πελοποννήσιοι ἐξηγοῦνται πρὸς τὴν Ἀρχὴν σύμφωνα μὲ τὰς παρατηρήσεις ταύτας.

γ) Ἴδε σελ. 4, 5, 6.

δ) Ἴδε Δοκίμ. Ἱστορ. περὶ τῆς Φιλικ. Ἑτερ. σελ. 340.

Ἡ παρὰ τοῦ Γερμανοῦ ἐνεργηθεῖσα ἀποστολὴ τοῦ Ἰ.

Ἀπεσιωπήσαμεν τότε (1834) τὸ ὄνομα τοῦ Ἰωάννου Βλασσοπούλου, ὡς ζῶντος καὶ διατελοῦντος εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τῆς εὐεργέτιδος Ῥωσσίας. Κατὰ τὸ 1837 ἀπέθανεν οὗτος εἰς Ναύπλιον.

Ὁ Βλασσόπουλος, πνέων πάντοτε πατριωτισμὸν εἰλικρινῆ ὑπὲρ τῆς πατρίδος του, ἐνήργει τότε ὡς Ἕλλην ὑπὲρ τῆς Ἑλλάδος καὶ ὄχι ὡς Ὑπάλληλος ὑπὲρ τοῦ συμφέροντος τῆς Ἐξουσίας, εἰς τὴν ὁποίαν ἀνῆκε. Διαφέρουσιν ἐκ διαμέτρου τὰ δημόσια καθήκοντα μ' ἐκεῖνα τοῦ πατριώτου. Δι' ὁποιονδήποτε λόγον ὁ τίμιος ἄνθρωπος δὲν προδίδει τὰ συμφέροντα τῆς πατρίδος του, μήτε μακρύνεται ἀπὸ τὸ ἀγαθοποιὸν περὶ αὐτῆς πνεῦμα, ὁσάκις μάλιστα δύναται νὰ τὴν βοηθήσῃ. Ὁ Βλασσόπουλος μάλιστα ἐγίνετο τόσῳ πλέον ὠφέλιμος, ὅσῳ μετεχειρίζετο τὴν ἐπιῤῥοὴν τοῦ ἐπισήμου χαρακτῆρός του πρὸς ὄφελος τῆς Πατρίδος, χωρὶς διὰ τοῦτο νὰ προσβάλλῃ τὰ δημόσια καθήκοντά του. Τοῦτο μάλιστα βλέπων ὁ Μητροπολίτης Γερμανὸς, καὶ γνωρίζων, ὁπόσον τὸ Ἑλληνικὸν Ἔθνος εἶναι συνδεδεμένον ἠθικῶς καὶ θρησκευτικῶς μ' ἐκεῖνο τῶν Ῥώσσων, καὶ ἔτι μᾶλλον πεπεισμένος, ὅτι καμμία περίστασις δὲν θέλει δυνηθῇ νὰ ἀποσπάσῃ τοῦτο ἀπὸ τὸν φυσικὸν τοῦτον δεσμὸν, ἡνώθη τόσον σφικτὰ μετὰ τοῦ Βλασσοπούλȣ, ὥστε οἱ δύω, ὡς μία ψυχὴ, ἐνήργουν σύμφωνοι εἰς τὰ πράγματα τῆς ἐποχῆς μέχρι τοῦ Πολέμου. Ἐδείχθη δὲ, ὅτι μήτε ὁ Π. Πατρῶν καὶ οἱ λοιποὶ τῆς Ἀχαΐας ἐνήργουν χωρὶς τῆς συνδρομῆς τοῦ Βλασσοπούλου, τὸν ὁποῖον μετεχειρίζοντο ὡς προπύργιον διὰ τὴν πολιτικήν του θέσιν· μήτε αὐτὸς ἠδύνατο νὰ κινηθῇ εἰς καμμίαν πρᾶξιν χωρὶς τῆς ὁδηγίας τούτȣ. Διὰ τοὺς λόγους αὐτοὺς θέλομεν ἰδεῖ σύνδετα τὰ πρόσωπα ταῦτα καὶ εἰς ὅλας τὰς περιστάσεις καὶ μάλιστα εἰς τὰς περὶ τοῦ Ἀλῆ Πασᾶ ῥαδιουργίας, τῶν ὁποίων ἄμεσον ὄργανον ἦτον ὁ Ἰωάννης Παπαρηγόπουλος. Διὰ τοὺς ἰδίους λόγους κατέστη ὕποπτος εἰς τοὺς Τούρκους ὁ Βλασσόπουλος κατὰ τὰς ἐσχάτας ἡμέρας, καθὼς καὶ οἱ δύο ἄλλοι Πρόξενοι ὁ Λουδοβῖκος Στράνης, ἐκ Ζακύνθου, καὶ ὁ Ἀνδρέας Κοντογούρης, ἐκ Κεφαληνίας· καὶ, κινηθείσης τῆς Ἐπαναστάσεως εἰς τὰς Πάτρας,

ωάννου Παπαρηγοπούλου (α) ἀποδεικνύει ἄλλως τὴν ὕπαρξιν τῶν ὑπονοιῶν, περὶ τῶν ὁποίων ἀνωτέρω εἴπομεν, ὡς πρὸς τὴν ποιότητα τοῦ προσωπικοῦ της (β). Οὔτε οἱ διάφοροι παρουσιασθέντες Ἀπόστολοι, οὔτε τὸ πνεῦμα τῶν Γραμμάτων τῆς Κωνσταντινουπόλεως ἔδιδον τὰ ἐχέγγυα εἰς ἐκείνους, ὅσοι δὲν εἶχον σκοποὺς χρηματολογίας, ἐστάθμιζον τὰ πράγματα καθ' ὅλας των τὰς φάσεις, καὶ εἶχον νὰ στερηθῶσι πολλὰ δι' ὁποιανδήποτε ἀπροσεξίαν.

Ἔξω τούτου, τὰ πράγματα τῶν Ἰωαννίνων, συγκεχυμένα ἔτι καὶ ὕποπτα, ἐπηρέαζον πολὺ εἰς τῆς Ἑλλά-

---

οἱ Τοῦρκοι ἐκδικούμενοι ἔσπευσαν νὰ παραδώσωσιν εἰς τὸ πῦρ τὰ Προξενεῖα τούτων, μὴ προφθάσαντες νὰ τοὺς συλλάβωσι καταφυγόντας εἰς τὰ Ἰονικὰ πλοῖα καὶ εἰς τὴν Ἑπτάνησον.

Ἀλλ' ὁ Ἰωάννης Βλασσόπουλος, δὲν ὑπέστη μόνον τὴν ἐκδίκησιν τῶν Τούρκων. Ἄνθρωποι ἐξωλέστατοι, διὰ λόγους αἰσχρᾶς ἰδιωφελείας, τὸν κατηγόρησαν εἰς τὴν Αὐλὴν του κατὰ τὴν ἐποχὴν μάλιστα τοῦ γενικοῦ ἀναβρασμοῦ τῶν 1821, καὶ μόλις ἐδικαιώθη οὗτος, ὠφελούμενος ὄχι ἀπὸ τὰ ἀνίσχυρα ἐπιχειρήματα περὶ τῆς ἀθώας διαγωγῆς του, ἀλλὰ ἀπὸ τὴν μεγαλοψυχίαν καὶ τὴν φυσικὴν πρὸς τὴν Ἑλλάδα συμπάθειαν τῆς Αὐλῆς του.

α) Ἴδε σελ. 5. καὶ εἰς τὸ Δοκίμ. περὶ τῆς Φιλικ. Ἑταιρ. Σελ. 338, ὅπου ἀπεσιωπήθη ἐπίσης τὸ ὄνομα τοῦ Ἰωάννου Παπαρηγοπούλου διὰ τοὺς ἰδίους προεκτεθέντας λόγους περὶ τοῦ Βλασσοπούλου.

β) Ἀληθινὸν εἶναι, ὅτι παρομοίας φύσεως ἀποστολὴ ἐνηργήθη καὶ παρὰ τοῦ Π. Μαυρομιχάλη. (Ἴδε Δοκίμ. περὶ τῆς Φιλικ. Ἑταιρ. σελ. 265.) Ἀλλὰ τὸ πνεῦμα αὐτῆς ὑπηγορεύθη καὶ ἔτεινεν εἰς παντάπασι διαφορετικοὺς λόγους. Τὸ ἀποτέλεσμα καὶ τῶν δύω ἔδειξε τὰς ἐπαινετάς, ἢ μή, ἀρχὰς τῆς μιᾶς καὶ τῆς ἄλλης.

δος τὸ μέλλον, καὶ ἦσαν τὸ πολιτικὸν ἀντικείμενον πολλῆς προσοχῆς· Ἔκειντο εἰς τὰ δύω ἐκ διαμέτρου ἄκρα τῆς σωτηρίας ἢ τοῦ ἀφανισμοῦ τῆς Ἑλλάδος κινηθείσης. Ἂν ὁ Ἀλῆ Πασᾶς ἐπολιορκεῖτο καὶ κατεστρέφετο, ἡ Ἑλλὰς ἀπηλάττετο ἀπὸ τὸν φοβερώτερον ἐχθρόν της. Ἀλλά, ἂν προελάμβανε τὴν ἀπόφασιν τοῦ Σουλτάνου, καθ' ἣν μάλιστα ἔκαμεν ἀπόπειραν (α), ἢ ἂν πολεμούμενος ἐπετύγχανε τῆς ἀμνηστίας του, πρᾶγμα ὅλως διόλου πιθανὸν διὰ τὰς περιστοιχούσας τὸ Ὀθωμανικὸν Βασίλειον δυσχερεῖς περιστάσεις, ἡ Ἑλλὰς ἔμελλεν, εἰς αὐτὴν ἀκόμη τὴν γέννεσιν τῆς Ἐπαναστάσεώς της, νὰ κιδεύσῃ ἐπὶ τοῖς ὅλοις, ὑποπίπτουσα εὐθὺς εἰς ὁμοίους τοῦ 1826 καὶ 1827 κινδύνους. Τὸ νὰ παραλυθῶσι λοιπὸν τὰ στρατηγήματα τοῦ Ἀλῆ Πασᾶ ὡς πρὸς τοὺς Ὁπλαρχηγοὺς τῆς Στερεᾶς, το νὰ πεισθῇ οὗτος ἐναντιούμενος κατὰ τοῦ Σελτάνε ἔνοπλος, νὰ πολιορκηθῇ, δοθείσης ἀνάγκης, εἰς τὸ Φρούριον τῶν Ἰωαννίνων, καὶ νὰ ἐπιμένῃ ἄκαμπτος μέχρι τελευταίας πνοῆς, ἰδοὺ ὁ θρίαμβος, τὸν ὁποῖον ἐμελέτησαν καὶ διὰ τῆς μεγαλητέρας ἐπιτηδειότητος ἐνήργησαν ὁ Γερμανὸς καὶ ὁ Βλασσόπουλος διὰ τοῦ Παπαρηγοπούλου, Διερμηνέως τοῦ διευθυνομένε ἀπὸ τὸν Βλασσόπουλον Προξενείου. Ὁ Γερμανὸς ἀναφέρει (β) τὰ διενεργηθέντα περὶ τῶν ἠπατημένων Ὁπλαρχηγῶν, παρέδραμεν ὅμως τὴν πλεκτάνην, εἰς τὴν ὁποίαν περιεπλέχθη ὁ Ἀλῆ Πασᾶς, ἀπαλλάξας οὕτω καὶ τὴν Ἑλλάδα ἀπὸ τὰς ἐπιφοβωτάτας ὑποψίας της, καὶ τὸν ἑαυτόν του ἀπὸ μίαν ζωὴν ἐστιγματισμένην διὰ τῶν φρικτοτέρων ἀνοσιουργιῶν καὶ ἐγκλημάτων.

α) Ἴδε Σελ. 6 καὶ εἰς τὸ Δοκίμ. περὶ τῆς Φιλικ. Ἑταιρ. σελ. 315.

β) Σελ. 5, 6.

Ὁ γογγυσμὸς τῶν Λαῶν τῆς Στερεᾶς, ἡ μνησικακία τῶν ἀπείρων ἐχθρῶν του, ὁ ἀριθμὸς καὶ τὸ καταδρομικὸν σύστημα τῆς Αὐλῆς τȣ δὲν ἐλάνθανον τὸν ὀξύνȣν καὶ προβλεπτικὸν τȣ̃τον Ἡγεμόνα. Ὀλιγώτερον προληπτικὸς παρὰ τοὺς ἄλλους ὁμογενεῖς του, στρατιώτης μᾶλλον ἢ πολιτικός, ἀλλὰ ἐγκρατὴς μιᾶς πολυχρονίου πείρας πραγμάτων, ὁ Ἡγεμὼν οὗτος, προβλέπων ἐγγὺς τὸ δυστυχὲς μέλλον τῶν ἡμερῶν τȣ, προπαρεσκευάζετο μὲν, ἐπεῖχεν ὅμως μὴν ἐμπιστευόμενος ὁλοκλήρως εἰς μόνας τὰς δυνάμεις του. Ἀνώτερος τῆς κοινῆς σφαίρας τῶν Ἡγεμόνων Τούρκων, διετήρει σχέσεις τινὰς πολιτικὰς μετὰ τῶν Προξένων τῶν ἰσχυρῶν Δυνάμεων (α), καὶ ἔτεινε νὰ οἰκειωθῇ πλειότερον μ᾽ ἐκείνην, ἥτις ἤθελεν εἶσθαι ἑτοίμη νὰ τὸν συνδράμῃ εἰς τὰς πολεμικὰς τȣ περιστάσεις. Τοιαῦτα ὀνειροπολῶν ἐξ ἀπελπισίας μᾶλλον ἢ μετριότητος πνεύματος, ἐθεώρει ἁρμοδιωτέραν τὴν Ῥωσσικὴν Δύναμιν, ὡς φυσικώτερον καὶ ἀμείλικτον τότε ἐχθρὸν τῆς Ὀθωμανικῆς Ἐξουσίας. Οἱ διευθύνοντες τὴν Ἑπτάννησον Ἄγγλοι ὕφαινον μὲ τȣ̃τον δολοπλοκίας μυστικὰς (β), καὶ ἐπεθύμȣν τὴν ἰσχυρὰν ὕπαρξίν τȣ μᾶλλον διὰ τȣ̀ς περὶ Ἑλλάδος λόγȣς καὶ τὰς ὑποψίας των ὡς πρὸς τὴν Ἄρκτον· δὲν ἀφοσιώνετο ὅμως εἰς τὰς ὑποσχέσεις των ἔτος, γνωρίζων τὴν συμφιλίωσίν των μὲ τὴν Πόρταν, καὶ τὴν ὑποίαν εἶχον ἀνάγκην νὰ ὑποστηρίζωσιν αὐτὴν μετὰ τῆς Αὐστρίας καὶ Γαλλίας εἰς τὰς ἐνςάσεις της κατὰ τῶν νομίμων ἀπαιτήσεων τῆς

α) Δι᾽ ἑκάστην ἐξ αὐτῶν εἶχε Γραφεῖον ἰδιαίτερον, καὶ προσδιωρισμένους διὰ μὲν τὴν Ῥωσσίαν τὸν Μαρίνογλουν, διὰ δὲ τὴν Ἀγγλίαν τὸν Κολοβὸν, καὶ διὰ τὴν Γαλλίαν τὸν Μάνθον. Πᾶν ὅ,τι ἐνήργει ὁ εἷς πρὸς τὸ μέρος του, ἠγνόουν ἀπολύτως οἱ δύω ἄλλοι. Διευθυντὴς δὲ ὅλων ἦτον ὁ ἴδιος.

β) Ἴδε εἰς τὸ Δοκίμ. περὶ τῆς Φιλικ. Ἑταιρ. Σελ. 321.

Ῥωσσίας. Ἐπὶ τοσοῦτον μόνον ἐνέδιδε συμφωνῶν μετὰ τȣ̃ Ἁρμοστȣ̃ Μέϊτλαν, καθ᾽ ὅσον αἱ πολιτικαὶ τȣ́τȣ εἰσηγήσεις ἀπέβλεπον εἰς τὴν ἐλπίδα τοῦ νὰ ἐπεκτανθῇ ἡ ἐπιῤῥοὴ τῶν Ἰωαννίνων καὶ εἰς τὴν Πελοπόννησον (α).

Πρὶν ἢ ἔτι συμβῇ εἰς Κωνσταντινούπολιν ἡ κατὰ τοῦ Πασὸρ Πεῆ ἀπόπειρα δολοφονίας, ἥτις ἔδωσεν ἀφορμὴν εἰς τὴν ἐκστρατείαν κατὰ τῶν Ἰωαννίνων, ὁ Ἀλῆ Πασᾶς ἐξηγούμενος ὡς πρὸς ὑπάλληλον τῆς Ῥωσσικῆς Ὑπηρεσίας τὸν Ι. Παπαρρηγόπουλον, ἐξηγούμενος, λέγομεν, οὐχὶ τὴν ἐπικαίριον θέσιν του, ἀλλὰ τὴν καταστροφὴν τῆς Ὀθωμανικῆς Δυναστείας προσεγγίζουσαν διὰ τὰς ἀνοησίας τῆς Πόρτας, ἐπρόσφερε πάντοτε πρόθυμον τὸν ἑαυτόν τȣ εἰς τὴν πολιτικὴν τῆς Ῥωσσίας καὶ ἕτοιμον τοῦ νὰ ὑπερμαχήσῃ εἰς πᾶσαν περίστασιν ὑπὲρ αὐτῆς μὲ δύναμιν 30,000, ὅταν ἀναγνωρισθῇ ἀμοιβαίως, ἂν καὶ ὑποτελὴς, Ἡγεμὼν τῆς Ἠπείρου καὶ Θεσσαλίας μέχρι τῆς Εὐβοίας καὶ τῆς Ἀττικῆς. Μολονότι ἡ ἀνάγκη καὶ ὁ Τουρκικὸς ἐγωϊσμὸς ἑνούμενα ἐσχημάτιζον ἤδη κωμικοτραγικήν τινα ἐπίδειξιν, καὶ παρομοίαι παιδαριώδεις προτάσεις μήτε διωχετεύοντο πρὸς τὴν Αὐλὴν τῆς Πετρȣπόλεως, μήτε ἐλαμβάνοντο ὑπ᾽ ὄψιν, ὑπάρχοντος ἑνὸς φάσματος εἰρήνης· πλὴν ὁ Ι. Παπαρρηγόπουλος, συλλογιζόμενος ὡς Ἕλλην, διεκράτει ἀπηωρημένον πάντοτε τὸν Ἀλῆ Πασᾶν, μήτε ἀρνούμενος, μήτε ὑποσχόμενος θετικόν τι, ἂν καὶ ἀνυπόστατον φύσει. Τὸ κρυφίνουν καὶ τὰς ἄλλας σχέσεις τοῦ ἀνθρώπȣ γνωρίζων προεχώρει τόσον μόνον, ὅσον ἡ πολιτική του θέσις τὸν ἀπέτρεπεν ἀπὸ τοῦ νὰ δώσῃ τυχὸν αἰτίας ψηλαφητὰς ὑπονοιῶν κατὰ τῆς Ῥωσσίας.

Εἰς τὴν ἀβεβαιότητα ταύτην κυματιζόμενος ὁ Ἀλῆ Πασᾶς, ἔδραξε νέαν εὐκαιρίαν τοῦ νὰ δείξῃ καὶ πρὸς τὸν

α) Ζήτει εἰς τὸ Δοκίμ. περὶ τῆς Φιλικ. Ἑταιρ. σελ. 321.

Κόμητα Καποδίστριαν τὴν τοιαύτην διάθεσίν του· Πληροφορηθεὶς τὴν κατάβασιν τούτου εἰς τὴν Κέρκυραν (1819) καὶ τὴν ἐπιθυμίαν του περὶ τῆς ἐλευθερώσεως τῶν Οἰκογενειῶν Μόστρα, κρατουμένων εἰς τὴν Πρέβεζαν, τὰς ἀποπέμπει εὐθὺς μὲ τὴν μεγαλητέραν περιποίησιν, καὶ προκαλεῖται πρῶτος τὴν φιλικήν του ἀλληλογραφίαν. Διὰ τῆς γενναίας καὶ ὑποχρεωτικῆς ταύτης διαγωγῆς ἤλπισε νὰ ἐπιτύχῃ τὸ ἰσχυρώτερον μέσον ὡς πρὸς τὴν ἔκβασιν τοῦ πολιτικοῦ σκοποῦ του, καὶ κολακευόμενος ἀπὸ φιλοφρωσύνας, τόσον διαφιλεῖς εἰς τὴν γλῶσσαν καὶ εἰς τὸν κάλαμον τῶν Διπλωματικῶν, κατέστη ἐπιῤῥεπέστερος, εἰς τὴν ὁποίαν προείπομεν πλεκτάνην.

Ὀλίγωρος κατέφθασεν ἡ ἐποχὴ, κατὰ τὴν ὁποίαν καὶ τὰ πράγματα τῆς Ἑταιρίας τῶν Φιλικῶν διασθέντα δὲν ἐσυγχώρουν τοῦ Πολέμου τὴν πολυχρόνιον παράτασιν, καὶ τοῦ Ἀλῆ Πασᾶ ἡ πολιτικὴ ὡς πρὸς τὴν Πόρταν θέσις τὸν ὑπεχρέωνεν ὁριστικῶς ν' ἀκολουθήσῃ ἢ τὸν συμβιβασμόν του μετὰ τοῦ Σουλτάνου, ἢ τὴν δραπέτευσίν του εἰς τὴν Κέρκυραν, ἢ τὸν πόλεμον· Τὸ νὰ τύχῃ τῆς ἀμνηστίας τῆς Κυβερνήσεώς του πρὸ τοῦ πολέμου, ἢ ἔπειτα, ἦτο τόσῳ πιθανὸν μ' ὅλον τὸν πεισματικὸν χαρακτῆρα τοῦ Μαχμούτη, ὅσῳ τὰς περὶ αὐτῆς διαπραγματεύσεις του ἤθελεν ὑποστηρίξει αὐτὴ ἡ πολιτικὴ ξένων τινῶν Δυνάμεων, ἔντρομος εἰς τὸ ἐπιχείρημα τῶν Ἑλλήνων ὡς Ῥωσσίζον, καὶ ὕποπτος εἰς τὸν ἐγκυμονοῦντα πόλεμον τῆς Ἄρκτου· ἤθελεν εὐκολύνει αὐτὴ μετέπειτα ἡ Ἑλληνικὴ Ἐπανάστασις, τὴν καταστροφὴν τῆς ὁποίας μὲ πολλὴν εὐκολίαν ἤθελεν ὑποσχεθῇ ὁ Ἀλῆ Πασᾶς, καὶ ἴσως κατώρθωνεν, ἂν καὶ μὲ πολλὴν δυσκολίαν. Ἐπίσης τὸ νὰ ὑπάρχῃ δραπέτης εἰς τὴν Κέρκυραν οὗτος, ἤθελεν εἶσθαι μία ῥομφαία δίστομος εἰς τὰς χεῖρας τῶν Ἄγγλων κατὰ τῆς κεφαλῆς τῶν Ἑλλήνων, καὶ ἀπίθανον δὲν ἦτον, ἂν

καὶ τολμηρὸν νὰ τὸ εἴπωμεν, ν' ἀνοίξωσί ποτε οἱ ἴδιοι καὶ τὰς πύλας τῆς Κερκύρας εἰς τὸ ἀνθρωπόμορφον τȢτο θηρίον, καὶ νὰ τὸ ἀπολύσωσι κατὰ τῆς Ἑλλάδος.

Ὁ Γερμανὸς λοιπὸν καὶ ὁ Βλασσόπουλος φρονιμώτατα ἐσκέφθησαν περὶ τῆς ἀνάγκης τοῦ νὰ σβυσθῇ κατὰ κράτος ὁ Ἀλῆ Πασᾶς, καὶ πρὸς τοῦτο μετεχειρίσθησαν τὸν Ι. Παπαρηγόπουλον, ὅστις ἀπῆλθε πρὸς τοῦτον λανθάνων τοὺς ἄλλους Προξένους τῶν Ἰωαννίνων, τὸν ὑπεσχέθη ἐπιτηδείως τὴν ἐκ μέρους τῆς Ῥωσσίας ςρατιωτικὴν βοήθειαν, τὸν ἔπεισε νὰ προτιμήσῃ τὸν πόλεμον καὶ νὰ κλεισθῇ προσέτι εἰς τὸ φρούριον, καὶ τὸν ἐβεβαίωσεν, ὅτι ἀπέρχεται εὐθὺς εἰς τὴν Ῥωσσίαν διὰ τὸν σκοπὸν τȢτον.

Καὶ τῷόντι, ὁ Παπαρηγόπουλος ἐκίνησε πρὸς τὰ Βόρεια, διὰ τὴν ὁποίαν προείπομεν αἰτίαν (α). Οἱ Πελοποννήσιοι τόσην ἔδοσαν πίστιν εἰς τὸν ἔντιμον χαρακτῆρα τοῦ ἀνδρός, ὥστε ἔφερεν οὗτος εἰς χεῖράς του τὰς ὑπογραφάς των ἐπὶ ἀγράφων φύλλων, διὰ τῶν ὁποίων ἔμελλε νὰ κάμῃ τὰς ἐκθέσεις του πρὸς τὴν Ἀρχὴν περὶ τῆς πολιτειογραφικῆς καταστάσεως τῆς Ἑλλάδος, ἐκείνης τοῦ Μυστηρίου, καὶ ἰδίως περὶ τῶν πολεμικῶν χρειῶν τῆς Πελοποννήσου.

Ὁ Παπαρηγόπουλος ἀναβαίνει εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν, ἀποτυγχάνει τὴν εὕρεσιν τῆς Ἀρχῆς, ἀλλὰ δὲν λησμονεῖ τὸν Ἀλῆ Πασᾶν, διὰ νὰ τὸν διατηρῇ εἰς τὴν ἀπάτην· τὸν γράφει τὸ φθάσιμόν του εἰς τὴν Βασιλεύουσαν, καὶ τὸν βεβαιόνει ὀλίγωρον τὴν Ῥωσσικὴν βοήθειαν. Προχωρεῖ εἰς τὴν Μόσχαν, δὲν εὑρίσκει οὐδ' ἐκεῖ Ἀρχὴν, πλὴν εὐαγγελίζεται πρὸς τὸν Ἀλῆ Πασᾶν ἕτοιμον διὰ νὰ κινήσῃ

α) Σελ. ιά.

ὑπὲρ αὐτοῦ τὸν Ῥωσσικὸν στρατόν. Φθάνει τέλος εἰς Πετρούπολιν, ἐκεῖ ἀποχαιρετᾷ ὅλας τὰς περὶ Ἀρχῆς ἐλπίδας, καὶ ὅμως γράφει ὡς ἀπὸ Τρίποδος πρὸς τὸν Ἀλῆ Πασᾶν, « ἐπίμενε γενναῖος, καὶ ἡ Θεία δύναμις ἀφεύκτως ἔρχεται εἰς βοήθειάν σε. » Ὁ Ἀλῆ Πασᾶς, λαβὼν τὴν ἀγγελίαν αὐτὴν ἐκ τῆς Πετρουπόλεως, πλήρης χαρᾶς ἐπιστηρίζεται ἔτι πλέον εἰς τὰς ἐλπίδας του καὶ τὰς κοινοποιεῖ πρὸς ἐμψύχωσιν τῶν συμπολιορκουμένων. Ἐνοχοποιεῖται λοιπὸν, προϊόντος τοῦ καιρῦ, εἰς ἕνα βαθμὸν ἀνεπίδεκτον συμβιβασμοῦ τινος πλέον διὰ τὴν ἄπειρον τοῦ αἵματος μεσολαβοῦσαν χύσιν, καὶ τελευταῖον καταστρέφεται ἐπ' ἀγαθῷ τῆς Ἑλλάδος. Δὲν ἐννοοῦμεν, ὅτι μοναδικὴ ἡ πλεκτάνη τοῦ Γερμανοῦ καὶ Βλασσοπούλου ἐγέννησε τὴν ἐπιμονὴν τοῦ Ἀλῆ Πασᾶ καὶ τὴν ἐξόντωσίν του· πειθόμεθα ὅμως, ὅτι συνέτεινε μεγάλως· θεωροῦμεν τέλος πάντων, ὅτι ὁ Μητροπολίτης Γερμανὸς καὶ πᾶς ἀγαπῶν τὴν Πατρίδα του Ἕλλην δὲν ἐμπόρει νὰ συλλογισθῇ καὶ νὰ ὀργανίσῃ πρυσφυέστερα ἐπὶ περιςάσεως τόσον χρισίμου.

Ὁ Παπαρηγόπουλος ἀντὶ τῆς Ὑπερτάτης Ἀρχῆς ἐγνώρισε τὴν κυρίαν ἀρχὴν τῶν πραγμάτων. Εἰς τὴν Ὀδησσὸν ἐξηγήθη εἰλικρινῶς πρὸς τὸν Ἀλέξανδρον Ὑψηλάντην, προκατειλημμένον ἀπὸ τὰ γράμματα διαφόρων Ἑταίρων, διαλαμβάνοντα τὰς μεγαλητέρας ὑπερβολάς. Ὁ Ὑψηλάντης ἐπείσθη περὶ τῆς ἀπάτης τυ, ἀλλὰ δὲν ἦτο πλέον τρόπος μήτε αὐτὸς νὰ ὀπισθοδρομήσῃ, μήτε μεγάλαι προπαρασκευαὶ πολέμου νὰ γίνωσιν. Ἐντεῦθεν βλέπων ὁ Παπαρηγόπουλος ἄφευκτον τὸν Πόλεμον, καὶ ἀναμετρῶν ἀναγκαῖον τὸ σπρώξιμον τῶν μεγαλητέρων τοῦ Ἔθνυς, πείθεται εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν γράφων πρὸς τὸν Γερμανὸν καὶ τοὺς λοιποὺς Πελοποννησίους καὶ ἄλλα ἄρρητα ῥήματα καὶ τὴν μέλλουσαν ὑπὲρ τῆς Ἑλλάδος κίνησιν 60,000 στρατοῦ. Ὅταν συλλογισθῇ τις τὴν σφαγὴν,

ἥτις ἔμελλε νὰ ἀκολουθήσῃ θετικῶς καθ' ὅλου τοῦ νοήματος, τοῦ σπουδαίου, τοῦ πλουσίου καὶ τοῦ διασήμου μέρους τῶν Ἑλλήνων ἐκ τῆς ἀποτυχίας τῶν Φιλικῶν· ὅταν ἴδῃ, ὅτι τὸ παρὰ τὰ ἄλλα ἀνοικονόμητον τοῦτο δυστύχημα ἤθελεν ἐπαναφέρει τὰς ἐποχὰς τοῦ 1453 καὶ 1769, καὶ ἔμελλε νὰ καταποντίσῃ τὴν Ἑλλάδα εἰς τὴν κτηνώδη πλέον κατάστασιν καὶ τὴν ἀπελπισίαν δὶ ὁλοκλήρους αἰῶνας· δὲν πείθεται νὰ καταδικάσῃ τὴν τοιαύτην τȣ̃ Παπαρηγοπούλου καὶ τῶν ὁμοίων τȣ διαγωγήν. Πολλὸτατα Ἔθνη εὗρον τὴν σωτηρίαν των εἰς αὐτὴν τὴν ἀμηχανίαν. Καὶ εἴδομεν τὴν Ἑλλάδα εὐπλοήσασαν εἰς τὸν λιμένα τῆς ἐλευθερίας της, ἀφ' οὗ ὑπέστη τὸ ναυάγιον τῶν τελευταίων ἡμερῶν τῆς Ἑταιρίας της καὶ τοῦ ἐννεαετοῦς Πολέμου.

Παρὰ τὸν Ἀλῆ Πασᾶν καὶ τὰ ἄλλα δυσχερῆ προσκόμματα ὑπῆρχε νέα μεταξὺ τῶν Ἑλλήνων πληγή, ἡ ἐπιβουλὴ τῶν Ἄγγλων. Διὰ τὸν νοῦν καὶ τὴν πολιτικὴν βαρύτητά των, διὰ τὴν γειτνίασιν καὶ τὴν εἰς τὰς ῥαδιουργίας ἰδιαιτέραν ἐπιτηδειότητά των ἦσαν ὁ κινδυνωδέστερος ὕφαλος τῶν ἐνεργειῶν τȣ̃ Ἔθνȣς (α), μὲ τὸ ὁποῖον δὲν τȣ̀ς ἥνωνε μήτε θρησκείας σχέσις, μήτε γλώσσης συγγένεια, μήτε τρόπος πολιτικῆς ἥμερος, μήτε περιςάσεων συνδρομή·

Οἱ φρόνιμοι τῶν Ἑλλήνων καταπολεμούμενοι ἀπὸ μεγάλας καὶ πολυειδεῖς δυσκολίας, ποῖον καὶ εἰς ταύτην τὴν περίστασιν εἶχον παρὰ τὴν εὐφυΐαν των ν' ἀντιτάξωσι μέσον; Ὁ Γερμανὸς καὶ Βλασσόπουλος, βεβαιούμενοι, ὅσα πρόθυμοι ἀνήγγειλον οὗτοι πρὸς τοὺς Τούρκους κα-

---

α Ζήτει εἰς τὸ Δοκίμ. περὶ τῆς Φιλικ. Ἑταιρ. σελ. 356 καὶ 357, ὅσας οἱ Πελοποννήσιοι εἶχον πρὸ τοῦ Πολέμου ὑποψίας καταδρομῆς ἐκ μέρους τούτων.

τὰ τῆς Ἑλλάδος ἐμεθοδεύθησαν νὰ τοὺς καταςήσωσιν ἀπ' ἐναντίας ὑπόπτους πρὸς τὴν Ἐξουσίαν τῶν Τούρκων καὶ ὡς συμμάχους τοῦ Ἀλῆ Πασᾶ. Ὠφελήθησαν ἀπὸ τὰς δύω ἀκολούθους περιςάσεις, καὶ μὲ πολλὴν ἐπιτυχίαν ἐξέφυγον κίνδυνον βεβαιότατον καθ' ἣν στιγμὴν μάλιστα οἱ Τοῦρκοι ἔχοιτες γνῶσιν, ἂν καὶ ἀμυδρὰν, περὶ τοῦ μυστηριώδους βρασμοῦ, καὶ διατεταγμένοι παρὰ τῆς Πόρτας δὶ ἀλλεπαλλήλων Ταχυδρόμων, ἡτοιμάζοντο νὰ ἀφοπλίσωσι τοὺς Πελοπυννησίους καὶ νὰ συλλάβωσι τοὺς σημαντικωτέρους τούτων.

Διὰ τὴν ἀνανέωσιν τοῦ Θαλασσίου Χάρτου, γινομένην εἰς ἑπταετίαν, Ἄγγλοι τινὲς, διωριομένοι ἐκ τῆς Κερκύρας, κατεμέτρων τὸν αἰγιαλὸν τοῦ Κορινθιακοῦ Κόλπου. Ὡς μὴ εἰδοποιήσαντες τὸν σκοπὸν τῆς ἀποστολῆς των εἰς τὴν Τοπικὴν Ἐξουσίαν καὶ ὡς ἐργαζόμενοι νυκτὸς, διὰ νὰ μὴ ἰδῶσιν, ὡς φαίνεται, ὑπόνοιάν τινα ἕνεκα τοῦ τρέχοντος βρασμοῦ, ἐζωγραφίσθησαν ἀπὸ τοῦ μέρους ὅλοι οἱ Ἄγγλοι, ὅτι αὐτοὶ κυρίως ἐπιβουλεύονται τὸ Ὀθωμανικὸν Βασίλειον, καὶ, σύμμαχοι τοῦ Ἀλῆ Πασᾶ, παρατηροῦσιν ἤδη τὰ ὕδατα τοῦ Κόλπου, διὰ νὰ μεταβιβάσωσιν ἔπειτα εἰς τὴν Πελοπόννησον τὰ στρατεύματα τούτου. Ἐπίςευσαν οἱ Τοῦρκοι, καὶ ἐπιβεβαιωθέντες τὴν γινομένην ἐργασίαν διὰ τῆς ἀποστολῆς κατασκόπων, ὄχι μόνον ἄφησαν ἡσύχους τοὺς Πατραίους, ὡς πιστοὺς ὑπηκόους, ὄχι μόνον τοὺς εὐγνωμόνας διὰ τὰς εἰλικρινεῖς πληροφορίας των, ἀλλὰ καὶ δὶ Ἰλαμίου τοῦ Καδδῆ ἀνεφέρθησαν παραυτα εἰς τὴν Τριπολιτσὰν, ὑπερασπιζόμενοι τὴν ἀθωότητα τῶν Ῥεαγιάδων, καὶ ὁμολογοῦντες τοὺς Ἄγγλους ὡς κυρίους ἐχθροὺς τοῦ Βασιλείου των, ὡς μόνους ταράττοντας τὴν ἐπικράτειαν διὰ τοῦ Ἀλῆ Πασᾶ. Ἡ δὲ Ἐξουσία τῆς Τριποτσᾶς ἔσπευσεν εὐθὺς καὶ εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν ν'

ἀναφερθῆ κατὰ τῶν Ἄγγλων (α), καὶ τὴν ἐκτελεστικὴν δύναμίν της νὰ ἐμποδίσῃ, διωρισμένην τότε νὰ ἐκςρατεύσῃ εἰς τὴν Ἠλείαν καὶ τὴν Ἀχαΐαν, διὰ νὰ συλλάβῃ τὺς Πετμεζαίους (β), Κουμανιωταίους καὶ ἄλλους Κλέπτας Ἀρχηγοὺς, καθὼς καὶ τοὺς Ἄρχοντας, ὅσοι τοὺς εἶχον κεκρυμμένους. Ἐντεῦθεν οἱ Ἄγγλοι μήτε ἐπιστεύοντο ἀπὸ τοὺς Τούρκους, ἂν καὶ ἔλεγον ἀληθείας πρὸς αὐτὺς, καὶ, τὸ χείριστον ὅλων, ὑπεβλέποντο ὡς ἐπίβυλοι τούτων καὶ βοηθοὶ τοῦ Ἀλῆ Πασᾶ.

Ἡ δευτέρα, ὡς προεσημειώσαμεν (γ), περίστασις, ὄχι πλέον ἐπιβαρυντικὴ, ἀλλὰ πρωτεύουσα κυρίως εἰς τὴν ἐγκληματικὴν ὀνοματολογίαν τῆς πολιτικῆς διὰ τὰς ὑπαρχούσας εἰρηνικὰς σχέσεις μεταξὺ Ἀγγλίας καὶ Τουρκίας, εἶναι τὸ περὶ μισθώσεώς τινων Πελοποννησίων μέτρον τῶν Ἄγγλων. Φαινόμενον ὄργανον τούτου ἦτον ὁ ἐν Πάτραις Γκὸν Παΐμπουμ, ὄχι τόσον ἐπιτήδειος. Συνεφώνει οὗτος ἐπὶ μισθῷ τὺς πρώην διατελῦντας εἰς τὸ Ἑλληνικὸν Σῶμα τῆς Ἑπταννήσου Στρατιωτικοὺς τῆς Πελοποννήσου μὲ τὴν αἵρεσιν τοῦ νὰ ἡσυχάζωσι μὲν εἰς τὰς οἰκίας των, ἀλλ' ἕτοιμοι εἰς πᾶσαν περίστασιν νὰ κινήσωσιν, ὅπου διορισθῶσιν. Ἰδοὺ ἐξηγούμενον ὅλον ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον ἀνεφέραμεν ἄλλοτε (εἰς τὸ περὶ τῆς Φιλικῆς Ἑταιρίας Δοκίμιον, Σελ. 321) « Ὁ . . . Θωμᾶς Μέϊτλαν, . . . « ἔχων προηγουμένως ἰδιαιτέραν τινὰ ἀνταπόκρισιν μετὰ

α) Ἴδε καὶ Δοκίμ. περὶ τῆς Φιλικ. Ἑταιρ. σελ. 322.

β) Οἱ Πετμεζαῖοι τότε εἰδοποιηθέντες ἔλαβον εὐκαιρίαν νὰ διαφύγωσι πρὸς τὸν Ὀδυσσέα Ἀνδρούτσου, Στρατιωτικὸν Διοικητὴν τῆς Λεβαδείας.

γ) Σελ. ιθ'.

« τοῦ Ἀλῆ Πασᾶ, μὲ τὸν ὁποῖον ὕφαινε μυςικὰς δολο-
« πλοκίας, ἤρχησε προσποιούμενος, ὅτι δύναται νὰ κα-
« τασταθῇ βοηθητικὸς εἰς τὰς διαθέσεις τῶν Ἑλλήνων
« τῆς Πελοποννήσε· » Καὶ παρακατιών· « Οἱ δύω οὗτοι
« (ὁ Κουμουνδουράκης καὶ Καλκαντῆς) εἶχον υποσχεθῇ
« ν' ἀνοίξωσι πρὸς τὸν Λόρδον Μέϊτλαν τὰς θύρας
« τῆς Πελοποννήσου εἰς τὴν περίπτωσιν, καθ' ἣν ὁ ἕνας
« ἐξ αὐτῶν ἤθελε διορισθῇ Διοικητὴς τῆς Μάνης. » Ἀπο-
δείκνυται ἄρα, ὅτι τὸ, περὶ οὗ ὁ λόγος, μέτρον ἦτον ἀπόῤ-
ῥοια τῶν γενομένων εἰς Πρέβεζαν ἰδιαιτέρων συμφω-
νιῶν μετὰ τοῦ Ἀλῆ Πασᾶ, ἤ, εἰς ὑψηλοτέραν ἔποψιν θε-
ωρούμενον, ἀπετείνετο εἰς πολιτικοὺς σκοποὺς τῆς Ἀγ-
γλίας περὶ τῆς Πελοποννήσου.

Τότε οἱ ἐν Πάτραις, ἐνεργοῦντος πολὺ, ὡς καὶ εἰς τὴν προτέραν περίστασιν, τῦ Παπαρηγοπούλυ, τὸν μὲν Παΐμπυν ἐρέθιζον καὶ ἐνθουσίαζον ἐντέχνως, διὰ νὰ ἐνεργήσῃ πλῆρες τὸ σχέδιον τοῦτο, τοὺς δὲ μισθωμένους ὡδήγουν ἀπ' ἐναντίας καὶ τὸν μισθὸν νὰ λαμβάνωσι, καὶ πρὸς τὺς Τούρκους νὰ μαρτυρῶσιν ὅλα· Τοιουτοτρόπως δὲν εἶχον οὐδὲ ἴχνος πλέον ἀμφιβολίας οἱ Τοῦρκοι περὶ τῆς ἐπιβυλῆς τῶν Ἄγγλων, καὶ ἐπείσθησαν συγχρόνως, ὅτι οἱ Πελοποννήσιοι, ὄχι κινούμενοι ἀπὸ προβλέψεις πολιτικὰς, ἀλλ' ὡς παθόντες μυρία ἀπὸ τοὺς Ἀλβανοὺς κατὰ τὸ 1769 καὶ τελευταῖον ἀπὸ τὸν Βελῆ Πασᾶν, εἶναι ἀδύνατον φυσικῶς νὰ συμφωνήσωσι μετὰ τοῦ Ἀλῆ Πασᾶ καὶ νὰ συμπράξωσιν εἰς τὸν πόλεμόν του.

Πλὴν τῶν σκευωριῶν ὁ λύχνος σβέννυται ταχύς. Μ' ὅλας τὰς ἀναφορὰς τῆς ἐν Τριπολιτσᾷ ἐξηπατημένης Ἐξυσίας, ἡ Πόρτα τὴν διατάττει ἐπαναληπτικῶς νὰ συλλάβῃ τὺς Προκρίτυς καὶ Ἀρχιερεῖς. Εἶχον ἤδη συλληφθῇ ὁ Ἀριστείδης εἰς τὴν Σερβίαν, καὶ ὁ Ὕπατρος εἰς τὴν Νιάουσαν. Οἱ δὲ ἐν Πάτραις Τοῦρκοι, μάνθανοντες τὴν

μικρὰν στρατολογίαν τῶν Προεστώτων τῆς Ἀχαΐας, καὶ βλέποντες ὕποπτα ἄλλα κινήματα (α), ὁπλίζονται μελετῶντες νὰ φονεύσωσι πολλούς, τοὺς φρονιμωτέρους. Πασίγνωστον εἶναι, ὅτι εἰς τὰ ὄμματα τῆς τυραννίας, καὶ εἰς τοιαύτας μάλιστα περιστάσεις, οἱ φρονιμώτεροι κρίνονται

α) Ἓν ἐκ τῶν πολλῶν εἶναι καὶ ἡ ἁρπαγή, ἢ ἡ φυγάδευσις τοῦ Παναγιώτου Λοιδωρίκη. Ὑπάρχων οὗτος εἰς τὴν Φωκίδα καὶ παρασκευαζόμενος διὰ τὸν Πόλεμον, προδίδεται εἰς τοὺς Ἀρχηγοὺς τῆς πολιορκίας τῶν Ἰωαννίνων, οἱ ὁποῖοι στέλλουσι νὰ τὸν μεταφέρωσιν. Οἱ φίλοι του Ἑταῖροι τῆς Φωκίδος ἀδυνατοῦν νὰ τὸν βοηθήσωσιν ἀπ' εὐθείας· πείθουσιν ὅμως τὸν ἀπεσταλμένον Τοῦρκον, φέροντα τὸν τίτλον τοῦ Μπουμπασήρη, ἢ Κλητῆρος καθ' ἡμᾶς, νὰ τὸν μεταφέρῃ διὰ τῆς Ἀχαΐας, ὡς ἀσφαλεστέρου τόπου, καὶ εἰδοποιοῦσι τὰ δέοντα πρὸς τὸν ἐν Βοστίτσῃ Ἀνδρέαν Λόνδον. Οὗτος εἰδοποιεῖ εὐθὺς τοὺς ἐν Πάτραις, καὶ δι' αὐτῶν πληροφορεῖται ὁ Γερμανός. Ἐντοσούτῳ φέρει τὸν Λοιδωρίκην εἰς τὰς Πάτρας ὁ Τοῦρκος, καταλύσας εἰς τὸ Χάνι τοῦ Ταταράκη, ὅπου ὁ Κωνσταντῖνος Γερακάρης καὶ ὁ Δρόσος Μανσόλας τὸν εἰδοποιοῦσιν ἐπιτηδείως διὰ γραμματίου, τίνι τρόπῳ θέλουσι τὸν ἁρπάσει. Εἰς τὴν ἀγορὰν τοῦ Ἁγίου Γεωργίου ἐξελθὼν ὁ Τοῦρκος μὲ τὸν Λοιδωρίκην, ἐμβαίνει εἰς τὸ ἐργαστήριον τοῦ Κ. Γερακάρη, ὅπου τὸν περικυκλώνουν οἱ ἑταῖροι, τὸν διασκεδάζουσι μὲ διαφόρους τρόπους, ὁ δὲ Νικόλαος Γερακάρης καὶ ὁ Κωνσταντῖνος Δασκαλόπουλος ἁρπάζουν τὸν Λοιδωρίκην, καὶ διὰ νυκτὸς τὸν διασώζουσιν εἰς Ἰονικὸν πλοῖον παρενδεδυμένον. Ὁ Τοῦρκος, θέλων νὰ ἀναχωρήσῃ, ζητεῖ τὸν Λοιδωρίκην, καὶ δὲν τὸν εὑρίσκει· εἰδοποιεῖ εὐθὺς τὸν Βοεβόδαν τῶν Πατρῶν, καὶ αὐτὸς ἀποτυγχάνει. Τελευταῖον ἀναχωρεῖ χωρὶς νὰ ἐπιστρέψῃ εἰς Ἰωάννινα. Ὁ Λοιδωρίκης διεσώθη οὕτως· ἀλλ' οἱ Τοῦρκοι τῶν Πατρῶν ἐταράχθησαν ὑποπτευθέντες, καὶ αἱ ὑποψίαι των ηὔξησαν περισσότεραι ἀπὸ τὸν ἐρχομὸν τοῦ Ὀδυσσέως Ἀνδρούτσου, ὅστις καταλύσας εἰς τοῦ Βλασσοπούλου συνωμίλησε μετὰ τοῦ Μητροπολίτου Γερμανοῦ καὶ ἄλλων, καὶ ἀνεχώρησε μετά τινας ἡμέρας.

-ως οἱ πλέον ἐπικίνδυνοι ὡς πρὸς αὐτήν. Ὁ Μητροπολίτης Γερμανὸς εἰς τὴν δύσκολον ταύτην περίστασιν προσκαλεῖ καὶ πείθει τὸν Ἀνδρέαν Λόνδον νὰ ἔλθῃ εἰς τὰς Πάτρας, διὰ νὰ σκεφθῶσι περὶ τοῦ πρακτέου ὡς πρὸς τὸν παλμὸν καὶ τὰ κινήματα τῶν Τούρκων.

Συνωδευμένος μὲ φρουρὰν ἰδικήν του ὁ Ἀνδρέας Λόνδος μεταβαίνει εἰς τὴν πόλιν αὐτήν, καὶ παρουσιάζεται πρὸς τοὺς Τούρκους, συνηγμένους εἰς συνέλευσιν, μεταχειριζόμενος τὴν ὀξύνοιαν καὶ τὴν ἑτοιμότητα τοῦ πνεύματός του. Τοὺς ὑποκρίνεται πρῶτον τὸν πιστότερον φίλον καὶ τὴν βαθυτάτην λύπην του ἐπὶ τῶν φαινομένων· λαμβάνει ἔπειτα τὸ πρόσωπον τοῦ ἐνάγοντος κατὰ τῶν ὑποψιῶν καὶ τῆς ὑπλοφορίας των· ἐκθέτει μὲ ὀργὴν τα γινόμενα ὡς ῥαδιουργίας τοῦ Ἀλῆ Πασᾶ· παραπονεῖται αὐστηρῶς ἐπὶ τοῦ τρόπου των, ὡς διδοντος τὴν πρώτην αἰτίαν τῶν ὑποψιῶν καὶ τοῦ διασκορπισμοῦ τῦ Ῥαγιᾶ, καὶ προκαταλαμβάνων τὸ πνεῦμά των μὲ ἀπειλὰς ἐπιτετηδευμένας, προτείνει τέλος πάντων ἀναγκαίαν ἀπολύτως τὴν ἀφόπλισίν των καὶ τὴν ἄδειαν τῆς ἐλευθέρας μεταβάσεως τῶν οἰκογενειῶν τῆς πόλεως εἰς τὰ χωρία, ἕωσοῦ ἀποβάλωσι πᾶσαν ὑπόνοιαν αὐται. Οἱ Τοῦρκοι πείθονται πιστεύοντες μὲ τὴν μεγαλητέραν εὐκολίαν, ὅ,τι ἐπεθύμουν· μεταμελοῦνται ὑποπτεύοντες, μή τι ἐπροξένησαν ἀδιόρθωτον κακὸν ἐκ τῆς ἀπροσεξίας των· καὶ αἴρουσι χεῖρας εὐχαριστηρίους πρὸς τὸν Θεόν, ὅτι ἐξαπέστειλε τὸν φίλον των Λόνδον, διὰ νὰ τοὺς φωτίσῃ περὶ τῶν διατρεχόντων καὶ νὰ ἀναπαύσῃ τὴν τεταραγμένην καρδίαν των.

Εἴδομεν μέχρι τοῦδε τὸν ἄνθρωπον, ὅστις ἀγρυπνος ἀντιπαρετάττετο ἐναντίον τῶν ἰσχυρωτέρων ἐξωτερικῶν ἐχθρῶν, τοῦ Ἀλῆ Πασᾶ, λέγομεν, τῆς πολιτικῆς τῶν Ἄγγλων καὶ τῆς Τυρκικῆς Ἐξυσίας. Ἀλλ' ὁ αὐτὸς ἄνθρωπος, ἐμπνεόμενος ἀπὸ τὸν ἴδιον ζῆλον, ἐνησχολεῖτο συγ-

χρόνως εἰς τὴν κατάπαυσιν τῶν ἀναφυομένων ἐσωτερικῶν κινδύνων, μεγαλήτερος τῶν ὁποίων ὑπῆρχεν ἡ διαίρεσις ἐκείνων, ὅσους ἡ Ἀρχὴ τῶν Φιλικῶν δὲν συγκατηρίθμησεν εἰς τὴν Πελοποννησιακὴν Ἐφορίαν. Ἐνῷ ἀφ' ἑνὸς μέρυς ὑπερβολὴ πατριωτισμῦ καὶ μετριότης πείρας πραγμάτων ὤθει τὴν μέσην τάξιν εἰς κινήματα ἀσυλλόγιστα πολλάκις· ἐνῷ ἀφ' ἑτέρου ἔλλειψις νοὸς καὶ πλεονασμὸς ἐκδικήσεως ἔκαμνον ἀχαλίνωτον τὴν τρίτην πάντοτε· τὸ ὅλον τῶν μονίμων ἐλπίδων συνεκεντρώνετο εἰς ἐκείνην τῶν Προκρίτων συνηγωμένων. Ἂν ὁ Συγγραφεὺς ἀνέφερεν (α) ἐν παρόδῳ τὸν κίνδυνον τοῦτον, κατὰ τὴν ὁποίαν ἔλαβεν ἀρχὴν εἰς τὴν Συγγραφήν του, νομίζομεν, ὅτι τὸν ἀνεπτύξαμεν ἡμεῖς εἰς τὸ περὶ τῆς Φιλικῆς Ἑταιρίας Δοκίμιον (Σελ. 146 — 148).

Μόλις ἐσυςήθη ἡ Ἐφορία, μόλις οἱ διηρημένοι διὰ λόγους πολιτικοὺς Πρόκριτοι ἤρχησαν νὰ δίδωσι καὶ νὰ λαμβάνωσι χεῖρα ἑνώσεως καὶ εἰλικρινείας, τὰ βίαια ὅμως τῆς Ἑταιρίας κινήματα, τὰ προτρεπτικὰ γράμματα τῆς Ἀρχῆς, αἱ ἐνθουσιαστικαὶ προκηρύξεις τοῦ Ὑψηλάντυ, ὁ ἀπεσταλμένος ἀντιπρόσωπός του Γρηγόριος Δικαῖος καὶ τῆς Ἐξουσίας ἡ ὕποπτος διαγωγὴ δίδυσιν εἰς τὰ πνεύματα νέον ῥοῦν καὶ εἰς τὰ πράγματα νέαν φάσιν (β). Ταῦτα προκαλοῦσι τὴν γενικὴν καὶ τελειωτικὴν σύσκεψιν τῶν Πελοποννησίων, ἢ τὴν ἐν Βοστίτσῃ μυστικὴν Συνέλευσιν τῶν Ἑταίρων Ἀρχιερέων, Προκρίτων καὶ Ἐμπόρων. Ἂν καὶ ἐδείκνυεν αὕτη χαρακτῆρα μερικὸν ὡς πρὸς τοὺς τύπους, ἦτον ὅμως ἡ Ἐθνικὴ Συνέλευσις ὅλης τῆς Ἑλλάδος ὡς πρὸς τὴν οὐσίαν. Ἡ Στερεὰ καὶ αἱ Νῆσοι, δορυφόροι τῆς κεντρικῆς Χερσοννήσυ, ἀνέτεινον τὰ ὄμματα

α) Σελ. 7.

β) Ἴδε Σελ. 9.

των εἰς τὰς ἀποφάσεις τῶν Πελοποννησίων· οἱ δὲ Πελοποννήσιοι ἤθελον, ὅ,τι δίκαιον καὶ φρόνιμον ἐνέκρινεν ἡ προϊσταμένη μερὶς τῶν Πολιτικῶν καὶ Ἀρχιερέων. Τοῦ Πολέμου ἡ ἀρχὴ ἀποδεικνύει τοῦτο.

Τῆς τοιαύτης Συνελεύσεως τὴν πρώτην αἰτίαν καὶ τὸ πρῶτον πρόσωπον βλέπομεν εἰς τὸν Γερμανόν. Εἰς τὰς παρατηρήσεις, εἰς τὰς προτάσεις του ἡ Συνέλευσις συμφωνεῖ καὶ ἀποφασίζει. Αἱ παρατηρήσεις του ἔδειξαν τὸν σύνουν πολιτικὸν, αἱ προτάσεις του τὸν πατριώτην, ὄχι τῆς φαντασίας, ἀλλὰ τῆς καρδίας. Ὁ λόγος ἦτο περὶ τῆς τύχης ὁλοκλήρου Ἔθνους. Καὶ εἴδομεν, ὅτι, ἂν καὶ ἡ Τουρκικὴ Ἐξουσία, ἀδυσώπητος πλέον, δὲν ἔδιδε καιρὸν ἐνεργείας τινὸς ὡς πρὸς τὰς γενομένας ἀποφάσεις· ἂν καὶ οἱ Πρόκριτοι τῆς Ὕδρας, συνιστώσης τὸ ἓν τρίτον τῆς Ἑλληνικῆς δυνάμεως, ἔδειξαν τὴν μεγαλητέραν ἀπέχθειαν εἰς τὴν περὶ Πολέμου ἰδέαν, μὴ θελήσαντες νὰ ἀκροασθῶσι κἂν τὸν ἀπεσταλμένον Σπυρίδωνα Χαραλάμπου· ἂν καὶ οἱ περισσότεροι ἐκ τῶν συνελθόντων εἰς τὴν Βοστίτσαν, δειλιάσαντες μᾶλλον, ἔπραξαν ὅλον τὸ ἐναντίον διὰ τῆς εἰσόδου των εἰς τὴν Τριπολιτσάν· ἂν καὶ ὁ Ἡγεμὼν τῆς Σπάρτης, τὸ στοιχεῖον πολλῆς ἐλπίδος, κατέστη ἀνεξήγητος διὰ τῆς ἀποστολῆς τοῦ υἱοῦ του εἰς τὴν ἰδίαν πόλιν· ἂν καὶ δὲν ὑπῆρχε συνεννόησις τακτικὴ μετὰ τῆς Στερεᾶς, καὶ τοῦτο ἔδειξεν ἡ βραδεῖα κίνησις τῆς Αἰτωλίας καὶ Ἀκαρνανίας· ἂν τέλος πάντων μήτε προπαρασκευαὶ ἐφοδίων, χρημάτων καὶ τροφῶν ὑπῆρχον, μήτε ἐγνωρίζετο ἔτι ἡ ἔξοδος τοῦ Ὑψηλάντε εἰς τὸ Ἰάσιον· εἴδομεν ὅμως, ὅτι πρῶτος μετὰ τοῦ Ἀνδρέου Ζαΐμη καὶ Ἀνδρέου Λόνδου ὁ Μητροπολίτης Γερμανὸς ἀπεφάσισε νὰ προσφερθῇ ὁλοκαύτωμα εἰς τὸν βωμὸν ἑνὸς Κινήματος, ἀπηλπισμένου μὲν, ἀλλὰ προτιμωμένε πλέον ἀπὸ τὴν προφανῆ σφαγὴν τῆς ἀξιολογωτέρας τοῦ Ἔθνες μερίδος, τὴν πικροτάτην ὀπισθοδρόμησίν του ἐν γένει, καὶ τὴν ἐλεει-

νὴν καταδίκην του εἰς τὰ πολυχρόνια δεσμὰ τῆς ἀμηχανίας. Εἴδομεν, ὅτι ὁ Γερμανὸς καὶ οἱ Σύντροφοι τῆς τύχης τȣ, ἀποφυγόντες τὴν εἴσοδόν των εἰς Τριπολιτσὰν, ἔσπρωξαν τὰ πράγματα παρὰ τὸ χεῖλος τῆς κρίσεως, ἐξηγρίωσαν τὴν Ἐξουσίαν διὰ τῶν εἰς Κατσάναις, τὸ Διβάρτσι καὶ τὸν Φενεὸν γενομένων ἐκτάκτων προσβολῶν, καὶ οὕτω τὰ μικρὰ τῶν Τούρκων κινήματα κατὰ τὰς Πάτρας (α) δίδȣσι τὸ σημεῖον τοῦ μεγάλȣ μεταξὺ Ἑλλήνων καὶ Τȣ́ρκων Πολέμȣ τῇ 21 Μαρτίȣ (β) τῶν 1821, ἡμέρᾳ Τετάρτῃ, ὥρᾳ τρίτῃ μετὰ μεσημβρίαν. Πρῶται ἄρα αἱ

α) Ἐνῷ οἱ Ἑταῖροι τῶν Πατρῶν ἐκήρυττον ἀποδίδοντες τὰ πάντα εἰς τὴν ῥᾳδιȣργίαν τοῦ Ἀλῆ Πασᾶ, οἱ Τοῦρκοι, βλέποντες τὴν ἀποστολὴν τῆς οἰκογενείας τοῦ Ι. Παπαδιαμαντοπούλου εἰς τὴν Ἀγκῶναν, τὴν πωλουμένην πληθὺν τῶν ὅπλων, πυρίτιδος καὶ μολύβδου, καὶ τὴν ὑπέρποτε δραστήριον ἐργασίαν τῶν ὁπλοποιῶν, ἐβίασαν τοὺς ἀρτοποιοὺς νὰ ἑτοιμάσωσι ποσότητα ἀρκετὴν παξιμαδίου, τὸ ὁποῖον μετέφερον εἰς τὸ Φρούριον, καὶ ἐπρόβαλαν εἰς τοὺς Ἕλληνας νὰ ἦναι σύμφωνοι εἰς πᾶν ἐνδεχόμενον κίνημα τῶν λῃστῶν, ἢ τȣ̃ Ἀλῆ Πασᾶ, καὶ νὰ δώσωσι, πρὸς βεβαίωσιν τῆς πίστεώς των, ὁμήρους. Οἱ Ἕλληνες ὑπεσχέθησαν τὸ πρῶτον ὑποκριθέντες, καὶ ἠρνήθησαν τὸ δεύτερον, προτείνοντες εἰς ἐγγύησιν τὰ ὑποστατικά των, ὡς ἔχοντες πρὸ ὀφθαλμῶν τὴν ἐσχεδιασμένην ἤδη ἄμεσον κίνησίν των. Ἐντεῦθεν συνηγροικήθησαν οἱ Πατραῖοι Τοῦρκοι μὲ ἐκείνους τοῦ Ῥίου, οἵτινες εἰσελθόντες εἰς τὴν πόλιν ἀλλαλάζοντες καὶ πυροβολοῦντες, ἔβαλον πῦρ εἰς τὸ ἐργαστήριον τοῦ Σταμπολῆ, μὴ συγχωροῦντες τὸ σβύσιμον τῆς ἐκτεινομένης πυρκαϊᾶς, καὶ ἤρχησαν πολεμοῦντες τὴν οἰκίαν τοῦ Ἰωάννου Παπαδιαμαντοπούλου, καὶ ἀντιπολεμȣ́μενοι. Θορυβεῖται παρευθὺς ἡ Πόλις. Οἱ Ἑπταννήσιοι ἐνοπλίζονται, καὶ ματαίως ἀγωνιᾷ νὰ τοὺς ἐμποδίσῃ ὁ Πρόξενος Γκρίν. Ὁπλίζονται συγχρόνως οἱ Πατραῖοι· ἀκολουθοῦν συγκρούσεις εἰς διάφορα μέρη τῆς πόλεως, καὶ οἱ Τοῦρκοι βιάζονται νὰ ἀποσυρθῶσιν εἰς τὴν Ἀκρόπολιν.

β) Εἰς διάφορα Πολεμικῶν καὶ Πολιτικῶν ἔγγραφα εἴδομεν

Πάτραι ἤρχησαν τὸν Πόλεμον κατὰ τὴν Μεσημβρινὴν Ἑλλάδα, καὶ τελευταῖαι ἀπ' ὅλην τὴν Πελοπόννησον ἠλευθερώθησαν, διότι τὸ πρώτιστον κίνημά των ἐπόμενον ἦτο νὰ ἑλκύσῃ ἐναντίον των τὴν ὀργὴν καὶ τὴν ἐπιβουλὴν ξένων τινῶν, ὡς θέλομεν ἀποδείξει.

Ποία δόξα ἀθάνατος συνοδεύει τὸ μνημόσυνόν σε, Ἱερώτατε καὶ διὰ τὴν ἐπαγγελίαν σε καὶ διὰ τὸν πατριωτισμόν σου, Μητροπολῖτα! ποία τιμὴ συνοδεύει τὸ μνημόσυνον ὑμῶν, ὦ ἱεραὶ σκιαὶ τοῦ Ἰωάννου Παπαδιαμαντοπούλου καὶ τόσων ἄλλων! Φερώνυμος τοῦ Προδρόμου τῆς παγκοσμίου σωτηρίας, ἤχησας, ὦ Ἰωάννη! πρῶτος τὴν σάλπιγγα τοῦ Πολέμου ἀπὸ τῆς οἰκίας σε, κατὰ τῆς ὁποίας οἱ νέοι Φαραὼ τῆς Ἑλλάδος, αὐταὶ τῆς ἀνθρωπίνου προόδου αἱ μάστιγες, ὥρμησαν μαινόμενοι, διὰ νὰ λάβωσι τὴν κεφαλήν σου, καὶ νὰ τὴν προσφέρωσιν ἐπὶ πίνακος εἰς τὸν νέον Ἡρώδην τοῦ Βυζαντίου.

Ὁ Μητροπολίτης Γερμανὸς ῥίπτεται εἰς τὸ μέσον τῆς Ἐπαναστάσεως εὐθύς, στηρίζων τὰ πρῶτα βήματά της. Διὰ τὴν φρόνησιν καὶ τὴν Ἑλληνικὴν καρδίαν του ἀπο-

---

σημειουμένην τὴν μηνολογίαν τῆς Ἐπαναστάσεως ἀπὸ τῆς ἡμέρας τοῦ Εὐαγγελισμοῦ (25 Μαρτίου,) λάθος, τὸ ὁποῖον ἠκολούθησαν καὶ Ἱστορικοὶ (ἐκτὸς τῦ Μητροπ. Γερμ. ἴδε σελ. 17,) καὶ Δημοσιογράφοι. Ἀληθινὸν εἶναι, ὅτι ἡ Ἐπανάστασις ἔλαβε χαρακτῆρα γενικώτερον ἀπὸ τῆς 25· ἀλλ' ἡ πρώτη ἀρχή της ὑπάρχει κυρίως ἀπὸ τῆς 21. διότι καὶ Σημαῖαι ἀνυψώθησαν, καὶ Ἐθνόσημα διενεμήθησαν, καὶ οἱ Τοῦρκοι εἰς τὸ Φρούριον ἐκλείσθησαν, καὶ ἔγγραφα ἐπίσημα πρὸς τὲς Προξένες διεκοίνωσαν συστηματικὴν τὴν Ἐπανάστασιν ἀπὸ τῆς 21 Μαρτίου. Τὰ εἰς Κατσάνας, Λιβάρτσι καὶ Φενεὸν συμβάντα τῇ 18 καὶ 19 Μαρτίου δὲν κανονίζουσι τὴν κυρίαν ἐποχὴν τῆς Ἐπαναστάσεως, ἂν καὶ πρόδρομοι ταύτης. Τὰ λῃστρικὰ κινήματα ὁποιασδήποτε φύσεως καὶ λόγου δὲν ἔχουσί τι κοινὸν μὲ τὰ Ἐθνικά, πηγάζοντα ἀπ' αὐτοὺς ἀπ' εὐθείας τοὺς Πολίτας.

λαὐων ἀπὸ ὅλους σέβας ἰδιαίτερον, φαίνεται προηγούμενος καὶ εἰς τὰς στρατιωτικὰς ἐπιχειρήσεις καὶ εἰς τὰς πολιτικὰς ἐνεργείας, γινόμενος τὰ πάντα τοῖς πᾶσι διὰ τὴν ἐλευθερίαν τῆς Πατρίδος. Ὁ Γερμανὸς διεύθυνε παντοῦ Προκηρύξεις, προσκαλῶν εἰς τὴν συμμετοχὴν τῆς Ἐπαναστάσεως τοὺς μὴ ὁπλισθέντας ἔτι Λαούς. Προκηρύξεις περὶ βοηθείας ἀπέστειλεν εἰς τὴν Ἑπτάννησον, ἥτις πάντοτε ἐμπνευσμένη αἰσθήματα ἐλευθερίας, καὶ ἀφ' ἑαυτῆς ὀργῶσα εἰς στάδιον παρόμοιον, ἐνθουσιᾶται ἤδη κινουμένη ἀμέσως εἰς βοήθειαν. Συλλέξας ὁ Γερμανὸς εὐθὺς τοὺς ἐν Πάτραις Ἰσοτύπους (α), ἡτοίμασε μίαν ποσότητα Σημαιῶν (β), καὶ τὰς διένειμεν εἰς τὴν Πολοπόννησον καὶ εἰς τὴν Στερεάν. Διὰ τὴν μεσολαβοῦσαν ἔλλειψιν τῶν τροφίμων, προκειμένης τόσης ἀνωμαλίας, ἀπολύει ἐξ ἀνάγκης τοὺς Στρατιώτας ἀπὸ τὸ καθῆκον τῆς νηστείας· εὐλογεῖ καὶ ἐμψυχώνει τοὺς ἀνδρείως ἀγωνιζομένους· πρῶτος μετὰ τῶν ἄλλων ἀναγγέλλει ἐπισήμως πρὸς τοὺς ἐν Πάτραις Προξένους τῶν Δυνάμεων τὴν Ἑλληνικὴν Ἐπανάστασιν, καὶ τὸ παράδειγμα τούτου ἀκολουθεῖ παραπόδας ὁ Π. Μαυρομιχάλης, προκηρύττων περὶ αὐτῆς ἀπὸ τὰς Καλάμας πρὸς ὅλον τὸν Χριστιανικὸν Κόσμον. Κατὰ τὴν Πελοπόννησον, τὴν λοιπὴν Ἑλλάδα καὶ ὅλην τὴν Εὐρώπην φαίνεται πρῶτον ἡ-

---

α) Τοὺς λεγομένους χυδαιοβαρβάρως Πασματζῆδας.

β) Αἱ Σημαῖαι, λουκαί, ἔφερον τὸ Σύμβολον τῶν Ἱερέων τῆς Φιλικῆς Ἑταιρίας. Τῶν Ναυτικῶν δὲ Νήσων αἱ Σημαῖαι ἦσαν χρώματος μέλανος, φέρουσαι σύμβολον τὸν Σταυρὸν, τὸν ὄφιν καὶ τὴν γλαῦκα. Ἀκολούθως ὁ Ὑψηλάντης ἐ παρουσίασε τὰς Σημαίας τοῦ Φοίνικος, κατὰ τὸ παράδειγμα τοῦ ἀδελφοῦ του Ἀλεξάνδρου, καὶ μετέπειτα ἡ ἐν Ἐπιδαύρῳ Α' Ἐθνοσυνέλευσις παρεδέχθη τὸ κυανοῦν καὶ λευκόν.

δη ἡ σφραγὶς, τὴν ὁποίαν ἐχάραξεν ὗτος ἔχυσαν τὸν Σταυρὸν, κύκλον δάφνης καὶ ἐπιγραφὴν, τὴν πλέον τιμαλφῆ, « ΣΦΡΑΓΙΣ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑΣ· » ἐπιγραφὴν, τὴν ὁποίαν ἀπεδέχθησαν καὶ ἡ Ἦλις καὶ ἄλλαι ἐπαρχίαι. Τῦ Γερμανοῦ ὁ ζῆλος ἐξάπτεται κοινὸς εἰς ὅλον τῆς Ἑλλάδος τὸ Ἱερατεῖον, καὶ ἐφάμιλλοι τούτου πάσχουν νὰ ἀναδειχθῶσιν ὁ Βρυσθένης Θεοδώρητος, ὁ Ἔλυς Ἄνθιμος, ὁ Μωθώνης Γρηγόριος, ὁ Σαλώνων Ἡσαΐας, ὁ Καρύςου Νεόφυτος, ὁ Πρωτοσύγκελλος Ἀμβρόσιος Φραντσιάδης, ὁ Νεόφυτος Βάμβας, ὁ Ταλαντίου Νεόφυτος, ὁ Παροναξίας Ἱερόθεος, ὁ Ἄρτης Πορφύριος καὶ πλῆθος ἄλλοι.

Τοῦ στρατιωτικοῦ ἀγῶνος δὲν ἦτο μικρότερος ὁ γραφικός. Ἡ Ἀχαΐα συγκεντρώνουσα ἤδη εἰς ἑαυτὴν μέγα μέρος τῆς Ἐπαναστάσεως, καὶ ὁ Γερμανὸς πρωτοςάτης αὐτῆς διεύθυνε τὸ πολεμικὸν Γραφεῖόν της μεταξὺ τοῦ κρότου τῶν ὅπλων, ἀνταποκρινόμενος μ' ὅλην τὴν Ἑλλάδα καὶ τοὺς ἔξω Ὁμογενεῖς. Ἂν εἰδική τις καὶ ἁπλῆ ἐκστρατεία, καὶ μ' ὅλα τὰ μέσα ἐφωδιασμένη, ἀποβαίνῃ πολύπονος καὶ δύσκολος· εὔκολον εἶναι νὰ πεισθῇ τις περὶ τῶν ἀνυπερβλήτων δυσκολιῶν τοιαύτης Ἐπαναστάσεως, καὶ εὐκολώτερον νὰ γνωρίσῃ τοὺς κολοσσαίους περισπασμοὺς ἐκείνων, ὅσοι ἐπέπρωτο κατὰ μέρη νὰ τὴν διευθύνωσι. Ἴσως φανῶμεν παράδοξοι εἰς τοὺς ἐμπορευθέντας τὸν πόλεμον, εἰς τοὺς συῤῥεύσαντας μετ' αὐτὸν κηφῆνας· δὲν τοὺς ἐναντιούμεθα· εὔκολον εἶναι εἰς τοὺς νάνους νὰ ὑποκρίνωνται τὸν Γίγαντα, ὅταν δὲν ὑπάρχῃ κίνδυνος πλέον, ὅταν μάλιστα ἐπιτυγχάνωσι τὰς δεξιωτέρας περιςάσεις διὰ τὸν ἆθλιον νοῦν τῶν ἄλλων.

Οἱ Γίγαντες τῆς Ἐπαναστάσεως δὲν περιωρίσθησαν εἰς τὸν μικρὸν κύκλον τῆς Πελοποννήσου. Ἀφ' οὗ ἡ φλὸξ τοῦ Πολέμου, ὑπερβᾶσα τὸν Κορινθιακὸν Ἰσθμὸν, ἐξηπλώθη μέχρι τῶν Θερμοπυλῶν καὶ ἐξετάνθη εἰς ὅλον τὸ

Αἰγαῖον, ἔργον τῶν ἰδίων ἦτο νὰ πείσωσι τοὺς Αἰτωλοὺς καὶ τοὺς Ἀκαρνάνας εἰς τὸ νὰ πλύνωσι μόνοι τὸν ῥύπον τῆς μέχρι τοῦδε ζημιώδους διαγωγῆς των. Ὁ Μητροπολίτης Γερμανὸς ἀποστέλλει (α) τὸν Νικόλαον Γερακάρην (β) εἰς τοὺς Ὁπλαρχηγοὺς τῶν περὶ τὴν Ναύπακτον Ἐπαρχιῶν, ὅστις προχωρεῖ ἀπὸ κίνδυνον εἰς κίνδυνον, ἐπιτυγχάνει τέλος πάντων, ἡ Ναύπακτος πολιορκεῖται ὑπὸ τὴν ὁδηγίαν τοῦ Καλτσοδήμου, καὶ εἰς ὁλόκληρον τὸ Δυτικὸν μέρος τῆς Στερεᾶς ἄρχεται καὶ θριαμβεύει τὸ πνεῦμα τοῦ Πολέμου μετ' ὀλίγον.

Τρομερὰ καὶ ἐπίσης ἰσοβαρὴς μὲ τὸν κίνδυνον, τὸν ὁποῖον ἐπαπείλει ἡ πολυάριθμος καὶ ἰσχυρὰ Ὀθωμανικὴ Δυναστεία, ἐπαρουσιάζετο συγχρόνως καὶ ἡ ἐπιβουλὴ τῆς Δύσεως κατὰ τῆς Ἑλλάδος. Δυνάμεθα μάλιστα νὰ εἴπωμεν, ὅτι ὁ κίνδυνος τῆς τοιαύτης ἐπιβουλῆς ἦτο τόσῳ δεινότερος, ὅσῳ ἐνηργεῖτο πλαγίως, καὶ δὲν ἦσαν οἱ Ἕλληνες εἰς κατάστασιν νὰ τὸν προλαμβάνωσιν, ἂν καὶ ἄλλως στερούμενοι ὅλων τῶν μέσων, ποσοστοὶ ὡς πρὸς τὰς ὑπερμεγέθεις δυνάμεις τῶν τυράννων, πολεμούμενοι κατὰ

α) Πρὸ τούτου συνενθουσίασεν εἰς τὰ ὅπλα τοὺς Γαλαξιδιώτας, οἱ ὁποῖοι μετὰ τοῦ Ὁπλαρχηγοῦ Πανουριᾶ συνέτριξαν πολὺ εἰς τὴν πολιορκίαν τῆς Ἀκροπόλεως τῶν Σαλώνων, παραδοθείσης τὴν 1 Ἀπριλίου, ἡμέραν Ἀναστάσιμον καὶ θρησκευτικῶς καὶ πολεμικῶς, διότι πρώτην ἤδη οἱ Ἕλληνες ἀξιοῦνται νίκην κατὰ τῶν Ὀθωμανῶν, καὶ πρῶτον κυριεύουσι Φρούριον, ἂν καὶ μικρόν.

β) Ὁ συμπολίτης οὗτος, Κεφαλὴν τῇ Πατρίδι, ὑπηρέτησε πολλαχῶς τὴν Πατρίδα ἀπὸ τοῦ 1821. Ὡς πολεμικὸς ὑπηρέτησεν εἰς τὰς ἀρχὰς τοῦ Ἀγῶνος. Ὡς Γενικὸς Ἁρμοστὴς τῆς Ἀστυνομίας εἰς τὰ 1822. Ὡς Διοικητὴς καὶ ὡς Δικαστὴς πολλάκις. Ἐνήργησε πρῶτος εἰς τὴν κατὰ τὰ 1824 σύστασιν τῆς Φιλανθρωπικῆς Ἑταιρίας, εἰς τὸν σωτήριον τῆς Ναυπλίας ἔρανον καὶ τὴν σύστασιν τοῦ Στρατιωτικοῦ Ἑπταννησίου Σώματος, τῷ 1826.

γῆν καὶ κατὰ θάλασσαν, κερματισμένοι παντοῦ εἰς σώματα πολλότατα, ἄπειροι τῶν ὅπλων καὶ ἔχοντες πόλεμον διπλοῦν ἐσωτερικῶς καὶ ἐξωτερικῶς, ἐγίνοντο, κατὰ Θείαν εὐδοκίαν, ἀνώτεροι ὕλων τῶν δυσκολιῶν τούτων. Ἀλλὰ ποῖοι λόγοι ἔπεισαν Μεγάλας δυνάμεις νὰ καταδεχθῶσιν ἐπιβουλευόμεναι δυστυχεῖς ἀνθρώπους καὶ τὴν ἐπιθυμίαν τῆς ἐλευθερίας τούτων;

Ἠμπορεῖ τις νὰ θεωρήσῃ ὡς ἀδιάφορον τὴν ἰδέαν ἑνὸς ἢ καὶ περισσοτέρων ἀνθρώπων, ὄχι ὅμως καὶ Ἔθνȣς ὁλοκλήρου. Ἡ Εὐρώπη ἐγνώριζε τῶν Ἑλλήνων τὸ γενικὸν πνεῦμα καὶ τὰς πολιτικὰς προσδοκίας των ἀπὸ τὴν ὁμόθρησκον Ῥωσσίαν· ἐγνώριζε, ποῖοι λόγοι διασώζουσιν εἰς τὴν καρδίαν τῶν εὐκλεῶν Αὐτοκρατόρων ἀκμαίαν τὴν πρὸς τοὺς Ἕλληνας συμπάθειάν των· εἶδεν ἐπὶ τέλȣς τὴν Ἀρχηγίαν τοῦ Ἀλεξάνδρȣ Ὑψηλάντου, Στρατηγοῦ Ὑπασπιστοῦ τοῦ Αὐτοκράτορος Ἀλεξάνδρου, καὶ τὴν περὶ αὐτοῦ ὑπαινιττομένην ἀσυλλόγιστον περίοδον τῆς Προκηρύξεως τῶν 24 Φεβρουαρίου, 1821. Διὰ τȣ̃το καὶ ἐπὶ τῆς Τουρκοκρατείας ἐθεώρει τὴν Ἑλλάδα μὲ ὄμμα ἐπίβουλον πάντοτε, καὶ εἰς τὴν αἰφνίδιον ῥῆξιν τοῦ Πολέμου της ἐδοκίμασε τὴν φρικωδεστέραν προσβολήν. Ἐντεῦθεν ἀπέῤῥευσαν ἡ ἐπίβουλος διαγωγή της, οἱ σχηματισμοὶ διαφόρων Στάσεων, ἡ ὑποκίνησις τῶν ἐμφυλίων πολέμων, αἱ πρὸς αἶσχος τῆς Ἑλλάδος χαλκευθεῖσαι Πράξεις τοῦ 1825 καὶ 1826 (α), ἡ ὑποστήριξις τοῦ Ἰμβραχὴμ Πασᾶ, ἡ πλημμύρα τῶν Ἱεραποστόλων, ἡ δολοφονία τȣ̃ Κυβερνήτȣ καὶ

α) Ἐννοοῦμεν ἐδῶ τὴν πρᾶξιν τῶν 1825, διὰ τῆς ὁποίας παρακατετίθετο ἡ Ἑλλὰς ὑπὸ τὴν προστασίαν τῆς Ἀγγλίας, καὶ ἐκείνην τῶν 1826, διὰ τῆς ὁποίας ἀπεδέχετο καὶ ἐπρότεινεν ἡ Ἑλλὰς τὸν διὰ τῆς Ἀγγλίας συμβιβασμόν της μετὰ τοῦ Σουλτάνου.

αἱ φρικώδεις καταδρομαὶ τοῦ 1833. Ὁ Δοὺξ τοῦ Βρόγλυ, Ὑπουργὸς ἐπὶ τῶν Ἐξωτερικῶν Ὑποθέσεων τῆς Γαλλίας, ὡμολόγησεν ἀπὸ τοῦ βήματος κατὰ τὰ 1833, ὅτι ἡ ἐξ ὀνόματος τῆς τριπλῆς Συμμαχίας Γαλλικὴ Στρατιὰ τοῦ 1828 δὲν ἦτον ἄλλο κυρίως, εἰμὴ Στρατιωτική τις κατοχὴ τῆς Ἑλλάδος, (ὡς ἀνεπτύχθη εἰς τὰ 1831 καὶ 1832,) σκοπὸν ἔχουσα νὰ ἰσο ῤ ῥ ο π ή σ η τὴν πρωτίςην ἐπὶ τοῦ Τόπου τούτου ἐπήρειαν τῆς Ῥωσσίας, προκαλουμένην ἀπὸ τὸν τότε ἐκῤῥαγέντα πόλεμόν της κατὰ τῆς Τουρκίας. Ποία ἆρα μένει ἀμφιβολία, ὅτι οἱ Ἑσπέριοι ἤθελον κατασχέσει πολεμικῶς τὴν Ἑλλάδα ἀπὸ τῶν 1821, ἂν ἡ Ἄρκτος ἐκίνει τὸν πόλεμόν της τότε;

Ἂν δὲν ἔγινε τοῦτο, ἱκανὸν νὰ καταπνίξῃ τὸν Πόλεμον τῶν Ἑλλήνων ἐπὶ τῆς πρώτης ἀρχῆς του· ἂν ἐξ ἐναντίας παρεδέχθη εἰς τὴν Λαϋμβάχην ἡ Οὐδετερότης (α), διὰ τῆς ὁποίας ἀνεγνωρίζετο πλαγίως ὁ Πόλεμος· εἶναι ὅμως γνωστὸν, ὁποίαν οἱ Εὐρωπαϊκοὶ Στόλοι ἔδιδον ἔμμεσον βοήθειαν εἰς ἐκείνους τοῦ ἐξηγριωμένου ἐχθροῦ τῆς Ἑλλάδος· εἶναι γνωστὸν, ὁποίας οἱ ἐν Κωνσταντινουπόλει Πρέσβεις ἔδιδον εἰσηγήσεις ὀλεθρίας εἰς τὴν Ὀθωμανικὴν Πόρταν· εἶναι τέλος πάντων γνωστὸν, ὁποίας οἱ κατὰ τὴν Μεσόγειον Πρόξενοι, καὶ μάλιστα οἱ τῆς Ἀγγλίας, ἠκολούθουν κατασκοπεύσεις πρὸς βλάβην τῶν Ἑλλήνων, καὶ ὁποίας ἐνήργουν καὶ αὐτοὶ καὶ οἱ Στόλοι των προμηθείας ὑπὲρ τῶν

α) Ὁ Αὐτοκράτωρ Ἀλέξανδρος ἐπρότεινε τὴν Οὐδετερότητα τῶν Δυνάμεων, διὰ νὰ προλάβῃ τὴν ἔνοπλον ἐπέμβασιν τούτων, κατὰ τὰς ἀξιώσεις τῆς τότε Ἱερᾶς Συμμαχίας· ἡ δὲ Ἀγγλία καὶ αἱ συρόμεναι κατόπιν αὐτῆς εἰς τὴν περίστασιν ταύτην Αὐστρία καὶ Γαλλία ἐνέδοσαν, διὰ νὰ ἐμποδίσωσιν οὕτω τὴν ἐπίφοβον παρὰ τὰ ἄλλα ἄμεσον βοήθειαν τῆς Ῥωσσίας πρὸς τὴν Ἑλλάδα εἰς τὴν περίπτωσιν, καθ' ἣν ἤθελε διαῤῥαγῇ ὁ μεταξὺ αὐτῆς καὶ τῆς Πόρτας πόλεμος.

πολιορκουμένων Τούρκων (α).

Ἕνας τούτων ὁ ἐν Πάτραις Φίλιππος Γκρὶν ἐζημίωσε τὴν Ἑλλάδα ζημίαν θανάσιμον. Καθ' ἣν στιγμὴν οἱ Τοῦρκοι τῶν Πατρῶν, ἐλλείποντες τροφῶν καὶ ὕδατος, καὶ βεβιασμένοι ἀπὸ τὰς οἰκογενείας των, ἤρχησαν διαπραγματευόμενοι τὴν παράδοσιν τοῦ Φρουρίου, τὰς εἰδοποιεῖ ὅτος τὸ φθάσιμον τοῦ Ἰοσοὺφ Πασᾶ εἰς τὸ Ῥίον, καὶ φέρει τὴν ἀνατροπὴν τοῦ σκοποῦ των. Ἀφοῦ δὲ ὁ μὲν Ἰσοὺφ Πασᾶς ἀπέστειλεν ἀγνώριστον τὸν Κεχαγιᾶν τε, προτρέπων τὴν ἀπόθεσιν τῶν ὅπλων ὑπὸ διαφόρες ὑποσχέσεις, ὁ δὲ Γερμανὸς καὶ οἱ λοιποὶ ἀπήντησαν ἀρνητικῶς, ὁ Φίλιππος Γκρὶν, παρατηρήσας τὴν ἀδυνατωτέραν θέσιν τῆς πολιορκίας, ἀποστέλλει νυκτὸς τὸν διερμηνέα τε Βαρθόλδην διὰ μιᾶς ἐφολκίδος, καὶ ὁδηγεῖ τὸν Ἰσοὺφ Πασᾶν, ἀμηχανοῦντα, πόθεν νὰ εἰσβάλῃ. Διαγελώσης τῆς ἡμέρας, παρουσιάζονται εἰς Πάτρας ὁ Ἰσοὺφ Πασᾶς κατὰ γῆν, καὶ κατὰ θάλασσαν ὁ ἀπὸ τοῦ Μούρτε φθάσας Τερκικὸς Στόλος· ἐντὸς τῆς πόλεως πυρπολεμένης συγκροτεῖται μάχη παρευθύς· οἱ Ἕλληνες ἀναγκάζονται ἐκ τῆς ἀταξίας νὰ ἀποσυρθῶσιν· ἡ πολιορκία διαλύεται, καὶ πρὸς περισσοτέραν ἠθικὴν εὐχαρίστησιν τοῦ Γκρὶν οἱ εὐγνώμονες Τεῦρκοι τὸν μὲν Ἀναστάσιον Χαμαμητσόπουλον ῥίπτεσι κάτω τε φρουρίου, ἕνα δὲ Κεφαλῆνα διαπερῶσιν εἰς τὸν πάσσαλον καὶ ἐψήνουσι ζῶντα.

Τότε ὁ Μητροπολίτης Γερμανὸς, ἀνώτερος τῆς ἀδικαιολογήτε ἐκείνης συστολῆς, ἡ ὁποία θυσιάζει τὰ δίκαια τῶν ἀδυνάτων ἐνώπιον τῶν ἰσχυρῶν εἰς πολλὰς περιστάσεις, θέλων ν' ἀποδείξῃ, ὅτι οἱ Ἕλληνες μαχόμενοι ὑπὲρ τῆς ἐ-

α) Ἀπὸ τὴν κατηγορίαν αὐτὴν ἐξαιροῦνται ὁ φιλάνθρωπος Μπουκοβὶλ, Γάλλος, καὶ ἄλλοι τινες, περὶ τῶν ὁποίων θέλομεν ἀναφέρει ἄλλοτε κατ' ἔκτασιν.

λευθερίας των, θεωροῦσιν ὡς ἐχθροὺς αὐτῆς ὄχι μόνον τοὺς Τούρκους, ἀλλὰ καὶ τοὺς βοηθοὺς τῶν Τούρκων, καὶ ἐλπίζων νὰ περιορίσῃ τὸν Φίλιππον Γκρὶν ἀπὸ τὴν εἰς τὸ μέλλον ἐπίβουλον κατὰ τῆς Ἑλλάδος διαγωγήν τυ, διεύθυνεν ἐναντίον τούτου Διαμαρτύρησιν (α), τιμῶσαν καὶ αὐτὸν καὶ τοὺς συνυπογράψαντας Πελοποννησίους τῆς Ἀχαΐας. Ἀλλ' ὁ Γκρὶν « ἀγρὸν ἠγόρασε. » Διὰ τῆς μεταβάσεώς του εἰς τὴν Ζάκυνθον ἤλλαξε μόνον τόπον καὶ ὄχι τρόπον. Μεμακρυσμένος δὲν εἶχε πλέον νὰ ὁδηγήσῃ ὑπὲρ τῶν Πατρῶν κανένα Ἰσοὺφ Πασᾶν· ἐσύστησεν ὅμως Ἑταιρίαν κερδοσκοπικὴν μετὰ τοῦ Ἄγγλου Οὔλλ, προμηθεύων ἐκ τῶν ἀναγκαίων μέσων τοὺς πολιορκουμένους εἰς τὴν Ἀκρόπολιν τῶν Πατρῶν, τὸ Ῥίον, Ἀντίῤῥιον καὶ τὸν Ναύπακτον Τούρκυς. Πρὸς ὄνειδος αἰώνιον σημειῦμεν καὶ τὸν συμμέτοχόν του Ἀθανάσιον Ῥουμανέλην. Τῶν Πατραίων Ἑλλήνων τὸν πολυχρόνιον ἐκπατρισμὸν, τὴν μεγίστην δυστυχίαν καὶ τὸν ἐξαφανισμὸν τῶν ὑποστατικῶν των θεωροῦμεν εἰς τούτους.

Ἡ, περὶ ἧς ὁ λόγος, ἐπιβουλὴ τοῦ Φιλίππου Γκρὶν ἐξηγήθη συστηματικωτέρα, ὅτε Ἀγγλική τις Μοῖρα κατέλαβε καὶ μετέφερεν εἰς τὴν Ζάκυνθον τέσσαρα πλοῖα τῶν Γαλαξιδιωτῶν, διότι συνέλαβον ἔτει (β) εἰς τὴν Ἀκράταν, φυλάττοντες τὴν διὰ θαλάσσης πολιορκίαν, τὸ ὑπὸ Ἰονικὴν σημαίαν πλοῖον τοῦ Ἰωάννυ Μεσσίνη (γ). Προγενέστερον

α) Ἴδε σελ. 35.

β) Τὴν 18 Νοεμβρίου, 1822.

γ) Ἡ Ἑλληνικὴ Διοίκησις, ἀποστείλασα ἔπειτα (30 Μαρτίου 1823) τὸν Νικόλαον Γερακάρην εἰς Ζάκυνθον, διεπραγματεύθη τὴν ἐλευθέρωσιν τούτων τῶν πλοίων ἐπὶ πληρωμῇ 6, 500 Διστήλων, συμβιβασθεῖσα οὕτω μετὰ τοῦ Ὑποναυάρχου Ἀμιλτῶνος καὶ τοῦ Φριδερίκου Στόβενι, Στρατιωτικοῦ Διοικητοῦ.

τοιοῦτον παράδειγμα, καὶ παράδειγμα μάλιςα αἱματηρὸν, ἀναφέρει ὁ Μητροπολίτης Γερμανὸς κατὰ τῶν ἰδίων Γαλαξιδιωτῶν (α), τῶν ὁποίων μόλις ἐδυνήθη τὰ ἐνεργήσῃ τὴν ἐλευθερίαν. Καὶ ἀποδείχνυται, ὅτι τὰ τοιαῦτα κινήματα τῶν Ἄγγλων ἔτεινον εἰς τὸν σκοπὸν τοῦ νὰ ἐξασθενήσωσι τὴν ναυτικὴν δύναμιν τοῦ Γαλαξιδίου, εἰς τὴν καταστροφὴν τῆς ὁποίας συνώδευσαν μάλιστα τὸν ὑπὸ τοῦ Καραλῆ διοικούμενον Ὀθωμανικὸν Στόλον.

Ὁ ἴδιος Ἄμιλτων ἔπειτα, καὶ μάλιςα κατὰ τὰ 1826 καὶ 1827 παρεκίνει τοὺς Ἕλληνας Ναυτικοὺς εἰς τὰς πειρατείας, καὶ ἐμψύχωνε τὴν τότε Κυβέρνησιν διὰ τὰς Καταδρομικὰς Ἀδείας. Ποία παράδοξος διαγωγή! Διάφοροι εὐφημοῦσιν ἔτι τὴν τοιαύτην καλοκαγαθίαν τούτου· ποῖος ὅμως δὲν τὴν θεωρεῖ ὡς ἔργον ἐσχάτης ἐπιβουλῆς καὶ ὀλέθρου; Καὶ τῆς ἐπιβουλῆς αὐτῆς ποῖος δὲν ἐννοεῖ τὸν τριπλοῦν σκοπὸν, τὸ νὰ χαρακτηρισθῶσιν οἱ Ἕλληνες ὡς πειραταὶ, νὰ κατατρεχθῶσιν ὡς τοιοῦτοι ἀπ' ὅλα τὰ Ἔθνη, καὶ νὰ στερηθῶσι τοῦ στόλου των; Μὴ δὲν εἴδωμεν τὰ πολεμικὰ τῆς Αὐστρίας καὶ τῆς Γαλλίας καταδιώκοντα τὸ Ναυτικὸν τῶν Ἑλλήνων ὡς πειρατικὸν, καταπατουμένας παρ αὐτῶν τὰς πόλεις τῆς Ἑλλάδος, καὶ τὸν Δάνδαλον κανονοβολοῦντα τὴν Καθέδραν καὶ τὰς Νήσους; Μὴ δὲν εἴδωμεν τὸν ἴδιον αὐτὸν Ἄμιλτων λαμβάνοντα πολλάκις τὰς λείας διὰ τῆς βίας; Μὴ δὲν εἴδωμεν καὶ ναύτας Ἕλληνας συρομένους αἰχμαλώτους εἰς τὴν Μάλταν καὶ εἰς ἄλλας παραθαλασσίους πόλεις τῶν εἰρημένων Δυνάμεων; Ὥστε, καὶ ἂν ἡ Ἑλλας διεσώθη ἀπὸ τὸν πόλεμον, ἔφθασεν ὅμως τὸ Ναυτικόν της διὰ τὴν αἰτίαν αὐτὴν εἰς τόσην ἀπώλειαν, ὥστε Κύριος οἶδε, ποῦ ἤθελε προβῇ τὸ κακὸν, ἐὰν δὲν ἐπαρουσιάζετο ὁ Κόμης Καποδίστριας, ὅστις κατέπαυσεν, ὡς ἐκ θαύματος, τὴν πειρατείαν, κατεύνασε τοὺς ἐσωτερικοὺς σπαραγμοὺς, καὶ ἠλευθέρωσε τοὺς εἰς τὴν Αὐστρίαν καὶ ἀλλαχοῦ αἰχμαλώτους Ἕλληνας.

α) Ἴδε σελ. 34, 35.

Προείπομεν, όποῖον ἔπνεον ἐνθουσιασμὸν οἱ Ἑπτανήσιοι ὑπὲρ τῆς Πατρίδος, καὶ ποίαν ἔλαβον ἐμψύχωσιν ἐκ τῶν Προκηρύξεων τοῦ Μητροπολίτου Γερμανοῦ, εἰδήμονες ὅλοι τῶν ἐνεργειῶν τῆς Ἑταιρίας. Ὁ Κωνσταντῖνος Μεταξᾶς Ἰ. Φωκᾶς, Ἀ. Μεταξᾶς, Εὐαγγέλης Πανᾶς, Διονύσιος Σεμπρικὸς καὶ Παναγιώτης Στρούζης ἀποβαίνουσιν εἰς τὴν Ἤλιδα ἔχοντες ὡς 300, καὶ ἐπιθυμοῦν νὰ μεταβῶσιν εἰς τὴν πολιορκίαν τῶν Πατρῶν· ἀλλ᾽ ὁ Γερμανὸς μετὰ τοῦ Α. Ζαΐμη, θεωρῶν ἀδύνατον τὴν κατὰ τοῦ Φρουρίου ἀποφασιστικὴν προσβολὴν, ἐνόσῳ ἔμενον ἀπολιόρκητοι οἱ μάχιμοι Λαλαῖοι (α), τοὺς προτρέπει, ἀποστείλας τὸν Ν. Γερακάρην, νὰ ἐκστρατεύσωσιν ἐκεῖ, καὶ οὕτω κατορθοῦται ἡ περιώνυμος Μάχη τῶν 13 Ἰουνίου, κατὰ τὴν ὁποίαν ἠρίστευσαν οἱ μεγάθυμοι Ἑπτανήσιοι. Ἀλλ᾽, ἐνῷ οἱ πιστοὶ οὗτοι Ὁμογενεῖς ἐξεπλήρουν τὰ χρέη των μὲ τοιοῦτον ζῆλον, ἡ Ἀγγλικὴ θέλησις τοὺς ἀποκηρύττει διὰ τῆς Προκηρύξεως τῶν 18 Ἰουλίου, 1821, δημεύουσα τὴν ἰδιοκτησίαν των, διότι τὸ φέρσιμόν τους ἐναντιεῖτο εἰς τὰς ἀρχὰς τῆς Οὐδετερότητος, ὡς νὰ ἐσυμφώνει μ᾽ αὐτὰς ἐκεῖνο τοῦ Γκρίν. Ποία καπηλεία λέξεων καὶ ἰδεῶν! Ἀλλ᾽ ἡ ἰδία δὲν ἠρκέσθη ἕως ἐδῶ· ἐκγυμνώνει ἀπὸ τὰ ὅπλα των τοὺς Ἰονίους διὰ τῆς βίας καὶ τῶν Στρατοδικείων. Ἱερεῖς τοῦ Ὑψίστου σεβάσμιοι ξυρίζονται τὸ ἥμισυ πρόσωπον πρὸς κοινὴν καταισχύνην, καὶ ξυλίζονται ἀπανθρώπως καὶ δημοσίᾳ πρὸς χειρότερον σκάνδαλον. Καὶ ὅμως, ἐνῷ οἱ Ἰόνιοι κλείονται εἰς τὰς νήσους των, διὰ νὰ μὴ συμμεθέξωσι μὲ τοὺς Ἀποστάτας, αἱ νῆσοί των ἀνοίγουσι τὰς ἀγκάλας των, διὰ ὑποδεχθῶσι τοὺς Ἀποστάτας. Ἄλλη παράδοξος καπηλεία τῆς Ἀποστασίας! Οἱ Ἕλληνες τῆς Πελοποννήσου, τῆς Στερεᾶς καὶ τῶν Ἰονί-

---

α) Ζήτει σελ. 33.

ων εἶναι τιμωρητέοι εἰς τὴν Ἑλλάδα, καὶ μόναι αἱ Νῆσοι παρίστανται τὸ καθαρτήριον πῦρ τοῦ πολιτικοῦ ἐγκλήματός των. Ὁ διωγμὸς καὶ ἡ φιλανθρωπία λαμβάνουσιν ἤδη εἰς τὸ λεξικὸν τῆς πολιτικῆς τὴν αὐτὴν σημασίαν, καὶ τείνουσιν εἰς τὸ ἴδιον πνεῦμα τῆς ἐπιβουλῆς, ἀφορώσης τὴν ἀδυναμίαν τῶν Ἑλλήνων καὶ τὴν πιθανωτέραν ἐλπιζομένην καταστροφήν των (α). Πλὴν "ἡ δύναμις τοῦ Θεοῦ τῆς δικαιοσύνης ἐν ἀσθενείᾳ τελειοῦται". Πολύτιμοι διὰ τὸν νοῦν καὶ τὸν ζῆλόν των Ἑπτανήσιοι εἶδον, ὅτι ἡ πατρίς των γινομένη τὸ ἄσυλον τῶν προσφύγων ἀνδρῶν, δύναται βαθμηδὸν νὰ στερήσῃ τὴν Ἑλλάδα μεγάλου μέρους τούτων, καὶ νὰ ζημιώσῃ τὸν Πόλεμόν της. Διὰ ν' ἀποφύγωσι λοιπὸν τὸ ὄνειδος τοῦτο, καὶ διὰ νὰ κατασταθῶσιν ἀπ' ἐναντίας βοηθητικοὶ εἰς τὴν φίλην των ἐλευθερίαν, μετεχειρίσθησαν τρόπον πολιτικὸν δίδοντες πρὸς τὴν Κυβέρνησίν των τοὺς λόγους, διὰ τοὺς ὁποίους δὲν ἐγγυῶντο κἀμμίαν ἀσφάλειαν ἐσωτερικῆς ἡσυχίας τῶν Νήσων, δεχομένων τοὺς Ἀποστάτας. Κατωρθώθη τοιουτοτρόπως ὁ ὠφέλιμος σκοπὸς τοῦ νὰ γίνωνται δεκτὰ μόνα τὰ ἀδύνατα μέλη τῶν γυναικῶν, παίδων καὶ γερόντων (β), καὶ ν' ἀκολουθῶσι τὸ στάδιόν των οἱ ἄνδρες ἐλεύθεροι ἀπὸ ἓν βάρος, τὸ ὁποῖον ἐγέννησεν οὐσιωδῶς τὴν καταστροφὴν τῶν ἐντοπίων Τούρκων κατὰ τὴν πρώτην περίοδον τοῦ Πολέμου.

Ἀλλ' εἰς αὐτὴν τοῦ λόγου τὴν περίοδον φθάσαντες, ὀφείλομεν νὰ μνημονεύσωμεν, πρὸς τιμὴν τῶν Ἑλλήνων Ἑπταννησίων, ὅτι ἡ πρὸς τὰς οἰκογενείας τῶν μαχομένων

α) Ποῖοι ἄρα ὑπῆρξαν ἐπιτηδειότεροι ἐπίβουλοι, οἱ Αὐστριακοί, οἵτινες ἐξέβαλλον τοὺς Ἕλληνας ἐκ τῆς ἐπικρατείας των, ἢ οἱ Ἄγγλοι, οἵτινες τοὺς ὑπεδέχοντο εἰς τὴν Ἑπτάννησον;

β) Δι' αὐτήν, φαίνεται, τὴν αἰτίαν δὲν ἀπεδέχθη ἴνας, Συνταγματάρχης ἤδη καὶ Νομοεπιθεωρητής, εἰς τὸν Κάλαμον, ὅπου προσέφυγε, 1821, ξυρίσας καὶ τὸν μύστακά του.

συναδελφῶν των ἀγάπη καὶ φιλοξενία (α) κατέχει σχεδὸν εἰς τὴν νέαν Ἑλληνικὴν Ἱστορίαν, τὴν θέσιν, τὴν ὁποίαν ἀπολαμβάνει εἰς τὴν παλαιὰν ἐκείνη τῶν Τροιζηνίων πρὸς τοὺς Ἀθηναίους ἐπὶ τοῦ Ξέρξου. Πρόθυμοι εἰς τὴν πρώτην πρόσκλησιν τῆς Πατρίδος διὰ τοῦ Μητροπολίτου Γερμανοῦ, πιστοὶ εἰς ἑαυτοὺς, ὡς καὶ ἐπὶ τῶν 1769 (β), καὶ ζηλωταὶ διάπυροι τῆς εὐτυχοῦς τύχης ἑνὸς Τόπου, τοῦ ὁποίου ἀποτελοῦσι μέρος ζωηρὸν, ἰσχυρὸν καὶ γνήσιον, οἱ Ἑπτανήσιοι, ἂν καὶ ἤδη ὑπὸ τὴν Ἀγγλικὴν προστασίαν καὶ θέλησιν ὑπάρχοντες, ὄχι μόνον προσέφερον καὶ τὰ πλοῖά των εἰς τὰς ἀρχὰς καὶ θύματα ὑπὲρ τοὺς τρισχιλίους καθ' ὅλην τοῦ Πολέμου τὴν διάρκειαν, ἀλλὰ καὶ διὰ χρημάτων καὶ δι' ἐφοδίων παντὸς εἴδους μεγάλων ποσοτήτων συνέδραμον (γ) τὸ μέγα τῆς Πολιτικῆς Παλιγγενεσίας μας ἔργον μ'

α) Παρομοίαν ἔδειξαν καὶ ἐπὶ τοῦ πολέμου τῶν 1769, ἀφότου μάλιστα πολλότατοι Πελοποννήσιοι καὶ Ῥουμελιῶται κατεστάθησαν εἰς τὰς νήσους των μέχρι τῆς παρούσης ἐποχῆς.

β) Ἐπὶ τοῦ τότε πολέμου ἔδραμον εἰς βοήθειαν, ἂν καὶ ὑποκείμενοι ὑπὸ τοὺς Ἑνετοὺς, ὁ Γρηγόριος Πανᾶς Λοϊζάτος, ὁ Σπυρίδων Λικιαρδόπουλος Στεκούλης, ὁ Σπυρίδων Μεταξᾶς, ὁ Νικόλαος Φωκᾶς Ἀνδρεάτος, (Κεφαλῆνες), ὁ Μακρῆς καὶ ὁ Μοτσενῆγος (Ζακύνθιοι.) Μετὰ τὴν ἀτυχίαν τῆς Πελοποννήσου ὁ Πανᾶς μὲ τὸ πλοῖόν του καὶ ὁ Λικιαρδόπουλος ἠνώθησαν μετὰ τοῦ Ὀρλὸφ, λαβόντες μέρος εἰς τὸν πυρπολισμὸν τοῦ Τουρκικοῦ στόλου κατὰ τὸν Τσεσμέν.

γ) Τὰ πατριωτικὰ κινήματά των, ὡς μὲν ὑπηκόων κατὰ τὰ 1769 καὶ 1821, εἶναι πολὺ ἐνδοξότερα ἐκείνων ἐπὶ τοῦ Τρωϊκοῦ Πολέμου. Τῶν ἐποχῶν τοῦ 1769 καὶ 1821 αἱ κυριεύουσαι ἢ προστατεύουσαι τὴν Ἑπτάννησον Δυνάμεις ἀντέκειντο ἀφοριστικῶς εἰς τὰς κινήσεις τῆς Ἑλλάδος καὶ τὴν προθυμίαν τούτων· ἀλλ' εἰς ἐκείνην τοῦ Τρωϊκοῦ, ὡς ἀνεξάρτητοι, συνέδραμον εἰς τὴν γενικὴν θέλησιν τῆς Ἑλλάδος, χωρὶς νὰ ἀποκηρύττωνται καταδιωκόμενοι, δημευόμενοι καὶ ξυλιζόμενοι.

ὅλας τὰς αὐστηρὰς δυσκολίας, ὅσαι τοὺς περιεστοίχων. Οἱ Ἑπτανήσιοι, παρουσιάζοντες τὸ ἠθικὸν θέατρον τοῦ ταλαντευομένου διὰ πολυετίαν Πολέμου, εἰς τὰς νίκας μας ἐδοξολόγησαν πάντοτε τὴν ἰσχύουσαν τοὺς Ἑλληνικοὺς βραχίονας παντοδυναμίαν τοῦ Ὑψίστου, διὰ τὰς ἀποτυχίας μας ἐβυθίσθησαν περιοδικῶς εἰς τὴν πλέον ἀπαρηγόρητον λύπην, καὶ τὴν λύπην των ηὔξανεν αὐτὴ ἡ πολιτικὴ κατάστασίς των, προβάλλουσα ἀνυπερβλήτους φραγμοὺς εἰς τὸν ἐνθουσιασμόν των. Οἱ Ἑπτανήσιοι τιμῶντες τὴν Ἑλλάδα, διότι ἐπαρουσίασαν τὸν Μαρκόπουλον (α), τὸν Ἰωάννην Φωκᾶν (β), τὸν Γεράκην (γ), τὸν Χωραφᾶν (δ), τὸν Βάλσαμον (ε), τὸν Λούζην (ζ), τοὺς Χαρβουρέους (η), τὸν Δελατέτσιμαν (θ), τὸν Μελισσινὸν (ι), τὸν Ἡλίαν

α) Προτροπῇ τοῦ Πάπα Γρηγορίου Δ περιηγήθη οὗτος, τῷ 1271, τὸ πλεῖστον μέρος τῆς Ἀσίας, τὴν Κίναν, τὰς Ἀνατολικὰς Ἰνδίας καὶ τὴν Βεγκάλην.

β) Περιέπλευσε, 1592, τὰ Δυτικοβόρεια παραθαλάσσια τῆς Ἀμερικῆς.

γ) Ὑπῆρξεν οὗτος Βασιλεὺς εἰς τὴν Σιάμην.

δ) Συνέδραμεν οὗτος μὲ ἓν σῶμα Στρατιωτικὸν τὸν Βασιλέα τῶν δύω Σικελιῶν, καὶ κατέστη Ἀντιβασιλεύς.

ε) Ἐβασίλευσεν οὗτος εἰς τὴν Χαμπεσίαν.

ϛ) Διατελέσαντα Ὑπουργὸν τοῦ Βασιλέως τῆς Προυσσίας.

η) Ἐκ τῶν τριῶν τούτων ἀδελφῶν ὁ ἕνας διέπρεψε Καθηγητὴς τῆς Χημείας εἰς τὸ Πανεπιστήμιον τοῦ Παταβίου· ὁ ἄλλος, νέος Ἀρχιμήδης τοῦ αἰῶνος, ἔκβαλεν ἐκ τῆς ἐν Πετρουπόλει Λίμνης τὸν μέγαν λίθον, τὸν ὁποῖον μετέφερεν ἐντὸς τῆς πόλεως, ὅπου ὑψώθη ὁ ἀνδριὰς τοῦ Μεγάλου Πέτρου· καὶ ὁ τελευταῖος ἠξιώθη τὴν θέσιν τοῦ Ἰατροῦ πλησίον τοῦ Βασιλέως τῆς Γαλλίας.

θ) Καὶ οὗτος διέπρεψε Καθηγητὴς τῆς Ἰατρικῆς εἰς τὸ Πανεπιστήμιον τοῦ Παταβίου.

ι) Στρατηγὸν εἰς τὴν Ῥωσσίαν.

Μινιάτην (α), τὸν Δαμοδὸν (β), (Κεφαλῆνας) τὸν Εὐγένιον, τὸν Θεοτόκην (ἐκ Κερκύρας) καὶ τόσους ἄλλους, οὐχ ἧττον ὕψωσαν καὶ τελευταῖον τὴν τιμὴν τοῦ Ἑλληνικοῦ ὀνόματος διὰ τοῦ Ἰωάννου Καποδίστρια. Συςρατιῶται κατὰ διαφόρους Μάχας, εἴδομεν εἰς αὐτοὺς τὸν μεγάθυμον ἄνδρα, τὸν ἀρίτολμον στρατιώτην καὶ τὸν μισοτύραννον πατριώτην· εἴδομεν εἰς αὐτοὺς τὸν χαρακτῆρα τῆς πίστεως καὶ τῆς σταθερότητος, καὶ τὴν ἐπαινετὴν ὑπεροψίαν εἰς τὰς καταχρήσεις καὶ τὰς ἄλλας ἀτίμους ἰδιωφελείας.

Ὁ Συγγραφεὺς ἀποδίδει δικαιοσύνην εἰς τὸν Π. Μαυρομιχάλην, ὡς προκαλέσαντα πρῶτον τὸν σχηματισμὸν μιᾶς Κεντρικῆς Διοικήσεως, ἔργον, τὸ ὁποῖον ἐθεώρησαν ὡς πρωτίστης ἀνάγκης ἴδιον, ἅμα φθάσαντες εἰς τὴν Ἑλλάδα, καὶ ὁ Ὑψηλάντης καὶ ὁ Μαυροκορδάτος (γ). Ὁ Πόλεμος εἶχεν ἤδη τὴν μεγαλητέραν ἀνάγκην τοῦ ὑλικοῦ, καὶ μόνη ἡ συγκέντρωσις τῶν θελήσεων ἐδύνατο νὰ φέρῃ

α) Τοῦ ὁποίου οἱ Λόγοι δεικνύουσι τὴν μεγαλοφυΐαν καὶ τὸν ὑπὲρ πατρίδος ζῆλόν του. Ἐξαίρετος ὅλων εἶναι ὁ Περὶ Ἀγάπης, τὸν ὁποῖον ἐξεφώνησεν εἰς τὴν πατρίδα του, ἀποβλέπων μὲ τρόπον ἔντεχνον νὰ ἐμπνεύσῃ τὸν ἔρωτα τῆς Πατρίδος κατὰ τοῦ ζυγοῦ τῆς τυραννίας, ὡς ἔπραξεν ἐσχάτως ὁ ῥήτωρ καὶ πατριώτης Οἰκονόμος εἰς τοὺς Κυδωνιεῖς διὰ τοῦ Β' Κυδωνιακοῦ Λόγου του, καὶ εἰς τοὺς Βυζαντίους. (Ἴδε Δοκίμ. περὶ τῆς Φιλικ. Ἑταιρ. σελ. 311·) ὡς ἔπραξε καὶ πρὸ αὐτοῦ ὁ Κόμης Ι. Καποδίστριας συντάξας τὸ ὑπὸ Ε. Φ. Δοκίμιον περὶ Πατριωτισμοῦ ἐπὶ τῆς τότε συστάσεως τῆς Ἰονίου Πολιτείας.

β) Ζήτει Δοκίμιον περὶ τῆς Φιλικ. Ἑταιρ. σελ. 61.

γ) Διὰ νὰ μὴ δειχθῇ αὐτεπαίνετος, ὁ Γερμανὸς δὲν ἀνέφερεν, ὅτι πρῶτος, ὡς θέλομεν εἰπεῖ, συνέλαβε τὴν ἰδέαν περὶ τῆς συστάσεως τῶν Κεντρικῶν Διοικήσεων εἰς τὴν Στερεὰν καὶ τῆς Ἐθνικῆς Διοικήσεως.

τὴν συστηματικὴν διεύθυνσιν τούτου, καθόσον συνεχώρει ἡ συμφυὴς μὲ περιστάσεις παρομοίας ἀνωμαλία. Ἔξω τούτων ἡ μόρφωσις ἑνὸς ὁποιουδήποτε συστήματος Πολιτικοῦ, παρὰ τὴν ἐμψύχωσιν τοῦ ἐσωτερικοῦ, ἔμελλε πολὺ πλέον νὰ παραλύσῃ ἐξωτερικῶν τινῶν τὰς συκοφαντίας περὶ τοῦ λῃστρικοῦ χαρακτῆρος τοῦ Πολέμου. Ἐπησχολημένος εἰς τὰ στρατιωτικὰ ὁ Γερμανὸς δὲν ἔλαβε μέρος εἰς τὴν ἐκ προχείρου γενομένην σύστασιν τῆς πρώτης ἐν ταῖς Καλτετσιαῖς Πελοποννησιακῆς Γερουσίας. Ἀλλὰ τὰ συμβάντα τῶν Βερβαίνων μεταξὺ Ὑψηλάντου καὶ τῆς Γερουσίας ταύτης τὸν ἐλύπησαν τόσον, ὥστε ἀνέλαβεν ἔπειτα μόνος τὸ βάρος τοῦ νὰ συμβιβάσῃ τὰς μεταξὺ τῶν εἰρημένων διαφορὰς περὶ τοῦ νέου Ὀργανισμοῦ τῆς Πελοποννήσου.

Τῆς οἰκογενείας του ἡ λαμπρότης, τοῦ ἀδελφοῦ του Ἀλεξάνδρου ἡ ἀρχηγία, ἡ πρὸς αὐτὸν ἀγάπη τοῦ Λαοῦ, ὁ πρᾳῢς χαρακτὴρ, ἡ συνένωσίς του μὲ τὸ Στρατιωτικὸν καὶ ἐλπίδες ἀρχαῖαι, ἀλλὰ νεάζουσαι ἔτι, ὡς πρὸς τὴν Ῥωσσίαν, ἀπεκαθίζων τὸν Ὑψηλάντην ἀναγκαῖον, μ' ὅσας οἱ Πολιτικοὶ Πελοποννήσιοι εἶχον λάβει αἰτίας δυσαρεσκειῶν ἐκ τῆς ταραχῆς τῶν Βερβαίνων, καὶ μεγάλων ὑποψιῶν ἀπὸ τὴν ἀπαίτησιν τῆς Πληρεξουσίου Ἀρχιστρατηγίας. Ὁ Γερμανὸς ἦτο τὸ πρόσωπον, πρὸς τὸ ὁποῖον ἀπετείνοντο καὶ ὁ Ὑψηλάντης καὶ οἱ ἐναντίοι του Γερουσιασταὶ, ἐξηγούμενοι τὰ δίκαιά των, καὶ ζητοῦντες τὴν συνδρομήν του (α). Ὁ Γερμανὸς ἐπανῆλθεν εἰς τὰ Τρίκορφα παρὰ τῷ Ὑψηλάντῃ, Πληρεξούσιος παρὰ τῆς Ἀχαΐας καὶ Ἤλιδος, διὰ νὰ προσέχῃ μᾶλλον τὴν ὑπεροχὴν τοῦ Στρατιωτικοῦ. Ὁπωσδήποτε καὶ ἀνεσυλλογίζετο, φανερὸν εἶναι, ὅτι μήτε τοῦ

α) Ἰδ. σελ. 66.

Ὑψηλάντου τὴν ἀπαίτησιν ἤθελε νὰ θωπεύσῃ, μήτε τῶν Πολιτικῶν τὰς ὑποψίας νὰ καταφρονήσῃ. Καὶ τὸν Ὑψηλάντην, ὡς ἀναγκαῖον, ἐπεθύμει σύντροφον τοῦ ἀγῶνος μὲ ἕνα ἀνάλογον βαθμὸν στρατιωτικῆς ἰσχύος, καὶ τῶν Πελοποννησίων ἐκείνων, εἰς τοὺς ὁποίους ὠφείλοντο αἱ πρῶται τοῦ Πολέμου ἀρχαὶ, δὲν ἔκρινε δικαίαν τὴν ἐξασθένησιν, διδομένης εἰς τὸ Στρατιωτικὸν τῆς ὑπεροχῆς ὅλης. Εἰς ἕνα λόγον ἐζήτει νὰ καταστήσῃ διὰ τοῦ Ὑψηλάντου τὴν μεταξὺ τῶν Πολιτικῶν καὶ τῶν Στρατιωτικῶν ἰσοῤῥοπίαν.

Γενομένης λοιπὸν τῆς εἰς Ζαράκοβαν Συνελεύσεως τῶν Πελοποννησίων, παρουσιάζεται εἰς τὸ Στρατόπεδον τῶν Τριπόρρων, καὶ Ἱκέτης τρόπον τινὰ τῆς Πατρίδος γινόμενος διὰ τὸ ἐγκυμονοῦν ὀλέθριον σχίσμα, μεσολαβεῖ πρὸς τὸν Ὑψηλάντην, ἐξαιτούμενος τὸ νὰ ὑπογράψῃ οὗτος τὸν Ὀργανισμὸν τῆς Τοπικῆς Διοικήσεως, ὁποῖον εἶδεν ἁρμόδιον ἡ ῥηθεῖσα Συνέλευσις. Ἔδωσε λόγους, ὑπεσχέθη, παρεκάλεσε, καὶ, (καθόσον εἴμεθα βέβαιοι ἀπὸ τοῦ στόματος τοῦ ἰδίου Ὑψηλάντου,) Ἀρχιερεὺς σεβάσμιος κατεδέχθη νὰ κύψῃ ζητῶν νὰ ἀσπασθῇ τὴν χεῖρα τούτου, διὰ νὰ προλάβῃ τὴν ἐκ τῆς ἀρνήσεως τῆς ὑπογραφῆς του διαίρεσιν. Ἀλλ' ὁ Ὑψηλάντης, ἂν καὶ πεπεισμένος ἔλαβεν εἰς χεῖράς του τὸν κάλαμον, ἐμποδίζεται εἰς τὴν στιγμὴν παρὰ τῶν εἰσελθόντων εἰς τὴν σκηνήν του Πολεμικῶν, καὶ, δείλαιος μᾶλλον, ἢ προσ̃λεπτικὸς, ἀρνεῖται τὴν ὑπογραφήν του εἰς τὰ περὶ τοῦ Στρατιωτικοῦ Ἄρθρα, ἀπαιτῶν τὴν Πληρεξούσιον Ἀρχιστρατηγίαν (α). Τότε ὁ Γερμανὸς φέρων εἰς τὴν καρδίαν του τὴν βαθεῖαν λύπην περὶ τῶν μελλόντων δυστυχημάτων, ἀναχωρεῖ, καὶ στενάζων προλέγει,

α) Ἴδε σελ. 66.

ὡς ἄλλος Σπαρτιάτης· « Οἴων κακῶν ἄρχεται ἡ ἡμέρα » αὕτη! »

Καὶ τῷ ὄντι ἀπὸ τῆς ἐποχῆς αὐτῆς χρονολογεῖται τὸ μέγα τοῦ Πολιτικοῦ καὶ Στρατιωτικοῦ σχίσμα, τὸ ὁποῖον, ὡς ἀπὸ κέντρου, διεδόθη καθ' ὅλην τὴν Ἑλλάδα, καὶ διατηρεῖται εἰσέτι μετὰ δεκαεξαετίαν. Ὁ Μαυροκορδάτος καὶ οἱ συμβοηθοί του Νέγρης καὶ λοιποὶ ἀπὸ τὴν ἰδίαν ὠφελήθησαν περίστασιν τοῦ νὰ ἑνωθῶσι μὲ τοὺς Πολιτικοὺς τῆς Πελοποννήσου καὶ τοὺς ἰσχυροὺς τῆς Ὕδρας, καὶ νὰ σπείρωσι τὴν διχόνοιαν καὶ μέχρις αὐτῆς τοῦ χωρικοῦ τῆς καλύβης. Τὸ σχίσμα τοῦτο ἔδοσε τὴν ἀφορμὴν εἰς τὴν ἀδυσώπητον καταδρομὴν τοῦ Ὑψηλάντου, ἐζωογόνησε τοὺς ὀργανισθέντας ἐμφυλίους πολέμους, ἐγέννησε παραφυάδας νέων διαιρέσεων, ἐξηυτέλισε τὴν Ἑλλάδα ἐνώπιον τῶν ἐξωτερικῶν θελήσεων, ἔδοσε χώραν εἰς τὰς ἐχθρικὰς προόδους, ἔθρεψε τὴν ξένην ῥαδιουργίαν τῶν 1830, καὶ ἐξέμισε τὴν συνδρομὴν τῶν καταχθονίων πολιτικῶν μέτρων τῶν 1833. Ὁ Ἱεράρχης Γερμανὸς ἐθρήνησεν ἔκτοτε τὴν Ἑλλάδα, καί, οἱονεὶ ἐμπνευσμένος, προεῖδε τὰ οἰκτρότατα δεινά, τῶν ὁποίων ἐπέπρωτο νὰ δοκιμάσῃ μέρος κατὰ τὰ 1825.

Ὁ Γερμανὸς ἦτον ὁ ἄνθρωπος μᾶλλον τῆς Ἑλλάδος ἁπάσης, ἢ τῆς Πελοποννήσου. Θεωρῶν τὸ πνεῦμα τοῦ Ὑψηλάντου καὶ τὴν ἀντενέργειαν τῶν πολιτικῶν Πελοποννησίων, ἀπηλπίσθη τοῦ νὰ ἰδῇ κατορθωτὴν εἰς τὴν Πελοπόννησον τὴν ὕπαρξιν Κεντρικοῦ Συστήματος, τὸ ὁποῖον ἔμελλε νὰ ὀργανίσῃ τὴν συγκάλεσιν Συνελεύσεως Γενικῆς ὅλων τῶν Ἐπαρχιῶν τῆς Ἑλλάδος διὰ τὴν σύςασιν Ἐθνικῆς Διοικήσεως. Ἐντεῦθεν πρῶτος συνέλαβε τὴν ἰδέαν τοῦ νὰ σχηματισθῇ Διοίκησις Ἐθνική, ἀφοῦ συστηθῶσι πρότερον εἰς τὴν Στερεὰν αἱ Κεντρικαὶ Διοικήσεις, καὶ τὴν ἰδέαν του αὐτὴν διεκοίνωσεν εἰς τοὺς Πελο-

ποννησίους καὶ τοὺς Ῥουμελιώτας, οἱ ὁποῖοι τὴν ἀπεδέχθησαν ὡς ἀρίστην καὶ τὴν ἐνήργησαν διὰ τοῦ Μαυροκορδάτου καὶ Νέγρη, σκοπὸς τῶν ὁποίων ἦτο νὰ λάβωσι μετοχὴν, καὶ νὰ κάμωσιν ἐποχὴν εἰς τὰ πράγματα. Τὴν ἰδέαν του αὐτὴν ἐστεφάνωσεν ἀρίστη ἐπιτυχία· διότι μετὰ τὴν σύστασιν τῶν Κεντρικῶν Διοικήσεων, δηλονότι τῦ Ἀρείου Πάγου τῆς Ἀνατολικῆς, καὶ τῆς Γερουσίας τῆς Δυτικῆς Ἑλλάδος, οἱ Πληρεξούσιοι τῆς Στερεᾶς πρῶτοι εἰσῆλθον εἰς τὴν Πελοπόννησον, καὶ ἐπροκάλεσαν ὀγλίγωρον τὴν Α΄ Συνέλευσιν τῆς Ἐπιδαύρου, καθ' ἣν ἐποχὴν καὶ οἱ Πελοποννήσιοι ἤρχησαν συναθροιζόμενοι εἰς τὸ Ἄργος.

Ὁ Γερμανὸς δὲν ἀπεχωρίσθη πώποτε ἀπὸ τὴν πολιτικὴν γραμμὴν, τὴν ὁποίαν ἐχάραξεν ἅπαξ. Ὁ Ἀγὼν τὸν ἥνωσε στενώτερα μὲ τοὺς Πολιτικοὺς, καθόσον ἐθεώρει τὰ αἰσθήματά των χρήσιμα πρὸς τὴν Πατρίδα. Ἐπ' οὐδεμιᾷ ὅμως περιστάσει ἐδείχθη σύμφωνος εἰς τὰ μέτρα τῶν ἰδίων, ὅσα ἔκρινεν ἐπιζήμια πρὸς τὸν Πόλεμον. Διὰ τοῦτο μετριώτατος εἰς τὰ πολιτικά του πάθη, δὲν προσεφέρετο πρὸς τὸν Ὑψηλάντην, τὸν Κωλοκοτρώνην καὶ τοὺς ἄλλους τῆς ἀντικειμένης στάσεως, καθ' ὃν οἱ ἄλλοι ἐπολιτεύοντο ἀπότομον καὶ ἀμοιβαίως ἐπίβουλον τρόπον. Ἐγνώριζε καὶ τούτων τοὺς πλαγίους σκοποὺς, καὶ τῶν ἄλλων τὴν ἀνοικονόμητον ἀγερωχίαν· οὐδὲ ἐκρύπτετο ὁμολογῶν τὴν μεγαλητέραν δυςτυχίαν τῶν πραγμάτων εἰς τὴν περίπτωσιν, καθ' ἣν ἤθελε κλίνει ἀποκλειστικῶς τῆς ὑπεροχῆς ἡ πλάστιγξ εἰς μίαν τῶν διαφερομένων στάσεων.

Ὡς τοιοῦτος συνεσκέπτετο εἰς Ἄργος (1821) μετὰ τῦ Ὑψηλάντου, ἂν καὶ συνηνωμένου μετὰ τῶν Πολεμικῶν, περὶ τοῦ ἁρμοδιωτέρου Ὀργανισμοῦ τῆς Πελοποννησιακῆς Γερουσίας καὶ τῆς Ἐθνικῆς Διοικήσεως· καὶ εἰς τὴν συζήτησιν περὶ τοῦ ποσοῦ τῆς ἐξαγορᾶς τῶν Χαρεμίων τοῦ

Χουρσὴτ Πασᾶ συνεψήφησεν, ὡς πολίτης τίμιος, μετὰ τοῦ Ὑψηλάντου ἐναντίον τῶν φίλων τυ (α). Διὰ τὰς γνώσεις, τὸν πατριωτισμὸν καὶ τὴν μεγάλην ὑπόληψίν του συνεργασθεὶς εἰς τὴν ἐν Ἐπιδαύρῳ Α΄ Ἐθνοσυνέλευσιν, προσεκλήθη εἰς τὴν Ἑλληνικὴν Βουλὴν τῆς Α΄ Περιόδυ, ἀλλὰ δὲν συνεμερίσθη διὰ τοῦτο καὶ τὰ εἰῤῥημένα κατὰ τῦ Ὑψηλάντου πάθη ἐκείνων, ὅσοι δὲν εἶχον νὰ πρεσβεύσωσί τι ἱερὸν ἐνώπιον τῶν πολιτικῶν σκοπῶν των.

Τὰ Ὀθωμανικὰ Στρατεύματα τῶν Ἰωαννίνων, ἐξοντώτα τὸν Ἀλῆ Πασᾶν, ἐπαπείλουν τὴν γενικὴν ἐπιδρομήν των κατὰ τῆς Ἑλλάδος ἁπάσης, καὶ ἡ Στερεά, πρώτη ὑποκειμένη εἰς τὰς ὁρμάς των, ἐπικαλεῖται δὲ ἀλλεπαλλήλων Πρεσβειῶν τὴν βοήθειαν τῶν Πελοποννησίων, δυναμένων ἤδη μετὰ τὴν ἐξ ἐφόδου ἅλωσιν τῆς Τριπολιτσᾶς καὶ τὴν πτῶσιν τῆς Ἀκροκορίνθου. Συστηθείσης τῆς Ἐθνικῆς Διοικήσεως, ἀποφασίζεται ἡ βοήθεια, καὶ ὁ Ὑψηλάντης, Πρόεδρος ἤδη τῆς Βουλῆς, προσκαλεῖται ἐπὶ κεφαλῆς τῆς πρὸς τὸ Ἀνατολικὸν μέρος προσδιωρισμένης ἐκστρατείας. Ἀλλὰ τὸ ἀναφερόμενον παρὰ τοῦ Συγγραφέως Ἐκτελεστικὸν Σῶμα (β), δηλονότι ὁ Μαυροκορδάτος, Πρόεδρος αὐτοῦ, καὶ οἱ συναδελφοί του Κανακάρης, Δεληγιάννης καὶ Νέγρης ἀντιτείνουσι πτοούμενοι τὴν νέαν εἰς τὰ Στρατιωτικὰ μετοχήν του, μολονότι αὐτὸς θέσας αὐτόματος ὑπὸ τὰς διαταγὰς τῆς ἀρτισυστάτυ Διοικήσεως, τὸ ὁποῖον ἐσχημάτισε καὶ ἐδιοίκει μέχρι τοῦδε Τακτικὸν Σῶμα, ἐβεβαίωσεν, ὅτι εἶναι μακρὰν τοῦ ν' ἀπαιτῇ στρατιωτικὴν ὑπεροχήν, ὑπαρχούσης μιᾶς συστηματικῆς τάξεως πραγμάτων. Τάχα ἀδιάφορον ἦτον εἰς αὐτούς, ἂν αἱ ἐκ-

---

α) Σελ. 99.
β) Ἴδε Σελ. 86.

τεθειμέναι Ἐπαρχίαι τῆς Στερεᾶς κατεστρέφοντο ἀστραπηδὸν, καὶ οἱ Ὀθωμανοὶ ὕψωνον τυχὸν τὰς σημαίας των καὶ ἐπὶ τοῦ Ἰσθμοῦ; Τάχα τὰ δυστυχήματα αὐτὰ ἐκρίνοντο προτιμώτερα, ἀπὸ τὴν ὁποίαν ὠνειροπόλων οὕτω νέαν εἰς τὰ ςρατιωτικὰ ὑπεροχὴν τοῦ Ὑψηλάντου; Ἠθέλαμεν διστάζει, ἐὰν δὲν ἐϐλέπομεν, ὅτι ἤνοιξαν τὰς Θερμοπύλας καὶ ἄφησαν ἀπρόσϐλητον ὄχι πλέον τὴν μέχρι τοῦ Ἰσθμοῦ, ἀλλὰ μέχρι τῆς Ναυπλίας ἐπιδρομὴν τοῦ Μαχμοὺτ Πασᾶ τῆς Δράμας, αἱ ῥαδιουργηθεῖσαι ἀποτυχίαι τῆς ἐκστρατείας, ἡ διηνεκὴς ἀντίπραξις τοῦ Ἐκτελεστικοῦ καὶ τῶν ὀργάνων τούτου, τῶν Ἀρεοπαγιτῶν τῆς Λιθάδος, τὸ σπρώξιμον τοῦ Ὀδυσσέως Ἀνδρούτσου εἰς τὸ ἔγκλημα, ἡ ἀνάκλησις τοῦ Ὑψηλάντου εἰς τὴν Προεδρείαν, τὰ μέτρα κατὰ τοῦ Στρατιωτικοῦ, καὶ αἱ εἰς Ἄργος ἔριδες περὶ τῆς ϐαπτίσεως, ἢ μὴ, τῶν Τούρκων, καὶ ἄλλα τοιαῦτα.

Παρόντες εἰς τὸ στρατόπεδον τῆς Κορίνθου, 1822, ἐϐλέπομεν τὸν Μητροπολίτην Γερμανὸν ἐνεργοῦντα ἀφ' ἑνὸς τὴν ἔνστασιν τῆς Βουλῆς εἰς τὴν παράλογον θέλησιν τοῦ Ἐκτελεστικοῦ, καὶ προτρέποντα ἀφ' ἑτέρου τὸν Ὑψηλάντην εἰς τὴν ὀλίγωρον ἐκστρατείαν του διὰ τὸν προσεχῆ ἐπαπειλούμενον καταποντισμὸν τῆς Στερεᾶς. Ὑπερίσχυσε κατὰ τοῦ Ἐκτελεστικοῦ καὶ ὑπεσχέθη πρὸς τὸν Ὑψηλάντην ἐκστρατεύοντα (α) τὴν δυνατὴν συνδρομήν του· ὑποσχόμενος δὲ ταύτην, δὲν ἤλπιζε, φαίνεται, νὰ ἴδῃ ὄχι πλέον ἁπλῆν ἀντενέργειαν, ἀλλὰ καὶ τὴν μέχρι τῆς ζωῆς τοῦ Ὑψηλάντου ἐπιϐουλὴν τοῦ Ἐκτελεστικοῦ (ϐ).

α) Τῇ 22 Φεβρουαρίου 1822.

β) Δὲν εἶναι ἤδη τοῦ προκειμένου νὰ περιγράψωμεν τὴν κατὰ τοῦ Ὑψηλάντου ἐνεργηθεῖσαν ἐπιβουλὴν διὰ τοῦ Ὀ-

Τὸν πατριωτισμὸν καὶ τὴν φρόνησιν τούτου τοῦ Ἀνδρὸς βεβαιοῦσιν ἐκ προσθήκης τὰ ἀναφερόμενα (α) περὶ τῶν εἰς Ἄργος διαφωνιῶν μεταξὺ τῆς Βουλῆς καὶ τοῦ Ἐκτελεστικοῦ. Τὸ Ἐκτελεστικὸν, ἀτίθασσον εἰς τὰς ὁρμάς τȣ, κατέστη τότε ἀντίπαλον τῆς Βουλῆς, καὶ γενικεῦον εἰς ἑαυτὸ τὸ προνόμιον τῶν Ἐκτάκτων Μέτρων, ἐνήργει περὶ ὅλων ἀπ' εὐθείας χωρὶς τῆς παρὰ τοῦ Ὀργανικοῦ Νόμου ἀπαιτουμένης προειδοποιήσεως τῆς Βουλῆς. Ἡ τοιαύτη διαίρεσις δὲν ἤθελεν ἴσως εἶναι τόσον λυπηρὰ, ἐὰν αἱ πράξεις τοῦ Ἐκτελεστικοῦ συνεφώνουν μὲ τὸ πνεῦμα ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον ἔπρεπε νὰ παραταχθῇ κατὰ τῶν νέων κινδύνων τῆς Πατρίδος. Εἰς μάτην ἤδη ἀγωνιᾷ καὶ ὁ Ἱεράρχης Γερμανὸς, καὶ ὁ Ὑψηλάντης καὶ οἱ φίλοι των νὰ προλάβωσι τὴν ὀλεθρίαν ῥῆξιν μεταξὺ Διοικήσεως καὶ Ὀδυσσέως, μεταξὺ Διοικήσεως καὶ τοῦ Στρατιωτικοῦ ἐν γένει. Τὸ Ἐκτελεστικὸν προκηρύττει (β) τὴν κεφαλικὴν ποινὴν τοῦ Ὀδυσσέως ὡς κακεργάτȣ καὶ κακοήθȣς, ἐπ' ἀμοιβῇ 5,000 Γροσίων, καὶ παραδέχεται ἐνεργȣ̃ν ἀκολούθως τὴν ςρατιωτικὴν ὑπεροχὴν τῶν Πολιτικῶν. Ἀμφιβολία δὲν εἶναι, ὅτι οἰστρηλατεῖτο ἀπὸ ἐκδικήσεις τόσον ἀτόπους, τόσον ἀφανιστικὰς, ὅσον ἰσχυρὰ ὑπέρποτε δύναμις Ὀθωμανικὴ, διαβᾶσα τελευταῖον ἀπροφυλάκτους τὰς Θερμοπύλας, καὶ προχωρήσασα εἰς τὴν Βοιωτίαν, διευθύνετο ἐπὶ τὰ Μεγάλα Στενὰ τῆς Μεγαρικῆς καὶ τȣ̃ Ἰσθμȣ̃.

δυσσέως, καὶ τὴν κατὰ τοῦ Ὀδυσσέως, συμφιλιωθέντος μετὰ τοῦ Ὑψηλάντου, διὰ τῶν Ἀρεοπαγιτῶν. Παρατηροῦμεν δὲ μόνον, ὅτι ὁ ἐν αἰσχρᾷ τῇ λήξει γενόμενος πρὸ ὀλίγȣ Ἀλῆ Πασᾶς ἄφησε μαθητὰς καὶ μιμητὰς τῆς πολιτικῆς του ἀξιολόγους.

α) Σελ. 117.

β) Τῇ 3 Ἰουνίȣ, 1822.

Εἰς τὸν Ἱεράρχην Γερμανὸν, θρηνοῦντα, ὡς τὸν Ἡράκλειτον, τὸν ἐπικείμενον κίνδυνον τῆς Πατρίδος, δὲν ἔμενεν ἄλλο πλέον, εἰμὴ βεβαιούμενος τὴν εἰς Κόρινθον εἰσβολὴν (α) τῆς ἐχθρικῆς δυνάμεως, καὶ βλέπων διαλελυμένην ςιγμηδὸν τὴν Διοίκησιν τῦ Ἄργους, νὰ συσκεφθῇ μὲ τὸν Ὑψηλάντην περὶ τῦ κινδύνυ, νὰ τρέξῃ εἰς τὴν Τριπολιτσὰν, καὶ ἀναλαμβάνων ἐκ νέου τὸ πρόσωπον τοῦ Ἱκέτου τῆς Πατρίδος, πνεούσης τὰ λοίσθια, νὰ δυσωπήσῃ τὸν ἀδυσώπητον τοῦ Θ. Κωλοκοτρώνου διερεθισμὸν κατὰ τῶν μέτρων τῆς Διοικήσεως, νὰ τὸν ἐνθουσιάσῃ ἐναντίον τῶν ἐχθρῶν (β), καὶ δι' αὐτοῦ, ἀπολαμβάνοντος τὴν πρώτην ἐπήρειαν ἤδη, νὰ θέσῃ εἰς κίνησιν τὴν Πελοπόννησον ὅλην.

Εἰς τὸν Ἱεράρχην Γερμανὸν, βλέποντα τὴν μεγάλην καὶ πεισματικὴν ἀκολουθοῦσαν διαίρεσιν καθ' ὅλην τὴν Ἑλλάδα, καὶ ἀπηλπισμένον τοῦ νὰ ἴδῃ βελτίωσίν τινα ἐσωτερικὴν, ἐνῷ ἡ καταστροφὴ τῶν Τούρκων ἔδιδε νέον θάῤῥος, νέαν εὐκαιρίαν, εἰς τὰς διενέξεις, δὲν ἔμενεν ἄλλο πλέον, εἰμὴ νὰ τρέξῃ Ἱκέτης ἐπίσημος τῆς Πατρίδος τυ ἐνώπιον τῆς Εὐρώπης (γ).

Εἰς τὸν ἴδιον, ἐπιςρέψαντα εἰς τὴν Πελοπόννησον, 1825, καὶ βλέποντα τὴν ἀνανέωσιν τοῦ ἐμφυλίου πολέμου, δὲν ἔμενεν ἄλλο, εἰμὴ ν' ἀποτανθῇ πρὸς τὸν ἰσχύοντα τότε Γ. Κουντουριώτην, Πρόεδρον τοῦ Ἐκτελεστικοῦ, καὶ προτιθέμενος τὴν δυστυχίαν τοῦ Λαοῦ ἐκ τῆς ἐνόπλου συγκρούσεως, πρὸς ὁποιονδήποτε μέρος καὶ ἂν ἤθελε κλίνει ἡ νίκη, νὰ ἐπικαλεσθῇ δι' αὐτοῦ τὴν προκατάληψίν της. Ὁ Γερμανὸς δὲν ἠγνόει τῶν ἐμφυλίων πολέμων τοὺς κυρίους μοχ-

---

α) Γενομένην τὴν 6. Ἰουλίυ 1822.

β) Ἴδε Σελ. 131.

γ) —Σελ. 144.

λοὺς, ἐπὶ τῶν ὁποίων ἐρχόμεθα νὰ ῥίψωμεν μικρὰν ἔποψιν ἤδη.

Ἀνεφέραμεν (α) τὴν πολιτικὴν τῆς Δύσεως ὡς πρὸς τὴν Ἑλλάδα κατὰ τὴν πρώτην ἐποχὴν τοῦ Πολέμου· ἀλλ' ἀπὸ τοῦ 1813 δὲν θέλομεν τὴν ἴδη τοιαύτην ἐν γένει. Ἡ ἀνέλπιστος ἐξολόθρευσις τοῦ Μαχμοὺτ Πασᾶ τῆς Δράμας, αἱ ἔνδοξοι ναυμαχίαι τῆς Σάμου, τοῦ Κορινθιακοῦ καὶ Ἀργολικοῦ Κόλπου, αἱ δυστυχεῖς ἀποτυχίαι τοῦ Ὀμὲρ Βρυώνη εἰς τὸ Μεσολόγγιον, ἡ ἐπάνοδος τοῦ Μεχμὲτ Ρεσὶτ Πασᾶ ἐκ τῆς Βοιωτίας καὶ τὸ ἀτελεσφόρητον τῶν μέχρι τοῦδε διδομένων πλαγίων βοηθειῶν διὰ τὸ ἠθικὸν καὶ τὴν φυσικὴν ἀκαταστασίαν τῶν Τούρκων, ἔδοσαν εἰς τὴν πολιτικὴν τῆς Ἀγγλίας νέαν κίνησιν. Ἤλλαξεν αὕτη σχέδιον, ἀλλὰ σχέδιον πλέον ἐπικίνδυνον ὡς ἀποτεινόμενον εἰς τὴν ἐκτρύχωσιν τῆς Ἑλλάδος διὰ τῆς χειρὸς αὐτῶν τῶν Ἑλλήνων· τὸ δ' ἀποτέλεσμα τοῦτο ἔμελλε νὰ εὐκολύνῃ ἢ τὸν συνδυασμὸν τῆς Ἑλλάδος, συνενδιδούσης ἤδη, μετὰ τῆς γείτονος Ἑπταννήσου, ἢ, τούτου μὴ γενομένου, τὴν νέαν, ἀλλὰ τροπολογημένην, ὑποταγήν της ὑπὸ τοὺς Τούρκους, ἤ, καὶ τούτου ἀποτυχόντος, τὸν περιορισμόν της ἐντὸς τοῦ Κορινθιακοῦ Ἰσθμοῦ καὶ τῶν παρακειμένων Νήσων. Ὡς πρὸς τὴν πρώτην αἵρεσιν ἔχομεν εἰς ἀπόδειξιν τὴν ἡμιεπίσημον Πρᾶξιν τῶν 1815, διὰ τῆς ὁποίας παρακατέθετεν ἡ Ἑλλὰς τὴν ἱερὰν παρακαταθήκην τῆς ἐλευθερίας, ἐθνικῆς ἀνεξαρτησίας καὶ τῆς πολιτικῆς ὑπάρξεώς της εἰς τὴν μοναδικὴν ὑπεράσπισιν τῆς Ἀγγλίας· ὡς πρὸς τὴν δευτέραν ἀναφέρομεν τὴν Πρᾶξιν τῶν 1816, διὰ τῆς ὁποίας ἡ Ἑλλὰς παρέδιδεν εἰς τὴν Ἀγγλίαν τὴν διαπραγμάτευσιν, τοῦ ὁποίου ἐπρότεινε Συμβιβασμοῦ μετὰ τῆς

α) Ἴδε Σελ. λά — λβ'.

Ὀθωμανικῆς Πόρτας· ὡς πρὸς τὴν τρίτην, γνωστὸν εἶναι εἰς ὅλας τὸ Πρωτόκολλον τῆς 3 Φεβρουαρίου, 1830, διὰ τοῦ ὁποίου ὁ Πρίγκιψ τοῦ Σὰξ Κουμβοὺργ Λεοπόλδος ἀνηγορεύετο Ἡγεμὼν τῆς Ἑλλάδος ὑποτελοῦς καὶ μικροτάτων ὁρίων (α).

Ἡ Αὐστρία δὲν ἤλλαξέ ποτε οὔτε σκοπὸν, οὔτε τρόπον, παρὰ τὸν ὁποῖον ἀπεδέχθη ἅπαξ· ἡ δὲ Γαλλία εἶδεν ἀργὰ τοὺς ἰδιαιτέρως τῆς πρώτης σκοπούς· τοὺς ἐπολέμησεν· ἀλλὰ πολεμοῦσα τούτους, 1825, ἔφερε τὴν Ἑλλάδα παρὰ τὸ χεῖλος τῆς ἐξοντώσεώς της. Ἀξία λήθης δὲν ἠμπορεῖ νὰ ἦναι ἡ διαβρύλλητος διαγωγὴ τοῦ οἰκτροῦ Ὑπουργείου τοῦ Βιλλέλου.

Ἔκτοτε οἱ Κυβερνῆται τῶν κατὰ τὴν Μεσόγειον πλοίων της, ἀφίνουσιν « ἐς κόρακας » τὴν συνήθη ὠμότητά των, δεικνύονται κερκωπίζοντες φίλοι τῶν Ἑλληνικῶν συμφερόντων, καὶ δέχονται νὰ πλησιάσωσι διαφόρους ἐκ τῶν σημαντικωτέρων Ἑλλήνων, διὰ νὰ τοὺς περιβάλωσι τὸν κεστὸν τῆς πολιτικῆς των. Ἔκτοτε προφέρονται ἐκ τοῦ στόματος τοῦ μυητήρων τῆς πολιτικῆς της πλῆθος σπερμολογιῶν κατὰ τῆς Ῥωσσίας ὡς ἠρεμούσης καὶ μεμακρυσμένης, πλῆθος ἀναγγελλομένων βοηθειῶν ὡς ἐκ μέρους τῆς ναυτικῆς καὶ φιλελευθέρας Ἀγγλίας γειτνιαζούσης. Ἂν καὶ διάφοροι τῶν Ἑλλήνων, ἐννοοῦντες τὸν σκοπὸν καὶ τὸ ἀποτέλεσμα τῶν τοιούτων σπερμολογιῶν, ἤρχησαν συνδεόμενοι, πληροφοροῦντες πρὸς τὸ Ἔθνος τὰ εὐνοϊκὰ τέως αἰσθήματα ὅλων τῶν Λαῶν τῆς Εὐρώπης καὶ τὸν κίνδυνον τῶν ἐκ μονομερείας ἐλπίδων· ἂν καὶ τὸ ἰσχυρώτερον μέρος τῶν Ὅπλων καὶ τὸ ὅλον τῶν Ἐπαρ-

α) Παραπέμπομεν τὸν Ἀναγνώστην καὶ εἰς τὰ διαλαμβανόμενα τῆς Γενικῆς Ἐφημερίδος τῆς Ἑλλάδος, Ἀριθ. 34 τοῦ ἔτους 1827.

χιῶν ἁπλούστερον εἰς τὰ ἤθη, εἰλικρινέστερον εἰς τὰς κρίσεις του καὶ πιστὸν εἰς τὰς ἐλπίδας του, ἤνωνε τὴν φωνήν του μ᾽ ἐκείνην τῶν πρώτων· μ᾽ ὅλον τοῦτο ὁ ἐπικείμενος μέγας κίνδυνος, ἡ ὕλη τοῦ σχίσματος τῶν Ἀρχικόρφων, ἡ διατρέχουσα ἀπὸ Ἐπαρχίαν εἰς Ἐπαρχίαν ἀπάτη, ἡ ἀποτυχία τῶν ἀπεσταλμένων εἰς τὴν Βερώνην Ἱκετῶν καὶ ἡ ἀμφίβολος ἀποβαίνουσα ῥῆξις Ῥωσσικοῦ πολέμου, ἔδοσαν χώραν εἰς τὸν σχηματισμὸν τῆς Ἀγγλικῆς Στάσεως ἐντὸς τῆς Ἑλλάδος. Ἐπὶ κεφαλῆς της ἐτέθη ὁ Α. Μαυροκορδάτος, καὶ ἑστίαι της ἐκηρύχθησαν ἡ Δυτικὴ Στερεά, ἡ Ὕδρα καὶ ἡ Ἀχαΐα.

Εἰς τοιαύτην περίστασιν μεγάλη μερὶς Ἑλλήνων, ἐκτείνουσα τὰς ἐλπίδας της μακρύτερα, παρ᾽ ὅσον αἱ προκείμεναι πολεμικαὶ καὶ πολιτικαὶ καταστάσεις συνεχώρουν, ἀπεφάσισαν ν᾽ ἀντιταχθῶσι ῥιπτόμενοι ἐν τῷ μέσῳ νέων κινδύνων, ὁποίων τὸ ἀποτέλεσμα εἶναι τὰ συμβάντα τοῦ 1824 καὶ 1825, καὶ συνέπεια ἐκεῖνα τοῦ 1831, 1832 καὶ 1833. Ἡ δειλία, ἢ ἡ συμμετοχή των εἰς τὴν, περὶ ἧς ὁ λόγος, Στάσιν ἦτον ὡς πρὸς τούτους προδοσία προφανὴς κατὰ τῆς Ἑλλάδος, πρόχειρον ἔχοντας τὰ παραδείγματα τῆς Ἑπτανήσου, τῆς Πάργας καὶ Μελίτης. Εἰς ἕνα λόγον τὸ παρὸν δὲν τοὺς ἐξέπληττεν, ἐνῷ αἱ δυνάμεις τῆς Ἑλλάδος ἀντεῖχον ὁπωσδήποτε πρὸς τὸν ἐχθρόν· τὸ μέλλον τοὺς ἐπαρηγόρει, διότι τὰ πράγματα τῆς Πετρουπόλεως ἐταλάντευον πάντοτε τὴν Πόρταν· πρὸ ὅλων δὲ τούτων τοὺς ἐμψύχωνεν ἡ βεβαία ἐλπὶς, ὅτι ἡ φιλανθρωπία τῶν ἰσχυρῶν Θρόνων δὲν θέλει ἀνεχθῆ νὰ ἴδῃ τὴν Ἑλλάδα ἔκβλητον ἕρμαιον ταύτης, ἢ ἐκείνης, τῆς πολιτικῆς.

Τῶν ἀνθρώπων τοῦ πνεύματος τούτου προηγεῖτο ὁ Ὑψηλάντης, ὀλιγώτερον παρὰ τοὺς ἄλλους δύσκολος εἰς τοὺς γενικοὺς κινδύνους, καὶ ὁ Θ. Κωλοκοτρώνης, δυσοικονόμητος μὲν εἰς τὰς ἀντιποιήσεις του, ἀλλὰ φίλος τῆς πατρί-

δος του καὶ τῆς Πελοποννήσου ὁ ἰσχυρώτερος πρόμαχος, ὡς ἀπεδείχθη περιπλέον ἐπὶ τῦ προσκυνήματος τῶν 1827.

Ἡ Ἀγγλικὴ Στάσις, ἔχουσα πάντοτε ὀλίγυς τοὺς δογματικὺς της, διέφερεν ἰσχύουσα περιοδικῶς διὰ τῆς ἀμέσυ ἐπιῤῥοῆς καὶ τῆς διευθύνσεως τῶν ἐντολέωντης. Ἀλλ' ὁ Μαυροκορδάτος ἠγάπα νὰ ἐναγκαλίζηται ἐκ προσθήκης καὶ τοὺς ἀγύρτας τῆς Εὐρώπης, τοὺς ὁποίυς διέσπειρε πάλιν εἰς αὐτὴν τὴν Εὐρώπην (α) κήρυκας τοῦ ὀνόματός τυ καὶ ἀργυρολόγους ὑπὸ διαφόρυς τίτλυς. Ἡ Ἑπτάννησος τὸν συνέδραμε χρηματικῶς, μᾶλλον πεπλανημένη, ἢ ἐπηρεαζομένη. Ἡ Ἀγγλία, θαῤῥαλαιοτέρα ἤδη, τὸν ὑπεστήριζε διὰ τοῦ Ἀντιναυάρχου Ἀμιλτῶνος καὶ τοῦ Ἁρμοστῦ τῶν Ἰονίων. Ἀπόστολοι δὲ πολλοὶ, ὑπὸ τὸ πρόσχημα τῶν Φιλελλήνων Ἐθελοντῶν, ἤνωνον μὲ τὸν ἴδιον τὰς δυνάμεις καὶ τὰς γνώσεις των.

Εἰς τὴν Τριπολιτσὰν, Καθέδραν τῆς τότε (1823) Διοικήσεως, διαφιλονεικεῖται ἡ πρότασις περὶ τοῦ Ἀγγλικῦ Δανείου. Οἱ ἄνθρωποι τοῦ ἐναντίυ πνεύματος, θεωροῦντες εἰς τοῦτο τὴν παγίωσιν τῆς Ἀγγλικῆς Στάσεως, ἐξηθενημένης διὰ τὴν πτῶσιν τοῦ Μαυροκορδάτυ ἐκ τῆς Προεδρείας, ἐναντιοῦνται διὰ τοῦ ἐντονωτέρου τρόπυ (β). Διὰ

α) Ζήτει Σελ. 123.

β) Ἡ πρόνοια τοῦ Ἔθνους εἶδε τὸ ὀλέθριον ἀποτέλεσμα τῶν ἐξωτερικῶν δανείων ἀπὸ τοῦ 1822, ὅτε εἰς τὴν Κόρινθον, ὁ Γερμανὸς Π. Πατρῶν, ὁ Ἀθανάσιος Κανακάρης καί τινες ἄλλοι ἐναντιώθησαν εἰς τὴν περὶ ἐξωτερικοῦ δανείου πρότασιν Ἴδε Σελ. 105. Δὲν εἰσηκεύσθησαν· μὲ ὅλον τοῦτο ἐκ ταύτης τῆς περιστάσεως ἔλαβεν ὕπαρξιν τὸ μέτρον περὶ τῶν Ἐθνικῶν Ὁμολογιῶν καὶ περὶ τῆς συλλογῆς ἑνὸς ποσοῦ ἀργυρῶν σκευῶν ἐκ τῶν Μοναστηρίων καὶ Ἐκκλησιῶν. Τὸ Ἱερατεῖον ἀπέδειξε καὶ τότε τὸν ζῆλόν του συνδραμὸν ἕτοιμον καὶ διὰ τοῦ μέσου τούτου. Εἰς τὸ Ἄργος ἐνηργήθη καὶ ἡ ὀλιγοέξοδος σύστασις

νὰ διαιρεθῶσιν οὗτοι, προσκαλεῖται ὁ Ὑψηλάντης, ἀλλ' ἀποφεύγει τὴν συμμετοχήν του εἰς τὰ πράγματα, ὑπάρχοντος τοῦ Μαυροκορδάτου. Ἡ Ἀγγλικὴ Στάσις ἐναποθέτει τὸ ὅλον τῶν ἐλπίδων της εἰς τὸ ὑλικὸν μέσον τοῦ Δανείου· καί, διὰ νὰ κατορθώσῃ τοῦτο, διεγείρει δυσαρεσκείας κατὰ τοῦ Ι. Ὀρλάνδου, Προέδρου τῆς Βουλῆς, προκαλεῖται τὴν παραίτησιν τούτου, καὶ ἐπὶ τῆς ὀργανισθείσης ἀπουσίας τοῦ Ἐκτελεστικοῦ σπρώχνει μ' ἐπιτηδειότητα πολλὴν τὸν Μαυροκορδάτον εἰς τὸ βῆμα τῆς Προεδρείας. Τότε ἐξηγεῖται καθαρὰ ἡ ἀπάτη. Ὁ Κωλοκοτρώνης, Ἀντιπρόεδρος ἤδη τοῦ Ἐκτελεστικοῦ, ἐπιστρέφων ἐκ τῆς Κορίνθου, προσβάλλει τὴν διαγωγὴν τῆς Βουλῆς, ἐπαπειλεῖ καὶ μηνύει τὸν νέον Πρόεδρόν της νὰ ἀναχωρήσῃ ἐκ τῆς Τριπολιτσᾶς ἐντὸς 24 ὡρῶν· φεύγει οὗτος νυκτὸς εἰς τὴν Ὕδραν, καὶ φέρει τὰ περὶ Δανείου Ψηφίσματα, ἕτοιμα νὰ ἀνακαλεσθῶσι.

Δι' αὐτῆς τῶν Ψηφισμάτων τῆς ὑφαιρέσεως ἡ Ἀγγλικὴ Στάσις, καὶ εἰς τὴν νέκρωσίν της, ἀναλαμβάνει ζωήν, ἀλλ' ἀδυνατεῖ καὶ νὰ παραλάβῃ τὸ Δάνειον, πρὶν ἢ λάβῃ εἰς χεῖράς της τὰς ἡνίας τῶν πραγμάτων. Ἐπ' αὐτῷ τῷ σκοπῷ καθίσταται ἀσυμβίβαστος ἡ νέα διαίρεσις τῆς Διοικήσεως, ἐξάπτεται παντοῦ ἡ φλὸξ τῶν προτιμήσεων καὶ τῆς διχονοίας, καὶ διακρατεῖται ἡ Ὕδρα καὶ ἡ Δυτικὴ Ἑλλὰς ὡς φόβητρον κατὰ τοῦ μεγαλητέρου μέρους τῆς Πελοποννήσου. Τὸ Ἐκτελεστικὸν Σῶμα, προεδρευόμενον παρὰ τοῦ Π. Μαυρομιχάλου, διαμαρτύρεται ἐκ τῆς Τριπολιτσᾶς, καί, ἀδύνατον ν' ἀκυρώσῃ ἀπ' εὐθείας τὰ περὶ Δανείου Ψηφίσματα, προσπαθεῖ ν' ἀπαντήσῃ τὴν πραγματοποίησίν του

Νομισματοκοπείου ἐντὸς τῆς Μονῆς διὰ νὰ κοπῶσιν Ἐθνικὰ Νομίσματα· ἀλλ' ἡ εἴσοδος τοῦ Δράμαλη ἐματαίωσε καὶ αὐτὸ καὶ τὰς ἐλπιζομένας ὠφελείας του, κατὰ δυστυχίαν.

δι' Ἀπεσταλμένων· ἀλλ' ἡ Ἀγγλικὴ πολιτικὴ δὲν συγχωρεῖ τὴν ἐπέκεινα τοῦ Ἰονίου προχώρησιν τούτων. Οἱ φρόνιμοι τῶν πολιτῶν ἤρχησαν ἤδη στρέφοντες τὰ ὄμματά των πρὸς τὸν Κόμητα Καποδίστριαν, ἰδιωτεύοντα εἰς τὴν Ἑλβετίαν. Ὁ Ὑψηλάντης, προσελθὼν εἰς τὸ Κρανίδιον, ἠγωνίσθη εἰς μάτην νὰ συμβιβάσῃ τὰ Μέρη. Ἡ πλειοψηφία τῆς Ἀγγλιζούσης Βουλῆς κηρύττει ἔκπτωτον τὸ παρὰ τῆς Β' Ἐθνοσυνελεύσεως συστηθὲν Ἐκτελεστικόν· τὸν Μαυρομιχάλην διαδέχεται ὁ Κουντουριώτης· ὁ πρῶτος ἐμφύλιος πόλεμος ἄρχεται εὐθύς· τὸ Ναύπλιον πολιορκεῖται πίπτον, καὶ ἐγκαθιδρύεται εἰς τοῦτο ἡ Ἀγγλικὴ Στάσις. Τοιουτοτρόπως στηρίζεται εἰς τὴν Προεδρείαν ὁ Κουντουριώτης· ἡ Βυλὴ συμπληροῦται ἀπὸ τὰ πρόσωπα τοῦ ἰδίου πνεύματος· δίδεται ἄμεσον τέλος εἰς τὴν περὶ Δανείου διαπραγμάτευσιν, καὶ ὁ Μαυροκορδάτος, μακρυνόμενος ἀπὸ τὴν Προεδρείαν τῆς Βουλῆς πρὸς ἀποφυγὴν σκανδάλυ, ἐπανέρχεται εἰς τὴν πρώτην θέσιν τοῦ Γενικοῦ Γραμματέως, γινόμενος ἡ σειρὴν τῆς πολιτικῆς διαγωγῆς τοῦ Κουντουριώτυ.

Ἡ τοιαύτη κατάστασις τοῦ Ἐσωτερικοῦ τῆς Ἑλλάδος παρεχώρησεν, ἠμποροῦμεν νὰ εἴπωμεν, εἰς τοὺς Ὀθωμανοὺς τὰς εὐκαιρίας τοῦ νὰ καταστρέψωσι τὴν Εὔβοιαν, τὴν Κασσάνδραν, τὰ Τρίκκερα, τὰ Ψαρά, τὴν Κάσσον καὶ Κρήτην· ἄφησεν εἰς τοὺς ἰδίους ἀνοικτὸν τὸ στάδιον ὑπὲρ τῶν Μεσσηνιακῶν Φρουρίων, τῶν Πατρῶν καὶ καθ' ὅλης τῆς Στερεᾶς. Ἀλλ' ὁ ἐσωτερικὸς ὗτος θρίαμβος ἐκρίνετο ψευδὴς χωρὶς τῆς ἐξοντώσεώς τινων οἰκογενειῶν καὶ ἀτόμων. Ἡ ζωὴ καὶ ἡ δύναμις τούτων ἦτον ἡ ἰδέα τῆς πτώσεως καὶ τοῦ θανάτυ τῆς Ἀγγλικῆς Στάσεως.

Οἱ ἠπατημένοι μέχρι τοῦδε Ζαήμης, Λόνδος, Νοταρᾶς καὶ ἄλλοι βλέπουσι τοῦτο. Ἀφ' ἑνὸς μέρους συνήργησαν καὶ ἦσαν εὐχάριστοι οὗτοι εἰς τὸν περιορισμὸν τῆς ὑπεροχῆς καὶ τοῦ ἐγωϊσμοῦ τοῦ Κωλοκοτρώνου· ἀλλ' ἀφ'

ἑτέρου ἐγνώρισαν τὸ μυστήριον τῆς σκηνῆς, καὶ δὲν ἐπιθύμουν τὸν ἐξουθενισμὸν τῆς Πελοποννήσου, καὶ τὸ Ἀγγλικὸν πνεῦμα διὰ τῶν ὀργάνων του διευθύνον τὴν τύχην της. Στρέφουσι διὰ τοῦτο ἑνούμενοι μὲ τοὺς πρὸ ὀλίγυ κεκηρυγμένους Ἀντάρτας, καὶ διὰ τῆς συνενοχώσεως τέτων τείνουν νὰ ἰσοῤῥοπήσωσι τοὐλάχιστον τὴν δύναμιν τῆς Διοικήσεως, διὰ νὰ μὴν ἐπιχειρήσῃ νέον Πόλεμον. Ἰδοὺ οἱ λόγοι, διὰ τοὺς ὁποίους ὁ Μητροπολίτης Γερμανὸς, γενικώτερα σκεπτόμενος, ἀπεχθάνετο ἐν γένει τὰς ἐμφυλίους διχοστασίας, (α) καὶ μὴ προδυσωπήσας τὸν Πρόεδρον τῦ τότε Ἐκτελεστικοῦ, ἀπεχώρησεν ἐκ τοῦ Ἄργους εἰς τὴν Κερπηνὴν, ἂν καὶ φιλοπράγμων, διὰ νὰ μὴν ὑπάρχῃ εἰς τὸ θέατρον τῆς πονηρᾶς ταύτης ὁμίλλης.

Οἱ μὲν Πελοποννήσιοι τοιοῦτον συνέδεσαν δεσμὸν μεταξύ των· ἀλλ', ἅμα αἱ δύσεις τοῦ Δανείου ἤρχησαν φθάνουσαι εἰς Ναύπλιον, ἀναπέταται ἡ σημαία νέου ἐμφυλίου πολέμου, ὅπου ἡ Ἀγγλικὴ θέλησις ὑπὸ τὸ πρόσωπον διαφόρων καὶ τὸ μεγαλήτερον μέρος τῆς Πελοποννήσου παρίστανται νὰ παλαίσωσι. Ὁ πόλεμος οὗτος ἐκῤῥήγνυται πεισματωδέστερος, ὡς μέλλων ν' ἀποφασίσῃ περὶ τῶν ὅλων. Πρὸς τὴν δυτικὴν Στερεὰν, τὸ χρυσίον τοῦ Δανείου, χυνόμενον χωρὶς φειδὼ, ἕλκει καὶ τὴν Ἀνατολικὴν ἐναντίον τῆς Πελοποννήσου. Τῶν Στρατιωτικῶν βαθμῶν ἡ πληθὺς διεγείρει τοὺς Στρατιώτας κατὰ τῶν παλαιῶν Ἀρχηγῶν των· Ἡ ἀνάγκη καὶ τὸ τυφλὸν πεῖσμα δίδουσι χώραν εἰς τὰς λῃλασίας, τοὺς διωγμοὺς καὶ τὰς μυρίας ἄλλας βιαιοπραγίας. Ἡ σκληρότης ἐκγαυροῦται ἀτιμώρητος. Τὸ Ἀγγλίζον σύστημα τοῦ Ναυπλίου δράττει τέλος πάντων τὴν νίκην· καὶ ἐντεῦθεν ὁ μὲν Κωλοκοτρώ-

α) σελ. 151.

νης, Α Δεληγιάννης, Κ. Δεληγιάννης, Ι. Νοταρᾶς, Γ. Σισίνης, Μ. Πέτροβας καὶ οἱ λοιποὶ φυλακίζονται εἰς Ὕδραν, ἑωσοῦ Ἔκτακτον Δικαστήριον ἀποφασίσῃ τὴν τύχην τῆς ζωῆς των· ὁ δὲ Α. Ζαΐμης, Α. Λόνδος καὶ Νικήτας, δραπέται τῆς ὑπὸ ριοχυούσης Στάσεως, κατὰ τὴν Δυτικὴν Ἑλλάδα πρῶτον εὑρίσκουσιν ἄσυλον εἰς τοῦ Ξενίου ἤδη Διός, τοῦ Ὁπλαρχηγοῦ Τσόγκα τὰ αἰσθήματα· ἀπὸ δὲ τὴν Ἑπτάννησον ἀποβάλλονται ἔπειτα ὡς ἀπαράδεκτοι.

Παρ' ἐκεῖνα τοῦ πρώτου ἐμφυλίου πολέμου τὰ ἀποτελέσματα τοῦ δευτέρου ὑπῆρξαν οἰκτρότερα. Εἰς μὲν τὴν Πελοπόννησον εὐκολύνθη ἡ ἀπόβασις τοῦ Ἰμβραὴμ Πασᾶ, εἰς δὲ τὴν Στερεὰν ἡ ἐπιδρομὴ τοῦ Ρεσὴτ Μεχμὲτ Πασᾶ ἐναντίον τοῦ Μεσολογγίου. Οἱ ἰσχυροὶ οὗτοι ἐχθροὶ τὴν μὲν Στερεὰν εὗρον ἀπροφύλακτον διόλου, τὴν δὲ Πελοπόννησον κατεσπαραγμένην, ἐκλελυμένην ἠθικῶς, βεβυθισμένην εἰς τὴν ἀγανάκτησιν καὶ πνέουσαν ἐκδικήσεις.

Ἐπὶ τῶν περιστάσεων τούτων ὁ Ὑψηλάντης, οὐδέτερος φαινόμενος καὶ ἀδύνατος, διέμενεν ἀνενόχλητος εἰς τὴν Τριπολιτσάν. Ἀλλ' ὁ Μητροπολίτης Γερμανός, ἂν καὶ ἐθρήνει μόνον μακρόθεν τὴν δυστυχίαν τῆς Πατρίδος, ἂν καὶ ἔφυγεν ἐκ τῆς Κερπηνῆς διὰ νὰ μὴν ἴδῃ τὴν λεηλασίαν καὶ τὴν θηριώδη καταστροφήν της, δὲν εὗρεν ἡσυχίαν οὐδὲ εἰς τὴν ἀπόκεντρον Μονὴν τῆς Χρυσοποδαριτίσσης, ὅπου ἐξωρίσθη ἑκούσιος τελευταῖον. Ἐκεῖ τὸν ἀπαντᾷ ἡ ἀδικία καὶ ἡ σκληρότης. Ὁ Γοῦρας ὡδηγημένος ἀπέστειλε νὰ τὸν συλλάβῃ· οἱ δὲ ὑπὲρ τῶν Νόμων ἀγωνιζόμενοι Στρατιῶται πρῶτον τὸν ἀπογυμνώνουσιν ἁρπάζοντες καὶ αὐτὸ τὸ ῥινόμακτρόν του, καὶ ἀκολούθως τὸν σύρουσι διὰ τοῦ Δροβολοβοῦ μέχρι τῆς Γαστούνης πεζὸν καὶ εἰς ὥραν βαρυτάτου χειμῶνος. « Ἐβδελύξαντό » με οἱ εἰδότες με, καί, οὓς ἠγάπων, ἐπανέστησάν μοι. »

Ὁ Ἥρως τῆς Ἑταιρίας καὶ τῆς Ἐπαναστάσεως κατὰ τὴν Πελοπόννησον ἐπαπειλεῖται ἤδη καὶ νὰ βασανισθῇ ἀκόμη, διὰ νὰ ὁμολογήσῃ ὁλόκληρον τὴν κινητὴν περιουσίαν του, ἂν καὶ ἐξεφήθη ὅλης. Χάρις εἰς τὰ αἰσθήματα τοῦ Παναγιώτου Λοιδωρίκη, ὅστις προασπίσθη τοῦ Ἀνδρὸς τὴν ἀθωότητα, καὶ ἀντὶ βασάνων ἔπεισεν ἐκδυσωπήσας τὸν αὐτοκατάκριτον ἤδη Γοῦραν νὰ τῷ προσφέρῃ τὰ πρεσβεῖα, καὶ νὰ τὸν ἀφήσῃ ἀνενόχλητον εἰς τὴν Γαστούνην.

Τοιαῦτα ὑπάρχουσι πάντοτε τὰ ἀτοπήματα τῶν Ἐπαναστάσεων ἐκείνων, εἰς τὰς ὁποίας δὲν ἐφορεύει ἀκρίβεια ἠθικοῦ καὶ ἀρχῶν. Ἐξώλης καὶ προώλης ἂς κατασταθῇ διὰ τοὺς Ἀπογόνους ἡμῶν ἡ μνήμη τῶν δολοφονιῶν τοῦ Καρατσᾶ, τῶν Χασαπέων, τοῦ Κρεββατᾶ, τοῦ Ὀδυσσέως, καὶ τοῦ μεγαλόνοος, τοῦ ἐνδόξου Κυβερνήτου! Ἐξώλης καὶ προώλης ἂς κατασταθῇ διὰ τοὺς Ἀπογόνους ἡμῶν ἡ μνήμη τῶν παθημάτων τοῦ Γερμανοῦ, τῶν ἐμφυλίων πολέμων, τῆς ἀποκηρύξεως τοῦ Ὑψηλάντου ἀπὸ τῆς προστασίας τῶν Νόμων, τῶν Βανδαλικῶν πράξεων τοῦ 1832, καὶ τῆς βεβηλωθείσης δικαιοσύνης τοῦ 1834! Ἡ Ἱστορία τῆς Πατρίδος ἂς σύρῃ ἐπ' αὐτῶν τὸν μαῦρον τῆς λήθης πέπλον!

Ὁ Ἱεράρχης Γερμανὸς ἠκολούθησεν ἰδιωτεύων μέχρι τῆς ἐποχῆς, κατὰ τὴν ὁποίαν ἡ κορυφωθεῖσα προσβολὴ καὶ διαίρεσις τῆς Διοικήσεως, ἡ στέρευσις τῆς χρυσοῤῥόου πηγῆς τοῦ Δανείου, αἱ πολεμικαὶ πρόοδοι τῶν Αἰγυπτίων, ὁ μέγιστος κίνδυνος τῆς Στερεᾶς καὶ αἱ μεσολαβήσασαι διὰ τὴν ἀποτυχίαν τῆς μνημονευθείσης πράξεως τῶν 1825 ῥαδιουργίαι, ἐζήτησαν ἀναγκαίαν τὴν συγκρότησιν τῆς Γ' Ἐθνοσυνελεύσεως τῆς Ἐπιδαύρου. Διὰ νὰ μὴ μακρυνθῶμεν τοῦ προκειμένου, ἐπεκτεινόμενοι εἰς

ὕλην ἰδίαν πολλῶν λόγων, ἀποφεύγομεν τὴν σχετικὴν μὲ τὰ προσημειωθέντα (α) ἔρευναν τοῦ πνεύματος ἐκείνης τῆς πολιτικῆς, ἡ ὁποία ἐπηρέασεν οὐσιωδῶς εἰς τὰς πράξεις αὐτῆς τῆς Συνελεύσεως. Ἄς ὁμολογήσωμεν δὲ, ὅτι καὶ οἱ πλέον ἔνθερμοι ζηλωταὶ ἔφθασαν ἤδη νὰ ἀπαυδήσωσι τρόπον τινα, πολεμούμενοι πανταχόθεν καὶ ἀπηλπισμένοι ἐκ τῆς πτώσεως τοῦ Μεσολογγίου, μολονότι ὁ χαρακτὴρ τοῦ Ὑψηλάντου, διαμαρτυρηθέντος εἰς ταύτην τὴν περίστασιν κατὰ τῆς ἀποφάσεως περὶ τοῦ Συμβιβασμοῦ, ὑπάρχει μοναδικὸς εἰς τὴν νέαν Ἱστορίαν τῆς Ἑλλάδος. Ὁ Μητροπολίτης Γερμανὸς συνειρχάσθη καὶ εἰς ταύτην τὴν Συνέλευσιν, ἥτις ἀναβαλοῦσα προσωρινῶς τὸν Ὀργανικὸν Νόμον τῆς Ἐπιδαύρου, ἀνέθεσε τὴν ἐσωτερικὴν διοίκησιν εἰς Ἐπιτροπὴν ἑνδεκαμελῆ ὑπὸ τὴν Προεδρείαν τοῦ Α. Ζαΐμη, καὶ εἰς ἐκείνην τῆς Ἐθνικῆς Συνελεύσεως ἀνηγόρευσε Πρόεδρον τὸν Γερμανὸν ἐπαξίως τῆς φρονήσεώς του καὶ τῆς ἐμπιστοσύνης ὅλων τῶν συμπολιτῶν του.

Ἐπὶ τῆς Προεδρείας του ταύτης, τὴν ὁποίαν διεύθυνε μὲ πλήρη ὡς πρὸς τὰ δημόσια συμφέροντα πίστιν, ἀπεβίωσεν εἰς Ναύπλιον, 1827, ἀφήσας εἰς τὸ Ἔθνος τὰ κληρονομίαν πολύτιμον τὴν μνήμην τῶν θρησκευτικῶν ἀρετῶν, ἐκείνην τῶν ἐνδόξων ἔργων τῆς πατριωτικῆς διαγωγῆς του, καὶ τὰ παρόντα Ὑπομνήματά του (β). Ἐγκαρτερή-

---

α) Σελ. μθ' — νγ'.

β) Εἴδομεν παρεισφρύσαντα εἰς ταῦτα μερικὰ χρονολογικὰ, ἱστορικὰ καὶ γεωγραφικὰ λάθη. Ἀφίνομεν ἤδη ἐλευθέραν τὴν κρίσιν τῶν Ἀναγνωστῶν, καὶ ἐπιφυλαττόμεθα νὰ διακοινώσωμεν τὰς περὶ τούτων παρατηρήσεις μας, εἰς τὰ ὁποῖα ἐλπίζομεν νὰ ἐκδώσωμεν Ἐνθυμήματα Ἱστορικὰ περὶ ὅλου τοῦ Πολέμου, ἅμα αἱ ἰδιαίτεραι περιστάσεις μᾶς συγχωρή-

σας ὑπὲρ τῆς Ἀνεξαρτησίας τῆς Πατρίδος του ὀκταετίαν ὁλόκληρον, εἶδεν, ὅτι θέλει ἐλλείψει ὡς πρὸς τὸν προορισμόν τῳ, ἐὰν δὲν φιλοπονήσῃ καὶ γραφικῶς εἰς τὸ μέγα καὶ δύσκολον οἰκοδόμημα τοῦ Ἱστορικοῦ μέρους τῆς Ἐπαναστάσεως. Ἔδειξεν οὕτω καὶ ἡ νέα Ἑλλὰς τοὺς Θουκυδίδας καὶ Ξενοφῶντας αὐτῆς ἀναλόγως τῆς πνευματικῆς καταστάσεώς της.

« Οἷος πέπνυσαι » εἰς τὴν καρδίαν τοῦ Ἕλληνος Λαοῦ διὰ τὸν ἰδιάζοντα πατριωτισμὸν καὶ τοὺς μεγάλους ἀγῶνάς σου, ὦ ἀοίδιμε τῆς Ἀχαΐας Ἀρχιεπίσκοπε! Καὶ ζῶν εὐηργέτησας τὸ Ἔθνος σου « ὁπλίσας ἐπ' ἐχθροὺς χέρα » . . « δοξάσας βραχίονα » ἱερὸν, καὶ ἀποθανὼν τιμᾷς τὴν γειναμένην σε εὐτυχῶς Ἑλλάδα. Καὶ ὡς Ἄρχων Κλήρου, καὶ ὡς Στρατιώτης Πατρίδος, καὶ ὡς Πληρεξούσιος εἰς Συνελεύσεις Ἐθνικὰς, καὶ ὡς Βουλευτὴς, καὶ ὡς Ἱκέτης, καὶ ὡς Πρόεδρος τὴν εὐηργέτησας πολυειδῶς, καὶ τῶν εὐεργεσιῶν σου τούτων τὴν μνήμην διαιωνίζει τοῦ Ἔθνους σου ἡ διάπυρος εὐγνωμοσύνη. « Τὸ κλέος σου οὔποτ' ὄλλυται! » Ἐφ' ὅσον μνημονεύεται ὁ μέγας τῆς Ἑλλάδος Ἀγὼν τοῦ 1821, ἐπὶ τοσοῦτον θέλει εἶσθαι ἡ δόξα σου λαμπρὰ καὶ ἡ μνήμη σου μακαρία! Εἰς τὸν ἱερατικὸν βίον σου ἁγνὸς, εἰς τὸν πολεμικὸν ἔνθερμος, καὶ εἰς τὸν πολιτικὸν δίκαιος, διήνυσας τῆς ἱστορικῆς ζωῆς σου τὸ πολύμοχθον στάδιον, καὶ μετέστης ἐπαναπαυόμενος εἰς τοὺς κόλπους τοῦ οὐρανίου Πατρός σου καὶ καταπέμπων ἐκεῖθεν τὰς ἐγκαρδίους εὐλογίας σου ἐπὶ τὴν φίλην σου Ἑλλάδα.

σωσι.

Ὅ,τι δὲ ἀποβλέπει τὸ ποιὸν τῆς Συγγραφῆς ἐν γένει, διαλαμβάνεται, εἰς τὴν ὁποίαν προετάξαμεν Εἰδοποίησιν τῆς 3 Αὐγούστου, διὰ ν' ἀποφύγωμεν τὴν παλινῳδίαν.

Ἐὰν πρῶται αἱ Πάτραι ὕψωσαν τῆς Ἐλευθερίας τὴν Σημαίαν εἰς τὴν Πελοπόννησον, ἐὰν πρῶτος σὺ, « πειθόμενος τοῖς ῥήμασι τῆς Πατρίδος » ὑπῆρξας τὸ θερμογόνον τοῦ φιλοπολέμου πνεύματος τούτων, ἡ Πατρὶς καὶ ἰδιαιτέρως ἡ Πόλις τῶν Πατρῶν ὀφείλει νὰ ἀνεγείρῃ εἰς τὴν ἱερὰν κόνιν σου Μνημεῖον Ἀθανασίας, τῆς ἀγάπης των μαρτύριον καὶ ἀντάξιον τοῦ πατριωτισμοῦ σου ἀνάθημα.

Ἐν Ἀθήναις, κατὰ μῆνα Ὀκτώβριον τοῦ 1837.

Ι. ΦΙΛΗΜΩΝ.

ΥΠΟΜΝΗΜΑΤΑ

Τῆς κατὰ τοῦ Τυράννȣ τῶν Ἑλλήνων Ὁπλοφορίας, καί τινων Πολιτικῶν Συμβεβηκότων ἐν Πελοποννήσῳ κατὰ τὴν πρώτην τῆς Διοικήσεως Περίοδον.

ΤΟ Ἑλληνικὸν Ἔθνος, ἀφ' ȣ̓ ὑπέκυψεν εἰς τὸν βάρβαρον καὶ σκληρότατον ζυγὸν τῆς Ὀθωμανικῆς τυραννίας, ὑστερήθη ὄχι μόνον τὴν ἐλευθερίαν του, ἀλλὰ καὶ πᾶν εἶδος μαθήσεως, καὶ κατήντησε νὰ μὴ γνωρίζῃ οὐδὲ τὴν πάτριόν του γλῶσσαν, ἐκτὸς ὀλίγων τινῶν πεπαιδευμένων, ὁποῦ κατὰ καιροὺς ἤκμασαν, τῶν ὁποίων τὰ Συγγράμματα μαρτυροῦσι τὴν εἰς τὰς μαθήσεις πρόοδόν τȣς. Καὶ ἦτον ἐνδεχόμενον νὰ ἐκλείψῃ διόλου ἀπὸ τὸ Ἔθνος ἡ Ἑλληνικὴ Γλῶσσα, ἐὰν δὲν τὴν διέσωζεν ἡ Ἐκκλησία, πρὸς ἣν ὀφείλεται καὶ κατὰ τοῦτο εὐγνωμοσύνη.

Πρὸς δὲ τὸν ΙΗ' Αἰῶνα ἄρχησαν οἱ Ἕλληνες νὰ ανακύπτωσι, καὶ νὰ ἀνακαλῶσι τὰς προγονικὰς Μούσας, ὥστε βαθμηδὸν ἐξηπλώθη εἰς πολλὰ μέρη τῆς Ἑλλάδος ἡ παράδοσις τῶν ἐγκυκλίων Μαθημάτων, καὶ τὰ φῶτα τῆς μαθήσεως διεδόθησαν εἰς πολλούς, ὅτε οἱ Ἕλληνες, πεφωτισμένοι ὁπωσοῦν, ᾐσθάνθησαν βαρύτερον τὸν ζυγόν, καὶ ἐνθυμούμενοι τὴν προπατορικὴν εὐγένειαν, ἐστέναζον βαθέως μὴ δυνάμενοι νὰ τὸν ἀποτεινάξωσι· διότι αἱ Μοναρχίαι τῆς Εὐρώπης, ὠφελούμεναι εἰς τὰ συμφέροντά τȣς ἐκ τῆς βαρβαρότητος καὶ ἀμαθείας τῆς Ὀθωμανικῆς Δυναστείας, ὑπερασπίζοντο τὴν ὕπαρξιν τοῦ Κράτους τού-

του καὶ δὲν ἐσυγχώρουν νὰ ἐνοχληθῇ ἡ ἀκεραιότης του.

Ἡ Πελοπόννησος ἐπανέστη ἅπαξ, ἐλπίζουσα εἰς τὴν ὑποσχομένην ὑπεράσπισιν τῆς Ῥωσσίας, ἥτις τότε ἐπολέμει τὴν Ὀθωμανικὴν δύναμιν· ἀλλ', ἀφ' οὗ τὰ ἴδια συμφέροντα τῆς Ῥωσσίας ἐμορφώθησαν κατὰ τὸν σκοπόν της, καὶ εἰρήνευσε μετὰ τῶν Ὀθωμανῶν, οἱ Πελοποννήσιοι ἐγκατελείφθησαν μὲ τὰς κενὰς καὶ ἀνυπάρκτους λέξεις τῆς ἀμνηστίας εἰς τὴν διάκρισιν τῶν Τυράννων τους, οἵτινες, ἀφ' οὗ ἐφόνευσαν καὶ ἠχμαλώτισαν πολλοὺς ἐξ αὐτῶν, τοὺς λοιποὺς καθυπέβαλον εἰς ζυγὸν βαρύτερον τοῦ πρώτου, ἐκτὸς τινῶν κατὰ μέρος Καπιταναίων, οἵτινες μὲ ὀλιγίστους ἀνθρώπους περιφερόμενοι εἰς τὰ ὄρη ὡς λησταὶ, καὶ ἀκαταπαύστως σχεδὸν πολεμούμενοι καὶ πολεμοῦντες τοὺς Τούρκους, οὐδέποτε ὑπετάγησαν εἰς τὴν ἐξουσίαν τους. Τοιοῦτοι Καπιταναῖοι περιεφέροντο καὶ εἰς τὰ μέρη τῆς Ἠπείρου, τῆς Ἀκαρνανίας, τῆς Βοιωτίας, τῆς Θεσσαλίας καὶ Μακεδονίας, οἵτινες πολλάκις κατὰ καιροὺς ἔδειξαν ἀξιέπαινον ἀνδρείαν ἐναντίον τῶν καταδιωκόντων αὐτοὺς Ὀθωμανῶν.

Μόλις περὶ τὰ τέλη τοῦ ΙΗ' Αἰῶνος ἀνεφάνη εἷς τολμηρὸς ἀνὴρ, Ῥῆγας ὀνομαζόμενος, ἀπὸ τὸ Βελεστῖνον τῆς Θεσσαλίας, ὅστις ἐστοχάθη νὰ ἐνσπείρῃ γενικῶς εἰς τὸ Ἔθνος τῶν Ἑλλήνων τὸν ἐνθουσιασμὸν τῆς ἐλευθερίας, καὶ ἐπέτυχε νὰ ἐφελκύσῃ πολλοὺς καὶ ἐκλεκτοὺς μεθ' ἑαυτοῦ συμφώνους εἰς τὸ σχέδιον, τὸ ὁποῖον ἐσύνθεσε περὶ τῆς κατὰ τοῦ τυράννου ἐπαναστάσεως, καὶ περιφερόμενος εἰς τὰ μέρη τῆς Εὐρώπης, ἐφαντάζετο νὰ κατορθώσῃ τὴν εἰς τοῦτο ὑπεράσπισιν μιᾶς Εὐρωπαϊκῆς Δυνάμεως. Ἀλλὰ τέλος πάντων ἀνακαλύψασα τὸ τοιοῦτον ἡ Ἀουστριακὴ Διοίκησις, παρέδωκεν αὐτόν τε καὶ ἄλλους τινὰς ὀπαδούς του εἰς τὰς τυραννικὰς χεῖρας τῶν Ὀθωμανῶν, οἵτινες τοὺς κατέσφαξαν.

Καὶ αὐτοὶ μὲν οἱ ἀείμνηστοι ἀπέθανον· ὁ δὲ ὑπὲρ ἐλευθερίας σπινθὴρ δὲν ἐσβέσθη εἰς τὰς καρδίας τῶν Ἑλλήνων, ἀλλὰ μετὰ καιρόν τινα τὸν ἀνεζωπύρησαν Ἕλληνές τινες εἰς τὴν Ῥωσσίαν διατρίβοντες, οἵτινες ἐσύνθεσαν ἓν εἶδος Ἑταιρίας, εἰς τὴν ὁποίαν εἰσήγαγον, ὅσους ἐγνώρισαν ἔχοντας πνεῦμα φιλελεύθερον, καὶ διὰ μέσου Ἀπεσταλμένων εἰς διάφορα μέρη τῆς Ἑλλάδος συνήνωσαν εἰς τὸν σκοπὸν τοῦτον ἅπαντας σχεδὸν τοὺς προκρίτους καὶ ἀρίστους τῶν Ἑλλήνων· καὶ μάλιστα εἰς τὴν Πελοπόννησον οὐδεὶς τῶν ἐπισήμων Ἀρχιερέων, καὶ Προεςώτων καὶ λοιπῶν Προκρίτων ἔμεινεν ἀμύητος.

Ἡ δὲ περὶ τούτου κατήχησις ἦν τοιαύτη. Εἶχον τεταγμένους τρεῖς Βαθμοὺς, τὸν μὲν ὀνομάζοντες τῶν Συστημένων, τὸν δὲ τῶν Ἱερέων, τὸν δὲ τῶν Ποιμένων· καὶ ἕκαστος τούτων εἶχεν ἰδιαίτερον τρόπον Κατηχήσεως, ἐφοδιαστικῶν Γραμμάτων, καὶ Σημείων, διά τε χειρονομιῶν καὶ διὰ λέξεών τινων. Καὶ εἰς μὲν τὸν πρῶτον Βαθμὸν εἰσήγαγον τοὺς χυδαίους καὶ ἀπαιδεύτους· εἰς δὲ τὸν β' τοὺς ἐπισημοτέρους καὶ πεῖραν ἔχοντας πραγμάτων· εἰς δὲ τὸν γ' ὀλίγοι τινὲς εἰσήχθησαν οἱ ἐκλεκτότεροι, καὶ οἱ ἀνέκαθεν εἰσχωρήσαντες εἰς τὰ τῆς Ἑταιρίας πράγματα. Εἶχον δὲ καὶ δύω ἄλλους Βαθμοὺς διὰ τοὺς Καπιτανέυς καὶ ὑπαλλήλους των· καὶ οἱ μὲν πρῶτοι ὠνομάζοντο Ἀρχηγοὶ τῶν Ἀφιερωμένων, οἱ δὲ, Ἀφιερωμένοι. Τὰ δὲ σημεῖα τῶν κατωτέρω Βαθμῶν ἐγνώριζον οἱ τῶν ἀνωτέρω, οὐχὶ δὲ καὶ ἀνάπαλιν. Ἡ δὲ εἰσαγωγὴ εἰς ἕνα ἕκαστον τούτων τῶν Βαθμῶν ἐγίνετο διὰ πολλῆς ἐξετάσεως, ὥστε εἰς τὸν β' καὶ γ' Βαθμὸν ἦσαν ἱκαναὶ ἡμέραι διωρισμέναι διὰ τὴν ἐξέτασιν καὶ δοκιμὴν τοῦ εἰσαγομένου, ὅστις μετὰ τὴν εἰσαγωγὴν ἐδύνατο νὰ εἰσάξῃ καὶ αὐτὸς ἄλλον κατὰ τὸν ἐφεξῆς τρόπον. Ὁ Κατηχῶν, ἀφοῦ ἐλάμβανεν ἔνορκον τὴν ὑπόσχεσιν παρὰ τοῦ Κατηχουμένου περὶ τῆς διαφυ-

λάξεως τοῦ μυστηρίου τούτου, τὸ ὁποῖον ἦτον ἡ Ἐλευθερία τῆς Πατρίδος, ἔδιδεν εἰς αὐτὸν ἔγγραφον τότε Ἐφοδιαστικὸν, τὴν Κατήχησιν, καὶ τὰ Σημεῖα διὰ χαρακτήρων τινῶν ἀγνώστων εἰς τοὺς ἀμυήτους, Ἱερῶν λεγομένων, καὶ ἐλάμβανεν ἐπιστολὴν παρὰ τοῦ Κατηχουμένου ἐπιγραφομένην εἰς ἕν ὁποιονδήποτε ὄνομα, ἐν ᾗ ἐδηλοποίει τὴν πατρίδα, ἡλικίαν καὶ ἐπάγγελμά του, καὶ τὴν χρηματικὴν ποσότητα, ὁποῦ προαιρεῖται νὰ συνεισφέρῃ εἰς τὸ Ἔθνος, καὶ ἐνεχάραττεν εἰς αὐτὴν καὶ δύω σημεῖα, ὁποιαδήποτε ἐβούλετο, τὸ μὲν εἰς τὰς ἀρχὰς τῆς ἐπιςολῆς, τὸ δὲ εἰς τὸ τέλος, ἐξ ὧν τὸ μὲν πρῶτον ἦτον ἄγνωστον ὅλως διόλου εἰς ἄλλον τινὰ, τὸ δὲ δεύτερον μετεχειρίζετο εἰς τὴν ἀνταπόκρισίν τε μετὰ τῶν Ἀδελφῶν, καὶ οὕτως ἐσφραγισμένην εἶχε χρέος ὁ Κατηχῶν νὰ τὴν ἀποστείλῃ ἀσφαλῶς διὰ μέσου τῶν ἐν Κωνσταντινουπόλει διωρισμένων Ἐφόρων πρὸς τὴν τῆς Ἀδελφότητος Ἀρχὴν, περὶ ἧς οὐδεὶς ἐγίνωσκεν, ἐκ πόσων καὶ ποίων Μελῶν συνίστατο, καὶ πῦ εὑρίσκετο· καὶ ἐκεῖ ἐλύετο ἡ σφραγὶς τῆς ἐπιστολῆς, καὶ κατεγράφοντο τὸ ὄνομα καὶ τὰ σημεῖα ἑκάστου. Ἡ δὲ ἀπὸ μέρους τῆς Ἀρχῆς ἀπόκρισις δὲν εἶχεν ἄλλην ὑπογραφὴν, εἰμὴ τὸ ἄγνωστον σημεῖον ἑκάστου, πρὸς δὲ καὶ μίαν σφραγίδα εἰς τὰς ἀρχὰς τῆς ἐπιστολῆς μὲ χαρακτῆράς τινας στοιχείων κεφαλαιώδων, τὰ ὁποῖα ὑπεσήμαινον τὸ ὄνομα τῶν συνιστώντων τὴν Ἀρχήν. Καὶ ταῦτα ἦσαν τὸ βέβαιον γνώρισμα τῶν ἀπὸ μέρους τῆς Ἀρχῆς ἐπιστολῶν.

Τοιαύτας ἐπιστολὰς ἔλαβον καὶ ἄλλοι πολλοὶ, μάλιςα δὲ οἱ τῆς Πελοποννήσου Πρόκριτοι κατὰ τὸ αωκ΄ ἔτος περὶ τὸν Φεβρουάριον, ὅτε διωρίζοντο παρὰ τῆς Ἀρχῆς νὰ ἐμβάσωσιν εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν τὴν ποσότητα, ὁποῦ ἕκαστος ὑπεσχέθη διὰ τῆς ἐπιστολῆς του. Ἀλλὰ προτροπῇ τοῦ Π. Πατρῶν Γερμανοῦ, μὴ ἐγκρίνοντος τὸ

τοιοῦτον, οἱ Πελοποννήσιοι, ἐπειδὴ ἡ πατρίς των εἰς κάθε περίστασιν ἐδέετο καὶ ἄλλοθεν χρημάτων, συσκεφθέντες ἀπεφάσισαν νὰ γράψωσιν ἐκ συμφώνου εἰς τὴν Ἀρχὴν, ζητοῦντες τὸ νὰ διορισθῶσι ῥητῶς Ἔφοροι τῆς Ἀδελφότητος εἰς τὴν Πελοπόννησον, καὶ Ταμίαι διὰ τὴν συλλογὴν τῶν συνεισφορῶν, καὶ νὰ ἐκδοθῶσι σφοδραὶ ἐπιταγαὶ εἰς τοὺς Ἀποστόλους, ὅτι νὰ ὑπόκεινται εἰς τοὺς Ἐφόρους καὶ νὰ παύσωσι τῶν καταχρήσεων, ἐπειδή τινες τῶν Ἀπεσταλμένων κατήχουν τὸν παρατυχόντα, διὰ νὰ λαμβάνουν χρήματα. Μετὰ τούτων τῶν γραμμάτων ἐνεκρίθη νὰ ἀποσταλῇ ἐπίτηδες ὁ Ἰωάννης Παπαρηγόπουλος, ἀνὴρ πρόθυμος καὶ φιλογενής.

Μετ' οὐ πολὺ δὲ, κατὰ τὸ αωκ', πρὸς τὸν Ἀπρίλιον, συνέβη ἡ κατὰ τοῦ Ἀλῆ Πασᾶ ὀργὴ τοῦ Σουλτὰν Μαχμούτη, ὅστις ἀπεφάσισε νὰ τὸν καταπολεμήσῃ ὅλαις δυμεσι, καὶ νὰ τὸν ἐξολοθρεύσῃ. Ὁ δὲ παμπόνηρος Ἀλῆ Πασᾶς, ὅστις πρὸ ὀλίγου εἶχεν ἀνακαλύψει ἐντελῶς τὰ τῆς Ἑταιρίας πράγματα, διὰ τῆς προδοσίας καὶ ἄλλων τινῶν μάλιστα δὲ ἑνὸς Ζακυνθίου, Διόγου λεγομένου, ὅςις ἐνεχείρισεν εἰς αὐτὸν ὅλα τὰ ἔγγραφα τῆς Ἑταιρίας, ἐςοχάσθη νὰ ὠφεληθῇ ἐκ τέτου εἰς αὐτὴν τὴν περίςασιν. Καὶ ἀφ' ἑνὸς μὲν μέρους αὐτός τε καὶ οἱ υἱοί τε ἐσύναξαν πολλοὺς τῶν Καπιταναίων τῆς Ἀνατολικῆς καὶ Δυτικῆς Ἑλλάδος, τοὺς ἔδειξαν τὰ σημεῖα τῆς Ἑταιρίας, ὑπεκρίθησαν, ὅτι εἶναι καὶ αὐτοὶ Μέλη τῆς Ἑταιρίας πρὸ καιροῦ, καὶ ὅτι ἔχουν μυστικὴν ἀνταπόκρισιν μὲ τὴν Ἀρχὴν, καὶ ἰδιαιτέρως μὲ τὸν Αὐτοκράτορα τῆς Ῥωσσίας Ἀλέξανδρον, τοὺς ὑπεσχέθησαν χρήματα καὶ εἴτι ἄλλο ἀναγκαῖον, τοὺς ἔδοσαν τὴν ἄδειαν νὰ στρατολογήσουν ἕκαστος εἰς τὰ μέρη του, νὰ ὑψώσουν τὴν Σημαίαν τοῦ Σταυροῦ, καὶ συμφώνως νὰ κινηθῶσι κατὰ τῆς Θεσσαλίας καὶ Μακεδονίας, ἐναντίον τῶν Ὀθωμανῶν. Οἱ δὲ Καπιταναῖοι καὶ οἱ ἔχον-

τες ἰδέαν τῆς Ἑταιρίας, καὶ οἱ μὴ ἔχοντες ἐκπλαγέντες ἐπὶ τῷ τοιούτῳ, μὴ δυνάμενοι δὲ νὰ κατανοήσωσι τὰς μηχανουργίας τοῦ Ἀλῆ Πασᾶ ἐπείσθησαν, καὶ ὑπεσχέθησαν ν' ἀκολυθήσωσι τὴν προσταγήν του. Ἀφ' ἑτέρυ δὲ μέρους ὁ Ἀλῆ Πασᾶς εἰδοποίησε καὶ ἀμέσως καὶ ἐμμέσως τὴν Πόρταν περὶ τῆς Ἑταιρίας καὶ τοῦ σκοπῦ τῶν Ἑλλήνων, ςοχαζόμενος, ὅτι ἕνεκα τέτυ ἡ Πόρτα θέλει διασθῇ νὰ παραιτηθῇ ἀπὸ τῦ νὰ τὸν πολεμήσῃ, καὶ νὰ τὸν συγχωρήσῃ ὁ Συλτάνος. Ταῦτα μαθόντες ἐν Πάτραις ὅ,τε Π. Πατρῶν καὶ ὁ Ῥωσσικὸς Κόνσολος Ἰ. Βλασσόπυλος, ἀνὴρ φιλογενέςατος, εὐθὺς ἀπέςειλαν ἐπίτηδες ἀνθρώπυς νὰ ἀνταμωθῶσι μετὰ τῶν Καπιταναίων, νὰ τὺς ἀνακαλύψωσι τὺς δολίους σκοποὺς τῦ Ἀλῆ Πασᾶ, καὶ νὰ τοὺς παρακινήσωσι νὰ μείνωσιν ἥσυχοι, διὰ νὰ μὴν ὑποβάλωσι τὸ Ἔθνος εἰς κίνδυνον, οἵτινες ἐπείσθησαν καὶ ἡσύχασαν (2).

Ἡ δὲ Ὀθωμανικὴ Πόρτα ἀπὸ μὲν τὸν κατὰ τοῦ Ἀλῆ Πασᾶ πόλεμον δὲν παρητήθη, ὑπώπτευε δὲ καὶ τὰ τῶν Ἑλλήνων πράγματα· ὅθεν διώριος Μπινᾶ Ἐμίνην εἰς τὴν Πελοπόννησον νὰ ἐπισκευάσῃ τὰ φρούρια, καὶ νὰ τὰ ἐφοδιάσῃ· διώρισε δὲ καὶ τὸν τότε ἡγεμονεύοντα ἐκεῖ Ἰμπραχὴμ Πασᾶ νὰ περιέλθῃ εἰς ἐπίσκεψιν ὅλων τῶν φρουρίων τῆς Πελοποννήσου, διὰ νὰ ἰδῇ, ἂν καλῶς ἐπεσκευάσθησαν καὶ ἐφωδιάσθησαν· καὶ μετὰ τὴν περιήγησίν του, ἐκεῖνον μὲν διώρισαν εἰς ἄλλην ἡγεμονίαν, εἰς δὲ τὴν τῆς Πελοποννήσου διωρίσθη ὁ Χουρσὴτ Πασᾶς.

Ὁ δὲ Ἰωάννης Παπαρηγόπυλος μόλις τὸ φθινόπωρον τοῦ αὐτῦ ἔτους ἐπανῆλθε καὶ ἔφερε τὰ ἀπὸ μέρους τῆς Ἀρχῆς γράμματα, κατὰ τὴν ζήτησιν τῶν Πελοποννησίων. Καὶ Ἔφοροι μὲν ἐν τῇ Πελοποννήσῳ διωρίζοντο ὁ Π. Πατρῶν Γερμανὸς, ὁ Μονεμβασίας Χρύσανθος, ὁ Χριςιανυπόλεως Γερμανὸς, ὁ Ἀσημάκης Ζαήμης, ὁ Σωτήριος Χαραλάμπης, καὶ ὁ Θεοχαράκης Ῥέντης. Ταμίαι δὲ ὁ

Ἰωάννης Παπαδιαμαντόπουλος καὶ ὁ Παναγιώτης Ἀρβάλης. Εἰς δὲ τὴν Ζάκυνθον διωρίζοντο Ἔφοροι ὁ Κόντε Ῥῶμας, ἀνὴρ ἔμπειρος καὶ φιλογενὴς, καὶ ὁ Κόντε Φλαμπουριάρης. Διελάμβανον δὲ τὰ γράμματα ταῦτα, καὶ ὅτι Γενικὸς Πληρεξούσιος Ἐπίτροπος τῆς Ἀρχῆς διωρίσθη ὁ Πρίγκιψ Ἀλέξανδρος Ὑψηλάντης, εἰς τοῦ ὁποίου τὴν φωνὴν νὰ πείθωνται οἱ πάντες.

Μετὰ τὴν ἔλευσιν τῶν γραμμάτων τούτων κατεγίνοντο οἱ Ἔφοροι νὰ εὐτακτήσωσιν ὁπωσοῦν τὰ πράγματα, ἐπειδὴ κατήντησαν εἰς καταχρήσεις τοιαύτας, ὥστε ἐκινδύνευε νὰ ἀνακαλυφθῇ σαφῶς εἰς τὴν Διοίκησιν ἡ Ἑταιρία, καὶ νὰ ἀνατραπῶσιν ὅλα μὲ μεγίστην βλάβην τοῦ Γένους· ἀλλ' ἐδυσκολεύοντο· ἐπειδὴ τινὲς τῶν Προεστώτων ἐδυσαρεστήθησαν μὴ διορισθέντες καὶ αὐτοὶ Ἔφοροι· πλὴν, ἐν ᾧ κατεγίνοντο νὰ θεραπεύσωσι καὶ τὴν ἐκείνων δυσαρέσκειαν, καὶ ἐκ συμφώνου ἅπαντες νὰ φροντίσωσι περὶ τῆς εὐταξίας τοῦ πράγματος, ἔφθασεν εἰς τὴν Πελοπόννησον ὁ Χουρσὴτ Πασᾶς, περὶ τοῦ ὁποίου οἱ ἐν Κωνσταντινουπόλει Ἀδελφοὶ εἰδοποίησαν, ὅτι ἔχει μυστικὰς ἐπιταγὰς νὰ παρατηρήσῃ προσεκτικῶς τὰ κινήματα τῶν Πελοποννησίων, καὶ, ἂν ἡ χρεία τὸ καλῇ, νὰ ἐμβάσῃ στρατεύματα ἀπὸ τὴν Ῥούμελην πρὸς ἀσφάλειαν. Ὅθεν ἔμειναν οἱ Πρόκριτοι τῆς Πελοποννήσου συνεσταλμένοι, ὑποπτεύοντες μᾶλλον ἀπὸ τὸν Δραγουμάνον, Σταυράκην Ἰωβίκην, Κωνσταντινουπολίτην, ὅστις λάτρης ὢν τοῦ Ὀθωμανικοῦ γένους, παρετήρει νὰ ἀναχαλύψῃ τὶ, διὰ νὰ προδώσῃ τοὺς Ὁμογενεῖς.

Ὁ Χουρσὴτ Πασᾶς λοιπὸν, ἀφ' οὗ παρετήρησε μὲ ὄμμα Ὀθωμανικὸν τὸ ἐσωτερικὸν τῆς Πελοποννήσου, καὶ δὲν εἶδέ τι ψηλαφητὸν πρᾶγμα ἐναντίον τῆς Διοικήσεως, ἠμέλησε τὴν ἀπὸ τῆς Ῥούμελης εἴσοδον τῶν Στρατευμάτων, καὶ ἐπροσπάθει νὰ ἀναπαύσῃ καὶ τὴν Πόρταν.

Ἀλλ' ἡ Ὀθωμανικὴ Πόρτα, ἀφ' οὗ ἀνεκάλυψε καλῶς τὰ τῆς Ἑταιρίας καὶ διὰ διαφόρων προδοσιῶν καὶ διὰ τῶν ἐγγράφων, ὅπῦ εὑρέθησαν εἰς τον Ἀριςείδην καὶ Ὕπατρον, οἵτινες συνελήφθησαν ὁ μὲν εἰς τὴν Σερβίαν, ὁ δὲ εἰς τὴν Μακεδονίαν, ἔλαβε μέτρα δραςηριώτερα κατὰ τῦ Ἑλληνικῦ Ἔθνους· καὶ τὸν μὲν Χουρσὴτ Πασᾶν διώρισεν Ἀρχιςράτηγον ἐναντίον τοῦ Ἀλῆ Πασᾶ, ἐπειδὴ καὶ ἡ ἐκείνου ὑπόθεσις δὲν ἐπρόβαινε κατὰ τὴν ἀρέσκειαν τοῦ Σουλτάνου· ἔδοσε δὲ τὰ Τούγια καὶ τὴν ἡγεμονείαν τῆς Πελοποννήσου εἰς τὸν Κεχαγιάν του Μεχμὲτ Πασᾶν, διορίζων νὰ ἐκστρατεύσῃ καὶ ἐκεῖνος κατὰ τοῦ Ἀλῆ Πασᾶ, καὶ νὰ ἀφήσῃ εἰς τὴν Πελοπόννησον ἄνδρα ἔμπειρον, τὸν ὁποῖον νὰ ἐνδυναμώσουν μὲ στρατεύματα ἀπὸ τὴν Ῥούμελην, καὶ νὰ ἐπιβαρύνωσι τὸν ζυγὸν, ὥστε νὰ ματαιώσωσι τοὺς σκοποὺς τῶν Ἑλλήνων· καὶ τέλος πάντων, ἐπ' εὐλόγῳ προφάσει, νὰ ἔχωσιν εἰς τὴν Τριπολιτζὰν συναγμένους τούς τε Ἀρχιερεῖς καὶ Προεστῶτας, ὥςε, δοθείσης μικρᾶς αἰτίας, νὰ τοὺς φονεύσωσι, καὶ νὰ μηδενισθῶσιν. οἱ σκοποὶ τοῦ Ἔθνους τῶν Ἑλλήνων, μὴ ὄντος ὁδηγοῦ τινος, ἄνευ τοῦ ὁποίου οἱ Λαοὶ μένουσιν εἰς ἀμηχανίαν. Τὰς αὐτὰς ἐπιταγὰς ἐξέδωκεν ἡ Πόρτα, καὶ τὰ αὐτὰ μετεχειρίσθη καὶ εἰς τὰ λοιπὰ μέρη, ὅπῦ εὑρίσκοντο πολλοὶ Ἕλληνες.

Κατὰ τὰς ἀρχὰς λοιπὸν τοῦ ᾳωκά ἀνεχώρησαν ὁ Χουρσὴτ Πασᾶς καὶ Μεχμὲτ Πασᾶς, καὶ ἄφησαν εἰς τὴν Πελοπόννησον ἐπίτροπον τὸν Μεχμὲτ Σαλὴχ, Ἀγᾶν νέον, Κεχαγιὰν τοῦ Χουρσὴτ Πασᾶ· ἐκεῖνοι δὲ διὰ τοῦ Ἰσθμῦ ἐξῆλθον εἰς τὴν Θεσσαλίαν, ὅθεν διώρισαν νὰ ἔμβωσιν εἰς τὴν Πελοπόννησον διὰ τοῦ Ἰσθμοῦ ἀπέκεινα τῶν χιλίων στρατιωτῶν, μὲ σκοπὸν νὰ ἀποστείλωσι καὶ ἄλλους μετὰ ταῦτα.

Ἐν ᾧ δὲ οἱ Πρόκριτοι τῆς Πελοποννήσου ἐνησχολοῦντο νὰ θεραπεύσωσί τινας καταχρήσεις, αἵτινες ἐπροξένουν

ὑπόνοιαν εἰς τὴν Διοίκησιν, καὶ ἐσκέπτοντο περὶ τῆς συλλογῆς τῶν συνεισφορῶν, ἔφθασεν εἰς τὴν νῆσον Πετζῶν Γρηγόριός τις, Δικαῖος λεγόμενος, καὶ ἐκεῖθεν μετέβη εἰς τὴν Πελοπόννησον, συνεπιφέρων γράμματα ἀπὸ μέρυς τῦ Ἀλεξάνδρου Ὑψηλάντη πρὸς τοὺς Πελοποννησίους, διαλαμβάνοντα, ὅτι ἡ μηχανὴ εἶναι ἑτοίμη, καὶ ὅτι οὐδενὸς ἄλλου δεῖται, ἢ τοῦ κινήσοντος αὐτὴν μοχλοῦ καὶ ὅτι μία ἰσχυρὰ Δύναμις εἶναι σύμμαχος, καὶ ὅτι νὰ ἦναι οἱ πάντες ἕτοιμοι, καὶ ἐντὸς ὀλίγου θέλει φθάσει καὶ ὁ ἴδιος ἐκεῖ, καὶ ἐν ἑνὶ λόγῳ νὰ ἀκούσωσι καὶ νὰ πιστεύσωσιν, ὅσα ἤθελε τοὺς εἰπεῖ ὁ Δικαῖος, ὡς ἄνθρωπος φιλαλήθης· Ὅθεν οἱ μὲν Πελοποννήσιοι ἔμειναν ἐν ἀμηχανίᾳ περὶ τοῦ πρακτέου, βλέποντες τὸ παράκαιρον καὶ ἀνέτοιμον· ὁ δὲ Δικαῖος, ἄνθρωπος ἀπαταιὼν καὶ ἐξωλέστατος, περὶ μηδενὸς ἄλλου φροντίζων εἰμὴ τίνι τρόπῳ νὰ ἐρεθίσῃ τὴν ταραχὴν τοῦ Ἔθνους, διὰ νὰ πλουτίσῃ ἐκ τῶν ἁρπαγῶν, τοὺς ἐβεβαίωνεν, ὅτι εἶναι τὰ πάντα ἕτοιμα, πλάττων μιλιούνια ἄπειρα κατατεθειμένα ἕνεκα τούτου εἰς διάφορα Ταμεῖα, ἐφόδια πολεμικὰ, καὶ πυροβόλα ὄργανα ἀναρίθμητα ἐναποκείμενα εἰς διαφόρους τόπυς, δυνάμεις στρατιωτικὰς διωρισμένας ἀπὸ μέρους τῆς Ῥωσσίας πρὸς βοήθειαν τῶν Ἑλλήνων, πλοῖα πολλὰ καλῶς ὡπλισμένα καὶ ἐφωδιασμένα, καὶ ἄλλα τοιοῦτα παίγνια τῆς φαντασίας, τὰ ὁποῖα οἱ μὲν φρόνιμοι καὶ πεῖραν ἔχοντες τῶν πραγμάτων εἰς οὐδὲν ἐλογίζοντο, οἱ δὲ ἄπειροι νομίζοντες τὰ τοιαῦτα πλάσματα ὡς ἀληθῆ, ἐπὶ τῇ βάσει τῦ συστατικοῦ ὁπῦ ἐπέφερεν ἀπὸ μέρους τοῦ Ὑψηλάντη, κατήντησαν εἰς ἀχαλίνωτον ἐνθουσιασμὸν, ὥστε ἄρχησαν νὰ κοινολογῶσι τὸ πρᾶγμα ἀναφανδὸν εἰς πολλοὺς, καὶ νὰ καταγράφωσι στρατιώτας καὶ νὰ κάμνουν τοιαῦτα κινήματα, ὥστε ἡ Διοίκησις ἔλαβε πολλὰ διδόμενα νὰ βεβαιώσῃ τὰς ὑπονοίας της περὶ τοῦ σκοποῦ τῶν Ἑλλήνων·

Οἱ Πρόκριτοι λοιπὸν τῆς Πελοποννήσου βλέποντες, ὅτι τὸ πρᾶγμα κακῶς ἔμελλε νὰ ἀποβῇ, ἐπειδὴ ἄλλοι μὲν ἐξ αὐτῶν ἐκινοῦντο εἰς τὴν ὑπόθεσιν ἀπερισκέπτως, ἄλλοι δὲ ἐναντιοῦντο εἰς ἓν τοιοῦτον κίνημα, συνεννοήθησαν διὰ γραμμάτων, καὶ ἀπεφάσισαν νὰ γίνῃ μία συνέλευσις ἔκ τινων Μελῶν τῆς Ἀδελφότητος, διὰ νὰ συσκεφθῶσι καλῶς περὶ τοῦ πρακτέου· καί, εἰ μὲν στοχασθῶσι τὸν καιρὸν ἁρμόδιον, καὶ τὰ πράγματα σύμφωνα μὲ τὸν σκοπόν, νὰ εἰδοποιήσωσι καὶ τοὺς λοιπούς, ὥστε ἐκ συμφώνου νὰ ἐπιχειρισθῶσιν ἓν τοιοῦτον μέγα καὶ τολμηρὸν ἔργον· εἰδὲ τοὐναντίον, νὰ προσπαθήσωσιν ἐκ συμφώνου νὰ θεραπεύσωσι τὰς ὑπονοίας τῆς Διοικήσεως, καὶ νὰ βαδίσωσι μίαν ἄλλην γραμμὴν πολιτικῆς (4).

Ὅθεν τὰ διωρισμένα Μέλη, ὅ,τε Π. Πατρῶν Γερμανός, ὁ Χριστιανουπόλεως Γερμανός, ὁ Κερνίκης Προκόπιος, ὁ Ἀσημάκης καὶ Ἀνδρέας Ζαΐμιδες, ὁ Σωτῆρος Χαραλάμπης, ὁ Ἀσημάκης Φωτήλας, ὁ Ἰωάννης Παπαδιαμαντόπουλος, ὁ Ἀνδρέας Λόντος, ὁ Σωτῆρος Θεοχαρόπουλος καὶ ἄλλοι τινὲς τῆς δευτέρας τάξεως μετέβησαν εἰς τὴν Βοστίτζαν.

Συνελεύσεως δὲ γενομένης, ὁ Π. Πατρῶν ἐπρότεινε νὰ γίνῃ σκέψις ἀκριβὴς εἰς τὰ ἑξῆς οὐσιώδη κεφάλαια. Α΄. Ἂν ἦναι σύμφωνον ὅλον τὸ Ἔθνος εἰς τοιοῦτον ἐπιχείρημα, ἢ μόνη ἡ Πελοπόννησος θέλει τὸ ἐπιχειρισθῇ. Β΄. Ἂν ὁ καιρὸς ἦναι ἁρμόδιος, ἐν ᾧ ἡ λοιπὴ Εὐρώπη γαληνιᾷ. Γ΄. Πῶς ἄρα θέλει διατεθῶσιν εἰς τοῦτο αἱ Εὐρωπαϊκαὶ Δυνάμεις, καὶ μάλιστα αἱ γειτονικαί; Δ΄. Ἂν τῷόντι ἡ Ῥωσσία θέλει λάβει μέρος εἰς τὰς ὑποθέσεις τοῦ Ἔθνους τῶν Ἑλλήνων, καὶ θέλει τὸ συνδράμει, καὶ τίνι τρόπῳ, ἐν ᾧ εἰρηνεύει μὲ τὴν Ὀθωμανικὴν Πόρταν. Ε΄. Ἂν ἦναι προετοιμασία τῶν ἀναγκαίων ἑνὸς πολέμου, καὶ πόθεν, καὶ πῶς θέλει οἰκονομηθῶσιν αἱ ἄφευκτοι μεγάλαι δαπάναι.

Συσκεφθέντες λοιπὸν μετ' ἐπιστασίας εἰς ἓν ἕκαστον τούτων τῶν κεφαλαίων, καὶ ἰδόντες, ὅτι τὸ πλεῖστον μέρος τῆς Ἑλλάδος μήτε ἰδέαν περὶ τοιούτου πράγματος εἶχε, καὶ ὅτι τὸ νὰ ἐπιχειρισθῇ μόνη καὶ πρώτη ἡ Πελοπόννησος εἶναι μωρία, ἐπειδὴ καὶ ἄλλοτε ἐπιχειρισθεῖσα ἔπαθε τὰ πάνδεινα ἐγκαταλειφθεῖσα παρὰ πάντων, καὶ ὅτι ἡ διάθεσις τῆς Εὐρώπης, καὶ ἰδιαιτέρως ὁ τῆς Ῥωσσίας σκοπὸς εἶναι ἄγνωστος, καὶ ὅτι ὅλα τὰ ἀναγκαῖα ἐλλείπουσιν· ἐξετάσαντες δὲ καὶ τὴν ἐσωτερικὴν κατάστασιν τοῦ Ἔθνους, ἐνέκριναν ἅπαντες ἐκ συμφώνου τὸν καιρὸν οὐχ ἁρμόδιον, καὶ ἐνέκριναν νὰ καταπαύσωσι μὲν τὰς καταχρήσεις, νὰ προσπαθήσωσι δὲ νὰ θεραπεύσωσι τὰς προγεγενημένας καὶ νὰ οἰκονομήσωσι τὸ πρᾶγμα, ὥστε, εἰ δυνατὸν, νὰ μείνῃ ἡ Διοίκησις ἥσυχος καὶ ἐκτὸς ὑπονοιῶν· καὶ ἐν τοσούτῳ νὰ ἀποσταλῶσιν ἄνθρωποι εἰς τὴν Ῥωσσίαν καὶ εἰς ἄλλα μέρη, διὰ νὰ πληροφορηθῶσιν, ἂν τῷ ὄντι ἡ Ῥωσσία ἔχῃ ἀπόφασιν τοιαύτην περὶ τῆς ἐλευθερίας τῶν Ἑλλήνων, καὶ ποία ἡ διάθεσις τῶν ἄλλων Δυνάμεων τῆς Εὐρώπης, καὶ οὕτως ὁδηγηθέντες νὰ ἐπιχειρισθῶσι τὸ πρᾶγμα ἀσφαλέστερον καὶ τακτικώτερον. Ἂν ὅμως ἐν τῷ μεταξὺ δὲν δυνηθῶσι νὰ οἰκονομήσωσι τὰς ὑπονοίας τῆς Διοικήσεως καὶ ζητήσῃ ἐκείνη νὰ συνάξῃ εἰς τὴν Τριπολιτζὰν ἐπ' αὐτῷ τούτῳ τοὺς τε Ἀρχιερεῖς καὶ Προεστῶτας, τότε ἐκ συμφώνου ὅλοι νὰ ἐξέλθωσι τῆς Πελοποννήσου μὲ πρόφασιν εὐλογοφανῆ, καὶ νὰ κοινολογήσωσιν, ὅτι πηγαίνουν εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν, διὰ νὰ παραστήσουν εἰς τὸν Σουλτάνον τὴν δυστυχίαν καὶ ἀθλιότητα τῶν ὑπηκόων του Πελοποννησίων, καὶ οὕτω νὰ μεταβῶσιν εἰς τὰς κυκλάδας νήσους, μέχρις ὅτου νὰ ἰδῶσιν ἀπὸ μέρος τῆς Ῥωσσίας καὶ τῆς λοιπῆς Εὐρώπης, τί πρέπει ν' ἀκολουθήσουν, καὶ νὰ τοὺς ὑπαγορεύσουν τὰ πράγματα καὶ ὁ καιρὸς τὸ ποιητέον.

Τούτων οὕτως ἀποφασισθέντων, ἐπειδὴ ἔγγραφος εἰδοποίησις δὲν ἦτον δυνατὸν νὰ δοθῇ εἰς τοὺς λοιποὺς Προκρίτους, μὲ τὸ νὰ κατεσκόπευεν ἡ Διοίκησις νὰ συλλάβῃ ἔγγραφα πρὸς πληροφορίαν της, καὶ διὰ τοῦτο εἶχε διωρισμένους ἀνθρώπους κατὰ τόπους, καὶ παρεφύλαττον, διωρίσθη ὁ μὲν Χριςιανυπόλεως εἰς τὴν διάβασιν τῆς ἐπιστροφῆς του νὰ ἐνταμωθῇ μετὰ τῶν Προεστώτων τῶν ἐπαρχιῶν Καρυταίνης, Φαναρίου, Μιστρὸς, Καλαμάτας καὶ Ἀρκαδίας, καὶ νὰ τοὺς εἰδοποιήσῃ περὶ τῶν ἀποφάσεων τῆς Συνελεύσεως· ὁ δὲ Μονεμβασίας νὰ εἰδοποιήσῃ τὸν Πετρόμπεην Μαυρομιχάλην· οἱ δὲ λοιποὶ νὰ εἰδοποιήσωσι τοὺς Προκρίτους τῶν λοιπῶν Ἐπαρχιῶν, καὶ οὕτως ἀνεχώρησεν ἕκαστος εἰς τὰ ἴδια. Καὶ ὁ μὲν Π. Πατρῶν εὐθὺς ἀπέστειλεν ἀνθρώπους διὰ τὴν Ῥωσσίαν καὶ διὰ τὸν πρώην Ἄρτης Ἰγνάτιον μὲ γράμματα περὶ αὐτῆς τῆς ὑποθέσεως· ὁ δὲ Χριστιανουπόλεως νομίσας ἴσως τὸ πρᾶγμα οὐ κατεπεῖγον, μετέβη κατ' εὐθεῖαν εἰς τὴν ἐπαρχίαν του μὲ τὸ νὰ ἐπλησίαζεν ἡ ἀποκρέω, χωρὶς νὰ εἰδοποιήσῃ τὰς σκέψεις καὶ ἀποφάσεις τῆς Συνελεύσεως εἰς τοὺς Προκρίτους, ὅπου διωρίσθη.

Ἐν τοσούτῳ ἔμβαινον εἰς τὴν Πελοπόννησον διὰ τοῦ Ἰσθμοῦ ὀλίγα Ὀθωμανικὰ Στρατεύματα, καὶ ὁ Καϊμακάμης ἀπεφάσισε νὰ προσκαλέσῃ εἰς τὴν Τριπολιτζὰν τοὺς Ἀρχιερεῖς καὶ Προεστῶτας, ἐπὶ λόγῳ, ὅτι εἶναι ἀναγκαῖαι ὑποθέσεις νὰ θεωρηθῶσι. Καὶ πρῶτον μὲν ἐπροσκάλεσε τοὺς Προεστῶτας, οἱ ὁποῖοι εὐθὺς ἄρχησαν νὰ ἐμβαίνουν εἰς τὴν Τριπολιτζάν· ἐζητήθη καὶ ἀπὸ μέρους τοῦ Πετρόμπεη ἕνας ἄνθρωπος, καὶ ἀπέστειλε τὸν υἱόν του Ἀναστάσιον. Ἔπειτα ἔγινε πρόσκλησις καὶ τῶν Ἀρχιερέων, καὶ πρῶτος ὁ Χριςιανυπόλεως εἰσῆλθεν εἰς τὴν Τριπολιτζὰν, κατόπιν καὶ οἱ λοιποὶ Ἀρχιερεῖς σχεδὸν ἅπαντες, μὴν ἔχοντες ἰδέαν περὶ τῶν ἐν Βοστίτζῃ ἀποφασι-

σθέντων· μάλιστα ἐνόμιζον, ὅτι τοιαύτη ἦτον ἡ ἀπόφασις, μὲ τὸ νὰ εἴδουν πρῶτον τὸν Χριστιανουπόλεως νὰ εἰσέλθη, παρόντα εἰς τὴν Συνέλευσιν· ἔμειναν δὲ ἔξω ὁ Π. Πατρῶν, ὁ Ἐπίσκοπος τῆς Κερνίκης, οἱ Προεστῶτες τῶν Καλαβρύτων καὶ τῆς Βοστίτζης, οἵτινες καθ' ἡμέραν ἐβιάζοντο μὲ προσταγὰς τῆς Διοικήσεως καὶ γράμματα τῶν ἐν Τριπολιτζᾷ Ἀρχιερέων καὶ Προεστώτων, νὰ ταχύνωσι τὴν ἐκεῖσε ἄφιξίν τους.

Ὅθεν ὁ Π. Πατρῶν, καίτοι προβλέπων τὰς κακὰς σκοπὰς τῆς Διοικήσεως, καὶ ὅτι ἡ εἰς Τριπολιτζὰν συνέλευσις εἶναι ὀλεθρία διὰ τοὺς Προκρίτους, πλὴν βλέπων καὶ τὰς ἐν Πάτραις Τούρκους ὑπόπτους καὶ ἐξηγριωμένους, ἀνεχώρησεν ἐκεῖθεν τῇ κζ' Φεβρουαρίου (τὴν Κυριακὴν τῆς Ὀρθοδοξίας), ἐπὶ λόγῳ διὰ τὴν Τριπολιτζὰν, καὶ ἀνέβη εἰς τὰ Καλάβρυτα, ὅπου ἦλθε καὶ ὁ τῆς Βοστίτζης Προεστὼς Ἀνδρέας Λόντος. Διὰ νὰ ἔχουν δὲ καιρὸν νὰ σκεφθῶσι καλῶς περὶ τοῦ πράγματος, ὑπεκρίθη ὁ Π. Πατρῶν, ὅτι πάσχει ἀπὸ ῥευματισμοὺς εἰς τοὺς πόδας καὶ ἔμενεν εἰς τὸ κρεββάτι. Συσκεπτόμενοι δὲ, καὶ βλέποντες προφανῆ καὶ ἄφευκτον τὸν κίνδυνον εἰς ὅλους τοὺς Ἀρχιερεῖς καὶ Προεστῶτας καὶ λοιποὺς Προκρίτους, ἐὰν συνέλθωσιν ὅλοι εἰς τὴν Τριπολιτζὰν, ἀπεφάσισαν νὰ μὴν ὑπάγουν, καὶ οὕτω νὰ διασώσωσιν ἐκ τοῦ κινδύνου καὶ ἑαυτοὺς, ἴσως καὶ τὰς προεισελθόντας. Διὰ νὰ ὑποκρύψωσι δὲ τὴν ἀληθῆ αἰτίαν τῆς παραχωρήσεώς των, καὶ νὰ μὴ τὴν ἐκλάβῃ ἡ Διοίκησις, ὡς ἀρχὴν Ἐπαναστάσεως, ἔπλασαν γράμματά τινα, γεγραμμένα τάχα ἐκ τῆς Τριπολιτζᾶς πρὸς αὐτὰς παρά τινος φίλου των Τούρκου, ἐν οἷς ἐδηλοποίει, ὅτι « Μερικοὶ τῶν Προκρίτων Ἀγάδων τῆς « Πελοποννήσου ἔχοντες πάθη πολιτικὰ, ἔκαμαν λαβὴν « τὰς λόγους, ὅπου διεσπάρησαν περὶ Ἐπαναστάσεως, καὶ » ἔπεισαν τὴν Διοίκησιν, διὰ νὰ θανατώσῃ παραλόγως τὰς

« σημαντικωτέρους τῆς Πελοποννήσου Ἕλληνας· ὅθεν, ὡς « φίλος καὶ θεοφοβούμενος, τοὺς δίδει τὴν εἴδησιν νὰ πα« ραχωρήσουν, διότι ἀφεύκτως θανατώνονται, ἐὰν ἔμβωσιν « εἰς τὴν Τριπολιτζάν· » τὰ ὁποῖα γράμματα ἐνεχείρησαν εἰς ἕνα ἄνθρωπόν τως, παραγγέλλοντές τον νὰ τὺς ἀπαντήσῃ πλησίον εἰς ταῖς Κατζάναις ὡς πεζοδρόμος ἐνδεδυμένος. Καὶ τοῦτο ἐμεθοδεύθησαν, διὰ νὰ ἀποδείξϋν εἰς τὴν Διοίκησιν πιθανὴν καὶ εὔλογον τὴν παραχώρησίν τως διὰ τῆς μαρτυρίας δύω Τούρκων, ὁποῦ τοὺς ἦτον συνοδοιπόροι.

Τῇ δ᾽ λοιπὸν Μαρτίου ἐκίνησαν ὅλοι ὁμοῦ ἐκ τῶν Καλαβρύτων, ἀφάμενοι τῆς διὰ Τριπολιτζὰν ὁδοῦ. εἰς δὲ τὸν διωρισμένον τόπον ἀπήντησαν τὸν ἄνθρωπον μὲ τὰ γράμματα, ἐστάθησαν ἐκεῖ, τὰ ἀνέγνωσαν, ἐκοινολόγησαν εἰς ὅλους τοὺς συνοδοιπόρους μὲ ἀγανάκτησιν καὶ λύπην τὰ γραφόμενα, καὶ ἀμέσως ἄλλαξαν τὴν δρόμον, καὶ ὑπῆγον εἰς ἓν χωρίον λεγόμενον Καρνέους, καὶ ἐκεῖθεν ἔγραψαν εἰς τοὺς ἐν Τριπολιτζᾷ Ἀγάδες καὶ Προεστῶτας μὲ ἐπίτηδες ταχυδρόμον, ὅτι διευθυνόμενοι διὰ τὰ ἐκεῖ, κατὰ τὴν ἐπιταγὴν τῆς Διοικήσεως, ἀπήντησαν καθ᾽ ὁδὸν τὰ εἰρημένα γράμματα, καὶ φοβηθέντες ἐμποδίσθησαν· ἐπαραπονοῦντο δὲ εἰς τοὺς Ἀγάδες, διὰ τὶ ζητοῦν ἀδίκως νὰ τὺς βλάψϋν, καὶ ἐν ἑνὶ λόγῳ τοὺς παρεκάλουν νὰ τοὺς συγχωρήσωσι νὰ μείνωσιν εἰς τὰ ἴδια, καὶ εἶναι ἱκανοὶ οἱ εἰς Τριπολιτζὰν νὰ θεωρήσωσι κάθε ὑπόθεσιν. Μετὰ δὲ τὴν ἀποστολὴν τοῦ ταχυδρόμου ἔμειναν ἐκεῖ τὴν νύκτα ἐκείνην. Τὴν δὲ ἐπιοῦσαν ἡμέραν μετέβησαν εἰς τὸ Μοναστήριον τῆς Ἁγίας Λαύρας. Ἐκεῖ συσκεφθέντες ἀπεφάσισαν νὰ μὴ δώσωσιν αἰτίαν τινά, ἀλλὰ νὰ μένωσι παραμερισμένοι, ἕως οὗ νὰ ἰδῶσι τὰ πράγματα· καὶ εἰ μὲν ἡ Διοίκησις θελήσῃ νὰ βιάσῃ αὐτὺς ἰδιαιτέρως, καὶ νὰ τοὺς κατατρέξῃ μὲ ὁποιονδήποτε τρόπον, νὰ ἐξέλθωσι τῆς Πελοποννήσυ, καὶ νὰ παρατηρήσωσι τὸν καιρὸν καὶ τὰς πε-

ριστάσεις, διὰ νὰ μὴ βάλουν εἰς κίνδυνον τοὺς λοιποὺς Ὁμογενεῖς παρακαίρως· εἰδὲ καὶ καθολικεύσῃ τὸ πρᾶγμα ἡ Διοίκησις, καὶ μεταχειρισθῇ τὰ ὅπλα καὶ τὴν βίαν γενικῶς ἐναντίον τῶν ὁμογενῶν, τότε ἐξ ἀνάγκης τὰ λάβωσι καὶ αὐτοὶ τὰ ὅπλα, καὶ νὰ κινήσωσι καὶ τοὺς λοιποὺς ὁμογενεῖς εἰς ὑπεράσπισιν ἑαυτῶν.

Ἀφ᾽ οὗ δὲ ἔφθασεν εἰς τὴν Τριπολιτζὰν ὁ ταχυδρόμος, ἔγινε μεγίστη ταραχὴ καὶ γενικαὶ συνελεύσεις περὶ τούτου, καὶ ἀμφισβητήσεις καὶ ὑπόνοιαι μεταξὺ τῶν Ἀγάδων, ποῖος νὰ ἦναι τάχα ἐξ αὐτῶν, ὅστις ἔγραψεν εἰς αὐτοὺς τὸν σκοπὸν τῆς Διοικήσεως· καὶ τέλος πάντων ἀπεφάσισαν καὶ ἔστειλαν πρέσβυν εἰς αὐτοὺς τὸν Ἀνδρέαν Καλαμογδάρτην μὲ γράμματα φιλικὰ ἀπὸ μέρους τῶν Ἀγάδων καὶ ἀπὸ μέρους τῶν Ἀρχιερέων καὶ Προεστώτων, ὀμνύοντες, ὅτι τοιοῦτον σκοπὸν δὲν ἔχει ἡ Διοίκησις, καὶ ὅτι τοὺς ἠπάτησεν, ὅστις τοὺς ἔγραψεν ἓν τοιοῦτον, καὶ ὅτι ἀφόβως νὰ εἰσέλθων εἰς Τριπολιτζάν. Ὁ δὲ Καλαμογδάρτης, μὴ ἔχων ἰδέαν τινὰ τοῦ πράγματος, ἐπροσπάθει νὰ τοὺς πείσῃ εἰς τοῦτο· πλὴν, ἀφοῦ εἶπον εἰς αὐτὸν τινὰς προφάσεις, τοῦ ἔδωσαν ἀποκρίσεις, ὅτι εἶναι ἀδύνατον νὰ ὑπάγουν, μὲ τὸ νὰ ἐκυριεύθησαν ἀπὸ φόβον. Καὶ οὕτως ὁ μὲν ἐπέστρεψεν εἰς τὴν Τριπολιτζὰν, οἱ δὲ συσκεφθέντες ἀπεφάσισαν νὰ μὴ δώσωσιν αἰτίαν τινὰ, ἀλλ᾽ ὡς πεφυβισμένοι νὰ παραμερήσωσιν εἰς ἀσφαλῆ μέρη· ὅθεν μερισθέντες ἀνεχώρησαν ἐκ τῆς Λαύρας, ὁ μὲν Π. Πατρῶν, ὁ Κερνίκης καὶ Ἀνδρέας Ζαήμης διὰ τὰ Νεζερά· ὁ δὲ Ἀσημάκης Ζαήμης καὶ Φωτήλας διὰ τὴν Κερπηνήν· ὁ δὲ Σωτῆρος Χαραλάμπης καὶ Σωτῆρος Θεοχαρόπουλος διὰ Ζαρῦχλαν (8). Ἐν τοσούτῳ ἔγραψαν εἰς τὸν Πετρόμπεην καὶ εἰς τοὺς Δελιγιανναίους καὶ εἰς ἄλλα μέρη, διὰ νὰ ἰδοῦν, τί σκοπὸν ἔχουν· ἀλλ᾽ ἐκεῖνοι ἔχοντες εἰς τὴν Τριπολιτζὰν τοὺς συγγενεῖς των, δὲν ἐτόλμων μηδὲ νὰ ἀνα-

φέρωσι περὶ τοιούτων πραγμάτων. Ἀπέστειλαν δὲ καὶ εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν ἄνθρωπον, διὰ νὰ πληροφορήσῃ τοὺς ἐκεῖ Ἐφόρους περὶ τῆς καταστάσεως τῶν πραγμάτων τῆς Πελοποννήσου, καὶ νὰ τοὺς φέρῃ ἐκεῖθεν εἰδήσεις καὶ ὁδηγίας.

Μετὰ τὴν ἐπάνοδον τοῦ Καλαμογδάρτη εἰς τὴν Τριπολιτζὰν τοὺς ἔγραψαν ἄλλα γράμματα οἱ Ἀγάδες καὶ Ἀρχιερεῖς καὶ Προεστῶτες, γινόμενοι ἐγγυηταὶ περὶ τῆς ἀσφαλείας των, καὶ νὰ ὑπάγουν ἀφόβως, τὰ ὁποῖα ἀπέστειλαν διὰ τοῦ Νικολάου Μωθωνιοῦ· πλὴν ἐκεῖνος δὲν ἐπέστρεψε πλέον εἰς τὴν Τριπολιτζὰν, βλέπων, ὅτι τὰ πράγματα ἡμέραν παρ' ἡμέραν ἐπρόβαινον εἰς περισσοτέραν ταραχήν· ἐπειδὴ κατ' ἐκείνας τὰς ἡμέρας συνέπεσε ν' ἀναχωρήσῃ ἐκ Καλαβρύτων διὰ τὴν Τριπολιτζὰν ἕνας Τοῦρκος Λαλιώτης, Σεΐδης λεγόμενος, ὁμοῦ καὶ ὁ Νικόλαος Ταμπακόπουλος· τούτους παραφυλάττοντες μερικοὶ στρατιῶται Καλαβρυτινοὶ εἰς ταῖς Κατζάναις, τοὺς ἐκτύπησαν, καὶ οἱ μὲν ἐπρόλαβον καὶ ἔφυγον, τὸ δὲ πρᾶγμά τους ὅλον τὸ ἐκυρίευσαν οἱ στρατιῶται. Τὴν ἐπιοῦσαν ἡμέραν ἐκίνησε καὶ ὁ Ἀρναούτογλους, Βοεβόδας τῶν Καλαβρύτων, διὰ τὴν Τριπολιτζάν· ἠκολούθησε καὶ εἰς αὐτὸν τὸ ἴδιον· καὶ ὁ μὲν φεύγων ἐπανῆλθεν εἰς τὰ Καλάβρυτα, τοῦ ἐφόνευσαν δὲ δύω ἀνθρώπους του καὶ ἐπῆραν ὅλον τὸ πρᾶγμά του. Συγχρόνως ἄλλοι Καλαβρυτινοὶ ἐφόνευσαν δύω Σπαχίδες Τριπολιτζιώτας εἰς τὰ χωρία τοῦ Λιβαρτζιοῦ, καὶ πάλιν ἄλλοι εἰς τὸν Φενεὸν τοὺς Γηφτοχαρατζίδες.

Ἐκ τῶν τοιούτων λοιπὸν συμβεβηκότων φοβηθέντες οἱ ἐν Καλαβρύτοις Τοῦρκοι ἐκλείσθησαν ὅλοι σὺν γυναιξὶ καὶ τέκνοις εἰς δύω πύργους, καὶ ἐκεῖ ἐστοχάζοντο νὰ διαφυλαχθοῦν, ἕως ὅτου νὰ τοὺς προφθάσῃ ἄλλοθεν βοήθεια. Εἰς δὲ τὴν Τριπολιτζὰν, γνωστῶν γενομένων τῶν τοιού-

των, εὐθὺς ἐφυλάκωσαν τοὺς Ἀρχιερεῖς καὶ Προεστῶτας, καὶ ἐξηγριώθησαν οἱ Τοῦρκοι ἐναντίον τῶν Ἑλλήνων, ἐπαπειλοῦντες γενικὸν ὄλεθρον. Ὡσαύτως καὶ οἱ ἐν Πάτραις Τοῦρκοι, μαθόντες τὰ τοιαῦτα ἔμβασαν εὐθὺς τὰς φαμηλίας των εἰς τὸ Κάστρον· εἶτα τῇ κα' Μαρτίου ἐξῆλθον ἔνοπλοι εἰς τὴν ἀγορὰν τῆς πόλεως, καὶ περιεκύκλωσαν πρῶτον τὸ ὀσπήτιον τοῦ Ἰωάννου Παπαδιαμαντόπουλου, ὅπου ὑπώπτευον, ὅτι εὑρίσκονται ἐναποτεθειμένα ἅρματα· ἀλλὰ, μὴ τὸ νὰ εὕρον κεκλεισμένας τὰς πόρτας, ἄρχησαν τὸν πόλεμον ἔξωθεν, καὶ τοῦ ἐφόνευσαν εἰς τὸ παράθυρον ἕνα ἄνθρωπον· ἔπειτα ἔβαλον πυρκαϊὰν εἰς τὰ πέριξ ὀσπήτια. Εἰς δὲ τὴν Μητρόπολιν δὲν ἐτόλμησαν νὰ πλησιάσουν, νομίζοντες, ὅτι εὑρίσκονται μέσα Ἕλληνες κεκρυμμένοι· ἐκτυπῦσαν ὅμως ἀπὸ τὸ Κάστρον μὲ τὰ κανόνια τόσον τὴν Μητρόπολιν, ὅσον καὶ ἄλλα ὀσπήτια· ἡ δὲ πυρκαϊὰ ἐκτανθεῖσα κατέκαυσεν ἱκανὰ ὀσπήτια· ὅτε τῶν Ἑλλήνων τινὲς ὁπλισθέντες ἐξῆλθον εἰς τοὺς δρόμους, οἱ δὲ Τοῦρκοι εὐθὺς ἐκλείσθησαν εἰς τὸ Κάστρον (10).

Βλέποντες δὲ οἱ Πατραῖοι Ἕλληνες, ὅτι πλέον δὲν ἐπιδέχεται θεραπείαν τὸ πρᾶγμα, τὰς μὲν φαμηλίας των εὔγαλαν ἔξω τῆς πόλεως, ἔγραψαν δὲ εἰς τὰ Νέζερὰ πρὸς τὸν Π. Πατρῶν ὅ,τε Νικόλαος Λόντος, ὁ Ἰωάννης Παπαδιαμαντόπουλος καὶ ἄλλοι τινὲς, νὰ προφθάσῃ εἰς βοήθειαν, ὅτι κινδυνεύει ὅλη ἡ πόλις. Ὅθεν ἀμέσως ὁ Π. Πατρῶν καὶ ὁ Ἀνδρέας Ζαήμης ἔγραψαν πρὸς τοὺς Καπιταναίους Κουμανιώτας νὰ τρέξουν, μὲ ὅσους ἀνθρώπους ἔχουν· τὴν δὲ ἐπιοῦσαν ἡμέραν ἐκίνησαν καὶ αὐτοὶ, ἔχοντες περίπου πεντακοσίους ςρατιώτας, καὶ ἐμβῆκαν εἰς τὰς Πάτρα.(11) καὶ εὐθὺς ἔγινε στενοτάτη πολιορκία τῶν Τουρκῶν εἰς τὸ φρούριον. Κατὰ δὲ τὰς πρώτας προσβολὰς ἐφονεύθησαν τινὲς τῶν ἐχθρῶν, ὅτε ἡρίζευεν ὅ,τε Πα-

ναγιώτης Καραντζᾶς καὶ ὁ Κ. Σταμάτης Κουμανιώτης, ὅστις ἐφονεύθη, κακῇ τύχῃ, τὴν πρώτην ἡμέραν τῆς εἰσόδου του.

Καὶ, ἐπειδὴ πλέον ἡ σκηνὴ ἠνεώχθη, ἔγραψαν εὐθὺς οἱ Ἀρχηγοὶ τῆς τῶν Πατρῶν πολιορκίας ἀποστείλαντες καὶ ἀνθρώπους εἰς τὸν Πετρόμπεην, εἰς τοὺς Δελιγιανναίους, εἰς τὴν Γαστούνην καὶ εἰς ἄλλα μέρη τῆς Πελοποννήσου, δίδοντες τὴν εἴδησιν τῶν συμβεβηκότων, καὶ παρακινοῦντές τους νὰ μὴν ἀναβάλουν τὸν καιρὸν, ὅτι πλέον ἄλλη θεραπεία δὲν εἶναι· ὅτι πρῶτοι οἱ Μανιᾶται μετὰ τοῦ Πετρόμπεη ἐμβῆκαν εἰς τὴν Καλαμάταν, καὶ ἠχμαλώτισαν τὸν ἐκεῖ Βοεβόδαν Ἀρναούτογλουν καὶ ἄλλους τινὰς Τούρκους εὑρεθέντας ἐκεῖ. Εἰς δὲ τὰ Καλάβρυτα ἐπολιόρκησαν εἰς τοὺς πύργους τοὺς ἐκεῖ Τούρκους, οἵτινες μετὰ ὀλίγων ἡμερῶν ἀνθίστασιν παρεδόθησαν μὲ συνθήκας. Εἰς δὲ τὴν Καρύταιναν μετέβη ὁ Θεόδωρος Κωλοκοτρώνης ἐκ τῆς Μάνης, καὶ ἑνωθεὶς μετὰ τῶν Δελιγιανναίων ἔλαβε τὰ ὅπλα. Ὁμοίως καὶ εἰς τὴν Γαστούνην καὶ εἰς ἄλλας Ἐπαρχίας διεδόθη τὸ πνεῦμα τῆς Ἐπαναστάσεως, καὶ ὡπλίζοντο οἱ Ἕλληνες.

Ὅθεν οἱ Τοῦρκοι τῆς Πελοποννήσου, μαθόντες τὰ τοιαῦτα, ἐκυριεύθησαν ἀπὸ μέγαν φόβον· καὶ οἱ μὲν Μπαρδουνιῶται, καὶ Λεονταρίται, καὶ Ἀνδρουσιανοὶ Τοῦρκοι μετέβησαν ἅπαντες εἰς τὴν Τριπολιτσὰν σὺν γυναιξὶ καὶ τέκνοις ἀνεπειρέαστοι· ὁμοίως καὶ οἱ Ἀργεῖοι εἰς τὸ Ναύπλιον, καὶ οἱ Ἀρκαδινοὶ εἰς τὴν Μωθώνην καὶ Κορώνην· οἱ δὲ Βοστιτζιανοὶ μετέβησαν εἰς τὸ Σάλωνα· οἱ δὲ Γαστουναῖοι ἐστοχάσθησαν νὰ καταφύγων εἰς τὸ Λάλα, πλὴν, μὲ τὸ νὰ τοὺς ἐκτύπησαν καθ' ὁδὸν τινὲς στρατιῶται Ἕλληνες, ἐπέστρεψαν καὶ ἐκλείσθησαν εἰς τὸ παλαιόκαστρον Χλουμούτζι, ὅπου ὑστερημένοι τροφῶν ἤθελε παραδοθοῦν· πλὴν μαθόντες τοῦτο οἱ Λαλαῖοι ἐστρά-

τευσαν πρὸς ἐκεῖνο τὸ μέρος, τοὺς ἀπήλλαξαν τῆς πολιορκίας, καὶ τοὺς μετέφερον εἰς τὰ Δάλα σὺν γυναιξὶ καὶ τέκνοις· οἱ δὲ Φαναρῖται Τοῦρκοι ἐκίνησαν διὰ τὴν Τριπολιτσὰν, πλὴν καθ' ὁδὸν τοὺς παρεφύλαττεν ἓν σῶμα ςρατιωτῶν Ἑλλήνων, τοὺς ἐκτύπησε καὶ ἐφόνευσε πολλὰς ἐξ αὐτῶν, οἱ δὲ λοιποὶ διασθέντες ἐκλείσθησαν εἰς τὸ Παλαιόκαστρον τῆς Καρυταίνης, ὅπου ἦσαν καὶ οἱ Καρυτινοί. Ἐκεῖ λοιπὸν συνήχθησαν τὰ ςρατεύματα τῆς Καρυταίνης, ἱκανοὶ Μανιᾶται μετὰ τοῦ Ἡλία, υἱοῦ τοῦ Πετρόμπεη, οἱ Λεονταρῖται μετὰ τῶν Καπιταναίων Νικήτα Σταματελόπουλου καὶ Ἀναγνωσταρᾶ, οἱ Κυτζιουκμανιῶται μετὰ τοῦ Κ. Κεφάλα καὶ Παπατζονόπουλου, συμποσούμενοι ὅλοι μέχρι τῶν πέντε χιλιάδων, καὶ ἐπολιόρκησαν στενὰ τὸ φρούριον τῆς Καρυταίνης, τὸ ὁποῖον κεῖται μὲν εἰς ὀχυρὰν θέσιν, πλὴν ἀνεφοδίαστον διόλου, καὶ παρημελημένον. Ὅθεν οἱ πολιορκούμενοι ἐκ τῆς ἐλλείψεως τῶν ἀναγκαίων ἤθελε παραδοθοῦν, ἐὰν δὲν τοὺς ἐπρόφθανεν ἐν καιρῷ βοήθεια ἐκ τῆς Τριπολιτσᾶς ἑξακόσιοι περίπου ἔφιπποι Τοῦρκοι, οἵτινες, εὐθὺς ὅπου ἐμβῆκαν εἰς τὸν κάμπον τῆς Καρυταίνης, ἔβαλον πυρκαϊὰν εἰς πολλὰ χωρία. Οἱ δὲ Ἕλληνες, ἀσυνήθιςοι τότε κατ' ἀρχὰς τὸ νὰ ἀντιπαρατάττωνται εἰς πόλεμον, ἔφυγον ἅπαντες εἰς τὰ ὀρεινὰ μέρη τῆς Καρυταίνης, καὶ ἄφησαν μεμονωμένους τοὺς ἐκεῖ Ἀρχηγοὺς, ὥστε ἐβιάσθησαν καὶ ἐκεῖνοι νὰ φύγωσι παραιτήσαντες καὶ τὰ ἄλογά των, καὶ ὅ,τι ἄλλο εἶχον· οἱ δὲ ἐκ Τριπολιτσᾶς ἐχθροὶ, παραλαβόντες καὶ τοὺς πολιορκουμένους εἰς τὴν Καρύταιναν σὺν γυναιξὶ καὶ τέκνοις, καὶ πλῆθος ζώων συνάξαντες ἐκ τοῦ κάμπου, μετέβησαν εἰς τὴν Τριπολιτσὰν ἀνεπειρέαστοι.

Εἰς δὲ τὰς Πάτρας ἐξηκολούθει καλῶς ἡ πολιορκία, καὶ ἐστενοχωρήθησαν τόσον οἱ ἐχθροὶ, ὥστε δὲν ἐδύναντο οὐδὲ νὰ προκύψουν ἀπὸ τὰ τείχη· συνήχθησαν δὲ ἐκ τῶν

χωρίων ἱκανοὶ στρατιῶται εἰς τὰς Πάτρας· ὁμοίως ἦλθεν ἐκεῖ καὶ ὁ Ἀνδρέας Λόντος μὲ 200 περίπου στρατιώτας· Διώρισαν δὲ οἱ Ἀρχηγοὶ ἐργάτας, καὶ ἔσκαπτον λαγοῦμι πλησίον εἰς τὴν πόρταν τοῦ φρουρίου, καὶ τὸ ὁποῖον ἐπροχώρει καλῶς (12)· ἐπέτυχον δὲ καὶ πέντε κανόνια ἀπὸ τὰ ἐκεῖ εὑρισκόμενα πλοῖα, καὶ ἔκαμαν μπαταρίαν πλησίον τοῦ τείχους (13), καὶ τὰ πάντα ἐπρόβαινον καλῶς. Ἐν τοσούτῳ οἱ Ἀρχηγοὶ ἔγραψαν ἐπιστολὰς πρὸς ἕνα ἕκαστον τῶν ἐκεῖ εὑρισκομένων Κονσόλων, παριστῶντες τὰ δίκαια, ἅτινα τοὺς ἐβίασαν νὰ λάβουν τὰ ὅπλα κατὰ τῶν τυράννων, καὶ ὅτι σέβονται τὰς Διοικήσεις των, καὶ ὅτι ἐλπίζουν τὴν παρὰ τῶν Βασιλέων των φιλάνθρωπον καὶ χριστιανικὴν ὑπεράσπισιν, καὶ τοὺς παρεκάλουν νὰ κάμουν γνωστὰ τὰ δίκαια τῶν Ἑλλήνων· οἱ δὲ Κόνσολοι ἀπεκρίθησαν ἕκαστος, ὅτι θέλει κάμουν τὸ χρέος των. Ἐξέδωκαν δὲ οἱ Ἀρχηγοὶ καὶ προκηρύξεις εἰς τοὺς Ἕλληνας προτρεπτικὰς, δι' ὧν τοὺς ἐνθύμιζον τὴν προπατορικὴν εὐγένειαν καὶ ἀνδρείαν.

Τούτων οὕτως ἐχόντων, ἔμαθον οἱ ἐν Πάτραις Ἀρχηγοὶ, ὅτι ὁ ἐκ Σερρῶν Ἰσοὺφ Πασᾶς ἤρχετο ἐξ Ἰωαννίνων μὲ ὀλίγας δυνάμεις, καὶ ἐπλησίαζεν εἰς τὸ Μεσολόγγιον (14)· ὅθεν εὐθὺς ἀπέστειλαν γράμματα πρός τε τοὺς Μεσολογγίτας καὶ Γαλαξιδιώτας γράφοντές τους, ὅτι, ἂν δὲν τοὺς τὸ συγχωρῇ ἡ κατάστασίς των νὰ λάβωσι τὰ ὅπλα κατὰ τοῦ ἐχθροῦ, κἂν νὰ στείλωσιν ὅλα τους τὰ πλοῖα εἰς τὰ παράλια τῆς Πελοποννήσου, διὰ νὰ μὴν εὕρουν οἱ ἐχθροὶ εὔκολον τὴν διάβασιν εἰς τὴν Πελοπόννησον, καὶ εὐκόλως ἠμποροῦν νὰ προφασισθοῦν, ὅτι, μὲ τὸ νὰ ἔτυχον τὰ πλοῖά τους εἰς τὴν Πελοπόννησον δι' ὑποθέσεις ἐμπορικὰς, οἱ Πελοποννήσιοι ἐπαναστάντες τὰ ἐκράτησαν βιαίως· τὰ δὲ ἔξοδα τῶν πλοίων τους θέλει τὰ πληρωθοῦν. Ὅθεν οἱ μὲν καλοὶ Γαλαξιδιῶται εὐθὺς ἔλαβον τὰ ὅπλα, καὶ ἡ-

τοίμασαν τὰ πλοῖά των ἐναντίον τῶν ἐχθρῶν· οἱ δὲ Μεσολογγῖται οὐδέτερον τούτων ἔπραξαν, ἀλλ' ὑπεδέχθησαν τὸν Ἰσοὺφ Πασᾶ, τὸν ὡδήγησαν καὶ μετεβίβασαν τὸ πλεῖςον μέρος τῶν στρατευμάτων του διὰ τῶν πλοίων τους εἰς τὸ Καστέλι τῆς Ῥούμελης· ἐκεῖνος δὲ μετέβη ἐκεῖ διὰ ξηρᾶς. Ἀπεφάσισαν οἱ ἐν Πάτραις Ἀρχηγοὶ νὰ ἀποστείλωσι ςρατιώτας νὰ προκαταλάβουν τὰ Στενὰ τῆς Κακῆς Σκάλας, διὰ νὰ κτυπήσουν τὸν Ἰσοὺφ Πασᾶ· πλὴν μηδὲ τοῦτο τοὺς τὸ ἐσυγχώρησαν οἱ Ῥουμελιῶται. Ὅθεν, εὐθὺς ὁποῦ ἔφθασεν ὁ Ἰσοὺφ Πασᾶς εἰς τὸ πέρα Καστέλι, ἀπέστειλεν ἕνα ἄνθρωπόν του μὲ γράμμα φιλικὸν πρὸς τοὺς Ἀρχηγοὺς τῶν Ἑλλήνων, ἐν ᾧ τοὺς ἠρώτα, ποῖον αἴτιον τοὺς ἐβίασε νὰ κάμουν ἓν τοιοῦτον κίνημα, καὶ, ἂν ἦναι ἡ αἰτία ἀπὸ τοὺς Τούρκους, νὰ παύσωσι μὲν τῶν τοιούτων κινημάτων, νὰ γράψωσι δὲ πρὸς αὐτὸν τοὺς αἰτίους, καὶ ἐκεῖνος θέλει τοὺς παιδεύσει, καὶ θέλει διορθώσει τὰ πράγματα, καὶ ὑπέσχετο ἐνόρκως ἀμνηστίαν καὶ ἄφεσιν τῶν προγεγενημένων. Οἱ δὲ Ἀρχηγοὶ ἀπεκρίθησαν πρὸς αὐτὸν, ὅτι ἡ μὲν αἰτία εἶναι βέβαια ἀπὸ τοὺς Τούρκους· πλὴν αὐτοὶ, ἀφ' οὗ ἅπαξ ἔλαβον τὰ ὅπλα, ἀπεφάσισαν ἢ νὰ ἐλευθερωθῶσι τῆς τυραννίας τῶν Τούρκων, ἢ νὰ ἀποθάνωσι.

Τοιαύτην ἀπόκρισιν λαβὼν ὁ Ἰσοὺφ Πασᾶς, ἄρχησε νὰ ἀπερνᾷ εἰς τὸ Καστέλι τῆς Πελοποννήσου μὲ τοὺς ςρατιώτας του. Μαθόντες δὲ τοῦτο οἱ ἐν Πάτραις Ἕλληνες, διώρισαν τετρακοσίους περίπου ςρατιώτας νὰ φυλάττωσι τὸν δρόμον τὸν μεταξὺ Πάτρας καὶ Καστελίου· καὶ, ἂν δοκιμάσῃ ὁ Ἰσοὺφ Πασᾶς νὰ μεταβῇ εἰς Πάτρας, νὰ δώσωσιν εἴδησιν εἰς τοὺς Ἀρχηγοὺς, διὰ νὰ ἀποστείλουν καὶ ἄλλην ἱκανὴν δύναμιν νὰ τὸν ἐμποδίσουν. Ἀλλ' οἱ διωρισμένοι εἰς τὴν φύλαξιν τοῦ δρόμου ἐστάθησαν ἐκεῖ μίαν μόνην ἡμέραν, καὶ ἔπειτα λιποταχτήσαντες ἐπέςρεψαν εἰς τὰς Πάτρας, χωρὶς νὰ δώσῃ τις ἐξ αὐτῶν εἴδησιν

εἰς τοὺς Ἀρχηγοὺς, διὰ νὰ ἀποστείλουν ἄλλους εἰς τὴν διαφύλαξιν τοῦ δρόμου. ἡ δὲ αἰτία τῆς λειποταξίας των ἦτον ἡ λαφυραγωγία, ἐπειδὴ οἱ Τοῦρκοι μόνον τὰ ἐλαφρὰ πράγματα ἔμβασαν εἰς τὸ Κάστρον, τὰ δὲ λοιπὰ ἄφησαν εἰς τὰ ὀσπήτιά τους· ὅθεν ὁ ἐκ τῶν χωρίων τῆς ἐπαρχίας Καλαβρύτων, καὶ Πάτρας, καὶ Βοστίτζης συνηθροισμένος ὄχλος, ὅστις συνεκρότει τὸ στράτευμα, ἄνθρωποι πτωχοὶ καὶ ποταποὶ, ἐδόθησαν εἰς τὴν ἁρπαγὴν, χωρὶς νὰ φροντίζουν δι' ἄλλο τι· οἱ δὲ ἀρχηγοὶ δὲν εἰσηκούοντο, ἐπειδὴ μηδὲ τάξις ἦτον ἀκόμη κἀμμία εἰς τὰ πράγματα, μηδὲ ἐνθουσιασμὸς ἐθνικός (15).

Ἐντοσούτῳ ἔλαβον καὶ οἱ Σαλωνῖται τὰ ὅπλα, ὁμοίως καὶ οἱ Λεβαδεῖται, καὶ ἔκλεισαν τοὺς Τούρκους εἰς τὰ ἐκεῖ εὑρισκόμενα παλαιόκαστρα· καὶ ἀπέστειλαν εἰς Πάτρας ζητοῦντες ἐφόδια πολεμικὰ, ἐπειδὴ πανταχόθεν ἦτον ἔλλειψις τούτου τοῦ εἴδους, ὡσὰν ὁποῦ ἐκινήθη τὸ πρᾶγμα ἄνευ προετοιμασίας οὐδεμιᾶς· καὶ, ἐὰν εὑρίσκοντο ὀλίγα εἰς τὰς πόλεις τῆς Πελοποννήσου, ἐκυριεύθησαν πρότερον παρὰ τῶν Τούρκων· ἐκ δὲ τῶν Ἰονικῶν νήσων δὲν ἦτον εὔκολον νὰ μεταφέρουν, διότι τὰ ἐμπόδιζεν ἡ ἐκεῖ Διοίκησις σφοδρῶς. Εἶχον φθάσει εἰς τὸν Πύργον πρὸ καιροῦ τινος ὀγδοήκοντα περίπου βαρέλια μπαρούτη ἀπὸ συνεισφορὰς τῶν ἐν Σμύρνῃ Ἀδελφῶν, ἡ πρώτη καὶ μόνη συνδρομὴ ὁποῦ ἀπεστάλη εἰς τὴν Ἑλλάδα παρὰ τῶν Ἀδελφῶν τῆς Ἑταιρίας· ἀλλὰ καὶ αὐτὴ εἰς μάτην, ἐπειδὴ, μὲ τὸ νὰ ἦτον διωρισμένη εἰς παραλαβὴν τοῦ Δικαίου Παπᾶ Φλέσια, οὗτος τὴν παρέλαβε καὶ τὴν ἐπώλησεν, ὅθεν ἤθελε καὶ ἐχρηματολόγει, ἐν ᾧ ἡ Πατρὶς ἐκινδύνευεν ἐκ τῆς ἐλλείψεως τούτου τοῦ εἴδους· ὅθεν κατήντησαν οἱ Ἕλληνες εἰς τόσην στενοχωρίαν, ὥστε ἐσύναζον ἐκ τῶν χωρίων τὰ ἐκ μολύβδου ἀγγεῖα, διὰ νὰ κάμουν βόλια. Ἀλλ' εἰς τοῦτο κατ' ἐξαίρεσιν συνεισέφερεν ἡ Δημητσάνα, ὅ που εὑρέθη ἀρ-

κετὴ ὕλη εἰς κατασκευὴν μπαρούτης· καὶ πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον κατεσκευάσθησαν 14 μπαρουτόμυλοι, ἀπὸ τὰς ὁποίους ἐξήρχοντο τὸ ἡμερονύκτιον 300 σχεδὸν ὀκάδες μπαρούτης. Οἱ δὲ ἐν Πάτραις εὐκολύνθησαν κατὰ τοῦτο, μὲ τὸ νὰ ἔτυχον ἐκεῖ ἓν τζαμὶ μολυβδοσκεπασμένον, καὶ ὅλοι ἐκεῖθεν ἐζήτουν (16).

Ἐν ᾧ δὲ ἡ μπαταρία ἐνήργει εὐτυχῶς, καὶ τὸ λαγοῦμι ἐπλησίασεν εἰς τὸ τεῖχος τοῦ φρουρίου τῶν Πατρῶν, καὶ ἐγίνετο ἑτοιμασία διὰ νὰ κρημνίσουν μέρος τοῦ τείχους, καὶ νὰ εἰσπηδήσουν οἱ Ἕλληνες μέσα, βλέπων ὁ τῆς Ἀγγλίας Κόνσολος, Φίλιππος Γκρὶν ὀνομαζόμενος, ὅτι κινδυνεύει νὰ κυριευθῇ τὸ φρούριον, ἀπέστειλε διὰ νυκτὸς εἰς τὸ Καστέλι τὸν ἀδελφόν του καὶ δραγουμάνον του Βάρθολδον μὲ ἓν πλοῖον, μηνύων εἰς τὸν Ἰσοὺφ Πασσᾶν τὸν κίνδυνον τοῦ Φρουρίου, ἂν δὲ προφθάσῃ εἰς βοήθειαν, καὶ ὁδηγῶντάς τον, τίνι τρόπῳ νὰ ἔλθῃ, καὶ πληροφοροῦντάς τον, ὅτι ὁ δρόμος εἶναι ἐλεύθερος, τὸ ὁποῖον ἤξευρε μὲ τὸ νὰ κατεσκόπευε τὸ μέρος ἐκεῖνο· ἀπέστειλε δὲ πρὸς αὐτὸν καὶ σημεῖα δίχρωα ὅμοια μὲ ἐκεῖνα ὁποῦ ἐφόρουν οἱ Ἕλληνες, διὰ νὰ τὰ μεταχειρισθῇ εἰς τοὺς ἐδικούς του πρὸς ἀπάτην τῶν Ἑλλήνων. Ὅθεν ὁ Ἰσοὺφ Πασσᾶς χωρὶς ἀναβολὴν τὴν ἰδίαν νύκτα ἐκίνησε μὲ ὀκτακοσίους περίπου στρατιώτας, καὶ ἔφθασεν εἰς τὸ φρούριον τῶν Πατρῶν, ἐν ᾧ ἐξημέρονεν ἡ Κυριακὴ τῶν Βαΐων τῇ γ' Ἀπριλίου, καὶ κατέλαβεν αἴφνης τοὺς Ἕλληνας μὴ λαβόντας οὐδεμίαν προϋπάρχουσαν εἴδησιν παρά τινος, οἵτινες ὄντες καὶ ἄλλως ἄτακτοι, καὶ πεφοβισμένοι ἐκ τῶν εἰδήσεων ὁποῦ διέσπειρεν ὁ Κόνσολος Γκρὶν, ὅτι ἔφθασαν εἰς τὴν Ἀκαρνανίαν 15 χιλιάδες Ἀλβανοὶ, καὶ πλησιάζει ὁ Τουρκικὸς στόλος μὲ ἄλλας δυνάμεις, ἐταράχθησαν μὲ ὑπερβολὴν καὶ κατεπλάγησαν, καὶ ἄρχησαν νὰ φεύγουν ἔξω τῆς πόλεως, παραιτήσαντες ὅλας τὰς θέσεις των καὶ τὴν μπαταρίαν ἔρημον. Οἱ δὲ τοῦ

Ἰσοὺφ Πασᾶ στρατιῶται, ἑνωθέντες μετὰ τῶν ἐν Πάτραις πολιορκουμένων, εἰς μὲν τὸ μέσον τῆς πόλεως δὲν ἐτόλμησαν νὰ εἰσχωρήσουν, ὥρμησαν δὲ εἰς τὰς ἄκρας, καὶ ἔβαλον πυρκαϊὰν εἰς πολλὰ μέρη, καὶ ἐπροχώρησαν τινὲς ἐξ αὐτῶν ἔξω τῆς πόλεως μέχρι τοῦ Μοναστηρίου Γηροκομείου, καὶ τοῦ χωρίου Ἐγλυκάδος, ἐλπίζοντες νὰ εὕρουν ἐκεῖ ἱκανὸν πρᾶγμα καὶ φαμιλίας, διὰ νὰ αἰχμαλωτίσουν, πλὴν οὐδὲν εὗρον. Οἱ δὲ Ἀρχηγοὶ βλέποντες, ὅτι ἄφησαν τὴν πόλιν ἔρημον οἱ στρατιῶται, καὶ αὐτοὺς μεμονωμένους μὲ ἑξήκοντα περίπου μόνον σωματοφύλακας (17), καὶ ὅτι ἐκινδύνευον ἀφεύκτως, ἐὰν ἔμενον μέσα, εὐγῆκαν εἰς τὰ ἄκρα τῆς πόλεως, προσπαθοῦντες διὰ νὰ συνάξουν μέρος τῶν διεσκορπισμένων στρατιωτῶν, καὶ νὰ προκαταλάβουν τὰ ὀχυρὰ ὀσπήτια τῆς πόλεως· ἀλλ' εἰς μάτην ἐφώναζον, παρεκάλουν, παρεκίνουν, ἠπείλουν· ὅθεν ἐμβῆκαν πάλιν εἰς ἓν ὀσπήτιον τῆς Ὁδηγητρίας, καὶ ἀπέστειλαν ἀνθρώπους ἔξω, ἴσως ἀνακαλέσουν τινάς, πλὴν οἱ πάντες ἔφευγον, ἐκτὸς ὀλίγων τινῶν ὁποῦ ἔμειναν κεκλεισμένοι πρὸς τὰ μέρος τῆς Ἀλεξιωτίσης καὶ Ἁγίας Παρασκευῆς (18), οἵτινες πολεμοῦντες ἐφόνευσαν ὑπὲρ τοὺς ἑκατὸν Τούρκους, εἰς τοὺς ὁποίους ἐφάνησαν τὰ σημεῖα, ὁποῦ τοὺς ἔστειλεν ὁ Γκρίν· ἀλλὰ καὶ αὐτοὶ οἱ ὀλίγοι, μὴ βλέποντες πόθεν βοήθειάν τινα, ἐξῆλθον τῆς πόλεως περὶ τὸ δειλινόν· ὁμοίως καὶ οἱ ἀρχηγοὶ ἔμειναν μέσα ἕως τὸ δειλινόν, ὅτε ἀπελπισθέντες, καὶ βιασθέντες ἀπὸ τὰς πέριξ πυρκαϊάς, ἐξῆλθον τῆς πόλεως ἡμίσειαν ὥραν μακράν, καὶ ἐδοκίμαζον πάλιν νὰ συνάξωσι μίαν δύναμιν, καὶ νὰ ἐμβῶσι διὰ νυκτὸς μέσα εἰς τὴν πόλιν· πλὴν ματαίως ἠγωνίζοντο, ἐπειδὴ οἱ ἐκ τῶν χωρίων συνηθροισμένοι στρατιῶται, οἱ περισσότεροι σχεδὸν ἄοπλοι καὶ ἀσυνήθιστοι διόλου νὰ ἀντιπαραταχθῶσιν εἰς πόλεμον, καὶ γεννημένοι, καὶ ἀνατεθραμμένοι εἰς τὸν ζυγὸν τῆς δουλείας καὶ τῆς τυραννίας τῶν Τούρ-

κων, ὄχι μόνον τὸ ὄνομα Τοῦρκος ἀκούοντες ἔφριττον, ἀλλ' οὐδὲ αἴσθημα εἶχον ἐλευθερίας, καὶ διὰ τοῦτο ἔφευγον ἀγεληδὸν, καὶ ἕκαστος αὐτῶν ἐφρόντιζε πῶς νὰ φυλάξῃ τὸν ἑαυτόν του.

Οἱ ἀρχηγοὶ λοιπὸν ἀνεχώρησαν ἐκεῖθεν βεβυθισμένοι εἰς τὴν λύπην καὶ μὲ μόνους τοὺς ὀλίγους σωματοφύλακάς των· καὶ ὁ μὲν Ἀνδρέας Λόντος μετέβη πρὸς τὸ μέρος τῆς Βοστίτζης (19), ὁ δὲ Κερνίκης εἰς τὰ Καλάβρυτα, ὁ δὲ Π. Πατρῶν καὶ Ἀνδρέας Ζαήμης εἰς τὰ Νεζερὰ, χωρὶς νὰ ἔχουν μηδὲ ἐφόδια πολεμικὰ, μηδὲ κἂνεν ἄλλο ἀναγκαῖον ἐπειδὴ ἔμειναν ὅλα μέσα εἰς τὴν πόλιν.

Οἱ δὲ Τοῦρκοι μετὰ τὸ δειλινὸν τῆς Κυριακῆς ἐκλείσθησαν πάλιν εἰς τὸ φρούριον, ὑποπτεύοντες, μήπως οἱ Ἕλληνες διὰ νυκτὸς εἰσέλθωσι πάλιν εἰς τὴν πόλιν· πλὴν, ἀφοῦ εἶδον τὴν ἐπιοῦσαν δευτέραν, ὅτι διεσκορπίσθησαν ἅπαντες, εὐγῆκαν καὶ ἐπυρπόλησαν τὸ πλεῖςον μέρος τῆς πόλεως, συνάμα καὶ τὸ Ῥωσσικὸν Κονσολάτον· ὁ δὲ Κόνσολος Γκρὶν, καὶ οἱ ὑπάλληλοί του, ὁμοίως καὶ ὁ Ἱσπανικὸς Κόνσολος, Ἐρνίκος Σέλην, οἵτινες ἐκ πρώτης ἀρχῆς μετεχειρίσθησαν μυρίας ἐπιβουλὰς καὶ προδοσίας κατὰ τῶν Ἑλλήνων, εὑρόντες καιρὸν τὴν ἡμέραν ἐκείνην, ἐγύμνωσαν πολλὰ ὀσπήτια καὶ ἐργαστήρια, τὰ ὁποῖα ἦτον γεμάτα ἀπὸ διάφορον πρᾶγμα, καὶ ἕνεκα τούτου καὶ διὰ τὴν φυσικήν του περὶ τοὺς Ἕλληνας κακίαν, ὁ Γκρὶν ἔδειξε πᾶν εἶδος ἀπανθρωπίας εἰς ἐκείνην τὴν περίστασιν, ἐπειδὴ ἐζήτησάν τινες γυναῖκες ἀδύνατοι μὲ ἀνήλικα βρέφη νὰ καταφύγωσιν εἰς τὸ Κονσολάτον του, καὶ τὰς ἐδίωξε, καὶ τὰς ἔκλεισεν ἔξω· ἀπ' ἐναντίας ὁ Γαλλικὸς Κόνσολος Μπουκοὺὶλ ἐφέρθη φιλανθρώπως, καὶ ἐφύλαξε πολλοὺς ἀδυνάτους μὲ τὸ πρᾶγμά των. Μετ' ὀλίγας δὲ ἡμέρας ἦλθον εἰς τὸν Κόλπον τῆς Κορίνθου καὶ ἐξ πλοῖα ἐχθρικὰ ἐκ Πρεβέζης, καὶ περιέπλεον ἐκεῖ (20)· οἱ δὲ πολιορκού-

πλὴν ἐκεῖνοι πολεμοῦντες ἀνδρείως ἐφόνευσαν ἑκατὸν περίπου τῶν ἐχθρῶν, οἱ δὲ λοιποὶ ἔφυγον κατησχημένοι· ἠρίστευσε δὲ εἰς τοῦτον τὸν πόλεμον ὁ Κουλὸς Πετιμεζᾶς, ὁ Ἀναγνώστης Στριφτόμπολας, ὅστις καὶ ἐφονεύθη, καὶ ὁ Σπῦρος Νεζερίτης.

Ὁ δὲ Πετρόμπεης ἐσοχάσθη νὰ στείλῃ εἰς τὴν Τριπολιτζὰν καὶ νὰ ζητήσῃ ἀνταλλαγὴν τῶν αἰχμαλώτων Τούρκων μετὰ τῶν φυλακωμένων Ἀρχιερέων καὶ Προεστώτων, καὶ διωρίσθη ὁ Γεράσιμος διδάσκαλος ἐκ Καλαμάτας, ὅστις καὶ ἀπῆλθε τῇ 16 Ἀπριλίου μὲ γράμματα περὶ τούτου εἰς τοὺς ἐν Τριπολιτζᾷ Ἀγάδες· ἔγραφε δὲ καὶ εἰς ὅλα τὰ μέρη, ὅπου ἦτον αἰχμάλωτοι Τοῦρκοι, ὅτι νὰ δοθῶσιν, ἂν συμφωνηθῇ ἡ ἀνταλλαγή· πλὴν οὐδὲν κατωρθώθη, μὲ τὸ νὰ μὴ συγκατένευσεν εἰς τοῦτο ἡ Διοίκησις ἡ ἐν Τριπολιτζᾷ. Συγχρόνως τότε κατὰ τὴν 17 Ἀπριλίου εὑρισκόμενος εἰς τὸν λιμένα τῆς Ζακύνθου ὁ Καπιτὰν Ὀρλὸφ μὲ τὸ πλοῖόν του, εἶδε νὰ περνᾷ ἐκεῖθεν ἐν Ἰμπρίκι Τούρκικον· ὅθεν παρακινηθεὶς ἀπὸ τοὺς ἐκεῖ ὁμογενεῖς, καὶ φιλοτιμηθεὶς, ἐκινήθη ἐναντίον του πρὸς ναυμαχίαν, τὸ ἔφθασε, καὶ τὸ ἠκολούθησεν ἕως εἰς τὰς νήσους Ὀξείας πολεμῶν, ὥστε τοῦ ἐπροξένησε πολλὴν ζημίαν καὶ ἐφόνευσε πολλοὺς ἐκ τῶν ἐχθρῶν.

Κατὰ τὴν ἑβδομάδα τῆς Διακαινισίμου ἔφθασεν εἰς τὸ Μεσολόγγιον καὶ ὁ Μουσταφάμπεης, Κεχαγιᾶς τοῦ ἡγεμόνος τῆς Πελοποννήσου Μεχμὲτ Πασᾶ, μετὰ τριῶν χιλιάδ. καὶ πεντακοσίων περίπου Ἀλβανῶν· τοὺς μετεβίβασαν εὐθὺς μὲ τὰ πλοῖά των οἱ Μεσολογγῖται εἰς τὸ Καστέλι τῶν Πατρῶν, καὶ χωρὶς ἀναβολὴν ἐστράτευσαν διὰ τὴν Βοστίτζαν, τὴν ὁποίαν καὶ κατέλαβον διόλου ἀπροφύλακτον (21), καὶ τὴν κατεπυρπόλησαν· οἱ δὲ ἐκεῖσε Ἕλληνες, προλαβόντες κατέφυγον εἰς τὰ ὄρη. Ἐστάθησαν ἐκεῖ σχεδὸν μίαν ἑβδομάδα, μὲ τὸ νὰ εὗρον τροφὰς ἱκανὰς (22), καὶ ἐκεῖθεν ἐ-

ἐξέδωκεν ὁ Κεχαγιᾶς γράμματα ἀφέσεως, προσκαλῶν τούς τε Βοστιτζιάνους καὶ Καλαβρυτινοὺς Ἕλληνας, διὰ νὰ ὑπάγων νὰ προσκυνήσων· καὶ, ἐπειδὴ ἦτον ἄδηλον, ποίαν ὁδὸν θέλει ἐξακολουθήσουν οἱ ἐχθροὶ, τὴν διὰ Κόρινθον, ἢ τὴν διὰ Καλάβρυτα, ἔγραψαν οἱ Καλαβρυτινοὶ πρὸς τὸν Ἀνδρέαν Ζαήμην νὰ προφθάσῃ μὲ ὅσους στρατιώτας ἔχει, διὰ νὰ προκαταλάβουν τὰ στενὰ τοῦ δρόμου τῶν Καλαβρύτων, ὅστις εὐθὺς ἔτρεξε πρὸς ἐκεῖνο τὸ μέρος, καὶ ἔφθασεν εἰς τὸ μοναστήριον τῶν Ταξιαρχῶν. Κατέλαβον δὲ καὶ οἱ λοιποὶ Καλαβρυτινοὶ τὰς ἀναγκαίας θέσεις, καὶ παρετήρουν τὰ κινήματα τῶν ἐχθρῶν. Ἐκ δὲ τῶν Βοστιτζιάνων οὐδὲ ψυχὴ ἐφαίνετο, ἐπειδὴ διεσκορπίσθησαν ἅπαντες, ἔνθεν κακεῖθεν. Μίαν δὲ τῶν ἡμερῶν πεντακόσιοι περίπου τῶν ἐχθρῶν ὥρμησαν πρὸς τὸ μέρος τοῦ μοναστηρίου τῶν Ταξιαρχῶν, καὶ ἔφθασαν εἰς τὸ χωρίον Βόβοδα, ὅπου ἦτον ἐστρατοπεδευμένος ὁ Ἀνδρέας Ζαήμης, τοῦ ὁποίου οἱ στρατιῶται μὲ τὸ νὰ ἐλειποτάκτησαν, καὶ ἔμεινε μὲ ὀλίγυς, περιεκυκλώθη ὑπὸ τῶν ἐχθρῶν, καὶ ἐκινδύνευσε· μ' ὅλον τοῦτο ἐκεῖνοι οἱ ὀλίγοι ἀντέστησαν εἰς τὴν ὁρμὴν τῶν ἐχθρῶν, καὶ πολεμοῦντες ἐτραβήχθησαν εἰς ἀσφαλέστερον μέρος. Ἐφονεύθησαν δὲ εἰς ἐκείνην τὴν μάχην δύω τρεῖς τῶν ἐχθρῶν, καὶ ἄλλοι τόσοι τῶν Ἑλλήνων.

Κατὰ δὲ τὴν 20 Ἀπριλίου ἐστράτευσαν οἱ ἐχθροὶ διὰ τὴν Κόρινθον, φέροντες μεθ' ἑαυτῶν καὶ ἱκανὸν ἀριθμὸν ζώων, ὅπου ἐκυρίευσαν εἰς τὸ πεδίον τῆς Βοστίτζης· καὶ, ἀφοῦ ἐπέρασαν ὅλα τὰ στενὰ τοῦ δρόμου ἀνεπειρέαστοι, ἔφθασαν εἰς τὴν Κόρινθον· οἱ δὲ πολιορκοῦντες ἐκείνην τὴν Ἀκρόπολιν Κορίνθιοι, Δερβενοχωρῖται καὶ Πορῶται, ἰδόντες μακρόθεν τοὺς ἐχθροὺς, ἔφυγον καὶ ἄφησαν τὴν πόλιν ἔρημον. Ὁ δὲ Γρηγόριος Δικαῖος, ὅστις τότε εὑρέθη ἐκεῖ, κατέκαυσε τὸ ὡραῖον Παλάτι τοῦ Κιαμίλμπεη καὶ ἀνεχώρησεν εἰς τὸ χωρίον Σοφικὸν, ὅπου ἔ-

ναγιώτης Καραντζᾶς καὶ ὁ Κ. Σταμάτης Κουμανιώτης, ὅστις ἐφονεύθη, κακῇ τύχῃ, τὴν πρώτην ἡμέραν τῆς εἰσόδου του.

Καὶ, ἐπειδὴ πλέον ἡ σκηνὴ ἠνεώχθη, ἔγραψαν εὐθὺς οἱ Ἀρχηγοὶ τῆς τῶν Πατρῶν πολιορκίας ἀποςείλαντες καὶ ἀνθρώπους εἰς τὸν Πετρόμπεην, εἰς τοὺς Δελιγιανναίους, εἰς τὴν Γαστούνην καὶ εἰς ἄλλα μέρη τῆς Πελοποννήσυ, δίδοντες τὴν εἴδησιν τῶν συμβεβηκότων, καὶ παρακινοῦντές τους νὰ μὴν ἀναβάλουν τὸν καιρὸν, ὅτι πλέον ἄλλη θεραπεία δὲν εἶναι· ὅτι πρῶτοι οἱ Μανιᾶται μετὰ τοῦ Πετρόμπεη ἐμβῆκαν εἰς τὴν Καλαμάταν, καὶ ἠχμαλώτισαν τὸν ἐκεῖ Βοεβόδαν Ἀρναούτογλουν καὶ ἄλλους τινὰς Τούρκους εὑρεθέντας ἐκεῖ. Εἰς δὲ τὰ Καλάβρυτα ἐπολιόρκησαν εἰς τοὺς πύργυς τοὺς ἐκεῖ Τούρκους, οἵτινες μετὰ ὀλίγων ἡμερῶν ἀνθίστασιν παρεδόθησαν μὲ συνθήκας. Εἰς δὲ τὴν Καρύταιναν μετέβη ὁ Θεόδωρος Κωλοκοτρώνης ἐκ τῆς Μάνης, καὶ ἑνωθεὶς μετὰ τῶν Δελιγιανναίων ἔλαβε τὰ ὅπλα. Ὁμοίως καὶ εἰς τὴν Γαστούνην καὶ εἰς ἄλλας Ἐπαρχίας διεδόθη τὸ πνεῦμα τῆς Ἐπαναστάσεως, καὶ ὡπλίζοντο οἱ Ἕλληνες.

Ὅθεν οἱ Τοῦρκοι τῆς Πελοποννήσυ, μαθόντες τὰ τοιαῦτα, ἐκυριεύθησαν ἀπὸ μέγαν φόβον· καὶ οἱ μὲν Μπαρδουνιῶται, καὶ Λεονταρίται, καὶ Ἀνδρουσιανοὶ Τοῦρκοι μετέβησαν ἅπαντες εἰς τὴν Τριπολιτσὰν σὺν γυναιξὶ καὶ τέκνοις ἀνεπειρέαστοι· ὁμοίως καὶ οἱ Ἀργεῖοι εἰς τὸ Ναύπλιον, καὶ οἱ Ἀρκαδινοὶ εἰς τὴν Μωθώνην καὶ Κορώνην· οἱ δὲ Βοστιτζιανοὶ μετέβησαν εἰς τὸ Σάλωνα· οἱ δὲ Γαστουναῖοι ἐστοχάσθησαν νὰ καταφύγυν εἰς τὸ Λάλα, πλὴν, μὲ τὸ νὰ τοὺς ἐκτύπησαν καθ' ὁδὸν τινὲς στρατιῶται Ἕλληνες, ἐπέστρεψαν καὶ ἐκλείσθησαν εἰς τὸ παλαιόκαστρον Χλουμοῦτζι, ὅπου ὑστερημένοι τροφῶν ἤθελε παραδοθοῦν· πλὴν μαθόντες τοῦτο οἱ Λαλαῖοι ἐστρά-

τευσαν πρὸς ἐκεῖνο τὸ μέρος, τοὺς ἀπήλλαξαν τῆς πολιορκίας, καὶ τοὺς μετέφερον εἰς τὸ Λάλα σὺν γυναιξὶ καὶ τέκνοις· οἱ δὲ Φαναρῖται Τοῦρκοι ἐκίνησαν διὰ τὴν Τριπολιτσὰν, πλὴν καθ' ὁδὸν τοὺς παρεφύλαττεν ἓν σῶμα ςρατιωτῶν Ἑλλήνων, τοὺς ἐκτύπησε καὶ ἐφόνευσε πολλὺς ἐξ αὐτῶν, οἱ δὲ λοιποὶ διασθέντες ἐκλείσθησαν εἰς τὸ Παλαιόκαστρον τῆς Καρυταίνης, ὅπου ἦσαν καὶ οἱ Καρυτινοί. Ἐκεῖ λοιπὸν συνήχθησαν τὰ ςρατεύματα τῆς Καρυταίνης, ἱκανοὶ Μανιᾶται μετὰ τῦ Ἠλία, υἱῦ τῦ Πετρόμπεη, οἱ Λεονταρίται μετὰ τῶν Καπιταναίων Νικήτα Σταματελόπυλυ καὶ Ἀναγνωσταρᾶ, οἱ Κυτζιυκμανιῶται μετὰ τοῦ Κ. Κεφάλα καὶ Παπατζονόπουλου, συμποσούμενοι ὅλοι μέχρι τῶν πέντε χιλιάδων, καὶ ἐπολιόρκησαν στενὰ τὸ φρούριον τῆς Καρυταίνης, τὸ ὁποῖον κεῖται μὲν εἰς ὀχυρὰν θέσιν, πλὴν ἀνεφοδίαστον διόλου, καὶ παρημελημένον. Ὅθεν οἱ πολιορκούμενοι ἐκ τῆς ἐλλείψεως τῶν ἀναγκαίων ἤθελε παραδοθοῦν, ἐὰν δὲν τοὺς ἐπρόφθανεν ἐν καιρῷ βοήθεια ἐκ τῆς Τριπολιτσᾶς ἑξακόσιοι περίπου ἔφιπποι Τοῦρκοι, οἵτινες, εὐθὺς ὁποῦ ἐμβῆκαν εἰς τὸν κάμπον τῆς Καρυταίνης, ἔβαλον πυρκαϊὰν εἰς πολλὰ χωρία. Οἱ δὲ Ἕλληνες, ἀσυνήθιςοι τότε κατ' ἀρχὰς τὸ νὰ ἀντιπαρατάττωνται εἰς πόλεμον, ἔφυγον ἅπαντες εἰς τὰ ὀρεινὰ μέρη τῆς Καρυταίνης, καὶ ἄφησαν μεμονωμένυς τὺς ἐκεῖ Ἀρχηγοὺς, ὥστε ἐβιάσθησαν καὶ ἐκεῖνοι νὰ φύγωσι παραιτήσαντες καὶ τὰ ἄλογά των, καὶ ὅ,τι ἄλλο εἶχον· οἱ δὲ ἐκ Τριπολιτσᾶς ἐχθροὶ, παραλαβόντες καὶ τοὺς πολιορκουμένυς εἰς τὴν Καρύταιναν σὺν γυναιξὶ καὶ τέκνοις, καὶ πλῆθος ζώων συνάξαντες ἐκ τοῦ κάμπου, μετέβησαν εἰς τὴν Τριπολιτσὰν ἀνεπειρέαστοι.

Εἰς δὲ τὰς Πάτρας ἐξηκολούθει καλῶς ἡ πολιορκία, καὶ ἐστενοχωρήθησαν τόσον οἱ ἐχθροὶ, ὥστε δὲν ἐδύναντο οὐδὲ νὰ προκύψουν ἀπὸ τὰ τείχη· συνήχθησαν δὲ ἐκ τῶν

χωρίων ἱκανοὶ στρατιῶται εἰς τὰς Πάτρας· ὁμοίως ἦλθεν ἐκεῖ καὶ ὁ Ἀνδρέας Λόντος μὲ 200 περίπου στρατιώτας· Διώρισαν δὲ οἱ Ἀρχηγοὶ ἐργάτας, καὶ ἔσκαπτον λαγοῦμι πλησίον εἰς τὴν πόρταν τοῦ φρουρίου, καὶ τὸ ὁποῖον ἐπροχώρει καλῶς (12)· ἐπέτυχον δὲ καὶ πέντε κανόνια ἀπὸ τὰ ἐκεῖ εὑρισκόμενα πλοῖα, καὶ ἔκαμαν μπαταρίαν πλησίον τοῦ τείχους (13), καὶ τὰ πάντα ἐπρόβαινον καλῶς. Ἐν τοσούτῳ οἱ Ἀρχηγοὶ ἔγραψαν ἐπιστολὰς πρὸς ἕνα ἕκαστον τῶν ἐκεῖ εὑρισκομένων Κονσόλων, παριστῶντες τὰ δίκαια, ἅτινα τοὺς ἐβίασαν νὰ λάβωντα ὅπλα κατὰ τῶν τυράννων, καὶ ὅτι σέβονται τὰς Διοικήσεις των, καὶ ὅτι ἐλπίζουν τὴν παρὰ τῶν Βασιλέων των φιλάνθρωπον καὶ χριστιανικὴν ὑπεράσπισιν, καὶ τοὺς παρεκάλουν νὰ κάμουν γνωστὰ τὰ δίκαια τῶν Ἑλλήνων· οἱ δὲ Κόνσολοι ἀπεκρίθησαν ἕκαστος, ὅτι θέλει κάμουν τὸ χρέος των. Ἐξέδωκαν δὲ οἱ Ἀρχηγοὶ καὶ προκηρύξεις εἰς τοὺς Ἕλληνας προτρεπτικὰς, δι' ὧν τοὺς ἐνθύμιζον τὴν προπατορικὴν εὐγένειαν καὶ ἀνδρείαν.

Τούτων οὕτως ἐχόντων, ἔμαθον οἱ ἐν Πάτραις Ἀρχηγοὶ, ὅτι ὁ ἐκ Σερρῶν Ἰσοὺφ Πασᾶς ἤρχετο ἐξ Ἰωαννίνων μὲ ὀλίγας δυνάμεις, καὶ ἐπλησίαζεν εἰς τὸ Μεσολόγγιον (14)· ὅθεν εὐθὺς ἀπέστειλαν γράμματα πρός τε τοὺς Μεσολογγίτας καὶ Γαλαξιδιώτας γράφοντές τους, ὅτι, ἂν δὲν τοὺς τὸ συγχωρῇ ἡ κατάστασίς των νὰ λάβωσι τὰ ὅπλα κατὰ τοῦ ἐχθροῦ, κἂν νὰ στείλωσιν ὅλα τους τὰ πλοῖα εἰς τὰ παράλια τῆς Πελοποννήσου, διὰ νὰ μὴν εὕρουν οἱ ἐχθροὶ εὔκολον τὴν διάβασιν εἰς τὴν Πελοπόννησον, καὶ εὐκόλως ἠμποροῦν νὰ προφασισθοῦν, ὅτι, μὲ τὸ νὰ ἔτυχον τὰ πλοῖά τους εἰς τὴν Πελοπόννησον δι' ὑποθέσεις ἐμπορικὰς, οἱ Πελοποννήσιοι ἐπαναστάντες τὰ ἐκράτησαν βιαίως· τὰ δὲ ἔξοδα τῶν πλοίων τους θέλει τὰ πληρωθοῦν. Ὅθεν οἱ μὲν καλοὶ Γαλαξιδιῶται εὐθὺς ἔλαβον τὰ ὅπλα, καὶ ἤ-

τοίμασαν τὰ πλοῖα τῶν ἐναντίον τῶν ἐχθρῶν· οἱ δὲ Μεσολογγῖται οὐδέτερον τούτων ἔπραξαν, ἀλλ' ὑπεδέχθησαν τὸν Ἰσοὺφ Πασᾶ, τὸν ὡδήγησαν καὶ μετεβίβασαν τὸ πλεῖςον μέρος τῶν στρατευμάτων του διὰ τῶν πλοίων τους εἰς τὸ Καστέλι τῆς Ῥυύμελης· ἐκεῖνος δὲ μετέβη ἐκεῖ διὰ ξηρᾶς. Ἀπεφάσισαν οἱ ἐν Πάτραις Ἀρχηγοὶ νὰ ἀποστείλωσι ςρατιώτας νὰ προκαταλάβουν τὰ Στενὰ τῆς Κακῆς Σκάλας, διὰ νὰ κτυπήσουν τὸν Ἰσοὺφ Πασᾶ· πλὴν μηδὲ τοῦτο τὸ ἐσυγχώρησαν οἱ Ῥουμελιῶται. Ὅθεν, εὐθὺς ὅπου ἔφθασεν ὁ Ἰσοὺφ Πασᾶς εἰς τὸ πέρα Καστέλι, ἀπέστειλεν ἕνα ἄνθρωπόν του μὲ γράμμα φιλικὸν πρὸς τοὺς Ἀρχηγοὺς τῶν Ἑλλήνων, ἐν ᾧ τοὺς ἠρώτα, ποῖον αἴτιον τοὺς ἐβίασε νὰ κάμουν ἓν τοιοῦτον κίνημα, καὶ, ἂν ἦναι ἡ αἰτία ἀπὸ τοὺς Τούρκους, νὰ παύσωσι μὲν τῶν τοιούτων κινημάτων, νὰ γράψωσι δὲ πρὸς αὐτὸν τοὺς αἰτίους, καὶ ἐκεῖνος θέλει τοὺς παιδεύσει, καὶ θέλει διορθώσει τὰ πράγματα, καὶ ὑπέσχετο ἐνόρκως ἀμνηστίαν καὶ ἄφεσιν τῶν προγεγενημένων. Οἱ δὲ Ἀρχηγοὶ ἀπεκρίθησαν πρὸς αὐτὸν, ὅτι ἡ μὲν αἰτία εἶναι βέβαια ἀπὸ τοὺς Τούρκους· πλὴν αὐτοὶ, ἀφ' οὗ ἅπαξ ἔλαβον τὰ ὅπλα, ἀπεφάσισαν ἢ νὰ ἐλευθερωθῶσι τῆς τυραννίας τῶν Τούρκων, ἢ νὰ ἀποθάνωσι.

Τοιαύτην ἀπόκρισιν λαβὼν ὁ Ἰσοὺφ Πασᾶς, ἄρχησε νὰ ἀπερνᾷ εἰς τὸ Καστέλι τῆς Πελοποννήσου μὲ τοὺς ςρατιώτας του. Μαθόντες δὲ τοῦτο οἱ ἐν Πάτραις Ἕλληνες, διώρισαν τετρακοσίους περίπου ςρατιώτας νὰ φυλάττωσι τὸν δρόμον τὸν μεταξὺ Πάτρας καὶ Καστελίου· καὶ, ἂν δοκιμάσῃ ὁ Ἰσοὺφ Πασᾶς νὰ μεταβῇ εἰς Πάτρας, νὰ δώσωσιν εἴδησιν εἰς τοὺς Ἀρχηγοὺς, διὰ νὰ ἀποστείλουν καὶ ἄλλην ἱκανὴν δύναμιν νὰ τὸν ἐμποδίσουν. Ἀλλ' οἱ διωρισμένοι εἰς τὴν φύλαξιν τοῦ δρόμου ἐστάθησαν ἐκεῖ μίαν μόνην ἡμέραν, καὶ ἔπειτα λειποταχτήσαντες ἐπέςρεψαν εἰς τὰς Πάτρας, χωρὶς νὰ δώσῃ τις ἐξ αὐτῶν εἴδησιν

εἰς τοὺς Ἀρχηγούς, διὰ νὰ ἀποστείλουν ἄλλους εἰς τὴν διαφύλαξιν τοῦ δρόμου. ἡ δὲ αἰτία τῆς λειποταξίας των ἦτον ἡ λαφυραγωγία, ἐπειδὴ οἱ Τοῦρκοι μόνον τὰ ἐλαφρὰ πράγματα ἔμβασαν εἰς τὸ Κάστρον, τὰ δὲ λοιπὰ ἄφησαν εἰς τὰ ὀσπήτιά τους· ὅθεν ὁ ἐκ τῶν χωρίων τῆς ἐπαρχίας Καλαβρύτων, καὶ Πάτρας, καὶ Βοστίτζης συνηθροισμένος ὄχλος, ὅστις συνεκρότει τὸ στράτευμα, ἄνθρωποι πτωχοὶ καὶ ποταποί, ἐδόθησαν εἰς τὴν ἁρπαγήν, χωρὶς νὰ φροντίζουν δι' ἄλλο τι· οἱ δὲ ἀρχηγοὶ δὲν εἰσηκούοντο, ἐπειδὴ μηδὲ τάξις ἦτον ἀκόμη καμμία εἰς τὰ πράγματα, μηδὲ ἐνθουσιασμὸς ἐθνικός (15).

Ἐντοσούτῳ ἔλαβον καὶ οἱ Σαλωνῖται τὰ ὅπλα, ὁμοίως καὶ οἱ Λιβαδεῖται, καὶ ἔκλεισαν τοὺς Τούρκους εἰς τὰ ἐκεῖ εὑρισκόμενα παλαιόκαστρα· καὶ ἀπέστειλαν εἰς Πάτρας ζητοῦντες ἐφόδια πολεμικά, ἐπειδὴ πανταχόθεν ἦτον ἔλλειψις τούτου τοῦ εἴδους, ὡσὰν ὅπου ἐκινήθη τὸ πρᾶγμα ἄνευ προετοιμασίας οὐδεμιᾶς· καί, ἐὰν εὑρίσκοντο ὀλίγα εἰς τὰς πόλεις τῆς Πελοποννήσου, ἐκυριεύθησαν πρότερον παρὰ τῶν Τούρκων· ἐκ δὲ τῶν Ἰονικῶν νήσων δὲν ἦτον εὔκολον νὰ μεταφέρουν, διότι τὰ ἐμπόδιζεν ἡ ἐκεῖ Διοίκησις σφοδρῶς. Εἶχον φθάσει εἰς τὸν Πύργον πρὸ καιροῦ τινος ὀγδοήκοντα περίπυ βαρέλια μπαρούτη ἀπὸ συνεισφορὰς τῶν ἐν Σμύρνῃ Ἀδελφῶν, ἡ πρώτη καὶ μόνη συνδρομὴ ὅπου ἀπεστάλη εἰς τὴν Ἑλλάδα παρὰ τῶν Ἀδελφῶν τῆς Ἑταιρίας· ἀλλὰ καὶ αὐτὴ εἰς μάτην, ἐπειδή, μὲ τὸ νὰ ἦτον διωρισμένη εἰς παραλαβὴν τοῦ Δικαίυ Παπᾶ Φλέσια, οὗτος τὴν παρέλαβε καὶ τὴν ἐπώλησεν, ὅθεν ἤθελε καὶ ἐχρηματολόγει, ἐν ᾧ ἡ Πατρὶς ἐκινδύνευεν ἐκ τῆς ἐλλείψεως τούτυ τοῦ εἴδους· ὅθεν κατήντησαν οἱ Ἕλληνες εἰς τόσην στενοχωρίαν, ὥστε ἐσύναζον ἐκ τῶν χωρίων τὰ ἐκ μολύβδου ἀγγεῖα, διὰ νὰ κάμουν βόλια· Ἀλλ' εἰς τοῦτο κατ' ἐξαίρεσιν συνεισέφερεν ἡ Δημητσάνα, ὅ πυ εὑρέθη ἀρ-

κετὴ ὕλη εἰς κατασκευὴν μπαρούτης· καὶ πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον κατεσκευάσθησαν 14 μπαρουτόμυλοι, ἀπὸ τοὺς ὁποίους ἐξήρχοντο τὸ ἡμερονύκτιον 300 σχεδὸν ὀκάδες μπαρούτης. Οἱ δὲ ἐν Πάτραις εὐκολύνθησαν κατὰ τοῦτο, μὲ τὸ νὰ ἔτυχον ἐκεῖ ἓν τζαμὶ μολυβδοσκεπασμένον, καὶ ὅλοι ἐκεῖθεν ἐζήτουν (16).

Ἐν ᾧ δὲ ἡ μπαταρία ἐνήργει εὐτυχῶς, καὶ τὸ λαγοῦμι ἐπλησίασεν εἰς τὸ τεῖχος τοῦ φρουρίου τῶν Πατρῶν, καὶ ἐγίνετο ἑτοιμασία διὰ νὰ κρημνίσουν μέρος τοῦ τείχους, καὶ νὰ εἰσπηδήσουν οἱ Ἕλληνες μέσα, βλέπων ὁ τῆς Ἀγγλίας Κόνσολος, Φίλιππος Γκρὶν ὀνομαζόμενος, ὅτι κινδυνεύει νὰ κυριευθῇ τὸ φρούριον, ἀπέστειλε διὰ νυκτὸς εἰς τὸ Καστέλι τὸν ἀδελφόν του καὶ δραγουμάνον του Βαρθολδον μὲ ἓν πλοῖον, μηνύων εἰς τὸν Ἰσοὺφ Πασᾶν τὸν κίνδυνον τοῦ Φρουρίου, ἂν δὲ προφθάσῃ εἰς βοήθειαν, καὶ ὁδηγῶντάς τον, τίνι τρόπῳ νὰ ἔλθῃ, καὶ πληροφορῶντάς τον, ὅτι ὁ δρόμος εἶναι ἐλεύθερος, τὸ ὁποῖον ἤξευρε μὲ τὸ νὰ κατεσκόπευε τὸ μέρος ἐκεῖνο· ἀπέστειλε δὲ πρὸς αὐτὸν καὶ σημεῖα δίχρωα ὅμοια μὲ ἐκεῖνα ὅπου ἐφόρουν οἱ Ἕλληνες, διὰ νὰ τὰ μεταχειρισθῇ εἰς τοὺς ἐδικούς του πρὸς ἀπάτην τῶν Ἑλλήνων. Ὅθεν ὁ Ἰσοὺφ Πασσᾶς χωρὶς ἀναβολὴν τὴν ἰδίαν νύκτα ἐκίνησε μὲ ὀκτακοσίους περίπου στρατιώτας, καὶ ἔφθασεν εἰς τὸ φρούριον τῶν Πατρῶν, ἐν ᾧ ἐξημέρονεν ἡ Κυριακὴ τῶν Βαΐων τῇ γ' Ἀπριλίου, καὶ κατέλαβεν αἴφνης τοὺς Ἕλληνας μὴ λαβόντας οὐδεμίαν προϋπάρχουσαν εἴδησιν παρά τινος, οἵτινες ὄντες καὶ ἄλλως ἄτακτοι, καὶ πεφοβισμένοι ἐκ τῶν εἰδήσεων ὁποῦ διέσπειρεν ὁ Κόνσολος Γκρίν, ὅτι ἔφθασαν εἰς τὴν Ἀκαρνανίαν 15 χιλιάδες Ἀλβανοί, καὶ πλησιάζει ὁ Τουρκικὸς στόλος μὲ ἄλλας δυνάμεις, ἐταράχθησαν μὲ ὑπερβολὴν καὶ κατεπλάγησαν, καὶ ἄρχησαν νὰ φεύγουν ἔξω τῆς πόλεως, παραιτήσαντες ὅλας τὰς θέσεις των καὶ τὴν μπαταρίαν ἔρημον. Οἱ δὲ τοῦ

Ἰσοὺφ Πασᾶ στρατιῶται, ἑνωθέντες μετὰ τῶν ἐν Πάτραις πολιορκουμένων, εἰς μὲν τὸ μέσον τῆς πόλεως δὲν ἐτόλμησαν νὰ εἰσχωρήσουν, ὥρμησαν δὲ εἰς τὰς ἄκρας, καὶ ἔβαλον πυρκαϊὰν εἰς πολλὰ μέρη, καὶ ἐπροχώρησαν τινὲς ἐξ αὐτῶν ἔξω τῆς πόλεως μέχρι τοῦ Μοναστηρίου Γηροκομείου, καὶ τοῦ χωρίου Ἐγλυκάδος, ἐλπίζοντες νὰ εὕρουν ἐκεῖ ἱκανὸν πρᾶγμα καὶ φαμιλίας, διὰ νὰ αἰχμαλωτίσουν, πλὴν οὐδὲν εὗρον. Οἱ δὲ Ἀρχηγοὶ βλέποντες, ὅτι ἄφησαν τὴν πόλιν ἔρημον οἱ στρατιῶται, καὶ αὐτοὺς μεμονωμένους μὲ ἑξήκοντα περίπου μόνον σωματοφύλακας(17), καὶ ὅτι ἐκινδύνευον ἀφεύκτως, ἐὰν ἔμενον μέσα, εὐγῆκαν εἰς τὰ ἄκρα τῆς πόλεως, προσπαθοῦντες διὰ νὰ συνάξουν μέρος τῶν διεσκορπισμένων στρατιωτῶν, καὶ νὰ προκαταλάβουν τὰ ὑχυρὰ ὀσπήτια τῆς πόλεως· ἀλλ' εἰς μάτην ἐφώναζον, παρεκάλουν, παρεκίνουν, ἠπείλουν· ὅθεν ἐμβῆκαν πάλιν εἰς ἓν ὀσπήτιον τῆς Ὁδηγητρίας, καὶ ἀπέστειλαν ἀνθρώπους ἔξω, ἴσως ἀνακαλέσουν τινάς, πλὴν οἱ πάντες ἔφευγον, ἐκτὸς ὀλίγων τινῶν ὁποῦ ἔμειναν κεκλεισμένοι πρὸς τὰ μέρος τῆς Ἀλεξιωτίσης καὶ Ἁγίας Παρασκευῆς (18), οἵτινες πολεμοῦντες ἐφόνευσαν ὑπὲρ τοὺς ἑκατὸν Τούρκους, εἰς τοὺς ὁποίους ἐφάνησαν τὰ σημεῖα, ὁποῦ τοὺς ἔστειλεν ὁ Γκρίβαλλα· καὶ αὐτοὶ οἱ ὀλίγοι, μὴ βλέποντες ποθὲν βοήθειάν τινα, ἐξῆλθον τῆς πόλεως περὶ τὸ δειλινόν· ὁμοίως καὶ οἱ ἀρχηγοὶ ἔμειναν μέσα ἕως τὸ δειλινόν, ὅτε ἀπελπισθέντες, καὶ βιασθέντες ἀπὸ τὰς πέριξ πυρκαϊάς, ἐξῆλθον τῆς πόλεως ἡμίσειαν ὥραν μακράν, καὶ ἐδοκίμαζον πάλιν νὰ συνάξωσι μίαν δύναμιν, καὶ νὰ ἔμβωσι διὰ νυκτὸς μέσα εἰς τὴν πόλιν· πλὴν ματαίως ἠγωνίζοντο, ἐπειδὴ οἱ ἐκ τῶν χωρίων συνηθροισμένοι στρατιῶται, οἱ περισσότεροι σχεδὸν ἄοπλοι καὶ ἀσυνήθιστοι διόλου νὰ ἀντιπαραταχθῶσιν εἰς πόλεμον, καὶ γεννημένοι, καὶ ἀνατεθραμμένοι εἰς τὸν ζυγὸν τῆς δουλείας καὶ τῆς τυραννίας τῶν Τούρ-

χων, ὄχι μόνον τὸ ὄνομα Τοῦρκος ἀκούοντες ἔφριττον, ἀλλ' οὐδὲ αἴσθημα εἶχον ἐλευθερίας, καὶ διὰ τοῦτο ἔφευγον ἀγεληδὸν, καὶ ἕκαστος αὐτῶν ἐφρόντιζε πῶς νὰ φυλάξῃ τὸν ἑαυτόν του.

Οἱ ἀρχηγοὶ λοιπὸν ἀνεχώρησαν ἐκεῖθεν βεβυθισμένοι εἰς τὴν λύπην καὶ μὲ μόνους τοὺς ὀλίγους σωματοφύλακάς των· καὶ ὁ μὲν Ἀνδρέας Λόντος μετέβη πρὸς τὸ μέρος τῆς Βοστίτζης (19), ὁ δὲ Κερνίκης εἰς τὰ Καλάβρυτα, ὁ δὲ Π. Πατρῶν καὶ Ἀνδρέας Ζαήμης εἰς τὰ Νεζερὰ, χωρὶς νὰ ἔχουν μηδὲ ἐφόδια πολεμικὰ, μηδὲ κἀνὲν ἄλλο ἀναγκαῖον ἐπειδὴ ἔμειναν ὅλα μέσα εἰς τὴν πόλιν.

Οἱ δὲ Τοῦρκοι μετὰ τὸ δειλινὸν τῆς Κυριακῆς ἐκλείσθησαν πάλιν εἰς τὸ φρούριον, ὑποπτεύοντες, μήπως οἱ Ἕλληνες διὰ νυκτὸς εἰσέλθωσι πάλιν εἰς τὴν πόλιν· πλὴν, ἀφοῦ εἶδον τὴν ἐπιοῦσαν δευτέραν, ὅτι διεσκορπίσθησαν ἅπαντες, εὐγῆκαν καὶ ἐπυρπόλησαν τὸ πλεῖζον μέρος τῆς πόλεως, συνάμα καὶ τὸ Ῥωσσικὸν Κονσολάτον· ὁ δὲ Κόνσολος Γκρὶν, καὶ οἱ ὑπάλληλοί του, ὁμοίως καὶ ὁ Ἰσπανικὸς Κόνσολος, Ἐρνίκος Σέλην, οἵτινες ἐκ πρώτης ἀρχῆς μετεχειρίσθησαν μυρίας ἐπιβουλὰς καὶ προδοσίας κατὰ τῶν Ἑλλήνων, εὑρόντες καιρὸν τὴν ἡμέραν ἐκείνην, ἐγύμνωσαν πολλὰ ὀσπήτια καὶ ἐργαστήρια, τὰ ὁποῖα ἦτον γεμάτα ἀπὸ διάφορον πρᾶγμα, καὶ ἕνεκα τούτου καὶ διὰ τὴν φυσικήν του περὶ τοὺς Ἕλληνας κακίαν, ὁ Γκρὶν ἔδειξε πᾶν εἶδος ἀπανθρωπίας εἰς ἐκείνην τὴν περίστασιν, ἐπειδὴ ἐζήτησάν τινες γυναῖκες ἀδύνατοι μὲ ἀνήλικα βρέφη νὰ καταφύγωσιν εἰς τὸ Κονσολάτον του, καὶ τὰς ἐδίωξε, καὶ τὰς ἔκλεισεν ἔξω· ἀπ' ἐναντίας ὁ Γαλλικὸς Κόνσολος Μπουκβὶλ ἐφέρθη φιλανθρώπως, καὶ ἐφύλαξε πολλοὺς ἀδυνάτους μὲ τὸ πρᾶγμά των. Μετ' ὀλίγας δὲ ἡμέρας ἦλθον εἰς τὸν Κόλπον τῆς Κορίνθου καὶ ἕξ πλοῖα ἐχθρικὰ ἐκ Πρεβέζης, καὶ περιέπλεον ἐκεῖ (20)· οἱ δὲ πολιορκού-

μενοι Τοῦρκοι εἰς τὸ παλαιὸ κάστρον τῶν Σαλώνων, μετὰ τῶν ὁποίων ἦσαν καὶ οἱ ἐκ Βοστίτζης, ἐκυριεύθησαν ἀπὸ τοὺς Ἕλληνας τῇ θ' Ἀπριλίου, εἶτα ἐξηπλώθη ἡ ἐπανάστασις καὶ εἰς τὰς πλησίον ἐκεῖ ἐπαρχίας, καὶ εἰς τὰς Θήβας καὶ Ἀθήνας, καὶ ἐπολιόρκησαν τοὺς ἐχθροὺς οἱ Ἕλληνες.

Οἱ δὲ διασκορπισθέντες ἐκ τῆς Καρυταίνης Ἀρχηγοὶ καὶ Καπιταναῖοι ἠκούσθησαν μεταξύ των καὶ ἀπεφάσισαν νὰ πολιορκήσουν τὴν Τριπολιτσάν, πλὴν μακρύθεν τέσσαρας ἢ πέντε ὥρας· ὅθεν ἐσύναζον πάλιν τοὺς Ἕλληνας, καὶ κατέλαβον τὰ στενὰ τῶν δρόμων ὑποῦ διευθύνονται εἰς τὴν Καρύταιναν, Μιστρὰν, Λεοντάρι, καὶ Ἅγιον Πέτρον, διὰ νὰ ἐμποδίζωσι τὰς ἐξόδους τῶν ἐχθρῶν, οἵτινες ἐξήρχοντο εἰς τὰ πέριξ τῆς Τριπολιτζᾶς, καὶ κατέκαιον τὰ χωρία. Εἰς δὲ τὸ χωρίον Κερασιαῖς, θέσιν ὀχυρὰν, ἦτον στρατοπεδευμένοι ὁ Καπιτὰν Κυριακούλης μὲ μερικοὺς Μανιάτας, οἱ Μπαρμπιτζιῶται, οἱ Μπασαριῶται καὶ Νικολαῖοι. Ἐκεῖ ἐπῆγαν τῇ 10 Ἀπριλίου, τὴν ἡμέραν τοῦ Πάσχα, ἐκ τῆς Τριπολιτζᾶς 600 περίπου τῶν ἐχθρῶν, καὶ ὁ μὲν Κ. Κυριακούλης μετὰ τῶν Μανιατῶν, ἰδόντες αὐτοὺς, ἀνεχώρησαν, καὶ κατέλαβον οἱ ἐχθροὶ τὰς θέσεις των καὶ ἐκυρίευσαν ὅ,τι εὗρον ἐκεῖ· οἱ δὲ Μπαρμπιτζιῶται, οἱ Μπασαριῶται καὶ Νικολαῖοι ἐπολέμησαν, καὶ ἐφόνευσαν ὀλίγους ἐκ τῶν ἐχθρῶν, καὶ οὕτω τοὺς ἐδίωξαν ἐκεῖθεν.

Κατ' ἐκείνας τὰς ἡμέρας ὑψώθη ἡ Ἑλληνικὴ σημαία, καὶ εἰς τὰς Νήσους Ὕδραν, Πέτζας καὶ Ψαρά, ἐπειδὴ πρότερον δὲν ἦσαν σύμφωνοι ὅλοι εἰς τοῦτο· ἀλλ' οἱ μὲν Πετζιῶται καὶ Ψαριανοὶ ἦσαν ἕτοιμοι, οἱ δὲ Πρόκριτοι Ὑδραῖοι ἐδυσκολεύοντο ἐξ αἰτιῶν τινῶν, πλὴν τέλος πάντων ἀπεφάσισαν καὶ ἐκεῖνοι ἑκόντες ἄκοντες, ἐπειδὴ ὁ λαὸς κινούμενος καὶ ὁδηγούμενος ἀπὸ τὸν Καπιτὰν Ἀντώνιον ἠγέρθη ἐναντίον τῶν Προκρίτων, καὶ τοὺς ἐβίασε

νὰ καταβάλωσι, μίαν ἱκανὴν ποσότητα χρηματικὴν διὰ μισθοὺς, καὶ νὰ ἑτοιμάσωσι τὰ πλοῖα, ὥστε ἐκ συμφώνου αἱ τρεῖς Νῆσοι ἐξεκίνησαν ἱκανὰ πλοῖα διὰ τὸ Αἰγαῖον Πέλαγος. Καὶ πρῶτοι οἱ Πετζιῶται ἐκυρίευσαν εἰς τὸν λιμένα τῆς Μύλου τρία ἐχθρικὰ πλοῖα, μίαν Κορβέταν, ἓν Πρίκι, καὶ ἓν Τρανσπόρτον. Ὁμοίως καὶ τὰ λοιπὰ Ἑλληνικὰ ἐπέτυχον τότε πολλὰ ἐκ τῶν ἐχθρικῶν καὶ βασιλικὰ καὶ ἐμπορικὰ περιπλέοντα ἀπροφυλάκτως, καὶ τὰ ἐκυρίευσαν· καὶ λάφυρα πολλὰ ἔλαβον, καὶ ἐπροξένησαν μέγαν τρόμον εἰς τοὺς ἐχθρούς. Ἀλλ', ἐπειδὴ ἦτον ἀναγκαῖα πλοῖά τινα διὰ τὴν πολιορκίαν τῶν παραλίων φρουρίων τῆς Πελοποννήσου, ἔγραψαν πρὸς τοὺς Προκρίτους τῶν νήσων καὶ οἱ Ἀρχηγοὶ τῶν Πατρῶν ἀποστείλαντες τὸν Ἠβον Ῥήγαν, καὶ οἱ Ἀρχηγοὶ τῆς πολιορκίας τῆς Τριπολιτζᾶς, ἀποστείλαντες τὸν Ἐπίσκοπον Αἴλους, παρακινοῦντές τους νὰ στείλουν μερικὰ πλοῖα εἰς πολιορκίαν τῶν Μεσημβρινῶν φρουρίων τῆς Πελοποννήσου καὶ εἰς τὸν Κορινθιακὸν Κόλπον, ὅπου ἡ ἀνάγκη ἦτον μεγάλη, ἐπειδὴ ἐκεῖθεν ἐπαπειλεῖτο ἡ Πελοπόννησος ἀπὸ τὰς ἐν Ἠπείρῳ ἐχθρικὰς δυνάμεις· πλὴν δὲν εἰσηκούσθησαν. Οἱ δ' ἐν Τριπολιτζᾷ ἐχθροὶ τῇ ιδ' Ἀπριλίου μαθόντες, ὅτι ἐστρατοπέδευσαν εἰς τὸ χωρίον Λεβίδι ὅ,τε Σωτῆρος Χαραλάμπης καὶ ὁ Σωτῆρος Θεοχαρόπουλος μετὰ 500 περίπου Καλαβρυτινῶν στρατιωτῶν, καὶ ὁ Παναγιώτης Ἀρβάλης μετά τινων στρατιωτῶν ἐκ τῆς ἐπαρχίας Τριπολιτζᾶς, ἐξῆλθον περίπου δύω χιλιάδες ἔφιπποι, καὶ ἔφθασαν ἐκεῖ· καὶ οἱ μὲν ἀρχηγοὶ τῶν Ἑλλήνων ἐπρόλαβον, καὶ κατέφυγον εἰς τὰ πλησίον ὀρεινὰ μέρη, παραιτήσαντες ὅλα των τὰ πράγματα· ὀλίγοι δὲ τῶν στρατιωτῶν ἔμειναν κεκλεισμένοι εἴς τινα ὀσπήτια, καὶ συνεκρότησαν μάχην μετὰ τῶν ἐχθρῶν, οἵτινες ὥρμησαν μέσα εἰς τὸ χωρίον, καὶ ἐπροσπάθουν νὰ κατακαύσωσι τοὺς κεκλεισμένους Ἕλληνας·

πλὴν ἐκεῖνοι πολεμοῦντες ἀνδρείως ἐφόνευσαν ἑκατὸν περίπου τῶν ἐχθρῶν, οἱ δὲ λοιποὶ ἔφυγον κατησχημένοι· ἠρίστευσε δὲ εἰς τοῦτον τὸν πόλεμον ὁ Κουλὸς Πετιμεζᾶς, ὁ Ἀναγνώστης Στριφτόμπολας, ὅστις καὶ ἐφονεύθη, καὶ ὁ Σπῦρος Νεζερίτης.

Ὁ δὲ Πετρόμπεης ἐσοχάσθη νὰ στείλῃ εἰς τὴν Τριπολιτζὰν καὶ νὰ ζητήσῃ ἀνταλλαγὴν τῶν αἰχμαλώτων Τούρκων μετὰ τῶν φυλακωμένων Ἀρχιερέων καὶ Προεστώτων, καὶ διωρίσθη ὁ Γεράσιμος διδάσκαλος ἐκ Καλαμάτας, ὅστις καὶ ἀπῆλθε τῇ 16 Ἀπριλίου μὲ γράμματα περὶ τούτου εἰς τοὺς ἐν Τριπολιτζᾷ Ἀγάδες· ἔγραψε δὲ καὶ εἰς ὅλα τὰ μέρη, ὅπου ἦτον αἰχμάλωτοι Τοῦρκοι, ὅτι νὰ δυθῶσιν, ἂν συμφωνηθῇ ἡ ἀνταλλαγή· πλὴν οὐδὲν κατωρθώθη, μὲ τὸ νὰ μὴ συγκατένευσεν εἰς τοῦτο ἡ Διοίκησις ἡ ἐν Τριπολιτζᾷ. Συγχρόνως τότε κατὰ τὴν 17 Ἀπριλίου εὑρισκόμενος εἰς τὸν λιμένα τῆς Ζακύνθου ὁ Καπιτὰν Ὀρλὼφ μὲ τὸ πλοῖόν του, εἶδε νὰ περνᾷ ἐκεῖθεν ἐν Ἰμπρίκι Τούρκικον· ὅθεν παρακινηθεὶς ἀπὸ τοὺς ἐκεῖ ὁμογενεῖς, καὶ φιλοτιμηθείς, ἐκινήθη ἐναντίον του πρὸς ναυμαχίαν, τὸ ἔφθασε, καὶ τὸ ἠκολούθησεν ἕως εἰς τὰς νήσους Ὀξείας πολεμῶν, ὥστε τοῦ ἐπροξένησε πολλὴν ζημίαν καὶ ἐφόνευσε πολλοὺς ἐκ τῶν ἐχθρῶν.

Κατὰ τὴν ἑβδομάδα τῆς Διακαινισίμου ἔφθασεν εἰς τὸ Μεσολόγγιον καὶ ὁ Μουσταφάμπεης, Κεχαγιᾶς τοῦ ἡγεμόνος τῆς Πελοποννήσου Μεχμὲτ Πασᾶ, μετὰ τριῶν χιλιάδ. καὶ πεντακοσίων περίπου Ἀλβανῶν· τοὺς μετεβίβασαν εὐθὺς μὲ τὰ πλοῖά των οἱ Μεσολογγῖται εἰς τὸ Καστέλι τῶν Πατρῶν, καὶ χωρὶς ἀναβολὴν ἐστράτευσαν διὰ τὴν Βοστίτζαν, τὴν ὁποίαν καὶ κατέλαβον διόλου ἀπροφύλακτον (21), καὶ τὴν κατεπυρπόλησαν· οἱ δὲ ἐκεῖσε Ἕλληνες, προλαβόντες κατέφυγον εἰς τὰ ὄρη. Ἐκάθησαν ἐκεῖ σχεδὸν μίαν ἑβδομάδα, μὲ τὸ νὰ εὗρον τροφὰς ἱκανὰς (22), καὶ ἐκεῖθεν ἐ-

ἐξέδωκεν ὁ Κεχαγιᾶς γράμματα ἀφέσεως, προσκαλῶν τούς τε Βοστιτζιάνους καὶ Καλαβρυτινοὺς Ἕλληνας, διὰ νὰ ὑπάγουν νὰ προσκυνήσουν· καὶ, ἐπειδὴ ἦτον ἄδηλον, ποίαν ὁδὸν θέλει ἐξακολουθήσουν οἱ ἐχθροὶ, τὴν διὰ Κόρινθον, ἢ τὴν διὰ Καλάβρυτα, ἔγραψαν οἱ Καλαβρυτινοὶ πρὸς τὸν Ἀνδρέαν Ζαήμην νὰ προφθάσῃ μὲ ὅσους στρατιώτας ἔχει, διὰ νὰ προκαταλάβουν τὰ στενὰ τοῦ δρόμου τῶν Καλαβρύτων, ὅστις εὐθὺς ἔτρεξε πρὸς ἐκεῖνο τὸ μέρος, καὶ ἔφθασεν εἰς τὸ μοναστήριον τῶν Ταξιαρχῶν. Κατέλαβον δὲ καὶ οἱ λοιποὶ Καλαβρυτινοὶ τὰς ἀναγκαίας θέσεις, καὶ παρετήρουν τὰ κινήματα τῶν ἐχθρῶν. Ἐκ δὲ τῶν Βοστιτζιάνων οὐδὲ ψυχὴ ἐφαίνετο, ἐπειδὴ διεσκορπίσθησαν ἅπαντες, ἔνθεν κακεῖθεν. Μίαν δὲ τῶν ἡμερῶν πεντακόσιοι περίπου τῶν ἐχθρῶν ὥρμησαν πρὸς τὸ μέρος τοῦ μοναστηρίου τῶν Ταξιαρχῶν, καὶ ἔφθασαν εἰς τὸ χωρίον Βόβοδα, ὅπου ἦτον ἐστρατοπεδευμένος ὁ Ἀνδρέας Ζαήμης, τοῦ ὁποίου οἱ στρατιῶται μὲ τὸ νὰ ἐλειποτάκτησαν, καὶ ἔμεινε μὲ ὀλίγους, περιεκυκλώθη ὑπὸ τῶν ἐχθρῶν, καὶ ἐκινδύνευσε· μ' ὅλον τοῦτο ἐκεῖνοι οἱ ὀλίγοι ἀντέστησαν εἰς τὴν ὁρμὴν τῶν ἐχθρῶν, καὶ πολεμοῦντες ἐτραβήχθησαν εἰς ἀσφαλέστερον μέρος. Ἐφονεύθησαν δὲ εἰς ἐκείνην τὴν μάχην δύω τρεῖς τῶν ἐχθρῶν, καὶ ἄλλοι τόσοι τῶν Ἑλλήνων.

Κατὰ δὲ τὴν 20 Ἀπριλίου ἐστράτευσαν οἱ ἐχθροὶ διὰ τὴν Κόρινθον, φέροντες μεθ' ἑαυτῶν καὶ ἱκανὸν ἀριθμὸν ζώων, ὅπου ἐκυρίευσαν εἰς τὸ πεδίον τῆς Βοστίτζης· καὶ, ἀφοῦ ἐπέρασαν ὅλα τὰ στενὰ τοῦ δρόμου ἀνεπειρέαστοι, ἔφθασαν εἰς τὴν Κόρινθον· οἱ δὲ πολιορκοῦντες ἐκείνην τὴν Ἀκρόπολιν Κορίνθιοι, Δερβενοχωρῖται καὶ Πορῖωται, ἰδόντες μακρόθεν τοὺς ἐχθροὺς, ἔφυγον καὶ ἄφησαν τὴν πόλιν ἔρημον. Ὁ δὲ Γρηγόριος Δικαῖος, ὅστις τότε εὑρέθη ἐκεῖ, κατέκαυσε τὸ ὡραῖον Παλάτι τοῦ Καμίλμπεη καὶ ἀνεχώρησεν εἰς τὸ χωρίον Σοφικὸν, ὅπου ἔ-

καμεν ἔφοδον εἰς ἕνα πύργον, ἐνῷ εἶχον πεφυλαγμένον τὸ πρᾶγμά των ὅ,τε Θεοδωράκης Βλασόπουλος, ὁ Θεοχαράκης Ῥέντης, καὶ ἄλλοι Ἕλληνες, καὶ ἐλαφυραγώγησαν ἱκανά. Τότε ἡ μήτηρ τοῦ Κιαμίλμπεη, βλέπουσα τὸ παλάτι καιόμενον, ἐφόνευσε τὸν Ἀνδρίκον Νοταρᾶν, εὑρισκόμενον ἐνέχυρον εἰς τὴν Ἀκρόπολιν.

Ὁ δὲ Κιεχαγιᾶς, ἐφοδιάσας τὸ φρούριον τῆς Κορίνθου μὲ τροφὰς καὶ μὲ ςρατιώτας, ἐςράτευσε διὰ Ἄργος, ὅπου οἱ ἐκεῖ εὑρισκόμενοι Ἕλληνες, τόσον ἐντόπιοι, ὅσον καὶ Κρανιδιῶται, καί τινες Πετζιῶται, ἀπεφάσισαν νὰ προσμείνουν τοὺς ἐχθροὺς εἰς τὸ ἔξωθεν τοῦ Ἄργους τεῖχος, καὶ νὰ τοὺς πολεμήσουν, νομίζοντες, ὅτι εἶναι ὀλίγοι· ἀλλ', ἀφ' οὗ τοὺς εἶδον μακρόθεν πολλοὺς, κατέφυγον εἰς τὸ ὄρος καὶ ἄφησαν τὴν πόλιν τοῦ Ἄργους ἔρημον· καὶ μέρος μὲν τῶν γυναικῶν καὶ παιδίων ἔμειναν κεκλεισμένοι εἰς τὸ μοναςήριον τῆς Κατακεκρυμμένης μὲ ὀλιγίστους ςρατιώτας, μέρος δὲ εἰς τὸ παλαιόκαστρον τοῦ Ἄργους. Οἱ δὲ ἐχθροὶ καταδιώξαντες τοὺς Ἕλληνας, καὶ φονεύσαντες τινὰς ἐξ αὐτῶν, ἐν οἷς ἦν καὶ ὁ υἱὸς τῆς Πουπουλίνας (23), ἐκυρίευσαν τὴν πόλιν, καὶ ἐπολιόρκησαν τό,τε μοναστήριον καὶ τὸ φρούριον· καὶ οἱ μὲν τοῦ μοναστηρίου ὑςερημένοι διόλου τῶν ἀναγκαίων, καὶ μὴ ἔχοντες τόπον νὰ φύγουν παρεδόθησαν εἰς τοὺς ἐχθρούς· οἱ δὲ τοῦ φρουρίου ἔφυγον διὰ νυκτὸς καὶ ἐσώθησαν. Ἔφθασαν κατόπιν ἐκεῖ οἱ Καπιταναῖοι Πετιμεζᾶς, καὶ Σκαλτζᾶς, καὶ ἄλλοι, μὲ χιλίους περίπου στρατιώτας Ἕλληνας· ἀλλ', ἐπειδὴ δὲν ἐπρόφθασαν ἐν καιρῷ πρὸς βοήθειαν τοῦ Ἄργους, διωρίσθησαν νὰ προκαταλάβουν τὰ ςενὰ τὰ μεταξὺ Ἄργους καὶ Τριπολιτζᾶς, διὰ νὰ ἐμποδίσουν τὴν διάβασιν τῶν ἐχθρῶν. πλὴν δὲν τὸ ἠκολούθησαν προβάλλοντες, ὅτι τοὺς ἔλειπον τὰ ἀναγκαῖα. Ὅθεν ὁ Κεχαγιᾶς, ἀφοῦ διέταξε τὰ τοῦ Ἄργους, καὶ ἐσύστησεν ἐκεῖ ἕνα Προεςῶτα, καὶ ἔδοσε γράμ-

μα ἀφέσεως εἰς τοὺς παραδοθέντας, καὶ ἔκαυσε τὰ καλὰ ὁσπήτια τῶν Ἑλλήνων, καὶ οὕτως ἐςράτευσε διὰ τὴν Τριπολιτζὰν συνωδευμένος, καὶ μετὰ 800 περίπου ἐντοπίων Τούρκων, οἵτινες ἐκ τῆς Τριπολιτζᾶς μετέβησαν εἰς τὸ Ἄργος ἐπίτηδες, διὰ νὰ τὸν προϋπαντήσουν καὶ νὰ τὸν συνοδεύσουν· διέβησαν δὲ ἀπὸ τὸν δρόμον τοῦ Τουρνικιοῦ ἀνεπειρέαστοι, καὶ εἰσῆλθον εἰς τὴν Τριπολιτζὰν περὶ τὰς ἀρχὰς Μαΐου, φέροντες μεθ' ἑαυτῶν πλῆθος λαφύρων ἐκ τῆς Βοστίτζης, Κορίνθου καὶ Ἄργους.

Ἐν τοσούτῳ κατὰ τὰς 20 τοῦ Ἀπριλίου τινὲς τῶν Ἑλλήνων ἐκ τοῦ ςρατοπέδου τῶν Καρυτινῶν, τοποθετημένου εἰς τὴν Πιάναν, ὑπῆγαν εἰς τοὺς Μύλους τῆς Δαβιᾶς, ὅπου εὑρόντες τινὰς τῶν Τούρκων ἀλήθοντας, τοὺς ἐφόνευσαν καὶ ἐχάλασαν τοὺς μύλους. Τοῦτο μαθόντες οἱ ἐν τῇ Τριπολιτζᾷ ἐχθροὶ, ὥρμησαν πανςρατιᾷ ἐναντίον τῶν Ἑλλήνων· τοὺς ἐπρόσμειναν οἱ Ἕλληνες μὲ γενναιότητα, καὶ συνεκροτήθη ὁ πόλεμος εἰς τὸ χωρίον Σηλύμναν· μὴ δυνηθέντες δὲ οἱ ἐχθροὶ νὰ διώξουν τοὺς Ἕλληνας ἀπὸ τὰς θέσεις των, καὶ φονευθέντες ἐξ αὐτῶν ὑπὲρ τοὺς 20, ἐτράπησαν εἰς φυγὴν, καὶ τοὺς κατεδίωξαν οἱ Ἕλληνες μέχρι τῶν τειχῶν τῆς πόλεως.

Κατὰ δὲ τὴν 26 ἐξῆλθον πάλιν οἱ ἐχθροὶ εἰς τὸ Βαλτέτζι, ὅπου ἦσαν ὁ Καπιτὰν Κυριακούλης μετὰ μερικῶν Μανιατῶν, καί τινες ἐκ τῆς ἐπαρχίας τῆς Τριπολιτζᾶς στρατιῶται, οἵτινες δὲν ὑπέμειναν τὴν ὁρμὴν τῶν ἐχθρῶν, ἀλλ' ἄφησαν τὰς θέσεις των. Μετ' ὀλίγον δὲ ἔφθασεν εἰς βοήθειάν των ἓν σῶμα ἐκ τοῦ ςρατοπέδου τῆς Καρυταινης, ἐκτύπησαν τοὺς ἐχθροὺς καὶ ἔτρεψαν εἰς φυγήν.

Συγχρόνως περὶ τὰς 20 τοῦ αὐτοῦ ἐπροχώρησεν ἐκ Θεσσαλίας πρὸς τὸ μέρος τῶν Θερμοπυλῶν ἓν σῶμα ἐχθρικοῦ ςρατεύματος, ὅπου ἦτον ἐςρατοπεδευμένος ὁ Καπιτὰν Διάκος καὶ ὁ Ἐπίσκοπος Σόλωνος μὲ ςρατιώτας,

Λεβαδείτας, καὶ Σαλωνίτας, ἐκεῖ συνεκροτήθη μάχη πεισματώδης· καὶ, ἐπειδὴ ὅ,τε Σόλωνος καὶ ὁ Καπιτὰν Διάκος εὑρέθησαν μὲ ὀλίγους στρατιώτας εἰς μίαν θέσιν ἀνίσχυρον, περιεκυκλώθησαν ἀπὸ τοὺς ἐχθρούς· καὶ ὁ μὲν Σόλωνος ἐφονεύθη εὐθὺς, ὁ δὲ Καπιτὰν Διάκος ἐπολέμησεν ἡρωϊκῶς πολλὰς ὥρας καὶ ἐφόνευσε πολλοὺς τῶν ἐχθρῶν, ἀλλὰ τέλος πάντων, μὲ τὸ νὰ ἔσκασε τὸ τουφέκι του καὶ τόπον δὲν εἶχε νὰ φύγῃ, συνελήφθη ζῶν καὶ ἐθανατώθη· οἱ δὲ λοιποὶ Ἕλληνες διεφυλάχθησαν εἰς τὰ ὀρεινὰ μέρη.

Κατὰ δὲ τὴν θάλασσαν ἀφοῦ ἐξῆλθον τὰ Ἑλληνικὰ πλοῖα εἰς το Αἰγαῖον Πέλαγος, ὕψωσαν τὴν σημαίαν τῆς ἐλευθερίας αἱ Κυκλάδες καὶ Σποράδες νῆσοι, ὅσοι δὲν ἔχυν κατοίκυς Τούρκυς, καὶ πρὸ πάντων ἡ Σάμος, ἥτις ὁδηγουμένη ἀπὸ τὸν Λογοθέτην Λυκοῦργον κατώρθωσε μίαν δύναμιν στρατιωτικὴν ἀξιόλογον· καὶ, μὲ τὸ νὰ πλησιάζῃ εἰς τὴν Ἀσίαν, ἔκαμον ἐφόδους συνεχεῖς εἰς τὰ παράλια τῆς Ἀσίας, καὶ ἐλεηλάτουν ἐκεῖσε τὰ Τουρκοχώρια καὶ ἐφόνευον πολλοὺς, καὶ ἠχμαλώτιζον, καὶ ἐλάμβανον ἱκανὰ λάφυρα. Ὁμοίως καὶ οἱ Κασσιῶται καὶ Καστελοριζιῶται μὲ τὰ μικρά των πλοῖα ἐπροξένησαν φρίκην καὶ τρόμον εἰς τὰ παράλια τῆς Συρίας, καὶ πολλὰ ἐκ τῶν Τουρκικῶν ἐμπορικῶν πλοίων ἐκυρίευσαν. Ὁμοίως καὶ οἱ Κρῆτες, ὑψώσαντες τὴν σημαίαν τῆς ἐλευθερίας, ἐπολιόρκησαν τοὺς ἐχθροὺς εἰς τὰ φρούρια, καὶ ἐπροχώρυν καλῶς, ὁδηγούμενοι ἀπὸ τὸν Ἀφεντούλην. Τὰ δὲ Ἑλληνικὰ πλοῖα περιφερόμενα εἰς τὴν Μεσόγειον, ἐπέτυχον τινὰ ἐχθρικὰ Τρασπόρτια, μετακομίζοντα στρατιώτας, τὰ ὁποῖα ἐβύθισαν, τοὺς δὲ ἐχθροὺς μετέφερον εἰς τὰς νήσυς των καὶ τὺς ἐθανάτωσαν. Εἰς δὲ τὴν πόλιν τῶν Κυδωνιῶν εἰσῆλθεν ἕνας Πασᾶς μὲ τέσσαρας χιλιάδας περίπου στρατιώτας, καὶ οἱ μὲν Πρόκριτοι τῶν Χριστιανῶν ὑπεσχέθησαν ὑποταγὴν εἰς τὸν Συλτάνον, οἱ δὲ βάρβαροι Τῦρκοι τὺς μετα-

χηρίσθησαν ἀπανθρώπως καὶ ἐχθρικῶς, φονεύοντες καὶ αἰχμαλωτίζοντες πολλοὺς ἐξ αὐτῶν, ὅτε βιασθέντες ἔλαβον καὶ αὐτοὶ τὰ ὅπλα πρὸς ὑπεράσπισίν τους· πλὴν, μὲ τὸ νὰ μὴν εἶχον καμμίαν προετοιμασίαν, δὲν ἠδυνήθησαν νὰ ἀνθέξουν· καὶ, ἀφοῦ ἐξ αὐτῶν ἐφονεύθησαν καὶ ἠχμαλωτίσθησαν, οἱ λοιποὶ διεσώθησαν διὰ τῶν Ἑλληνικῶν πλοίων περιπλεόντων ἐκεῖ, καὶ κατέφυγον εἰς τὰς Κυκλάδας νήσους καὶ πολλοὶ εἰς τὴν Πελοπόννησον.

Ἐν δὲ ταῖς Πάτραις ἐφυλάττετο ἡ πολιορκία παρὰ μόνων τῶν ἐκ τῆς αὐτῆς ἐπαρχίας Ἑλλήνων, πλὴν μακρόθεν (24)· ἐπειδὴ ὁ Π. Πατρῶν ὑστερεῖτο καὶ τροφῶν διὰ τοὺς ςρατιώτας καὶ ἐφοδίων πολεμικῶν· ἀλλ', ἀφοῦ οἰκονόμησε τροφὰς ἐκ τῶν πέριξ ἐπαρχιῶν, καὶ τὸν ἐπρόφθασαν ἐφόδια πολεμικὰ οἱ ἐκ Ζακύνθου Ἰωάννης Στέφανος, Λεονταρίτης, Νικόλαος Καλύβας, καὶ Φραντζέσκος Καρβελᾶς, οἵτινες μετὰ τὴν ἀναχώρησιν ἐκεῖθεν τοῦ Κόμητος Διονυσίου Δε Ῥώμα καὶ τοῦ Φλαμπουριάρη διωρίσθησαν Ἔφοροι, καὶ ἐσύναζον τὰς συνδρομὰς τῶν φιλογενῶν, τότε διώρισε τοὺς στρατιώτας καὶ κατέλαβον τὰς θέσεις τοῦ Μοναστηρίου Ὀμπλοῦ, τῆς Ζωητάδας καὶ τῆς Περιβόλας· καὶ εἰς μὲν τὸν Ὀμπλὸν ὡδήγει τοὺς στρατιώτας ὁ Κ. Δ. Κουμανιώτης, εἰς δὲ τὴν Ζωητάδα ὁ γενναῖος Παναγιώτης Καραντζᾶς, εἰς δὲ τὰ πέριξ τῆς Περιβόλας ὁ Νενέκος Ζουμπατιώτης, καὶ ἄλλοι ἐκ τῶν ὀρεινῶν ἐκείνων χωρίων, οἵτινες συνεκρότουν καθ' ἡμέραν σχεδὸν πολέμους εἰς τὰς εἰρημένας θέσεις, ἐξερχομένων τῶν ἐχθρῶν εἰς τὴν πεδιάδα, πότε πανστρατιᾷ ἐπίτηδες διὰ νὰ πολεμήσουν, πότε μέρος ἐξ αὐτῶν διὰ νὰ συνάξουν καρποὺς καὶ χόρτα διὰ τὰ ζῶά των· ἀλλὰ πάντοτε οἱ Ἕλληνες τὰς κατεδίωκον, καὶ ἐφόνευον ἐξ αὐτῶν. Ὁ δὲ Καραντζᾶς τοὺς ἐπροξένει φρίκην, ἐπειδὴ ὄχι μόνον εἰς τὸ πεδίον τοῦ πολέμου ἐδείκνυε τὴν ἀνδρείαν του

καὶ τὴν ἐπιδεξιότητα τὴν στρατηγικὴν, ἀλλὰ καὶ διὰ νυκτὸς εἰσήρχετο συνεχῶς εἰς τὴν πόλιν μὲ ὀλίγους στρατιώτας, ἥρπαζεν αἰχμαλώτους, ἐφόνευεν ἐξ αὐτῶν, ἐχαλοῦσε τὰς μύλας, καὶ ἐν ἑνὶ λόγῳ τὰς ἔβλαπτε καιρίως. Καὶ οὕτως ἐξηκολούθει ἡ πολιορκία. Ἀλλὰ περὶ μὲν τροφῶν δυσκόλως οἰκονομοῦντο, ἐφόδια δὲ πολεμικὰ εἶχον εἰς ἀφθονίαν, ἐπειδὴ οἱ ἐκ Δημητζάνης Κύριοι Σπηλιωτόπυλοι, Νικόλαος καὶ Σπῦρος, οἵτινες ἐπιςάτουν τοὺς ἐκεῖ μπαρουτομύλους, καὶ διένειμον εἰς ὅλα τὰ ςρατεύματα μπαρούτη ἄνευ πληρωμῆς, ἀλλὰ μὲ μόνας ἀποδείξεις, διὰ νὰ πληρωθῶσιν ἐν καιρῷ ἀπὸ τὸ Γένος, αὐτοὶ ἀπέστειλον καὶ πρὸς τὸν Π. Πατρῶν ἱκανὴν ποσότητα, ὥςε ἐκεῖθεν οἰκονομοῦντο καὶ οἱ Καλαβρυτινοὶ ςρατιῶται· πολλάκις δὲ καὶ οἱ Γαστουναῖοι καὶ οἱ Βοστιτζιάνοι.

Εἰς δὲ τὴν θάλασσαν ἀπὸ τὸ ἀκρωτήριον τοῦ Πάπα μέχρι τῆς Γλαρέντζας περιεφέροντο τέσσαρα Γαλαξιδιώτικα καὶ δύω Κεφαλληνίτικα ὡπλισμένα, ὁμοίως καὶ δύω φελοῦκες, καὶ ἐμπόδιζον τὴν διὰ θαλάσσης διάβασιν τῶν ἐχθρῶν εἰς τὰς Ἰονικὰς νήσους, ἢ εἰς τὰ παράλια τῆς Ἀκαρνανίας (25.) ὅτε συνέλαβον δύω πλοῖα μὲ Ἰονικὴν σημαίαν, ἐν οἷς ἦσαν Ἀλβανοὶ τινὲς ἄνδρες καὶ γυναῖκες μεταβαίνοντες εἰς τὴν Πρέβεζαν, τὰς ὁποίας ἠχμαλώτισαν καὶ ἐκυρίευσαν τὸ πρᾶγμάτων. Τοῦτο καὶ ἄλλα τοιαῦτα μὲ τὸ νὰ ἐδυσαρέστησαν τὴν διοίκησιν τῶν Ἰονικῶν νήσων, ἀπέςειλαν ἐν Λαντζόνι καὶ μίαν Τράταν ἐναντίον μιᾶς φελοῦκας Γαλαξιδιώτικης, ὡπλισμένης καὶ εὑρισκομένης εἰς τὴν Γλαρέντζαν, καὶ διὰ νυκτὸς ἐπέπεσον αἴφνης ἐπ' αὐτῆς καὶ τὴν ἐκυρίευσαν, ἀφοῦ ἐφόνευσαν τρεῖς Γαλαξιδιώτας, καὶ συνέλαβον δύω ἐξ αὐτῶν, οἱ δὲ λοιποὶ ἐσώθησαν εἰς τὴν ξηράν· ὅθεν τὴν μετέφερον εἰς τὴν Ζάκυνθον, ὁμοίως καὶ τοὺς συλληφθέντας, τοὺς ὁποίους ἐφυλάκωσαν ὡς πειρατὰς, περὶ ὧν ἔγραψεν ὁ Π. Πατρῶν εἰς τὸν

Διοικητὴν τῆς Ζακύνθου δικαιολογῶν αὐτούς, καὶ μόλις μετὰ πολλοὺς μῆνας ἠλευθερώθησαν.

Ὁ δὲ Γκρὶν δὲν ἔπαυε νὰ ἐφοδιάζῃ τοὺς ἐν Πάτραις καὶ Καστέλι ἐχθρούς, μεταφέρων τροφὰς καὶ εἴ τι ἄλλο ἀναγκαῖον ἐκ Ζακύνθου· ὅτε ὁ Π. Πατρῶν ἔγραψεν ἓν πρετέστον κατ' αὐτοῦ, περιεκτικὸν τῶν ὅσων κακῶν ἔγινεν αἴτιος εἰς τὴν πόλιν τῶν Πατρῶν καὶ εἰς τοὺς Πατραίους, τὸ ὁποῖον ἀπέστειλεν εἰς χεῖρας τοῦ Γαλλικοῦ Κονσόλε Μπουχοδὶλ, εἰς Ζάκυνθον εὑρισκομένου, νὰ τὸ καταγράψῃ εἰς τὸ διδλίον του, καὶ νὰ τὸ ἐγχειρίσῃ. Ὁμοίως καί τινες Μεσολογγίται, εὑρόντες ἁρμόδιον τὸν καιρὸν νὰ κερδίσωσιν, ἔδιδον τροφὰς εἰς τοὺς ἐν Πάτραις ἐχθρούς, καὶ εἶχον πολλὴν συγκοινωνίαν μετ' αὐτῶν, ἐμπορευόμενοι καὶ ἀγοράζοντες τὰ λάφυρα δι' ὀλίγης τιμῆς, καὶ ἐντρυφῶντες εἰς τὴν δυστυχίαν τῶν ἄλλων.

Οἱ δὲ Λαλαῖοι ἀπολιόρκητοι ὄντες, ἐξήρχοντο συνεχῶς εἰς τὰ πέριξ τῶν ἐπαρχιῶν Γαστούνης καὶ Πύργου, καὶ κατέκαιον τὰ χωρία, καὶ ἐλεηλάτουν. Ἐπροχώρησαν καὶ εἰς τὴν πόλιν τοῦ Πύργου· καί, ἐπειδὴ δὲν ἀπήντησαν ἀνθίςασιν ἰσχυράν, εἰσῆλθον εἰς αὐτὴν καὶ τὴν κατεπυρπόλησαν. Ἐσύναξαν πλῆθος ζώων ἐκ τῶν πέριξ χωρίων καὶ γεννήματα ἱκανά, ὥστε εἶχον ἀφθονίαν ἐκ τροφῶν. Εἰς δὲ τὰ σύνορα τῆς ἐπαρχίας τῶν Πατρῶν δὲν ἐτόλμησαν νὰ εἰσέλθουν, ἐπειδὴ ἦτον διωρισμένοι οἱ ςρατιῶται ἐκείνων τῶν μερῶν μὲ τοὺς Καπιταναίους, τὸν Παπάγον Σανταμεριάνον, τὸν Ζέρβαν, τὸν Στέργιον, τὸν Ἰωάννην Καραλῆν καὶ ἐφύλαττον εἰς θέσεις ὀχυράς, μάλιστα ὁ ἐκ Προστοβίτζης Γεώργιος Γιαννόπουλος, μὲ ὀλίγους ςρατιώτας ὁποῦ εἶχεν, ἐπροξένει τρόμον εἰς τοὺς Λαλαίους· πλὴν ὁ νέος οὗτος ἦτον μὲν γενναῖος, ἀλλ' ἄπειρος, καὶ εἰς μίαν ἔξοδον τῶν Λαλαίων, εἰς τόπον λεγόμενον Κατζαροῦ, μὲ τὸ νὰ ἐπροχώρησεν ὑπὲρ τὸ δέον, περιεκυκλώθη

ἀπὸ τοὺς ἐχθροὺς ὄντας πεντακοσίους περίπου, καὶ τινὲς μὲν τῶν στρατιωτῶν του ἐπρόλαβον καὶ ἔφυγον, ἔμεινε δὲ αὐτὸς μὲ μόνους ὀκτὼ, καὶ ἐκεῖ, ἀφοῦ ἐπολέμησεν ἱκανὰς ὥρας μὲ ἀνδρείαν, καὶ ἐφόνευσε πολλοὺς τῶν ἐχθρῶν, ἐφονεύθη καὶ αὐτὸς καὶ οἱ σύντροφοί του ἡρωϊκῶς.

Ὅθεν συνῆλθον οἱ Πρόκριτοι τῶν Πατρῶν, τῶν Καλαβρύτων καὶ τῆς Βοστίτζης εἰς ἓν χωρίον τῆς Δαπάτας, Μπούμπουκα λεγόμενον, καὶ συσκεφθέντες ἀπεφάσισαν νὰ ἀποστείλωσι πρέσβυν μὲ γράμματα πρὸς τοὺς Προκρίτους νησιώτας, τὸν Σωτήριον Θεοχαρόπουλον, παρακινοῦντές τους νὰ ἀποστείλουν μερικὰ πλοῖα εἴς τε τὸν Κορινθιακὸν Κόλπον καὶ εἰς τὰ λοιπὰ παράλια τῆς Πελοποννήσου.

Ὁ δὲ Πετρόμπεης, διατρίβων εἰς Καλαμάταν, ἔγραψεν εἰς ὅλους τοὺς Προκρίτους τῆς Πελοποννήσου, ὅτι εἶναι ἀνάγκη νὰ συνέλθωσιν εἰς ἓν τῶν μεσογείων μερῶν, καὶ νὰ συσκεφθῶσι, τίνι τρόπῳ νὰ βάλωσι τὰ πράγματα εἰς ὁπωσοῦν εὐταξίαν, καὶ νὰ οἰκονομηθῶσι χρήματα διὰ μισθοὺς τῶν Μανιατῶν, οἵτινες δὲν ἤθελον κατ' οὐδένα τρόπον νὰ ἐκςρατεύσωσιν ἄνευ χρημάτων. Ὅθεν ἀπεφάσισαν νὰ ὑπάγουν τινὲς τῶν Προκρίτων· ἀλλ', ἐπειδὴ ἐν τοσούτῳ εἶχεν ἔμβει ὁ Κεχαγιᾶς εἰς τὴν Τριπολιτζὰν, καὶ ἡ δύναμις τῶν ἐχθρῶν ηὔξησε, καὶ ἐφοβοῦντο οἱ τὴν Τριπολιτζὰν πολιορκοῦντες, μήπως ἐκςρατεύσωσιν οἱ ἐχθροὶ πανστρατιᾷ εἰς τὰς πέριξ ἐπαρχίας, οἱ δὲ Ἕλληνες, κατέχοντες πολλὰς θέσεις, ἦσαν διεσκορπισμένοι, ὥστε δὲν ἐδύναντο νὰ ἀνθέξωσιν εἰς τὸ πλῆθος τῶν ἐχθρῶν, εἰς ὁποιονδήποτε μέρος ἤθελεν ὁρμήσουν, διὰ τοῦτο ἐπροσκάλεσαν ὅλας τὰς δυνάμεις τῆς Πελοποννήσου νὰ ὑπάγουν ἐκεῖ, καὶ νὰ ἐνδυναμώσουν τὰς θέσεις. Ὅθεν ἀπῆλθε καὶ ὁ Ἀνδρέας Ζαήμης μετὰ τῶν ςρατιωτῶν του ἐκεῖ, καὶ ἡνώθησαν μετὰ τοῦ Σωτήρου Χαραλάμπους, καὶ Σωτήρου Θεοχαρόπουλου, καὶ ἐπλησίασαν εἰς τὸ ςρατόπε-

δον τῶν Καρυτινῶν, ὅτε κατὰ τὰς 12 Μαΐου ἐξῆλθεν ὁ Κεχαγιᾶς καὶ ὁ Κιαμίλμπεης μὲ ἓξ χιλιάδας περίπου στρατιώτας, καὶ διευθύνθη εἰς τὸ Βαλτέτζι, ὅπου ἦτον ἐστρατοπεδευμένοι ὁ Κ. Κυριακούλης καὶ ὁ υἱὸς τοῦ Πετρόμπεη Ἰωάννης μὲ μερικοὺς Μανιάτας, καί τινες Καπιταναῖοι ἐκ τῆς ἐπαρχίας Τριπολιτζᾶς καὶ Λεονταρίου μὲ τοὺς στρατιώτας των, συμποσούμενοι ὅλοι περὶ τοὺς χιλίους. Ἐκεῖ λοιπὸν τοὺς ἐπεριεκύκλωσαν πανταχόθεν οἱ ἐχθροί· ὁ δὲ Κεχαγιᾶς ἔςησε τὸ τζατῆρί του, καὶ ἐτοποθέτησε τὰ κανόνιά του ἐναντίον τῶν Ἑλλήνων, μὲ ἀπόφασιν νὰ τοὺς ἐξολοθρεύσῃ, καὶ ἔπειτα νὰ προχωρήσῃ εἰς τὰς ἐπαρχίας, νὰ διαλύσῃ ὅλας τὰς πολιορκίας καὶ νὰ ὑποτάξῃ τὴν Πελοπόννησον. Ἀλλ' οἱ Ἕλληνες, καί τοι πανταχόθεν περικυκλωμένοι, ἀντέστησαν γενναίως, καὶ διήρκεσεν ὁ πόλεμος δύω ἡμέρας καὶ μίαν νύκτα. Ἐπρόφθασεν ἐγκαίρως βοήθεια εἰς τοὺς Ἕλληνας ὅ,τε Κ. Θεόδωρος Κωλοκοτρώνης καὶ ὁ Κ. Δημήτριος Κολιόπουλος μὲ τοὺς Καρυτινοὺς στρατιώτας, ἐκτύπησαν πλαγίως τοὺς ἐχθροὺς καὶ τέλος πάντων τοὺς ἔτρεψαν εἰς φυγὴν ἐξαίσιον, ὥστε ἄφησαν ἐκεῖ καὶ τὰ τζατήρια, καὶ τὰ κανόνια καὶ ὅλας των τὰς ἀποσκευὰς, τὰ ὁποῖα ἐκυρίευσαν οἱ Ἕλληνες, οἵτινες τοὺς κατεδίωξαν ἕως πλησίον τῆς Τριπολιτζᾶς, καὶ ἐφόνευσαν ἐξ αὐτῶν ὑπὲρ τοὺς διακοσίους· ἐκ δὲ τῶν Ἑλλήνων ὀλίγοι ἐφονεύθησαν. Ἠρίστευσεν εἰς τοῦτον τὸν πόλεμον ὁ Καπιτὰν Κυριακούλης, μὲ τὸ νὰ ἔδειξε καὶ γενναιότητα καὶ ἐπιδεξιότητα. Οὗτος ὁ πόλεμος ἐμψύχωσε τοὺς Ἕλληνας κατὰ πολλὰ, καὶ ἀπεφάσισαν νὰ πλησιάσουν εἰς τὴν Τριπολιτζὰν, καὶ νὰ κάμουν στενωτέραν τὴν πολιορκίαν.

Εἰς δὲ τὴν Ἀνατολικὴν Ἑλλάδα μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Κ. Διάκου, ἐπέρασεν ἐκεῖ ὁ Κ. Ὀδυσσεὺς μὲ ὀγδοήκοντα περίπου στρατιώτας, διὰ νὰ ὁδηγήσῃ τὰ στρατεύματα

τῆς Λεβαδείας. Περὶ δὲ τὰς ἀρχὰς Μαΐου εὑρέθη εἰς τὸ Χάνι τῆς Γαβριᾶς μὲ τοὺς 80, ὅπου ἔφθασεν ἓν σῶμα ἐχθρικὸν περίπου δύω χιλιάδων, ὁδηγούμενον ἀπὸ τὸν Ὀμὲρ πασᾶν Βριώνην, οἵτινες περιεκύκλωσαν τὸ Χάνι καὶ ἄρχησαν ἀπὸ πρωΐας τὸν πόλεμον μέχρι τοῦ ἑσπέρας· ὥρμησαν πολλάκις οἱ ἐχθροὶ νὰ εἰσπηδήσωσιν εἰς τὸ Χάνι, πλὴν δὲν ἐδυνήθησαν, ἐπειδὴ πανταχόθεν οἱ ὀλίγοι Ἕλληνες παρεφύλαττον τὰ κινήματα τῶν ἐχθρῶν, καὶ ἀντέκρουον ἰσχυρῶς· ἔπαυσεν ὁ πόλεμος μαζὴ μὲ τὸ φῶς τῆς ἡμέρας· καὶ, ἐπειδὴ οἱ περικεκλεισμένοι Ἕλληνες μηδὲ τροφὰς εἶχον μέσα εἰς τὸ Χάνι, μηδὲ πολεμικὴν ὕλην, ὥρμησαν διὰ νυκτὸς καὶ ἔφυγον διὰ μέσου τῶν πολιορκούντων ἐχθρῶν ἀβλαβῶς. Ἐφονεύθησαν εἰς ἐκεῖνον τὸν πόλεμον ὑπὲρ τοὺς 150 τῶν ἐχθρῶν, ἐκ δὲ τῶν Ἑλλήνων τρεῖς (26).

Εἰς δὲ τὸ Μεσολόγγι ἔφθασαν καὶ ἄλλαι δυνάμεις ἐχθρικαὶ, 1500 περίπου Ἀλβανοὶ, ὁδηγούμενοι ἀπὸ τὸν Ἀσλακάκον, καὶ ἄλλους Μπουλουκπασάδες, τοὺς ὁποίους μετέφερον μὲ τὰ πλοῖά των οἱ Μεσολογγίται εἰς τὰς Πάτρας (27), καὶ ηὔξησεν ἡ ἐκεῖ τῶν ἐχθρῶν δύναμις ἀρκετὰ, ὥςε μόνοι οἱ Πατραῖοι ςρατιῶται δὲν ἦτον ἱκανοὶ νὰ προκαταλάβουν ὅλας τὰς θέσεις, καὶ νὰ ἐμποδίσουν εἰδεχομένην τινὰ ἔξοδον τῶν ἐχθρῶν. Ὅθεν ὁ Π. Πατρῶν ἔγραψε πρὸς τὸν Ἀνδρέαν Ζαήμην νὰ ἐπανέλθῃ εἰς τὴν πρώτην του θέσιν διὰ νὰ ἐνδυναμώσουν τὰ ἀναγκαῖα μέρη. Ἐν τοσούτῳ ἄρχησαν νὰ μεταβαίνουν καὶ ἐκ τῶν Ἰονικῶν νήσων εἰς τὴν Πελοπόννησον στρατιῶται· καὶ, μὲ ὅλον ὁποῦ ἡ Διοίκησις τοὺς ἐμπόδιζεν αὐστηρῶς, ἐκεῖνοι ζήλῳ κινούμενοι, κατεφρόνουν καὶ τὰς προςαγὰς καὶ τὰς ἀπειλὰς τῆς Διοικήσεως. Ὅθεν μετέβησαν ἐκ μὲν τῆς Ζακύνθου μέχρι τῶν 150, οἵτινες ἀμέσως ἐπέρασαν εἰς τὸ ςρατόπεδον τῶν Πατρῶν, καὶ διωρίσθησαν εἰς τὴν θέ-

σιν Ζωητάδα ὑπὸ τὴν ὁδηγίαν τοῦ Καραντζᾶ (28)· ἐκ δὲ τῆς Κεφαλληνίας 300 περίπου, περὶ ὧν διώρισεν ὁ Π. Πατρῶν τὸν Γεώργιον Σισίνην νὰ τοὺς βαστάξῃ ἐκεῖ εἰς τὴν Γαστούνην (29), ὅπου οἰκονομοῦντο εὐκολώτερον αἱ τροφαί. Ἔφερον δὲ μεθ' ἑαυτῶν καί τινα ἐφόδια πολεμικὰ καὶ τέσσαρα κανόνια, τὰ ὁποῖα ἔμελλον νὰ χρησιμεύσουν εἰς τὴν μελετουμένην πολιορκίαν τοῦ Λάλα.

Οἱ δὲ Λαλαῖοι ἐξῆλθον εἰς τὰς 10 Μαΐου πανσρατιᾷ διὰ νυκτὸς εἰς τὸ Λαντζόϊ, ὅπου ἦσαν τοποθετημένοι οἱ Καμπασαῖοι μὲ ὀλίγους ςρατιώτας, τοὺς ἐπερικύκλωσαν καὶ ἄρχησαν τὸν πόλεμον. Μαθόντες δὲ τοῦτο οἵ τε Πυργαῖοι Ἕλληνες, ὁδηγούμενοι ἀπὸ τὸν Κ. Χαραλαμπάκην, καί τινες Ἀρκάδιοι ἔτρεξαν εἰς βοήθειάν τους· συνεκροτήθη πεισματώδης ὁ πόλεμος, καὶ οἱ Ἕλληνες ἐπροχώρουν καλῶς· πλὴν κακῇ τύχῃ ὁ Κ. Χαραλαμπάκης Βιλαέτης καὶ εἷς Ἀρκάδιος Καπιτάνιος Μέλιος, μὲ ὀλίγους στρατιώτας εὑρισκόμενοι εἰς τὸν κάμπον τοῦ Ζμίλα, περιεκυκλώθησαν ἀπὸ τὴν καβαλαρίαν τῶν ἐχθρῶν, καὶ μὴ ἔχοντες τρόπον νὰ καταφύγωσιν εἰς ὀρεινὸν μέρος ἐπίασαν μερικὰ χαντάκια εἰς τὸν κάμπον καὶ ἐκεῖθεν ἀντέκρουον εἰς τὰς ὁρμὰς τῶν ἐχθρῶν· ἐπολέμησαν ἐκεῖ ὥρας ἱκανάς· ἀλλὰ, μὲ τὸ νὰ μὴν ἦτον δυνατὸν νὰ τοὺς ὑπάγῃ ἄλλοθεν βοήθεια, καὶ οἱ ἐχθροὶ, ὄντες ἱππεῖς καὶ πολλοὶ, τοὺς εἶχον στενὰ περικυκλωμένους, δὲν ἐδυνήθησαν πλέον νὰ ἀνθέξουν, καὶ ἐκεῖ ἐφονεύθησαν καὶ οἱ Καπιταναῖοι καὶ 25 περίπου στρατιῶται, ἀφοῦ καὶ αὐτοὶ οἱ γενναῖοι ἐφόνευσαν ἕκαστος δύω, ἢ τρεῖς, τῶν ἐχθρῶν.

Εἰς δὲ τὰς 18 τοῦ αὐτοῦ μηνὸς ἐξῆλθον ἐκ τῆς Τριπολιτζᾶς δύω χιλιάδες τῶν ἐχθρῶν, καὶ ὑπῆγον κατ' εὐθεῖαν εἰς τὸ χωρίον Δολιανὰ, φέροντες δύω κανόνια καὶ ἱκανὰς ἀποσκευάς. Ἐκεῖ εὑρίσκετο ὁ Καπιτὰν Νικηταρᾶς

Σταματελόπουλος μὲ 150 περίπου στρατιώτας, οἵτινες ἐκλείσθησαν εἰς τὰ ὀσπήτια, καὶ συνεκροτήθη ἡ μάχη· ἀλλὰ, μὴ δυνάμενοι οἱ ἐχθροὶ νὰ βλάψωσι τοὺς κεκλεισμένους, ἐν ᾧ αὐτοὶ ἐφονεύοντο, ἐτράπησαν εἰς φυγήν· ὁ δὲ Κ. Νικήτας μετὰ τῶν στρατιωτῶν του τοὺς κατεδίωξεν εἰς ἐκεῖνα τὰ στενὰ, καὶ τοὺς ἐβίασε νὰ ἀφήσωσι καὶ τὰ κανόνια καὶ ὅλας των τὰς ἀποσκευὰς, τὰς ὁποίας ἐκυρίευσαν οἱ Ἕλληνες, καὶ ἐφόνευσαν 100 περίπου τῶν ἐχθρῶν.

Ὁ δὲ Ἀλῆ Πασᾶς, πολιορκημένος ὢν εἰς τὸ φρούριον τῶν Ἰωαννίνων, κατ' ἀρχὰς μὲν ἐγκατελείφθη ἀπὸ ὅλους τοὺς πιστοτέρους καὶ οἰκειοτέρους του ἀξιωματικούς· οἷον τὸν Ἄγο Μουχουρδάρη, τὸν Ταὶρ Ἀμπάζη, καὶ ἄλλους Τούρκους καὶ Χριστιανούς· ἔπειτα αὐτοὶ οἱ ἴδιοι δυσαρεστηθέντες ἀπὸ τὸν Ἰσμαὴλ Πασᾶ, Πασόμπεη λεγόμενον, καὶ ὑποπτευθέντες, ὅτι τοὺς ἐπιβουλεύεται, συνεννοήθησαν πάλιν μετὰ τοῦ Ἀλῆ Πασᾶ καὶ ἠκούσθησαν μετὰ τῶν Σουλιωτῶν, ὑποσχόμενοι εἰς αὐτοὺς νὰ τοὺς δώσων τὴν πατρίδα τους καὶ τὸ κάστρον Κιάφα, καὶ ἄλλας ἀμοιβὰς, ἐὰν ἠνωμένοι μὲ αὐτοὺς ἐλευθερώσουν τὸν Ἀλῆ Πασᾶ ἀπὸ τὴν πολιορκίαν. Ὅθεν λαβόντες τὰ πιστὰ οἱ Σουλιῶται ἐξῆλθον μὲ τὰς φαμιλίας των ἀπὸ τὴν Κέρκυραν, ἔλαβον τὴν Πατρίδα των καί τινα ἐνέχυρα τοῦ Ἀλῆ Πασᾶ, καὶ ἄρχησαν νὰ ἐνοχλοῦν τὰ κατὰ τοῦ Ἀλῆ Πασᾶ στρατεύματα, συγκροτήσαντες δ:αφόρους μάχας εἰς τὰ Πέντε Πηγάδια καὶ εἰς τὰ μέρη τῆς Τζαμουριᾶς, καπιτανευόντων τῦ τε Νότη Μπότζαρη, καὶ τοῦ Μάρκυ Μπότζαρη, καὶ τοῦ Τζαβέλα. Προκατέλαβον καὶ τὸ κάστρον Ῥινιάσα, καὶ διώρισαν τὸν Περραιβὸν μὲ 150 ςρατιώτας νὰ τὸ φυλάττῃ. Ἀλλ' εἰς μὲν τὸ φαινόμενον οἱ Σουλιῶται ἐπολέμουν ὑπὲρ τοῦ Ἀλῆ Πασᾶ, εἰς δὲ τὸ νοούμενον ὑπὲρ ἐλευθερίας τῶν Ἑλλήνων.

Οἱ δὲ ἐν Τριπολιτζᾷ ἐχθροὶ, μὴ δυνάμενοι νὰ βλάψωσι τοὺς πολιορκοῦντας Ἕλληνας, κατέθλιβον καὶ ἐτυράννουν τοὺς ἔνδον τῆς Τριπολιτζᾶς Χριστιανοὺς, φυλακωμένους καὶ μὴ, καὶ πολλοὺς ἐξ αὐτῶν ἐφόνευον. Κακῇ δὲ τύχῃ τῶν Χριστιανῶν, εὑρίσκετο ἐκεῖ ὁ ποτὲ μὲν Μῆτρος Ῥοδόπουλος λεγόμενος, Πατραῖος, τότε δὲ Μεχμέτης, ὅςις πρὸ ὀλίγου εἶχεν ἀρνηθῇ τὴν Χριστιανικὴν Θρησκείαν καὶ εἶχεν ἐγκολπωθῇ τὴν τοῦ Μωάμεθ· οὗτος λοιπὸν ὁ ἀλιτήριος, διὰ νὰ φαίνεται ζηλωτὴς εἰς τοὺς ἄλλυς Τούρκους, ἐπροσπάθει νὰ τοὺς ὑπερβῇ εἰς τὴν ὠμότητα καὶ ἀπανθρωπίαν, καὶ ἐνήργει ἐναντίον τῶν Χριστιανῶν μυρία ὅσα κακὰ καὶ ὕβρεις, παρακινῶν τοὺς Τούρκυς, διὰ νὰ ὁρμήσωσι νὰ φονεύσωσι τὰς φυλακωμένους Ἀρχιερεῖς καὶ Προεστῶτας· πλὴν ἡ Διοίκησις δὲν ἐσυγχώρει τὸ τοιῦτον. Ἐβίαζε δὲ τοὺς Χριστιανοὺς νὰ ἐξωμώσωσι σὺν γυναιξὶ καὶ τέκνοις· καὶ, ἐπειδὴ δὲν τὸν ὑπήκουον, τοὺς ἐβασάνιζε τυραννικῶς, καὶ ὑπέφερον οἱ ἄθλιοι τὰ πάνδεινα παρ᾽ αὐτοῦ, ἕως ὅτου ἔφυγεν ἐκεῖθεν, βλέπων, ὅτι δὲν δύνανται νὰ ἀνθέξωσιν οἱ πολιορκούμενοι ἐχθροί.

Εἰς δὲ τὰς 22 τοῦ αὐτοῦ μηνὸς ἔφθασαν εἰς τὸν Κόλπον τῆς Κορίνθου δεκαπέντε πλοῖα Ἑλληνικὰ μὲ ναυάρχους τόν τε Ἀνδρέαν Βῶκον, Ὑδραῖον, καὶ τὸν Κ. Μπότασην Πετζιώτην (30)· τὰ ὁποῖα εὐθὺς, ὁποῦ ἐφάνησαν, κατετρόμαξαν τὰ ἐκεῖ εὑρισκόμενα ἐχθρικὰ, καὶ κατέφυγον ὑποκάτω τοῦ τείχους Ναυπάκτου πρὸς ἀσφάλειάν τους. τὰ δὲ Ἑλληνικὰ διέβησαν μεταξὺ τῶν Καστελιῶν, καὶ ἔφθασαν εἰς Ναύπακτον· πλὴν δὲν ἐδύναντο νὰ πλησιάσυν, διὰ νὰ πολεμήσουν τὰ ἐχθρικὰ, ἐπειδὴ ἐμποδίζοντο ἀπὸ τὰ κανόνια τοῦ Κάςρου· ὅθεν ἄραξαν ἐκεῖ πλησίον, καὶ τὰ εἶχον πολιορκημένα. Τότε λοιπὸν, εἰς τὰς 24 τοῦ αὐτοῦ, ἔλαβον τὰ ὅπλα καὶ οἱ Ἀκαρνάνες καὶ Αἰτωλοὶ, οἵτινες πρότερον ἐμποδίζοντο ἀπὸ τὸν Κ. Βαρνακιώτην καὶ

ἀπὸ ἄλλους τινὰς Προκρίτους τῶν ἐκεῖ μερῶν, ἀδιαφόρευν· καὶ εἰς μὲν τὸ Μεσολόγγι ἐμβῆκεν ὁ Κ. Μακρῆς, πλὴν οἱ ἐκεῖσε εὑρισκόμενοι ὀλίγοι Τοῦρκοι, συναινέσει τῶν Προκρίτων Μεσολογγιτῶν, ἐπρόλαβον καὶ κατέφυγον εἰς τὸ Βραχῶρι. Ὁ δὲ Καπιτὰν Μακρῆς ἄφησε φρουρὰν ἐκεῖ καὶ μετέβη εἰς τὸ Βραχῶρι, ὅπου συνήχθησαν ὅλοι οἱ Καπιταναῖοι, καὶ ἐπολιόρκησαν τοὺς ἐκεῖ Τούρκους, ὁμοίως καὶ τὸ χωρίον Ζαπάντι· οἱ δὲ Τοῦρκοι, κεκλεισμένοι εἰς τὰ ὀχυρὰ ὀσπήτια, ἀντεπολέμουν· πλὴν τέλος πάντων παρεδόθησαν, ἐκτὸς τοῦ Γοῦρκα μπουλοὐκμπαση, ὅστις διὰ νυκτὸς ἔφυγεν ἐκεῖθεν μὲ 150 περίπου Ἀλβανοὺς, καὶ κατέφυγεν εἰς τὸ Ζητοῦνι. Ἐκ δὲ τῶν παραδοθέντων παρέλαβεν ὁ Κ. Βαρνακιώτης τριακοσίας περίπυ ψυχὰς ἀνδρῶν, γυναικῶν καὶ παιδίων, καὶ τοὺς ἐφύλαξεν εἰς τὸ Δραγαμέστον. Μαθόντες τὸ κίνημα τῶν Ἀκαρνάνων καὶ Αἰτωλῶν οἱ Ἀγάδες τῶν Ἀλβανῶν, σύμμαχοι τῶν Σουλιωτῶν, ἔγραψαν ἐκ συμφώνου συγχαίροντές τους ἕνεκα τούτου, καὶ εἰδοποιοῦντές τους, ὅτι αὐτοὶ ὥρμησαν εἰς τὴν Τζαμουργιὰν καὶ ἐκυρίευσαν τὸ Φανάρι, καὶ προσκαλῦντές τυς νὰ ἑνωθοῦν ἐναντίον τῶν Βασιλικῶν ςρατευμάτων πρὸς ἀπαλλαγὴν τοῦ Ἀλῆ Πασᾶ· καὶ εὐθὺς ὁ μὲν Κ. Τζόγκας ἐπολιόρκησε τὴν Βόνιτζαν, οἱ δὲ Σουλιῶται τὴν Πρέβεζαν, καὶ μέρος ἐξ αὐτῶν κατέλαβον τὰ Πέντε Πηγάδια συμφώνως μετὰ τῶν Ἀλβανῶν.

Ὁ δὲ Πετρόμπεης, ἀφ' οὗ εἰδοποιήθη, ὅτι συνῆλθόν τινες τῶν Προκρίτων τῆς Πελοποννήσου εἰς τὰ πέριξ τῆς Τριπολιτζᾶς, μετέβη εἰς τὸ Λεοντάρι μὲ τριακοσίους περίπου Σπαρτιάτας. Ἐκεῖ μετέβησαν καὶ οἱ Πρόκριτοι, καὶ ἐκεῖθεν εἰς τὸ Μοναστήριον, Καλτεζιαῖς λεγόμενον, ὅπυ συσκεφθέντες ἀπεφάσισαν νὰ συςήσουν Διοίκησιν, τὴν ὁποίαν ὠνόμασαν Γερυσίαν, καὶ τῇ 26 ἔκαμαν τὴν ἐκλογὴν τῶν Διοικητῶν οἱ ἐκεῖ παρευρεθέντες, καὶ ἐψηφίσαν·

το τὸν μὲν Πετρόμπεην Πρόεδρον, τὸν δὲ Βρεσθένης Θεοδώρητον, τὸν Ἀθανάσιον Κανακάρην, ἐκ Πατρῶν, τὸν Σωτήριον Χαραλάμπην, τὸν Ἀναγνώστην Δελιγιαννόπουλον, τὸν Θεοχαράκην Ῥέντην καὶ τὸν Νικόλαον Πονηρόπουλον Μέλη τῆς Γερουσίας, οἵτινες εὐθὺς ἐξέδωκαν τὴν εἴδησιν καὶ διαταγάς τινας εἰς τὰς ἐπαρχίας τῆς Πελοποννήσου· πλὴν εἰς οὐδὲν ἐλογίσθησαν, διότι ἡ ἐκλογὴ τῶν ὑποκειμένων δὲν ἔγινε μὲ κοινὴν γνώμην. Τὴν δὲ ἐπιοῦσαν ἡμέραν μετέβησαν εἰς τὸ χωρίον Στεμνίτζαν, ὅτι ἐκεῖνον τὸν τόπον ἐστοχάσθησαν ἀσφαλῆ καὶ ἁρμόδιον διὰ τὴν Διοίκησιν. Συγχρόνως ἐπανῆλθε καὶ ὁ Ἀνδρέας Ζαήμης εἰς τὸν Ὀμπλὸν μετὰ τῶν στρατιωτῶν του, καὶ ἐνεδυνάμωσαν τὰς ἐκεῖ θέσεις, διὰ νὰ ἐμποδίσουν ἐνδεχομένην τινὰ ἐκστρατείαν τῶν ἐχθρῶν.

Μέρος δὲ τοῦ ἐχθρικοῦ Στόλου περιεφέρετο εἰς τὸ Αἰγαῖον Πέλαγος· καὶ, ἐπειδὴ ἓν Δελίνι εὑρίσκετο ἀραγμένον εἰς τὴν Ἐρισσὸν, λιμένα τῆς Μυτιλήνης καλῶς ὡπλισμένον, τὰ Ἑλληνικὰ πλοῖα ἡτοίμασαν δύω μπουρλότα, καὶ μὲ ἄνεμον ἁρμόδιον ἐπλησίασαν· καὶ πρῶτον μὲν ἄρχησαν νὰ τὸ πολεμοῦν, πλὴν μακρόθεν καὶ χωρὶς βλάβην του· εἶτα μὲ ἐπιτηδειότητα ἐπλησίασαν τῇ 27 τὰ δύω μπουρλότα, ἐξ ὧν τὸ ἓν ἐπέτυχε καὶ ἔπεσεν ἐπάνω εἰς τὸ Δελίνι, τὸ ὁποῖον ἄναψεν εὐθὺς, καὶ μετ' ὀλίγας ὥρας κατεκάη· ἐκ δὲ τῶν ἐν αὐτῷ ἐχθρῶν, ὑπὲρ τοὺς 1000 ὄντων, μόλις ἐσώθησαν 50 Ἀρμένιοι, πλέοντες εἰς τὴν ξηράν. Τοῦτο τὸ συμβεβηκὸς κατετρόμαξε τὰ λοιπὰ ἐχθρικὰ, καὶ, εὐθὺς ὁποῦ ἔβλεπον μακρόθεν τὰ Ἑλληνικὰ, ἔφευγον, μὴ τολμῶντα νὰ παραταχθῶσιν εἰς πόλεμον. Τὸ δὲ φρούριον τοῦ Ναυπλίου ἐπολιορκεῖτο ἀπὸ τοὺς στρατιώτας τῶν ἐπαρχιῶν Ναυπλίου καὶ Ἄργους, καὶ ἀπὸ τοὺς Κρανιδιώτας ὑπὸ τὴν ὁδηγίαν τοῦ Καπιτὰν Νικήτα, ἐστρατοπεδευμένου εἰς τὸ χωρίον Ἄριαν· οἱ δὲ ἐχθροὶ ἐξήρχοντο συ-

νιχῶς εἰς τὰ πέριξ, συμπαραλαμβάνοντες καὶ τοὺς ἐν τῷ φρουρίῳ εὑρισκομένους Χριστιανοὺς ἄνδρας καὶ γυναῖκας, καὶ ἐθέριζον καὶ ἐσύναζον καρποὺς ἐκ τῶν ἐσπαρμένων χωραφίων· ἐπλησίαζον δὲ καὶ οἱ Ἕλληνες καὶ συνεκρότουν ἀκροβολισμούς. Περὶ δὲ τὰ τέλη τοῦ Μαΐου δὶς οἱ Ἕλληνες τοὺς ἐπολέμησαν γενναίως, καὶ τοὺς κατεδίωξαν μέχρι τῶν τειχῶν πλησίον· ὅτε οἱ ἐχθροὶ, φεύγοντες ἔμφοβοι, ἄφησαν ὀπίσω ὅλους τοὺς Χριστιανοὺς, ὅπου εἶχον μεθ' ἑαυτῶν, τοὺς ὁποίους παρέλαβον οἱ Ἕλληνες καὶ τοὺς ἠλευθέρωσαν.

Ἐκ δὲ τῶν Πατρῶν τῇ 6' Ἰουνίου ἐξῆλθον οἱ ἐχθροὶ πανστρατιᾷ, καὶ ὥρμησαν ἐναντίον τῶν Ἑλλήνων, οἵτινες ἀντέστησαν γενναίως καὶ ἀντέκρουσαν εἰς τὰς ὁρμάς. Ἓν σῶμα δὲ τῶν ἐχθρῶν ἐπροχώρησεν εἰς τὸν Ῥιγανόκαμπον, ὅπου οἱ κατέχοντες τὴν θέσιν ἐκείνην Ἕλληνες, καί τοι ὀλίγοι, τοὺς ὤθησαν εἰς τὰ ὀπίσω· ἐκεῖ συνέτρεξαν καὶ ἄλλα σώματα ἐχθρικά· ὁμοίως καὶ οἱ Ἕλληνες ἔτρεξαν πρὸς ἐκεῖνο τὸ μέρος, ὥστε ἔγινεν ἐκεῖ τὸ κέντρον τοῦ πολέμου· ἀλλὰ μετὰ πολλῶν ὡρῶν μάχην ἐτράπησαν εἰς φυγὴν οἱ ἐχθροὶ, οἱ δὲ Ἕλληνες τοὺς κατεδίωξαν καὶ ἐφόνευσαν ὑπὲρ τοὺς 20.

Οἱ δὲ Καπιταναῖοι τῶν ἐν τῷ Κορινθιακῷ Κόλπῳ Ἑλληνικῶν πλοίων, μὴ δυνάμενοι ἄλλως πως νὰ βλάψωσι τοὺς ἐχθροὺς, ἡτοίμασαν ἓν μπυρλότον διὰ νὰ τὰ καύσωσι. Ἔγραψαν δὲ εἰς τοὺς Καπιταναίους τῆς ξηρᾶς νὰ πλησιάσωσιν εἰς τὸ φρούριον Ναυπάκτου καὶ Καστελιῶν, διὰ νὰ γίνῃ στενωτέρα ἡ πολιορκία· εὔγαλαν καὶ τέσσαρα κανόνια εἰς τὴν ξηρὰν, καὶ ἐπυροβόλουν τὸ φρούριον τῆς Ναυπάκτου, πλὴν ὀλίγον ἐβλάπτοντο οἱ ἐχθροί. Τῇ δὲ ϛ' ἀπεφάσισαν οἱ Καπιταναῖοι τῶν πλοίων καὶ οἱ τῆς ξηρᾶς, ὅ,τε Σκαλτζοδῆμος, ὁ Μακρῆς, ὁ Κῶνστας καὶ

Διαμαντῆς Χορμοβῖται, νὰ κάμουν ἔφοδον εἰς τὸ Κασέλι τῆς Ναυπάκτου διὰ ξηρᾶς καὶ διὰ θαλάσσης, καὶ ἀνέλαβε τὸ ἔργον τοῦτο διὰ ξηρᾶς, τὸ νὰ εἰσπηδήσῃ δηλονότι εἰς τὸ Καστέλι, ὁ Κ. Διαμαντῆς Χορμοβίτης μετὰ 400 περίπου στρατιωτῶν, οἵτινες οἰκειοθελῶς κατεγράφησαν. Καὶ τὰ μὲν πλοῖα ἐπλησίασαν ἐκεῖ καὶ ἐπυροβόλουν τὸ φρούριον· ὁ δὲ Κ. Διαμαντῆς ὥρμησε διὰ ξηρᾶς· ἀλλ' οἱ μετ' αὐτοῦ στρατιῶται ἀποδειλιάσαντες ἔμειναν ὀπίσω, ἐκεῖνος δὲ ἐπλησίασε μὲ ὀλίγους· οἱ δὲ ἐντὸς τοῦ Καστελίου Ἀλβανοὶ τοὺς ἐκτύπησαν καὶ ἐφόνευσαν τὸν Κ. Διαμαντῆν καὶ ἄλλους τινὰς τῶν στρατιωτῶν, οἱ δὲ λοιποὶ ἔφυγον εἰς τὰ ὀπίσω καὶ ἐξηκολούθουν τὴν πολιορκίαν.

Εἰς δὲ τοῦ Λάλα ἀπεφασίσθη νὰ γίνῃ ἡ πολιορκία ςενωτέρα, καὶ νὰ πλησιάσουν οἱ Ἕλληνες, ὥστε νὰ μὴ δύνανται οἱ ἐχθροὶ νὰ ἐξέρχωνται καὶ νὰ λεηλατῶσι τὰ πέριξ χωρία. Ὅθεν διωρίσθη ἀπὸ μὲν τὴν Καρύταιναν ὁ Δημήτριος Δελιγιαννόπουλος καὶ ὁ Κ. Δημήτριος Κολιόπουλος μετὰ πεντακοσίων περίπου στρατιωτῶν, ἀπὸ δὲ τὰ Καλάβρυτα ὁ Ἀσ. Φωτῆλας μὲ ἄλλυς τόσυς σχεδὸν, ἀπὸ δὲ τὴν Γαςύνην ὁ Γεώργιος Σισίνης μὲ τὺς στρατιώτας τῆς Γαςύνης καὶ Πύργου, μετὰ τῶν ὁποίων συνεςράτευον καὶ οἱ Κεφαληναῖοι, τριακόσιοι περίπου, μὲ τέσσαρα κανόνια· ἦσαν δὲ καὶ ὀλίγοι Φαναρῖται. Οὗτοι πάντες ἐκ συμφώνυ ἐπλησίασαν καὶ κατέλαβον τὰς ἀναγκαίας θέσεις, ὥστε οἱ Λαλαῖοι δὲν ἐδύναντο πλέον νὰ ἀπομακρυνθῶσιν· ὅθεν, μὲ τὸ νὰ ἐστενοχωρήθησαν πολιορκούμενοι, ἀπέστειλαν διὰ νυκτὸς ἄνθρωπον μὲ γράμματα πρὸς τὸν ἐν Πάτραις Ἰσοὺφ Πασᾶν, παρακαλοῦντές τον νὰ ὑπάγῃ νὰ τοὺς ἐλευθερώσῃ, διὰ νὰ μεταβῶσιν μὲ τὰς φαμηλίας των εἰς Πάτρας, ὅπου ἔχοντες ἐν ἀσφαλείᾳ τὰς φαμηλίας των, νὰ ἐξέρχωνται ἐλευθέρως νὰ πολεμῶσι τοὺς Ἕλληνας. Ὁ δὲ Ἰσοὺφ Πασᾶς ἀποφάσισε νὰ ὑπάγῃ μετὰ χιλίων περί-

που στρατιωτῶν· ἐν ᾧ δὲ ἑτοιμάζετο, ἔμαθεν τὴν ἀπόφασίν του ὅ,τε Π. Πατρῶν καὶ Ἀνδρέας Ζαήμης ἀπὸ ἕνα αἰχμάλωτον· ἀλλ', ἐπειδὴ δὲν ἐδύναντο νὰ τὸν ἐμποδίσουν, διότι ὁ μὲν δρόμος τῶν ἐχθρῶν ἦτον ἀπὸ τὸ παράλιον μέρος, καὶ ἔπρεπεν οἱ Ἕλληνες νὰ ἀπομακρυνθοῦν ἀπὸ τὰς θέσεις των μιᾶς ἡμέρας διάστημα, διὰ νὰ εὕρουν ἄλλην θέσιν ἐπιτηδείαν νὰ ἐμποδίσουν τὸν δρόμον τῶν ἐχθρῶν, αἱ δὲ θέσεις, ὅπου κατεῖχον πέριξ τῶν Πατρῶν, ἦσαν ἀναγκαιόταται, καὶ διὰ τοῦτο ἐφοβοῦντο νὰ τὰς ἀφήσουν, μήπως οἱ ἐχθροὶ μεταχειρισθοῦν στρατήγημα, καὶ τὰς κυριεύσουν, ἔγραψαν εἰς τοὺς Ἀρχηγοὺς τῆς πολιορκίας τοῦ Δάλα δίδοντές των τὴν εἴδησιν διὰ νὰ προκαταλάβουν τὰς ἐκεῖ θέσεις, μὲ τὸ νὰ ἦτον ἱκανὸς ἀριθμὸς στρατευμάτων συνηγμένος ἐκεῖ, καὶ νὰ ἦναι προσεκτικοὶ, καὶ ὅτι θέλων τοὺς στείλουν καὶ αὐτοὶ κατόπιν μίαν βοήθειαν στρατιωτικὴν, καὶ εὐθὺς διώρισαν τὸν Ἰωάννην Καραλῆν μετὰ 200 περίπου στρατιωτῶν νὰ προφθάσῃ ἐκεῖ. Ἐκίνησε λοιπὸν ὁ Ἰσοὺφ Πασᾶς καὶ ἔφθασεν εἰς τοῦ Δάλα τῇ ια' Ἰουνίου ἀνεπειρέαστος, ἐπειδὴ δὲν προκατέλαβον οἱ πολιορκηταὶ Ἕλληνες τὰς ἔμπροσθεν θέσεις. Τῇ δὲ ιγ' ἐστράτευσε μὲ ὅλους τοὺς Δαλαίους ἐναντίον τῶν πολιορκητῶν, οἵτινες συσσωματωθέντες εἰς τόπον λεγόμενον Πῦσι, ὠχυρώθησαν, καὶ ἄρχησεν ὁ πόλεμος πεισματώδης καὶ ἐκ τῶν δύω μερῶν ἀπὸ πρωΐας μέχρι τοῦ ἑσπέρας· πολλάκις ὥρμησε τὸ ἱππικὸν τῶν ἐχθρῶν πανταχόθεν, διὰ νὰ βάλῃ εἰς ταραχὴν τοὺς Ἕλληνας, πλὴν ἀντέκρουσαν γενναίως· μόνοι οἱ Φαναρῖται ἄφησαν τὴν θέσιν τους, καὶ ἔφυγον· καὶ διὰ τοῦτο ἐφονεύθησαν φεύγοντες ὑπὲρ τοὺς 20· οἱ δὲ λοιποὶ ἔδειξαν ἀνδρείαν ἀξίαν λόγου, καὶ μάλιστα οἱ Κεφαλληναῖοι μὲ τὰ κανόνια ἐπροξένησαν τρόμον εἰς τοὺς ἐχθροὺς, οἵτινες ἐπέστρεψαν εἰς τὸ Δάλα κατησχυμένοι, μὲ τὸ νὰ ἐφονεύθησαν ὑπὲρ τοὺς διακοσίους,

ἐκ δὲ τῶν Ἑλλήνων ὀλίγιστοι. Ἔφθασεν αὐθημερὸν εἰς τὸν Ὀμπλὸν ἡ εἴσοδος τοῦ φρικτοῦ τούτου πολέμου εἰς τοὺς Ἀρχηγοὺς τῶν Πατρῶν, καί, μὲ τὸ νὰ ὑπέθεσαν, ὅτι θέλει ἐξακολουθήσει ὁ πόλεμος, ἐκίνησαν ἀμέσως ὁ Ἀνδρέας Ζαήμης καὶ ὁ Σωτῆρος Θεοχαρόπουλος, εὑρεθεὶς τότε ἐκεῖ, καὶ ἐπῆγαν εἰς βοήθειαν τῶν Ἑλλήνων μετὰ 400 περίπου ςρατιωτῶν, πλὴν δὲν ἐπρόφθασαν· ἐπειδὴ ὁ Ἰσοὺφ Πασᾶς καὶ οἱ Λαλαῖοι, ἰδόντες τὴν ἀνδρείαν τῶν Ἑλλήνων, δὲν ἐδοκίμασαν ἄλλην προσβολήν, ἀλλὰ τὴν ἀκόλουθον ἡμέραν ἔφυγον ἅπαντες σὺν γυναιξὶ καὶ τέκνοις διὰ τοῦ πεδινοῦ δρόμου Πύργου καὶ Γαστούνης, ὅθεν δὲν ὑπώπτευον προσβολὰς ἀπὸ μέρους τῶν Ἑλλήνων, καὶ ἔφθασαν εἰς τὰς Πάτρας ἀνεπειρέαστοι, κατακαύσαντες καθ' ὁδὸν πολλὰ ἐκ τῶν χωρίων, καὶ πολλὰ γεννήματα ὄντα εἰς ὥραν θερισμοῦ. Ὁμοίως καὶ οἱ Ἕλληνες μετὰ τὴν παῦσιν τοῦ πολέμου ἄφησαν τὰς θέσεις των, καὶ διὰ νυκτὸς ἐτραβήχθησαν ἕκαστον μέρος εἰς τὰ σύνορά των, ἐπὶ λόγῳ ὅτι εἰς τὰς θέσεις ἐκείνας δὲν ἦτον εὔκολον νὰ τοὺς ἔλθουν τροφαὶ καὶ τὰ ἄλλα ἀναγκαῖα, καὶ εἰς μίαν δευτέραν ἔξοδον τῶν ἐχθρῶν ἐκινδύνευον ἕνεκα τούτου. Ἀλλὰ τὴν ἐπιοῦσαν ἡμέραν μαθόντες, ὅτι οἱ ἐχθροὶ ἔφυγον, ἐμβῆκαν οἱ Ἕλληνες εἰς τὴν πόλιν τοῦ Λάλα, καὶ τὴν ἐλεηλάτησαν καὶ τὴν κατεπυρπόλησαν. Καὶ οὕτως ἔμεινε τὸ μέρος ἐκεῖνο ἐλεύθερον.

Εἰς δὲ τὴν Ἀνατολικὴν Ἑλλάδα ἐπροχώρησαν οἱ ἐχθροὶ εἰς τὴν ἐπαρχίαν τῆς Λεβαδείας ὑπὸ τὴν ὁδηγίαν τοῦ Μεχμὲτ Πασᾶ καὶ Ὀμὲρ Πασᾶ, καὶ μὴ εὑρόντες ἀντίστασιν ἐμβῆκαν εἰς τὴν πόλιν, τὴν ὁποίαν ἐλεηλάτησαν καὶ κατεπυρπόλησαν. Ἐκ δὲ τῶν Λεβαδειτῶν οἱ μὲν ἐπρόλαβον καὶ ἔφυγον εἰς τὰ μέρη τοῦ Σάλωνος καὶ εἰς τὴν Πελοπόννησον· αἱ δὲ δύω χιλιάδες περίπου ψυχαὶ ἀνδρῶν γυναικῶν καὶ παιδίων ἐκλείσθησαν εἰς τὸ ἐκεῖ Παλαιό-

κάστρον, τοὺς ὁποίους ἐπολιόρκησαν οἱ ἐχθροί· πλὴν, μὲ τὸ νὰ μὴν εἶχον τὰ πρὸς τὸ ζῇν ἀναγκαῖα, παρεδόθησαν εἰς τοὺς ἐχθροὺς, οἵτινες ἔδοσαν ἀφέσεως γράμματα εἰς τὰ χωρία τῶν πέριξ μερῶν, διὰ νὰ ἡσυχάσουν οἱ Ἕλληνες, καὶ ἐσύστησαν ἐκεῖ Βοεβόδαν καὶ Κριτὴν, καὶ ἐπροσπάθουν παντὶ τρόπῳ νὰ καταπαύσουν τὸ πῦρ τῆς Ἐπαναςάσεως εἰς τὰ ἐκεῖ μέρη. Ὅθεν ἐπροχώρησαν ὁ μὲν Μεχμὲτ Πασᾶς εἰς τὰς Θήβας καὶ ἐλεηλάτησε τὰ ἐκεῖ μέρη· ὁ δὲ Ὁμὲρ Πασᾶς εἰς τὰς Ἀθήνας, καὶ ἔλυσε τὴν πολιορκίαν τοῦ φρουρίυ, καὶ τὸ ἐφωδίασε κατὰ πάντα. Περιεφέροντο ἐκεῖ καὶ ἐπαπειλοῦντες νὰ διαβῶσι τὸν Ἰσθμὸν, καὶ νὰ ἐμβῶσιν εἰς τὴν Πελοπόννησον· πλὴν δὲν ἐτόλμων νὰ ἐπιχειρισθῶσι τὸ τοιοῦτον, ὑποπτεύοντες, ὅτι αἱ θέσεις τῦ Ἰσθμοῦ εἶναι καλῶς ὠχυρωμέναι.

Οἱ δὲ Καπιταναῖοι τῶν Ἑλληνικῶν πλοίων μαθόντες, ὅτι ἑτοιμάζετο ὁ ἐχθρικὸς Στόλος νὰ ἐξέλθῃ ἀπὸ τὰ Δαρδανέλια καὶ νὰ ἑνωθῇ μὲ ἐκεῖνον ὅπου εὑρίσκετο εἰς τὴν Πρέβεζαν, ἀπεφάσισαν νὰ ἀναχωρήσουν ἀπὸ τὸν Κορινθιακὸν Κόλπον, ἐπὶ προφάσει ὅτι δὲν εἶχον τὰς ἀναγκαίας τροφάς· ὅθεν τῇ ιέ ἔφυγον, καὶ ἔμειναν ἐντὸς τοῦ Κόλπου δύω Πετζιώτικα καὶ τρία Γαλαξιδιώτικα ὡπλισμένα καὶ περιέπλεον εἰς ἐκεῖνα τὰ μέρη. Ἡ φυγὴ τῶν πλοίων ἐτάραξε πολὺ τοὺς εἰς τὰ παράλια τῦ Κορινθιακοῦ Κόλπου Ἕλληνας, καὶ μάλιστα τοὺς Γαλαξιδιώτας, οἵτινες ἐφοβέριζον νὰ ἔμβουν εἰς τὰ πλοῖά τους σὺν γυναιξὶ καὶ τέκνοις, καὶ νὰ ἀναχωρήσουν ἐκεῖθεν, μὲ τὸ νὰ μὴν ἐδύναντο μόνοι τους νὰ ἀνθέξουν εἰς ἐνδεχομένας προσβολὰς τοῦ ἐχθρικοῦ Στόλου· πλὴν ἡ πρὸς τὴν πατρίδα τους ἀγάπη δὲν τοὺς ἐσυγχώρησε νὰ ἀκολυθήσυν ἓν τοιοῦτον.

Ὁ δὲ Χουρσὴτ Πασᾶς, μαθὼν τὴν ἐπανάστασιν τῶν Ἀκαρνάνων καὶ Αἰτωλῶν καὶ τὴν κυρίευσιν τοῦ Βραχωρίυ, ἀπέστειλε τὸν Ἰσμαὴλ Πασᾶν Πλιάσα καὶ ἄλλυς Μπυ-

λουκπασάδες μὲ 2,000 περίπου Ἀλβανοὺς, διὰ νὰ ἔμβουν εἰς τὴν Ἀκαρνανίαν καὶ νὰ ὑποτάξουν τὰ ἐκεῖ μέρη. Ὅθεν τῇ ιή ἔφθασαν εἰς τὸ Μακρυνόρος· ἀλλ' ἐκείνην τὴν ὀχυρὰν θέσιν εἶχον προκαταλάβει οἱ Καπιταναῖοι Γῶγος Μπακόλας καὶ Ἀνδρέας Καραΐσκου μὲ 150 περίπου ςρατιώτας Ἕλληνας. Ἐκεῖ συνεκροτήθη λοιπὸν μάχη πεισματώδης, τῶν μὲν ἐχθρῶν ἐπιμενόντων εἰς τὸ νὰ κυριεύσουν τὴν διάβασιν, τῶν δὲ Ἑλλήνων ἐναντιουμένων, ὥστε τέλος πάντων, ἀφ' οὗ ἐφονεύθησαν 100 περίπου τῶν ἐχθρῶν, ἐβιάσθησαν νὰ ὀπισθοδρομήσωσιν· οἱ δὲ Ἕλληνες τροπαιοῦχοι τοὺς κατεδίωξαν εἰς ἱκανὸν διάστημα. Ἀλλ' οἱ ἐχθροὶ ἔχοντες σφοδρὰν ἐπιταγὴν νὰ ἔμβωσιν εἰς τὴν Ἀκαρνανίαν καὶ Αἰτωλίαν, ἀφ' οὗ ἔγιναν ἱκανὸς ἀριθμὸς, ἐδοκίμαζον καὶ ἐξ ἄλλων μερῶν νὰ εἰσέλθουν. Ὅθεν συγχρόνως τότε ἓν σῶμα ἐχθρικὸν ἔφθασεν εἰς τὸ χωρίον λεγόμενον Ἀφτὶ, ὅπου εὑρίσκετο ὁ Κ. Γιαννάκης Ῥάγκος μὲ ὀλίγους στρατιώτας· ἐκεῖ συνεκροτήθη πόλεμος, καὶ οἱ Ἕλληνες πολεμήσαντες γενναίως, ἐφόνευσάν τινας τῶν ἐχθρῶν, τοὺς δὲ λοιποὺς ἔτρεψαν εἰς φυγήν. Τότε συνελήφθη αἰχμάλωτος καὶ ὁ Καπιτ. Πουλῆς, συμμαχῶν μετὰ τῶν ἐχθρῶν (31). Ταυτοχρόνως ἔλαβον τὰ ὅπλα καὶ τὰ χωρία τῶν Τζουμέρκων, καὶ τὰ Κατζανοχώρια· ἀλλὰ, μὲ τὸ νὰ μὴν εἶχον ἄλλοθέν ποθεν βοήθειαν, καὶ μὲ τὸ νὰ τοὺς ἔλειπον πολλὰ ἀναγκαῖα, δὲν ἐδυνήθησαν νὰ ἀνθέξουν· καὶ οἱ μὲν Χριστιανοὶ ἔφυγον ἐκεῖθεν· ἐμβῆκαν δὲ οἱ ἐχθροὶ καὶ τὰ ἐλεηλάτησαν καὶ τὰ κατέκαυσαν. Οἱ δὲ Σουλιῶται μετὰ τῶν λοιπῶν Καπιταναίων τῆς Ῥούμελης ἀπεφάσισαν νὰ προκαταλάβουν ὅλας τὰς στενὰς θέσεις, διὰ νὰ ἐμποδίσουν τὴν εἴσοδον τῶν ἐχθρῶν εἰς ἐκεῖνα τὰ μέρη· καὶ ὁ μὲν Κ. Μάρκος Μπότζαρης κατέλαβε τὸν Ἅγιον Δημήτριον, οἱ δὲ Καπιτὰν Γῶγος, Μῆτρος, Κοτολίδας καὶ Κωνσταντῆς Ῥάγκος κατέλαβον τὴν Πλάκα· ὁ

δὲ Κ. Γιαννάκης Ῥάγκος τὸ Διπόταμον εἰς τοῦ Παπαστάθη.

Ἐν τούτοις ὄντων τῶν πραγμάτων, διεδόθη ἡ εἴδησις τῆς ἐλεύσεως τοῦ Πρίγκιπος Δημητρίου Ὑψηλάντη εἰς τὴν Ὕδραν καὶ οἱ Γερουσιασταὶ ἔγραψαν ἐγκύκλια γράμματα εἰς τοὺς Προκρίτους τῶν Ἐπαρχιῶν, εἰδοποιοῦντες τὴν ἔλευσίν του εἰς τὰς 12 Ἰουνίου, καὶ περικλείοντες μίαν προκήρυξίν του ἐν τύποις ἐκδεδομένην, καὶ προσκαλοῦντες τοὺς Προκρίτους νὰ ὑπάγουν νὰ τὸν ὑποδεχθοῦν εἰς τὸ Ἄστρος, καὶ νὰ συσκεφθοῦν περὶ τῆς τῶν πραγμάτων εὐταξίας. Καὶ οἱ μὲν Γερουσιασταὶ καὶ οἱ Πρόκριτοι τῶν πέριξ ἐκεῖ ἐπαρχιῶν μετέβησαν εἰς τὸ Ἄστρος, καὶ τὸν ὑπεδέχθησαν· οἱ δὲ μακρὰν ὄντες, οἷον Πατραῖοι, οἱ Καλαβρυτινοὶ, Βοστιτζιάνοι καὶ ἄλλοι, μετέβησαν εἰς τὸ χωρίον Βέρβενα, ὅπου εἶχε φθάσει καὶ ὁ Ὑψηλάντης πρὸ δύω ἡμερῶν. Ἐχάρη δὲ ἅπας ὁ Λαὸς διὰ τὴν ἔλευσίν του, ἐλπίζοντες πολλὰ καὶ μεγάλα. Ὁ δὲ Ὑψηλάντης εἶχεν εἰς τὴν συνοδίαν του τὸν Ἀλέξανδρον Καταχουζηνὸν, τὸν Γεώργιον Τυπάλδον, τὸν Ἀναγνωστόπουλον καὶ τὸν Κανδιώτην, ὡς Μινίστρους· εἶχε δὲ καὶ ἄλλους τινὰς ὑπαλλήλους δεκαπέντε περίπου τὸν ἀριθμόν. Ὅθεν κατὰ πρῶτον μὲν συνεκρότησαν συνέλευσιν ἔξω τοῦ χωρίου εἰς ἓν λοφίδιον, καὶ ἐπροσκάλεσαν ὅλους τοὺς Προκρίτους τῆς Πελοποννήσου καὶ τοὺς Καπιταναίους καὶ Στρατιώτας, ὅπου συνήχθησαν τότε ἐκεῖ δύω χιλιάδες σχεδὸν, καὶ ἐν ἐπηκόῳ πάντων ἀνέγνωσεν ὁ Νεόφυτος Βάμβας ἓν γράμμα τοῦ Πρίγκιπος Ἀλεξάνδρου Ὑψηλάντη, μὲ τὸ ὁποῖον ἐσύστηνε τὸν ἀδελφόν του καὶ τὸν ἀπεκαθίστα Πληρεξούσιον τοῦ Γενικοῦ Πληρεξουσίου Ἐπιτρόπου τῆς Ἀρχῆς. Ἀφοῦ δὲ ἐδημηγόρησε καὶ ὁ Βάμβας, ὅσα ἡ περίστασις ἀπήτει, ἔγινεν ὁ χαιρετισμὸς διὰ τοῦ κρότου τῶν πυροβόλων, καὶ ἐλύθη ἡ συνέλευσις. Εἶτα δὲ ἐζήτησαν νὰ ἀνα-

τραπῇ ἡ πρὸ ὀλίγων ἡμερῶν συστηθεῖσα Γερουσία, καὶ διοργανισθῇ ἄλλως πως ἓν Σύστημα μὲ ἄλλο ὄνομα· ἀλλ' οἱ Γερουσιασταὶ, οἵτινες ἤλπιζον νὰ ἐφελκύσουν τὸν Ὑψηλάντην, καὶ νὰ τὸν κάμουν μέλος τῆς Γερουσίας, ἀντέστησαν εἰς τὰ προβλήματά του, καὶ εὐθὺς ἠγέρθησαν ἔριδες καὶ διαφωνίαι, καὶ λόγοι διάφοροι ἐξ ἑκατέρου μέρους· ἀλλ' οἱ λοιποὶ Πρόκριτοι συνεβίβασαν ὁπωσοῦν τὰς ἔριδας, καὶ συνεσκέφθησαν, εἰς ποῖον μέρος νὰ μείνῃ μία Προσωρινὴ Διοίκησις, ἐπειδὴ τὸ χωρίον Βέρβενα ἦτον τόπος ξηρὸς, καὶ ἦτον ἀδύνατον νὰ οἰκονομηθοῦν τὰ ἀναγκαῖα καὶ τῶν ἀνθρώπων καὶ τῶν ζώων, καὶ ἀπεφασίσθη εἰς τὰ Καλάβρυτα, συναινέσει καὶ τῶν Προκρίτων Καλαβρυτινῶν.

Ἐν τοσούτῳ ἦλθεν ἐκεῖ γράμμα ἀπὸ μέρους τῶν πολιορκούντων τὸ φρούριον τῆς Μονεμβασίας, διαλαμβάνον, ὅτι οἱ πολιορκούμενοι ζητοῦν νὰ παραδοθοῦν, πλὴν θέλουν τὸν Ἀρχηγὸν τῶν Ἑλλήνων διὰ νὰ ἐμπιστευθοῦν, ὅτι εἰς τοὺς Μανιάτας δὲν ἐμπιστεύονται. Ὅθεν, ἐπειδὴ δὲν τὸ ἐσυγχώρει ἡ περίστασις νὰ ἀπομακρυνθῇ εὐθὺς ὁ Ὑψηλάντης ἐκεῖθεν, διωρίσθη ὁ Ἀλέξανδρος Καταχουζηνὸς νὰ ἀπέλθῃ μὲ γράμμα πληρεξουσιότητος, διὰ νὰ παραλάβῃ τὸ φρούριον, καὶ νὰ διατάξῃ τὰ ἐκεῖ πράγματα, ὅστις καὶ ἀπῆλθε.

Οἱ δὲ Πρόκριτοι τῆς Πελοποννήσου ἔχλεξαν ἐκεῖ ὡς Μέλη τῆς Πελοποννησιακῆς Γερουσίας καὶ τὸν Π. Πατρῶν, καὶ τὸν Ἀσημάκην Ζαήμην, καὶ τοὺς παρεκίνησαν νὰ συμπαρευρίσκωνται εἰς τὰ Καλάβρυτα μετὰ τοῦ Ὑψηλάντη, καὶ νὰ συνιστῶσι μίαν προσωρινὴν Διοίκησιν· καὶ ἐπ' αὐτῇ τῇ ἀποφάσει, διὰ τὴν εὐκολίαν τῶν καθ' ὁδὸν ἀναγκαίων, ἐκίνησαν πρότερον διὰ τὰ Καλάβρυτα οἱ Πατραῖοι, οἱ Καλαβρυτινοὶ καὶ οἱ λοιποὶ τῶν πέριξ ἐπαρχιῶν, καὶ μετὰ δύω ἢ τρεῖς ἡμέρας ἔμελλε νὰ κινήσῃ ὁ

Ὑψηλάντης· ἀλλ', ἀναχωρησάντων ἐκείνων, εὐθὺς ἀνεκαινίσθη ἡ ἔρις μεταξὺ Ὑψηλάντη καὶ Γερουσιαστῶν, μὲ τὸ νὰ ἐπρόβαλε καὶ τὸ ἓν καὶ τὸ ἄλλο μέρος κεφάλαιά τινα Διοργανισμοῦ Διοικήσεως ἀντιφάσκοντα, ὧν τὸ κυριώτερον ἦτον ἡ Πληρεξούσιος Ἀρχιςρατηγία, ἣν ἐζήτει ὁ Ὑψηλάντης, τὴν ὁποίαν μὲ τὸ νὰ μὴν ἐδέχοντο οἱ Γερουσιασταὶ, κατήντησαν τὰ μεταξὺ αὐτῶν εἰς ἀκμὴν ἀηδεστάτην, ὥςε τινὲς ςρατιῶται ἐρεθισθέντες ὥρμησαν μίαν τῶν ἡμερῶν ἐναντίον τῶν Γερουσιαστῶν, πλὴν ᾠκονομήθη τὸ πρᾶγμα, καὶ δὲν ἠκολούθησέ τι ἄτοπον. Ὁ δὲ Ὑψηλάντης παροξυνθεὶς ἐκ τῶν καθαπτικῶν λόγων τῶν Γερουσιαστῶν, οἵτινες τὸν ἐμήνυσαν νὰ φύγῃ ἀπὸ τὴν πατρίδα, ἀπεφάσισε νὰ μεταβῇ εἰς τὴν Καλαμάταν, ἐπὶ προσχήματι μὲν νὰ ἀναχωρήσῃ, ὁ δὲ σκοπός του ἦτον νὰ προσκαλέσῃ ἐκεῖ συνέλευσιν ἄλλων ὑποκειμένων, καὶ νὰ συγκροτηθῇ Σύστημα μὲ τὸν Διοργανισμὸν ὁποῦ ἐστοχάζετο συμφερώτερον· ὅθεν ἀνεχώρησεν ἐκεῖθεν καὶ ἔφθασεν εἰς τὸ Λεοντάρι. Ἀλλ' οἱ Γερουσιασταὶ, βλέποντες, ὅτι τὸ τοιοῦτον θέλει ἐπιφέρει κίνδυνον εἰς αὐτοὺς ἐκ μέρους τοῦ Λαοῦ, ἀπέςειλαν παρακαλοῦντες τὸν Ὑψηλάντην νὰ ἐπιςρέψῃ, ὅςις καὶ ἐπέςρεψεν εἰς τὰ Τρίκορφα, ὅπου ἦσαν ἐςρατοπεδευμένοι οἱ πολιορκοῦντες τὴν Τριπολιτζὰν Ἕλληνες. Οἱ δὲ Π. Πατρῶν καὶ Καλαβρυτινοὶ, καθ' ὁδὸν ὄντες, ἔμαθον τὰς εἰς τὰ Βέρβαινα ἔριδας· φθάσαντες δὲ εἰς Καλάβρυτα ἔλαβον καὶ γράμματα ἀπὸ μέρους τῶν Γερουσιαστῶν δικαιολογουμένων ἐναντίον τοῦ Ὑψηλάντη, ἐν οἷς παρεκάλουν τόντε Π. Πατρῶν καὶ ἕνα τῶν Προκρίτων Καλαβρυτινῶν νὰ ἐπανέλθῃ εἰς τὰ Τρίκορφα, διὰ νὰ παρευρίσκωνται μετὰ τοῦ Ὑψηλάντη. Ἔγραψε δὲ καὶ ὁ Ὑψηλάντης δικαιολογούμενος ἐναντίον τῶν Γερουσιαςῶν, καὶ παρακινῶν τὸν Π. Πατρῶν νὰ ἐπιςρέψῃ εἰς τὰ Τρίκορφα. Ὅθεν συσκεφθέντες εἰς τὰ Καλάβρυτα ἀπεφάσισαν, οἱ μὲν Πρόκριτοι

τῶν Ἐπαρχιῶν Καλαβρύτων, Πατρῶν, Γαστούνης καὶ Βοστίτζης, νὰ συνάξωσι τοὺς στρατιώτας τῶν ἐπαρχιῶν, καὶ νὰ ἀπέλθωσιν εἰς τὴν πολιορκίαν τῶν Πατρῶν· ὁ δὲ Π. Πατρῶν νὰ ἐπανέλθῃ εἰς τὰ Τρίκορφα, πρὸς τὸν ὁποῖον ἔδωκαν ἅπαντες ἔγγραφον πληρεξουσιότητος ἀπὸ μέρους τῶν εἰρημένων ἐπαρχιῶν.

Μετὰ δὲ τὴν φυγὴν τῶν Ἑλληνικῶν πλοίων ἐκ τοῦ Κορινθιακοῦ Κόλπου (32) καὶ τὴν εἴσοδον τῶν Δαλαίων εἰς Πάτρας, ἔμεινε λελυμένη σχεδὸν ἡ πολιορκία τῶν Πατρῶν, ἐπειδὴ ὁ μὲν Ἀνδρέας Ζαήμης μετὰ τῶν στρατιωτῶν του, μὴ δυνάμενος μὲ ὀλίγας δυνάμεις νὰ πλησιάσῃ ἐκεῖ, ἐφύλαττεν εἰς τὰ σύνορα τῆς ἐπαρχίας Καλαβρύτων, εἰς τὰ χωρία Δομίστινα, διὰ νὰ ἐμποδίσῃ ἐνδεχομένην τινὰ ἐκστρατείαν τῶν ἐχθρῶν κατὰ τῶν Καλαβρύτων· οἱ δὲ Πατραῖοι στρατιῶται μετὰ τοῦ Θάνου καὶ Νικολάου Λόντου εὑρίσκοντο εἰς τὰ χωρία Νεζερῶν καὶ εἰς τὸ Κούμανι· ὁ δὲ Ἀνδρέας Λόντος καὶ Γεώργιος Ῥυδόπουλος μὲ τοὺς ἐκ Βοστίτζης στρατιώτας καὶ μερικοὺς Πατραίους εὑρίσκοντο εἰς τὰ χωρία Σελᾶ καὶ εἰς τὸ Δερβένι (33). Εὐθὺς δὲ τότε τὰ Τουρκικὰ πλοῖα, τὰ εἰς τὴν Ναύπακτον, μετέβησαν εἰς τὴν Ζάκυνθον συνωδευμένα μὲ πέντε Ἀγγλικὰ πλοῖα, τὰ ὁποῖα ὑπῆγαν εἰς τὸ Γαλαξίδι τάχα, διὰ νὰ τοὺς παραγγείλουν νὰ μὴ τολμήσουν νὰ ἐνοχλήσουν Ἰονικὴν σημαίαν· ἀφοῦ δὲ ἐφωδιάσθησαν μὲ ὅλα τὰ ἀναγκαῖα εἰς τὴν Ζάκυνθον, ἐπέστρεψαν εἰς τὸν Κορινθιακὸν Κόλπον καὶ περιέπλεον ἐκεῖ.

Οἱ δὲ ἐν Πάτραις ἐχθροί, ἐλεύθεροι ὄντες, ἐξήρχοντο καθ' ἡμέραν σχεδόν, ποτὲ ἀπὸ τὸ Καστέλι εἰς τὰ ἐκεῖ πέριξ χωρία (34), ποτὲ ἀπὸ τὰς Πάτρας, καὶ ἐσύναζον τροφάς· δὲν ἐτόλμων ὅμως νὰ ἀπομακρυνθοῦν, φοβούμενοι, μήπως οἱ Ἕλληνες ἔχουν ἔνεδραν εἰς κανὲν μέρος. Τῇ δὲ 28 Ἰουνίου ἐξῆλθον μὲ παρατήρησιν πολλήν, καὶ μὴ εὑρόντες

ἀνθίστασιν ἐπροχώρησαν εἰς τὰ χωρία Βαλατοῦνα καὶ Μπαρδικῶστα, καὶ ἐκεῖθεν ἐστράφησαν εἰς τὸ Μοναστήριον Ὀμπλὸν καὶ τὸ κατεπυρπόλησαν. Τῇ δὲ 3 Ἰουλίῳ ἐξῆλθεν ὁ Ἰσοὺφ Πασᾶς μὲ 800 περίπου καὶ ἐπροχώρησεν ἕως εἰς τὸ Μετόχι τὸ Σπηλαιώτικον, ἔχων μαζή του καὶ δύω κανόνια τοῦ κάμπου· ὁ δὲ Σπηλαιώτης Καλόγηρος, ἐπιστάτης ἐκείνου τοῦ Μετοχείου, ἐκλείσθη μέσα εἰς τὸν πῦργον τοῦ χωρίου μὲ 40 περίπου στρατιώτας· ὅθεν περιεκύκλωσαν οἱ ἐχθροὶ τὸ χωρίον, καὶ ἄρχησαν νὰ πολεμῶν τὸν πῦργον μὲ τὰ κανόνια· διήρκεσεν ὁ πόλεμος ὥρας πολλάς· πλὴν οἱ κεκλεισμένοι ἀντεῖχον γενναίως, καὶ ἀντεπολέμων τοὺς ἐχθρούς· ἔφθασεν ἡ εἴδησις τοῦ πολέμου τούτου εἰς τὸ Μοναστήριον Φιλοκάλι καὶ χωρίον Ῥίολον, ὅπου ἦσαν ἐστρατοπεδευμένοι τινὲς στρατιῶται Γαστουναῖοι μετὰ τοῦ Κωνςαντίνου Πετιμεζᾶ, οἵτινες ἔτρεξαν εἰς βοήθειαν τῶν κεκλεισμένων· ἀλλ' οἱ ἐχθροὶ ἰδόντες αὐτοὺς μακρόθεν, ἐτράπησαν εἰς φυγὴν, καὶ ἐπανῆλθον εἰς Πάτρας ἄπρακτοι, φέροντες μεθ' ἑαυτῶν καὶ ὅσα πρόβατα καὶ ἄλλα εὗρον εἰς ἐκεῖνο τὸ μέρος· ἐφονεύθησαν δὲ ἐκ τῶν ἐχθρῶν ὑπὲρ τοὺς δέκα, ἐκ δὲ τῶν Ἑλλήνων οὐδείς.

Βλέποντες δὲ οἱ Πρόκριτοι τῶν ἐπαρχιῶν Καλαβρύτων, Πατρῶν καὶ Γαστούνης, ὅτι ἐκ τῆς μακρόθεν πολιορκίας μᾶλλον βλάβη προξενεῖται, ἢ ὄφελος, εἰς τοὺς Ἕλληνας, ἀπεφάσισαν νὰ πλησιάσουν καὶ νὰ κάμουν στενοτέραν τὴν πολιορκίαν· Καὶ οἱ μὲν Καλαβρυτινοὶ, ὅ,τε Ἀνδρέας Ζαΐμης, ὁ Παναγιωτάκης Φωτήλας καὶ ὁ Σωτῆρος Θεοχαρόπουλος νὰ καταλάβουν τὴν θέσιν τοῦ χωρίου Πριναροκάστρου· οἱ δὲ Πατραῖοι, ὅ,τε Θάνος καὶ Νικόλαος Λόντος, συνάμα καὶ ὁ Σωτῆρος Χαραλάμπη μετὰ τῶν Πετιμεζαίων, τὴν θέσιν τοῦ χωρίου Σαραβαλίου (35)· ὁ δὲ Γαστουναῖος Γιώργιος Σισίνης τὴν θέσιν τοῦ Μετοχείου

τοῦ Ὀμπλοῦ. Ὅθεν πρῶτοι ἔφθασαν εἰς τὸ Πριναρόκαστρον τῇ ιϛ΄ Ἰουλίου οἱ ἐκεῖ διωρισμένοι, καὶ αὐθημερὸν συνεκροτήθη πόλεμος ἐκεῖ, ἐπειδὴ τινὲς τῶν Ἑλλήνων, μὲ τὸ νὰ εἶδον ὀλίγους τῶν ἐχθρῶν εἰς τὰ ἄκρα τῆς πεδιάδος συνάζοντας καρπούς, ὥρμησαν ἐναντίον τους καὶ τοὺς κατεδίωξαν· οἱ δὲ ἐχθροὶ, ἰδόντες τοῦτο, ἐξῆλθον ὑπὲρ τοὺς χιλίους, καὶ ἐπλησίασαν εἰς τὸ μέρος τοῦ Πριναροκάστρου, ὅπου συνεκροτήθη ἡ μάχη καὶ διήρκεσεν ὥρας ἑπτά· ὥρμησαν πολλάκις οἱ ἐχθροὶ, πλὴν οἱ Ἕλληνες, σταθεροὶ εἰς τὰς θέσεις των, τοὺς ἀντώθησαν, καὶ τέλος πάντων τοὺς ἔτρεψαν εἰς φυγὴν, καὶ τοὺς κατεδίωξαν ἕως εἰς τὰς σταφίδας, καὶ ἐφόνευσαν 25 περίπου τῶν ἐχθρῶν· ἐκ δὲ τῶν Ἑλλήνων ἐπληγώθη ὁ Χρῆστος Καμανιανίτης, ὅστις ἐπολέμησεν ἀνδρείως εἰς ἐκείνην τὴν μάχην.

Μετὰ ταῦτα ἔφθασαν καὶ οἱ λοιποὶ εἰς τὰς θέσεις των καὶ ἐστρατοπέδευσαν. Τῇ δὲ 15 Ἰουλίου ἐξῆλθεν ὁ Ἰσοὺφ Πασᾶς πανστρατιᾷ μὲ τέσσαρα κανόνια, μὲ τζατήρια καὶ ἄλλας ἀποσκευὰς, καὶ ἐστρατοπέδευσεν εἰς τὸν ποταμὸν Λεύκαν ἄντικρυ τοῦ Σαραβαλίου, καὶ ἐτοποθέτησε τα κανόνια εἰς μίαν παλαιὰν Ἐκκλησίαν πλησίον τοῦ Σαραβαλίου· καὶ οἱ μὲν τῶν ἐχθρῶν ὥρμησαν ἐναντίον τούτου τοῦ χωρίου, μέρος δὲ ἐξ αὐτῶν προκατέλαβον τὸν Ῥιγανόκαμπον, διὰ νὰ ἐμποδίζωσι τὴν ἀπὸ μέρους τοῦ Πριναροκάστρου βοήθειαν τῶν Ἑλλήνων. Ἄρχησεν ὁ πόλεμος πεισματώδης εἰς τὸ Σαραβάλι, καὶ τοὺς περιεκύκλωσεν ἡ καβαλαρία τῶν ἐχθρῶν· πλὴν οἱ Ἕλληνες ἔμενον σταθεροὶ εἰς τὰς θέσεις των, καὶ ἀντέκρουον εἰς τοὺς ἐχθρούς· ἔτρεξαν εὐθὺς οἱ εἰς τὸ Πριναρόκαστρον Ἕλληνες, καὶ συνεκροτήθη ἄλλη μάχη εἰς τὸν Ῥιγανόκαμπον· ἐπλησίασαν δὲ καὶ οἱ Γαστουναῖοι, καὶ ἀπεκατέστη ἡ μάχη γενική· ἀλλ᾽ οἱ Ἕλληνες, πολεμοῦντες ἀνδρείως, ἔτρεψαν τέ-

λος πάντων τοὺς ἐχθροὺς εἰς φυγὴν, καὶ τοὺς κατεδίωξαν ἕως εἰς τὸν Λινὸν τοῦ Νικολάου Λόντου. Ἐφονεύθησαν εἰς αὐτὴν τὴν μάχην καὶ ἐπληγώθησαν πολλοὶ τῶν ἐχθρῶν, ἐκ δὲ τῶν Ἑλλήνων ὀλίγιστοι.

Ὁ δὲ Π. Πατρῶν ἐπανελθὼν εἰς τὰ Τρίκορφα, εὗρε μεγίστην ἀνωμαλίαν εἰς τὰ πράγματα καὶ τὴν Γερουσίαν διόλου διαλελυμένην, καὶ φερόμενον ἕκαστον, ὅπως ἔτυχεν. Ὅθεν συνωμίλησε μετὰ τοῦ Ὑψηλάντη, συνεννοήθη καὶ μετά τινων Προκρίτων Πελοποννησίων, καὶ ἀπεφάσισαν νὰ προσκαλέσουν ὅλους τοὺς Προκρίτους τῶν Ἐπαρχιῶν, διὰ νὰ ὀργανίσουν ἓν Πολιτικὸν Σύστημα, ἐπειδὴ ἔβλεπον, ὅτι καὶ χωρὶς τούτου καὶ τὸ ἐσωτερικὸν εἰς κακὸν ἔτρεχε, καὶ τὰ εὐνομούμενα Ἔθνη ἐκάλουν τὴν δικαίαν ταύτην κατὰ τοῦ τυράννου Ἐπανάςασιν λῃστρικὴν ἀποστασίαν· Ὅθεν ἔγραψαν ἐγκυκλίους ἐπιστολὰς πρὸς ἅπαντας.

Εἰς δὲ τὴν Μονεμβασίαν μεθ' ἡμέρας τινὰς, ἀφοῦ ἔφθασεν ὁ Καταχουζηνὸς, ἐσυμφώνησαν μὲ συνθήκας καὶ παρεδόθησαν οἱ πολιορκούμενοι περὶ τὰς ἀρχὰς τοῦ Ἰουλίου, καὶ ὑψώθη ἡ Ἑλληνικὴ Σημαία· καὶ μέρος μὲν ἐξ αὐτῶν τοὺς μετεβίβασαν εἰς τὴν Ἀσίαν, μέρος δὲ ἔμειναν θεληματικῶς ἐκεῖ. Ὁ δὲ Καταχουζηνὸς θέλων νὰ φυλαχθῇ τάξις εἰς τὰ πράγματα, ἐμπόδιζε τὴν διαρπαγὴν τῶν λαφύρων, καὶ ἐζήτει νὰ δοθῇ ἓν μέρος εἰς τοὺς στρατιώτας, καὶ ἓν μέρος εἰς τὸ Κοινὸν Ταμεῖον· ἀλλ' οἱ Μανιᾶται, οἵτινες τὰ δικαιοποιοῦνται ὅλα, ἀντέστησαν εἰς τὸν Καταχουζηνὸν, καὶ ἠγέρθη ἀμφισβήτησις μεταξὺ αὐτῶν, καὶ τέλος πάντων ὥρμησαν μίαν τῶν ἡμερῶν, καὶ κατεκυρίευσαν ὅλα τὰ λάφυρα καὶ τὸ Φρούριον· ὁ δὲ Καταχουζηνὸς ἔφυγεν ἐκεῖθεν καὶ μετέβη εἰς τὰς Πέτζας ἠγανακτισμένος.

Συγχρόνως τότε καὶ ὁ ἐχθρικὸς Στόλος ἔπλευσεν ἐναν-

τίον τῆς Σάμου, ἐπὶ σκοπῷ νὰ κάμῃ ἀπόβασιν ἐκεῖ ςρατευμάτων, καὶ νὰ κυριεύσῃ τὴν νῆσον· ὅθεν τὰ μὲν μεγάλα πλοῖα ἄραξαν εἰς τὸν λιμένα τῆς νήσου, δεκατρία δὲ Ἰμπρίκια μετέβησαν εἰς ἕνα παράλιον τῆς Ἀσίας Τζαλδὶ λεγόμενον, διὰ νὰ μεταβιβάσουν εἰς τὴν νῆσον τὰ ἐκεῖ εὑρισκόμενα ἕτοιμα ἐχθρικὰ στρατεύματα· ὁ δὲ Ἑλληνικὸς Στόλος, περιπλέων ἐκεῖ ἐπλησίασεν εἰς τὸ παράλιον τῆς Ἀσίας, καὶ εὐθὺς οἱ ἐχθροὶ ἄφησαν ἔρημα τὰ πλοῖα, καὶ κατέφυγον εἰς τὴν ξηράν· οἱ δὲ Ἕλληνες μὲ τὰ Μπουρλότα κατέκαυσαν καὶ τὰ δεκατρία Ἰμβρίκια. Τοῦτο μαθὼν ὁ Ναύαρχος τῶν ἐχθρικῶν πλοίων, ἀμέσως ἔφυγεν ἀπὸ τὴν Σάμον, φοβούμενος, μήπως πάθῃ τὸ ἴδιον, καὶ οἱ Ἕλληνες τοὺς κατεδίωξαν μέχρι τῆς Κῶου.

Ἔπνεε δὲ τὰ λοίσθια καὶ τὸ φρούριον τοῦ Νεοκάστρου, τὸ ὁποῖον μαθόντες οἱ ἐν Μοθώνῃ καὶ Κορώνῃ ἐχθροὶ ἀπεφάσισαν νὰ τοὺς προφθάσουν τροφὰς διὰ θαλάσσης· ἀλλ', ἐπειδὴ ἐδυσκολεύοντο, μὲ τὸ νὰ ἐπολιορκεῖτο τὸ Φρούριον τοῦτο ἀπὸ δύω Πετζιώτικα τοῦ Καπιτὰν Μπότσαρη, ἐμεθοδεύθησαν, διὰ νὰ ἀπατήσουν τοὺς Ἕλληνας, καὶ ὕψωσαν εἰς τὸ πλοῖόν τους οἱ ἐχθροὶ Σημαίαν Ἑλληνικήν· οἱ δὲ Πετζιῶται, μὴ ὑποθέτοντες τοιαύτην ἀπάτην, τοὺς ἄφησαν καὶ ἐπλησίασαν τῇ ά Ἰουλίου, καὶ ἀπροσέκτως ἐπορρησιάσθησαν εἰς αὐτούς, ὅτε οἱ ἐχθροὶ αἴφνης μὲ τὰ πυροβόλα ἐφόνευσαν δεκαεπτὰ ναύτας, οἱ δὲ Πετζιῶται ἀμέσως ὥρμησαν κατὰ τῶν ἐχθρῶν, ἐφόνευσάν τινας ἐξ αὐτῶν, καὶ ἐμπόδισαν τὸ ἐχθρικὸν πλοῖον νὰ προχωρήσῃ εἰς τὸ Νεόκαστρον, καὶ ἐπέστρεψεν ἄπρακτον. Μετὰ δὲ ὀλίγας ἡμέρας, ὑστερηθέντες διόλου τροφῶν οἱ πολιορκούμενοι εἰς τὸ Νεόκαστρον, παρέδωκαν τὸ Φρούριον μετὰ συνθηκῶν εἰς τοὺς πολιορκοῦντας Νεοκαστρίτας καὶ Ἀρκαδίους ὑπὸ τὴν ὁδηγίαν τοῦ Μοθώνης Γρηγορίου, εἴς τινας Μανιάτας, καὶ εἰς

τοὺς διὰ θαλάσσης πολιορκοῦντας Πετζιώτας, καὶ ὑψώθη ἡ Ἑλληνικὴ Σημαία. Περὶ δὲ λαφύρων εἶχον συμφωνήσει μεταξύ των οἱ πολιορκοῦντες νὰ τὰ κάμουν τριμοιρίαν, ἓν διὰ τὸ Κοινὸν Ταμεῖον, ἓν διὰ τοὺς πολιορκοῦντας διὰ ξηρᾶς, καὶ ἓν διὰ τοὺς θαλασσίους· πλὴν, ἀφοῦ εἰσῆλθον οἱ Ἕλληνες εἰς τὸ φρούριον, διὰ νὰ μὴν ἀκολουθήσῃ τι ἄτακτον, ἐκρίθη παρὰ τῶν ἐκεῖ Προκρίτων εὔλογον, καὶ ἔβαλον ὅλα τὰ λάφυρα μέσα εἰς τὸ πλοῖον τοῦ Μπόταση, διὰ νὰ τὰ μερίσουν ὕστερον ἡσύχως· ἀλλὰ τὰ πλοῖα συμπαραλαβόντα καὶ τὸν Μυθώνης καὶ τὸν Πρωτοσύγκελλον τοῦ Χριστιανουπόλεως Ἀμβρόσιον, ἔφυγον ἐκεῖθεν καὶ μετέβησαν εἰς ἕνα λιμένα τῆς Μάνης, ὅπου ἀνοίξαντες τὰ σεντούκια τῶν Τουρκῶν εὗρον μέσα πράγματα μηδαμινά. Τότε ἠγέρθη ἔρις μεταξὺ τῶν πολιορκητῶν καὶ οἱ μὲν στρατιῶται τῆς ξηρᾶς κατηγόρουν τὸν Μοθώνης καὶ Πρωτοσύγκελλον, ὅτι συμφωνήσαντες μετὰ τῶν θαλασσίων ἔκλεψαν ὅλα τὰ πολύτιμα πράγματα, καὶ τοὺς ἐφοβέριζον, καὶ μόλις ἐσώθησαν ἀπὸ τὰς χεῖρας τῶν Μανιατῶν· οἱ δὲ Μοθώνης καὶ Πρωτοσύγκελλος κατηγόρουν τοὺς θαλασσίους, ὅτι μόνοι ἐκεῖνοι τὰ ἔκλεψαν, καὶ τέλος πάντων οἱ τῆς ξηρᾶς στρατιῶται, καὶ μάλιστα οἱ Ἀρκάδιοι, ἔμειναν διόλου σχεδὸν ὑστερημένοι λαφύρων, ἐπειδὴ δὲν ἠθέλησαν νὰ λάβουν μηδὲ τὰ ὀλίγα ποῦ ἐφανερώθησαν (36).

Ἡ δὲ ἐν Πάτραις πολιορκία ἐξηκολούθει καὶ κατὰ τὴν κς' Ἰουλίου τινὲς τῶν Ἑλλήνων προχωρήσαντες εἰς τὴν πεδιάδα, ἔδωσαν αἰτίαν εἰς τοὺς λοιποὺς Ἕλληνας, καὶ εὐθὺς ὥρμησεν ὅλος ὁ Ἑλληνικὸς Στρατὸς πανταχόθεν καὶ κατέβησαν εἰς τὸν κάμπον· οἱ δὲ ἐχθροὶ, αἴφνης ἰδόντες μίαν τοιαύτην ὁρμὴν, ἐξεπλάγησαν, καὶ ὑποπτεύσαντες, μήπως οἱ Ἕλληνες ὁρμήσωσι μέσα εἰς τὴν πόλιν, κατέλαβον τὰ ἄκρα τῆς πόλεως διὰ νὰ ἀν-

τιπαραταχθῶσιν· ἀλλὰ βλέποντες, ὅτι δὲν προχωροῦν οἱ Ἕλληνες, ἀνέβησαν οἱ ἐχθροὶ, περὶ τὰς 10 ὥρας τῆς ἡμέρας, εἰς τὸ Μοναστήριον Γηροκομεῖον, καὶ ἐκεῖ συνεκροτήθη ἡ μάχη ἕως τὰς δύω ὥρας τῆς νυκτὸς, ὅτε οἱ ἐχθροὶ ἐτράπησαν εἰς φυγὴν, ἀφοῦ ἐφονεύθησαν καὶ ἐπληγώθησάν τινες ἐξ αὐτῶν. Καὶ, ἐπειδὴ οἱ Ἕλληνες διὰ τὴν ἔλλειψιν τῶν ἀναγκαίων δὲν ἐδύναντο νὰ μείνωσιν εἰς ἐκείνην τὴν θέσιν τοῦ Γηροκομείου, τὴν κατέλαβον οἱ ἐχθροὶ μετ' ὀλίγας ἡμέρας, καὶ εἶχον φρουρὰν ἐκεῖ.

Ὁ δὲ Ἀλέξανδρος Μαυροκορδάτος, ὅστις κατὰ τὴν κα' Ἰουλίου εἶχε φθάσει εἰς τὸ Μεσολόγγι μὲ μερικὰ ἐφόδια πολεμικὰ καὶ μερικὰ τουφέκια, προσκληθεὶς ἀπὸ τοὺς Πελοποννησίους μετέβη εἰς τὸ στρατόπεδον τῶν Πατρῶν, τῇ λα' τοῦ αὐτοῦ, μὲ τὸ πλοῖον ὅπου εἶχε ναυλωμένον, ἀφοῦ ἐξεφόρτωσεν εἰς τὸ Μεσολόγγι ὅλα τὰ ἐφόδια· ἔφερε δὲ μεθ' ἑαυτοῦ καὶ τὸν Κ. Θεόδωρον Γρίβαν μὲ ἑκατὸν στρατιώτας. Τῇ δὲ α' Αὐγούστου, ὄντων ἐστρατοπεδευμένων τῶν Ἑλλήνων εἰς τὸ χωρίον Ἐγλυκάδα, ἐσυμφώνησαν ὁ Καπιτὰν Παναγιώτης Καραντζᾶς μετὰ τοῦ Κ. Γρίβα νὰ ὑπάγουν διὰ νυκτὸς νὰ κτυπήσουν τὴν ἐν τῷ Γηροκομείῳ ἐχθρικὴν φρουράν· ὅθεν περὶ τὸ μεσονύκτιον ἔφθασαν ἐκεῖ καὶ ἄρχησαν νὰ πολεμοῦν τοὺς ἐχθρούς· ἔλαβον εἴδησιν οἱ ἐν Πάτραις ἐχθροὶ, καὶ, ἕως νὰ ἐξημερώσῃ ἡ β' τοῦ Αὐγούστου, ἐξῆλθον ἅπαντες, καὶ κατέλαβον τὰς περὶ τὸ Γηροκομεῖον θέσεις· ὁμοίως καὶ οἱ Ἕλληνες ὥρμησαν ἅπαντες πρὸς ἐκεῖνο τὸ μέρος, καὶ ἀπὸ πρωΐας συνεκροτήθη γενικὴ μάχη, ἥτις διήρκεσεν ἕως τὸ ἑσπέρας· ἐπολέμησαν ἑκατέρωθεν μὲ πεῖσμα, ἀλλὰ τέλος πάντων οἱ Ἕλληνες ἐβίασαν τοὺς ἐχθροὺς νὰ τραπῶσιν εἰς φυγὴν ἄτακτον, καὶ τοὺς κατεδίωξαν ἕως εἰς τὰς ἄκρας τῆς πόλεως τὰ Κανδριάνικα. Ἐφονεύθησαν εἰς ταύτην τὴν μάχην ἐκ μὲν τῶν ἐχθρῶν ὑπὲρ τοὺς 100, ἐκ δὲ

τῶν Ἑλλήνων 20, καί τινες ἐπληγώθησαν, μετὰ τῶν ὁποίων καὶ ὁ Μπενιζέλος Καλαβρυτινὸς, ὅστις εἰς αὐτὴν τὴν μάχην ἔδειξεν ἀνδρείαν ἀξιέπαινον.

Μετὰ δὲ τὴν μάχην ταύτην οἱ μὲν Ἕλληνες ἐστρατοπέδευσαν εἰς τὸ χωρίον Ῥωμανοῦ, καὶ εἰς τὸν Λινὸν τοῦ Χουσεΐναγα, καὶ εἰς τοὺς πέριξ λόφους· οἱ δὲ ἐχθροὶ ἑτοιμάσθησαν ἅπαντες καὶ ἐξῆλθον τῇ ς' Αὐγούστου ὑπὸ τὴν ὁδηγίαν τοῦ Ἰσοὺφ Πασᾶ μὲ μίαν βομβάρδα καὶ τέσσαρα κανόνια μεγάλα καὶ ἐστρατοπέδευσαν περὶ τὸ Γηροκομεῖον (37), μὲ ἀπόφασιν νὰ μείνωσιν ἐκεῖ πολεμοῦντες, ἕως ὅτου νὰ διώξωσι τοὺς Ἕλληνας ἀπὸ ἐκείνας τὰς θέσεις· ὅθεν ἄρχησεν ὁ πόλεμος, καὶ ἐπροσπάθουν οἱ ἐχθροὶ νὰ ἐκφοβίσωσι τοὺς Ἕλληνας μὲ τὰς βόμβας καὶ κανόνια, καὶ νὰ τοὺς εὐγάλουν ἀπὸ τὰς θέσεις των, καὶ διὰ τοῦτο ἀδιακόπως ἐβομβαρδάριζον τὸν Λινὸν τοῦ Χουσεΐναγα, εἰς τὸν ὁποῖον ἦτον ὁ Κ. Καραντζᾶς (38)· πλὴν οἱ Ἕλληνες ἔμενον σταθεροὶ εἰς τὰς θέσεις των· ὥρμησαν πολλάκις οἱ ἐχθροὶ, καὶ μάλιστα ἡ καββαλαρία τους, πλὴν τοὺς ἐπρόσμενον ἀνδρείως οἱ Ἕλληνες, καὶ τοὺς ἀντώθησαν· ἐδοκίμασαν πολυτρόπως νὰ ἐκτοπίσωσι τοὺς Ἕλληνας, πλὴν δὲν ἐδυνήθησαν. Διήρκεσεν ὁ πόλεμος τρία ἡμερόνυκτα, καὶ καθ' ἡμέραν ἐφονεύοντο ἱκανοὶ τῶν ἐχθρῶν· καὶ τέλος πάντων βλέποντες τὴν τῶν Ἑλλήνων ἀνδρείαν, καὶ ἀπελπισθέντες ἀπὸ τὸ νὰ κατορθώσωσι τὸν σκοπόν τους ὀπισθώρμησαν κατῃσχυμένοι, καὶ ἐμβῆκαν εἰς τὸ φρούριον, παραιτήσαντες καὶ τὴν θέσιν τοῦ Γηροκομείου, τὴν ὁποίαν κατέλαβον οἱ Ἕλληνες. Ἠρίστευσε δὲ εἰς τοῦτον τὸν πόλεμον ὁ Κ. Καραντζᾶς.

Μὴ ὄντες δὲ καὶ διὰ θαλάσσης πολιορκημένοι οἱ ἐχθροὶ, δὲν ἐδοκίμαζον στενοχωρίαν ἀπὸ τροφὰς, μάλιστα μὲ τὸ νὰ μὴν ἦτον γνωρισμένη ἀπὸ καμμίαν Διοίκησιν ἡ διὰ θαλάσσης πολιορκία τῶν Ἑλλήνων, καὶ ἐὰν τυχὸν ἐμποδίζετο κανένα ἐμπορικὸν πλοῖον μὲ σημαίαν ὁποιασδήποτε

Δυνάμεως, ὅπου ἐπήγαινεν εἰς τὰ πολιορκούμενα φρούρια μὲ τροφάς, ἡ Δύναμις ἐκείνη ὑπερασπίζετο τὴν Σημαίαν της, καὶ τὴν ἤθελεν ἐλευθέραν καὶ ἀνεμπόδιςον νὰ ὑπάγῃ, ὅπου θέλει. Καθὼς συνέβη καὶ τότε συγχρόνως νὰ ἐμποδισθῇ ἀπὸ τὸ πλοῖον, μὲ τὸ ὁποῖον ἦλθεν ὁ Μαυροκορδάτος, ἓν πλοῖον μὲ Ἀουςριακὴν σημαίαν, τὸ ὁποῖον διευθύνετο εἰς Πάτρας· ἀλλ' αὐθημερὸν ἐφάνησαν μία Φεργάδα καὶ μία Γολέττα Ἀυςριακά, τὰ ὁποῖα συνώδευσαν τὸ ἐμπορικόν, καὶ τὸ ἔμβασαν εἰς Πάτρας μὲ τὰς τροφάς.

Συγχρόνως τότε εἰς τὰς ζ' ἔφθασε καὶ ὁ Πρίγκιψ Κωνσταντῖνος Καρατζᾶς εἰς τὸ Μεσολόγγι, ὅςις πρὸ ἡμερῶν τινῶν εἶχε φθάσει εἰς τὸ Νεόκαστρον, ἀλλὰ δυσαρεςηθεὶς τὸ νὰ ἐξέλθῃ ἐκεῖ, συμπαρέλαβε καὶ τὸν Νέγρην Θεόδωρον, ἰδιατρίβοντα ἐκεῖ, καὶ μετέβησαν εἰς τὸ Μεσολόγγι νὰ ἑνωθῶσι μετὰ τοῦ Μαυροκορδάτυ. Ἔφερε δὲ καὶ ὁ Καρατζᾶς μέρος πολεμικῆς ὕλης, καὶ μερικὰ τυφέκια. Μεθ' ἡμέρας δέ τινας ἔφθασε καὶ ὁ Ἄγγλος Γόρδων εἰς τὰ Τρίκορφα, καὶ ἔφερε τέσσαρα κανόνια τοῦ κάμπου, μέρος μολύβδυ καὶ 250 τουφέκια. Εἰς δὲ τὴν πολιορκίαν τῆς Τριπολιτζᾶς ἐγίνοντο συνεχεῖς ἀκροβολισμοί, ὅταν οἱ ἐχθροὶ ἐπλησίαζον πρὸς τὸ μέρος τῦ ςρατοπέδυ τῶν Ἑλλήνων· εἰς δὲ τὸν κάμπον ἐλευθέρως ἐξήρχοντο καθ' ἡμέραν σχεδὸν ἔφιπποι καὶ πεζοί, ἔχοντες μεθ' ἑαυτῶν γυναῖκας καὶ παιδία καὶ φορτηγὰ ζῶα, διὰ νὰ συνάξωσί τι βρώσιμον· πλὴν οἱ Ἕλληνες δὲν ἐδύναντο εἰς τὸν κάμπον νὰ τὺς βλάψωσι, διὰ νὰ τὺς περιορίσωσιν ὁπωσοῦν· ὅμως ἔσκαψαν δύω Γράνας εἰς ἀρκετὸν μῆκος, μίαν πρὸς τὸ μέρος τῆς θέσεως τῦ Στενῦ, καὶ μίαν πρὸς τὸ μέρος τῦ Κάψα, ὅπυ οἱ Ἕλληνες ἱστάμενοι ἐμπόδιζον τὺς ἐχθρὺς ἀπὸ τὸ νὰ ἐκτείνωνται περαιτέρω εἰς τὴν πεδιάδα. Μίαν δὲ νύκτα ἐξῆλθεν ὁ Κεχαγιᾶς πανςρατιᾷ πρὸς τὸ μέρος τοῦ Κάψα, καὶ διαβὰς τὴν Γράναν ἔφθασε πλησίον τοῦ χωρίυ Λοῦκα· ἐκεῖ εὗρέ τινας ςρατιώτας τῦ Κ. Δαγρὲ κοιμωμένυς, καὶ ἐφόνευσέ τινας

ἐξ αὐτῶν, οἱ δὲ λοιποὶ ἔφυγον· ἐμβῆκε δὲ εἰς τὸ χωρίον, καὶ ἐφόνευσεν ἕνα Ἱερέα καί τινας ἄλλες ἀδυνάτους εὑρισκομένες ἐκεῖ· ἐσύναξε δὲ, ὅσους καρποὺς εὗρε καὶ δεμάτια, καὶ τὰ ἐφόρτωσαν καὶ ἐπέστρεψαν. Ἔλαβον δὲ τὴν εἴδησιν ἐγκαίρως οἱ Ἕλληνες, καὶ ἀμέσως ὥρμησαν οἱ στρατιῶται Καρυτηνοὶ μετὰ τοῦ Κωλοκοτρώνη καὶ ἄλλοι τινὲς ἐκ τῶν ἄλλων στρατοπέδων, καὶ προλαβόντες ἐπίασαν τὴν Γράναν· ἐρχομένων δὲ τῶν ἐχθρῶν νὰ περάσουν ἐκεῖθεν, συνεκροτήθη πόλεμος φρικτός· καὶ, ἐπειδὴ ἄλλοθεν δὲν ἐδύναντο νὰ περάσουν, μὲ τὸ νὰ εἶχον ὅλα τους τὰ ἄλογα μαζῆ, ὥρμησαν εἰς τὴν Γράναν πολλάκις, καὶ οἱ Ἕλληνες ἐφόνευον ἐξ αὐτῶν, ὥστε τέλος πάντων ἔμειναν ἐκεῖ φονευμένοι ὑπὲρ τοὺς διακοσίους· οἱ δὲ λοιποὶ, ἀφ' οὗ ἄφησαν πλῆθος φορτηγῶν ζώων ἐκεῖ, ἐπέστρεψαν εἰς τὴν Τριπολιτζὰν κατησχυμένοι· μόλις διεσώθη καὶ ὁ Κεχαγιᾶς ἐκ τοῦ κινδύνυ τούτου. Καὶ πολεμικῶς μὲν τὰ πράγματα, ἀγκαλὰ καὶ ἄτακτα, ἐπροχώρουν καλῶς· σύστασις δὲ πολιτικὴ οὐδεμία ὑπῆρχε, οὐδὲ κοινῶς οὐδὲ κατὰ μέρος. Ὅθεν ἔγραψαν καὶ ἐκ δευτέρου ἐκ Τρικόρφων πρὸς τοὺς Προκρίτους τῆς Πελοποννήσου καὶ τῶν Νήσων, νὰ συνέλθωσι· καὶ ἄρχησαν νὰ ἔρχωταί τινες ἐξ αὐτῶν.

Ἐν τοσούτῳ ἦλθε καὶ ὁ Μαυροκορδάτος εἰς τὰ Τρίκορφα, ὁ δὲ Κωνσταντῖνος Καρατζᾶς μετὰ τῶν ὑπαλλήλων του ἔμεινεν εἰς τὴν Βυτίναν. Μετέβησαν δὲ καὶ ἐκ τῶν νήσων Ὕδρας καὶ Πετζῶν Πληρεξούσιοι εἰς τὸ Ἄστρος, καὶ ἐκεῖθεν ἔγραψαν πρὸς τοὺς εἰς Τρίκορφα Προκρίτους, ὅτι θέλει ἀνέβουν εἰς τὸ χωρίον Ἅγιον Ἰωάννην, ὅπου ἐπάναγκες νὰ συναχθῶσι καὶ οἱ λοιποὶ εἰς διάστημα ὀλίγων ἡμερῶν, διὰ νὰ συνομιλήσωσιν. Ἀλλ', ἐπειδὴ οἱ λοιποὶ Πρόκριτοι τῆς Πελοποννήσου δὲν ἦσαν συνηγμένοι, τοὺς ἀπεκρίθησαν, ὅτι πρέπει νὰ μεταβῶσιν εἰς τὰ Τρίκορφα, καὶ ἐκεῖ νὰ περιμείνωσι καὶ τῶν λοιπῶν τὴν συνά-

θροισιν· ἐκεῖνοι ὅμως ἀποφασιστικῶς ἀπεκρίθησαν, ὅτι μήτε νὰ προχωρήσωσι δύνανται, μήτε νὰ περιμείνωσιν, ἀλλὰ νὰ διορισθῶσι δύω ἄνθρωποι Πληρεξούσιοι να ὑπάγουν νὰ συνομιλήσωσι. Προὐβλήθη λοιπὸν εἴς τινας τῶν Προκρίτων Πελοποννησίων νὰ μεταβῶσιν ἐκεῖ· ἀλλ' ἐπειδὴ ἐδυσχολεύοντο, ἀνέλαβεν εὐχαρίστως ὁ Μαυροκορδάτος τὴν εἰς τὰ ἐκεῖ μετάβασίν του, ἐπειδὴ πρώτην φορὰν ἔμελλε νὰ γνωρισθῇ, καὶ νὰ σχετισθῇ μετὰ τῶν Νησιωτῶν, καὶ διωρίσθη μετὰ τῦ Νεοφύτυ Βάμβα καὶ Νικολάυ Δεληγιαννόπυλυ, νὰ ὑπάγωσιν ὡς ἁπλῶς ἀπεσταλμένοι, νὰ ἀκούσωσι τὰ προβλήματα τῶν Νησιωτῶν, τὰ ὁποῖα ἀπέβλεπον εἰς τὸ νὰ οἰκονομηθῶσι χρήματα ἐκ τῆς Πελοποννήσου, καὶ νὰ σαλθῶσι, διὰ νὰ ἑτοιμάσωσι τὰ πλοῖά των καὶ νὰ ἀντιπαραταχθῶσιν εἰς τὸν ἐχθρικὸν Στόλον, περὶ τοῦ ὁποίου εἶχον εἴδησιν, ὅτι ἐπλησίασε, καὶ ὅτι ἐξ ἀνάγκης ἕνεκα τούτου αὐτοὶ βιάζονται νὰ ἐπιστρέψυν εἰς τὰς νήσους των, καὶ κατόπιν, γενομένης κοινῆς Συνελεύσεως, θέλει ἐπανέλθυν.

Ἡ δὲ εἴδησις τῆς ἐλεύσεως τοῦ Ὑψηλάντου ἀφ' οὗ διεδόθη εἰς ὅλα τὰ μέρη, ἔτρεχον πανταχόθεν καὶ ἤρχοντο εἰς τὰ Τρίκορφα ζητοῦντες ἕκαστος συνδρομὴν, εἰς ὅ,τι ἐχρειάζετο· οἱ μὲν ἐζήτουν στρατεύματα, οἱ δὲ πολεμικὰς ὕλας, οἱ δὲ κανόνια, οἱ δὲ τουφέκια, οἱ δὲ σπαθιὰ, νομίζοντες ἴσως, ὅτι ἐκ τῶν τοιούτων ἔφερε πλῆθος ὁ Ὑψηλάντης νὰ τὰ διανέμῃ δωρεάν. Τότε ἦλθον ἐκ τῆς Ἀνατολικῆς Ἑλλάδος ὁ Ταλαντίου καί τινες Λεβαδεῖται καὶ Σαλωνῖται ζητοῦντες στρατεύματα καὶ ἐφόδια πολεμικὰ, διὰ νὰ ἐλευθερώσωσιν ἐκ τῶν ἐχθρῶν τὴν Βοιωτίαν. Τότε ἦλθον Κρῆται ζητοῦντες κανόνια, καὶ τουφέκια, καὶ πολεμικὰς ὕλας. Τότε ὁ Καρύστου ζητῶν στρατεύματα καὶ τὰ λοιπὰ ἀναγκαῖα, διὰ νὰ ὑποτάξουν τὸν Κάρυστον. Τότε οἱ Ἁγιορεῖται ζητοῦντες τροφὰς καὶ πολεμικὰ ἐφόδια· πλὴν πόθεν νὰ τοὺς δοθῶσιν, ἐνῷ καὶ ἡ Πελοπόννησος ὑστερεῖτο τῶν τοιούτων;

Εἰς δὲ τὴν Ἀνατολικὴν Ἑλλάδα ἐπλησίασαν καὶ ἄλλαι ἐχθρικαὶ δυνάμεις ὑπὸ τὴν ὁδηγίαν τοῦ Μπαϊρὰμ Πασᾶ, ὅστις, ἐπειδὴ ἔμελλε νὰ εἰσβάλῃ ἐντὸς τῶν Θερμοπυλῶν, ἀπέστειλε τῇ 23 Αὐγούστου τριακοσίους ἱππεῖς νὰ παρατηρήσουν τὰ στενὰ τῆς Φουντάνας, ἐὰν ἦναι ἐλεύθερα· οἱ δὲ ἐκεῖ εὑρισκόμενοι Ἕλληνες τοὺς ἐκτύπησαν, καὶ ἐφόνευσαν τοὺς περισσοτέρους ἐξ αὐτῶν· οἱ δὲ λοιποὶ ἐπέστρεψαν, καὶ ἔδοσαν τὴν εἴδησιν εἰς τὸν Πασᾶν, ὅστις καταφρονήσας τὴν ὀλιγότητα τῶν Ἑλλήνων, ἀπεφάσισε νὰ προχωρήσῃ πανστρατιᾷ, καὶ νὰ βιάσῃ τοὺς Ἕλληνας νὰ παραχωρήσουν, διὰ νὰ διέλθῃ ἐκεῖνα τὰ στενά. Τῇ 25 λοιπὸν ἐκίνησε μὲ τέσσαρας χιλιάδας περίπου στρατιώτας, καὶ ἐπλησίασεν εἰς τὰ στενά, καὶ ὥρμησαν οἱ ἐχθροὶ εἰς τὰ ταμπούρια τῶν Ἑλλήνων· οἱ δὲ Ἕλληνες 800 περίπου τὸν ἀριθμὸν, ὁδηγούμενοι ἀπὸ τὸν Κ. Ὀδυσσέα (39) καὶ Καπιτὰν Γκοῦραν, ἀντέστησαν γενναίως, καὶ μετὰ τριῶν ὡρῶν πεισματώδη μάχην ἐτράπησαν εἰς φυγὴν οἱ ἐχθροί· οἱ δὲ Ἕλληνες ξιφήρεις τοὺς κατεδίωκον καὶ ἐφόνευον ἐξ αὐτῶν, καὶ τόσον ἐβίασαν τοὺς ἐχθροὺς, ὥστε ἄφησαν ὅλας των τὰς ἀποσκευὰς καὶ ὅλα τὰ φορτηγὰ ζῶα, καὶ ἀτάκτως διεσπάρησαν εἰς τὰ δάση. Ἐκυρίευσαν οἱ Ἕλληνες 400 ἁμάξια μὲ τροφὰς, πλῆθος ἀλόγων, πλῆθος βοῶν, τὰ κανόνιά τους, τὰ μπαϊράκια, καὶ τουμπελέκιά τους, καὶ πολλὰς ἄλλας ἀποσκευὰς, ἐφόνευσαν 750 περίπου, καὶ ἔλαβον αἰχμαλώτους 250. Ὁ δὲ Μπαϊρὰμ Πασᾶς μὲ ὀλίγους διεσώθη εἰς τὸ Ζητοῦνι, ὅπου διεσώθησαν ὕστερον καὶ οἱ λοιποὶ διεσπαρμένοι εἰς τὰ δάση. Εἰς αὐτὴν τὴν μάχην ἔδειξεν ἡρωϊκὴν ἀνδρείαν ὁ Καπιτὰν Γκοῦρας, ὅστις μὲ τὸ ξίφος διέσπειρε τὴν φρίκην καὶ τὸν ὄλεθρον εἰς τοὺς ἐχθρούς.

Οἱ δὲ Πρόκριτοι τῶν ἐπαρχιῶν τῆς Πελοποννήσου συνήχθησαν ἅπαντες εἰς τὸ χωρίον Ζαράκωβαν, ὅπου ἀπε-

φασισθῇ ὁ τόπος τῆς Συνελεύσεως, μὲ τὸ νὰ ἤθελον ὅ,τε Ὑψηλάντης καὶ οἱ Καπιταναῖοι νὰ γίνῃ πλησίον τους. Ἐπροσκάλεσαν δὲ εἰς τὴν Συνέλευσιν καὶ τὸν Ἀλέξ. Μαυροκορδάτον καὶ τὸν Κωνς. Καρατζᾶν· πλὴν ὁ Μαυροκορδάτος, βλέπων τὴν τῶν πραγμάτων ἀνωμαλίαν, καὶ ὅτι ἦτον ἀδύνατον νὰ λάβῃ τότε τὴν ὑπεροχὴν ἀπὸ τὸν Ὑψηλάντην, συνεφώνησε μετὰ τῶν Ἀπεςαλμένων παρὰ τῆς Ἀνατολικῆς Ἑλλάδος νὰ μεταβῇ ἐκεῖ, διὰ νὰ διοργανίσῃ καὶ νὰ ὁδηγήσῃ τὰ πράγματα· καὶ, διὰ νὰ εὐκολυνθῇ εἰς τὸν σκοπόν τυ, ἔλαβε γράμμα Πληρεξυσιότητος παρὰ τοῦ Ὑψηλάντυ, πρὸς τὸν ὁποῖον ἤκμαζεν ἔτι τότε ἡ κοινὴ τῦ Λαοῦ ὑπόληψις. Συμπαρέλαβε δὲ καὶ τὸν Ἀλέξανδρον Κατακυζηνὸν δυσαρεςημένον ὄντα ἀπὸ τὸν Ὑψηλάντην, καὶ ἀνεχώρησεν ἀπὸ τὰ Τρίκορφα τῇ 28 Αὐγούςου, καὶ μετὰ τοῦ Κωνςαντίνυ Καρατζᾶ διευθύνθησαν διὰ τὴν Δυτικὴν Ἑλλάδα. Μαθοῦσα δὲ ἡ Συνέλευσις τὴν ἀναχώρησίν των, ἔστειλε κατόπιν τὸν Ἀναστάσιον Δόντον καὶ τὸν Χαραλάμπην Περοῦκαν μὲ γράμμα πρὸς αὐτοὺς, διὰ νὰ ἐπιστρέψουν εἰς τὴν συνέλευσιν· πλὴν ἐκεῖνοι δὲν ἠθέλησαν, ἀλλ' ἀπεκρίθησαν, ὅτι πηγαίνουν νὰ βάλουν εἰς τάξιν τὰ τῆς Ῥούμελης πράγματα, καὶ ἔπειτα, ὅταν ἀποφασισθῇ Γενικὴ τῆς Ἑλλάδος Συνέλευσις, θέλει ἐπανέλθυν.

Συσκεφθέντων δὲ τῶν Μελῶν τῆς Συνελεύσεως περὶ ἑνὸς συστήματος ἀναλόγου μὲ τὴν κατάστασιν τῶν πραγμάτων, ἐσχεδιάσθη εἰς Ὀργανισμὸς τῆς τοπικῆς Διοικήσεως τῆς Πελοποννήσου, καὶ ἐνεκρίθη παρὰ πάντων. Ἔγινε δὲ ἐκλογὴ καὶ τῶν Μελῶν διὰ τὴν Ἐθνικὴν Βουλὴν, καὶ μετὰ τῶν ἐντοπίων ἐκλέχθησαν ὡς Μέλη τῆς Βουλῆς, Παραστατικὰ τῆς Πελοποννήσου, καὶ ὁ Ὑψηλάντης, ὁ Καρατζᾶς, καὶ ὁ Μαυροκορδάτος, καὶ ἐςάλησαν πρὸς αὐτὰς ἔγγραφα· ἀλλ', ἐπειδὴ τὰ τοιαῦτα ἔπρεπε νὰ ἐγκριθῶσι καὶ παρὰ τοῦ Ὑψηλάντη καὶ τῶν Καπιταναίων, ἀ-

πεφασίσθη νὰ ὑπάγῃ ὁ Π. Πατρῶν εἰς τὰ Τρίκορφα μὲ τὸ σχέδιον τοῦ Ὀργανισμοῦ νὰ τὸ παῤῥησιάσῃ εἰς αὐτοὺς, καὶ, ἂν τὸ ἐγκρίνωσι, νὰ ὑπογραφῇ κατὰ τὴν τάξιν. Πλὴν ὁ Ὑψηλάντης, ὁδηγούμενος ἀπὸ τοὺς περὶ αὐτὸν καὶ μερικοὺς Καπιταναίους, ἐπρόβαλεν, ὅτι τὰ Μέλη τῆς Συνελεύσεως δὲν ἔχουσι γράμματα Πληρεξουσιότητος ἀπὸ τὰς Ἐπαρχίας· καὶ ὅτι τὰ μὲν λοιπὰ κεφάλαια τοῦ Διοργανισμοῦ δέχεται, τὰ δὲ περὶ Στρατιωτικοῦ οὐδόλως, ἀλλὰ θέλει νὰ ὑπογραφῇ Πληρεξούσιος Ἀρχιστράτηγος, χωρὶς νὰ ἔχουσιν οἱ λοιποὶ Πρόκριτοι ἐπιῤῥοήν τινα. Ἀλλ' ὁ Π. Πατρῶν περὶ μὲν τῶν γραμμάτων τῆς Πληρεξουσιότητος τὸν ἐπληροφόρησεν, ὅτι δὲν εἶναι καμμία δυσκολία, ἐπειδὴ ἀμέσως, ὁποῦ τὰ ζητήσωσιν οἱ Πρόκριτοι, τὰ λαμβάνουν· περὶ δὲ τῆς Πληρεξουσίου Ἀρχιστρατηγίας ὁποῦ ἐζήτει, καλῶς γινώσκων, ὅτι ἦτον ἀδύνατον νὰ τὸ δεχθῶσιν οἱ Πρόκριτοι διὰ τὰς ὑποψίας των, καὶ ὅτι ἡ ἐπιμονὴ τοῦ Ὑψηλάντη κατὰ τοῦτο θέλει γεννήσει νέας ταραχὰς, τὸν παρεκίνει νὰ συγκατατεθῇ εἰς τὴν κοινὴν ἀπόφασιν, καὶ να μὴ γίνῃ αἴτιος διαλύσεως τῆς Συνελεύσεως καὶ ἀναςροφῆς τοῦ Συςήματος· πλὴν δὲν ἐδυνήθη νὰ τὸν πείσῃ, καὶ ἐπέςρεψεν ἄπρακτος. Ὅθεν οἱ Πρόκριτοι τῶν ἐπαρχιῶν, οἵτινες εἶχον μάθῃ τότε καὶ τὴν καταςροφὴν τῆς ἐκςρατείας τοῦ Ἀλεξ. Ὑψηλάντη, καὶ τὴν φυγήν του εἰς τὴν ἐπικράτειαν τῆς Αὐστρίας δυσαρεστηθέντες ἀπεφάσισαν νὰ ἀναχωρήσουν, καὶ νὰ ἐνδυναμώσῃ ἕκαστος τὸ στρατιωτικόν του. Παρεκίνησαν δὲ τόν τε Π. Πατρῶν, τὸν Πετρόμπεην, τὸν Σωτήριον Χαραλάμπην, τὸν Ἀναγνώστην Δελιγιαννόπουλον καὶ τὸν Κρεββατᾶν, διὰ νὰ μείνωσιν ἐκεῖ καὶ νὰ ἐξακολουθῶσι τὸ σύστημα τῆς ἐν Καλτετζιαῖς γενομένης Γερουσίας, καὶ νὰ συνιστῶσι μίαν Προσωρινὴν Διοίκησιν μέχρι τῆς πτώσεως τῆς Τριπολιτζᾶς, τὸ ὁποῖον ἐφάνη δεκτὸν καὶ εἰς τοὺς Καπιταναίους, καὶ ἔδοσαν ἐγγράφως τὴν περὶ τούτου γνώμην τους.

Ἐξηκολούθουν λοιπὸν οἱ εἰρημένοι νὰ κυβερνῶσι τὰ κοινὰ πράγματα συμφώνως μετὰ τοῦ Ὑψηλάντη, ὅσον ἡ περίςασις τοὺς ἐσυγχώρει. Ἀλλὰ ἡ ἔλλειψις τῶν ἀναγκαίων, ὅσα γενικὴ, ἐπέφερε δυσαρέσκειαν εἰς τοὺς ἐρχομένυς ἐκεῖ χάριν συνδρομῆς καὶ βοηθείας, ἐπειδὴ δὲν εἶχον, πόθεν νὰ τοὺς συνδράμωσι, καὶ διὰ τοῦτο ἔφυγον οἱ Ῥουμελιῶται δυσάρεστοι, ὁμοίως οἱ Κρῆται, ὁμοίως καὶ ὅλοι οἱ λοιποί. Οἱ δὲ Ἁγιορεῖται, οἵτινες ἐπροφασίζοντο, ὅτι δὲν εἶχον χρήματα, καὶ ἐζήτουν δωρεὰν τροφὰς ἀπὸ τὴν Πελοπόννησον, δὲν ἐπρόφθασαν νὰ ἐπιστρέψουν, καὶ οἱ ἐχθροὶ ὁδηγούμενοι ἀπὸ τὸν Πασᾶν τῆς Θεσσαλονίκης, ἀφοῦ κατέστρεψαν καὶ ἐλεηλάτησαν τὴν Χερσόννησον Κασσάνδραν, εἰσῆλθον εἰς τὸ Ἅγιον Ὄρος, ἐκυρίευσαν ὅλα τὰ ἱερὰ Μοναστήρια, κατεπάτησαν τοὺς θείους ναοὺς, ἔλαβον χρήματα πολλὰ καὶ ἄλλα λάφυρα πλῆθος, διήρπασαν ἱερὰ σκεύη, ἐφόνευσαν τοὺς ἐγκριτωτέρους Πατέρας, καὶ ἄφησαν φρουρὰν ἐκεῖ. Μέρος δὲ ἱερῶν σκευῶν διέσωσάν τινες τῶν Πατέρων, οἵτινες ἐπρόλαβον καὶ ἔφυγον, καὶ διεσπάρησαν εἰς πολλὰ μέρη.

Οἱ δὲ πολιορκοῦντες τὴν Τριπολιτζὰν Ἕλληνες, ἀπεφάσισαν νὰ κάμουν στενωτέραν τὴν πολιορκίαν, ἐπειδὴ πλέον κατεφρόνησαν τοὺς Τούρκυς, καὶ ἐγνώρισαν, ὅτι ὑπερέχουσιν ἀπὸ αὐτοὺς καὶ κατὰ τὴν ἀνδρείαν καὶ κατὰ τὴν ςαθερότητα. Ὅθεν ὁ μὲν Κ. Κεφάλας διωρίσθη νὰ πιάσῃ τὸν Ἅγιον Σώςην μὲ 500 ςρατιώτας, ὁ δὲ Δημήτ. Δελιγιαννόπουλος τὸν Μαντζαγρᾶ· οἱ δὲ Ἁγιοπετρῖται ἐπλησίασαν πρὸς τὸ μέρος τοῦ Στενοῦ· οἱ δὲ εἰς τὰ Τρίκορφα ἐπλησίασαν μέχρι βολῆς τουφεκίου, ὥστε δὲν ἔμεινε μέρος ἐλεύθερον νὰ ἐξέρχωνται οἱ ἐχθροὶ, εἰμὴ τὰ πέριξ τοῦ φρουρίου πρὸς τὸ μέρος τοῦ κάμπου· ἀλλὰ καὶ ἐκεῖ ἔβαλον πῦρ οἱ Ἕλληνες, διὰ νὰ μὴν εὑρίσκωσι χόρτον. Καὶ ἐκεῖ μὲν καλῶς ἐπροχώρουν.

Ὁ δὲ Ἰσθμὸς ἐπαπειλεῖτο ἀπὸ τοὺς ἐχθροὺς, ἐπειδὴ οἱ μὲν ἐχθροὶ ἔγιναν ἱκανοὶ εἰς τὰ μέρη τῶν Θηβῶν, οἱ δὲ Ἕλληνες ἔφευγον ἐκεῖθεν, καὶ ἤρχοντο εἰς τὴν Τριπολιτζὰν, μὲ τὸ νὰ ἐπλησίαζεν ἡ πτῶσίς της. Ὅθεν οἱ Πρόκριτοι τῶν Ἑλλήνων, προβλέποντες ἐκ τούτου ἐνδεχόμενον κίνδυνον, ὡσὰν ὅπου οἱ Δερβενοχωρῖται δὲν ἐφρόντιζον ἄλλο, εἰμὴ νὰ ἀσφαλίσωσι τὰς φαμηλίας των εἰς τὰς πλησίον νήσους, διὰ τοῦτο ἐστοχάσθησαν νὰ μεταχειρισθῶσι τρόπον, ὥστε νὰ ὑπάγῃ εἰς τὸν Ἰσθμὸν ἓν μέρος ςρατιωτῶν, καὶ νὰ ἐπιμείνῃ ἐκεῖ. Διεκήρυξαν λοιπὸν εἰς τὸν ςρατὸν, ὅτι, ὅσοι ὑπάγουν εἰς τὸν Ἰσθμὸν, θέλει ἔχει τὸν μηνιαῖον μισθόν τους καὶ τὸ μέρος τους ἐκ τῶν λαφύρων τῆς Τριπολιτζᾶς; καθὼς καὶ ἐκεῖνοι, ὅπου εἶναι παρόντες; καὶ ἔγινε γράμμα περὶ τούτου ὑπογεγραμμένον παρά τε τῶν Προκρίτων καὶ τῶν Καπιταναίων, διαλαμβάνον πρὸς τοῖς ἄλλοις, ὅτι τὸ ἓν τρίτον τῶν λαφύρων νὰ μείνῃ διὰ τὸ Κοινὸν Ταμεῖον. Ὅθεν ὑπῆγον εἰς τὸν Ἰσθμὸν ἱκανοὶ στρατιῶται, καὶ ἐνεδυναμώθη τὸ μέρος ἐκεῖνο.

Οἱ δὲ Ἀγάδες Ἀλβανοὶ, σύμμαχοι τῶν Σουλιωτῶν, ἡνώθησαν καὶ μετὰ τῶν λοιπῶν Καπιταναίων τῆς Ἀκαρνανίας, καὶ θέλοντες νὰ κάμουν γενικωτέραν τὴν συμμαχίαν ἀπέςειλαν ἐκ συμφώνου Πρέσβεις εἰς τὴν Πελοπόννησον ἕνεκα τούτου, διὰ νὰ εἰδοποιήσωσι τοὺς ἐν Τριπολιτζᾷ Ἀλβανοὺς περὶ τῆς συμμαχίας ταύτης, καὶ ἐκείνους μὲν νὰ παρακινήσωσι νὰ ἐξέλθουν τῆς Τριπολιτζᾶς, τοὺς δὲ Ἕλληνας νὰ μὴ τοὺς ἐνοχλήσουν, ἀλλὰ νὰ τοὺς ἀφήσουν ἐλευθέρους νὰ περάσουν εἰς τὴν Ῥούμελην μὲ ὅλον τὸ πρᾶγμά τους, τὸ ὁποῖον ἐδέχθησαν οἱ Ἕλληνες, καὶ ἄρχησαν νὰ πραγματεύωνται οἱ Πρέσβεις μὲ τοὺς Ἀλβανούς· καὶ τῶν μὲν Ἀλβανῶν ὁ σκοπὸς ἦτον νὰ εὐγάλουν τὸν Ἀλῆ Πασᾶν ἔξω διὰ τῆς συμμαχίας τῶν Ἑλλήνων, τῶν δὲ Ἑλλήνων ἦτον νὰ ὠφεληθῶσιν ἐκ τούτου εἰς ἐκείνην τὴν

περίστασιν, καὶ νὰ παίζωσι τὴν ὑπόθεσιν παρατείνοντες τὴν πολιορκίαν του, ἐπειδὴ ἔβλεπον ἀσύμφορον τὴν ἐλευθερίαν του ὡς πρὸς τὸν σκοπὸν τῶν Ἑλλήνων, καὶ τοιουτοτρόπως ἐπολέμουν καὶ τὰ δύω μέρη τοὺς Βασιλικοὺς ἐκ συμφώνου. Τότε ἐπροχώρησεν εἰς τὰ Πέντε Πηγάδια ὁ Σιλιχτάρης τοῦ Χουρσὴτ Πασᾶ μὲ 1500 περίπυ ἐναντίον τῶν Σουλιωτῶν, οἵτινες κατεῖχον ἐκείνην τὴν θέσιν· τοὺς ἐπρόσμειναν ἀνδρείως, ἐφόνευσαν καὶ ἠχμαλώτισαν πολλοὺς ἐξ αὐτῶν, τοὺς δὲ λοιποὺς κατεδίωξαν. Μετὰ δὲ ὀλίγας ἡμέρας ἐστράτευσαν διὰ τὰ ἐκεῖ δύω Πασάδες μὲ 2,000 περίπου, καὶ τούτους ἐπολέμησαν γενναίως οἱ ἀνδρεῖοι Σουλιῶται, καὶ ἐφόνευσαν ὑπὲρ τοὺς διακοσίους, οἱ δὲ λοιποὶ ἔφυγον κατησχυμένοι·

Ἡ δὲ τῶν Πατρῶν πολιορκία ἦτον εἰς ἀθλίαν κατάστασιν, ἐπειδὴ διεφέροντο καὶ οἱ Πρόκριτοι τῶν Καλαβρύτων μὲ τοὺς Πετιμεζαίους, καὶ οἱ Πατραῖοι μὲ τοὺς Κυμανιώτας. Μάλιστα ηὔξησαν αἱ ἐκεῖ ταραχαὶ, ἀφ' οὗ οἱ Κυμανιῶται ἐδολοφόνησαν εἰς τὸν Ὀμπλὸν τὸν γενναῖον Κ. Παναγιώτην Καραντζᾶν, τῇ 4 Σεπτεμβρίου, ὅτε οἱ Πρόκριτοι τῶν Πατρῶν ἔφυγον ἐκεῖθεν δυσαρεσημένοι καὶ πεφοβισμένοι, καὶ διελύθη τὸ στρατόπεδόν τους. Ἔμεινε δὲ εἰς τὴν πολιορκίαν ὁ Ἀνδρέας Ζαήμης μὲ μερικοὺς στρατιώτας, τοποθετημένος εἰς τὸ Πριναρόκαστρον, καὶ ὁ Γεώργιος Σισίνης μὲ τοὺς Γαστουναίους, τοποθετημένος εἰς τὸ Μετόχι τῦ Ὀμπλῦ· οἱ δὲ Πετιμεζαῖοι καὶ Κυμανιῶται μὲ ὀλίγυς ςρατιώτας εὑρίσκοντο εἰς τὸ Σαραβάλι (40).

Εἰς δὲ τὰς ἑπτὰ Σεπτεμβρίυ ἔφθασεν ὁ ἐχθικὸς Στόλος εἰς τὸν λιμένα τῶν Πατρῶν, συνιστάμενος ἀπὸ τρία Δελίνια, ἑπτὰ Φεργάδας, Κορβέτας καὶ Ἰμπρίκια, ὅλα τριάκοντα πέντε, ναυαρχοῦντος εἰς αὐτὰ τοῦ Καραλῆ λεγομένου. Ἐξ αὐτῶν δέ τινα ἦσαν Αἰγυπτιακὰ ὑπὸ τὴν ὁδηγίαν τοῦ Τζιμπιράλτα, ἐν οἷς ἦσαν καὶ 2,000 περίπου

Ἀλβανοί. Εἰς δὲ τὰς 8 τὸ ἑσπέρας διὰ νυκτὸς ἔφυγον ἀπὸ τὸ Σαραβάλι οἱ Πετιμεζαῖοι καὶ Κουμανιῶται, καὶ εἰς τὰς 9 ξημερώνοντας ἐφάνησαν οἱ ἐχθροὶ εἰς τὴν θέσιν τοῦ Σαραβαλίου, ἡνωμένοι οἱ τῆς ξηρᾶς μὲ ἐκείνους τοῦ στόλου καὶ ὥρμησαν ἐναντίον τοῦ στρατοπέδου τῶν Γαστουναίων, οἵτινες μὴ δυνάμενοι νὰ ἀνθέξουν εἰς τὴν ὁρμὴν, ἄφησαν τὰς θέσεις των, καὶ ὅλας τὰς ἀποσκευάς των, καὶ δύω κανόνια, καὶ ἔφυγον διασκορπισμένοι, τοὺς ὁποίους κατεδίωξαν οἱ ἐχθροὶ μέχρι τῶν ὀρεινῶν μερῶν, καὶ ὀλίγον ἔλειψε νὰ αἰχμαλωτίσουν τὸν Σισίνην φεύγοντα. Ἔτρεξαν πρὸς ἐκεῖνο τὸ μέρος οἱ ἐν Πριναροκάστρῳ Καλαβρυτινοὶ, ἀλλ' εἰς μάτην, ἐπειδὴ οἱ ἐχθροὶ κατέλαβον ὅλας ἐκείνας τὰς θέσεις· ὅθεν ἐβιάσθησαν καὶ οἱ Καλαβρυτινοὶ μετὰ τοῦ Ἀνδρέα Ζαήμη νὰ ἀφήσουν τὰς θέσεις τους, καὶ νὰ ἀνέβουν εἰς τὸ χωρίον Σόλι, καὶ οὕτως ἔμεινε διόλου ἀπολιόρκητον τὸ φρούριον τῶν Πατρῶν. Διεδόθη δὲ λόγος, ὅτι οἱ ἐν Σαραβαλίῳ Καπιταναῖοι, ἐπειδὴ ἄφησαν τὴν θέσιν τους ὀλίγας ὥρας πρὶν τῆς ἐξόδου τῶν ἐχθρῶν, νὰ ἐμεταχειρίσθησαν προδοσίαν· πλὴν τοῦτο εἶναι ἄδηλον (41).

Συγχρόνως ἔφθασεν εἰς Πάτρας καὶ ὁ ἄλλος ἐχθρικὸς Στόλος, εὑρισκόμενος εἰς τὸν λιμένα τοῦ Μούρτου καὶ συνιστάμενος ἀπὸ 25 πλοῖα, τὰ ὁποῖα ἀφ' οὗ ἠνώθησαν μὲ τὰ λοιπὰ, ὀλίγα μὲν ἐξ αὐτῶν ἔμειναν εἰς Πάτρας, τὰ δὲ λοιπὰ μετέβησαν εἰς τὸν λιμένα τῆς Βοστίτζης, καὶ εὐθὺς ἀπέβησαν εἰς τὴν ξηρὰν οἱ ἐχθροὶ, εἰσῆλθον εἰς τὴν Βοστίτζαν μὲ τὸ νὰ μὴν εὗρον καμμίαν ἀνθίστασιν, καὶ κατέκαυσαν εἴ τι λείψανον ἐκ τῆς προτέρας πυρκαϊᾶς· ἔπειτα διεσπάρησαν εἰς τὰ χωρία τοῦ κάμπου καὶ ἐχυρίευσαν, ὅσα ζῶα ἐπρόφθασαν. Ταῦτα μαθόντες εἰς τὰ Τρίκορφα οἱ Γερουσιασταὶ, διώρισαν εὐθὺς τὸν Σωτήριον Χαραλάμπην, νὰ ἀπέλθῃ εἰς τὰ Καλάβρυτα διὰ νὰ ἐνδυναμώσουν τὰ ἐκεῖ μέρη, καὶ νὰ ἐμποδίσουν ἐνδεχομένην τινὰ

προχώρησιν τοῦ ἐχθροῦ. Μὲ τὸ νὰ ὑπώπτευσαν δὲ, ὅτι ἴσως οἱ ἐχθροὶ σκοπεύουν νὰ μεταβῶσιν εἰς τὴν Κόρινθον καὶ ἐκεῖθεν εἰς τὸν Ἰσθμὸν, διὰ νὰ εὐκολύνουν τὴν εἴσοδον εἰς τὴν Πελοπόννησον τῶν ἐχθρικῶν δυνάμεων ὅπου εὑρίσκοντο εἰς τὴν Ἀνατολικὴν Ἑλλάδα, ἀπεφασίσθη κατόπιν καὶ ὁ Ὑψηλάντης νὰ λάβῃ μέρος ςρατιωτῶν ἐκ τῶν πολιορκούντων τὴν Τριπολιτζὰν καὶ νὰ μεταβῇ εἰς τὰ Καλάβρυτα, καὶ ἐκεῖ νὰ γίνῃ μία δύναμις ἱκανὴ διὰ νὰ κινηθῇ πρὸς ὁποιονδήποτε μέρος οἱ ἐχθροὶ ἤθελε προχωρήσουν· ὅστις καὶ ἀπῆλθε μετὰ 500 περίπου στρατιωτῶν, καὶ ἑνωθέντες μετὰ τῶν Καλαβρυτινῶν κατέβησαν εἰς τὰ Τρυπιὰ, καὶ παρετήρουν τὰ κινήματα τοῦ ἐχθροῦ (42).

Ὁ δὲ ἐχθρικὸς Στόλος, ἀφ' οὗ διέτριψεν ἐκεῖ δέκα σχεδὸν ἡμέρας, καὶ οἱ ἐχθροὶ περιεφέροντο εἰς ἐκεῖνο τὸ μέρος, τῇ 21 Σεπτεμβρίου ἐμβῆκαν εἰς τὰ πλοῖα, καὶ ἀνεχώρησαν ἐκεῖθεν· καὶ, ἐπειδὴ διευθύνοντο πρὸς τὸ μέρος τῆς Βιτερνίτζας, ὁ μὲν Ὑψηλάντης νομίσας, ὅτι σκοπεύουν διὰ τὸν Ἰσθμὸν, ἐκίνησεν εὐθὺς διὰ τὴν Κόρινθον· ὁ δὲ ἐχθρικὸς Στόλος, ἀφ' οὗ ὑπῆγεν ἀντικρὺ τῆς Βιτερνίτζας, καὶ ἔῤῥιψεν ἀρκεταῖς κανονιαῖς, διευθύνθη εἰς τὸ Γαλαξίδι. οἱ δὲ Γαλαξιδιῶται, ὑποπτεύοντες τὸ τοιοῦτον, τὰ μὲν πλοῖά των πρὸ ἡμερῶν ἔσυραν πρὸς τὸ ἐνδότερον τοῦ λιμένος, εὔγαλαν δὲ τὰ κανόνιά τους εἰς τὴν ξηρὰν, καὶ ἑτοίμασαν μπαταρίας εἰς τὸν λιμένα, διὰ νὰ ἐμποδίσουν τὴν εἴσοδον τῶν ἐχθρικῶν πλοίων· ἀλλ' οἱ ἐχθροὶ ἔκαμαν ἀπόβασιν στρατευμάτων εἰς τὰ πλησίον μέρη τῆς ξηρᾶς, καὶ ἄρχησαν τὸν πόλεμον καὶ διὰ ξηρᾶς καὶ διὰ θαλάσσης· οἱ δὲ Γαλαξιδιῶται ἀντεπολέμουν ἀνδρείως δύω ἡμερόνυκτα, καὶ ἐφόνευσαν πολλοὺς τῶν ἐχθρῶν· ἀλλὰ τέλος πάντων, μὲ τὸ νὰ μὴ τοὺς ἐπρόφθασε βοήθεια ἀπὸ κανὲν μέρος, μὴ δυνηθέντες νὰ ἀνθέξωσιν εἰς τὸ πλῆθος τῶν ἐχθρῶν, κατέφυγον εἰς τὰ ὄρη σὺν γυναιξὶ καὶ τέκνοις, καὶ

ἄφησαν την πόλιν καὶ τὰ πλοιάτους εἰς τὴν ἐξουσίαν τῶν ἐχθρῶν, ὅτε οἱ ἐχθροὶ ἐμβῆκαν εἰς τὸ Γαλαξίδι, κατέκαυσαν πολλὰ ὀσπήτια, ἥρπασαν εἴτι εὗρον, καὶ ἐφόνευσαν τρεῖς γέροντας καὶ δύω γραῖας εὑρεθέντας ἐκεῖ· ἔλαβον δὲ καὶ τὰ πλοῖά τους ἐκεῖ ἀραγμένα, ὑπὲρ τὰ εἴκοσι, καὶ οὕτως ἐπανῆλθον εἰς Πάτρας, καὶ ἐκεῖθεν ὅλα ὁμοῦ, συμποσούμενα μετὰ τῶν Γαλαξιδιώτικων 85 περίπου, μετέβησαν εἰς τὴν Ζάκυνθον, καὶ ἐκεῖ ἄραξαν.

Ἐν τοσούτῳ οἱ ἐχθροὶ εἰς τὴν Τριπολιτζὰν ὑστερημένοι τροφῶν, καὶ στενοχωρημένοι πανταχόθεν, ἄρχησαν νὰ προβάλλουν περὶ παραδόσεως, καὶ τῇ 12 Σεπτεμβρίου ἔγραψεν ὁ Καϊμακάμης πρὸς τοὺς Προκρίτους τῶν πολιορκητῶν ζητῶν νὰ διορισθῶσι Πληρεξούσιοι ἀπὸ μέρους τῶν Ἑλλήνων, διὰ νὰ πραγματευθῶσι μετὰ τῶν Πληρεξουσίων, ὁποῦ καὶ οἱ πολιορκούμενοι θέλει διορίσουν. Διωρίσθησαν λοιπὸν μὲ κοινὴν γνώμην ὁ Π. Πατρῶν, ὁ Πετρόμπεης, ὁ Ἀναγνώσνης Δελιγιαννόπουλος, ὁ Παναγιώτης Κρεββατᾶς, ὁ Κωλοκοτρώνης, ὁ Γιατράκος Παναγιώτης, ὁ Ἀναγνωσταρᾶς, καὶ ἕνας ἄνθρωπος τοῦ Ὑψηλάντη. Ὅτε δὲ διωρίσθη ἡ ἡμέρα τῆς συνελεύσεως, ἐξῆλθον ἐκ τῆς Τριπολιτζᾶς οἱ διωρισμένοι Πληρεξούσιοι, δύω ἀπὸ μέρους τῶν Ἀλβανῶν μετὰ τοῦ Ἐλμὰζ Μπεή, δύω ἀπὸ μέρους τοῦ Καϊμακάμη, καὶ ὁ Σεχνετζίμπεης μὲ ἄλλους δύω ἀπὸ μέρους τῶν ἐντοπίων, καὶ συνῆλθον ἅπαντες πρὸς τὸ μέρος τοῦ Ἁγίου Ἀθανασίου. Καὶ εἰς μὲν τὴν πρώτην ἔντευξιν, μετὰ πολλὰς καὶ διαφόρους ὁμιλίας, οὐδὲν κατώρθωσαν, ἐπειδὴ ὑποκρινόμενοι οἱ Τοῦρκοι τάχα, ὅτι δὲν ἔχουν στενοχωρίαν, ἐζήτουν παράλογα πράγματα, δηλονότι νὰ εὔγωσιν ἔνοπλοι ἅπαντες, νὰ τοὺς δοθῶσι ζῶα νὰ μετακομίσωσι τὰς φαμηλίας των καὶ ὅλον τὸ πρᾶγμά των, νὰ τοὺς δοθῶσι τροφαὶ μέχρι τῆς ἀποκαταστάσεώς των εἰς ἄλλον τόπον, καὶ νὰ τοὺς πληρωθῶσιν ἄλλα

τους τὰ χρειαζόμενα ἔξοδα καθ' ὁδόν· Ἀλλ', ἐπειδὴ εἰς τοιούτους παραλογισμοὺς μηδὲ ἀπόκρισιν μηδὲ ἀκρόασιν ἔδοσαν οἱ Πληρεξούσιοι τῶν Ἑλλήνων, ἐξ ἐναντίας δὲ τοὺς ἐζήτευν τὰ ὅπλα καὶ ὅλον τους τὸ πρᾶγμα διὰ τὰ ἔξοδα τοῦ πολέμου, διελύθη ἡ συνέλευσις, καὶ ἔμεινε νὰ ἐξέλθουν ἄλλην ἡμέραν· Ἐξῆλθον πάλιν λοιπὸν μετὰ τρεῖς ἡμέρας εἰς τὸν ἴδιον τόπον· πλὴν καὶ τότε οὐδὲν κατωρθώθη, μὲ τὸ νὰ ἐπέμενον οἱ Τοῦρκοι εἰς τὸ περὶ ἁρμάτων κεφάλαιον, ζητοῦντες νὰ ἐξέλθωσιν ἔνοπλοι, τὸ ὁποῖον ἦτον ἀπαράδεκτον εἰς τοὺς Πληρεξουσίους τῶν Ἑλλήνων. Ὅθεν οἱ Ἀλβανοὶ, βλέποντες τοὺς ἐντοπίους, ὅτι ἀναβάλλουσι τὸν καιρὸν μὲ παράλογα ζητήματα, ἐν ᾧ ἀπεθνησκον πλῆθος ἀνθρώπων καθ' ἡμέραν καὶ ἐκ τῆς ἐλλείψεως τῶν τροφῶν καὶ ἐκ τῆς ἐπιπολαζούσης ἐπιδημικῆς ἀσθενείας, ὄντες δὲ προδιατεθειμένοι καὶ ἐκ τῶν ἐξ Ἀκαρνανίας σταλέντων Πρέσβεων, καὶ ἠξεύροντες τὴν συμμαχίαν τῶν Ἀλβανῶν μετὰ τῶν Ἑλλήνων ἄρχησαν νὰ πραγματεύωνται ἰδιαιτέρως περὶ ἑαυτῶν καὶ περὶ τῶν χαρεμιῶν τῶν Πασάδων, καὶ ἐξήρχετο καθ' ἡμέραν σχεδὸν ὁ Ἐλμάζμπεης καὶ ἄλλοι Μπουλουκπασάδες, καὶ ἐπραγματεύοντο περὶ τῆς ἐξόδου των. Οἱ δὲ Τοῦρκοι, ἀφ' οὗ ἀπελπίσθησαν πλέον καὶ εἶδον, ὅτι ἀφεύκτως πρέπει νὰ παραδοθοῦν, ἄρχησαν νὰ κολακεύουν τοὺς φυλακωμένους Ἀρχιερεῖς καὶ Προεστῶτας, τοὺς ἠλευθέρωσαν ἐκ τῆς φυλακῆς, τοὺς ἀνέβασαν εἰς τὸ Σεράγι, τοὺς ἔδοσαν φορέματα καὶ ἄλλαξαν, καὶ τοὺς ἐπεριποιοῦντο τὸ κατὰ δύναμιν· πλὴν ἐκεῖνοι εὐθὺς ἐμολύνθησαν ἀπὸ τὴν ἐπιδημικὴν ἀσθένειαν καὶ ἀπέθανον οἱ περισσότεροι· τοὺς δὲ ζῶντας ἐζήτουν ἐπιμόνως οἱ Πληρεξούσιοι τῶν Ἑλλήνων διὰ νὰ τοὺς εὐγάλουν ἔξω τῆς Τριπολιτζᾶς, καὶ νὰ τοὺς ἀπαλλάξουν ἀπὸ ἐκείνην τὴν μεμολυσμένην ἀτμοσφαίραν, καὶ τοὺς ἔδοσαν οἱ Τοῦρκοι· πλὴν ὅλοι ἦτον εἰς ἀθλίαν κατά-

στασιν ἐκ τῆς ἀσθενείας, καὶ ἐκ τῶν ἐξελθόντων ὀλίγοι ἔζησαν.

Οἱ δὲ Ἀλβανοὶ συνεβιβάσθησαν τέλος πάντων μετὰ τῶν Πληρεξουσίων νὰ ἐξέλθωσι μὲ τὰ ὅπλα τους, μὲ ὅλον τους τὸ πρᾶγμα, καὶ μὲ τὰ Χαρέμια τῶν Πασάδων, μὲ τὸν Καϊμακάκην, καὶ Κεχαγιᾶν, καὶ Μπινὰ Ἐμίνην, καὶ Καδὴν τῆς Τριπολιτζᾶς καὶ ἄλλους τινὰς ξένους ὅπου ἐκεῖ εὑρίσκοντο· τὸ δὲ πρᾶγμα τῶν Πασάδων καὶ Χαρεμιῶν, νὰ γίνῃ τριμοιρία, τὸ ἓν διὰ τοὺς Ἕλληνας, τὸ ἄλλο διὰ τοὺς Ἀλβανοὺς, καὶ τὸ τρίτον νὰ μείνῃ τῶν Χαρεμιῶν· νὰ τοὺς δοθοῦν δὲ καὶ ζῶα φορτηγὰ τετρακόσια μέχρι τοῦ ἰμβάρκου των, καὶ νὰ δοθοῦν ἐνέχυρα ἐναλλὰξ πρὸς ἀσφάλειαν καὶ τῶν δύω μερῶν. Τούτων συμφωνηθέντων, ἐγένοντο τὰ γράμματα κατὰ τὴν τάξιν, καὶ ἐφρόντιζον οἱ Ἕλληνες διὰ νὰ ἑτοιμάσωσι τὰ φορτηγὰ ζῶα καὶ τὰς ἀναγκαίας τροφὰς διὰ τὸν δρόμον. Ἐν τοσούτῳ ἀπελπισθέντες οἱ ἐντόπιοι, διότι τοὺς ἐγκατέλιπον τοιουτοτρόπως οἱ Ἀλβανοὶ, εὔγαινον πλῆθος ἀνδρῶν, γυναικῶν καὶ παιδίων, καὶ παρεδίδοντο εἰς τοὺς Ἕλληνας· καὶ οἱ μὲν Μπαρδουνιῶται παρεδίδοντο εἰς τοὺς Μανιάτας, οἱ Μιςριῶται εἰς τοὺς Μιςριώτας, οἱ Φαναρῖται εἰς τοὺς Φαναρίτας, καὶ οἱ Καρυτινοὶ εἰς τοὺς Καρυτινοὺς Ἕλληνας καὶ καθεξῆς.

Πρὶν δὲ ἀλλαγῶσι τὰ γράμματα μετὰ τῶν Ἀλβανῶν αἴφνης, ἄνευ τινὸς προμελέτης κοινῆς, ὥρμησε τῇ 23 Σεπτεμβρίου ἓν σῶμα ςρατιωτῶν Ἑλλήνων μετὰ τοῦ Καπιτὰν Κεφάλα, καὶ ἐκυρίευσαν τὴν Πόρταν λεγομένην τοῦ Ναυπλίου, ὁμοίως καὶ τὰ πέριξ ὀσπήτια, καὶ ὕψωσαν τὴν Ἑλληνικὴν Σημαίαν καὶ ἄρχησαν νὰ πολεμοῦν μὲ τοὺς πέριξ Τούρκους. Ἀφοῦ εἶδον τοῦτο τὰ λοιπὰ Ἑλληνικὰ στρατιωτικὰ σώματα ὥρμησαν πανταχόθεν, καὶ εἰσήρχοντο εἰς τὴν πόλιν, ἄλλοι ἀπὸ τὰς ἀνοικτὰς πόρτας, καὶ ἄλλοι ἀνέβαινον ἀπὸ τὰ τείχη εἰς τὰς Τάπιας,

καὶ εἰς ὀλίγου διάστημα καιροῦ ἐκυρίευσαν τὰς περισσοτέρας Τάπιας. Οἱ δὲ ἐχθροὶ, ἔντρομοι καὶ ἐκπεπληγμένοι, ἐκλείσθησαν εἰς τὰ ὀσπήτια, καὶ ἐπροσπάθουν νὰ διαυθεντευθοῦν, πλὴν μετ' ὀλίγας ὥρας παρεδόθησαν ὅλοι εἰς τοὺς στρατιώτας ὁποῦ ἔμβαινον εἰς τὰ ὀσπήτια, ἐκτὸς ἑκατὸν περίπου ὁποῦ ἐκλείσθησαν εἰς τὴν μεγάλην Τάπιαν, οἱ ὁποῖοι ἐστάθησαν ἐκεῖ δύω ἡμέρας, πλὴν τέλος πάντων παρεδόθησαν καὶ αὐτοὶ, καὶ ὑψώθη πανταχόθεν ἡ Ἑλληνικὴ Σημαία. Οἱ δὲ Ἀλβανοὶ τὴν ἡμέραν τῆς Ἐφόδου ἰδόντες τὸ αἰφνίδιον τοῦτο, ἐκυριεύθησαν ἀπὸ φόβου καὶ συνήχθησαν ἅπαντες εἰς τὸ Σεράγι· πλὴν οἱ Ἕλληνες διά τε τὰς προλαβούσας συμφωνίας καὶ τὴν διατρέχουσαν συμμαχίαν μεταξὺ Ἀλβανῶν καὶ Ἑλλήνων, τοὺς ὑπεσχέθησαν τὴν ἀσφάλειαν, καὶ οὕτως ἐξῆλθον ὅλοι τὴν αὐτὴν ἡμέραν ἀπὸ τὴν Πόρταν λεγομένην τῶν Καλαβρύτων, μὲ τὰ ὅπλα τους καὶ μὲ τὸ πρᾶγμά τους, ὄντες περίπου 1,800, ἔχοντες μεθ' ἑαυτῶν ἐνέχυρον καὶ τὸν Κ. Δημήτριον Κολιόπουλον, ὅστις εὑρέθη μαζή τους, ὅταν ἔγινεν ἡ ἔφοδος τῶν Ἑλλήνων, καὶ τοὺς συνώδευσε μὲ 500 στρατιώτας Ἕλληνας μέχρι τῆς Βοστίτζης, ὅπου ἰμβαρκαρίσθησαν διὰ τὴν Ῥούμελην. μολοντοῦτο ἐφονεύθησάν τινες τῶν Ἀλβανῶν περίπου 200, καὶ ἐν ᾧ ἐξήρχοντο τῆς Τριπολιτζᾶς, καὶ καθ' ὁδὸν ὅσοι ἔμενον ὀπίσω. Μετὰ δὲ τὴν ἔξοδον τῶν Ἀλβανῶν ἐμβῆκαν εἰς τὸ Σεράγι ἱκανὰ στρατεύματα Ἑλληνικά· ἐμβῆκαν δὲ καὶ ὁ Πετρόμπεης, ὁ Ἀναγνώστης Δελιγιαννόπουλος καὶ ὁ Κρεββατᾶς, καὶ ἐκεῖ ἔμειναν τὸ βράδυ. Ἐκ δὲ τῶν πραγμάτων τοῦ Σεραγίου, ὅσα ἦτον εἰς τοὺς ἔξω ὀνδάδες, διηρπάγησαν ἀπὸ τοὺς στρατιώτας· τὰ δὲ πολυτιμώτερα ἦσαν εἰς τοὺς ὀνδάδες τῶν Χαρεμιῶν, καὶ ἐμποδίζοντο οἱ στρατιῶται νὰ εἰσέλθουν. Κατὰ δὲ τὸ μεσονύκτιον αἴφνης ἐφάνη πυρκαϊὰ εἰς τὸ Σεράγι, καὶ κατεκάη ὅλον τὸ μέρος τῶν πέριξ ὀσπητίων·

καὶ τὰ μὲν Χαρέμια τοῦ Καϊμακάμη καὶ Κεχαγιᾶ μετέφερον εἰς τὸ ὀσπήτιον τοῦ Μυσταφάμπεη ὑπὸ τὴν φύλαξιν τῶν Μανιατῶν, τὸ δὲ πρᾶγμα ὅλον ἐχάθη, τίνι τρόπῳ, ἄδηλον. Οἱ δὲ Πελοποννήσιοι Μπεΐδες καὶ ὅλοι οἱ Ἀγιάδες καὶ Ἐφέντιδες ἔμειναν αἰχμάλωτοι εἰς τὰς χεῖρας τῶν Ἑλλήνων· ἐκ δὲ τῶν λοιπῶν Τούρκων ἄλλοι μὲν ἐφονεύθησαν κατὰ τὴν ἔφοδον, ἄλλοι δὲ μετὰ ταῦτα πλῆθος δὲ γυναικῶν καὶ παιδίων διεσπάρησαν εἰς πολλὰ μέρη τῆς Πελοποννήσου αἰχμάλωτοι.

Ἡ εἴδησις αὕτη τῆς πτώσεως τῆς Τριπολιτζᾶς, διαδοθεῖσα καὶ εἰς τὰ λοιπὰ φρούρια τῆς Πελοποννήσου, ἐπροξένησε μέγαν τρόμον εἰς τοὺς ἐχθρούς, ὥστε, ἐὰν ἤθελεν ὁρμήσουν εὐθὺς τὰ στρατεύματα, συμποσούμενα ἐκεῖ τότε ὑπὲρ τὰς εἴκοσι χιλιάδας, εἰς τὰ πολιορκούμενα Φρούρια, ἤθελε κατορθώσουν μεγάλα καὶ ὠφέλιμα πράγματα· πλὴν ἅπαντες ἦσαν ἐνησχολημένοι εἰς τὰ λάφυρα καὶ οἱ δυνατώτεροι ἥρπαζον τὰ τῶν ἀδυνάτων, χωρὶς νὰ φυλάττεται μηδὲ τάξις, μηδὲ δίκαιον. Ἀνέτρεψαν δὲ καὶ τὴν κοινὴν ἀπόφασιν, τὸ νὰ λάβῃ ἓν μέρος τὸ Κοινὸν Ταμεῖον. Ὁμοίως καὶ οἱ εἰς τὸν Ἰσθμὸν φυλάττοντες στρατιῶται ἠδικήθησαν· ὥστε, ὅστις ἔτυχε παρὼν καὶ ἠδυνήθη, ἥρπασε χωρὶς νὰ ἐξετασθῇ, ἐὰν εἶχε δικαίωμα ἐκδουλεύσεως, καὶ ἐκ τούτου συνέβη, πολλοὶ μὲν προαγωνισθέντες καὶ ἄξιοι ἀμοιβῆς νὰ μείνωσιν ὑστερημένοι διόλου, ἄλλοι δὲ κηφῆνες καὶ ἄχρηστοι νὰ πλουτίσωσι. Προυβλήθη ἅπαξ καὶ δὶς ἐπὶ συνελεύσεως τὸ νὰ μὴν ἀφήσουν οἱ Καπιταναῖοι τοὺς στρατιώτας νὰ διασκορπισθοῦν· πλὴν εἰς μάτην, ἐπειδὴ τὸ οὐσιῶδες ἔργον τότε ἦτον ἡ λαφυραγωγία.

Ὁ δὲ ἐχθρικὸς Στόλος, ἀφοῦ ἔμεινεν εἰς τὴν Ζάκυνθον τέσσαρας ἡμέρας καὶ ἐφωδιάσθη, τῇ 26 ἀνεχώρησεν ἐκεῖθεν, καὶ τῇ 28 ἀπαντήθη εἰς τὸ Μεσημβρινὸν μέρος τῆς Πελοποννήσου μὲ τὰ Ἑλληνικὰ πλοῖα, τριάκοντα τὸν ἀ-

ριθμόν· καὶ τὰ μὲν Ἑλληνικὰ διευθύνθησαν πρὸς τὸ μέρος τῆς νήσου Πρώτης, ἐστράφησαν δὲ καὶ τὰ ἐχθρικὰ καὶ τὰ ἠκολούθησαν. Τῇ δὲ 29 ἐφάνησαν τὰ Ἑλληνικὰ ἔμπροσθεν τῆς Ζακύνθου, καὶ εὐθὺς ἡ Γολέττα τοῦ Τομπάζη ἐπλησίασεν εἰς τὸν λιμένα, καὶ μὲ τὴν λάντζαν του εὐγῆκεν ὁ Καπιτάνιος, καὶ ἔδοσεν ἓν γράμμα τοῦ Ναυάρχου πρὸς τὸν Κουμανδάντε, ἔλαβε τὴν ἀπόκρισιν καὶ εὐθὺς ἀνεχώρησεν, ἡνώθη μὲ τὰ λοιπὰ πλοῖα, καὶ ἀμέσως ἐστράφησαν ἐναντίον τῶν ἐχθρικῶν. Ἐπλησίασαν οἱ δύω στόλοι μεταξὺ Ζακύνθου καὶ Πρώτης εἰς τὰς 30 Σεπτεμβρίου, 3 ὥρας πρὶν ξημερώσῃ, καὶ ἄρχησαν τὸν πόλεμον· ἀλλ', ἐπειδὴ ἐφύσα νότειος ἄνεμος, τὸ πρωῒ εὑρέθησαν ὑποκάτω τῆς Ζακύνθου, ὅπου δι' ὅλης τῆς ἡμέρας ἐμάχοντο· καὶ ὁ Ἑλληνικὸς Στόλος, μ' ὅλον ὅπου δὲν εἶχε καμμίαν ἀναλογίαν μὲ τὸν ἐχθρικὸν μηδὲ κατὰ τὸν ἀριθμὸν μηδὲ κατὰ τὸ μέγεθος τῶν πλοίων, μ' ὅλον τοῦτο διὰ τῆς ἀνδρείας καὶ ἐπιδεξιότητος τῶν Ἑλλήνων ἔβλαψεν ἱκανὰ τὸν ἐχθρικόν· μάλιστα ἡ μηχανὴ ὅπου μετεχειρίσθησαν οἱ Ἕλληνες, καὶ ἀπέστειλαν μίαν Νάβε ἐν τῷ μέσῳ τοῦ ἐχθρικοῦ Στόλου, ἥτις διεσκόρπισεν ἕνα καπνὸν μηχανικὸν, ὥστε δὲν ἔβλεπον οἱ ἐχθροὶ τὰ πλοῖά των, ἐπροξένησε μεγάλην ζημίαν εἰς αὐτοὺς, ἐπειδὴ μεταξύ των τὰ ἐχθρικὰ ἐκτυποῦντο μὲ τὰ πυροβόλα. Ἐν δὲ Ἀλτζερίνικον, μὲ τὸ νὰ ἐκινδύνευε νὰ κυριευθῇ ἀπὸ τοὺς Ἕλληνας, ἔπεσεν εἰς τὴν ξηρὰν τῆς Ζακύνθου καὶ συνετρίβη. Τὸ δὲ πλοῖον τοῦ Κυρίου Γιάννη Μέξη ἔπεσεν εἰς τὰ ῥιχὰ πλησίον τοῦ Πύργου, καὶ οἱ μὲν ναῦται Ἕλληνες εὐγῆκαν εἰς τὴν ξηρὰν, οἱ δὲ ἐχθροὶ παρατηρήσαντες τὸ τοιοῦτον ἔτρεξαν μὲ πλῆθος φελοῦκας καὶ τὸ ἐκυρίευσαν. Ὁ δὲ ἐχθρικὸς Στόλος μετὰ τὴν ναυμαχίαν ἄραξε πάλιν εἰς τὴν Ζάκυνθον καὶ ἐδιώρθωσε τὰς ζημίας του, καὶ οὕτως ἐτράπη εἰς φυγὴν, καὶ διευθύνθη εἰς τὰ Δαρδανέλια. Ὁμοίως καὶ ὁ Ἑλληνι-

κὺς ἐπέστρεψεν εἰς τὰ ἴδια.

Ὁ δὲ Ὑψηλάντης εὑρισκόμενος εἰς τὴν Κόρινθον καὶ μαθὼν τὴν πτῶσιν τῆς Τριπολιτζᾶς, ἐπέςρεψεν ἐκεῖ μετὰ τῶν σὺν αὐτῷ ςρατιωτῶν, ὁμοίως καὶ πολλοὶ ἄλλοι στρατιῶται εὑρισκόμενοι εἰς τὸν Ἰσθμὸν, καὶ εὐθὺς ἠγέρθησαν ἔριδες μεταξὺ τῶν στρατιωτῶν, ἐπειδὴ ἐζήτουν μέρος ἐκ τῶν λαφύρων καὶ οἱ ἀπόντες στρατιῶται. Ἐμολύνθησαν δὲ οἱ Ἕλληνες ἐκ τῆς ἐπιπολαζούσης ἐπιδημίας, καὶ οὕτω διεσκορπίσθησαν εἰς τὰς ἐπαρχίας των, ὅπου διεδόθη ἡ ἀσθένεια αὕτη, καὶ ἀπέθνησκον πλῆθος ἀνθρώπων. Εἰς δὲ τὴν Τριπολιτζὰν διέτρεχε μεγίστη ἀταξία καὶ ἀλληλομαχία περὶ λαφύρων. Ἀνεφάνη δὲ καὶ ἓν ἄλλο αἴτιον σκανδάλου· ἐπειδὴ οἱ Προεστῶτες τῶν Ἐπαρχιῶν τῆς Πελοποννήσου, βλέποντες, ὅτι ηὔξανε βαθμηδὸν ἡ δύναμις τῶν Καπιταναίων, μὲ τὸ νὰ ἔλαβον ἐπιῤῥοὴν εἰς τοὺς στρατιώτας, καὶ φοβούμενοι, μήπως τοὺς ἀφαιρεθῇ δι᾽ ὅλου τὸ στρατιωτικὸν καὶ ὑποκύψουν εἰς τὴν ὑπεροχὴν τῶν Καπιταναίων, ἐκ τῶν ὁποίων ὑπώπτευον περὶ ἑαυτῶν, ἐστοχάσθησαν νὰ προλάβουν τὸ τοιοῦτον, καὶ νὰ ἑφελκύσουν τὸ στρατιωτικὸν, διὰ νὰ ἐλαττωθῇ ἡ δύναμις τῶν Καπιταναίων, καὶ ἑπομένως νὰ ματαιωθοῦν καὶ οἱ σκοποὶ τοῦ Ὑψηλάντη, τὸν ὁποῖον ἐνόμιζον σύμφωνον μὲ τοὺς Καπιταναίους. Ὅθεν ἔκαμαν ἀρχὴν οἱ Καλαβρυτινοὶ καὶ οἱ Πατραῖοι· καὶ οἱ μὲν πρῶτοι ἀπέβαλον τοὺς Πετιμεζαίους, οἱ δὲ δεύτεροι τοὺς Κουμανιώτας, καὶ διέτρεχεν εἰς αὐτὰς τὰς ἐπαρχίας ἀμφισβήτησις· καὶ οἱ μὲν εἰρημένοι Πετιμεζαῖοι καὶ Κουμανιῶται ἐπρόστρεξαν εἰς τὴν Τριπολιτζὰν καὶ ἐζήτουν νὰ ἐνδυναμωθοῦν ἐκεῖθεν, διὰ νὰ ἐπιστρέψουν εἰς τὰς πρώτας θέσεις των· οἱ δὲ Πρόκριτοι τῶν Καλαβρύτων καὶ Πατρῶν κατεγίνοντο νὰ συνάξουν τοὺς στρατιώτας τῶν ἐπαρχιῶν των, μὲ ἀπόφασιν ἐκ συμφώνου νὰ πλησιάσωσι πάλιν εἰς τὰς Πάτρας καὶ νὰ πολιορκήσωσι τὸ Φρούριον·

Ἀλλ', ἐπειδὴ ἄρχησαν καὶ οἱ Δεληγιανναῖοι νὰ διοργανίζωσιν εἰς τὴν Καρύταιναν ἐναντίον τοῦ Κωλοκοτρώνη, αὐτὸς ἐννοήσας τὸ πρᾶγμα ἀπῆλθεν ἐκεῖ, διωργάνισε τὸ στρατιωτικὸν, ἔχων σύμφωνον καὶ τὸν Κ. Δημήτριον Κολιόπουλον, εἶτα ἐπανῆλθεν εἰς τὴν Τριπολιτζὰν καὶ ἐζήτει ἐπιμόνως νὰ ὑπάγῃ εἰς τὰς Πάτρας Ἀρχηγὸς τῆς πολιορκίας. Ἀλλὰ μαθόντες τοῦτο οἱ Πρόκριτοι τῶν Καλαβρύτων καὶ Πατρῶν, καὶ προβλέποντες, ὅτι ὁ σκοπὸς τοῦ Κωλοκοτρώνη ἀπέβλεπε διὰ νὰ συστήσῃ πάλιν ἐκεῖ τοὺς ἀποβεβλημένους Καπιταναίους, μὲ τοὺς ὁποίους εἶχε σχέσεις, καὶ νὰ τοὺς ἐνδυναμώσῃ εἰς τρόπον, ὥςε νὰ λάβωσιν ὑπεροχὴν ἐναντίον τῶν Προεστώτων, ἔγραψαν ἐκ συμφώνου ἀναφορὰν εἰς τὴν Τριπολιτζὰν, ὅτι δὲν θέλουν κανένα ἄλλον νὰ ὑπάγῃ ἐκεῖ, ἐπειδὴ ὑστεροῦνται καὶ τροφῶν καὶ ἄλλων ἀναγκαίων, καὶ ὅτι εἶναι ἱκανοὶ μόνοι τους μὲ τοὺς στρατιώτας τῶν δύω ἐπαρχιῶν διὰ νὰ φυλάξουν τὴν πολιορκίαν, καὶ, ἂν ὑπάγουν ἄλλα στρατεύματα, θέλει ἀκολουθήσει ἐμφύλιος μάχη· ὅθεν οἱ εἰς Τριπολιτζὰν Γερουσιασταὶ ἐμπόδισαν τὸν Κωλοκοτρώνην νὰ ὑπάγῃ εἰς Πάτρας. Ὁ δὲ Ὑψηλάντης, μ' ὅλον ὁποῦ ἤξευρεν ἀκριβῶς τὰ διατρέχοντα μεταξὺ Προκρίτων καὶ Καπιταναίων τῶν δύω ἐπαρχιῶν Καλαβρύτων καὶ Πατρῶν, ἔδοσε γράμματα εἰς τοὺς Καπιταναίους νὰ συνάξωσι ςρατιώτας καὶ νὰ ἐπανέλθωσιν εἰς τὴν πολιορκίαν τῶν Πατρῶν. Τοῦτο ἐτάραξε καὶ ἐδυσαρέστησεν ὅλους σχεδὸν τοὺς Προκρίτους τῆς Πελοποννήσου, καὶ ἐβεβαιώθησαν τρόπον τινὰ ἐκ τούτου, ὅτι συμπράττει μετὰ τῶν Καπιταναίων ὁ Ὑψηλάντης ἐναντίον τῶν Προκρίτων. Ὅθεν οἱ εὑρισκόμενοι εἰς τὴν πολιορκίαν τῶν Πατρῶν Πρόκριτοι ἔγραψαν πρὸς τὸν Κωνσταντῖνον Καρατζᾶν, εἰς τὸ Μεσολόγγι εὑρισκόμενον, προσκαλοῦντές τον νὰ μεταβῇ εἰς τὴν Πελοπόννησον, διὰ νὰ διοργανίσουν σύστημα ἀντιβαῖνον εἰς τὰς

σκοποὺς τοῦ Ὑψηλάντη. Ἔγραψαν δὲ καὶ πρὸς τοὺς ἐν Τριπολιτζᾷ Προκρίτους, ζητοῦντες καὶ παρ' ἐκείνων νὰ γράψωσι προσκλητικὸν πρὸς τὸν Καραντζᾶν· ἀλλ' ἐκεῖ οἱ δὲν τὸ ἐνέκριναν, προβλέποντες, ὅτι ἐκ τούτων θέλει αὐξήσουν ἔτι μᾶλλον αἱ ταραχαὶ καὶ διχόνοιαι, καὶ ἀντὶ θεραπείας θέλει καταντήσει τὸ πρᾶγμα εἰς τὸ ἀνίατον.

Συνέβη δὲ καὶ ἄλλο αἴτιον δυσαρεσκείας μεταξὺ τῶν Προκρίτων καὶ τοῦ Ὑψηλάντη· ἐπειδὴ, ἀφ' οὗ ὁ Ὑψηλάντης ὡμίλησεν ἰδιαιτέρως μετὰ τῶν ἐν Τριπολιτζᾷ εὑρισκομένων Προκρίτων, τινὰ μὲν τῶν προλαβόντως ἀκολουθησάντων μεταξὺ αὐτῶν δικαιολογῶν, ἄλλα δὲ ἀποδίδων εἰς ἄγνοιαν καὶ λάθος του, καὶ ὑποσχόμενος εἰς τὸ ἑξῆς ἕνωσιν μετ' αὐτῶν, οἴφνης ἐφάνησαν εἰς διαφόρους ἐπαρχίας περιφερόμενα μὲ ἐπίτηδες ἀνθρώπους ἔγγραφά τινα, δι' ὧν ἠρέθιζε τὸν λαὸν νὰ λάβῃ μέτρα δραστικὰ ἐναντίον τῶν Τουρκολατρῶν, καὶ μὲ τὸ ὄνομα τοῦτο ὑπεσήμαινε τοὺς Προκρίτους τῆς Πελοποννήσου· ἐπαραπονέθησαν περὶ τούτου οἱ Πρόκριτοι, ἀλλ' ἐπροφασίσθη, ὅτι ἄνευ τῆς ἀδείας του τὰ διέδοσαν οἱ ἄνθρωποί του.

Οἱ δὲ Πρόκριτοι τῶν Καλαβρύτων καὶ Πατρῶν, πληροφορηθέντες, ὅτι ἐμποδίσθη ὁ Κωλοκοτρώνης, ἐσύναξαν ὅλους τοὺς στρατιώτας τῶν δύω ἐπαρχιῶν καὶ πλησιάσαντες κατέλαβον τὰς θέσεις τοῦ Γηροκομείου, τῆς Περιβόλας καὶ τοῦ Σαραβαλίου. Κατὰ δὲ τὴν 21 Ὀκτωβρίου εἰσῆλθον διὰ νυκτὸς εἰς τὴν πόλιν τῶν Πατρῶν ἑκονοὶ στρατιῶται Ἕλληνες, καὶ ἐπιπεσόντες αἴφνης εἰς τοὺς ἐχθροὺς, τοὺς ἔξω τοῦ Φρουρίου εὑρισκομένους, ἐφόνευσαν ἐξ αὐτῶν ὑπὲρ τοὺς 50 καὶ ἐκυρίευσαν πολλὰ ὀσπήτια Τούρκικα περὶ τὸ Φρούριον· οἱ δὲ ἐχθροὶ ἔντρομοι, ἄλλοι μὲν ἐκλείσθησαν εἰς τὸ Φρούριον μετὰ τῶν λοιπῶν, καὶ μέρος ἐξ αὐτῶν ἐκλείσθησαν εἰς τὸ Τζομὶ τοῦ Μεχκεμὲ καὶ εἰς ἄλλα ἐκεῖ πέριξ ὀσπήτια, διὰ νὰ ἔχουν συγκοινωνίαν μὲ τοὺς

ἐν τῷ Φρουρίῳ· ἐξηκολούθησαν δὲ τὸν πόλεμον δι' ὅλης τῆς ἐπιούσης ἡμέρας, πλὴν μὲ ὀλίγην βλάβην, ἐπειδὴ καὶ ἐκ τῶν δύω μερῶν ἦσαν κεκλεισμένοι εἰς τὰ ὀσπήτια· τὴν δὲ ἄλλην νύκτα δειλιάσαντες οἱ Ἕλληνες, μήπως σφαλισθοῦν ἐκεῖ ἀπὸ τοὺς ἐχθροὺς, καὶ τοὺς ἐμποδισθῇ ἡ συγκοινωνία μετὰ τῶν ἔξω, καὶ κινδυνεύσωσιν ὑστερημένοι τῶν ἀναγκαίων, ἔβαλον πυρκαϊὰν εἰς τὰ Τυρκικὰ ὀσπήτια καὶ ἔφυγον ἔξω τῆς πόλεως. Τοῦτο μαθόντες οἱ Πρόκριτοι, εὑρισκόμενοι εἰς τὸ Γηροκομεῖον, ὅπου πρὸ ὀλίγων ὡρῶν εἶχε φθάσει καὶ ὁ Ἀνδρέας Λόντος μὲ διακοσίους περίπου στρατιώτας, καὶ ἀγανακτήσαντες ἐναντίον τῶν φυγόντων, ἀπεφάσισαν μὲ τὰς ὀλίγας δυνάμεις ὅπου εἶχον, νὰ ἐμβῶσιν οἱ ἴδιοι εἰς τὴν πόλιν (43). Ὅθεν τὴν αὐτὴν νύκτα ἐμβῆκαν, καὶ κατέλαβον τὰ ὀσπήτια τοῦ μαχαλὲ Ἁγίυ Γεωργίυ· τὴν δὲ ἐπιοῦσαν συνήχθησαν καὶ οἱ λοιποὶ ἐκεῖ· ἔφθασαν δὲ καὶ ἐκ Γαστούνης 700 περίπου στρατιῶται, καὶ οὕτως ὠχυρώθησαν καλῶς, καὶ ἔκαμνον καθ' ἡμέραν σχεδὸν ἀκροβολισμοὺς μετὰ τῶν πολιορκουμένων εἰς τὸ Φρούριον καὶ εἰς τὰ ὀσπήτια τῶν Τουρκῶν.

Ἐπειδὴ δὲ ἡ κοινὴ ἀπόφασις ἦτον νὰ ἐξακολουθῇ ἡ Διοίκησις τῆς Γερουσίας μέχρι τῆς πτώσεως τῆς Τριπολιτζᾶς, μετὰ τὴν πτῶσιν ἔγιναν γράμματα ἐγκύκλια, προσκλητικὰ πρὸς ἅπαντας τοὺς Προκρίτους τῆς Πελοποννήσου, πρὸς τοὺς Προκρίτους τῶν Νήσων καὶ πρὸς τοὺς Προκρίτους τῆς ἔξω Ἑλλάδος, διὰ νὰ συνέλθωσιν εἰς τὴν Πελοπόννησον Πληρεξούσιοι, καὶ νὰ διοργανισθῇ ἓν Σύστημα Ἐθνικόν. Ἡ δὲ ἐκλογὴ τῶν Πληρεξουσίων εἰς τὰς ἐπαρχίας τῆς Πελοποννήσου διετάχθη τοιουτοτρόπως. Κάθε χωρίον νὰ ἐκλέξῃ Πληρεξουσίους, καὶ νὰ συναχθῶσιν ὅλοι εἰς τὴν Μητρόπολιν τῆς ἐπαρχίας, οἵτινες μὲ κοινὴν γνώμην, ἢ μὲ ψήφους νὰ ἐκλέξωσιν ἐξ Γενικὰς Ἐφόρους τῆς Ἐπαρχίας, ἐξ ὧν ὁ εἷς, ὁποιοσδήποτε ἤθελεν ἐκλε-

χθῇ νὰ λάβῃ γράμματα πληρεξουσιότητος καὶ νὰ παρασταθῇ εἰς τὴν Κοινὴν Συνέλευσιν Μέλος Παραστατικὸν τῆς Ἐπαρχίας. Διετάχθησαν δὲ πρὸς τούτοις νὰ συςήσωσιν εἰς κάθε χωρίον κατ' ἐκλογὴν ἕνα Ὑποέφορον, ἢ δύω, ἢ τρεῖς, κατὰ ἀναλογίαν τοῦ μεγέθους τοῦ χωρίου, οἵτινες νὰ ἀναφέρωνται εἰς τοὺς πέντε Γενικοὺς Ἐφόρους τῆς Ἐπαρχίας. Καὶ τὰ μὲν τῆς Πελοποννήσου οὕτω διετάχθησαν.

Οἱ δὲ κύριοι Μαυροκορδάτος καὶ Νέγρης διῄρεσαν τὴν ἔξω Ἑλλάδα εἰς δύω μέρη· καὶ τὴν μὲν ὠνόμασαν Δυτικὴν Ἑλλάδα, τὴν δὲ Ἀνατολικήν· καὶ εἰς μὲν τὴν Ἀκαρνανίαν καὶ Αἰτωλίαν ἔμεινεν ὁ Μαυροκορδάτος, συνεκρότησε Συνέλευσιν Τοπικήν, καὶ διωργάνισε μίαν μερικὴν ἐνιαύσιον Διοίκησιν, τὴν ὁποίαν ὠνόμασε Γερουσίαν τῆς Δυτικῆς Ἑλλάδος, ἧς Πρόεδρος ὁ ἴδιος Μαυροκορδάτος. Ἡ δὲ Γερουσία αὕτη ἔκλεξε τοὺς Πληρεξουσίους διὰ τὴν Ἐθνικὴν Συνέλευσιν, μετὰ τῶν ὁποίων διωρίσθη καὶ ὁ Μαυροκορδάτος, ὡς Μέλος Παραστατικὸν τῆς Δυτικῆς Ἑλλάδος. Εἰς δὲ τὴν Βοιωτίαν, Φωκίδα, Θεσσαλίαν καὶ Ἀττικὴν ὑπῆγεν ὁ Νέγρης καὶ διωργάνισε Τοπικὴν ἐνιαύσιον Διοίκησιν, τὴν ὁποίαν ὠνόμασεν Ἄρειον Πάγον τῆς Ἀνατολικῆς Ἑλλάδος· Πρόεδρος δὲ ὁ ἴδιος Νέγρης. Ὁ δὲ Ἄρειος Πάγος ἔκλεξε Πληρεξουσίους διὰ τὴν Ἐθνικὴν Συνέλευσιν, μετὰ τῶν ὁποίων διωρίσθη καὶ ὁ Νέγρης, ὡς Μέλος Παραστατικὸν τῆς ἐπαρχίας Μενδινίτζης. Ἔκλεξαν δὲ καὶ Συνηγόρους τῶν Πληρεξουσίων διὰ νὰ παρασταθῶσιν εἰς τὴν Συνέλευσιν.

Τούτων γινομένων, οἱ μὲν τῆς Πελοποννήσου Πρόκριτοι δὲν ἐνέκρινον νὰ συνέλθωσιν εἰς τὴν Τριπολιτζὰν, ὑποπτεύοντες, μήπως εἶναι κᾀμμία συνωμοσία κατ' αὐτῶν ἀπὸ μέρους τῶν Καπιταναίων καὶ τοῦ Ὑψηλάντη, καὶ διὰ τοῦτο ἀνέβαλον τὸν καιρόν. Ἦλθον δὲ εἰς τὴν Τρι-

πολιτζᾶ'ν Πληρεξούσιοι ἀπὸ μέρους τῶν Νήσων, καὶ ἐζήτησαν νὰ γίνῃ ἡ Συνέλευσις εἰς ἓν παράλιον τῆς Πελοποννήσου πλησίον τῶν νήσων τους, καὶ ἀπεφασίσθη τὸ Ἄργος, καὶ εὐθὺς ἐδόθη ἡ εἴδησις εἰς ὅλα τὰ μέρη διὰ να συναχθῶσιν ἐκεῖ, καὶ διώρισαν νὰ ἐνδυναμωθῇ ἡ πολιορκία τοῦ Ναυπλίου· ἐπειδή, ἐν ᾧ πρότερον ἡ πτῶσις τοῦ Φρουρίου τούτου ἦτον ἐγγύς, μὲ τὸ νὰ ἐξέλιπον διόλου σχεδὸν αἱ τροφαὶ τῶν ἐν αὐτῷ πολιορκουμένων, παρ' ἐλπίδα τότε ἔφθασεν ἐκεῖ ἓν πλοῖον μὲ Ἀγγλικὴν σημαίαν φορτωμένον σιτάρι ἐκ Κωνσταντινουπόλεως δέκα χιλιάδες κοιλά, καὶ τὸ ἐξεφόρτωσε, καὶ ἕνεκα τούτου ἔμελλε νὰ παραταθῇ ἡ πολιορκία. Τοῦτο δὲ συνέβη ἐξ ἀψηφησίας καὶ ἀμελείας τῶν διὰ θαλάσσης πολιορκούντων δύω πλοίων τῆς Μπουμπουλίνας, τὰ ὁποῖα εὑρίσκοντο ἀραγμένα εἰς τοὺς Μύλους, χωρὶς τὴν πρέπουσαν παρατήρησιν καὶ προσοχὴν (44).

Συγχρόνως τότε ἀπεστάλη ἐκ Τριπολιτζᾶς παρὰ τοῦ Ὑψηλάντη εἰς ἄνθρωπός του, ὀνομαζόμενος Γρηγόριος Σάλας, μὲ γράμμα Πληρεξουσιότητος, διὰ νὰ κινήσῃ τοὺς Ὀλυμπίους εἰς τὰ ὅπλα, συντροφευμένος μὲ ἕνα Ὀλύμπιον, ὅστις πρὸ καιροῦ ἦλθεν ἐκεῖ ζητῶν συνδρομὰς διὰ τοὺς Ὀλυμπίους, καὶ ἐδόθησαν εἰς αὐτοὺς τέσσαρα κανόνια, μέρος μπαρούτης καὶ μέρος μολύβδου.

Ἤρξαντο δὲ ἐκ τῆς Τριπολιτζᾶς νὰ μεταβαίνωσιν εἰς τὸ Ἄργος οἱ Πρόκριτοι, ὅπου περιέμενον καὶ τοὺς λοιποὺς Πληρεξουσίους· καὶ οἱ μὲν τῶν Νήσων καὶ οἱ τῶν ἄλλων Ἐπαρχιῶν τῆς Πελοποννήσου συνήχθησαν, οἱ δὲ Καλαβρυτινοὶ καὶ Πατραῖοι ἀνέβαλον τὴν ἔλευσίν τους, διότι ἦσαν ἐνασχολημένοι εἰς τὴν πολιορκίαν τοῦ Φρουρίου τῶν Πατρῶν, καὶ διότι περιέμενον τὸν Μαυροκορδάτον καὶ Καραντζᾶν μὲ τοὺς Πληρεξουσίους τῆς Δυτικῆς Ἑλλάδος. Εἰς δὲ τὴν Καρύταιναν διῃρέθησαν εἰς δύω φατρίας, ἡ μὲν τοῦ Κωλοκοτρώνη, ἡ δὲ τῶν Δεληγιανναίων, καὶ κάθε μία ἤθελεν ἄλλους καὶ ἄλλους Ἐφόρους, καὶ ἄλλον

Πληρεξούσιον διὰ τὴν Γενικὴν Συνέλευσιν· ὅθεν ἠγέρθη μεγίστη ἔρις εἰς ὅλην γενικῶς τὴν Ἐπαρχίαν, καὶ ἀπεστάλησαν διάφοροι ἀναφοραὶ ἐξ ἑκατέρου μέρους εἰς τὸ Ἄργος· ἀλλὰ τέλος πάντων ὑπερίσχυσεν ἡ φατρία τοῦ Κωλοκοτρώνη, καὶ ἀπέστειλαν εἰς τὴν Συνέλευσιν ἐκεῖνον ὁποῦ ἤθελον. Καὶ, ἐπειδὴ οἱ τῆς φατρίας ἐκείνης ἐπέμενον, ὅτι δὲν θέλουν κατ' οὐδένα τρόπον νὰ ἀνακατωθοῦν οἱ Δελιγιανναῖοι εἰς τὰ πράγματα τῆς Ἐπαρχίας, ὁ Ἀναγνώστης Δελιγιαννόπουλος, θέλων νὰ παρευρεθῇ εἰς τὴν Συνέλευσιν ἐπ' εὐλόγῳ αἰτίᾳ, ἔγραψεν ἰδιαιτέρως πρός τινας τῶν Προκρίτων Πελοποννησίων, διὰ νὰ συνεργήσωσιν ἐκεῖ εἰς τὸ Ἄργος νὰ προσκληθῇ μὲ κοινὸν γράμμα, ἐπὶ λόγῳ, ὅτι εἶναι ἀνάγκη νὰ παρευρεθῶσιν ὅλα τὰ Μέλη τῆς προλαβούσης Γερουσίας, τὸ ὁποῖον καὶ ἔγινε.

Ὁ δὲ Κωνσταντῖνος Καραντζᾶς, κατὰ τὸ προσκλητικὸν τῶν εἰς τὴν πολιορκίαν τῶν Πατρῶν Προκρίτων, μετέβη ἐκεῖ, καὶ ἐκεῖθεν ἀπέστειλεν εἰς τὸ Ἄργος πρός τινας τῶν Προκρίτων Πελοποννησίων γράμματα τοῦ Μαυροκορδάτου καὶ ἀντίγραφά τινα γραμμάτων ὡς ἀπὸ μέρους ἐπισήμων Ὁμογενῶν ἐν τῇ Εὐρώπῃ διατριβόντων, ἐν οἷς κατεδικάζοντο οἱ Ὑψηλάντιδες καὶ δι' ἄλλα αἴτια, καὶ διότι ἤθελον νὰ ὑπερέχωσιν εἰς τὸ Ἔθνος μὲ τὸ ὄνομα τῆς Ἑταιρίας, τὸ ὁποῖον ἀπεδείκνυον ὡς ἐπιβλαβὲς εἰς τὸ Ἔθνος, μὲ τὸ νὰ ἔδιδεν ὑπόνοιαν εἰς τοὺς Μονάρχας τῆς Εὐρώπης τὸ ὄνομα τοῦτο, ὅτι τὸ Ἔθνος ἔχει σχέσεις μὲ ἄλλας Εὐρωπαϊκὰς Ἑταιρίας. Ὅθεν συνεβούλευεν ὁ Μαυροκορδάτος νὰ καταργηθῇ διόλου τοῦτο τὸ ὄνομα τῆς ἀνυπάρκτου Ἀρχῆς. Ὁ δὲ Δημήτριος Ὑψηλάντης μὲ τοὺς περὶ αὐτὸν ἀντέλεγον εἰς τὰ τοιαῦτα, ὑποπτεύοντες, ὅτι ὁ σκοπὸς δὲν ἦτον ἄλλος, εἰμὴ νὰ μηδενισθῇ ἡ ὑπόληψις τῆς Ἑταιρικῆς Ἀρχῆς, καὶ οὕτως εὐκόλως νὰ τοὺς γυμνώσων ἀπὸ κάθε ὑπεροχήν. Διὰ τοῦτο ηὔξησαν ἔτι μᾶλ-

λον αἱ μεταξὺ Ὑψηλάντη καὶ Μαυροκορδάτου ἐχθροπάθειαι, καὶ ἕκαστος τούτων ἐπροσπάθει παντοίοις τρόποις νὰ κάμῃ φατρίαν.

Οἱ δὲ εὑρισκόμενοι εἰς τὸ Ἄργος Πρόκριτοι τῆς Πελοποννήσου ἔκριναν εὔλογον καὶ ὠφέλιμον νὰ γράψωσι πρὸς τὸν Μεχμὲτ Πασᾶν, περὶ τὰς Θήβας τότε διατρίβοντα, ὅτι κάμουν ἀνταλλαγὴν τῶν Χαρεμίων μὲ ὅσους Ἕλληνας αἰχμαλώτους ἢ ἐνέχυρα ἔχει αὐτὸς καὶ ὁ Χουρσὴτ Πασᾶς, καὶ μὲ ἓν μιλιουνιον γροσίων. Ἐν ᾧ δὲ ἐξεκίνησαν τὰ γράμματα, ἔφθασεν εἴδησις ἐκ Ζακύνθου, ὅτι ἀπεστάλησαν ἐκεῖ ἄνθρωποι παρὰ τοῦ Χουρσὴτ Πασᾶ ἕνεκα τϋτϋ. Ὅθεν ἔστειλαν εὐθὺς καὶ ἐπέστρεψαν τὰ πρὸς τὸν Μεχμὲτ Πασᾶ γράμματα. Οἱ δὲ ἀπεσταλμένοι παρὰ τϋ Χουρσὴτ Πασᾶ ἦσαν συστημένοι μὲ γράμματά του πρὸς τὸν Μετλὰν, Διοικητὴν τῶν Ἰονικῶν Νήσων, διὰ νὰ μεσολαβήσῃ εἰς τὴν ὑπόθεσιν καὶ νὰ πληρώσῃ, ὅσα χρήματα χρειασθοῦν. Ἀλλ' ὁ Μετλὰν ἀπεκρίθη, ὅτι δὲν γνωρίζει τὴν Ἑλληνικὴν Διοίκησιν, καὶ διὰ τοῦτο δὲν δύναται νὰ ἔμβῃ εἰς τοιαύτας πραγματείας μετ' αὐτῆς· ὅσα δὲ χρήματα τὸν διορίσῃ ὁ Χουρτὴτ Πασᾶς, θέλει τὰ μετρήσει. Ὅθεν οἱ ἀπεσταλμένοι μετέβησαν εἰς τὴν Ζάκυνθον, καὶ ἐκεῖ ἔμειναν ἡμέρας ἱκανὰς, μὲ τὸ νὰ τοὺς ἐφοβέριζόν τινες ὅτι δὲν εἶναι ἐν ἀσφαλείᾳ, ἐὰν μεταβῶσιν εἰς τὴν Πελοπόννησον. Περιφερομένης δὲ τῆς ὑποθέσεως τοιουτοτρόπως ἐκεῖ, ὁ Παναγιώτης Στέφανος, Ἰατρὸς, κάτοικος εἰς Ζάκυνθον καὶ σχετικὸς μὲ τὸν Διοικητὴν, ἥρπασε τὴν ὑπόθεσιν ἀπὸ τὰς χεῖρας τῶν ἀπεσταλμένων, καὶ δυνάμει ἑνὸς γράμματος τοῦ Διοικητοῦ τῆς Ζακύνθου ἀποτεινομένου πρὸς τὸν ἴδιον Στέφανον, ἐν ᾧ τὸν διώριζε νὰ μεταβῇ εἰς τὴν Πελοπόννησον περὶ αὐτῆς τῆς ὑποθέσεως, μετέβη ἐκεῖ συνωδευμένος καὶ μὲ τὸν Μπενιζέλον Ῥοῦφον, καὶ ἔφθασαν εἰς τὸ Ἄργος περὶ τὰς 10 τοῦ Νοεμ-

6ρίου, καὶ εὐθὺς ἄρχησεν ἡ διαπραγμάτευσις τῆς ὑποθέσεως, καὶ, μετὰ πολλὰς συνδιαλέξεις κοινῶς καὶ κατὰ μέρος, ὑπεσχέθη ὁ Στέφανος ἐπὶ παῤῥησίᾳ τοῦ Ὑψηλάντη καὶ τοῦ Π. Πατρῶν τούς τε αἰχμαλώτους καὶ ἐνέχυρα Ἕλληνας καὶ ἑκατὸν χιλιάδας Τάλληρα διὰ τὴν ἀνταλλαγὴν μόνον τῶν χαρεμιῶν, καὶ ἔμεινεν ἡ ὑπόθεσις νὰ ἀπαφασισθῇ τὴν ἐπιοῦσαν ἡμέραν ἐπὶ πλήρους συνελεύσεως, καὶ προσεκλήθησαν νὰ συνέλθωσιν ὅλοι οἱ τῆς Πελοποννήσου Πρόκριτοι νὰ τὸ ἀποφασίσωσιν. Ἀλλὰ παρ' ἐλπίδα, ἀφ' οὗ συνῆλθον, ἐν ᾧ περιεμένετο νὰ ζητηθῇ αὔξησις τῆς ποσότητος τῶν χρημάτων, ἐφάνησαν οἱ πλείονες τῆς συνελεύσεως ἀντιτείνοντες καὶ ζητοῦντες ἐλάττωσιν ἐπὶ λόγῳ ὅτι εἶναι ἐνδεχόμενον νὰ μὴν τὸ δεχθῇ ὁ Χουρσὴτ Πασᾶς. Ὅθεν, ἀφ' οὗ ἔγινεν ἀρκετὴ φιλονεικία περὶ τούτου, κατήντησαν εἰς τὰς ψήφους, καὶ εὑρέθησαν μόνον ὁ Ὑψηλάντης, καὶ ὁ Π. Πατρῶν καὶ Πανοῦτζος Νοταρᾶς, οἵτινες ἐπέμενον εἰς τὴν ποσότητα τῶν ἑκατὸν χιλιάδων Ταλλήρων. Καὶ, ἐπειδὴ ἡ γνώμη τῶν πλειόνων ἦτον τοιαύτη, ἀπεφασίσθησαν ὀγδοῆντα χιλιάδες Τάλληρα, καὶ οὕτως ἔγιναν τὰ γράμματα, καὶ ἐνεχειρίσθησαν τῷ Στεφάνῳ νὰ τὰ ἀποστείλῃ.

Οἱ δὲ ἀπεσταλμένοι παρὰ τοῦ Χουρσὴτ Πασᾶ Ἰωαννῖται, αἴφνης μαθόντες εἰς τὴν Ζάκυνθον, ὅτι ὁ ἰατρὸς Στέφανος καὶ ὁ Μπενιζέλος μετέβησαν εἰς τὴν Πελοπόννησον περὶ τῆς ὑποθέσεως τῶν Χαρεμιῶν, ἐκίνησαν κατόπιν καὶ ἐκεῖνοι μετὰ τρεῖς ἡμέρας καὶ ἔφθασαν εἰς τὸ Ἄργος ἐπιφέροντες καὶ γράμματα τοῦ Χουρσὴτ Πασᾶ καὶ τοῦ Ἰωαννίνων Γαβριὴλ πρὸς τοὺς Προκρίτους τῆς Πελοποννήσου περὶ αὐτῆς τῆς ὑποθέσεως. Ἐπαῤῥησιάσθησαν εἰς τὴν Συνέλευσιν καὶ παρεκάλουν νὰ τελειώσῃ δὲ

αὐτῶν ἡ ὑπόθεσις, προβάλλοντες, ὅτι διὰ τούτου ἤθελα λάβουν παῤῥησίαν οἱ Χριστιανοὶ τῶν Ἰωαννίνων, καὶ ἤθελεν ἔχουν ἄνεσιν ὁπωσοῦν οἱ ἐκείνων τῶν μερῶν κάτοικοι Χριστιανοί. Ἔλεγον δὲ καὶ περὶ τῆς ποσότητος τῶν Ταλλήρων, ὅτι ὁ σκοπὸς τοῦ Χουρσὴτ Πασᾶ ἦτον νὰ δώσῃ διπλασίαν τὴν συμφωνηθεῖσαν διὰ τὴν μεγάλην κλίσιν, ὁποῦ εἶχεν εἰς τὰ χαρέμιά του. Καὶ τέλος πάντων ἐπρόσθετον, ὅτι ὁ Στέφανος καὶ Μπενιζέλος ἠπάτησαν τὸ Ἔθνος καὶ τὸ ἐζημίωσαν, καθὼς ἠπάτησαν καὶ ἐκείνυς καὶ ἥρπασαν τὴν ὑπόθεσιν ἀπὸ τὰς χεῖράς των. Ἀλλὰ τὰ τοιαῦτα πλέον ἦτον ἀνωφελῆ, ἐπειδὴ τὰ γράμματα εἶχον ἀποσταλῆ. Διέτρεχε δὲ ὑπόνοια περὶ τῆς ἐλαττώσεως τῶν Ταλλήρων, μήπως ἔγινεν ἕνεκα ἰδιωφελείας τινῶν.

Περὶ δὲ τῆς παραδόσεως τοῦ φρουρίου τῆς Κορίνθε ἦτον ἐλπὶς νὰ συντελέσῃ ὁ Κιαμὴλ Μπεὴς, ὅστις κατ᾽ ἀρχὰς τῆς αἰχμαλωσίας του ὑπεσχέθη ἐν τοιοῦτον, καὶ ἔγινε μία διαπραγμάτευσις ἀτελὴς μεταξύ του καὶ τῶν ἐν Τριπολιτζᾷ Προκρίτων Πελοποννησίων, καὶ διὰ τοῦτο ἀπελάμβανε περίθαλψιν αὐτὸς καὶ ὁ υἱός του, ὁμοίως καὶ 200 περίπου ψυχαὶ ὁμογενῶν του ἀνδρῶν, γυναικῶν καὶ παιδίων, ὁποῦ εἶχον καταφύγει εἰς τὴν ἐπίσκεψίν του ἐν καιρῷ τῆς εἰς Τριπολιτζὰν ἐφόδου τῶν Ἑλλήνων. Ὅθεν ἀπεφασίσθη νὰ τὸν μεταφέρωσιν εἰς τὸ Ἄργος καὶ ἐκεῖ νὰ γίνῃ ἡ τελεία μετ᾽ αὐτοῦ συμφωνία περὶ τῆς παραδόσεως τῆς Κορίνθου. Τὸν μετέφερον λοιπὸν μὲ ὅλους τὺς σὺν αὐτῷ ὁμογενεῖς του, καὶ ἄρχησαν νὰ διαπραγματεύωνται· πλὴν ἐκεῖνος, πανοῦργος ὤν, μετέβαλλε καθ᾽ ἡμέραν τὰ σχεδὸν προβλήματά του, καὶ δὲν ἀπεφάσιζέ τι βέβαιον, ἐξαγοραζόμενος τὸν καιρόν. Κατώρθωσε δὲ νὰ πείσῃ καί τινας τῶν Καπιταναίων, ὅτι θέλει τοὺς κάμει μετόχους τοῦ πλούτου του, καὶ τοιουτοτρόπως ἔπαιζε τὴν ὑπόθεσιν, μήτε ὑποσχόμενος, μήτε ἀρνούμενος, καὶ ἀπολαμβα-

των κάθε ἄιτιν καὶ ὅλα του τὰ ἀναγκαῖα ἀπὸ τοὺς ἐλπίζοντας εἰς τὰς ὑποσχέσεις του.

Ἔφθασαν δὲ ἐκεῖ καὶ οἱ τῆς Ἀνατολικῆς Ἑλλάδος Παραστάται καὶ Συνήγοροι μετὰ τοῦ Νέγρη. Οἱ δὲ σύμμαχοι τῶν Ἑλλήνων Ἀγάδες τῶν Ἀλβανῶν ἀπεφάσισαν νὰ μεταβῶσιν εἰς τὴν Πελοπόννησον μετὰ τῶν Παραςατῶν τῆς Δυτικῆς Ἑλλάδος, καὶ νὰ συνδέσωσι στερεὰν συμμαχίαν· πλὴν, ἀφ' οὗ ἔφθασαν εἰς τὸ Μεσολόγγι, μὲ τὸ νὰ ἐγνώρισαν καλῶς ἐκ διαφόρων σημείων, ὅτι τὰ κινήματα τῶν Ἑλλήνων δὲν γίνονται ὑπὲρ ἐλευθερίας τοῦ Ἀλῆ Πασᾶ, ἀλλ' ὑπὲρ ἐλευθερίας τῆς Ἑλλάδος ἐκ τῆς βαρβάρου Ὀθωμανικῆς Διοικήσεως, μετεμελήθησαν, καὶ μὲ διαφόρους προφάσεις ἐπέστρεψαν εἰς τὴν Ἄρταν, ἀνταπεκρίθησαν μὲ τοὺς Βασιλικοὺς, παρέδωκαν εἰς αὐτοὺς τὴν θέσιν τῶν Πέντε Πηγαδιῶν, καὶ ἠνώθησαν μὲ αὐτοὺς ἐναντίον τῶν Ἑλλήνων.

Οἱ δὲ Παρασταται τῆς Δυτικῆς Ἑλλάδος μετὰ τοῦ Μαυροκορδάτυ μετέβησαν εἰς τὰς Πάτρας τὴν ιθ' Νοεμβρίου, ὅπου ἔμειναν δύω τρεῖς ἡμέρας ἐξ ἐλλείψεως τῶν ζώων. Ἐκεῖ δὲ εὑρισκομένων, αἴφνης ὁ Ἰοσοὺφ Πασᾶς μὲ 200 περίπου στρατιώτας μετέβη ἐκ τοῦ Καστελίου διὰ θαλάσσης εἰς τὸν λιμένα τῶν Πατρῶν, καὶ ἐκυρίευσε τὰ ἐκεῖ μαγαζεῖα. Ἐξῆλθον δὲ καὶ ἐκ τοῦ Φρουρίου τῶν Πατρῶν οἱ ἐχθροὶ, καὶ ἐκυρίευσαν θέσεις τινὰς, καὶ ἄρχησαν τὸν πόλεμον. Οἱ δὲ Ἕλληνες θορυβηθέντες ἄρχησαν νὰ φεύγουν ἔξω τῆς πόλεως, καὶ πρῶτος ὁ Σισίνης μὲ τὺς Γαστουναίυς ἐκίνησε διὰ τὴν Γαστούνην, κατόπιν καὶ οἱ λοιποὶ ἅπαντες ἀτάκτως ἔφευγον, οἱ μὲν Καλαβρυτινοὶ διὰ τὰ Καλάβρυτα, οἱ δὲ Πατραῖοι διὰ τὰ ὀρεινὰ μέρη, ὥστε ἐβιάσθησαν οἱ ἐκεῖ Πρόκριτοι νὰ φύγουν, χωρὶς νὰ δυνηθοῦν νὰ λάβουν τὰ πράγματά τυς, τινὲς δὲ ἐξ αὐτῶν μηδὲ τὰ ἄλογά τους (45). Ὁμοίως καὶ ὁ Κωνςαντῖνος Καραν-

τζᾶς καὶ ὁ Μαυροκορδάτος μετὰ τῶν παραστατῶν τῆς Δυτικῆς Ἑλλάδος ἔφυγον σχεδὸν γυμνοὶ (46), καὶ οὕτως οἱ ἐχθροὶ ἀμαχητὶ ἐκυρίευσαν πάλιν τὴν πόλιν, καὶ τὴν κατέκαυσαν ὅλην, διὰ νὰ μὴν εὑρίσκουν πλέον καταφύγιον οἱ Ἕλληνες, ἐὰν ἤθελον ἀποφασίσουν νὰ ἔμβουν εἰς τὴν πόλιν πρὸς πολιορκίαν τοῦ φρουρίου τὸ ὁποῖον ἔμεινε διόλου ἀπολιόρκητον (47). Οἱ δὲ Πρόκριτοι τῶν Καλαβρύτων, τῶν Πατρῶν, τῆς Βοστίτζης, μετὰ τῶν Παραστατῶν τῆς Δυτικῆς Ἑλλάδος, καὶ τοῦ Καραντζᾶ καὶ Μαυροκορδάτου, μετέβησαν εἰς τὸ Ἄργος περὶ τὰ τέλη τοῦ Νοεμβρίου, πλὴν ὕποπτοι ἀπὸ μέρους τοῦ Ὑψηλάντη καὶ τῶν Καπιταναίων, καὶ διὰ τοῦτο εἶχον εἰς τὴν συνοδίαν τους ἱκανοὺς Στρατιώτας.

Οἱ Παραστάται λοιπὸν συνήχθησαν ἀπὸ ὅλα τὰ μέρη· πλὴν ἦτον ἀνάγκη νὰ περιμένουν, ἕως ὅτου νὰ συστηθῇ πρῶτον ἡ Τοπικὴ τῆς Πελοποννήσου Διοίκησις, τῆς ὁποίας ἀνεβλήθη ἡ σύστασις διὰ τὴν ἀπουσίαν τινῶν Πελοποννησιακῶν Μελῶν. Ὅθεν οἱ Πελοποννήσιοι ἐσύστησαν τὴν Τοπικὴν Διοίκησιν καὶ τὴν ὠνόμασαν Γερουσίαν τῆς Πελοποννήσου μὲ ἕνα διοργανισμὸν ὅμοιον σχεδὸν μὲ ἐκεῖνον τῆς Δυτικῆς Ἑλλάδος. Μέλη δὲ αὐτῆς ἦσαν, ὅσαι καὶ αἱ ἐπαρχίαι τῆς Πελοποννήσου, καὶ Πρόεδρος αὐτῆς ὁ Δημήτριος Ὑψηλάντης. Ἡ δὲ Γερουσία εὐθὺς ἔκλεξε τὰ Μέλη τῆς Ἐθνικῆς Βουλῆς παραστατικὰ τῆς Πελοποννήσου μὲ ἔγγραφον πρόσκλησιν πρὸς ἓν ἕκαστον, τὰ ὁποῖα ἦσαν εἴκοσι τὸν ἀριθμὸν, κατὰ τὴν γενικὴν ἀπόφασιν, καὶ οὕτως ἄρχησαν νὰ σκέπτωνται οἱ Παραστάται τοῦ Ἔθνους περὶ τοῦ διοργανισμοῦ τῆς Ἐθνικῆς Βουλῆς.

Ἐν τοσούτῳ δὲ οἱ Ἀρχηγοὶ τῶν ἁρμάτων τῆς ξηρᾶς καὶ τῆς θαλάσσης ἀπεφάσισαν νὰ κάμουν ἔφοδον εἰς τὸ Ναύπλιον· καὶ οἱ μὲν θαλάσσιοι ἡτοίμασαν μερικὰ πλοῖα μεγάλα καὶ ὑπὲρ τὰς 100 μπάρκα κανονιέρας διὰ τὴν διὰ

θαλάσσης ἔφοδον· οἱ δὲ τῆς ξηρᾶς ἡτοίμασαν τὰς ἀναβάθρας καὶ ὅσα ἄλλα ἀναγκαῖα, καὶ διωρίσθη ἡ ἡμέρα καὶ ὥρα τῆς ἐφόδου. Τὸ δὲ σχέδιον τῆς ἐφόδου ἔγινε τοιοῦτον. Ἓν μέρος τῶν τῆς ξηρᾶς στρατευμάτων νὰ πλησιάσῃ εἰς τὸ Παλαμίδι, καὶ νὰ πυροβολῇ ἐκεῖ, διὰ νὰ βαστᾷ μίαν δύναμιν τοῦ ἐχθροῦ ἐνησχολημένην εἰς ἐκεῖνο τὸ μέρος· τὰ δὲ λοιπὰ στρατεύματα νὰ ὁρμήσουν εἰς τὴν πόρταν τοῦ Φρουρίου μὲ τὰς ἀναβάθρας, ὅπου ἦτον εὐκολωτέρα ἡ ἔφοδος· αἱ δὲ τῆς θαλάσσης δυνάμεις νὰ πλησιάσουν μὲ τὰς μπάρκα κανονιέρας εἰς τὸ μέρος τῆς Δογάνας καὶ ἐκεῖθεν νὰ κάμουν τὴν ἔφοδον εἰς τὸ τεῖχος, ἐν ᾧ τὰ μεγάλα πλοῖα νὰ πυροβολοῦν μακρόθεν. Ὅθεν τῇ δεκάτῃ Δεκεμβρίου ἐδόθησαν τὰ σημεῖα δύω ὥρας πρὶν ξημερώσῃ· καὶ οἱ μὲν τῆς ξηρᾶς στρατιῶται ἐπλησίασαν κατὰ τὸ σχέδιον μὲ ὁρμὴν καὶ μέγα θάῤῥος, ὥστε ἔφθασαν εἰς τὴν πόρταν, καὶ ἔστησαν τὰς ἀναβάθρας, τοὺς ὁποίους ἐννοήσαντες οἱ φύλακες τῶν ἐχθρῶν ἀντέστησαν, καὶ ἄρχησε πεισματώδης πόλεμος· αἱ δὲ τῆς θαλάσσης δυνάμεις δὲν ἐπλησίασαν εἰς τὸ τεῖχος, ἀλλὰ μακρόθεν ἐπυροβόλουν, ἐπὶ λόγῳ, ὅτι δὲν εἶχον ἁρμόδιον ἄνεμον νὰ πλησιάσουν. Ὅθεν οἱ ἐχθροὶ βλέποντες, ὅτι ἐκεῖθεν δὲν εἶναι κίνδυνος, ἔτρεψαν ὅλας των τὰς δυνάμεις εἰς τὴν διὰ ξηρᾶς ἔφοδον, καὶ ἀντέκρουσαν εἰς τὴν ὁρμὴν τῶν Ἑλλήνων, καὶ τοὺς ὤθησαν εἰς τὰ ὀπίσω, φονεύσαντες πεντήκοντα τῶν Ἑλλήνων, καὶ οὕτως ἐματαιώθη ἡ ἔφοδος ἐκείνη.

Οἱ δὲ Παραστάται τοῦ Ἔθνους, μὴ δυνάμενοι νὰ προχωρήσωσιν εἰς τὴν ἐργασίαν τους ἐξ αἰτίας τοῦ μεγάλου θορύβου, ὅπου τὰ στρατεύματα ἔκαμνον ἐκεῖ εἰς τὸ Ἄργος, καὶ ἐξ αἰτίας τῆς ἐλλείψεως τῶν ἀναγκαίων, ἀπεφάσισαν νὰ ἐκλέξωσιν ἕνα ἄλλον τόπον ἡσυχότερον καὶ ἀσφαλέστερον· ὅθεν ἔκλεξαν μὲ κοινὴν γνώμην τὴν Ἐπίδαυρον. Ἀλλά, πρὶν ἀναχωρήσωσι, διωρίσθησαν, ὁ μὲν Υ-

ψηλάντης, ὁ Κρεββατᾶς καὶ ὁ ἀδελφὸς τοῦ Πετρόμπεη νὰ μεταβῶσιν εἰς τὴν Κόρινθον μετὰ τοῦ Κιαμήλπεη, διὰ νὰ τὸν μεταχειρισθῶσιν ὄργανον εἰς τὴν παράδοσιν τοῦ Φρουρίου. ὁ δὲ Κωλοκοτρώνης νὰ μεταβῇ ἐκεῖ μὲ ἓν σῶμα στρατιωτικὸν, διὰ νὰ ἐνδυναμώσῃ τὴν πολιορκίαν. Καὶ ἐκεῖνοι μὲν ἀπῆλθον διὰ τὰ ἐκεῖ· οἱ δὲ Παραστάται μετὰ τῆς Πελοποννησιακῆς Γερουσίας μετέβησαν εἰς τὴν Ἐπίδαυρον περὶ τὰς εἴκοσι Δεκεμβρίου.

Ἀφ' οὗ δὲ ἔφθασαν ἐκεῖ, ἄρχησαν τὰς πράξεις των. Καὶ πρῶτον μὲν διωρίσθη μία Ἐπιτροπὴ νὰ ἐξετάσῃ τὰ ἔγγραφα τῆς πληρεξουσιότητος ἑνὸς ἑκάστου τῶν Παραστατῶν· εἶτα δὲ ἐκλέχθη Πρόεδρος τῆς Συνελεύσεως ὁ Ἀλέξανδρος Μαυροκορδάτος, καὶ διωρίσθη εὐθὺς Ἐπιτροπὴ διὰ τὴν κατάστρωσιν τοῦ Ὀργανικοῦ Νόμου. Ἐν τοσούτῳ, οἱ Πληρεξούσιοι τῶν Νήσων ἐπρόβαλον, ὅτι θέλουν διὰ τὴν ἀποζημίωσιν τῶν ἐξόδων τους ὑπόσχεσιν ἀπὸ μόνην τὴν Πελοπόννησον, καὶ ἡ ὑπόσχεσις αὕτη ἐζήτουν νὰ τεθῇ ἐν ἄρθρον εἰς τὸν Ὀργανικὸν Νόμον τῆς Πελοποννησιακῆς Γερουσίας. Ἀλλ' οἱ Πελοποννήσιοι ἀντέτεινον κατὰ τοῦτο προβάλλοντες, ὅτι ἔχουν μὲν δίκαιον νὰ ζητήσουν τὴν εὔλογον ἀποζημίωσιν, πλὴν ἀφ' ὅλην γενικῶς τὴν Ἑλλάδα, ἐκεῖνοι ὅμως διϊσχυρίζοντο, ὅτι τὸ θέλουν ἀπὸ μόνην τὴν Πελοπόννησον, ἡ δὲ Πελοπόννησος ἂς ἀκουσθῇ μὲ τὰ λοιπὰ μέρη τῆς Ἑλλάδος· καὶ, ἂν τοῦτο δὲν γίνῃ, αὐτοὶ μήτε πλοῖα θέλει ἑτοιμάσουν πλέον διὰ νὰ ἀντιπαραταχθοῦν, ἀλλὰ θέλει λάβουν ἄλλα μέτρα. Ὁ δὲ σκοπὸς τοῦ ἐπιμόνου τούτου ζητήματος ἦτον μὲ τὸ νὰ ἐγίνωσκον, ὅτι τὸ νὰ γίνῃ ἡ ἀποζημίωσις εἰς μετρητὰ ἦτον ἀδύνατον, καθότι κατὰ τὸν λογαριασμόν τους ἀνέβαινεν ἡ ποσότης εἰς πολλὰ μιλιούνια, καὶ ἑπομένως ἔπρεπε νὰ γίνῃ μὲ γαῖας ἐθνικὰς ἢ ἀπο-

ζημίωσις· διὰ τοῦτο ἤθελον ὑπόσχεσιν ἀπὸ μόνην τὴν Πελοπόννησον, εἰς τὴν ὁποίαν, ὡς γειτονικὸν μέρος, ἐπεθύμουν, νὰ ἔχουν κτήματα, καὶ μάλιστα τὸν κάμπον τοῦ Ναυπλίου καὶ Ἄργους, ὅπου τοὺς ἐχρησίμευε καὶ ὁ Ἀργολικὸς Κόλπος διὰ τὸ Ναυτικόν τους. Μετὰ δὲ ἡμερῶν τινῶν λογοτριβὴν περὶ τούτου, τὸ ἐδέχθησαν οἱ Πελοποννήσιοι, διὰ νὰ μὴν ἀκολουθήσῃ σχίσμα καὶ διάλυσις τῆς Συνελεύσεως· καὶ τὴν μὲν ὑπόσχεσιν ταύτην κατεχώρησαν ὡς ἐν παράρτημα εἰς τὸν Ὀργανικὸν Νόμον τῆς Πελοποννησιακῆς Γερουσίας, ἔλαβον δὲ γράμμα ἀπὸ μέρους τῶν Παραστατῶν τῆς τε Ἀνατολικῆς καὶ Δυτικῆς Ἑλλάδος ὑποσχετικά, ὅτι ἐν καιρῷ τῆς ἀποζημιώσεως ταύτης νὰ ἀποκριθῶσι καὶ αὐτοὶ τὸ ἀνάλογόν τους εἰς τὴν Πελοπόννησον.

Ἀφ' οὗ δὲ εἰργάσθησαν ἱκανὰς ἡμέρας εἰς τὴν κατάστρωσιν τοῦ Ὀργανικοῦ Νόμου καὶ ἐπιθεώρησιν αὐτοῦ, ἐνεκρίθη τέλος πάντων καὶ ὑπεγράφη παρὰ πάντων τῇ α' Ἰαννουαρίου τοῦ αωκβ' ἐν Ἐπιδαύρῳ. Εἶτα ἄρχησαν τὰς ἐκλογὰς εἰς τὰ Ὑπουργήματα· καὶ πρῶτον ἔκλεξαν τὸν Ἀρχιγραμματέα τῆς Ἐπικρατείας καὶ τοὺς ἑπτὰ Ὑπουργούς· εἶτα τὰ Μέλη τοῦ Ἐκτελεστικοῦ, πέντε τὸν ἀριθμόν, καὶ Πρόεδρον τούτου τὸν Ἀλέξανδρον Μαυροκορδάτον. Ἀλλὰ περὶ τῆς ἐκλογῆς τῶν Μελῶν τοῦ Ἐκτελεστικοῦ καὶ περὶ τῆς Προεδρίας αὐτοῦ ἐμεσολάβησαν ἱκαναὶ διενέξεις καὶ διαφιλονεικήσεις, μέχρις ὅτου νὰ ἀποφασισθῶσι.

Ὁ δὲ Ὑψηλάντης διέτριβεν εἰς Κόρινθον δυσαρεστημένος, διότι τὸν ἀπέῤῥιψε τρόπον τινὰ ἡ Συνέλευσις, καὶ διὰ τοῦτο οὐδὲ τὴν Προεδρίαν τῆς Πελοποννησιακῆς Γερουσίας οἰκειοποιήθη. Εἶχε σχέσιν ὅμως ἱκανὴν μετὰ τῶν Καπιταναίων· καί, ἐπειδὴ ἦτον ἀνάγκη νὰ ἐγκριθῶσι καὶ παρὰ τῶν Καπιταναίων τὰ πρακτικὰ τῆς Συνελεύσεως διὰ νὰ μὴν ἀκολουθήσῃ καμμία ἐναντιότης ἀπὸ μέρους

των, ἢ καὶ κἀμμία ἀνατροπὴ τῶν πρακτικῶν μὲ ἐνδεχόμενα προβλήματα περὶ τοῦ Ὑψηλάντη, ἐνεκρίθη παρὰ τῆς Συνελεύσεως νὰ προσκληθῇ ὁ Ὑψηλάντης Πρόεδρος τοῦ Βουλευτικοῦ Σώματος, τὸ ὁποῖον ἔγινε καὶ ἐφάνη δεκτὸν εἰς αὐτόν. Ἀφ' οὗ δὲ διετάχθησαν τοιουτοτρόπως τὰ πάντα, ἔγινε λιτανεία εὐχαριστήριος εἰς τὸν Θεὸν καὶ ὁ Ὅρκος τῆς πίστεως εἰς τὴν Πατρίδα, καὶ ἄρχησε τακτικῶς νὰ ἐργάζεται ἡ Διοίκησις. Ἀλλ', ἐπειδὴ ὁ Πρόεδρος τοῦ Βουλευτικοῦ διέτριβεν εἰς τὴν πολιορκίαν τῆς Κορίνθου, ἐκλέχθη Ἀντιπρόεδρος ὁ Πετρόμπεης. Ὁ ἴδιος ἐπεφορτίσθη ἐπιτροπικῶς καὶ τὸ Ὑπούργημα τοῦ Μινίστρου τοῦ Πολέμου, ἐπειδὴ ὁ εἰς τοῦτο διορισθεὶς Νότης Μπότζαρης δὲν ἦτον δυνατὸν νὰ παρευρεθῇ εἰς τὴν Διοίκησιν, καθότι ἦτον ἠναγκασμένος νὰ παρευρίσκεται εἰς τὸ Σοῦλι. Ἀλλὰ μετ' ὀλίγας ἡμέρας ἀφέθη καὶ ὁ Πετρόμπεης ἀπὸ τὴν ἐπιτροπὴν τοῦ Μινιστερίου τούτου, καὶ διωρίσθη ἐπιτροπικῶς ὁ Ἰωάννης Κωλέττης.

Ἐν τοσούτῳ μετέβη καὶ ὁ Κωλοκοτρώνης ἐκ τῆς Κορίνθου εἰς τὴν Ἐπίδαυρον διὰ νὰ προβάλῃ σχέδιά τινα Στρατιωτικοῦ Διοργανισμοῦ, τὰ ὁποῖα ἐθεωρήθησαν καὶ ἐφάνησαν δεκτά. Ὑπεχρέωσαν δὲ οἱ ἐκεῖ Πρόκριτοι τῆς Πελοποννήσου αὐτόν τε καὶ τὸν Ἀναγνώστην Δελιγιαννόπουλον, διὰ νὰ συμβιβάσωσι τὰς μεταξύ των διαφορὰς καὶ νὰ εὐτακτήσωσι τὰ τῆς Καρυταίνης, ἐπειδὴ ἐκεῖθεν ἐγεννᾶτο σκάνδαλον, τὸ ὁποῖον ἐτάραττεν ὅλην τὴν Πελοπόννησον, καὶ ὑπεσχέθησαν νὰ ἀπέλθωσιν ἐκεῖ καὶ νὰ τὰ συμβιβάσωσι.

Συγχρόνως μετέβη ἐκεῖ εἰς τὴν Ἐπίδαυρον καὶ ὁ υἱὸς τοῦ Πετρόμπεη Ἠλίας καὶ ἐπρόβαλεν εἰς τὴν Διοίκησιν, ὅτι ζητεῖται παρὰ τῶν πολιορκούντων τὸ Φρέριον τῶν Ἀθηνῶν νὰ ἀπέλθῃ ἐκεῖ Ἀρχηγὸς τῆς πολιορκίας, πρὸς ὃν ἐδόθη ἡ ἄδεια καὶ ἔγγραφος διαταγὴ τῆς Διοικήσεως διὰ

νὰ εὐτακτήσῃ τὰ ἐκεῖ πράγματα, τὰ ὁποῖα ἦτον εἰς μεγάλην ἀνωμαλίαν. Ἀλλ', ἀφ' οὗ ἔφθασεν εἰς ἐκεῖνα τὰ μέρη ἐσχεδίασαν ἄλλην ἐκστρατείαν μετὰ τοῦ θείου του Κ. Κυριακούλη καὶ μετὰ τοῦ Ἐπισκόπου Καρύστου, ὅστις ὑπέσχετο τοὺς μισθοὺς τῶν Μανιατῶν. Ἠχούσθησαν δὲ καὶ μετὰ τοῦ Κ. Ὀδυσσέως, διὰ νὰ πολιορκήσωσι καὶ νὰ κυριεύσωσι τὴν Κάρυστον. Ὅθεν μετέβησαν εἰς τὴν Εὔριπον καὶ ἐπλησίασαν εἰς τὴν Κάρυστον, καὶ ἐπέτυχον πρὶν φθάσῃ ἐκεῖ ὁ Ὀδυσσεὺς, καὶ ἐκυρίευσαν ἓν χωρίον τῆς Καρύστου, ἐν ᾧ εὑρίσκοντό τινες τῶν ἐχθρῶν, ἐξ ὧν ἐφόνευσάν τινας, καὶ οἱ λοιποὶ ἐκλείσθησαν εἰς τὰ ὀχυρὰ ὀσπήτια. Ἀλλὰ μαθόντες τοῦτο οἱ Καρυστινοὶ Τοῦρκοι, ἐστράτευσαν ἅπαντες πρὸς ἐκεῖνο τὸ μέρος διά τινος στενῆς ὁδοῦ, ὥστε νὰ ἐπιπέσωσιν αἴφνης εἰς τοὺς Ἕλληνας ἀπὸ τὸ ὄπισθεν μέρος. Ὁ δὲ Καπιτὰν Κυριακούλης μαθὼν τοῦτο, ἐστράτευσε πρὸς ἐκεῖνο τὸ μέρος, διὰ νὰ ἐμποδίσῃ τὸ πέρασμα τῶν ἐχθρῶν· πλὴν, μὲ τὸ νὰ μὴν ἐπρόφθασεν, ἐβιάσθη νὰ τραβιχθῇ μακρὰν τοῦ χωρίου· οἱ δὲ ὀλίγοι στρατιῶται Ἕλληνες, οἱ εὑρισκόμενοι εἰς τὸ χωρίον διεσκορπισμένοι, ἰδόντες τοὺς ἐχθροὺς, ὅτι ἐπλησίαζον, ἔφυγον· ἔμεινε δὲ ἐκεῖ ὁ Πεϊζαδὲ Ἠλίας μὲ μόνους δεκατρεῖς στρατιώτας· ἀλλὰ, μὲ τὸ νὰ περιεκύκλωσαν τὸ χωρίον οἱ ἐχθροὶ, ἐβιάσθη νὰ κλεισθῇ εἰς ἕνα παλαιόμυλον ἀσκεπῆ, κείμενον ἔξω τοῦ χωρίου, ὅπου συνήχθη ὅλη ἡ δύναμις τῶν ἐχθρῶν· καὶ οἱ μὲν κεκλεισμένοι ἀντεπολέμησαν ἱκανὰς ὥρας μὲ ἀνδρείαν καὶ ἐφόνευσαν πολλοὺς τῶν ἐχθρῶν, ἀλλὰ τέλος πάντων, ἐπειδὴ καὶ τὰ φυσέκιά τους ἐτελείωσαν, καί τινες ἐξ αὐτῶν ἐφονεύθησαν, καὶ οἱ ἐχθροὶ ἐπλησίαζον νὰ εἰσπηδήσωσιν εἰς τὸν μύλον, ὁ Πεϊζαδὲ Ἠλίας μὲ τοὺς λοιποὺς ὥρμησαν ἔξω τοῦ μύλου μὲ τὰ ξίφη εἰς τὰς χεῖρας καὶ ἔτρεχον διὰ μέσου τοῦ πλήθους τῶν ἐχθρῶν, ὅπου ἐθανατώθη ἡρωϊκῶς ὅ,τε Πεϊζαδὲ Ἠλίας καὶ οἱ στρατιῶταί του, καὶ ὑστερήθη τῷ ὄντι ἡ Ἑλλὰς ἑνὸς νέου μὲ ἀνδρείαν καὶ ἄλλα ἱκανὰ προτερήματα. Τὴν δὲ ἐπιοῦσαν ἡμέραν ἐπλησίασεν εἰς ἐκεῖνα τὰ μέρη ὁ Κ. Ὀδυσσεὺς, καὶ ἀφ' οὗ ἐνταμώθη μετὰ τοῦ Κ. Κυριακούλη, μὲ τὸ νὰ εἶδον, ὅτι δὲν δύνανται νὰ κατορθώσωσί τι ἐπιβλαβὲς εἰς τοὺς ἐχθροὺς, ἀνεχώρησαν ἐκεῖθεν διὰ θαλάσσης, ὁ μὲν διὰ τὴν Ἀνατολικὴν Ἑλλάδα, ὁ δὲ Κ. Κυριακούλης διὰ τὴν Πελοπόννησον.

Εἰς δὲ τὴν Ἐπίδαυρον, πρὶν διαλυθῇ ἡ Συνέλευσις προὐβλήθη, ὅτι εἶναι ἀνάγκη νὰ ἐκλεχθῶσιν ἄνθρωποι, καὶ νὰ ἀποσταλῶσι Πρέσβεις εἰς τὰς Εὐρωπαϊκὰς Αὐλάς· ἀλλ', ἐπειδὴ τὸ τοιοῦτον ἔχριζε σκέψεως ἱκανῆς, ἀπεφασίσθη μὲν παρὰ πάντων, ἔμεινε δὲ νὰ ἐνεργήσῃ κατόπιν ἡ Διοίκησις μεθ' ἡσυχίας, καὶ μὲ τοὺς τρόπους ὅπου ἔπρεπε.

Διωρίσθη δὲ καὶ μία ποσότης χρηματικὴ νὰ συναχθῇ ἀπὸ τὰς τρεῖς μερικὰς Τοπικὰς Διοικήσεις διὰ τὰς κοινὰς χρείας τοῦ Ἔθνους, καὶ οὕτω διελύθη ἡ Συνέλευσις, καὶ ἀπῆλθον τὰ Μέλη, τὰ μὴ ὄντα ἐκ τῆς Ἐθνικῆς Βουλῆς. Ἡ δὲ Διοίκησις πρὸς μνήμην αἰώνιον τῆς Πρώτης τοῦ Ἔθνους Συνελεύσεως ἐχάρισε προνόμιά τινα καὶ ἀσιδοσίαν εἰς τοὺς Ἐπιδαυρίους. Ἐθέσπισε δὲ τὸ νὰ χαραχθῶσι νομίσματα τόσα, ὅσα καὶ τὰ Μέλη τῆς Συνελεύσεως, καὶ νὰ δοθῇ ἑκάστῳ ἓν, χωρὶς νὰ δύναται ἄλλος τις νὰ φορῇ τὸ τοιοῦτον νόμισμα. Ἐθέσπισε δὲ καὶ χρώματα διὰ τὰς ἐθνικὰς σημαίας, τὸ κυανοῦν καὶ λευκόν.

Τὸ δὲ Φρούριον τῆς Κορίνθου κατήντησεν εἰς παντελῆ ἔλλειψιν τῶν ἀναγκαίων, καὶ ἄρχησαν οἱ πολιορκούμενοι νὰ πραγματεύωνται περὶ παραδόσεως, ὅτε τινὲς τῶν Μελῶν τῆς Ἐθνικῆς Βουλῆς ἤθελον νὰ μεταβῇ ἡ Διοίκησις εἰς τὴν Κόρινθον, διὰ νὰ παρευρεθῇ ἐκεῖ· καὶ μ' ὅλον ὅπου ἄλλα τινὰ τῶν Μελῶν ἀνθίσταντο προβάλλοντα, ὅτι ἡ Διοίκησις, ἀρτιπαγὴς οὖσα, δὲν πρέπει νὰ ἀναμιχθῇ εἰς τὸν στρατιωτικὸν θόρυβον, διὰ νὰ φυλάττῃ ὁ λαὸς μακρόθεν τὸ πρὸς αὐτὴν σέβας, πλὴν ἀπεφασίσθη παρὰ τῶν πλειόνων ἡ ἐκεῖσε μετάβασις, καὶ ἤρξαντο νὰ μεταβαίνωσί τινες ἐξ αὐτῶν, καὶ ἐντοσούτῳ παρεδόθη τὸ φρούριον περὶ τὰ τέλη Ἰανουαρίου καὶ ὑψώθη ἡ Ἑλληνικὴ Σημαία εἰς τὴν Ἀκροκόρινθον. Ἐκ δὲ τῶν Μελῶν τῆς Διοικήσεως οἱ μὲν μετέβησαν εἰς τὴν Κόρινθον, ὡς εἴρηται· ὁ δὲ Μαυροκορδάτος καὶ οἱ Νησιῶται μετέβησαν εἰς τὰς νήσους Ὕδρας, καὶ Πέτζας, ἐπειδὴ ἠκούσθη, ὅτι ἑτοιμάζετο ἐχθρικὸς Στόλος νὰ ἐξέλθῃ· ὁ δὲ Ἑλληνικὸς Στόλος ἦτον ἀνέτοιμος, διότι οἱ νησιῶται ἐζήτουν χρήματα ἀπὸ τὴν Πελοπόννησον διὰ νὰ τὸν ἑτοιμάσουν· πλὴν χρήματα τότε ἦτον ἀδύνατον νὰ συναχθοῦν, καὶ διὰ τοῦτο μετέβησαν ἐκεῖ οἱ εἰρημένοι νὰ συσκεφθῶσι περὶ τοῦ πρακτέου. Τότε ἀνεκαλύφθη εἰς τοὺς Προκρίτους τῶν Ὑδραίων ἡ ἐπιβουλή, ὁποῦ μετεχειρίσθησαν οἱ ἐχθροὶ κατὰ τῆς νήσου ταύτης

ἐπειδὴ δὲ τινὲς προδόται ἐκ τῆς αὐτῆς νήσου ὑπεσχέθησαν τὴν εἰς τοὺς ἐχθροὺς προδοσίαν τῆς νήσου, καὶ εἶχον ἀνταπόκρισιν μετ' αὐτῶν διά τινος Κεφαληναίου Καπιτάνυ, ὅςις τυπτόμενος ὑπὸ τοῦ συνειδότος οἰκειοθελῶς ἐπαῤῥησιάσθη καὶ ὡμολόγησε τοὺς προδότας, καὶ οὕτως ἐπρόλαβον οἱ Πρόκριτοι καὶ ἐπροφύλαξαν τὴν πατρίδα τους, ἐξορίσαντες ἐκεῖθεν τοὺς πρωταιτίους τοῦ κακοῦ τούτου σκοπῦ.

Ὁ δὲ Ἀναγνώστης Δεληγιαννόπουλος μετέβη εἰς τὴν Καρύταιναν, διὰ νὰ συμβιβάσωσι τὰς μετὰ τοῦ Κωλοκοτρώνη διαφορὰς, ὅπου μετέβη καὶ ἐκεῖνος μετὰ τὴν πτῶσιν τῆς Κορίνθου, καὶ συνεβίβασαν ὁπωσοῦν πρὸς καιρὸν τὰς ἐσωτερικὰς διαιρέσεις τῆς ἐπαρχίας, μὲ τὸ νὰ διώρισαν Ἐφόρυς καὶ ἐκ τῶν δύω φατριῶν· καὶ τὸν μὲν Γερουσιαστὴν, τὸν ἀπὸ μέρους τῆς φατρίας τοῦ Κωλοκοτρώνη, συγκατηρίθμησεν ἡ Γερουσία εἰς τὰ Μέλη τῆς Ἐθνικῆς Βυλῆς Παραστατικὰ τῆς Πελοποννήσου, ἐπειδὴ δὲν ἦτον πλήρης ὁ ἀριθμὸς τῶν εἴκοσι· ἀντ' ἐκείνου δὲ διωρίσθη Γερουσιαςὴς εἰς σχετικὸς τῶν Δεληγιανναίων.

Ἡ δὲ Διοίκησις, διατρίβουσα εἰς Κόρινθον, οὐδὲν σχεδὸν εἰργάζετο, καὶ διότι τὰ περισσότερα Μέλη τοῦ Ἐκτελεςικοῦ ἔλειπον, καὶ διότι ὁ τῶν στρατιωτῶν θόρυβος ἦτον μέγας, ἐπειδὴ ἦτον συνηγμένοι ἐκεῖ πλῆθος λαοῦ, καὶ ἕκαστος ἐζήτει δικαιώματα λαφυραγωγίας· ὅθεν κάθε ὥραν σχεδὸν συνέβαινον νέαι ταραχαὶ καὶ διαφιλονεικήσεις περὶ τούτυ, ὥστε ἡ Διοίκησις ἔμενεν ἐν ἀμηχανίᾳ μὴ δυναμένη νὰ διορθώσῃ τὰ τοιαῦτα. Εὑρίσκετο δὲ εἰς ἀπορίαν καὶ διὰ τὴν ἔλλειψιν τῶν χρημάτων· ἐπειδὴ καὶ τὸ ναυτικὸν ἐζήτει χρήματα, καὶ, διὰ νὰ ἐφοδιασθῇ τὸ φρούριον μὲ τὰ ἀναγκαῖα, ἐχρειάζετο ἱκανὰ, καὶ διὰ τὴν καθημερινὴν τροφὴν τῶν στρατιωτῶν ἐχρειάζοντο γεννήματα καὶ ἄλλα ἔξοδα καθημερινά· ὁ δὲ Μινίςρος τῆς Οἰκονομίας δὲν εἶχεν ὐδὲ ὀβολόν· Ὅθεν περιέμενον ἐκ τῶν λαφύρων τῆς Κορίνθυ νὰ

θεραπεύσωσι τὰς ἀνάγκας· ἀλλὰ τὰ λάφυρα, ἀφ' οὗ κατεγράφησαν καὶ ἐκτιμήθησαν, διενεμήθησαν εἰς τοὺς ςρατιώτας καὶ Καπιταναίους, καὶ μόλις διὰ τὸ Κοινὸν Ταμεῖον ἔμειναν, ὅσα τζεβαΐρικὰ εὑρέθησαν, ἐκτιμηθέντα γρ. διακόσιαι χιλιάδες καὶ ὅσα εἰς μετρητὰ χρήματα, γρ. 100 χιλιάδες· καὶ τὰ μὲν τζεβαΐρικὰ εὐθὺς ἀπέστειλαν εἰς τὴν Ὕδραν διὰ λογαριασμὸν τῶν ἐξόδων τοῦ ναυτικοῦ, τὰς δὲ 100 χιλ. γρ. ἔλαβον οἱ Γερουσιασταὶ διὰ λογαριασμὸν τοπικῶν ἐξόδων τῆς Πελοποννήσου· ἡ δὲ Διοίκησις ἔμεινεν εἰς τὴν αὐτὴν ἀπορίαν. Ἡ ἐλπὶς ὅλων ἦτον εἰς τὸν πλοῦτον τοῦ Κιαμήλμπεη, περὶ οὗ διέτρεχε κοινὴ φήμη, ὅτι εἶχε κεκρυμμένα πολλὰ μιλιούνια. Τὸν ὑπεσχέθη ἡ Διοίκησις τὸ ἓν τρίτον ὅλης του τῆς περιουσίας, καὶ τὴν ἀσφάλειαν τῆς ζωῆς καὶ τιμῆς ὅλης τῆς φαμηλίας του, καὶ ν' ἀπέλθῃ, ὅπου θέλει μετ' αὐτῆς· πλὴν δὲν ἠθέλησε νὰ ὁμολογήσῃ, ὅτι εἶχέ τι. Ἐπροσπάθησαν μὲ κολακείας, μὲ ἀπειλὰς, μὲ ὑποσχέσεις, πλὴν εἰς μάτην, ἐπειδὴ ἐκεῖνος πάντοτε μὲ τὰς αὐτὰς λέξεις ἔλεγεν, ὅτι δὲν ἔχει ἄλλο τὶ κεκρυμμένον, ἐκτὸς ἐκείνων τῶν ὀλιγίζων, ὁποῦ εὑρέθησαν εἰς τὸ Φρούριον εἰς χεῖρας τῆς μητρός του καὶ γυναικός του. Συγχρόνως ἦλθεν εἴδησις, ὅτι κατὰ τὴν προλαβοῦσαν συμφωνίαν ἀπέστειλεν ὁ Χουρσὴτ Πασᾶς ἄνθρωπόν του μὲ τὰ χρήματα, διὰ νὰ παραλάβῃ τὰ χαρέμιά του εἰς τὸ Νεόκαστρον· Ὅθεν εὐθὺς διώρισεν ἡ Γερουσία τὸν Χαραλάμπην Περοῦκαν καὶ ἀπῆλθεν ἐκεῖ· πλὴν οὐδὲν κατωρθώθη, διότι δὲν ἔφερε μεθ' ἑαυτοῦ ὁ ἀπεσταλμένος τοὺς αἰχμαλώτους καὶ τὰ ἐνέχυρα Ἕλληνας κατὰ τὴν συμφωνίαν. Διὸ ἐπέστρεψεν ἄπρακτος, καὶ οὕτω κάθε ὑπόθεσις ἔμεινεν ἀνενέργητος διὰ τὴν χρηματικὴν ἔλλειψιν.

Προυβλήθη τότε εἰς τὸ Βουλευτικὸν περὶ ἐκλογῆς ὑποκειμένων νὰ ἀποσταλῶσιν εἰς τὰς Αὐλὰς τῆς Εὐρώπης Ἱκέται, καὶ ἐγένετο περὶ τούτου γενικὴ συνέλευσις τοῦ τε

Βουλευτικοῦ καὶ Ἐκτελεστικοῦ, καὶ ἐκλέχθησαν τὰ ὑποκείμενα· πλὴν ἔμεινε καὶ αὕτη ἡ ὑπόθεσις νὰ ἀποφασισθῇ μετὰ τὴν ἐπιστροφὴν τοῦ Προέδρου καὶ τῶν ἀπόντων Μελῶν τοῦ Ἐκτελεστικοῦ. Μαθὼν δὲ τὴν ἐκλογὴν ταύτην ὁ Πετρόμπεης, ὅστις τότε ἔτυχε νὰ διατρίβῃ εἰς τὴν Τριπολιτζὰν, περιμένων ἐκεῖ χρήματα διὰ νὰ ἀποστείλῃ εἰς τὴν Μάνην νὰ στρατολογήσῃ, ἔγραψεν εἰς τὴν Διοίκησιν, ὅτι θέλει καὶ αὐτὸς νὰ διορισθῇ Πρέσβυς διὰ τὴν Ῥωσσίαν, ἢ ἕνας τῆς οἰκογενείας του. Ἡ δὲ Διοίκησις συσκεφθεῖσα περὶ τούτου ἀπεφάσισεν, ὅτι, ἐὰν ὁ ἴδιος θέλῃ νὰ ἀπέλθῃ εἰς τὴν Ῥωσσίαν μετὰ τοῦ Π. Πατρῶν, εἶναι δεκτὸς, οὐχὶ δὲ ἄλλος τὶς τῆς οἰκογενείας του.

Ἡ δὲ δύναμις τῶν ἐχθρῶν εἰς τὴν Ἀνατολικὴν Ἑλλάδα ηὔξησεν, ὁμοίως καὶ εἰς τὴν Δυτικὴν, ἀφ' ἧ ἡνώθησαν οἱ Ἀλβανοὶ μετὰ τῶν Βασιλικῶν. Ὅθεν οἱ Καπιταναῖοι καὶ τῶν δύω μερῶν ἔγραφον συνεχῶς εἰς τὴν Διοίκησιν, ζητοῦντες βοήθειαν στρατιωτικὴν ἐκ τῆς Πελοποννήσου καὶ προμήθειαν τῶν ἀναγκαίων τοῦ πολέμου. Ἀλλ', ἐπειδὴ οἱ ςρατιῶται ἀπῆλθον εἰς τὰ ἴδια μετὰ τὴν διανομὴν τῶν λαφύρων τῆς Κορίνθου καὶ ἐχρειάζετο ἀναβολὴ καιροῦ μέχρις ὅτου νὰ συναχθῶσι πάλιν, σκέψεως δὲ γενομένης, ἀπεφασίσθη νὰ ἐκστρατεύσῃ ὁ Ὑψηλάντης μετὰ τοῦ Κ. Νικήτα εἰς τὴν Ἀνατολικὴν Ἑλλάδα, ὅπου ἡ χρεία ἦτον μεγαλητέρα, οἵτινες διὰ τὴν πρὸς αὐτοὺς μεγάλην ὑπόληψιν τῶν στρατιωτῶν ἠμποροῦσαν εὐκολώτερον νὰ συνάξωσί τινας στρατιώτας ἐκ τῆς Κορίνθυ καὶ νὰ συμπαραλάβωσιν ὅλους τοὺς Δερβενοχωρίτας διαβαίνοντες ἐκεῖθεν, ὁμοίως καὶ ἄλλους στρατιώτας εὑρισκομένους εἰς τὰς πλησίον τοῦ Ἰσθμοῦ νήσους· καὶ οὕτω νὰ γίνῃ μία δύναμις ἱκανὴ, ὥστε ἠνωμένη μὲ τοὺς τῆς Ἀνατολικῆς Ἑλλάδος Καπιταναίους νὰ ἀντιπαραταχθῇ μὲ τοὺς ἐχθρούς. Καὶ ὁ μὲν Ὑψηλάντης ἐδέχθη τοῦτο εὐχαρίστως· τὸ δὲ Ἐκτε-

λεστικὸν Σῶμα ἀντέτεινε καὶ δὲν ἤθελε νὰ ἔμβῃ πάλιν εἰς τὰ στρατιωτικὰ ὁ Ὑψηλάντης· πλὴν, μὲ τὸ νὰ ἐπέμεινε τὸ Βουλευτικὸν ἀποβλέπον εἰς τὴν χρείαν τῆς Πατρίδος, καὶ ὄχι εἰς τοὺς ἰδιαιτέρους σκοπούς τινων, ἀπεφασίσθη, καὶ ἐστράτευσαν. Πλὴν ἡ στρατολογία δὲν ἔγινεν ἀνάλογος μὲ τὴν χρείαν καὶ μὲ τὰς δυνάμεις τοῦ ἐχθροῦ, ἐπειδὴ εἰς τοὺς ἐχθροὺς ἐπροσθέτοντο δυνάμεις ἡμέραν παρ' ἡμέραν ἀπὸ τὴν Μακεδονίαν καὶ ἄλλα μέρη, καὶ συνηθροίζοντο ὅλοι πέριξ τοῦ Ζητουνίου, διὰ νὰ ὁρμήσουν πάλιν εἰς τὴν Βοιωτίαν καὶ Ἀττικήν. Ὅθεν διώρισεν ἡ Διοίκησις τὸν Κ. Παναγιώτην Γιατράκον νὰ μεταβῇ εἰς τὸν Μιστρὰν, νὰ συνάξῃ τοὺς ςρατιώτας αὐτῆς τῆς ἐπαρχίας καὶ νὰ ἀπέλθῃ εἰς τὴν Ἀνατολικὴν Ἑλλάδα· ὁμοίως καὶ τὸν Κ. Παναγιώτην Ζαφειρόπουλον Ἁγιοπετρίτην. Καὶ ὁ μὲν εὐθὺς ἀπῆλθεν εἰς τὸν Ἅγιον Πέτρον, ἐσύναξε 200 περίπου στρατιώτας καὶ ἀπῆλθεν εἰς τὴν Ἀνατολικὴν Ἑλλάδα· ὁ δὲ Κ. Γιατράκος, ἔχων εἰς τὴν φύλαξίν του τὸν Κιαμήλμπεη, ἐζήτει νὰ τὸν πάρῃ μαζή του, διὰ νὰ τὸν φυλάξῃ εἰς τὸν Μιστράν· ἀλλ', ἐπειδὴ τὸ τοιοῦτον δὲν ἐσυγχώρει ἡ Διοίκησις, αὐτὸς διέτριβεν ἐκεῖ ἱκανὰς ἡμέρας ἐπὶ διαφόροις προφάσεσι· τέλος πάντων ἐπείσθη νὰ τὸν ἀφήσῃ εἰς τὰς χεῖρας τῆς Διοικήσεως ἐπὶ συμφωνίᾳ νὰ τὸν δοθῇ τὸ ἓν πέμπτον ἐκ τῆς περιουσίας τοῦ Κιαμήλμπεη, ὅπου ἤθελε φανερωθῇ, καὶ οὕτως ἀπεφάσισε νὰ μεταβῇ εἰς τὸν Μιστρὰν μετὰ τοῦ Κρεββατᾶ, διὰ νὰ ςρατολογήσῃ.

Ὁ δὲ ἐχθρικὸς Στόλος, συνιστάμενος ἀπὸ ἑκατὸν περίπου πλοῖα πολεμικὰ καὶ φορτηγὰ, ἔφθασεν εἰς τὰς Κυκλάδας νήσους περὶ τὰς ἀρχὰς τοῦ Φεβρουαρίου· καὶ τὰ μὲν Αἰγυπτιακὰ πλοῖα ἐπλησίασαν εἰς τὰ τῆς Κρήτης φρούρια, καὶ ἐκεῖ εὔγαλαν ἕνα Πασᾶ μὲ πέντε χιλιάδας περίπου ςρατιώτας πρὸς βοήθειαν τῶν ἐντοπίων· ὁ δὲ λοιπὸς Στόλος, ἔχων περίπου ἓξ χιλιάδας ςρατιώτας μὲ τὸν

Χασᾶν Πασᾶ, ἐπειδὴ ἀπέτυχεν ἀπὸ τὴν προδοσίαν τῆς Ὕδρας, διευθύνθη εἰς τὴν Πελοπόννησον, καὶ, ἀφ' οὗ ἔφθασεν εἰς τὸ μεσημβρινὸν μέρος, καὶ ἐφωδίασε τὰ ἐκεῖ φρούρια Μοθώνην καὶ Κορώνην, ἐδοκίμασε νὰ κάμῃ προσβολὴν εἰς τὸ φρούριον τοῦ Νεοκάστρου· πλὴν δὲν ἠδυνήθη νὰ κατορθώσῃ οὐδὲν, καθότι ὁ Γκενερὰλ Νορμὰνδ, ὅςις πρὸ ὀλίγων ἡμερῶν εἶχε φθάσει ἐκεῖ μὲ 80 περίπου τακτικοὺς ςρατιώτας, διέταξε καλῶς τὰ τοῦ Φρουρίου, ἐπεστάτησεν εἰς τὰ κανόνια, ἐμψύχωσε τοὺς ἐκεῖ εὑρισκομένους ςρατιώτας, καὶ ἀντεπολέμησαν τοὺς ἐχθροὺς μὲ ἀνδρείαν, ὥςε βλέποντες, ὅτι τὸ Φρούριον εἶναι καλῶς ἐνδυναμωμένον, ἀνεχώρησαν ἐκεῖθεν κατησχυμένοι καὶ τὴν 4 Φεβρουαρίου ἔφθασαν εἰς τὰς Πάτρας, ὅπου εὗρηκεν ὁ Πασᾶς μὲ τὰς ἓξ χιλιάδας στρατιώτας, διωρισμένους διὰ βοήθειαν τῶν ἐκεῖ ἐχθρῶν.

Ὁ δὲ Ἑλληνικὸς Στόλος ἔτρεξε κατόπιν τοῦ ἐχθρικοῦ καὶ ἔφθασεν εἰς τὸν Κόλπον τῆς Πάτρας μετὰ τρεῖς ἡμέρας, καὶ περιεφέρετο ἐκεῖ. Οἱ δὲ ἐχθροὶ, μὲ τὸ νὰ ἐφοβοῦντο τὰ μπουρλότα, εἰς μὲν τὸν Κόλπον ἄφησαν εἴκοσι δύω Τρασπόρτια πρὸς χρῆσιν τῶν ἐν τοῖς Φρουρίοις Πασάδων, τὸν δὲ λοιπὸν Στόλον τῇ 20 Φεβρουαρίου διεύθυναν πρὸς τὴν ἔξοδον τοῦ Κόλπου, καὶ ἀμέσως συνηπαντήθησαν ἔμπροσθεν τῶν Πατρῶν μὲ ἑπτὰ Ἑλληνικὰ, ὅπου συνεκροτήθη ναυμαχία φρικτὴ, καὶ τὰ μὲν ἐχθρικὰ, πολυάριθμα ὄντα, περιεκύκλωσαν τὰ ἑπτὰ Ἑλληνικά· ἀλλ' οἱ ναῦται Ἕλληνες, πολεμοῦντες ἀνδρείως, ἀντώθουν πανταχόθεν τοὺς ἐχθρούς· τὰ δὲ λοιπὰ Ἑλληνικὰ, εὑρισκόμενα μεταξὺ τοῦ ἀκρωτηρίου Πάπα καὶ τοῦ Μεσολογγίου, δὲν ἐδύναντο νὰ πλησιάσουν ἐξ αἰτίας τῆς σφοδρότητος τοῦ ἀνέμου, ὅςις ἔπνεεν ἐναντίος. Ἀφ' οὗ δὲ ἐπολέμησαν ἱκανὰς ὥρας ἐπὶ ματαίῳ, ἐξηκολούθησαν τὰ ἐχθρικὰ τὸν δρόμον τους· τὰ δὲ Ἑλληνικὰ τοὺς ἐδίωκον κατόπιν, καὶ οὕτω πολεμοῦντες

εὐγῆκαν καὶ οἱ δύω Στόλοι ἔξω τοῦ Κόλπου. Καὶ τὰ μὲν ἐχθρικὰ ἄραξαν εἰς τὴν Ζάκυνθον, τὰ δὲ Ἑλληνικὰ ἄντικρυ τῆς Ζακύνθου εἰς τὰ παράλια τῆς Πελοποννήσου, καὶ παρεφύλαττον. Οἱ δὲ ἐχθροὶ, φοβούμενοι νὰ ἀναχωρήσουν ἐκεῖθεν, μετεχειρίσθησαν μέσον τὴν Βρετανικὴν Δύναμιν, τῆς ὁποίας ἓν πλοῖον ἐπλησίασεν εἰς τὸν Ἑλληνικὸν Στόλον, καὶ τὸν εἶπεν, ὅτι δὲν εἶναι συγχωρημένον νὰ πολεμήσουν εἰς τὰς θαλάσσας τῶν Ἰονικῶν Νήσων, καὶ διὰ τοῦτο πρέπει νὰ ἀναχωρήσουν ἐκεῖθεν, διὰ νὰ ἔχῃ τόπον νὰ ἀναχωρήσῃ καὶ ὁ ἐχθρικὸς Στόλος· ἔπειτα, ὅπου ἤθελε συναπαντηθοῦν ἔξω τῶν ὁρίων, ἂς πολεμήσουν. Ἀλλ', ἐπειδὴ ὁ Ἑλληνικὸς Στόλος ἐπέμενεν ἐκεῖ, οἱ ἐχθροὶ παραφυλάξαντες ἁρμόδιον ἄνεμον, ἔφυγον διὰ νυκτὸς ἐκ τῆς Ζακύνθου, καὶ ἐξηκολούθησαν τὴν δι' Ἀλεξάνδρειαν γραμμήν. Οἱ δὲ Ἕλληνες, αἴφνης ἰδόντες τὴν φυγὴν τοῦ ἐχθρικοῦ Στόλου, εἰς μὲν τὸν Κορινθιακὸν Κόλπον διώρισαν ὀκτὼ πλοῖα νὰ μείνουν διὰ τὴν πολιορκίαν, μετὰ δὲ τοῦ λοιποῦ Στόλου ἔτρεξαν κατόπιν τοῦ ἐχθρικοῦ· πλὴν, μὲ τὸ νὰ μὴν τὸν ἐπέτυχον, ἐπανῆλθον εἰς τὰ ἴδια· ἡ δὲ βλάβη εἰς τὴν ναυμαχίαν ταύτην ἔγινε μικρὰ, διότι ἡ σφοδρὰ τρικυμία, ὁποῦ συνέβη κατ' ἐκείνην τὴν ἡμέραν, δὲν ἐσυγχώρει τοὺς πηδαλιούχους νὰ κυβερνῶσι τὰ πλοῖα κατὰ τὴν ἀνάγκην τοῦ πολέμου.

Ἐπειδὴ δὲ ἡ τῶν ἐχθρῶν δύναμις ηὔξησεν εἰς τὰς Πάτρας, καὶ ὑπώπτευσεν ἡ Διοίκησις, μήπως προχωρήσωσιν οἱ ἐχθροὶ εἰς τὰ μεσόγεια τῆς Πελοποννήσου, ἢ καὶ εἰς τὰς παραλίους γειτονικὰς ἐπαρχίας, διώρισε τὸν Θ. Κωλοκοτρώνην νὰ ἀπέλθῃ εἰς τὰς Πάτρας ἀρχηγὸς τῆς πολιορκίας, ἔχων ὑπὸ τὴν ὁδηγίαν του τοὺς στρατιώτας τῆς Καρυταίνης. Ἀλλ' ὁ πρὸς καιρὸν συμβιβασμὸς τῶν διαφορῶν μεταξὺ Κωλοκοτρώνη καὶ Δελιγιανναίων μὲ τὸ νὰ μὴν ἐχρησίμευσεν εἰς ἄλλο, εἰμὴ εἰς τὸ νὰ διεγείρῃ μετ' ὀλί-

γον μεγαλητέρας ἔριδας, καὶ νὰ γίνῃ διαίρεσις τοῦ Στρατιωτικοῦ τῆς Ἐπαρχίας ταύτης, οἱ μὲν ὀπαδοὶ τοῦ Κωλοκοτρώνη τὸν ἠκολούθησαν καὶ ἀπῆλθον εἰς τὴν πολιορκίαν τῶν Πατρῶν, ὅπȣ συνήχθησαν καὶ οἱ ϛρατιῶται τῶν ἐπαρχιῶν Πατρῶν, Γαστούνης καὶ Πύργου· ὁμοίως καὶ οἱ Καλαβρυτινοί, οἱ μὲν ὑπὸ τὴν ὁδηγίαν τοῦ Ἀνδρέα Ζαήμη καὶ Παναγιώτου Φωτήλα, οἱ δὲ ὑπὸ τὴν ὁδηγίαν τῶν Πετιμεζαίων, καὶ κατέλαβον τὰς ἀναγκαίας θέσεις. Οἱ δὲ ὀπαδοὶ τῶν Δεληγιανναίων ἔμειναν· ἀλλά, διὰ νὰ μὴν ἔχῃ λαβὴν ὁ Κωλοκοτρώνης νὰ τοὺς κατηγορῇ, ὡς ἐγκληματίας, τοὺς ἐσύναξεν ὁ Κανέλος Δεληγιαννόπουλος καὶ ἀπῆλθεν ἐκεῖ, καὶ ἐστρατοπέδευσεν εἰς τὴν θέσιν τῶν Καλαβρυτινῶν.

Οἱ Ἕλληνες λοιπὸν ἐνδυναμωθέντες καλῶς ἐκεῖ, ἔδιδον αἰτίαν συνεχῶς εἰς τοὺς ἐχθροὺς νὰ ἐξέρχωνται πότε εἰς μίαν θέσιν, καὶ πότε εἰς ἄλλην, καὶ συνεκροτοῦντο μάχαι· πλὴν οἱ ἐχθροὶ μετὰ μικρὰν ἀνθίστασιν ὑπεχώρȣν, οἱ δὲ Ἕλληνες τοὺς κατεδίωκον καὶ ἐφόνευον ἐξ αὐτῶν. Μίαν δὲ τῶν ἡμερῶν περὶ τὰ μέσα τοῦ Μαρτίου ἐξῆλθον οἱ ἐχθροὶ πανστρατιᾷ πρὸς τὸ μέρος Ῥωμανοῦ, καὶ ἐπροχώρησαν τόσον εἰς τὰς θέσεις τῶν Ἑλλήνων, ὥϛε ἐβιάσθησαν οἱ Ἕλληνες νὰ τὰς ἀφήσȣν καὶ νὰ διασκορπισθοῦν· ὅτε καὶ ὁ Ἀνδρέας Ζαήμης, εὑρισκόμενος εἰς ἐκεῖνο τὸ μέρος, ἐκινδύνευσε νὰ συλληφθῇ παρὰ τῶν ἐχθρῶν. Ὁ δὲ Κωλοκοτρώνης ἔδειξεν εἰς αὐτὴν τὴν περίστασιν ἀνδρείαν καὶ ἐπιδεξιότητα, ἐπειδὴ ἰδὼν ἀπὸ τὸ Σαραβάλι, ὅπȣ ἦτον ἐϛρατοπεδευμένος, ὅτι οἱ ἐχθροὶ ἐπροχώρουν καταδιώκοντες τοὺς Ἕλληνας, εὐθὺς ἐκίνησε μὲ ὀλίγους ϛρατιώτας ὅπου παρευρέθησαν, ἐπλησίασεν εἰς τὸν τόπον τῆς μάχης, ἐμψύχωσε τοὺς φεύγοντας Ἕλληνας, ἐσύναξε τοὺς διασκορπισμένους, τοὺς ἐνθουσίασε τόσον, ὥστε ὥρμησαν ὡς λέοντες ἐναντίον τῶν ἐχθρῶν, τοὺς ἔτρεψαν εἰς φυγήν, τὰς

κατεδίωξαν μέχρι τῆς πόλεως, καὶ ἐφόνευσαν ἐξ αὐτῶν 250 περίπου. Μετὰ δὲ ταύτην τὴν μάχην δὲν ἐτόλμων πλέον οἱ ἐχθροὶ νὰ ἀπομακρύνωνται τοῦ Φρουρίου, καὶ ὅλη ἡ πεδιὰς τῶν Πατρῶν ἔμενεν εἰς τὴν ἐξουσίαν τῶν Ἑλλήνων, οἱ ὁποῖοι ἐπλησίαζον ἀφόβως ἕως εἰς τὰ πέριξ τῆς πόλεως. Καὶ οὕτως ἐκεῖ μὲν ἡ πολιορκία ἐπρόβαινε καλῶς διὰ ξηρᾶς.

Εἰς δὲ τὴν Ἀνατολικὴν Ἑλλάδα ἀφ᾽ οὗ ἔφθασεν ὁ Ὑψηλάντης μὲ τὰς Πελοποννησιακὰς δυνάμεις, ἡνώθη μετὰ τῶν ἐκεῖ Καπιταναίων, καὶ συσκεφθέντες διήρεσαν τὸ ςράτευμα εἰς δύω· καὶ οἱ μὲν Κ. Ὀδυσσεὺς καὶ Νικήτας μετέβησαν διὰ θαλάσσης εἰς τὴν Στυλίδα, τὴν ὁποίαν ἐκυρίευσαν, καὶ ἐφόνευσαν τοὺς ἐκεῖ εὑρισκομένους ἐχθρούς, καὶ οὕτω μετέβη ὁ Κ. Ὀδυσσεὺς εἰς τὴν Ἁγίαν Μαρίνα, διὰ νὰ στενοχωρήσουν τοὺς ἐν τῷ Ζητουνίῳ ἐχθρούς. Οἱ δὲ λοιποὶ Καπιταναῖοι ἐπροχώρησαν εἰς τὸ Πατρατζίκι, διὰ νὰ φυλάττουν ἐκεῖ ἐνησχολημένον ἓν σῶμα ἐχθρῶν, ὁποῦ ἐκεῖ εὑρίσκετο. Ἀλλὰ μετ᾽ ὀλίγας ἡμέρας τοῦτο τὸ στράτευμα τῶν Ἑλλήνων διεσκορπίσθη ἐξ αἰτίας τῆς ἐλλείψεως τῶν ἀναγκαίων, ἡ δὲ δύναμις τῶν ἐχθρῶν ὅλη ἐστράφη ἐναντίον τῶν εἰς τὴν Στυλίδα Ἑλλήνων, οἵτινες, καί τοι μὴ ἀναλογοῦντες ὡς πρὸς τοὺς ἐχθρούς, ἔμειναν σταθεροὶ εἰς τὰς θέσεις των, καὶ ἔδειξαν ἡρωϊκὴν ἀνδρείαν ἀντιπολεμήσαντες εἰς διαφόρους μάχας τοὺς ἐχθρούς. Μάλιστα οἱ Πελοποννήσιοι εἰς αὐτὴν τὴν περίστασιν διετέθησαν μὲ ἄκραν γενναιότητα καὶ ὑπομονήν, ἐπειδὴ καί τοι ὑστερούμενοι τροφῶν διὰ τὴν ἀπροβλεψίαν τῶν Ἀρεοπαγιτῶν, δὲν ἀπηύδησαν, ἀλλ᾽ εἰς ὅλας τὰς μάχας, ὁπῦ συνεκροτήθησαν, ἀντέκρουσαν γενναίως τοὺς ἐχθρούς, καὶ τοὺς ἔτρεψαν εἰς φυγήν, καὶ πολλοὺς ἐξ αὐτῶν ἐφόνευσαν. Ἀλλὰ τέλος πάντων ἐβιάσθησαν νὰ ἀναχωρήσουν ἐκεῖθεν διὰ θαλάσσης, ἐπειδὴ εἰς τὴν θέσιν ἐκείνην μὴ ἔχοντες

συγκοινωνίαν μετὰ τῶν λοιπῶν Ἑλλήνων, ἐκινδύνευον μᾶλλον ἐκ τῆς ἐλλείψεως τῶν ἀναγκαίων, ἢ τῶν ἐχθρῶν. Οἱ δὲ Ἀρεοπαγίται οὐ μόνον οὐδὲν τῶν ἀναγκαίων ἐπρόβλεψαν, ἀλλ' ἀφ' οὗ μετέβη εἰς τὰ ἐκεῖ ὁ Ὑψηλάντης, εὐθὺς ἄρχησαν νὰ διεγείρουν διαφωνίαν εἰς τοὺς Καπιταναίους, καὶ νὰ γράφουν ἀναφορὰς εἰς τὴν Διοίκησιν ἐναντίοντυ, ὅτι ἐκδίδει προσταγάς, καὶ ὅτι τοὺς ἐνοχλεῖ τὴν τοπικὴν Κυβέρνησιν, καὶ ἐζήτουν ἐπιμόνως τὸ νὰ ἀνακαλεσθῇ διὰ νὰ ἐπιστρέψῃ εἰς τὴν Πελοπόννησον· καὶ εἰς τῦτο ἐσυμφώνει καὶ τὸ Ἐκτελεστικὸν σῶμα. Τὸ δὲ Βουλευτικὸν, μὲ τὸ νὰ ἐγνώριζε καλῶς, πόθεν πηγάζουν τὰ τοιαῦτα, δὲν τὸ ἐνέκρινεν, ἀλλ' ἔγραψε καὶ πρὸς τὸν Ὑψηλάντην καὶ πρὸς τοὺς Ἀρεοπαγίτας τὰ δέοντα.

Εἰς δὲ τὴν Δυτικὴν Ἑλλάδα ηὔξησαν αἱ δυνάμεις τῶν ἐχθρῶν, καὶ ἡ στρατιωτικὴ βοήθεια πρὸς ἐκεῖνα τὰ μέρη ἔγινεν ἀναγκαιοτάτη. Ὅθεν διωρίσθη ἀπὸ τὴν Διοίκησιν ὁ Κ. Θ. Κωλοκοτρώνης νὰ μεταβῇ εἰς τὰ ἐκεῖ μὲ δύω χιλιάδας ςρατιώτας· ἀλλ' ἐκεῖνος ἀπεκρίθη, ὅτι μὲ τὴν ἀπουσίαν τυ θέλει λυθῇ ἡ πολιορκία τῶν Πατρῶν, καὶ ἐπ' αὐτῷ τῷ λόγῳ τὸ ἀπεποιήθη. Ὁ δὲ Κανέλος Δεληγιαννόπυλος ἔγραψεν, ὅτι μεταβαίνει ἐκεῖνος μὲ δύω χιλιάδας, ἐὰν τὸν δοθῇ τὸ ἀξίωμα τυῦ Στρατηγοῦ. Ὅθεν, σκέψεως γενομένης, ἀπεφάσισεν ἡ Διοίκησις ἐπ' αὐτῷ τούτῳ νὰ τῷ ἀποστείλῃ τὸ ἔγγραφον τῆς Στρατηγίας. Ὁ δὲ τὴν μὲν Στρατηγίαν ἔλαβεν, ἀλλὰ δὲν μετέβη εἰς τὴν Δυτικὴν Ἑλλάδα· ἀπεκρίθη δὲ εἰς τὴν Διοίκησιν, ὅτι οἱ ςρατιῶταίτυ δὲν ἠθέλησαν νὰ τὸν ἀκολουθήσουν καὶ διεσκορπίσθησαν. Ἡ δὲ Διοίκησις βλέπουσα τὴν ἐκεῖσε ἀνάγκην, διώρισε τὸν μὲν Κ. Θ. Κωλοκοτρώνην, νὰ μείνῃ εἰς τὴν πολιορκίαν τῶν Πατρῶν, νὰ ἀποστείλῃ δὲ εἰς τὴν Δυτικὴν Ἑλλάδα ἄξιόν τινα τῶν ὀπαδῶν τυ, μὲ ὅσους ςρατιώτας δυνηθῇ νὰ συνάξῃ, ὅςις διώρισε τὸν υἱόν του Γενναῖον μὲ 200 περίπυ

στρατιώτας, καὶ μετέβη ἐκεῖ. Ἀλλ', ἐπειδὴ ἡ ποσότης αὕτη ἦτον μικρὰ ὡς πρὸς τὴν χρείαν τῆς Δυτικῆς Ἑλλάδος, διώρισεν ἡ Διοίκησις τόντε Κ. Παναγιώτην Γιατράκον νὰ μεταβῇ ἐκεῖ μετὰ 1500 στρατιωτῶν, καὶ τὸν Κ. Κυριακούλην μετὰ 500 Μανιατῶν, καὶ τὸν Κανέλον Δελιγιάννην μετὰ 500.

Ἐν τοσούτῳ ἐπέστρεψε καὶ ὁ Μαυροκορδάτος μετὰ τῶν Παραστατῶν τῶν Νήσων εἰς τὴν Κόρινθον, καὶ, γενομένης προτάσεως περὶ ἀποστολῆς τῶν ἐκλεχθέντων Ἱκετῶν εἰς τὰς Αὐλὰς τῆς Εὐρώπης, δὲν ἐσυμφώνησαν νὰ τὸ ἀποφασίσουν· ἐπειδὴ οἱ μὲν ἤθελον νὰ ἀποσταλῶσιν εἰς ὅλας τὰς Αὐλὰς, οἱ δὲ ὡς μόνην τὴν Ῥωσσίαν, οἱ δὲ τὸ ἀπεδοκίμαζον διόλου, ἐπὶ λόγῳ ὅτι δὲν τοὺς δέχονται, καὶ ὅτι χρειάζονται ἔξοδα πολλά· ὅθεν ἀνετράπη τὸ τοιοῦτον. Προεβλήθη δὲ νὰ διορισθῇ μία Ἐπιτροπὴ πληρεξούσιος εἰς τὴν Λιβόρνον, διὰ νὰ πραγματευθῇ ἐθνικὸν δάνειον ἑνὸς μιλιουνίου Ταλλήρων, τὸ ὁποῖον ἐνεκρίθη, καὶ ἀπεφασίσθη ὁ Ἀνδρέας Λουριώτης, νὰ παραλάβῃ τὰ ἀναγκαῖα ἔγγραφα, καὶ νὰ ἀπέλθῃ ἐκεῖ, ἐν μέλος καὶ αὐτὸς μετὰ τῶν λοιπῶν, τοῦ τε πρώην Ἄρτης Ἰγνατίου, τοῦ Μοσπινιώτου, τοῦ Δημητρίου Περοῦκα καὶ ἑνὸς Ἐλβετοῦ, ὀνομαζομένου Γυέπερ. Διὸ καὶ ἐθεσπίσθη τὸ δάνειον τοῦτο, ἀλλὰ δὲν ἐτελεσφόρησε. Ἐθεσπίσθη δὲ πρὸς τούτοις καὶ ἓν δάνειον ἓξ μιλιουνίων γροσίων νὰ γίνῃ ἀπὸ τὸ ἐσωτερικὸν τῆς Ἑλλάδος μὲ Ἐθνικὰς Ὁμολογίας, αἵτινες ἐτυπώθησαν καὶ παρεδόθησαν εἰς τὸν Μινίστρον τῆς Οἰκονομίας.

Αἱ δὲ Τοπικαὶ Διοικήσεις δὲν συνυπακούοντο καλῶς μετὰ τῆς Ἐθνικῆς Διοικήσεως, ἀλλὰ καθε μία ἔπραττε τὸ δοκοῦν αὐτῇ, καὶ οὐδόλως προσεῖχον εἰς τὰς κοινὰς διαταγάς· ὅθεν προὐβλήθη ἐπὶ συνελεύσεως ἡ κατάργησις τῶν Τοπικῶν Διοικήσεων, καὶ μάλιστα τῆς Πελοποννησιακῆς Γερουσίας· πλὴν δὲν συνεφώνουν ὅλοι οἱ Πελοποννήσιοι εἰς

τοῦτο, βλέποντες τὸ δύσκολον τοῦ πράγματος. Μ' ὅλον τοῦτο ἱκανῆς λογοτριβῆς γενομένης, ὑπεγράφη ἓν γράμμα ἔνορκον, ὅτι νὰ συντρέξωσιν ὅλοι εἰς τοῦτο. Τὸ οὐσιωδέστερον δὲ αἴτιον τοῦ τοιούτου παρά τινων ἐπιμόνου ζητήματος περὶ καταργήσεως τῆς Πελοποννησιακῆς Γερουσίας ἦτον οὐχὶ ἁπλῶς ἡ εὐταξία τῶν πραγμάτων, ἀλλ' ἐπειδὴ αὐτὴ δὲν ἦτον πρόχειρος νὰ ἀναπληροῖ ὅλας τὰς χρηματικὰς χρείας τοῦ Ἔθνους, τὰς διὰ ξηρᾶς καὶ διὰ θαλάσσης ζητουμένας, διὰ τοῦτο ἐφαντάζοντό τινες, ὅτι, ἀφ' οὗ λάβωσιν ἄμεσον ἐπιῤῥοὴν εἰς τὰ Πελοποννησιακὰ πράγματα, νὰ κατορθώσωσι μίαν δύναμιν, ὥστε νὰ βιάζωσι τοὺς Πελοποννησίους νὰ καταβάλωσιν, ὅσας ποσότητας χρημάτων ἤθελε χρειασθῇ τὸ Ἔθνος.

Καὶ αἱ μὲν Τοπικαὶ Διοικήσεις ἐνήργουν ἀμέσως εἰς τὸ ἐσωτερικὸν τῆς Ἑλλάδος· ἡ δὲ Ἐθνικὴ Διοίκησις δὲν ἐδύνατο νὰ ἐκτελέσῃ οὐδὲν ἀμέσως, ἀλλ' ἔπρεπε νὰ ἐνεργῇ διὰ μέσου αὐτῶν, καὶ διότι οἱ κατὰ μέρος διοργανισμοὶ ἀπήτουν τὸ τοιοῦτον, καὶ διότι δὲν εἶχεν ἐκτελεστικὴν Στρατιωτικὴν δύναμιν, καὶ τούτου ἕνεκα, ὅσαι ἐπιταγαὶ καὶ ὅσα γράμματα ἐγκύκλια ἐξεδίδοντο ἀπὸ τὴν Ἐθνικὴν Διοίκησιν εἰς τὸ Ἔθνος, ἔπρεπε πρῶτον νὰ ἐγκριθῶσιν ἀπὸ τὰς κατὰ τόπον Διοικήσεις, εἰδὲ μή, ἔμενον ἄπρακτα καθὼς συνέβη εἰς τὰ ἐγκύκλια γράμματα προτρεπτικὰ τὸ νὰ συνεισφέρῃ καθε ψυχὴ ἀνὰ ἓν γρόσι πρὸς βοήθειαν τοῦ Γένους, τὰ ὁποῖα μὲ τὸ νὰ ἐστοχάσθη ὁ Μινίστρος τῶν Ἐσωτερικῶν νὰ τὰ ἀποστείλῃ ἀμέσως εἰς τὰς ἐπαρχίας τῆς Πελοποννήσου, τὰ ἐμπόδισεν ἡ Γερουσία, καὶ ἔμενον ἄπρακτα ἱκανὸν καιρόν. Ἕνεκα τούτων τῶν αἰτιῶν λοιπόν, καὶ διὰ νὰ ἐνδυναμωθῇ ἡ Ἐθνικὴ Διοίκησις, ὥςε νὰ ἐκτελῇ μόνη της τὰς ἀποφάσεις της, ἐνεκρίθη νὰ συστήσῃ φρουρὰν χιλίων στρατιωτῶν ὑπὸ τὴν ὁδηγίαν τοῦ Καπιτὰν Νικολάου Σολιώτου, πρὸς τὸν ὁποῖον ἔδωσε τὸν βαθμὸν τοῦ

Χιλιάρχου. Ἀλλ', ἐπειδὴ ὁ Χιλίαρχος οὗτος δὲν εἶχε στρατιώτας, μηδὲ νὰ συλλέξῃ ὑπομισθους ἐδύνατο διὰ τὴν ἔλλειψιν τῶν χρημάτων, τὸν ἔδοσαν οἱ Πρόκριτοι τῆς Πελοποννήσου ἐκ τῶν ἰδικῶν τους, καὶ ἐσύστησεν ἓν σῶμα ἕως τριακοσίων σχεδὸν τὸν ἀριθμὸν, καὶ ἀμέσως τὸν ἔξειλαν εἰς τὸν Πραστὸν, διὰ νὰ συνάξῃ τὸν ἔρανον, ὅπου εἶχον διορίσει εἰς τοὺς ἐκεῖ εὐκαταστάτους· ἀλλ' οὐδὲν κατώρθωσε, καὶ διότι ἡ Γερουσία ἐδυσαρεστήθη, ὡς μηδὲ αὐτῆς ἐνεργηθέντος τοῦ πράγματος, καὶ διότι τινὰ τῶν Μελῶν τῆς Διοικήσεως ὑπερασπίσθησαν τοὺς Πραστιώτας.

Διέτρεχον λοιπὸν τὰ πράγματα ἀνωμάλως καὶ διὰ τὰς εἰρημένας αἰτίας, καὶ διὰ τὴν ἔλλειψιν τῶν χρημάτων, καὶ διότι τινὲς ἔργον εἶχον τὸν σπαραγμὸν τῶν Προκρίτων τοῦ Ἔθνους, καὶ ἐντέχνως τὸν ἐνήργουν, διὰ νὰ λάβωσιν ἐπιῤῥοὴν μόνοι αὐτοὶ εἰς τὰ πράγματα, καὶ νὰ γίνωσι δυνατοί. Ὅθεν πολλὰ τῶν Μελῶν τῆς Διοικήσεως ἀνεχώρησαν ἐκεῖθεν· τὸ δὲ Ἐκτελεστικὸν ἄνευ κοινῆς εἰδήσεως τοῦ Βουλευτικοῦ ἀπέστειλεν ἀνθρώπους μὲ γράμματα πληρεξουσιότητος εἰς τὴν Εὐρώπην, διὰ νὰ πραγματευθῶσι μυστικὰ διπλωματικὰς ὑποθέσεις· καὶ διὰ μὲν τὴν Ῥωσσίαν διώρισε κάποιον Ψωμᾶ λεγόμενον, ὅστις δὲν ἐδυνήθη νὰ προχωρήσῃ, ἀλλ' ἔμεινεν εἰς τὴν Τοσκάναν· διὰ δὲ τὰ μέρη Γερμανίας καὶ Γαλλίας τὸν Μιχαὴλ Σχινᾶν· διὰ δὲ τὴν Ἀγγλίαν, Ἰσπανίαν καὶ Πορτογαλλίαν ἐδόθησαν γράμματα πληρεξουσιότητος εἰς τὸν Λουριώτην, οἵτινες εἶχον τὴν ἄδειαν νὰ συνάζωσι καὶ συνεισφορὰς φιλελευθέρων, ἢ καὶ δάνεια, ἂν ἐπιτύχωσι νὰ τὰ λαμβάνωσι· εἴς δέ τινας ἐξ αὐτῶν ἐδόθησαν ἱκανῆς ποσότητος Ἐθνικαὶ Ὁμολογίαι, διὰ νὰ τὰς ἐξαργυρώσωσι. Καὶ οὗτοι μὲν ἀπῆλθον.

Οἱ Ἀρεοπαγῖται, ἀφ' οὗ διήρεσαν τοὺς Καπιταναίους, ἐνήργουν καὶ ἐναντίον τοῦ Ὑψηλάντη καὶ ἐναντίον τοῦ Καπιτὰν Ὀδυσσέως, καθήμενοι εἰς ἓν μέρος τῆς Εὐρίπου

καὶ γράφοντες κατ' αὐτῶν συνεχῶς εἰς τὴν Διοίκησιν· ὅτε τὸ Ἐκτελεστικὸν ἀπεφάσισε τὸν Ἀλέξιον Νοῦτζον (ὅςις κατ' ἐκείνας τὰς ἡμέρας εἶχε φθάσει εἰς Κόρινθον μετὰ τοῦ Κ. Μπαλάσκα) νὰ μεταβῇ εἰς τὴν Ἀνατολικὴν Ἑλλάδα, διὰ νὰ παρατηρήσῃ τὰ ἐκεῖ πράγματα, τίνι τρόπῳ πρέπει νὰ διορθωθοῦν, καὶ ἂν ἦναι εὔκολος ἡ ἔξωσις τοῦ Ὀδυσσέως. Ἀφ' οὗ δὲ ἔφθασεν ἐκεῖ, τὸν μὲν Ὑψηλάντην παρεκίνησε νὰ ἐπανέλθῃ εἰς Πελοπόννησον, μ' ὅλον ὅτι ἦτον διωρισμένος παρὰ τοῦ Βουλευτικοῦ νὰ μεταβῇ εἰς τὰς Ἀθήνας, διὰ νὰ εὐτακτήσῃ τὰ ἐκεῖ πράγματα· ἠκούσθη δὲ μετὰ τῶν Ἀρεοπαγιτῶν· οἱ δὲ Ἀρεοπαγῖται ὑποσχεθέντες εἴς τινας Καπιταναίυς βαθμοὺς, καὶ ἀξιώματα, καὶ τὸν τόπον τοῦ Ὀδυσσέως, ἔλαβον γράμμα παρ' αὐτῶν, ὅτι εἶναι σύμφωνοι εἰς τὴν ἔξωσιν τοῦ Ὀδυσσέως, καὶ μετὰ τούτυ τοῦ γράμματος ἐπέςρεψεν ὁ Νοῦτζος εἰς τὴν Κόρινθον, νομίζων, ὅτι εὐκόλως θέλει κατορθωθῇ τὸ τοιῦτον. Ὁμοίως καὶ ἡ Διοίκησις ὡς εὔκολον ἀπεφάσισε νὰ τὸ ἐπιχειρισθῇ· δι ὃ ἔδωκε γράμματα πληρεξουσιότητος πρὸς τὸν Ἀλέξιον Νοῦτζον νὰ διατάξῃ τὰ τῆς Ἀνατολικῆς Ἑλλάδος, νὰ ἐξώσῃ τὸν Ὀδυσσέα, καὶ νὰ συςήσῃ ἀντ' ἐκείνυ τὸν Κ. Χρῆςον Μπαλάσκαν, μετὰ τῦ ὁποίυ ἀπῆλθεν ἐκεῖ.

Ἐν τοσούτῳ ἔφθασαν εἰς Κόρινθον δύω Ἀγγλικὰ πλοῖα φέροντα τοὺς ἀπεσταλμένους παρὰ τοῦ Χυρσὴτ Πασσᾶ διὰ τὴν ἀνταλλαγὴν τῶν Χαρεμιῶν. Ἐν αὐτοῖς εἶχόν τινας αἰχμαλώτους Ἕλληνας, καὶ ἐνέχυρα καὶ τὰ συμφωνηθέντα χρήματα. Ὅθεν εὐθὺς ἡ Διοίκησις ἔγραψεν εἰς τὴν Τριπολιτζὰν νὰ μεταφέρωσιν εἰς τὴν Κόρινθον τά τε Χαρέμια, καὶ τὸν Καϊμακάμην, καὶ Κεχαγιᾶν, τοὺς ὁποίους ἔφερεν ὁ υἱὸς τοῦ Πετρόμπεη Γεώργιος, ὅστις ἐξ ἀρχῆς ἦτον ὁ φύλαξ αὐτῶν. Ἀλλ', ἐπειδὴ ὁ Γεώργιος εἶχεν ἀνὰ χεῖρας μίαν ὁμολογίαν τοῦ Ἰατροῦ Στεφάνου διὰ νὰ λάβῃ ἑκατὸν πεντήκοντα χιλιάδας γρόσια ἕνεκα τῶν Χα-

ρεμιῶν, ἐζήτει τὴν ἐξόφλησιν τῆς ὁμολογίας πρῶτον, καὶ ἔπειτα νὰ παραδώσῃ τὰ Χαρέμια. Ὁ δὲ Στέφανος ἐπρόβαλεν, ὅτι, ἀφ' οὗ παραδώσῃ τὰ Χαρέμια εἰς χεῖρας τοῦ Χουρσὴτ Πασᾶ, ἐὰν τὰ λάβῃ, θέλει τὰ πληρώσει. Εἰς τοῦτο ἐσυμφώνει καὶ τὸ Ἐκτελεστικόν· πλὴν ὁ Γεώργιος ἐπέμενεν εἰς τὴν ἐξόφλησιν τῆς ὁμολογίας, καὶ δὲν ἤθελε νὰ παραδώσῃ τοὺς αἰχμαλώτους. Ὅθεν ἠγέρθη ἔρις καὶ δυσαρέσκεια μεγίστη μεταξὺ τοῦ Ἐκτελεστικοῦ καὶ τοῦ Γεωργίου, καὶ ἐπαπειλοῦσαν νὰ λάβουν βιαίως τοὺς αἰχμαλώτους ἀπὸ τὰς χεῖράς του· ὁ δὲ ἑτοιμάσθη νὰ ἀντισταθῇ μὲ τὰ ὅπλα· πλὴν τέλος πάντων διὰ συμβουλῆς καὶ προτροπῆς ἄλλων ἐπείσθη, καὶ παρέδωκε τοὺς αἰχμαλώτους, καὶ ἔγινεν ἡ ἀνταλλαγή. Ἀλλ', ἐπειδὴ ἡ συμφωνία τῆς ἀνταλλαγῆς ἦτο διὰ μόνα τὰ Χαρέμια, περὶ δὲ τῶν Πεΐδων ἦτον ἐξ ἀρχῆς σκοπὸς νὰ γίνῃ ἄλλη συμφωνία ἰδιαιτέρα, τότε δὲ αἴφνης ἐδόθησαν καὶ αὐτοὶ ἐκτὸς τῆς συμφωνίας, διὰ τοῦτο διεσπάρη λόγος, ὅτι ἔλαβόν τινες μυστικὰ καὶ ἄλλας 40 χιλιάδας τάλληρα· Ἀλλὰ τὰ τοιαῦτα, ὡς ἄδηλα, τὰ παρατρέχομεν.

Ἐν ᾧ δὲ ὁ ἐχθρικὸς Στόλος, εὑρισκόμενος εἰς τὰ Δαρδανέλια, ἠτοιμάζετο νὰ ἐξέλθῃ πάλιν κατὰ τὸν Ἀπρίλιον, τινὲς ἐκ τῶν χωρίων τῆς Χίου ἐπροσκάλεσαν τοὺς Σαμίους νὰ ὑπάγουν εἰς βοήθειάν τους, διὰ νὰ λάβωσι καὶ ἐκεῖνοι τὰ ὅπλα κατὰ τῶν ἐχθρῶν. Ὅθεν τρεῖς χιλιάδες περίπου Σάμιοι, ἔχοντες ἐπὶ κεφαλῆς τὸν Λυκοῦργον, μετέβησαν εἰς τὴν Χίον, καὶ ἐκυρίευσαν τὴν πόλιν. Οἱ δὲ Πρόκριτοι τῆς Χίου, οἵτινες ἕως τότε ἐπολιτεύοντο καλῶς μετὰ τῶν Τουρκῶν, καὶ εἶχον ἐνέχυρα εἰς τὸ φρούριον ὑπὲρ τοὺς πεντήκοντα τῶν ἐπισήμων πολιτῶν, καὶ τὸν Ἀρχιερέα τους Πλάτωνα, ἰδόντες αἴφνης τὴν ἀπόβασιν τῶν Σαμίων ἐκεῖ καὶ τὴν ἐπανάστασιν τῶν χωρίων, ἔμειναν εἰς ἀμηχανίαν περὶ τοῦ πρακτέου, ἐπει-

δὴ δὲν εἶχον προετοιμασίαν κἀμμίαν περὶ τοιούτου κινήματος. Οἱ Σάμιοι λοιπὸν μετὰ τῶν ἐνόπλων Χίων ἐπολιόρκησαν τὸ Φρούριον, ἀλλ᾽ ὑστεροῦντο καὶ ζωοτροφιῶν καὶ πολεμικῆς ὕλης· ἐζήτουν παρὰ τῶν Ἀρχόντων, ἀλλὰ καὶ ἐκεῖνοι πόθεν καὶ πῶς νὰ τὰ οἰκονομήσωσιν ἐκ τοῦ προχείρου, ἐν ᾧ ἀφ᾽ ἑνὸς μὲν μέρους ἐκεῖνα, ὅπου ἐδυνήθησαν νὰ οἰκονομήσωσι, τὰ κατεχρῶντο οἱ στρατιῶται, ἀφ᾽ ἑτέρου δὲ οἱ πλείονες τῶν πολιτῶν Χίων, ἐκπλαγέντες διὰ τὸ παρ᾽ ἐλπίδα τοῦτο κίνημα, καὶ ἀπελπισθέντες τρόπον τινὰ, δὲν ἐστοχάζοντο ἄλλο, εἰμὴ πῶς νὰ διασώσωσι τὰς φαμηλίας των καὶ ὅσον πρᾶγμα δυνηθῶσι, χωρὶς νὰ θέλῃ τὶς ἐξ αὐτῶν νὰ καταβάλῃ οὐδ᾽ ὀβολόν; Ἀνεφάνη δὲ καὶ διαφωνία μεταξὺ Χίων καὶ Σαμίων, καὶ διέτρεχεν ἄκρα ἀταξία· ὅθεν οὐδὲν ὑγιὲς ἐνηργεῖτο. Μετὰ δὲ παρέλευσιν εἴκοσι περίπου ἡμερῶν ἔφθασεν ἐκεῖ ὁ ἐχθρικὸς Στόλος, καὶ συγχρόνως μετέβαινεν ἀπὸ τὸν Τζεσμὲν εἰς τὴν Χίον ἱκανὸν στράτευμα ἐχθρικὸν, ὅτε ἀμέσως οἱ μὲν Σάμιοι ἀνεχώρησαν ἐκ τῆς Χίου, καὶ ἐπανῆλθον εἰς τὴν Σάμον, οἱ δὲ Χῖοι διεσπάρησαν εἰς τὰ ὀρεινὰ μέρη τῆς νήσου, καὶ κατέφευγον πολλοὶ εἰς τὰ παράλια διὰ νὰ ἐμπαρκάρωνται εἰς τὰ ἐκεῖ περιφερόμενα Ψαριανὰ πλοῖα. Οἱ δὲ ἐχθροὶ, ἀφ᾽ οὗ εἰσῆλθον εἰς τὴν πόλιν καὶ τὴν ἐλεηλάτησαν, ἑτοιμάζοντο νὰ ἐξέλθουν εἰς τὰ ὀρεινὰ μέρη κατὰ τῶν διασκορπισθέντων Χίων· ἀλλ᾽ οἱ ἐκεῖσε εὑρισκόμενοι Κόνσολοι, ἠπατημένοι παρὰ τῶν Τουρκῶν, ἐξῆλθον εἰς τὰ ὄρεινὰ μέρη, εἰς τὸν Ἀνάβαθρον καὶ τὸ Θωλὸν Ποτάμι, ὅπου ἦσαν πλῆθος Χίων πεφυλαγμένοι διὰ τὸ ὀχυρὸν τῶν θέσεων, καὶ τους παρεκινησαν να προσκυνήσωσι καὶ νὰ παραδοθῶσιν εἰς τοὺς ἐχθροὺς, ὑποσχόμενοι ἐγγράφως εἰς αὐτοὺς ἀσφάλειαν καὶ ἀμνηστείαν. Ὅθεν οἱ Χῖοι, ἐμπιστευθέντες εἰς τὰς ὑποσχέσεις τῶν Κονσόλων, καὶ εἰς ἓν φερμάνι ἀφέσεως, ὁποῦ τοὺς ἐνεφάνισεν ὁ

Καπιτὰν Πασᾶς, παρεδόθησαν, καὶ ἀμέσως οἱ ἐχθροὶ τοὺς μὲν ἐφόνευσαν, τοὺς δὲ ἠχμαλώτισαν, καὶ ἐστράτευσαν καὶ εἰς τὰ λοιπὰ μέρη τῆς νήσου, διὰ νὰ κάμουν τὸ ἴδιον, ὥστε ἐφονεύθησαν καὶ αἰχμαλωτίσθησαν ὑπὲρ τὰς 40 χιλιάδας ψυχαί. Οἱ δὲ διασωθέντες διεσκορπίσθησαν εἰς διάφορα μέρη, καὶ οὕτω κατεστράφη ἡ περίφημος Χίος.

Αἱ δὲ λοιπαὶ Νῆσοι Κυκλάδες καὶ Σποράδες, οὖσαι διόλου ἀδιοργάνιστοι, ἐδιοικοῦντο, ὡς ἔτυχε, χωρὶς νὰ ἐξαρτῶνται ἀπὸ τὴν Διοίκησιν τὴν Ἐθνικὴν, ἥτις τότε ἀπεφάσισε νὰ τὰς διοργανίσῃ, καὶ ἀπέστειλεν Ἁρμοστὰς μὲ γράμματα πληρεξουσιότητος, διὰ νὰ συστήσωσιν εἰς αὐτὰς Ἐπάρχους, καὶ Ἀντεπάρχους, οἵτινες ἀπελθόντες, περιεφέροντο εἰς μίαν ἑκάστην τῶν νήσων συνιστῶντες τοὺς Ἐπάρχους καὶ Ὑπαλλήλους των, καὶ συνάζοντες εἰσοδήματά τινα, τὰ ὁποῖα ἀπέστελλον εἰς τὴν Ὕδραν διὰ λογαριασμὸν τοῦ ναυτικοῦ των. Ἀλλὰ καὶ ἐκεῖ εἰς τὰς νήσους ἠγέρθησαν διάφοροι ἔριδες, ἐπειδὴ ἄλλαι δὲν ἤθελον τοὺς διορισθέντας Ἐπάρχους, ἄλλαι ἐζητοῦσαν διάφορον ἐσωτερικὸν ὀργανισμὸν, εἰς ἄλλας δὲν ἐσυμφώνουν μεταξύ των οἱ κάτοικοι, καὶ διὰ ταῦτα ἤρχοντο σωρηδὸν αἱ ἀναφοραὶ εἰς τὴν Διοίκησιν, ἥτις ᾠκονόμει τὰ πράγματα, ὅσον ἐσυγχώρει ἡ περίστασις.

Ἀλλ', ἐπειδὴ ἡ σκηνὴ τοῦ Ἀλῆ Πασᾶ εἶχε λάβει τέλος πρὸ μηνῶν τινῶν, μὲ τὸ νὰ παρεδόθη καὶ ἐφονεύθη, ὁ δὲ Χουρσὴτ Πασᾶς ἐπροστάχθη ἀπὸ τὸν Σουλτάνον νὰ κτυπήσῃ ὅλαις δυνάμεσι πανταχόθεν τὴν Ἑλλάδα, συνηθροίζοντο ἱκαναὶ δυνάμεις ἐχθρικαὶ τόσον εἰς τὸ μέρος τῆς Δυτικῆς Ἑλλάδος, ὅσον καὶ εἰς τὸ τῆς Ἀνατολικῆς· ὅπου ὁ ἴδιος Χουρσὴτ Πασᾶς μετέβη εἰς τὴν Λάρισσαν, καὶ διὰ μέσου τῆς δραστηριότητός του καὶ τῆς μεγίστης ἐπιρροῆς, ὁποῦ εἶχεν, ἔβαλεν εἰς ἐνέργειαν καὶ κίνησιν

ὅλην τὴν Ἤπειρον, Μακεδονίαν, Θεσσαλίαν καὶ Θράκην, ἔχων καὶ τὴν εὐκολίαν τῶν ἐξόδων ἐκ τοῦ εὑρεθέντος πλούτου τοῦ Ἀλῆ Πασᾶ. Ἀλλ' εἰς τὸ μέρος τῆς Δυτικῆς Ἑλλάδος, μὲ τὸ νὰ ἠπείλουν τὴν Ἀκαρνανίαν τὰ εἰς Ἰωάννινα εὑρισκόμενα ἕτοιμα ἐχθρικὰ ςρατεύματα, καὶ ἐκεῖ ἐχρειάζετο ταχυτέρα ἡ βοήθεια ἀπὸ μέρους τῆς Πελοποννήσου, διὰ τοῦτο τὰ εἰς Κόρινθον εὑρισκόμενα Μέλη τῆς Διοικήσεως ἀπεφάσισαν νὰ ἀπέλθῃ πληρεξούσιος ἐκεῖ εἴς τε τὰ πολιτικὰ καὶ πολεμικὰ, ὁ Α. Μαυροκορδάτος, διὰ νὰ εὐθυδρομήσῃ τὰ ἐκεῖ πράγματα· ὅςις συμπαρέλαβε τοὺς ὀλίγους Τακτικοὺς, ὅπου πρότερον εἶχεν ὁ Ὑψηλάντης, ὁμοίως καὶ ὅσους Εὐρωπαίους εὑρίσκοντο ἐκεῖ, τοὺς ὁποίους ἔκαμεν ἓν σῶμα ἕως 200 ἔχοντας ἐπὶ κεφαλῆς τὸν Γκενεράλ Νορμάνδ, καὶ τοὺς ὠνόμασαν σῶμα τῶν Φιλελλήνων(48·) καὶ οὕτως ἀνεχώρησε διὰ τὰ ἐκεῖ ἔχων μεθ' ἑαυτοῦ ἱκανὴν ποσότητα τῶν Ἐκτυπωμένων Ἐθνικῶν Ὁμολογιῶν καὶ μίαν σφραγίδα τοῦ Ἐκτελεστικοῦ, διὰ νὰ τὴν μεταχειρίζεται ὡς Πρόεδρος. Ἡ δὲ Διοίκησις ἐβίασε διὰ γραμμάτων τοὺς προδιωρισμένους Καπιτὰν Κυριακούλην, Γιατράκον καὶ Δεληγιάννην, διὰ νὰ ταχύνωσι τὴν εἰς Μεσολόγγι μετάβασίν τους.

Καὶ ὁ μὲν Μαυροκορδάτος ἔφθασεν ἐκεῖ μετὰ τῶν Τακτικῶν· ὁ δὲ Κ. Γιατράκος ἐστρατολόγησεν ἐκ τῆς ἐπαρχίας Μιςτρὸς 1500, καὶ ἔφθασεν εἰς τὰς Πάτρας· καὶ, ἐνῷ ἑτοιμάζετο νὰ μεταβῇ εἰς τὸ Μεσολόγγιον, ἐλειποτάκτησαν οἱ ςρατιῶται, καὶ ἐπέςρεψαν εἰς τὰ ἴδια, καὶ ἔμεινε μὲ μόνους πεντήκοντα, καὶ μετ' αὐτῶν μετέβη ἐκεῖ, ἠγανακτησμένος ἐναντίον τοῦ Παναγιώτου Κρεββατᾶ, τὸν ὁποῖον ὑπέθετεν αἴτιον τῆς λειποταξίας τῶν στρατιωτῶν, διὰ νὰ οἰκειοποιηθῇ ἐκεῖνος ὅλην τὴν ςρατιωτικὴν δύναμιν τῆς Ἐπαρχίας. Ὁμοίως καὶ ὁ Κανέλος Δεληγιάννης μετέβη ἐκεῖ μὲ μόνους τριάκοντα ςρατιώτας. Ὁ δὲ Κ. Κυρι-

ακούλης μόλις κατώρθωσε νὰ τὸν ἀκολουθήσουν 150 ςρατιῶται Μανιάται, ἐπὶ ὑποσχέσει νὰ τοὺς πληρώσῃ τὸν μισθόν τους εἰς τὸ Μεσολόγγι· οἱ δὲ λοιποὶ δὲν ἠθέλησαν, μὲ τὸ νὰ ἐζήτουν τὸν μισθόν τους πρῶτον, καὶ ἔπειτα νὰ κινήσωσιν· ἀλλ' ὄτε ὁ Κ. Κυριακούλης εἶχε χρήματα να τοὺς δώσῃ, ὄτε ἡ Διοίκησις. Ἀφ' οὗ δὲ ἔφθασαν εἰς τὸ Μεσολόγγι, οἱ μὲν Μανιάται ἐζήτουν τὸν μισθὸν, πλὴν ὁ Μαυροκορδάτος δὲν εἶχεν ἐξαργυρώσει ἔτι Ἐθνικὰς Ὁμολογίας διὰ νὰ τοὺς πληρώσῃ· καὶ, μὲ τὸ νὰ τὸν ἐβίαζον, ἔγραψεν εἰς τὴν Διοίκησιν παραπονούμενος ἀπὸ τοὺς Μανιάτας, καὶ ζητῶν νὰ τοὺς ἀνακαλέσῃ νὰ ἐπιστρέψουν εἰς τὰ ἴδια. Οἱ δὲ λοιποὶ στρατιῶται ὑστεροῦντο τῶν ἀναγκαίων, ἐπειδὴ πρόβλεψιν κἀμμίαν δὲν ἔκαμαν ἐκεῖ περὶ τούτων. Μ' ὅλον τοῦτο ἔγραφον συνεχῶς ζητοῦντες καὶ ἄλλους ςρατιώτας· ἡ δὲ Διοίκησις ἐβίαζε τοὺς Καπιταναίους, διὰ νὰ ἐκστρατεύσουν τόσον διὰ τὴν Δυτικὴν, ὅσον καὶ διὰ τὴν Ἀνατολικὴν Ἑλλάδα, καὶ ἐκστράτευσάν τινες, ὄχι ὅμως ἱκανοὶ ὡς πρὸς τὴν χρείαν.

Αἴτιον δὲ οὐσιωδέστερον τοῦ νὰ δυσκολεύηται ἡ ἐκςρατεία τῶν Πελοποννησιακῶν ςρατευμάτων εἰς τὴν Ῥούμελην ἦτον ἡ διαφωνία τῶν Προεστώτων μετὰ τῶν Καπιταναίων, οἵτινες ἐφατρίασαν ὅλας τὰς ἐπαρχίας τῆς Πελοποννήσου, καὶ ἑκάςη φατρία ἐπροσπάθει παντοίοις τρόποις νὰ ἀνατρέπῃ τὰ σχέδια τῆς ςρατολογίας τῆς ἄλλης, ὥςε μήτε τὸ ἓν μέρος, μήτε τὸ ἄλλο ἐδύνατο εὐκόλως νὰ στρατολογήσῃ. Καὶ ὄχι μόνον κατὰ τοῦτο ἐχώλαινον τὰ πράγματα, ἀλλὰ καὶ κατὰ τὴν ἐσωτερικὴν ἑκάστης Ἐπαρχίας κυβέρνησιν· καθὼς εἰς τὴν Καρύταιναν τότε διελύθη ἡ Ἐφορία, καὶ ἔμεινεν ἡ Ἐπαρχία εἰς μεγάλην ἀνωμαλίαν· ὁμοίως καὶ ἡ Τριπολιτζὰ εἶχε μεγάλην ταραχὴν, ἐπειδὴ ἐζήτει μία φατρία νὰ ἀλλάξῃ τὸν Γερουσιαςὴν Μπαρμπογλουν. Κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον κἀμμία ἄλλη Ἐπαρ-

7

χία κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἧττον ἀτάραχος. Οἱ δὲ στρατιῶται τῆς Πελοποννήσου, μ' ὅλον ὅπου εἶναι καὶ ἀνδρεῖοι, καὶ εὐάγωγοι καὶ εὐπειθεῖς, ἔμενον εἰς ἀπραξίαν, διότι ἐσπαράττοντο ἀπὸ τὰς διχονοίας τῶν Προκρίτων.

Ἐκ τῶν ἐχθρικῶν δυνάμεων λοιπὸν, τῶν εἰς τὴν Δυτικὴν Ἑλλάδα, ἓν μέρος ἐστρατοπέδευσεν εἰς τὴν Ἄρταν, ἄλλο δὲ πρὸς τὸ μέρος τοῦ Σουλίου, διὰ νὰ τὸ πολιορκήσῃ. Ὅθεν ἀπεφάσισαν οἱ ἐκεῖ Ἕλληνες νὰ διαιρέσωσι καὶ αὐτοὶ τὰς δυνάμεις των, καὶ οἱ μὲν νὰ φυλάττωσι τὰς ἀναγκαίας θέσεις διὰ νὰ ἐμποδίζωσι τὴν πρόοδον τῶν ἐχθρῶν εἰς τὴν Ἀκαρνανίαν, ὁ δὲ Κ. Κυριακούλης μὲ τοὺς ἐδικούς του στρατιώτας καὶ ἄλλους, συμποσουμένους ὅλους περίπου 600, νὰ μεταβῇ διὰ θαλάσσης εἰς τὸ Φανάρι καὶ νὰ συμβοηθῇ ἔξωθεν τοὺς πολιορκουμένους Σουλιώτας, ὅστις καὶ ἀπῆλθεν ἐκεῖ.

Τὰ δὲ Μέλη τῆς Διοικήσεως ἀπεφάσισαν νὰ μεταβῶσιν ἐκ τῆς Κορίνθου εἰς τὸ Ἄργος, ἐπειδὴ ἐπληροφορήθησαν, ὅτι ἤγγιζεν ἡ πτῶσις τοῦ Ναυπλίου, ὅθεν εἰδοποίησαν καὶ τὰ ἀπόντα Μέλη καὶ συνῆλθον ὅλοι ἐκεῖ εἰς τὸ Ἄργος καὶ ἐξηκολούθουν τὰς πράξεις των. Πλὴν τὰ Μέλη τοῦ Ἐκτελεστικοῦ, ἔχοντα καί τινας τοῦ Βουλευτικοῦ ὀπαδοὺς, ἐνήργουν δεσποτικῶς, χωρὶς νὰ εἰδοποιῶσι διόλου τὸ Βουλευτικόν· καὶ, τὸ ἔτι τούτου χεῖρον, ἐνήργουν ὄχι τὰ ἀφορῶντα εἰς τὸ κοινῇ συμφέρον καὶ εἰς τὴν σωτηρίαν τοῦ Ἔθνους, ἀλλὰ τὰ ἀφορῶντα εἰς τοὺς ἰδιαιτέρους σκοποὺς τῆς φατρίας των καὶ εἰς τὴν μονιμότητα τῶν ἀτόμων των. Πολλὰ Προβουλεύματα τοῦ Βουλευτικοῦ κοινωφελέστατα ἀνετρέποντο καὶ ἄλλα παρεσιωπῶντο, καὶ εἰς τὰς γενικὰς συνελεύσεις οὐδὲν ὑγιὲς ἀπεφασίζετο. Κατήντησαν δὲ οἱ ἐμπειρότεροι καὶ φρονιμώτεροι τῶν Βουλευτῶν, νὰ μὴ δύνανται νὰ προβάλωσι διόρθωσιν τῶν καταχρήσεων, ἐπειδὴ ἄλλοι ἐκ τοῦ σώματος τούτου, ἀντὶ Ἐθνικῶν Παραστατῶν,

ἔγιναν κατάσκοποι, καὶ παῤῥησίᾳ μὲν οὐδὲν ἔλεγον, ἐπειδὴ δὲν εἶχον λόγον, κρυφίως δὲ διέβαλλον τὰ καλῶς ἔχοντα, καὶ ἐκίνουν πάντα λίθον νὰ διεγείρουν τὰ πάθη τῶν ἄλλων, καὶ νὰ αὐξάνυν τὰς διχονοίας· καὶ μάλιστα, ἐπειδὴ διέτρεχε μεγίστη ἔρις μεταξὺ τῶν Πολιτικῶν καὶ τῶν Καπιταναίων, διεσπάρη λόγος, ὅτι συνώμωσαν οἱ Καπιταναῖοι νὰ ἀνατρέψυν τὴν Διοίκησιν· ὅθεν κάθε πατριώτης ὁποῦ ἤθελε προβάλει τὰ δικαιώματα τῶν Καπιταναίων καὶ καταχρήσεις μερικῶν Πολιτικῶν, τὸν ἐσυκοφάντυυν ὡς σύμφωνον εἰς τὴν ἀνατροπὴν τῆς Διοικήσεως. Συνεχῶς ἔγραφεν ὁ Κωλοκοτρώνης ἐκ τῆς πολιορκίας τῶν Πατρῶν, προβάλλων διάφορα ζητήματα καὶ ἀπαιτῶν παρὰ τῆς Διοικήσεως δικαιώματα τῶν στρατιωτῶν· ἀλλ', ἐπειδὴ ἐκεῖνος ἐνομίζετο ὡς πρῶτον ὄργανον, δι' οὗ τὸ ςρατιωτικὸν μέρος κατήντησεν εἰς τελείαν δυσαρέσκειαν ἐναντίον τῶν Μελῶν τῆς Διοικήσεως, οὐδὲ ἀπόκρισις τὸν ἐδίδετο· ὅθεν ἐκεῖνος διεκήρυττε μυρία ὅσα ἐναντίον τῆς Διοικήσεως, καὶ συνέδεσεν ἔγγραφον συμφωνίαν μετά τινων Καπιταναίων ἐναντίον τῶν Προκρίτων.

Τότε ἔφθασεν ἐκεῖ ἡ εἴδησις τοῦ τραγικοῦ θανάτυ τῦ Ἀλεξίου Νούτζου καὶ τοῦ Κ. Μπαλάσκα, οἵτινες ἐθανατώθησαν μὲν ἀπὸ τὸν Κ. Ὀδυσσέα, πρωταίτιοι δὲ πρέπει νὰ νομίζωνταί τινες, οἱ ὁποῖοι θέλοντες νὰ ἔχουν τὴν ὑπεροχὴν εἰς τὴν Ῥούμελην, μὲ τὸ νὰ ἔβλεπον τὸ σῶμα τοῦ Ἀλεξίου Νούτζου καὶ τὴν ἐπιῤῥοὴν ὁποῦ εἶχεν ἐκεῖ, ὅτι τοὺς ἐγίνετο ἐμποδὼν, ἐμεθοδεύθησαν νὰ τὸν ἀποκαταστήσυν Πληρεξούσιον εἰς τὴν Ἀνατολικὴν Ἑλλάδα, διὰ νὰ ἐξώσῃ τὸν Ὀδυσσέα· καὶ ἀφ' ἑτέρου μέρους εἰδοποίησαν τὸν Ὀδυσσέα περὶ τοῦ σκοποῦ τούτου, ὥςε τρόπον τινὰ τὸν ἐβίασαν νὰ πράξῃ αὐτὸ τὸ ἄτοπον διὰ τὴν ἀσφάλειάν τυ. Ἐφονεύθησαν δὲ καθ' ὁδὸν πλησίον τοῦ χωρίου Δαδιῦ, ὁπου τοὺς εἶχεν ἐνέδραν ὁ Ὀδυσσεὺς, καὶ κατὰ πρῶτον μὲν

ἐκλείσθησαν εἰς μίαν παλαιὰν Ἐκκλησίαν διὰ νὰ διαυθεντευθῶσι· πλὴν, μὲ τὸ νὰ μὴν εἶχον ἱκανὴν δύναμιν νὰ ἀντιςαθῶσι, παρεδόθησαν, ἐλπίζοντες νὰ τὰ συμβιβάσωσι μετὰ τοῦ Ὀδυσσέως· ἀλλ' ἐκεῖνος, ἀφοῦ ἔλαβε παρ' αὐτῶν ὅλα τὰ ἔγγραφα, ὁποῦ ἐπέφερον, τοὺς ἐθανάτωσε.

Τὸ συμβεβηκὸς τοῦτο τοὺς μὲν Ἀρεοπαγίτας κατεφόβισε καὶ διεσκορπίσθησαν ἔνθεν κἀκεῖθεν, τὴν δὲ Ἐθνικὴν Διοίκησιν κατετάραξε, μὲ τὸ νὰ ὑπώπτευεν, ὅτι τοῦτο ἦτον ἀρχὴ ἄλλων ἐνδεχομένων κακῶν. Ὅθεν μετεχειρίσθη τὸ Ἐκτελεστικὸν ὅλην τὴν δραστηριότητα, καὶ ἐξέδωκε γράμματα κατὰ τοῦ Ὀδυσσέως καθαιρετικὰ τῆς ςρατηγίας του καὶ ἀμοιβὴν πέντε χιλιάδων γροσίων εἰς ἐκεῖνον, ὁποῦ ἤθελε τὸν φονεύσει. Τὸ Βουλευτικὸν σῶμα δὲν ἐνέδιδεν εἰς τὰ τοιαῦτα, ἀλλ' ἐπρόβαλε τὴν διόρθωσιν καὶ οἰκονομίαν τοῦ πράγματος μὲ ἥσυχον τρόπον, διὰ νὰ μὴν ἐξαγριωθῶσι καὶ οἱ λοιποὶ Καπιταναῖοι· πλὴν τὸ Ἐκτελεστικὸν, ἐπερειδόμενον εἰς τὸ γράμμα τῶν Καπιταναίων, εἰς τὸ ὁποῖον ἔλεγον, ὅτι εἶναι σύμφωνοι κατὰ τοῦ Ὀδυσσέως, ἐπέμεινε εἰς τὸ νὰ τὸν κατατρέξῃ ἀναφανδόν· ἀλλ' ἠπατήθη εἰς τὰς ἰδέας του, διότι οἱ μὲν τῶν ἐκεῖσε μερῶν Καπιταναῖοι, μὲ τὸ νὰ ἤλπιζεν ὁ καθεὶς ἀπ' αὐτοὺς νὰ λάβῃ τὸν τόπον τοῦ Ὀδυσσέως, καθὼς τοὺς ὑπέσχοντο οἱ Ἀρεοπαγίται, ἐνέδωκαν πρότερον εἰς τὴν ἔξωσίν του· ἀλλ', ἀφ' οὗ εἶδον, ὅτι ἀπεστάλη ὁ Κ. Παλάσκας μὲ δίπλωμα ςρατηγίας εἰς τὴν Ἀνατολικὴν Ἑλλάδα, ἠνώθησαν ἅπαντες μετὰ τοῦ Ὀδυσσέως. Ὁμοίως καὶ οἱ τῶν ἄλλων μερῶν Καπιταναῖοι ἠνώθησαν μετ' αὐτοῦ, καὶ τὸν ὑπερασπίζοντο, ἐπειδὴ ὑπώπτευον, ὅτι οἱ ἀντικείμενοι εἰς αὐτοὺς Πολιτικοὶ σκοπεύουν νὰ τοὺς κατατρέξουν ἕνα, ἕνα, ἐπὶ διαφόροις προφάσεσι.

Ὁ δὲ Ὑψηλάντης, μὲ τὸ νὰ ἔβλεπεν ἀνώμαλα τὰ ἐκεῖ, καὶ μὲ τὸ νὰ ὑπώπτευσε, μήπως ἡ δοθεῖσα πληρεξουσιότης

τοῦ Μαυροκορδάτου ἔχει τινὰ ὑποκεκρυμμένον σκοπὸν κατὰ τοῦ ἀτόμου του, ἄφησεν ἐκεῖ τὸν Νικήτα μὲ τοὺς ςρατιώτας του, καὶ αὐτὸς ἐπέςρεψεν εἰς τὸ Ἄργος περὶ τὰς ἀρχὰς Ἰουνίου· πλὴν τὸν ὑπέβλεπον τὰ πλεῖω Μέλη τῆς Διοικήσεως ὡς ἔνοχον εἰς τὸν φόνον τοῦ Νούτζου καὶ Μπαλάσκα, καὶ ὡς σύμφωνον μετὰ τῶν Καπιταναίων ἐναντίον τῶν Πολιτικῶν Προκρίτων, καὶ ἔκτοτε τὸ Ἐκτελεστικὸν ἔπαυσε σχεδὸν διόλου ἀπὸ τὸ νὰ κοινοποιῇ εἰς τὸ Βουλευτικὸν τὰς ἐθνικὰς ὑποθέσεις, ἐπειδὴ προέδρευεν ὁ Ὑψηλάντης· καὶ ἐγίνοντο μὲν συνελεύσεις τοῦ Βουλευτικοῦ συνεχῶς, πλὴν οὐδεμία οὐσιώδης σκέψις ἐγίνετο, εἰμὴ περὶ ἁπλῶν καὶ ἀδιαφόρων πραγμάτων· αἱ δὲ οὐσιωδέςεραι ὑποθέσεις ἐνεργοῦντο πρότερον παρὰ τοῦ Ἐκτελεστικοῦ, καὶ ἔπειτα τὰς ἐμάνθανε τὸ Βουλευτικόν. Ἐπρόβαλλον τινὰ τῶν Μελῶν τοῦ Βουλευτικοῦ, ὅτι τοῦτο εἶναι παράνομον καὶ ἄτοπον· πλὴν πότε τοὺς ἀπεκρίνοντο, ὅτι ἔχει τὸ δικαίωμα τὸ Βουλευτικὸν νὰ λαμβάνῃ Ἔκτακτα μέτρα· πότε ἐκοινολόγων, ὅτι εἶναι σύμφωνά τινα τῶν Μελῶν τοῦ Βουλευτικοῦ μὲ τοὺς Καπιταναίους διὰ νὰ ἀνατρέψουν τὴν Διοίκησιν· πότε ὁ Ἀντιπρόεδρος τοῦ Ἐκτελεστικοῦ ἔλεγε τὸ « οὕτω θέλω » καὶ οὕτω τὰ πράγματα εὑρίσκοντο εἰς ἀνωμαλίαν καὶ ἀκαταστασίαν·

Εὑρισκομένου δὲ τοῦ ἐχθρικοῦ Στόλου εἰς τὸν λιμένα τῆς Χίου, οἱ Ἕλληνες ναῦται, οἵτινες παρεφύλαττον νὰ τὸν βλάψουν, ἐπέτυχον ἁρμόδιον καιρὸν, καὶ διὰ μέσου τῶν εἰς φυλακὴν διωρισμένων ἐχθρικῶν πλοίων διέβησαν διὰ νυκτὸς μὲ δύω μπουρλότα, τὰ ὁποῖα διεύθυνον ἐπάνω εἰς δύω Δελίνια, καὶ τὸ μὲν μπουρλότον τῶν Ψαριανῶν, ὁδηγούμενον ἀπὸ τὸν Καπιτὰν Καιάρην, εὐτύχησε καὶ κατέκαυσε τὸ Δελίνι, ἐν ᾧ εὑρίσκετο ὁ Καπιτὰν Πασᾶς, καὶ ὅλοι σχεδὸν οἱ ἀξιωματικοὶ τοῦ Στόλου, οἵτινες ἦτον συνηγμένοι ἐκεῖ μὲ τὸ νὰ ἐξημέρωνεν ἡ ἑορτὴ τοῦ Μπαϊραμιοῦ

τως, καὶ συγκατεκάησαν ἁπαξάπαντες· τὸ δὲ ἄλλο μπουρλότον ἐπλησίασε μὲν, πλὴν ἐπρόφθασαν οἱ ἔνδον τοῦ Δελινίου, καὶ ἐμπόδισαν τὴν πυρκαϊάν· μ' ὅλον τοῦτο ἐβλάφθη καὶ ἐκεῖνο εἰς τὴν πρώρην ἀρκετά. Ὁμοίως καὶ μία Φεργάδα, ὅπου ἦτον ἀρασμένη πλησίον τοῦ κατακαέντος Δελινίου. Ἐκ δὲ τῶν διευθυνόντων τὰ μπουρλότα Ἑλλήνων ναυτῶν οὐδεὶς ἐβλάφθη. Ὅθεν οἱ ἐχθροὶ κυριευθέντες ἀπὸ μέγαν φόβον, εὐθὺς ἔκοψαν τὰς ἀγκύρας ἀπὸ τὰ λοιπὰ πλοῖα τοῦ Στόλου καὶ ἀνεχώρησαν ἐκεῖθεν, μὴ τολμῶντες πλέον νὰ ἀράξωσιν εἰς κἀνὲν μέρος. Οἱ δὲ ναῦται τῶν μπουρλότων ἦλθον εἰς τὸ Ἄργος, καὶ ἐτιμήθησαν ἱκανά, καὶ ἔγινε λειτανία εὐχαριστήριος εἰς τὸν Θεόν.

Συγχρόνως ἔφθασεν ἐκεῖ καὶ ἡ εἴδησις τῆς παραδόσεως τοῦ Φρουρίου τῶν Ἀθηνῶν, εἰς τὸ ὁποῖον εἶχεν ἀποστείλει ἡ Διοίκησις προλαβόντως δύω Πληρεξουσίους, διὰ νὰ πραγματευθῶσι τὴν παράδοσιν τακτικῶς, καὶ νὰ ἐμποδίσωσι τὰς καταχρήσεις. Ἀλλ' οἱ ἐκεῖ στρατιῶται μετὰ τὰς συνθήκας ἐφόνευσάν τινας τῶν παραδοθέντων, καὶ διηρπάγη ὅλον τὸ πρᾶγμα τῶν ἐχθρῶν, χωρὶς νὰ γίνῃ ἡ διανομὴ κατὰ τὴν συμφωνίαν, τὸ ὁποῖον ἐδυσαρέστησε καὶ τοὺς ἐκεῖ Κονσόλους μὲ τὸ νὰ ἦτον τρόπον τινὰ ὡς μεσῖται. Τοὺς δὲ ὀλίγους ἐναπομείναντας τῶν Τούρκων ἰμβαρκάρισαν, καὶ μετεβίβασαν εἰς τὴν Ἀσίαν. Τὸ δὲ κοινὸν ταμεῖον οὐδὲν ὠφελήθη ἐκ τῶν λαφύρων τοῦ Φρουρίου τούτου.

Οἱ δὲ ἐν τῷ Ναυπλίῳ ἐχθροὶ ἔφθασαν εἰς τελείαν σχεδὸν ἔλλειψιν τῶν πρὸς τὸ ζῆν ἀναγκαίων, καὶ ἐζήτησαν πολλάκις Συνθήκας, διὰ νὰ παραδώσουν τὸ Φρούριον. Ὅθεν διωρίσθησαν τινὰ τῶν Μελῶν τῆς τε Ἐθνικῆς Βουλῆς, καὶ τῆς Πελοποννησιακῆς Γερουσίας μὲ ἔγγραφον πληρεξουσιότητα, διὰ νὰ πραγματευθῶσι μετ' αὐτῶν καὶ νὰ ὑπογράψωσι τὰς Συνθήκας. Διώρισαν δὲ καὶ οἱ πολιορκού-

μενοι Πληρεξουσίους, οἵτινες ἐξῆλθον πολλάκις ἀπὸ τὸ Φρούριον, καὶ ἐπραγματεύοντο περὶ παραδόσεως. Καὶ τέλος πάντων συνεφώνησαν νὰ παραδώσωσι πρότερον οἱ ἐχθροὶ εἰς χεῖρας τῶν Ἑλλήνων τὸ ἐν τῷ μέσῳ τοῦ λιμένος Μπούρτζιον (49)· νὰ εἰσέλθωσιν εἰς τὸ Φρούριον οἱ Πληρεξούσιοι τῶν Ἑλλήνων μὲ ὀλίγους ἀνθρώπους, καὶ πρὸς ἀσφάλειάν τους νὰ δοθῶσι δέκα τρεῖς ἐκ τῶν σημαντικωτέρων Τούρκων ἐνέχυρον εἰς τὴν Διοίκησιν· νὰ καταγράψωσιν οἱ Πληρεξούσιοι τῶν Ἑλλήνων ὅλην τὴν περιουσίαν τῶν Τουρκῶν, καὶ νὰ τοὺς ἀφήσωσι τὸ ἕν τρίτον, ἐκτὸς τῶν ὅπλων, τὰ ὁποῖα νὰ παραδώσωσιν ὅλα εἰς τοὺς Ἕλληνας, καθ' ἣν ὥραν ἰμβαρκαριοθῶσι· νὰ τοὺς δοθῶσι πλοῖα Ἑλληνικά, ὅσα εἶναι ἱκανὰ διὰ νὰ τοὺς μετακομίσωσιν εἰς τὴν Ἀσίαν· νὰ τοὺς δίδεται ἡ καθημερινή τους τροφὴ μέχρι τῆς ἡμέρας τοῦ ἰμβάρκυ των. Ταῦτα συμφωνηθέντα ὑπεγράφησαν, καὶ ἀμέσως οἱ Πληρεξούσιοι εἰσῆλθον εἰς τὸ Φρούριον, καὶ ἄρχησαν τὴν καταγραφήν. Παρέλαβε δὲ ἡ Διοίκησις εἰς τὴν ἐξουσίαν της τὸ Μπούρτζιον, ὁμοίως καὶ τὰ ἐνέχυρα, καὶ ἐστέλλετο ἐκ τοῦ Ἄργους ἡ καθημερινὴ τροφὴ τῶν Τούρκων. Πλὴν ἐδυσαρεστήθησαν ἅπαντες διὰ αὐτὰς τὰς συμφωνίας, ἐπειδὴ οἱ Τοῦρκοι, ἔνοπλοι, ἔμενον κύριοι τοῦ Φρουρίου καὶ ἐτρέφοντο ἀπὸ τοὺς Ἕλληνας, χωρὶς νὰ προσδιοριοθῶσιν ἡμέραι, ἐν ᾧ ὁ καιρὸς καὶ ἡ περίστασις δὲν ἐσυγχώρει πολλὴν ἀναβολὴν τοῦ πράγματος.

Συγχρόνως τότε ἐφωράθησάν τινες διαπραγματευόμενοι ἄνευ κοινῆς γνώμης μὲ τοὺς Διοικητὰς τῶν Ἰονικῶν Νήσων, καὶ ζητοῦντες τὴν Βρετανικὴν προστασίαν διὰ την Πελοπόννησον. Καὶ ἡ μὲν Γερουσία ἀνεκάλυψε τοὺς ἀδελφοὺς Ζαρειφόπουλους ἐνασχολημένους εἰς ἓν τοιοῦτον, καὶ εὐθὺς ἐφυλάκωσε τὸν εἰς Τριπολιτζὰν διατρίβοντα

Παναγιώτην καὶ ἀπέστειλε ςρατιώτας νὰ πιάσουν καὶ τὸν ἀδελφόν του Ἀνδρέαν, διατρίβοντα εἰς τὴν Ἀνδρίτζαιναν· πλὴν ἐκεῖνος ἔφυγεν ἀπὸ τὰς χεῖρας τῶν ςρατιωτῶν. Ἐκ δὲ τῆς Ζακύνθου εἰδοποίησαν, ὅτι ὁ Πετρόμπεης ἀπέςειλεν ἐκ τῆς Καλαμάτας ἕνα Ἱερέα περὶ αὐτῆς ταύτης τῆς ὑποθέσεως. Ὅθεν οἱ Πρόκριτοι τῆς Πελοποννήσου μετέφερον εὐθὺς εἰς τὸ Ἄργος τοὺς Ζαρειφοπούλους, διὰ νὰ τοὺς ἐξετάσωσι περὶ τούτου. Ἀλλ', ἐπειδὴ οὐδὲν εὗρον ὑγιὲς, ἀλλὰ παραλογισμοὺς καὶ κινήματα χωρὶς βάσιν, ἀπεφάσισαν νὰ ἀποστείλωσιν εἰς τὴν Ζάκυνθον ἐπ' ἄλλῃ αἰτίᾳ τὸν Ῥέοντος καὶ Πραστοῦ, διὰ νὰ ἐξακριβώσῃ, εἰ δυνατὸν, τὴν πηγὴν τοῦ πράγματος, ὅςις ἀπῆλθε μὲ ἓν ἁπλοῦν συστατικὸν πρὸς τὸν Πρωτοπαπᾶν τῆς Ζακύνθου σχετικὸν ὄντα μὲ τὸν ἐκεῖ Διοικητήν· ἀφ' οὗ δὲ ἔφθασεν ἐκεῖ, ἀνταμώθη μὲ τὸν Πρωτοπαπᾶν, τὸν ἐφανέρωσε τὴν ἀληθῆ αἰτίαν τῆς ἀποστολῆς του, καὶ τὸν ὑπεχρέωσε μεθ' ὅρκου νὰ τὸν πληροφορήσῃ, ἂν οἱ Διοικηταὶ τῶν Ἰονικῶν Νήσων ἔχουν τοιαύτην ἄδειαν ἀπὸ τὴν Βρετανικὴν Διοίκησιν, ὥστε νὰ δεχθῶσι προβλήματα τῶν Ἑλλήνων, καὶ ἂν ὑπόσχεται αὐτὴ τὴν προστασίαν της εἰς τοὺς Ἕλληνας μὲ συνθήκας, καὶ τίνι τρόπῳ. Ὁ δὲ Πρωτοπαπᾶς ἀνέφερε τὴν ὑπόθεσιν εἰς τὸν ἐκεῖ Διοικητὴν, ὅστις τὸν εἶπεν, ὅτι καμμία ἀπόκρισις δὲν ἠμπορεῖ νὰ δοθῇ εἰς τοιαῦτα προβλήματα, ἐὰν δὲν ζητήσωσιν οἱ Πρόκριτοι τῆς Πελοποννήσου μὲ ἐπίσημον ἔγγραφον τὴν προστασίαν τῆς Βρετανίας, τὸ ὁποῖον ἔγγραφον θέλει ἀποσταλῇ εἰς τὴν Λόνδραν, καὶ ἐκεῖθεν θέλει ἔλθει ἡ ἀπόκρισις. Τοιαύτην ἀπόκρισιν ἀκούσαντες οἱ Πελοποννήσιοι, καὶ ἰδόντες τοῦ πράγματος τὸ σαθρὸν, ἀδιαφόρησαν.

Ἐν τοσούτῳ, ἐπειδὴ αἱ ἐχθρικαὶ δυνάμεις ἐπροχώρουν εἴς τε τὴν Ἀνατολικὴν καὶ Δυτικὴν Ἑλλάδα, καὶ ἐπαπειλεῖτο ἡ Πελοπόννησος, τὰ δὲ Πελοποννησιακὰ στρα-

τεύματα ἔμενον εἰς ἀπραξίαν διὰ τὰς εἰρημένας αἰτίας, γενικῆς συνελεύσεως συγκροτηθείσης, ἀπεφασίσθη μὲ κοινὴν γνώμην, ὥστε εἰς μὲν τὸ Βουλευτικὸν σῶμα νὰ μείνῃ μία Ἐπιτροπὴ ἐπταμελὴς νὰ ἐργάζεται τακτικῶς μετὰ τοῦ Ἐκτελεστικοῦ· τὰ δὲ λοιπὰ Μέλη τῆς Διοικήσεως, ὁμοίως καὶ τῆς Γερουσίας, ὄντες Πρόκριτοι τῶν Ἐπαρχιῶν, καὶ ἔχοντες ἐπιῤῥοὴν εἰς τὸ στρατιωτικὸν, νὰ ἀπέλθωσιν εἰς τὰς Ἐπαρχίας των, νὰ στρατολογήσωσιν, ὅσον δυνατὸν, ταχύτερον, νὰ συμπαραλάβωσι καὶ τοὺς προκρίτους τῶν χωρίων τοὺς ἔχοντας ἐπιῤῥοὴν, καὶ τὰ ἐκστρατεύσωσιν, οἱ μὲν διὰ τὴν Ἀνατολικὴν, οἱ δὲ διὰ τὴν Δυτικὴν Ἑλλάδα. Διωρίσθη δὲ καὶ ὁ Πετρόμπεης, διατρίβων τότε εἰς τὴν Καλαμάταν, νὰ μεταβῇ εἰς τὴν Δυτικὴν Ἑλλάδα, μὲ ὅσους Μανιάτας δυνηθῇ νὰ στρατολογήσῃ. Καὶ οἱ μὲν διορισθέντες ἀπῆλθον εἰς τὰς ἐπαρχίας των νὰ στρατολογήσουν.

Ὁ δὲ Πετρόμπεης, δυσαρεστημένος ὢν ἀπὸ τὴν Διοίκησιν, καὶ διότι πολλάκις ἐζήτησε χρήματα ἐπὶ λόγῳ στρατολογίας, καὶ δὲν οἰκονομήθησαν νὰ τὸν δοθῶσι, καὶ διὰ τὰς ἔριδας ὁποῦ ἠκολούθησαν εἰς τὴν Κόρινθον μεταξὺ τοῦ υἱοῦ του Γεωργίου καὶ τοῦ Ἐκτελεστικοῦ, ἐσυμφώνησε κρυφίως μετὰ τοῦ Κωλοκοτρώνη καὶ ἐδικαιολόγει τὰς προτάσεις του. Ἀφ᾽ οὗ δὲ ἔμαθεν, ὅτι τὸ Ναύπλιον εἶναι ἐν τῷ παραδίδεσθαι, πρῶτα μὲν ἀπέστειλε τὸν Καδῆν τοῦ Ἁγίου Πέτρου, αἰχμάλωτον ὄντα ἐκεῖ, ἐξυρισμένον τὸ γένειον, καὶ ἐνδεδυμένον φράγκικα φορέματα, διὰ νὰ εὕρῃ τρόπον νὰ ἔμβῃ εἰς τὸ Ναύπλιον, καὶ νὰ πείσῃ τοὺς ὁμογενεῖς του Τούρκους, ὥστε νὰ ζητήσωσιν ἐπιμόνως τὴν παῤῥησίαν τοῦ Πετρόμπεη, διὰ νὰ ἐμπιστευθῶσι νὰ παραδοθῶσι, καὶ οὕτω νὰ βιασθῇ νὰ τὸν προσκαλέσῃ ἡ Διοίκησις. Ἀλλ᾽ ἐκεῖνος ἐρχόμενος διὰ θαλάσσης εἰς τοὺς Μύλους μὲ ἕνα Κεφαλλωνίτικον πλοῖον, συ-

νελήφθη ἀπὸ τοὺς ναύτας Ἕλληνας, καὶ ἀνακαλυφθεὶς μετεκομίσθη εἰς τὴν Διοίκησιν, καὶ ὡμολόγησε τὴν αἰτίαν τῆς μετεμορφώσεώς του καὶ τῆς ἀποστολῆς του. Καὶ, ἐπειδὴ ἔμεινεν ἄπρακτον αὐτὸ τὸ κίνημα, ἀφ' οὗ τὸ ἔμαθεν ὁ Πετρόμπεης, συμπαρέλαβε μερικοὺς Καπιταναίους Μανιάτας καὶ ἑπτακοσίους περίπου στρατιώτας, ἐπ' ἐλπίδι, ὅτι θέλει λαφυραγωγήσουσιν εἰς τὸ Ναύπλιον, καὶ μετέβη εἰς τὸ Ἄργος.

Ἡ δὲ Διοίκησις, ἥτις εἶχε διωρισμένους τοὺς Μανιάτας διὰ τὴν Δυτικὴν Ἑλλάδα ὅπου ἐχρειάζετο συνδρομὴν στρατιωτικὴν, ἐδυσαρεστήθη διὰ τὴν εἰς τὸ Ἄργος ἔλευσίν τους καὶ τοὺς ἐμήνυσεν, ὅτι ἐκεῖ δὲν εἶναι χρεία στρατιωτῶν, καὶ ὅτι δὲν οἰκονομοῦνται τροφαὶ διὰ τόσον πλῆθος, καὶ ὅτι πρέπει νὰ ἐκστρατεύσωσιν ὅπου διωρίσθησαν. Πλὴν ἐκεῖνοι, εὐθὺς ὅπου ἔφθασαν, ἐζήτησαν νὰ ἀποσείλωσι καὶ ἐκ μέρους των Πληρεξουσίους μέσα εἰς τὸ Φρούριον νὰ συμπράττωσι μετὰ τῶν λοιπῶν. Ἀλλ', ἐπειδὴ ἡ Διοίκησις δὲν τὸ ἐδέχθη, ἄρχησαν νὰ ἀψηφῶσι διόλου τὴν Διοίκησιν, καὶ νὰ κάμνουν μυρίας ἀταξίας καὶ ἁρπαγάς. Ἐφόνευον, ὅσους Τούρκους εὕρισκον, οἱ ὁποῖοι ἦτον εὐγαλμένοι ἀπὸ τὸ Ναύπλιον, καὶ περιεφέροντο ἐκεῖ ἐλευθέρως, ἐπερειδόμενοι εἰς τὰς Συνθήκας· ἐφοβέριζον νὰ εἰσπηδήσωσι διὰ νυκτὸς εἰς τὸ ὀσπήτιον ὅπου εἶχεν ἡ Διοίκησις πεφυλαγμένα τὰ ἐνέχυρα τῶν Τούρκων καὶ νὰ τοὺς φονεύσωσιν. Ἀλλ' ἡ Διοίκησις ἐπρόλαβε καὶ ἀπέστειλε τὰ ἐνέχυρα εἰς μίαν Γολέτταν Ἑλληνικὴν ἀρασμένην εἰς τοὺς Μύλους. Ἐπρόβαλε τὸ Βουλευτικὸν, διὰ νὰ οἰκονομηθῇ ἡ ὑπόθεσις τῶν Μανιατῶν, καὶ νὰ τοὺς δοθῇ ἡ ἄδεια νὰ ἀποστείλωσιν ὀλίγους ἀνθρώπους εἰς τὸ Φρούριον διὰ νὰ παύσωσιν αἱ καταχρήσεις· ἀλλὰ τὸ Ἐκτελεστικὸν δὲν ἐπείσθη εἰς τοῦτο, καὶ οὕτως εἰς τὸ Ἄργος ἠ-

κολούθουν καθ' ἡμέραν ταραχαὶ καὶ ἄτοπα.

Ἐν τοσούτῳ ἐπὶ συνελεύσεως προὐβλήθη, ὅτι, ἐπειδὴ προλαβόντως δὲν ἀπεστάλησαν Ἱκέται εἰς τὰς Αὐλὰς τῆς Εὐρώπης, νὰ ἀποσταλῇ κἂν μία Πρεσβεία εἰς τὸν Πάπαν, διὰ νὰ μεσιτεύσῃ εἰς τοὺς Μονάρχας ὑπὲρ τῶν Ἑλλήνων· καὶ ἀπεφασίσθη ὁ Π. Πατρῶν καὶ ὁ Νεόφυτος Βάμβας, οἵτινες τὸ ἐδέχθησαν· καὶ ἐμποδίσθη ὁ Π. Πατρῶν νὰ ἐκστρατεύσῃ διὰ τὴν Δυτικὴν Ἑλλάδα, ὁποῦ ἦτον διωρισμένος, καὶ περιέμενεν ἐκεῖ νὰ γίνουν τὰ ἀναγκαῖα ἔγγραφα. Ἀλλὰ τὸ Ἐκτελεστικὸν εἴτε δι' ἄλλας αἰτίας, εἴτε διότι τότε ἴσως ἔμαθε παρὰ τοῦ Προέδρου τοῦ Μαυροκορδάτου, ὅτι ἐκεῖνος ἄνευ κοινῆς γνώμης ἀπέστειλεν ἐκ τῆς Δυτικῆς Ἑλλάδος τὸν Ἰατρὸν Τζεπραζλὴν εἰς τὴν Ἰταλίαν Πρεσβευτὴν εἰς τὴν Αὐλὴν τοῦ Πάπα, διὰ νὰ κατορθώσῃ δάνεια ἐκεῖθεν, μετεμελήθη δὲ αὐτὴν τὴν ἀπόφασιν καὶ ἀνέβαλε μὲ διαφόρους προφάσεις τὴν ὑπογραφὴν τῶν γραμμάτων.

Ὁ δὲ Κωλοκοτρώνης καὶ οἱ λοιποὶ Καπιταναῖοι τῆς Πελοποννήσου, οἱ εὑρισκόμενοι εἰς τὴν πολιορκίαν τῶν Πατρῶν, μαθόντες, ὅτι οἱ Πρόκριτοι τῆς Πελοποννήσου στρατολογοῦσιν εἰς τὰς Ἐπαρχίας, διὰ νὰ ἐκστρατεύσωσιν οἱ ἴδιοι, καὶ νομίσαντες ἴσως, ὅτι τὸ τοιοῦτον εἶναι στρατήγημα τῶν Πολιτικῶν, διὰ νὰ γυμνώσωσι τοὺς Καπιταναίους ἀπὸ τοὺς στρατιώτας ὁποῦ εἶχεν εἰς τὴν πολιορκίαν, συμπεράνας τὸ τοιοῦτον, διότι οἱ μὲν Καλαβρυτινοὶ Πρόκριτοι ἐπροσκάλουν τοὺς Πετιμεζαίους καὶ τοὺς ἄλλους Καλαβρυτινοὺς ὁποῦ εὑρίσκοντο εἰς Πάτρας, οἱ δὲ Δεληγιανναῖοι τοὺς Καρυτινοὺς καὶ καθεξῆς, ἀπεφάσισαν καὶ ἔλυσαν αἴφνης τὴν πολιορκίαν. Καὶ οἱ μὲν λοιποὶ Καπιταναῖοι ἦλθον εἰς τὰς ἐπαρχίας των· ὁ δὲ Κωλοκοτρώνης,

μὲ ὅσους στρατιώτας εἶχεν ἐκεῖ, καὶ μὲ ὅσους ἄλλους ἐσύναξε καθ' ὁδὸν, ἔφθασεν εἰς τὴν Τριπολιτζὰν, κηρύττων ἀσυδοσίαν εἰς τὸν Λαὸν, διὰ νὰ τὸν ἐφελκύσῃ, καὶ κατηγορῶν τινὰ τῶν Μελῶν τῆς Ἐθνικῆς Διοικήσεως καὶ τῆς Γερουσίας, ὅτι σφετερίζονται τὰ κοινὰ, ἐνῷ οἱ ςρατιῶται ὑστεροῦνται τῶν ἀναγκαίων· καὶ ὅτι θέλει μεταβῇ εἰς τὸ Ἄργος, διὰ νὰ κριθῇ μετ' αὐτῶν. Ἀλλ' ἡ μετάβασίς του εἰς τὸ Ἄργος τὸ περισσότερον ἴσως ἀπέβλεπε, διὰ νὰ παρευρεθῇ εἰς τὴν παράδοσιν τοῦ Ναυπλίου, καὶ νὰ ὠφεληθῇ ἐκ τῶν λαφύρων. Εἰς δὲ τὴν ἐν Τριπολιτζᾷ διατριβήν του ἀπέβαλε τὸν ἐκ τῆς Καρυταίνης Γερουσιαστὴν, καὶ ἀντικατέστησεν ἄλλον ἐκ τῆς φατρίας του. Καὶ ἐν ἑνὶ λόγῳ ἐκινεῖτο ἄνευ χαλινοῦ τινος. Διεσπάρη λοιπὸν ἔτι μᾶλλον ἡ περὶ τῆς Διοικήσεως κακὴ ὑπόληψις, καὶ ὅλος ὁ Λαὸς κατεβόα ἐναντίον αὐτῆς, πλάττων κατὰ φαντασίαν μιλιούνια, ὅτι ἐσφετερίσθησαν ἀπὸ τὰ Μέλη τῆς Διοικήσεως, καὶ ἐπαπειλῶν τὰ πάνδεινα κατ' αὐτῶν. Διὸ καὶ ἐταράχθη ἡ Διοίκησις ἕνεκα τούτου, καὶ ἐφοβήθη, μ' ὅλον ὅτι αὐτὴ ἡ συκοφαντία ἦτον παραλογωτάτη, ὡσὰν ὁποῦ οὐδὲν τῶν Μελῶν τῆς Διοικήσεως ἔλαβεν οὐδ' ὀβολὸν ἐκ τοῦ κοινοῦ Ταμείου, ἐξαιρουμένων τινῶν Προκρίτων οἵτινες ἰδιαιτέρως ὠφελήθησαν ἀπὸ τὰς ἐπαρχίας των.

Οἱ δὲ ἐν τῷ Φρουρίῳ Πληρεξούσιοι, ἀφ' οὗ κατέγραψαν μερικὰ ὀσπήτια, βλέποντες ὅτι, διὰ νὰ γίνῃ ἐπὶ λεπτοῦ καταγραφὴ καὶ ἐκτίμησις τῶν πραγμάτων, χρειάζονται πολλοὶ μῆνες, ἐγνώρισαν τὸ λάθος των καὶ ἔπαυσαν τῆς καταγραφῆς, καὶ ἐζήτουν παρὰ τῆς Διοικήσεως τὴν ἄδειαν, διὰ νὰ συμφωνήσωσι μετὰ τῶν Τούρκων μίαν ποσότητα διωρισμένην, χωρὶς νὰ καταγράψωσιν. Ὅθεν ἡ μὲν Διοίκησις τοὺς ἔδοσεν αὐτὴν τὴν ἄδειαν, καὶ τοὺς ἐβίασε νὰ παραβλέψωσι καὶ νὰ δώσωσι τέλος εἰς τὴν ὑπόθεσιν, διὰ νὰ παραλάβωσι τὸ Φρούριον ὅσον τάχος. Ὁ δὲ

Ἰωάννης Ὀρλάνδος, εἷς ὢν τῶν Πληρεξουσίων, αἴφνης ἄνευ εἰδήσεως ἄλλου τινὸς ἔφυγεν ἀπὸ τὸ Φρούριον, καὶ μετέβη εἰς ἓν πλοῖον. Τοῦτο ἐτάραξε τοὺς Τούρκους, καὶ ἐδυσκολεύοντο πλέον νὰ ἔμβωσιν εἰς συμφωνίας, προβάλλοντες, ὅτι δὲν ἔχουν τόπον αἱ συμφωνίαι, μὴ παρόντων ὅλων τῶν Πληρεξουσίων, καὶ ὅτι ἡ φυγὴ τοῦ Ὀρλάνδου τοὺς βάνει εἰς ὑποψίαν, μήπως οἱ ναῦται Ἕλληνες ἔχουν κακὸν σκοπὸν περὶ αὐτῶν, ἀφοῦ τοὺς παραλάβουν ἀόπλους. Ἐμηνύθη ὁ Ὀρλάνδος, διὰ νὰ εἰσέλθῃ πάλιν εἰς τὸ Φρούριον, πλὴν δὲν ἠθέλησεν, εἴτε διότι ἐφοβεῖτο ἀπὸ τοὺς Ναυπλιώτας Τούρκους, μήπως παροξυνθῶσιν ἀπὸ τὰ κακὰ ὁποῦ ἔκαμον οἱ Μανιάται εἰς τοὺς ἔξω Τούρκους, εἴτε διότι ἔμαθεν, ὅτι αἱ ἐχθρικαὶ δυνάμεις ἐπλησίασαν εἰς τὸν Ἰσθμὸν, ὅστις ἦτον ἀπροφύλακτος. Ὅθεν ἔγραψαν οἱ Πληρεξούσιοι εἰς τὴν Διοίκησιν νὰ τοὺς σταλθῇ ἄλλο ἔγγραφον Πληρεξουσιότητος ἄνευ τοῦ ὀνόματος τοῦ Ὀρλάνδου, τὸ ὁποῖον τοὺς ἀπεστάλη. Πλὴν τὶς ἡ ὠφέλεια, ὁποῦ μὲ τοιαύτας ματαιότητας εἶχον ἀπεράσει δύο ἑβδομάδες, χωρὶς νὰ κατορθώσουν τί; Ἐκτὸς τούτων ἐδυσκόλευε τὴν ὑπόθεσιν καὶ ἡ ἀναβολὴ τῆς ἐλεύσεως τῶν Ἑλληνικῶν πλοίων, διὰ νὰ ἱμίσκαρωθῶσιν οἱ Τοῦρκοι, ἐπειδὴ οἱ Πρόκριτοι τῶν Νήσων ἐζήτουν νὰ πληρωθῇ πρῶτον ὁ ναῦλος ἀπὸ τὴν Διοίκησιν πρὸς τριάκοντα γρόσια τὴν καθὲ ψυχὴν καὶ ἔπειτα νὰ ἔλθουν τὰ πλοῖα. Ἀλλ' ἡ Διοίκησις δὲν εἶχεν οὐδ' ὀβολὸν εἰς τὸ Ταμεῖόν της. Καὶ οὕτω παρήρχοντο αἱ ἡμέραι ἀνωφελῶς, ἐν ᾧ ἔβλεπον ὅλοι, ὅτι κινδυνεύει νὰ χάσῃ τὸ Ἔθνος ἀπὸ τὰς χεῖράς του τὸ Φρούριον.

Αἱ δὲ πρὸς τὴν Ἀνατολικὴν Ἑλλάδα δυνάμεις τῶν ἐχθρῶν συσσωματωθεῖσαι εἰς τεσσαράκοντα περίπου χιλιάδας ὑπὸ τὴν ὁδηγίαν ἑπτὰ Πασάδων, ἔχοντες πλῆθος ζώων φορτηγῶν, ἔφθασαν εἰς τὸν Ἰσθμὸν, χωρὶς νὰ ἀπαντήσουν

καμμίαν ἀνθίστασιν. Ἔγραφε καθ' ἡμέραν ἡ Διοίκησις εἰς τὰς Ἐπαρχίας, διὰ νὰ ταχύνωσι τὴν ἔξοδόν τους οἱ Πρόκριτοι μετὰ τῶν στρατιωτῶν, διὰ νὰ προκαταλάβωσι κἂν τὸν Ἰσθμόν· ἀλλ' ἐκεῖνοι μηδὲ εἶχον συνάξει εἰσέτι τοὺς στρατιώτας διὰ τὰς δυσκολίας ὅπου ἀπαντοῦσαν. Παρεκίνησε τὸν Πετρόμπεην καὶ τοὺς Καπιταναίους Μανιάτας, τοὺς εὑρισκομένους εἰς τὸ Ἄργος, διὰ νὰ μεταβῶσιν εἰς τὸν Ἰσθμόν· πλὴν καὶ ἐκεῖνοι ἐζήτουν μηνιαῖα πρὸς 50 γρόσια νὰ πληρωθῶσι πρῶτον, καὶ ἔπειτα νὰ κινηθῶσι. Τοὺς ὑπεσχέθη μὲ μυρίους τρόπους, πλὴν δὲν ἐπείσθησαν. Μόλις ἀπὸ τὴν Τριπολιτζὰν ἐξεκίνησαν χίλιοι περίπου στρατιῶται, ἔχοντες Ἀρχηγοὺς τὸν Γεώργιον Σέκερην καὶ τὸν Ῥῆγαν Παλαμήδην, οἵτινες ἔφθασαν ἐν καιρῷ εἰς τὸν Ἰσθμὸν καὶ κατέλαβον θέσιν· ἀλλὰ καὶ οἱ στρατιῶται ὀλίγοι ὡς πρὸς τὸ πλῆθος τῶν ἐχθρῶν, καὶ οἱ Ἀρχηλοὶ ἄπειροι διόλου τοῦ πολέμου. Οἱ δὲ Δερβενοχωρῖται διεσκορπίσθησαν εἰς τὰς πέριξ νήσους καὶ εἰς τὰ ὀρεινὰ μέρη, διὰ νὰ ἀσφαλίσωσι τὰς φαμιλίας των. Ὁ Καπιτὰν Τζαλαφατῖνος, Μανιάτης ἔμπειρος τοῦ πολέμου, ἦτον ἐκεῖ, ἀλλὰ μὲ μόνους εἴκοσιν ἀνθρώπους· ὅθεν δὲν ἐδύνατο νὰ κατορθώσῃ οὐδέν.

Ὥρμησαν λοιπὸν οἱ ἐχθροὶ εἰς τὸν Ἰσθμόν, καὶ ἐπλησίασαν εἰς τὴν θέσιν τῶν Τριπολιτζιωτῶν στρατιωτῶν, οἵτινες ἰδόντες τὸ πλῆθος, εὐθὺς ἄφησαν τὴν θέσιν των, καὶ ἔφυγον πρὸς τὸ μέρος τῆς Κορίνθου. Οἱ δὲ ἐχθροὶ ἐπροχώρουν χωρὶς ἀνθίστασιν, καὶ τέλος πάντων ἔφθασαν εἰς τὴν Κόρινθον ἀναιμωτί, καὶ ἐστρατοπέδευσαν ἐκεῖ τῇ 6 Ἰουλίου. Οἱ δὲ φεύγοντες Τριπολιτζιῶται, διεσκορπισμένοι ἐκ τοῦ φόβου εἰς διαφόρους δρόμους, διέσπειραν μέγαν τρόμον εἰς τὰ μέρη, ὅθεν διέβαινον, κηρύττοντες ἕκαστος εἰς τὸν Λαόν, ὅτι αὐτὸς μόνος ἐσώθη ἀπὸ τὴν μάχαιραν τῶν ἐχθρῶν, καὶ κατήντησαν τοὺς χωριάτας εἰς τό-

σην ἀπελπισίαν, ὥςε κατέφευγον εἰς τοὺς ἐρυμοὺς καὶ σπήλαια. Αὐθημερὸν ἔφερε τὴν εἴδησιν εἰς τὸ Ἄργος ὁ Χιλίαρχος Ἀγαλόπουλος, καὶ ἔγινε μέγας θόρυβος πρὸς ἅπαντας, καὶ ἠκούετο πανταχόθεν ὀλολυγμὸς τῶν γυναικῶν καὶ παιδίων, καὶ μάλιστα τῶν ἐκεῖ εὑρισκομένων ξένων φαμιλιῶν ἐκ τῆς Χίου, τῶν Κυδωνιῶν, καὶ ἄλλοθεν, οἵτινες ἥρπασαν εἰς τοὺς ὤμους των, ὅ,τι ἐδύναντο ἀπὸ τὸ πρᾶγμά τους καὶ ἔφευγον ἔξω τῆς πόλεως. Οἱ δὲ Μανιᾶται διετέθησαν εἰς αὐτὴν τὴν περίστασιν ἀπανθρώπως, ἐπειδὴ ἄλλοι μὲν ἐξ αὐτῶν προκατέλαβον τοὺς δρόμους ἔξω τῆς πόλεως, ἐπὶ προφάσει διὰ νὰ ἐμποδίζῃν τὰς φεύγοντας ἐνόπλες, καὶ ἐγύμνωσαν πάντας τὰς διαβαίνοντας ἄνδρας καὶ γυναῖκας, ἄλλοι δὲ ὥρμησαν εἰς τὰ ὀσπήτια καὶ ἐργαστήρια, καὶ τὰ ἐγύμνωσαν, ἐν ᾧ ἦσαν. παρόντες ἔτι οἱ οἰκοκύριοι, πρὸς τοὺς ὁποίους, κλαίοντες, ἔλεγον, ὅτι, ἂν τοὺς τὰ ἀφήσουν, θέλει τὰ κυριεύσουν οἱ Τοῦρκοι· καί, ἀφ' οὗ ἔπραξαν τοιαῦτα ἄτοπα, οἱ πλείονες ἐξ αὐτῶν ἀνεχώρησαν διὰ τὴν Μάνην, ἐνεργοῦντες καὶ καθ' ὁδὸν εἰς τὰ χωρία ὄχι ὀλιγώτερα.

Τὰ δὲ Μέλη τῆς Διοικήσεως, χωρὶς νὰ συνέλθωσιν εἰς ἕν, καὶ νὰ λάβωσι κοινὰ μέτρα περὶ τοῦ ποιητέου, διεσκορπίσθησαν, ἐπειδὴ πρῶτον ἔδοσε τὸ παράδειγμα τοῦτο τὸ Ἐκτελεστικὸν Σῶμα, τὸ ὁποῖον ἐφοβεῖτο μᾶλλον τὴν ὁρμὴν τοῦ Λαοῦ, ἢ τοὺς ἐχθροὺς πλησιάζοντας· καὶ διὰ τοῦτο δὲν ἐφρόντισεν ἄλλο εἰμὴ τίνι τρόπῳ νὰ διασωθῇ μέσα εἰς τὰ πλοῖα, ὅπου εὑρίσκοντο εἰς τοὺς Μύλες. Τὸ αὐτὸ ἠκολούθησαν καὶ οἱ Μινίστροι καὶ τὰ Μέλη τῦ Βελευτικοῦ, Νησιῶται καὶ Ῥουμελιῶται, ἐκτὸς τινῶν Πελοποννησίων, οἵτινες ἀνέβησαν εἰς τὴν Τριπολιτζάν. Ἔφυγε καὶ ὁ Χιλίαρχος τῆς Διοικήσεως μὲ ὀλιγίστους ἀνθρώπους, ἐπειδὴ οἱ λοιποὶ τὸν ἀφησαν καὶ ἀπῆλθον ἕκαςος εἰς τὰ ἴδια.

Ὁ δὲ Ὑψηλάντης ἐπροσπάθει νὰ συναθροίσῃ στρατιώτας, καὶ νὰ συγκροτήσῃ ἓν σῶμα, διὰ νὰ προκαταλάβουν μίαν θέσιν ὀχυρὰν πρὸς βλάβην τῶν ἐχθρῶν· ἀλλ' οὐδεὶς τὸν ἠκολούθει. Ὅθεν τὴν μὲν νύκτα ἐκείνην ἔμεινεν εἰς τὸν ἄνωθεν τοῦ Ἄργους λόφον, τὴν δὲ ἐπιοῦσαν μετέβη εἰς τοὺς Μύλους, ὅπου εὗρε καὶ τὸν Πετρόμπεην. Τὴν αὐτὴν ἡμέραν μέρος τῶν ἐχθρῶν ἔφιπποι ἐπροχώρησαν, διὰ νὰ κατασκοπεύσουν τοὺς δρόμους· καὶ, ἐπειδὴ δὲν ἠπάντησαν οὐδὲ ψυχὴν, οἱ μὲν ἐπέστρεψαν εἰς Κόρινθον, διὰ νὰ εἰδοποιήσωσι τοὺς Πασάδες· ἑβδομήκοντα δὲ περίπυ ἐξ αὐτῶν ἐπλησίασαν εἰς τὸ Ἄργος, καὶ ἰδόντες τὴν πόλιν καὶ ὅλον τὸ πεδίον ἔρημον, διευθύνθησαν εἰς τὸ Ναύπλιον, καὶ ἐμβῆκαν εἰς τὸ Φρούριον μετὰ μεγίστης χαρᾶς τῶν ἐντοπίων· ὅτε οἱ Πληρεξούσιοι τῶν Ἑλλήνων ἔμειναν αἰχμάλωτοι. Τὴν δὲ ἐπιοῦσαν ἡμέραν ἔφθασεν εἰς τὸ Ναύπλιον ὁ Ἀλῆ Πασᾶς, Ἀργεῖος, μὲ 700 περίπου ἱππεῖς, τὸν ὁποῖον ἐδέχθησαν μὲ κρότους παμπληθεῖς πυροβόλων. Οἱ δὲ λοιποὶ Πασάδες μὲ τὰ στρατεύματά τους ἔμειναν τρεῖς ἡμέρας εἰς τὴν Κόρινθον, καὶ ἐκυρίευσαν τὸ Φρούριον χωρὶς πόλεμον· ἐπειδὴ ὁ διωρισμένος εἰς αὐτὸ Φρούραρχος, τὸ ὄνομα τοῦ Ἀχιλλέως ἀναξίως οἰκειοποιηθεὶς, ἔχων καὶ 100 περίπυ στρατιώτας, μ' ὅλον ὅπου εἶχε τροφὰς καὶ ὅλα τὰ ἀναγκαῖα, καὶ ἐδύνατο νὰ φυλάξῃ τὸ Φρούριον, μὲ τὸ νὰ ἦναι εἰς μίαν θέσιν δυσανάβατον καὶ ὀχυρωτάτην, μέχρις ὅτου νὰ τὸν προφθάσῃ καὶ ἄλλη βοήθεια στρατιωτικὴ, αὐτὸς, χωρὶς νὰ βιασθῇ διόλου ἀπὸ τὺς ἐχθρὺς, ἀποφάσισε νὰ φύγῃ· καὶ, ἀφ' οὗ ἐφόνευσε μόνον τὸν Κιαμὴλ Μπεὴ καὶ τοὺς λοιπὺς αἰχμαλώτυς Τύρκυς ἔκλεισε μέσα εἰς ἓν μαγαζεῖον, ἀνεχώρησε διὰ νυκτὸς, καὶ ἄφησε τὸ Φρύριον ἔρημον, ἐφωδιασμένον μὲ ἱκανὴν ποσότητα πολεμικῆς ὕλης καὶ πυροβόλων ὅπλων. Οἱ δὲ ἐχθροὶ, ἀφ' οὗ παρετήρησαν μακρόθεν, καὶ δὲν εἶδον διόλου ἀνθρώπυς

εἰς τὸ Φρούριον, ἐπλησίασαν πρὸς τὸ μέρος τῆς πόρτας, τὴν ὁποίαν εὗρον ἀνοικτήν. Μὲ τὸ νὰ ὑπώπτευον δὲ, μήπως τοὺς ἔχουν ἐνέδραν οἱ Ἕλληνες, ἔκαμαν διαφόρους δοκιμάς· ἀλλὰ τέλος πάντων, ἀφ' οὗ ἐπληροφορήθησαν, ὅτι τὸ Φρούριον ἦτον ἔρημον, εἰσῆλθον, καὶ ἀμέσως ἠλευθέρωσαν τοὺς ἐγκλείστους Τούρκους, ἄφησαν τὴν ἀναγκαίαν φρουρὰν ἐκεῖ, καὶ οἱ λοιποὶ ἐστράτευσαν διὰ τὸ Ἄργος. Διεδόθη τότε φήμη, ὅτι ὁ Φρούραρχος Ἀχιλλεὺς ἔλαβεν ἱκανὴν ποσότητα χρημάτων ἀπὸ τοὺς ἐχθροὺς, διὰ νὰ παραδώσῃ τὸ Φρούριον· ἀλλὰ τοῦτο εἶναι ἄδηλον.

Ἔφθασαν λοιπὸν οἱ ἐχθροὶ εἰς τὸ πεδίον τοῦ Ἄργους, χωρὶς νὰ ἀπαντήσουν ἀνθίστασιν. Ἀλλὰ κατ' ἐκείνην τὴν ἡμέραν εἶχον προχωρήσει πρὸς ἐκεῖνο τὸ μέρος εἰς ἓν χωρίον λεγόμενον Κουτζοπόδι, ὅ,τε Πάνος Κωλοκοτρώνης μετὰ ὀλίγων στρατιωτῶν, καὶ οἱ ἀδελφοὶ καὶ οἱ υἱοὶ τοῦ Πετρόμπεη μετά τινων Μανιατῶν, καί τινες Ἀργεῖοι στρατιῶται, ἐπὶ λόγῳ διὰ νὰ καύσουν τὸν σίτον, ὁποῦ εὑρίσκετο ἐκεῖ εἰς ἀποθήκην. Ὅθεν τοὺς ἐπρόφθασαν οἱ ἐχθροί· καὶ, ἐπειδὴ ἦσαν ὀλίγοι οἱ Ἕλληνες, δὲν ἐδυνήθησαν νὰ ἀντισταθοῦν, ἀλλ' ἔφυγον· οἱ δὲ ἐχθροὶ ἔφιπποι τοὺς κατεδίωξαν μέχρι τινὸς, καὶ ἐφόνευσαν ὅσους ἐπρόφθασαν· οἱ δὲ λοιποὶ ἐπέστρεψαν εἰς τὸ Ἄργος, καὶ ἐκλείσθησαν εἰς μερικὰ ὁσπήτια διὰ νὰ ἐμποδίσουν τὴν εἴσοδον τῶν ἐχθρῶν. Ἀφ' οὗ ἔμαθον τοῦτο εἰς τοὺς Μύλους, ἐκίνησεν ὁ Ὑψηλάντης μὲ ὀλίγους ἀνθρώπους ὁποῦ εἶχε, καὶ, ἀφ' οὗ ἔφθασεν εἰς τὸ Ἄργος, βλέπων τὴν πληθὺν τῶν ἐχθρῶν, καὶ τὴν ὀλιγότητα τῶν Ἑλλήνων, καὶ ὅτι ἦτον ἀδύνατον νὰ ἐμποδισθῇ ἡ εἴσοδος τῶν ἐχθρῶν, ἀνέβησαν ὅλοι καὶ ἐμβῆκαν εἰς τὸ παλαιόκαστρον τοῦ Ἄργους, διὰ νὰ φυλάξουν τὴν θέσιν ἐκείνην. Ἀλλὰ τὸ φρούριον τοῦτο κεῖται μὲν εἰς θέσιν ὀχυρωτάτην, πλὴν διόλου ἀνεφοδίαστον, καὶ μηδὲ τροφὰς εἶχον, μηδὲ ὕλην πολεμικήν, ἐκτὸς ὅσον ῥίζι καὶ

βούτυρον εἶχον μετακομίσει ἐκεῖ οἱ Μανιᾶται ἀπὸ τὰ ἐργαστήρια τοῦ Ἄργους. Οἱ δὲ ἐχθροὶ νομίσαντες, ὅτι μέσα εἰς τὸ Φρούριον εὑρίσκονται ὅλα τὰ πλούτη τῶν Ἀργείων καὶ ἀποθῆκαι μὲ πλῆθος τροφῶν, ἐπολιόρκησαν εὐθὺς τὸ Φρούριον, καὶ ἄρχησαν νὰ προετοιμάζουν μπαταρίας, διὰ νὰ τὸ πολεμήσουν.

Ὁ δὲ Ὑψηλάντης, ἀφήσας μέσα εἰς τὸ Φρούριον τοὺς λοιποὺς, ἐξῆλθε μετὰ τρεῖς ἡμέρας καὶ μετέβη εἰς τοὺς Μύλους, ὅπου εἶχε φθάσει καὶ ὁ Παναγιώτης Κρεββατᾶς μὲ 800 περίπου στρατιώτας· ἀλλ' ἐπειδὴ τοὺς ἔλειπον καὶ αἱ τροφαὶ διὰ τοὺς στρατιώτας καὶ αἱ πολεμικαὶ ὕλαι, ἐπροσκάλεσαν ἅπαξ καὶ δὶς τὰ Μέλη τῆς Διοικήσεως τὰ ἐν τοῖς πλοίοις, διὰ νὰ ἐξέλθωσι καὶ νὰ συσκεφθῶσι περὶ τῆς οἰκονομίας τῶν ἀναγκαίων· πλὴν δὲν ἠθέλησαν. Καὶ ἐστοχάσθησαν νὰ μεταχειρισθῶσιν εἰς ἐκείνην τὴν ἀνάγκην τὸ ἀσῆμι, ὁποῦ εἶχε συνάξει πρότερον ἡ Διοίκησις ἀπὸ τὰς Ἐκκλησίας καὶ Μοναστήρια τῆς Πελοποννήσου, τὸ ὁποῖον μόλις διέσωσαν ἀπὸ τὸ Ἄργος, καὶ τὸ μετεκόμισαν εἰς ἓν πλοῖον μὲ σημαίαν Ἀουστριακήν· ἀλλ' ἀπέτυχον καὶ κατὰ τοῦτο, ἐπειδὴ οἱ Πετζιῶται ναῦται, μαθόντες, ὅτι τὸ ἀσῆμι εὑρίσκεται ἐκεῖ, ὥρμησαν μὲ πλῆθος βάρκας, καὶ ἐμβῆκαν εἰς τὸ πλοῖον, καὶ ἥρπασαν τὸ ἀσῆμι, ἐπὶ λόγῳ, ὅτι τοὺς χρεωστοῦνται μισθοὶ μηνιαῖοι. Ἄλλη λοιπὸν ἐλπὶς οἰκονομίας δὲν ἔμεινεν, εἰμὴ ἡ ἀπὸ μέρους τῆς ἐν Τριπολιτζᾷ Πελοποννησιακῆς Γερουσίας· ἀλλὰ καὶ εἰς αὐτὴν ὀλίγα Μέλη εὑρίσκοντο, καὶ ἐκεῖνοι ἔμφοβοι μετὰ τὴν εἴσοδον τῶν ἐχθρῶν καὶ μεμονωμένοι, ἐπειδὴ ἔφυγον ἐκ τῆς Τριπολιτζᾶς ἅπαντες οἱ κάτοικοι, καὶ τὴν ἄφησαν σχεδὸν ἔρημον, καὶ διὰ τοῦτο εὑρίσκοντο εἰς ἀμηχανίαν οἱ Γερουσιασταί. Ἀλλ' ἐνθαῤῥυνθέντες ἀπὸ τὰ Μέλη τοῦ Βουλευτικοῦ, ὁποῦ ἐκεῖ μετέβησαν, ἐπεχειρίσθησαν τὴν οἰκονομίαν τῶν ἀναγκαίων μὲ δραστηριότητα,

καὶ θερμότητα, καὶ ἐκρέβλεψαν εἰς αὐτὴν τὴν κρίσιμον περίστασιν καὶ τὰς τροφὰς, καὶ τὰς πολεμικὰς ὕλας, καὶ τὰ ἄλλα ἀναγκαῖα δι' ὅλα τὰ στρατεύματα (50).

Ὁ δὲ Κωλοκοτρώνης εὑρισκόμενος εἰς τὴν Τριπολιτζὰν καὶ πληροφορηθεὶς τὴν εἴσοδον τῶν ἐχθρῶν εἰς τὴν Κόρινθον, ἔτι μᾶλλον κατεβόα κατὰ τῶν Μελῶν τοῦ Ἐκτελεστικοῦ Σώματος, καὶ ἀπέδιδε τὴν αἰτίαν τοῦ κινδύνου τῆς Πελοποννήσου εἰς αὐτοὺς, ὥστε οἱ στρατιῶται οἱ μετ' αὐτοῦ ἦσαν ἐξηγριωμένοι. Ἀλλ' ὁ Π. Πατρῶν, εὐθὺς ὁπῶ ἔφθασεν εἰς τὴν Τριπολιτζὰν, μὲ τὸ νὰ εἶδεν, ὅτι εἰς ἐκείνην τὴν ἐποχὴν ἔλαβε μεγάλην ἐπιῤῥοὴν ὁ Κωλοκοτρώνης εἰς τοὺς στρατιώτας, καὶ ὅτι εἰς ἐκείνην τὴν περίστασιν οὐδεὶς ἄλλος ἐδύνατο μᾶλλον ἐκεῖνα νὰ χρησιμεύσῃ εἰς τὴν Πατρίδα, ἠκούσθη μετ' αὐτοῦ, τοῦ διήγειρε τὴν φιλοτιμίαν, τοῦ ἔβαλε πρὸ ὀφθαλμῶν, ὅτι ἐκείνη ἦτον ἡ στιγμὴ, καθ' ἣν ἔμελλε νὰ ἐπιτύχῃ καὶ δόξαν καὶ εἴτι ἄλλο ἐπιθυμήσῃ, ἐὰν τρέξῃ, μὲ ὅσους στρατιώτας ἔχει, εἰς βοήθειαν τῆς πατρίδος· καὶ οὕτως ὁ Κωλοκοτρώνης, παραιτήσας ὅλα κατὰ μέρος τὰ παράπονα, ἔγραψε μετὰ τῆς Γερουσίας εἰς ὅλας τὰς Ἐπαρχίας τῆς Πελοποννήσου, διὰ νὰ τρέξωσιν οἱ στρατιῶται, καὶ αὐτὸς μετέβη εἰς τὸν Ἀχλαδόκαμπον, μὲ ὅσους στρατιώτας εἶχε. Τὸν δὲ Κ. Κολιόπουλον διώρισε νὰ προκαταλάβῃ τὸν ςενὸν δρόμον, Πόρταις λεγόμενον, καὶ τὰ πέριξ ἐκεῖ μέρη. Τοὺς δὲ Τριπολιτζιώτας στρατιώτας νὰ φυλάξωσι τὸν δρόμον τοῦ Τουρνικιοῦ.

Οἱ δὲ εὑρισκόμενοι εἰς τοὺς Μύλους Ὑψηλάντης, Πετρόμπεης καὶ Κρεβδατᾶς, μαθόντες τὴν κατάβασιν τοῦ Κωλοκοτρώνη εἰς τὸν Ἀχλαδόκαμπον, ἀνέβησαν καὶ αὐτοὶ ἐκεῖ διὰ νὰ συσκεφθῶσι περὶ τοῦ ποιητέου. Ὅθεν ἀπεφάσισαν διά τε τὸ ὀχυρὸν τῆς θέσεως καὶ διὰ τὴν εὐκολίαν τῶν τροφῶν, νὰ μείνωσιν ἐκεῖ ὀλίγας ἡμέρας, ὥςε

νὰ συναχθῶσι καὶ ἄλλοι στρατιῶται, καὶ οὕτω νὰ καταβῶσι πλησίον τοῦ Ἄργους. Ἐκεῖ εἰς τὸν Ἀχλαδόκαμπον ἀπέστειλαν μεσίτας ἐκ τῶν πλοίων, διὰ νὰ συμβιβασθῶσι τὰ Μέλη τῆς Διοικήσεως· ἀλλ' ὁ Πετρόμπεης καὶ Κολοκοτρώνης ἐζήτουν, νὰ ἀποβληθοῦν ὅ,τε Θάνος Κανακάρης καὶ Ἀναγνώστης Δεληγιάννης ἐκ τοῦ Ἐκτελεστικοῦ, καὶ Θεόδωρος Νέγρης καὶ Ἰωάννης Κωλέτης ἐκ τῶν Μινιστερίων· οἱ δὲ λοιποὶ νὰ ἐξέλθωσι τῶν πλοίων, νὰ συναχθῶσι καὶ τὰ λοιπὰ Μέλη, καὶ νὰ διοικῶσι τακτικῶς, καὶ νὰ προμηθεύωσι τὰ ἀναγκαῖα, καὶ θέλει ὑποτάσσωνται ὅλοι εἰς τὴν Διοίκησιν. Πλὴν δὲν ἐξῆλθον, τὸ μὲν, διότι δὲν ἐδέχοντο νὰ γίνῃ μεταλλαγὴ ὑποκειμένων εἰς τὴν Διοίκησιν, τὸ δὲ, διότι ἐφοβοῦντο τὴν ἀγανάκτησιν τῶν ϛρατιωτῶν (52).

Οἱ δὲ ἐχθροὶ, γενόμενοι κύριοι ὅλης τῆς πεδιάδος Ναυπλίου καὶ Ἄργους, περιεφέροντο ἀνεμποδίστως μετὰ τῶν Ναυπλιωτῶν εἰς τὰ χωρία καὶ ἐσύναζον τροφὰς, ὅθεν εὕρισκον· ἐπειδὴ οἱ τῶν χωρίων κάτοικοι Ἕλληνες, μὲ τὸ νὰ ἔφυγον αἰφνιδίως, δὲν ἐπρόφθασαν νὰ σηκώσουν ὅλον τὸ πρᾶγμά τους.

Ἀφ' οὗ δὲ συνήχθησαν εἰς τὸν Ἀχλαδόκαμπον ἱκανοὶ στρατιῶται Ἕλληνες, ὥστε συνεποσοῦντο ὅλοι δέκα χιλιάδες περίπου, ἀπεφάσισαν οἱ Καπιταναῖοι νὰ καταβῶσιν εἰς τοὺς Μύλους τοῦ Ἄργους καὶ νὰ ἐνδυναμώσωσιν ἐκείνην τὴν θέσιν, ὥστε νὰ ἐμποδίσωσι τοὺς ἐχθροὺς, ἂν ἐπιχειρισθῶσι νὰ προχωρήσωσιν εἰς τὰ μεσόγεια τῆς Πελοποννήσου ἐξ ἐκείνου τοῦ μέρους. Ὁ δὲ Κ. Κολιόπουλος, ἐνδυναμωμένος μὲ ἱκανοὺς στρατιώτας, διωρίσθη νὰ φυλάττῃ τὸν ἄλλον δρόμον τῶν ἀπὸ μέρος τῶν Πορτῶν, καὶ οὕτω νὰ ἔχωσι τρόπον τινὰ πολιορκημένους τοὺς ἐχθροὺς εἰς τὸ πεδίον τοῦ Ἄργους, ὅπου δὲν ἦτον δυνατὸν νὰ μείνωσι διὰ πολὺν καιρὸν διὰ τὴν ἔλλειψιν τῶν τροφῶν. Ἐ-

κεῖθεν λοιπὸν οἱ Ἕλληνες συνεκρότησαν διαφόρους πολέμους μετὰ τῶν ἐχθρῶν, ὁρμῶντες εἰς τὰ ταμπούρια των ὡς λέοντες· ἀλλὰ τὸ ἱππικὸν τοῦ ἐχθροῦ ἐμπόδιζε τὴν πρόοδον τῶν Ἑλλήνων εἰς τὰ πεδινὰ μέρη. Εἰς ἕνα δὲ πόλεμον, ἐν ᾧ οἱ Ἕλληνες ἦσαν νικηταὶ εἰς τὰ ὀρεινὰ μέρη, καὶ ἔτρεψαν τοὺς ἐχθροὺς εἰς φυγὴν, καὶ ἐφόνευσαν πολλοὺς ἐξ αὐτῶν, ὕστερον μὲ τὸ νὰ ἐπροχώρησεν ἓν σῶμα στρατιωτῶν Ἑλλήνων εἰς τὸν κάμπον, τοὺς περιεκύκλωσε τὸ πολυάριθμον ἱππικὸν τῶν ἐχθρῶν, καὶ ἐφόνευσαν περίπου 150 Ἕλληνας, ὁποῦ δὲν ἐπρόλαβον νὰ φύγουν.

Ἐπέμενον δὲ οἱ ἐχθροὶ εἰς τὴν πολιορκίαν τοῦ Φρουρίου τοῦ Ἄργους, ἐλπίζοντες, ὅτι εὑρίσκονται ἐν αὐτῷ πολλὰ καὶ μεγάλα πράγματα, καὶ ἐστενοχώρησαν τόσον τοὺς ἐν αὐτῷ Ἕλληνας, ὥςε δὲν ἐδύναντο νὰ ἔχουν καμμίαν συγκοινωνίαν μὲ τοὺς ἔξω καὶ ἐκινδύνευον, ἐπειδὴ τὰς ἔλειπον καὶ τροφαὶ, καὶ νερὸν καὶ ὕλαι πολεμικαί. Οἱ δὲ ἔξωθεν Καπιταναῖοι, ἀφ' οὗ ἐδοκίμασαν δὶς νὰ τοὺς δώσουν τὰ ἀναγκαῖα καὶ δὲν ἐδυνήθησαν, ἀπεφάσισαν νὰ πλησιάσουν διὰ νυκτὸς εἰς τὰς θέσεις τῶν πολιορκούντων, νὰ συγκροτήσουν πόλεμον εἰς πολλὰ μέρη, διὰ νὰ βιάσουν τοὺς ἐχθροὺς νὰ ἀφήσουν ἓν μέρος τοῦ Φρουρίου ἐλεύθερον, καὶ ἐκεῖθεν νὰ ὁρμήσωσιν οἱ πολιορκούμενοι καὶ νὰ φύγουν, τὸ ὁποῖον καὶ κατώρθωσαν καὶ τοὺς ἀπήλλαξαν ὅλους χωρὶς καμμίαν ζημίαν. Μετὰ δὲ τὴν φυγὴν τῶν Ἑλλήνων εἰσῆλθον οἱ ἐχθροὶ εἰς τὸ Φρούριον, καὶ, ἐπειδὴ δὲν εὗρόν τι εἰς αὐτὸ, τὸ παραίτησαν παρευθὺς, καὶ κατέβησαν εἰς τὸ Ἄργος. Ὄντες δὲ ὑςερημένοι τῶν ἀναγκαίων περιεφέροντο εἰς τὰ χωρία διεσκορπισμένοι, καὶ ζητοῦντες τροφάς· οἱ δὲ Ἕλληνες συνεχῶς ἔκαμον ἐνέδρας, καὶ ἐφόνευον, καὶ ἠχμαλώτιζον ἐξ αὐτῶν· μάλιστα ὁ Καπ. Τζόκρης μὲ τοὺς Ἀργείους ςρατιώτας, οἵτινες ἐγνώριζον κάλ-

λιστα τὰς τοποθεσίας, τοὺς ἐπροξένει καθ' ἡμέραν μεγίστην βλάβην.

Ἔντρομοι λοιπὸν οἱ ἐχθροὶ ἐκ τούτου, καὶ βλέποντες τὴν ἀνδρείαν τῶν Ἑλλήνων ἀκαταμάχητον, ἀπελπίσθησαν ἀπὸ τὸ νὰ προχωρήσουν εἰς τὰ μεσόγεια τῆς Πελοποννήσου· ἀλλ' οὐδὲ ἐκεῖ νὰ μείνωσιν ἐδύναντο διὰ τὴν ἔλλειψιν τῶν ἀναγκαίων. Ὅθεν ἀπεφάσισαν νὰ ὀπισθοδρομήσωσιν εἰς τὴν Κόρινθον, ὅπου διὰ θαλάσσης ἦτον εὐκολώτερον νὰ λάβωσι τροφὰς, ἢ καὶ ἄλλην βοήθειαν, ἢ καὶ νὰ ἐκστρατεύσωσι διὰ τῶν παραλίων εἰς τὰ μέρη τῆς Ἀχαΐας. Διὰ νὰ ἀπατήσωσι δὲ τοὺς Ἕλληνας καὶ νὰ ἔχωσιν ἐλεύθερον τὸν διὰ Κορίνθου δρομον, ἀπέστειλεν ὁ Μαχμοὺτ Πασᾶς Δράμαλης τὸν Γραμματικόν του εἰς τοὺς Μύλους μὲ προβλήματά τινα παράλογα, ὅτι νὰ προσκυνήσωσι, καὶ ὅτι αὐτὸς τοὺς ὑπόσχεται ἀμνηστίαν, καὶ ἄλλα τοιαῦτα. Ἀφ' οὗ δὲ ἔλαβε περὶ τούτου τὴν πρέπουσαν ἀπόκρισιν, τοὺς ἐπρόβαλε μυστικὰ ὁ Γραμματεὺς, τάχα ὡς Χριστιανὸς, ὅτι νὰ μένωσιν προσεκτικοὶ, καὶ νὰ ἐνδυναμωθῶσι καλῶς ἐκεῖ εἰς τοὺς Μύλους, διότι οἱ Πασάδες ἔχουν ἀπόφασιν νὰ ὁρμήσουν εἰς ἐκεῖνο τὸ μέρος. Ἀλλὰ τοῦτο ἦτον ἀπάτη, διὰ νὰ μεταφέρωσιν ἐκεῖ τὰ στρατεύματα, καὶ νὰ μὴ ἐμποδισθῶσιν οἱ ἐχθροὶ εἰς τὸν δρόμον τῆς Κορίνθου. Οἱ Καπιταναῖοι λοιπὸν, μὴ ἐννοήσαντες τὴν ἀπάτην, τὸν μὲν Γραμματέα μὲ πρόφασιν, ὅτι πρέπει νὰ συνομιλήσωσι καὶ μετὰ τῶν λοιπῶν προκρίτων, καὶ οὕτω νὰ τὸν δώσωσιν ἐκ συμφώνου μίαν ἀπόκρισιν, τὸν ἐκράτησαν ἐκεῖ, αὐτοὶ δὲ ἐφρόντιζον νὰ ἐνδυναμώσωσι πρῶτον τὸ μέρος ἐκεῖνο τῶν Μύλων μὲ στρατεύματα ἱκανὰ, καὶ ἔπειτα νὰ ἀφήσωσι τὸν Γραμματέα.

Οἱ δὲ ἐχθροὶ, χωρὶς νὰ περιμείνωσι τὴν ἐπιστροφὴν τοῦ Γραμματέως, ἐκίνησαν τὴν ἐπιοῦσαν ἡμέραν πανστρατιᾷ διὰ τὴν Κόρινθον, καὶ ἔφθασαν εἰς τὰ Δερβενάκια, ὅπου ἤ-

τον ἐστρατοπεδευμένοι ὀλίγοι στρατιῶται ἐκ τῆς Καρυταίνης μετὰ τοῦ Κ. Ἀντωνίου Κωλοκοτρώνη· εἰς δὲ τὰ χωρία, Ἀγινόρι καὶ Στεφάνι λεγόμενα, πλησίον τοῦ χωρίου Κλένια, εὑρέθη τότε ἀγαθῇ τύχῃ ὁ Ὑψηλάντης μετὰ τοῦ Κ. Νικήτα, καὶ μὲ 500 περίπου στρατιώτας, οἵτινες ἐπήγαινον νὰ προκαταλάβουν τὰς θέσεις τοῦ Ἰσθμοῦ, καὶ νὰ τὸν ἐνδυναμώσουν, διὰ νὰ ἐμποδίσουν τὴν διόδον, τόσον τῶν προεισελθόντων ἐχθρῶν, ὅσων καὶ ἄλλων ἐχθρικῶν δυνάμεων ἔξωθεν. Ὅθεν πρῶτον εἰς τὰ Δερβενάκια συνεκροτήθη ὁ πόλεμος, καὶ οἱ ὀλίγοι στρατιῶται, χωρὶς νὰ φοβηθῶσι τὴν πληθὺν τῶν ἐχθρῶν, ἔμενον σταθεροὶ εἰς τὰς θέσεις των, καὶ ἐφόνευον πλῆθος τῶν ἐχθρῶν, οἵτινες ὥρμουν νὰ περάσουν ἐκεῖνα τὰ στενὰ μέρη. Ἔφθασεν ἡ εἴδησις εἰς τὸ Στεφάνι, καὶ εὐθὺς ἔτρεξεν ὁ Κ. Νικήτας καὶ ἐπρόφθασεν ἐν καιρῷ ἐκεῖ, καὶ ἐπροξένησε μέγαν ὄλεθρον εἰς τοὺς ἐχθρούς. Ὁμοίως ἔτρεξαν καὶ ἀπὸ τὰ λοιπὰ μέρη οἱ στρατιῶται, πλὴν δὲν ἔφθασαν ἐν καιρῷ· ἐπειδὴ οἱ μὲν τῶν ἐχθρῶν ἐπρόλαβον καὶ ἐπέρασαν, παραιτήσαντες ἐκεῖ πλῆθος ζώων φορτηγῶν μὲ διαφόρους ἀποσκευὰς καὶ τὰς καδ-δάλας· οἱ δὲ Πασάδες, ὄπισθεν ὄντες τοῦ στρατεύματος, καὶ ἰδόντες τὴν φθορὰν τῶν ἔμπροσθεν, ἐπέστρεψαν μὲ πέντε χιλιάδας περίπου ἱππεῖς· καὶ, μὲ τὸ νὰ ἐφοβοῦντο, μήπως τοὺς περικυκλώσουν οἱ Ἕλληνες, ὑπῆγον ἔμπροσθεν τοῦ Ναυπλίου καὶ ἐστρατοπέδευσαν. Ἔμειναν δὲ εἰς ἐκείνην τὴν μάχην πεφονευμένοι ὑπὲρ τὰς τρεῖς χιλιάδας τῶν ἐχθρῶν, καὶ ἔλαβον πλῆθος λαφύρων οἱ Ἕλληνες. Μετὰ ταῦτα ὁ μὲν Κ. Νικήτας μετὰ τῶν στρατιωτῶν του ἐπέστρεψεν εἰς τὴν πρώτην του θέσιν εἰς τὸ Στεφάνι· οἱ δὲ λοιποὶ στρατιῶται ἐμβῆκαν εἰς τὴν πόλιν τοῦ Ἄργους, καὶ εὗρον ὑπὲρ τοὺς 150 τῶν ἐχθρῶν πληγωμένους καὶ ἀῤῥώστους, καὶ πολλὰ ζῶα καὶ βαρέας ἀποσκευάς.

Οἱ δὲ Πασάδες, ἔμφοβοι διὰ τὴν φθορὰν, ὑποῦ τοὺς ἠ-

κολούθησε, καὶ διὰ τὴν διαίρεσιν τῶν δυνάμεών τους, καὶ ὑποπτεύοντες, μήπως τοὺς πολιορκήσουν οἱ Ἕλληνες ἐκεῖ, καὶ τότε ἀφεύκτως ἔμελλε καὶ αὐτοὶ ὅλοι νὰ χαθοῦν διὰ τὴν ἔλλειψιν τῶν ἀναγκαίων, καὶ ὅσοι μετέβησαν εἰς τὴν Κόρινθον μὴ ἔχοντες ὁδηγοὺς, ἀπεφάσισαν ἄνευ ἀναβολῆς νὰ ἀναχωρήσωσιν ἐκεῖθεν, καὶ ὁδηγηθέντες ἀπὸ τὺς ἐντοπίους ἠκολύθησαν τὸν δρόμον τῆς Κλένιας, τὸν ὁποῖον, ὡς παράμερον, ἐνόμιζον, ὅτι εἶναι ἀπροφύλακτος. Ἀφ' οὗ δὲ ἔφθασαν εἰς τὰ στενὰ, ὅπου ἦτον ἐςρατοπεδευμένος ὁ Νικήτας ὅστις τοὺς ἄφησε καὶ ἐπροχώρησαν ἀρκετὰ, διὰ νὰ μὴ δύνανται νὰ ὀπισθοδρομήσωσι, συνεκροτήθη ὁ πόλεμος, καὶ οἱ ἐχθροὶ, μὴ δυνάμενοι μήτε νὰ διαφυλαχθοῦν, μηδὲ νὰ φύγουν ἔφιπποι διὰ τὸ δύσβατον τοῦ δρόμου, οἱ μὲν ἄφησαν τὰ ἄλογά τους, καὶ ἐδοκίμαζον πεζοὶ νὰ ἀποφύγουν τὸν κίνδυνον, οἱ δὲ ἔῤῥιπτον τὰ ὅπλα καὶ ἔφευγον, οἱ δὲ στενοχωρούμενοι μεταξύ των εἰς τὰ στενὰ καὶ ἀπὸ τὴν πληθὺν τῶν ἵππων, ἐῤῥίπτοντο κάτω εἰς τοὺς κρημνοὺς, καὶ δὲν ἐφρόντιζον διόλου, πῶς νὰ ἀντιςαθῶσιν, ἀλλὰ πῶς νὰ σωθῶσιν· ὥστε οἱ Ἕλληνες ἐφόνευον πλῆθος ἐξ αὐτῶν. Ὁ δὲ Κ. Νικήτας μὲ τὴν σπάθην εἰς τὰς χεῖρας διέσπειρε φρίκην εἰς αὐτοὺς, ὁμοίως καὶ οἱ λοιποὶ στρατιῶται ὥρμησαν ὡς εἰς ἀγέλην ζώων, καὶ τοὺς κατέσφαζον. Καὶ ἔμεινεν εἰς ἐκείνην τὴν μάχην ὁ ἥμισυς ἀριθμὸς τῶν ἐχθρῶν πεφονευμένος καί τινες τῶν Πασάδων· οἱ δὲ λοιποὶ διέβησαν κακῶς ἔχοντες, καὶ ἔφθασαν εἰς τὴν Κόρινθον ὀδυρόμενοι καὶ γυμνοὶ, ἐπειδὴ ὅλα τὰ φορτηγὰ ζῶα, ἐν οἷς καὶ 200 κάμηλοι, καὶ ὅλαι αἱ ἀποσκευαὶ τῶν ἐχθρῶν, καὶ πλῆθος ἵππων τῆς καβάλας, ἔγιναν λάφυρα τῶν Ἑλλήνων.

Μετὰ τὴν μάχην ταύτην ὁ Ὑψηλάντης καὶ Κ. Νικήτας μετέβησαν εἰς τὸν Ἰσθμὸν, καὶ ὠχύρωσαν ἐκείνας τὰς θέσεις, συνάξαντες καὶ τοὺς Δερβενοχωρίτας.

Ἡ δὲ πεδιὰς τοῦ Ναυπλίου καὶ Ἄργους ἔμεινε πάλιν εἰς τὴν ἐξουσίαν τῶν Ἑλλήνων, οἵτινες ἀφήσαντες τὸν Κ. Νικόλαον Σταματελόπουλον, μὲ ὅσους ςρατιώτας ἦσαν ἱκανοὶ διὰ τὴν πολιορκίαν τοῦ Ναυπλίου, ἐνῷ ἔμεινε φρούραρχος ὁ Ἀλῆ Πασᾶς μὲ 600 περίπου στρατιώτας, οἱ λοιποὶ Καπιταναῖοι καὶ στρατιῶται, ἔχοντες Ἀρχηγὸν τὸν Κωλοκοτρώνην, μετέβησαν εἰς τὴν Κόρινθον καὶ ἐπολιόρκησαν τοὺς ἐχθροὺς εἰς τὸ πεδίον τῆς Κορίνθου.

Οἱ δὲ στρατιῶται Ἕλληνες ἔφθασαν εἰς τόσην ἀκμὴν γενναιότητος καὶ ἐνθουσιασμοῦ, ὥστε εἰς οὐδὲν ἐλογίζοντο τὸ πλῆθος τῶν ἐχθρῶν, καὶ ἤθελεν ἐξακολουθήσουν τὸν ϐλαπτικὸν πόλεμον, καὶ ἤθελε προχωρήσουν εἰς τὴν Θεσσαλίαν, ἐανὸδηγοῦντο καλῶς, καὶ ἐὰν δὲν τοὺς ἐσπάραττον αἱ ἀλληλομαχίαι τῶν Προκρίτων καὶ Καπιταναίων.

Ἀλλ' ὅσον τὸ Στρατιωτικὸν μέρος τῶν Ἑλλήνων εἶχε καλῶς, τόσον τὸ Πολιτικὸν κακῶς καὶ ἀνωμάλως· ἐπειδὴ ἡ μὲν Ἐθνικὴ Διοίκησις ἠπράκτει διόλου, καὶ τὰ Μέλη αὐτῆς ἦσαν διεσκορπισμένα· ἐκ δὲ τῶν Τοπικῶν Διοικήσεων μόνη ἡ Πελοποννησιακὴ Γερουσία ἐφαίνετο ἐνεργοῦσα, πλὴν καὶ ἐκείνη οὖσα ἐξηρτημένη ὅλως διόλου ἀπὸ τὸν Κωλοκοτρώνην καὶ ἄλλους Καπιταναίους δὲν ἐνήργει, εἰμὴ δι' ἐκείνων καὶ ὅσα ἤθελον ἐκεῖνοι. Ὁ δὲ Ἄρειος Πάγος τῆς Ἀνατολικῆς Ἑλλάδος πρὸ καιροῦ ἦτον διαλελυμένος· ἐσχάτως δὲ κατηργήθη διόλου, καὶ μόνοι οἱ ἐκεῖ Καπιταναῖοι μετὰ τῶν Ἐφόρων ἐδιοίκουν τὰς Ἐπαρχίας, ὡς ἔτυχε. Ἡ δὲ τῆς Δυτικῆς Ἑλλάδος Γερουσία διελύθη, ἅμα ὁποῦ μετέϐη ἐκεῖσε ὁ Μαυροκορδάτος, ὅστις, μὲ τὸ νὰ ἐγκολπώθη τινὰς τῶν Καπιταναίων, (53) καὶ μάλιστα τὸν Κ. Μάρκον Μπότζαρην, καὶ ἤθελε νὰ τὸν ἀποκαταστήσῃ ἀνώτερον τῶν ἐντοπίων Καπιταναίων, ἔκαμε νὰ δυσαρεστηθῶσιν οἱ λοιποί, καὶ μάλιστα ὁ Κ. Γεώργιος Βαρναχιώτης, ὅςις ἕως τότε ἦτον καὶ ἐγκρί-

ζετο παρὰ πάντων Στρατηγὸς τῶν Ἀρμάτων τῆς Δυτικῆς Ἑλλάδος· ἀλλά, μὲ τὸ νὰ μὴ προσηρμόζετο εἰς τὴν γραμμὴν τῆς τοῦ Μαυροκορδάτου πολιτικῆς, καὶ παρεμπόδιζε τὴν πρόοδόν της, ἐνηργεῖτο κατὰ πάντα τρόπον ἡ πτῶσίς του. Ὅθεν ἐξῆψαν καὶ ἐκεῖ τὰ πάθη καὶ αἱ ἔριδες, καὶ οὐδὲν ἐκ συμφώνου ἐπράττετο. Ἐκ δὲ τῶν εἰσοδημάτων τῆς ἐλευθέρας Ἑλλάδος οὐδ' ὀβολὸς ἐδόθη εἰς τὸ Κοινὸν τοῦ Ἔθνους Ταμεῖον, ἀλλ' ἡρπάζοντο ἀπὸ τοὺς δυνατωτέρους ἑκάστου τόπου. Μόνον ἐκ τῶν τῆς Πελοποννήσου Ἐπαρχιῶν συνήχθη ἓν μέρος εἰσοδήματος, πλὴν καὶ ἐκεῖνο, ὀλίγον ὡς πρὸς τὸ ὅλον, δὲν ἐξήρκει μηδὲ εἰς τὰ μικρότατα ἔξοδα τῆς Πελοποννησιακῆς Γερουσίας, ἥτις βιαζομένη ἀπὸ τὰς καθημερινὰς ἀνάγκας, ἐστοχάσθη νὰ ζητήσῃ ἔρανον ἀπὸ τοὺς εὐκαταστάτους Πελοποννησίους, καὶ ἀπέστειλε τινὰς ἐκ τῶν Μελῶν αὐτῆς μὲ ἐκτελεστικὴν δύναμιν, νὰ τὸν ζητήσωσι· πλὴν ἐκ μὲν τῶν δυνατῶν δὲν ἐδυνήθησαν νὰ λάβωσιν οὐδέν, ἐκ δὲ τῶν ἀδυνάτων ἔλαβον ὀλίγα τινά, καὶ ἐκεῖνα βιαίως, τὰ ὁποῖα πῶ πρῶτον νὰ ἐπαρκέσωσιν; ἐπειδὴ καὶ οἱ νησιῶται ἐκ τῆς Πελοποννήσου ἐζήτουν χρήματα διὰ ναυτικόν, καὶ ἄλλαι ἀναγκαῖαι ἐθνικαὶ δαπάναι ἐκεῖθεν ἐζητοῦντο. Ὅθεν μὲ τοιαύτην κατάστασιν πολιτικὴν ἐξ ἀνάγκης ἦτον ἑπόμενον νὰ χωλαίνῃ καὶ τὸ πολεμικόν.

Εἰς τὴν Δυτικὴν Ἑλλάδα λοιπόν, ἀφ' οὗ μετέβη ὁ Κ. Κυριακούλης εἰς τὰ παράλια τοῦ Σουλίου, ἐπροχώρησεν ἐκεῖ εἰς τὰ χωρία, καὶ ἔδοσε τρόμον εἰς τοὺς Ἀβανούς, καὶ εἰς διαφόρους πολέμους, ὁποῦ μετ' αὐτῶν συνεκρότησεν, ἔδειξεν ἀνδρείαν μεγίστην, καὶ πάντοτε ἦτον νικητὴς μὲ μεγάλην ζημίαν τῶν ἐχθρῶν (54)· πλὴν τέλος πάντων ἐφονεύθη εἰς μίαν μάχην, ἐπειδὴ ἀπροφυλάκτως εὑρῆκεν ἀπὸ τὸ ταμποῦρί του, καὶ ἐπροξένησε μεγίστην θλῖψιν εἰς τοὺς στρατιώτας. Καὶ τὸ μὲν σῶμα τοῦ γενναίου τούτου

Ἀνδρὸς μετεκόμισαν εἰς τὸ Μεσολόγγι καὶ τὸ ἐκήδευσαν ἐνδόξως· οἱ δὲ στρατιῶται διεσκορπίσθησαν καὶ ἐπανῆλθον εἰς τὰ ἴδια· τὸ δὲ Σοῦλι ἔμεινε πάλιν περιωρισμένον ἀπὸ τοὺς ἐχθρούς.

Οἱ δὲ ἐστρατοπεδευμένοι εἰς Ἄρταν ἐχθροὶ, μαθόντες, ὅτι εἰς τὸ Πέτα ἐστρατοπέδευσαν οἱ Ἕλληνες, ἐπροχώρησαν πανστρατιᾷ πρὸς ἐκεῖνο τὸ μέρος, καὶ συνεκρότησαν πόλεμον. Οἱ δὲ Ἕλληνες κατὰ πρῶτον μὲν ἀντέκρουσαν ἰσχυρῶς εἰς αὐτοὺς καὶ ἐφόνευσαν πολλοὺς ἐξ αὐτῶν· ἀλλὰ, μὲ τὸ νὰ ἦσαν ὀλίγοι, καὶ ἡ θέσις των ἀνεπιτηδεία, δὲν ἐδυνήθησαν μέχρι τέλους νὰ ἀνθέξουν, καὶ ἐτράπησαν εἰς φυγήν. Ἔμειναν δὲ οἱ Τακτικοὶ Φιλέλληνες εἰς τοὺς πρόποδας ἑνὸς λόφου, ὅπου τοὺς περιεκύκλωσαν πανταχόθεν οἱ ἐχθροί· ἀλλ' ἐκεῖνοι οἱ γενναῖοι ἀντέκρουον εἰς αὐτοὺς μὲ ἀνδρείαν, καὶ σταθεροὶ εἰς τὴν θέσιν των, ἐφόνευσαν πλῆθος τῶν ἐχθρῶν· ἀλλ' ἐφονεύθησαν καὶ ἐξ αὐτῶν ὑπὲρ τοὺς 100, καὶ ὁ Γκενερὰλ Νορμὰνδ ἐπληγώθη, ὅςις μετὰ τῶν λοιπῶν διεσώθη εἰς τὸ Μεσολόγγι, καὶ ἐκεῖ μετὰ πολὺν καιρὸν ἀπέθανεν ἐξ ἀσθενείας ὁ φιλλέλην καὶ γενναῖος οὗτος ἀνήρ. Καὶ οὕτω διελύθη ἐκεῖνο τὸ Στρατόπεδον τὸ ὑπὸ τὴν ὁδηγίαν τοῦ Μαυροκορδάτου· ἐπειδὴ οἱ μὲν Πελοποννήσιοι ἐπανῆλθον εἰς τὰ ἴδια, οἱ δὲ Καπιταναῖοι τῆς Δυτικῆς Ἑλλάδος, ὄντες καὶ ἄλλως δυσαρεστημένοι, ἀνεχώρησαν ἕκαστος εἰς τὰ ἴδια.

Οἱ δὲ ἐχθροὶ, μ' ὅλον ὅπου εὐκόλως ἐδύναντο νὰ προχωρήσουν εἰς τὴν Ἀκαρνανίαν τότε, πλὴν ἀπεφάσισαν ὅλαις δυνάμεσι νὰ ὑποτάξουν τὸ Σοῦλι πρότερον, τὸ ὁποῖον τοὺς ἦτον πάντοτε ἐνοχλητικόν. Ὅθεν ἐσυσσωματώθησαν ὅλοι περίπου εἴκοσι χιλιάδες καὶ ἐπολιόρκησαν ςενὰ τοὺς Σουλιώτας, οἵτινες πολλάκις ἔκαμνον ἐξόδους ἐκ τοῦ φρουρίου, καὶ μὲ τὴν συνειθισμένην τους ἀνδρείαν εἰσέβαλον εἰς τὸ ςρατόπεδον τῶν ἐχθρῶν, καὶ τοὺς ἐπροξένουν μέγα

ὄλεθρον, καὶ ἐφόνευσαν ἱκανὸν ἀριθμὸν ἐξ αὐτῶν εἰς διαφόρους προσβολὰς λαμβάνοντες καὶ ἀρκετὰς ἀποσκευάς. Ἀλλ' οἱ ἐχθροὶ ἐπέμενον εἰς τὴν πολιορκίαν καὶ ἐμπόδισαν τὴν συγκοινωνίαν τῶν Σουλιωτῶν μὲ τὰ παράλια, ὅθεν ἐλάμβανον τὰς τροφάς των· καὶ διὰ τοῦτο ἐπλησίαζον νὰ καταντήσωσιν εἰς ἔλλειψιν τῶν πρὸς τὸ ζῆν ἀναγκαίων, μὲ τὸ νὰ ἐχρειάζετο ποσότης ἱκανὴ νὰ τραφῶσιν εἴκοσι χιλιάδες περίπου ψυχαὶ γυναικῶν καὶ παιδίων, ὁποῦ εἰς τὸ Σοῦλι εἶχον καταφύγει ἐκ τῶν ἐκεῖσε πέριξ μερῶν διὰ τὸν φόβον τῶν ἐχθρῶν. Οἱ Πρόκριτοι λοιπὸν τῶν Σουλιωτῶν, συσκεφθέντες, ἀπεφάσισαν νὰ ἀσφαλίσωσιν εἰς ἄλλο μέρος τοὺς ἀδυνάτους, καὶ νὰ μείνωσιν ἐκεῖ, ὅσοι στρατιῶται ἐξικανοῦσιν εἰς φύλαξιν τοῦ φρουρίου. Ὅθεν ἔγραψαν εἰς τὴν Διοίκησιν ζητοῦντες τόπον εἰς τὴν Πελοπόννησον, διὰ νὰ μεταφέρωσι τὰς φαμηλίας των· ἀλλ' ἡ Διοίκησις, οὖσα τότε διεσκορπισμένη καὶ ἐν ἀπραξίᾳ, δὲν τοὺς ἀπεκρίθη εὐθύς· μετὰ δὲ ὀλίγον καιρόν, ἀφ' οὗ τὰ Μέλη τῆς Διοικήσεως συνήχθησαν εἰς τὸν Ἅγιον Ἰωάννην, τοὺς ἔγραψαν, μὲ συγκατάνευσιν τῆς Πελοποννησιακῆς Γερουσίας, ὅτι τοὺς δίδεται τὸ Νεόκαστρον καὶ τὰ πέριξ χωρία διὰ κατοικίαν τῶν φαμηλιῶν, ἐπὶ συμφωνίᾳ, ὅτι νὰ μείνωσιν ἐκεῖ εἰς τὸ φρούριον τοῦ Σουλίου οἱ ἀντιγκαῖοι στρατιῶται καὶ διὰ φύλαξιν ἐκείνου, τὸ ὁποῖον εἶναι διὰ τὴν θέσιν του ἀναγκαιότατον εἰς τοὺς Ἕλληνας, καὶ διὰ νὰ μένῃ ἕνα μέρος ἐχθρικοῦ στρατεύματος ἐνησχολημένον εἰς ἐκεῖνο τὸ μέρος. Ἀλλ' οἱ Σουλιῶται, μέχρις ὅτου νὰ φθάσωσι τὰ γράμματα ἐκεῖ, μὲ τὸ νὰ κατήντησαν εἰς παντελῆ σχεδὸν ἔλλειψιν, καὶ μὲ τὸ νὰ διεσπάρῃ εἰς αὐτοὺς πνεῦμα διχονοίας, καὶ ἐπειδὴ ὁ εἰς Πρέβεζαν Ἀγγλικὸς Κόνσολος Μέγιερ ἐμεσίτευσε διὰ νὰ παραδώσωσι τὸ φρούριον εἰς τοὺς ἐχθρούς, ὑποσχόμενος, ὅτι θέλει τοὺς δεχθῇ ἡ Διοίκησις τῶν Ἰονικῶν Νήσων εἰς

τὴν Κεφαληνίαν, καὶ θέλει τοὺς προμηθεύσει ὅλα τὰ ἀναγκαῖα, ἐσυμφώνησαν νὰ εὕρωσιν ἀπὸ τὸ Σοῦλι σὺν γυναιξὶ καὶ τέκνοις μὲ τὰ ὅπλα τους καὶ μὲ τὸ πρᾶγμά τους, καὶ μετέβησαν ἅπαντες εἰς τὴν Κεφαληνίαν.

Οἱ δὲ ἐχθροὶ, γενόμενοι κύριοι ἐκείνης τῆς ὀχυρᾶς θέσεως καὶ ἀσφαλίσαντες τὰ ἐκεῖσε μέρη, ἀπεφάσισαν νὰ ἐκστρατεύσωσι κατὰ τῆς Ἀκαρνανίας καὶ Αἰτωλίας. Καὶ ἐκεῖνοι μὲν ἀφ' ἑνὸς μέρους ἡτοιμάζοντο καὶ συνηθροίζοντο τὰ στρατεύματά τους εἰς τὴν Ἄρταν· ἀφ' ἑτέρου δὲ μέρους ἡ ἐξαφθεῖσα εἰς τοὺς Καπιταναίους Ἕλληνας ζηλοτυπία κατήντησεν εἰς τοιοῦτον βαθμὸν, ὥστε ὄχι μόνον δὲν ἐφρόντιζον νὰ ἐνδυναμωθῶσι πρὸς ἀντίκρουσιν τοῦ ἐχθροῦ, ἀλλὰ ἀπεφάσισάν τινες ἐξ αὐτῶν ἓν φρικῶδες καὶ ἀνομώτατον ἔργον, τὸ νὰ εἰσάξωσιν εἰς τὴν Πατρίδα τοὺς ἐχθρούς. Πρῶτος δὲ εἰς αὐτὴν τὴν ἀποτρόπαιον συνωμοσίαν ἦτον ὁ Βαρνακιώτης, ὅστις εἶχε καταντήσει εἰς τόσην μανίαν, ἐπειδὴ ἔβλεπε τὸν μὲν Κ. Μάρκον Μπότζαρην ἐνδυναμούμενον μὲ στρατιώτας Σουλιώτας, ὑποῦ συνεχῶς εὔγαινον ἀπὸ τὴν Κεφαληνίαν, τὸν δὲ Μαυροκορδάτον, ὅτι τὸν ἐγκολπώθη ὅλως διόλου, καὶ ἐπέτυχε νὰ καταβάλῃ τὴν ὑπεροχὴν αὐτοῦ τε καὶ τῶν ἄλλων Καπιταναίων, καὶ νὰ ἀντικαταστήσῃ τὸν Κ. Μάρκον καὶ ἄλλους τινὰς, ὥστε, διὰ νὰ ἐκδικηθῇ, ἀπεφάσισε τὴν τοιαύτην προδοσίαν, καὶ συμφώνως μετὰ τοῦ Κ. Ἀνδρέου Καραΐσκου, τοῦ Κ. Ῥάγκου, καὶ ἄλλων τινῶν, ὁποῦ ἐφείλκυσεν εἰς τὸν σκοπόν του, ἄρχησαν νὰ πραγματεύωνται μετὰ τοῦ Ὀμὲρ Πασᾶ Βρυώνη, ὅστις ὡδήγει τότε τὰ στρατεύματα τῆς Δυτικῆς Ἑλλάδος μετὰ τοῦ Ῥεσὴτ Πασᾶ.

Ἐν τούτοις ὄντων τῶν πραγμάτων, εἶχον φθάσει εἰς τὸν Ἀργολικὸν Κόλπον μία Ἀγγλικὴ Φεργάτα καὶ μία Γαλλικὴ, ἡ μὲν πρώτη ζητοῦσα τὴν πληρωμὴν τοῦ σίτου,

όπου έλαβον από εν πλοίον με Αγγλικήν σημαίαν διευθυνόμενον εις το φρούριον του Ναυπλίου· η δε δευτέρα ζητούσα την πληρωμήν μιας Γολέττας με Γαλλικήν σημαίαν, ήτις προ καιρού τινος κατεκρατήθη εις την Μονεμβασίαν από τον εκείσε φρούραρχον Κ. Τζανετάκην με τον σίτον, και είτι άλλο πράγμα είχεν εν αυτή, με το να εφωράθη ο Καπιτάνιός της, ότι ήτον απεσταλμένος επίτηδες εκ Κωνσταντινουπόλεως από τους εχθρούς με γράμματα πρός τινας εκεί, διά να κατορθώση συνωμοσίαν εκεί προς παράδοσιν του Φρουρίου. Όθεν τα μέλη της Διοικήσεως, τα ευρισκόμενα τότε εις τους Μύλους, εσυμβιβάσθησαν με τους Κυβερνήτας των Φεργάτων να τους πληρώσωσι μετά παρέλευσιν εξήκοντα μιας ημερών, και με ευχαριστησίν τους ανεχώρησαν.

Τα δε Μέλη της Διοικήσεως τα εν τοις πλοίοις μετά των Νησιωτών, συμφώνως και ο Πετρόμπεης και ο Κρεββατάς, βλέποντες, ότι μόνης της Γερουσίας αι διαταγαί ηκούοντο εις την Πελοπόννησον, και ότι εκείνη ηκολούθει την αρέσκειαν των Καπιταναίων, εστοχάσθησαν, ότι ο μόνος τρόπος διά να αναλάβη η Εθνική Διοίκησις δύναμιν διοικητικήν εις το εσωτερικόν της Πελοποννήσου και υπεροχήν εις τους Καπιταναίους, ήτον το να καταργηθή η Γερουσία, και τα μέλη αυτής να ενωθώσι μετά των μελών του Βουλευτικού Σώματος. Όθεν έγραψαν εντόνως περί τούτου εις την Γερουσίαν, αποστείλαντες επίτηδες και τον Κρεββατάν εις την Τριπολιτζάν, διά να οργανίση την έκβασιν του πράγματος, το οποίον είχε προβληθή και εις τον Κωλοκοτρώνην, όντα εις τους Μύλους, και το εδέχθη, χωρίς να εννοήση τον σκοπόν, και έγραψε περί τούτου και αυτός εις την Γερουσίαν. Αλλ' οι Γερουσιασταί δεν εδέχθησαν κατ' ουδένα τρόπον το τοιούτον, προβάλλοντες· Α' ότι κατά τον Διοργανικόν νόμον πρέπει

τὰ διατηρηθῇ ἐνιαύσιος ἡ Γερουσία, καὶ ἔπειτα ἡ πατρὶς ἄς διοργανίσῃ τὰ πράγματα, ὅπως βούλεται· Β' ὅτι οὐ παρ' αὐτοῖς κεῖται τὸ τοιοῦτον, ἀλλὰ γενικῶς εἰς τὴν θέλησιν τῶν λαῶν τῆς Πελοποννήσου, οἵτινες ὡς Γερουσιαστὰς τοὺς ἔκλεξαν, καὶ ὄχι ὡς μέλη τοῦ Βουλευτικοῦ· Γ' ὅτι, ἂν πράξωσιν ἐν τοιοῦτον, θέλει λογίζωνται ὡς παράνομοι, καὶ δικαίως ὁ Λαὸς ἠμπορεῖ νὰ τοὺς καταδικάσῃ εἰς ποινήν. Καὶ τέλος πάντων ἔγραψαν εἰς τὰ Μέλη τῆς Διοικήσεως νὰ μεταβῶσιν εἰς τὴν Τριπολιτζὰν, καὶ ἐκεῖθεν νὰ γράψωσιν ἐκ συμφώνου εἰς τὰς Ἐπαρχίας τῆς Πελοποννήσου περὶ τῆς ἑνώσεως ταύτης καὶ τῆς καταργήσεως τῆς Γερουσίας· καὶ, ἂν ἐγκριθῇ, θέλει τὸ ἀκολουθήσωσιν. Οἱ δὲ ἐκ τῶν Μύλων ἔγραψαν πρὸς τὸν Κωλοκοτρώνην ἀποστείλαντες καὶ πρέσβεις, διὰ νὰ βιάσῃ ἐκεῖνος τὴν κατάργησιν τῆς Γερουσίας· ἀλλὰ μαθόντες τοῦτο οἱ Γερουσιασταὶ ἀπέστειλαν καὶ αὐτοὶ ἕνα τῶν Γερουσιαστῶν εἰς τὴν Κόρινθον, ὅπου, παρόντων καὶ τῶν ἀπὸ μέρους τῶν Μελῶν τῆς Ἐθνικῆς Βουλῆς Ἀπεσταλμένων καὶ ὅλων τῶν ἐκεῖσε Καπιταναίων, ἔγινε μεγίστη λογοτριβὴ περὶ τούτου, καὶ τέλος πάντων ἐπανέστησαν ὅλοι οἱ Καπιταναῖοι καὶ στρατιῶται ζητοῦντες τὴν ἐνιαύσιον διαμονὴν τῆς Γερουσίας, ὁμοίως καὶ τῆς Ἐθνικῆς Βουλῆς ἐκτὸς τινῶν Μελῶν, τῶν ὁποίων ἐζήτουν ἐπιμόνως τὴν ἀποβολήν. Καὶ ὁ μὲν Κωλοκοτρώνης ἐζήτει νὰ ἀποβληθῇ ὁ Θάνος Κανακάρης, ὁ Ἀναγνώστης Δεληγιάννης, ὁ Νέγρης καὶ ὁ Κωλέττης· ὁ δὲ Κ. Παναγιώτης Πατράκος δὲν ἤθελε τὸν Κρεββατᾶν· ὁ δὲ Κ. Βασίλειος Πετιμεζᾶς δὲν ἤθελε τὸν Ἀνδρέαν Ζαήμην. Ὅθεν ἐπέστρεψαν εἰς τοὺς Μύλους οἱ Ἀπεσταλμένοι ἄπρακτοι, ἐπειδὴ καὶ ἐκυρώθη μᾶλλον ἡ Γερουσία παρὰ τοῦ στρατιωτικοῦ κόμματος. Καὶ ἤθελεν ἦτον ὠφέλιμος ἡ ἕνωσις αὕτη τῆς Γερουσίας μετὰ τῆς Ἐθνικῆς Βουλῆς καὶ εὐκατόρθωτος, ἐὰν ἤθελεν ἐπι-

χειρισθῶσι τὸ πρᾶγμα μὲ τὸν πρέποντα τρόπον, καὶ ὄχι μὲ βίαν.

Τὰ δὲ Μέλη τῆς Διοικήσεως τὰ ἐν τοῖς πλοίοις, συμφώνως μετὰ τῶν ἔξω εἰς τοὺς Μύλους, μετέβησαν εἰς τὸ χωρίον τοῦ Ἁγίου Ἰωάννου καὶ ἐκεῖθεν ἔγραψαν καὶ πρὸς τὰ λοιπὰ μέλη, ὅθεν εὑρίσκοντο, διὰ νὰ συναχθῶσιν ἐκεῖ, καὶ ἄρχησαν νὰ συνάζωνται, καὶ ἐσχημάτισαν πάλιν τὴν Ἐθνικὴν Διοίκησιν, καὶ ἐξηκολούθουν τὰς πράξεις των τακτικῶς. Καὶ, ἐπειδὴ πολλαχόθεν ἦτον πληροφορία, ὅτι ἐμελετᾶτο Συνέλευσις τῶν Μονάρχων εἰς τὴν Βερώνην, ἀπεφάσισαν νὰ ἀποστείλωσι Πρέσβεις μυστικοὺς ἐκεῖσε, οἵτινες νὰ μεταχειρισθῶσι κάθε τρόπον νὰ παρευρεθῶσιν ἐκεῖ καὶ νὰ ἐμφανίσωσιν εἰς τοὺς Μονάρχας τὰ ἔγγραφα τοῦ Ἔθνους, δι' ὧν ἐζητεῖτο ἡ φιλάνθρωπος συγκατάθεσίς των εἰς τὴν Ἀνεξαρτησίαν τοῦ Ἔθνους. Πλὴν, μὲ τὸ νὰ ἦτον ἀναγκαῖον νὰ μὴ κοινολογηθῇ αὐτὴ ἡ ἀποστολὴ, ἐνεκρίθη παρὰ πάντων νὰ ἀποσταλῶσιν ἄνθρωποι ξένοι, περὶ τῶν ὁποίων δὲν ἐκινεῖτο περιέργεια. Ὅθεν διωρίσθη ὁ Κόντε Ἀνδρέας Μεταξᾶς καὶ ὁ Πίκολος, εἰς Ὕδραν διατρίβων τότε. Μὲ τὸ νὰ ἐζητεῖτο δὲ κοινῶς παρὰ πάντων τῶν Ἑλλήνων νὰ ἀποσταλῶσι Πρεσβεῖαι εἰς τὴν Εὐρώπην, ἀπεφασίσθη συγχρόνως νὰ ἀποσταλῇ καὶ εἰς τὸν Πάπαν μία Πρεσβεία φανερὰ, καὶ διωρίσθη περὶ αὐτῆς ὅτι Π. Πατρῶν καὶ ὁ Γεώργιος, υἱὸς τοῦ Πετρόμπεη. Καὶ τὰ μὲν γράμματα διὰ τὴν Βερώνην ἔγιναν ἓν κοινὸν πρὸς τοὺς Μονάρχας καὶ ἓν ἰδιαίτερον πρὸς τὸν Αὐτοκράτορα τῶν Ῥωσσιῶν Ἀλέξανδρον μὲ διαταγὴν ἰδιαιτέραν πρὸς τοὺς Ἀποστελλομένους, ὅτι, ἂν δὲν ἀξιωθῶσιν ὑποδοχῆς, νὰ ἐκδώσωσιν ἐν τύποις τὴν πρὸς τοὺς Μονάρχας ἀναφορὰν, ἐν ᾗ διεμαρτύρετο τὸ Ἔθνος εἰς ὅλην τὴν Εὐρώπην· τὰ ὁποῖα ἐδόθησαν εἰς τὸν Μεταξᾶν καὶ ἀνεχώρησε διὰ τὴν Ὕδραν καὶ ἐκεῖθεν διὰ τὴν Ἰταλίαν μόνος

του, ἐπειδὴ ὁ Νίκολος διά τινας αἰτίας ἐθνοκολεύθη. Τὰ δὲ διὰ τὸν Πάπαν ἔμελλε νὰ γίνωσιν παρακλητικὰ διὰ νὰ μεσιτεύσῃ εἰς τοὺς Μονάρχας ὑπὲρ τοῦ γένους τῶν Ἑλλήνων.

Ὁ δὲ ἐχθρικὸς Στόλος, ἡνωμένος μετὰ τοῦ Αἰγυπτιακοῦ καὶ τῶν Ἀφρικανικῶν πλοίων, μετέβη εἰς τὴν Πελοπόννησον, διὰ νὰ ἐφοδιάσῃ τὰ ἐκεῖ Φρούρια, καὶ νὰ λάβῃ τὸν ἐν Πάτραις Χασὰν Πασᾶν, τὸν ὁποῖον ὁ Σουλτάνος ἐπροβίβασεν εἰς τὸ ἀξίωμα τοῦ Καπιτὰν Πασᾶ, ἀφ᾽ οὗ ὁ πρὸ αὐτοῦ κατεπυρπολήθη εἰς τὴν Χίον. Ἀφ᾽ οὗ ἐφωδίασε λοιπὸν τὰ Μεσημβρινὰ Φρούρια τῆς Πελοποννήσου, ἔφθασεν εἰς Πάτρας καὶ ἐφωδίασε τὰ ἐκεῖ Φρούρια· ὁμοίως ἔδωκε ζωοτροφίας καὶ εἰς τοὺς ἐν Κορίνθῳ ἐχθρούς, οἵτινες ἄλλως ἤθελε λοιμοκτονήσωσιν ἐκεῖ· ἐπειδὴ οἱ Ἕλληνες, ὄντες ἐςρατοπεδευμένοι εἰς τοὺς πρόποδας τῶν πέριξ λόφων, δὲν τοὺς ἄφιναν νὰ προχωρήσωσιν εἰς τὰ χωρία, ἡ δὲ πεδιὰς τῆς Κορίνθου ἦτον ἀκαλλιέργητος καὶ κατάξηρος, ὥστε μηδὲ χόρτον εὑρίσκετο εἰς αὐτάρκειαν διὰ τὰ ἄλογά τους. Καὶ μ᾽ ὅλον ὁποῦ ὁ Στόλος τοὺς ἐπρομήθευσε διὰ θαλάσσης πολλὰ ἀναγκαῖα, μ᾽ ὅλον τοῦτο ἦτον εἰς κακὴν κατάςασιν καὶ αὐτοὶ καὶ τὰ ἄλογά τους καὶ ἀπέθνησκον πλῆθος ἐξ αὐτῶν. Ὁσάκις δὲ ὥρμησαν εἰς θέσεις τῶν Ἑλλήνων διὰ νὰ τοὺς βιάσουν νὰ ὑποχωρήσουν, ἔπαθον τὰ πάνδεινα, ἐπειδὴ ςαθεροὶ οἱ Ἕλληνες τοὺς ἀντέκρουον καὶ ἐφόνευον πολλούς, καὶ ἠχμαλώτιζον, καὶ τοὺς κατεδίωκον ἀγεληδὸν εἰς τὸ πεδίον. Ἠρίστευσε δὲ εἰς αὐτὰς τὰς μάχας ὁ Κ. Δημήτριος Κολιόπουλος, ὁ υἱὸς τοῦ Κολοκοτρώνη Ἰωάννης, καὶ ὁ Ἀναγνώστης Πετιμεζᾶς μετὰ τοῦ Παπᾶ Καλομοίρη. Ἀλλ᾽ οἱ δύο τελευταῖοι ἐφονεύθησαν εἰς μίαν μάχην μὲ ἄλλους ἑξήκοντα ἐκλεκτοὺς ςρατιώτας, ἐπειδὴ ἀπερισκέπτως ἐπροχώρησαν εἰς τὸ πεδίον καταδιώκοντες τοὺς ἐχθρούς, οἵτινες εἶχον ἐνέδραν εἰς

ἕνα χείμαῤῥον, τὸν ὁποῖον ἀφ' οὗ διέβησαν οἱ Ἕλληνες, ἐπέστρεψεν ἐκ τῶν φευγόντων ἐχθρῶν ἓν σῶμα ἱππέων, ἐξῆλθον καὶ οἱ λοιποὶ ἐκ τοῦ χειμάῤῥυ, καὶ περιεκύκλωσαν τοὺς Ἕλληνας 500 περίπου τὸν ἀριθμὸν, οἵτινες πολεμοῦντες ἀνδρείως καὶ φονεύοντες ἱκανοὺς ἐκ τῶν ἐχθρῶν, οἱ μὲν ἔφυγον διὰ μέσου τοῦ πλήθους τῶν ἐχθρῶν, οἱ δὲ εἰρημένοι ἐφονεύθησαν.

Στενοχωρημένοι λοιπὸν ἐκεῖ οἱ ἐχθροὶ, ἐμβῆκαν εἰς τὰ φορτηγὰ πλοῖα τοῦ Στόλου, ὀκτὼ περίπου χιλιάδες, καὶ ἀπέβησαν εἰς τὴν Περαχώραν, εἴτε διὰ νὰ ἁρπάσουν τροφὰς, εἴτε διὰ νὰ προχωρήσουν πρὸς τὸ μέρος τοῦ Ζητυνίου, ἂν δυνηθῶσιν· (ἐπειδὴ, ἀφ' ἧς ὥρας διέβησαν τὸν Ἰσθμὸν, μήτε αὐτοὶ ἔμαθον περὶ τοῦ Χουρσὴτ Πασᾶ, ὅστις τοὺς ὑπεσχέθη, ὅτι θέλει προφθάσει κατόπιν μὲ ἄλλας δυνάμεις, μήτε ὁ Χουρσὴτ Πασᾶς περὶ αὐτῶν·) εἴ τε διὰ νὰ ἐφελκύσουν ἐκεῖ τὴν προσοχὴν τῶν Ἑλλήνων καὶ νὰ εὕρουν οἱ λοιποὶ τὰς θέσεις τοῦ Ἰσθμοῦ ἐλευθέρας, διὰ νὰ ἐξέλθοιν ἐκεῖθεν. Τοῦτο μαθὼν ὁ Κ. Νικήτας, ἔτρεξε πρὸς ἐκεῖνο τὸ μέρος, ὁμοίως καὶ τινες ἄλλοι τῆς Ἀνατολικῆς Ἑλλάδος, καὶ ἐκτύπησαν τοὺς ἐχθροὺς γενναίως, καὶ ἀφ' οὗ ἐφόνευσαν ἱκανοὺς, τοὺς λοιποὺς ἐβίασαν νὰ ἔμβουν εἰς τὰ ἴδια πλοῖα, καὶ νὰ ἐπιστρέψουν εἰς τὴν Κόρινθον ἄπρακτοι.

Ὁ δὲ Ὑψηλάντης εἰς ταύτην τὴν περίστασιν μετέβη ἐκ τῶν Ἀθηνῶν εἰς τὸν Ἰσθμὸν, διὰ νὰ ἐνδυναμώσουν οἱ στρατιῶται ἐκείνας τὰς θέσεις· ἀλλ', ἀφ' οὗ εἶδεν, ὅτι οἱ ἐχθροὶ ἐπανῆλθον εἰς τὴν Κόρινθον, ἐπανῆλθε καὶ αὐτὸς εἰς τὴν Τριπολιτζάν.

Ἀφ' οὗ δὲ διέτριψεν ἱκανὰς ἡμέρας ὁ ἐχθρικὸς Στόλος εἰς τὸν Κορινθιακὸν κόλπον, παρέλαβε τὸν Καπιτὰν Πασᾶν μὲ ὀλίγους ἀνθρώπους του καὶ ἀνεχώρησε. Τὰ δὲ ἐν Πάτραις στρατεύματα τοῦ εἰρημένου ἔμειναν ὑπὸ τὴν ὁ-

θηγίαν ἄλλου. Ὁ δὲ σκοπὸς τοῦ Στόλου ἦτον διὰ νὰ ἐφοδιάσῃ τὸ Ναύπλιον, καὶ διὰ τοῦτο εἶχε μεθ' ἑαυτοῦ ἱκανὰ πλοῖα μὲ σημαίας Εὐρωπαϊκῶν Δυνάμεων, φορτωμένα μὲ διάφορα εἴδη ζωοτροφιῶν καὶ ἄλλων ἀναγκαίων. Ἀφ' οὗ δὲ ἔφθασεν εἰς τὸ Τζιρίγον, περιέπλεεν ἐκεῖ περιμένων τὸν ἁρμόδιον ἄνεμον. Ὁ δὲ Ἑλληνικὸς Στόλος, ἕτοιμος κατὰ πάντα, περιεφέρετο εἰς τὰς νήσους Ὕδρας, καὶ Πετζῶν, καὶ εἰς τὸν Ἀργολικὸν Κόλπον· τὸ μὲν, διὰ νὰ ἐμποδίσῃ τὴν εἴσοδον τοῦ ἐχθρικοῦ εἰς τὸν Κόλπον, τὸ δὲ, διὰ νὰ ὑπερασπίζεται τὰς δύο αὐτὰς Νήσους, μὲ τὸ νὰ ὑπώπτευον, μήπως οἱ ἐχθροὶ σκοπεύουν νὰ κάμων ἔφοδον εἰς αὐτὰς, καὶ μάλιστα εἰς τὰς Πέτζας, ὅπου δὲν εἶναι τόπος ὀχυρός· καὶ διὰ τοῦτο οἱ Πετζιῶται μετέφερον τὰς φαμιλίας των εἰς τὴν Ὕδραν καὶ Πελοπόννησον, τὴν δὲ πόλιν ὠχύρωσαν μὲ στρατιωτικὴν δύναμιν, ὅπου κατὰ ζήτησίν τους μετέβη ὁ Πάνος Κολοκοτρώνης μὲ 500 στρατιώτας.

Τούτων οὕτως ἐχόντων, παρ' ἐλπίδα ἔφθασεν εἰς τὰς Μύλους ἡ Γαλλικὴ Φεργάτα μὲ ἄλλα δύο πολεμικὰ πλοῖα, καὶ εὐθὺς ὁ Διοικητὴς ἔγραψεν εἰς τὴν Διοίκησιν τῶν Ἑλλήνων ζητῶν νὰ ἀποσταλοῦν δύω τῶν Μελῶν αὐτῆς, διὰ νὰ τοὺς ὁμιλήσῃ ἀναγκαῖά τινα. Ὅθεν διωρίσθησαν ὁ Θ. Νέγρης, ὁ Ἰωάννης Παπαδιαμαντόπουλος καὶ Γκίκας Καρακατζάνης, τοὺς ὁποίους, ἀφ' οὗ ἔφθασαν, ἐδέχθη ὁ Διοικητὴς Γάλλος μὲ μεγάλην αὐστηρότητα ζητῶν ἀφθωρὶ τὴν ἐκτίμησιν τῆς Γολέττας καὶ τοῦ πράγματος, καὶ ἱκανοποίησιν διὰ τὴν Γαλλικὴν σημαίαν ὑποῦ ἐπεριφρονήθη. Ἐπρόβαλλον οἱ ἀπεσταλμένοι τὴν συμφωνηθεῖσαν διορίαν, ἐκ τῆς ὁποίας μόλις τὸ ἥμισυ ἦτον περασμένον, πλὴν εἰς μάτην, ἐπειδὴ ἐκεῖνος μήτε εἰς τὴν εὐλογότητα ἐπείθετο, μήτε εἰς τὰς παρακλήσεις, ἀλλ' ἐφοβέριζεν, ὅτι θέλει διατεθῇ ἐχθρικῶς εἰς τοὺς Ἕλληνας, καὶ ὅτι θέλει

εἰσάξει τροφὰς εἰς τὸ Ναύπλιον, καὶ ἐζήτει νὰ κρατήσῃ ὡς ἐνέχυρον τοὺς Ἀπεσταλμένους. Μόλις μετὰ πολλὰς ὥρας ἐπείσθη νὰ τοὺς ἀφήσῃ νὰ ἐπανέλθουν, καὶ τοὺς ἔδοσε διορίαν τριῶν ἡμερῶν, διὰ νὰ τοῦ μετρηθοῦν τὰ χρήματα, καὶ νὰ ἐκτελεσθοῦν, ὅσα ἐζήτει. Καὶ ἀφ' ἑνὸς μὲν μέρους ἐφέρετο τοιουτοτρόπως ἐχθρωδῶς καὶ ἀλόγως, ἀφ' ἑτέρου δὲ ἔδοσε σχέδιον εἰς τοὺς Ἀπεσταλμένους, διὰ νὰ γίνῃ ἓν γράμμα ἀπὸ μέρους τῆς Διοικήσεως καὶ νὰ τῷ ἐγχειρισθῇ, διαλαμβάνον, ὅτι οἱ Ἕλληνες εἶναι εὐγνώμονες κατὰ πάντα λόγον εἰς τὴν Γαλλικὴν σημαίαν, μὲ τὸ νὰ μὴ τοὺς ἠνόχλησε πώποτε κατ' οὐδένα τρόπον. Ὅθεν μετὰ τὴν ἐπιστροφὴν τῶν Ἀπεσταλμένων, τὸ μὲν ζητούμενον γράμμα ἔγινε κατὰ τὸν πρέποντα τρόπον, ἐπειδὴ δὲ τὰ χρήματα ἦτον ἀδύνατον νὰ οἰκονομηθοῦν τότε, διωρίσθησαν δύω ἄλλοι ἐκ τῶν Μελῶν τῆς Διοικήσεως νὰ ὑπάγουν μὲ τὸ γράμμα καὶ νὰ τὸν παρακαλέσουν νὰ περιμείνῃ τὴν διορίαν.

Μόλις ἔφθασαν οἱ Ἀπεσταλμένοι εἰς τὴν Γαλλικὴν Φρεγάταν, καὶ ὁ ἐχθρικὸς Στόλος ἐφάνη πλησίον τοῦ Ἀργολικοῦ Κόλπου, συνιστάμενος ἀπὸ 90 περίπου πολεμικὰ πλοῖα· τὰ δὲ Ἑλληνικὰ συμποσούμενα εἰς τεσσαράκοντα πέντε, ἀντεπαρατάχθησαν ἔσωθεν τοῦ Κόλπου, διὰ νὰ τοὺς ἐμποδίσουν τὴν εἴσοδον. Ἐκεῖ συνεκροτήθη ναυμαχία φρικτή, ἥτις διήρκεσεν ἱκανὰς ὥρας, καὶ οἱ ναῦται Ἕλληνες, χωρὶς νὰ φοβηθοῦν τὸ πλῆθος καὶ τὸ μέγεθος τῶν ἐχθρικῶν πλοίων, ὥρμησαν ἐναντίον τους, οἱ δὲ ἐχθροὶ ἐβιάσθησαν νὰ στραφῶσιν εἰς τὰ ὀπίσω μετὰ ζημίας. Εἰς ἐκεῖνον τὸν θόρυβον τοῦ πολέμου ἐσχάσθη νὰ ὠφεληθῇ εἰς τὸν σκοπόν του ὁ Καπιτὰν Πασᾶς, καὶ ἄφησεν ἓν πλοῖον μὲ Αὐστριακὴν σημαίαν, φορτωμένον σιτάρι νὰ εἰσέλθῃ εἰς τὸ Ναύπλιον. Ἀλλ' οἱ Ἕλληνες τὸ παρετήρησαν, καὶ ἀμέσως διώρισαν ἓν ταχύπλουν πλοῖον νὰ τὸ προ-

καταλάβη· τὸ δὲ Αὐστριακὸν, μὴ δυνάμενον νὰ ἀποφύγη ἄλλως τὰς χεῖρας τῶν Ἑλλήνων, ἐπλησίασεν εἰς τὴν Γαλλικὴν Φρεγάττα, καὶ ἄραξεν ἐκεῖ διὰ τὰ λάβη ὑπεράσπισιν· πλὴν τὸ Ἑλληνικὸν ἔφθασεν ἐκεῖ, τὸ ἔλαβε καὶ τὸ μετέφερεν εἰς τὴν Ὕδραν, εἰς τὸ ὁποῖον ἦτο καὶ ἄνθρωποι τοῦ Ἀλῆ Πασᾶ καὶ διάφορα γράμματα. Περιφερόμενος δὲ ὁ ἐχθρικὸς Στόλος ἐκεῖ δύο ἡμέρας, ἐπέτυχε πάλιν ἁρμόδιον ἀέρα, καὶ ἐδοκίμασε νὰ εἰσέλθη εἰς τὸν Κόλπον· πλὴν πάλιν τὰ Ἑλληνικὰ πλοῖα ἀντεπαρατάχθησαν γενναίως, συνεκροτήθη καὶ δευτέρα ναυμαχία, καὶ οἱ ἐχθροὶ ἐβιάσθησαν νὰ ὀπισθοδρομήσωσι, φοβούμενοι μᾶλλον τὰ μπουρλότα, ἢ ἄλλο τι. Ἐδοκίμασαν νὰ εἰσάξουν εἰς τὸ Ναύπλιον καὶ ἄλλο πλοῖον μὲ σιτάρι· πλὴν μηδὲ τοῦτο ἐδυνήθη νὰ εἰσέλθη, μὲ τὸ νὰ τὸ ἐπρόφθασαν τὰ Ἑλληνικά. Ὅθεν ἀπελπισθεὶς ὁ Καπιτὰν Πασᾶς ἀνεχώρησε μετὰ τοῦ Στόλου καὶ διευθύνθη πρὸς τὰ ἐπάνω μέρη, χωρὶς νὰ δυνηθῇ νὰ δώσῃ βοήθειαν ἐκεῖ.

Ὁ δὲ Διοικητὴς τῶν Γαλλικῶν πλοίων, μετὰ τὴν ἀναχώρησιν τοῦ ἐχθρικοῦ Στόλου, ἀφ' οὗ ἤκουσε παρὰ τῶν Ἀπεςαλμένων, ὅτι πρὶν τῆς διορίας εἶναι ἀδύνατον νὰ οἰκονομηθῶσι τὰ χρήματα, ἐζήτει δὲ ἀσφάλειάντου τάχα νὰ λάβη τὰ ἐνέχυρα τῶν Ναυπλιωτῶν Τούρκων ἀπὸ τὴν Ἑλληνικὴν Γολέτταν· καὶ, ἐπειδὴ ὁ Καπιτάνιος τῆς Γολέττας δὲν τοὺς ἔδοσε, προβάλλων, ὅτι δὲν δύναται νὰ κάμη ἓν τοιοῦτον ἄνευ ἀδείας τῆς Διοικήσεως, ἐπεχειρίσθη νὰ τοὺς λάβη βιαίως· πλὴν ἡ Γολέττα ἔφυγεν ἐκεῖθεν· ὁ δὲ τὴν κατεδίωξε κτυπῶντάςτην μὲ τὰ κανόνια, ἀλλ' οὐδὲν κατώρθωσεν. Ὅθεν ἀνεχώρησεν ἐκεῖθεν φρυάττων κατὰ τῶν Ἑλλήνων. Ἐκ τούτων λοιπὸν τῶν κινημάτων τοῦ Γαλλικοῦ Διοικητοῦ εὐλόγως ἐσυμπέραναν πολλοὶ, ὅτι ἦτον ἀκουσμένος μὲ τὸν ἐχθρικὸν Στόλον καὶ μὲ τοὺς Ναυπλιώτας, διὰ νὰ τοὺς συνδράμῃ, πλὴν δὲν ἐπέτυχε.

Τὰ δὲ μεταξὺ τῶν Προκρίτων Πολιτικῶν καὶ Καπιταναίων ἐπρόβαινον εἰς τὸ χεῖρον· καὶ οἱ μὲν Καπιταναῖοι ἐζήτουν νὰ ἀφεθῶσιν ἀπὸ τὸ Στρατιωτικὸν οἱ Πολιτικοί, καὶ νὰ τὸ ἀφήσωσιν εἰς τὴν ὁδηγίαν τῶν Καπιταναίων, ὡς εἰδημονεστέρων, αὐτοὶ δὲ νὰ περιορίζωνται εἰς μόνα τὰ πολιτικά· οἱ δέ, ὑποπτεύοντες ἀπὸ τοὺς Καπιταναίους, ἔτι μᾶλλον τὸ οἰκειοποιοῦντο καὶ ἐνεδυναμώνοντο, καὶ ἐσυμφώνησαν μεταξύ των νὰ μείνωσι σταθεροὶ ἐναντίον τῆς θελήσεως τῶν Καπιταναίων. Ἰδιαιτέρως δὲ τὰ τοῦ Κωλοκοτρώνη καὶ Δελιγιανναίων κατήντησαν σχεδὸν εἰς τὸ ἀσυμβίβαστον· ἐπειδὴ ὁ Κωλοκοτρώνης ἐζήτει μὲ βίαν νὰ ἀποσπάσῃ τοὺς στρατιώτας τῶν Δελιγιανναίων, καὶ νὰ τοὺς ἀφαιρέσῃ τὸ δικαίωμα τοῦ νὰ παρευρίσκωνται εἰς τὸ στρατόπεδον ὡς ἀρχηγοὶ στρατιωτῶν· καὶ τὸν μὲν Κανέλλον Δελιγιάννην ἀπέβαλεν ἀπὸ τὴν πολιορκίαν τοῦ Ναυπλίου μὲ ἔγγραφον διαταγὴν τῆς Γερουσίας, τῆς ὁποίας τὸ πλεῖστον μέρος ἐσυμφώνει μετὰ τοῦ Κωλοκοτρώνη· τὸν δὲ Δημήτριον Δελιγιάννην ἀπέβαλεν ἐκ τοῦ στρατοπέδου τοῦ ἐν Κορίνθῳ· οἱ δὲ ἐπανελθόντες εἰς τὰ ἴδια ἐφύλαττον καὶ τοὺς στρατιώτας των περὶ αὐτούς· οἱ δὲ Καπιταναῖοι κατεβόων κατ' αὐτῶν καὶ κατὰ τῶν λοιπῶν Προκρίτων, ὅτι ἐμποδίζουσι τοὺς στρατιώτας, ἐν ᾧ ἡ Πατρὶς ἔχει τόσην ἀνάγκην στρατιωτῶν. Συνέπιπτον δὲ καὶ ἄλλαι αἰτίαι καθ' ἡμέραν σχεδὸν τοῦ νὰ αὐξάνουν αἱ ἔριδες, ἐπειδὴ μὲ ἐκ τῆς φατρίας τοῦ Κωλοκοτρώνη καὶ Κολιόπουλου, ἀντιφερόμενοι μὲ ἐκείνους τῶν Δελιγιανναίων, ἐζήτουν παρὰ τῶν Καπιταναίων τους ἐκδίκησιν· οἱ δὲ Καπιταναῖοι ἔγραφον εἰς τὴν Γερουσίαν νὰ τοὺς φέρῃ νὰ τοὺς κρίνῃ, καὶ νὰ τοὺς παιδεύσῃ. Ἔστειλεν εὐθὺς ἡ Γερουσία προσταγὴν εἰς αὐτοὺς νὰ ἔλθουν· ἀλλ' οἱ Δελιγιανναῖοι τοὺς ὑπερασπίζοντο καὶ ἀντέπραττον εἰς τὰς τῆς Γερουσίας διαταγάς. Ὅθεν κατήντησε τὸ πρᾶγμα, ὥ-

στε ἀπεφασίσθη νὰ ὑποτάξωσι τοὺς Δεληγιανναίους καὶ τὴν φατρίαν των μὲ τὴν δύναμιν τῶν ὅπλων, καὶ ἑτοιμάζετο κατὰ τοῦτο ὁ Κωλοκοτρώνης καὶ οἱ μετ' αὐτοῦ.

Ταῦτα μαθοῦσα ἡ Διοίκησις, καὶ φοβουμένη, μήπως ἐκῤῥαγῇ ἐμφύλιος πόλεμος, ὅστις ἀφεύκτως ἔπρεπε νὰ καταντήσῃ γενικώτερος, παρεκίνησε τὸν Π. Πατρῶν καὶ τὸν Πετρόμπεην νὰ μεταβῶσιν εἰς τὴν Τριπολιτζὰν, νὰ προσπαθήσωσι νὰ τοὺς συμβιβάσωσι, καὶ ἐν ταυτῷ νὰ παρακινήσωσι καὶ τὴν Γερουσίαν νὰ οἰκονομήσῃ χρήματα διὰ τοὺς Ἄγγλους καὶ Γάλλους, μὲ τὸ νὰ ἐπλησίαζεν ἡ ἐποχὴ τῆς πληρωμῆς. Μετέβησαν λοιπὸν ἐκεῖ καὶ τὸν μὲν ϐρασμὸν ἐκεῖνον τοῦ ἐμφυλίου πολέμου καθησύχασαν, δὲν ἐδυνήθησαν ὅμως νὰ τοὺς συμβιβάσωσιν ἐντελῶς, καθότι ἦτον ἀδύνατον νὰ συμφωνήσωσιν εἰς τὰ οὐσιώδη, δηλονότι εἰς τὸ περὶ τοῦ Στρατιωτικοῦ κεφάλαιον.

Ἀνεφάνη δὲ συγχρόνως καὶ ἄλλο αἴτιον σκανδάλου. Οἱ εἰς τὸ Στρατόπεδον τῆς Κορίνθου Καπιταναῖοι, εἴτε οἴκοθεν, εἴτε ἐκ συνεργείας τοῦ Κωλοκοτρώνη, τὸν ἔκλεξαν Ἀρχιστράτηγον τῆς Πελοποννήσου, καὶ τὸν ἐπροσκάλεσαν εἰς τοῦτο τὸ ἀξίωμα ἐγγράφως. Ὁμοίως ἔγραψαν καὶ εἰς τὴν Πελοποννησιακὴν Γερουσίαν ζητοῦντες νὰ ἐπικυρώσῃ τὴν ἐκλογὴν δυνάμει τοῦ δικαιώματος ὅπου εἶχε κατὰ τὸν Ὀργανικόν της Νόμον. Ὅθεν ἡ Γερουσία ἐδέχθη τὴν ἐκλογὴν, καὶ ἔδωσε τὸ δίπλωμα τῆς Ἀρχιστρατηγίας εἰς τὸν Κωλοκοτρώνην, ἀφ' οὗ ἔλαβε καὶ αὐτὴ παρ' αὐτοῦ ἔγγραφον τὸν ὅρκον τῆς πίστεώς του εἰς τὴν Πατρίδα, καὶ τῆς ὑποταγῆς εἰς τὴν Διοίκησιν. Ἀλλ', ἐπειδὴ ἦτον ἀναγκαία ἡ ἐπικύρωσις τούτου καὶ ἀπὸ μέρους τῆς Ἐθνικῆς Διοικήσεως, ἔγραψεν ἡ Γερουσία ἀποστέλλουσα τὰ ἀντίγραφα τῆς ἐκλογῆς, καὶ ζητοῦσα τὴν ἐπικύρωσιν. Ὁ δὲ Πετρόμπεης, ὅστις καὶ πρότερον ἔλαβεν αἰτίας τινὰς δυσαρεσκείας κατὰ τοῦ Κωλοκοτρώνη, μαθὼν τὴν ἐκλογὴν ταύτην τῆς

Ἀρχιστρατηγίας, τὴν ὁποίαν ἀνέκαθεν ἐζήτει δι' αὐτὸν, ἐκηρύχθη ἐναντίος του καὶ σύμφωνος μετὰ τῶν προκρίτων Πολιτικῶν, καὶ ἀμέσως ἐνήργησε καὶ ἦλθε μία ἀναφορὰ ἀπὸ τὴν Μάνην εἰς τὴν Διοίκησιν, ἐν ᾗ ἐζήτυν νὰ δοθῇ ἡ Ἀρχιςρατηγία εἰς τὸν Πετρόμπεην, καὶ ὅτι, ἂν δοθῇ εἰς ἄλλον τινὰ, ὄχι μόνον δὲν θέλει ὑποταχθοῦν εἰς αὐτὸν, ἀλλὰ θέλει κηρυχθοῦν καὶ πολέμιοι. Ἡ Διοίκησις λοιπὸν ἐπρόβαλε τὴν ἀναφορὰν ταύτην ὡς ἐμπόδιον, καὶ ἔγραψεν εἰς τὴν Γερουσίαν, ὅτι νὰ μείνῃ κατὰ τὸ παρὸν αὐτὴ ἡ ὑπόθεσις, διὰ νὰ μὴ προξενηθῇ σκάνδαλον μεταξὺ Πελοποννήσου καὶ Μάνης. Ὁ δὲ Κωλοκοτρώνης, κεντηθεὶς εἰς τὴν φιλοτιμίαν του, ἐσκληρύνθη ἔτι μᾶλλον· οἰκειοποιήθη ὅμως τὸν Τίτλον μὲ μόνον τὸ δίπλωμα τῆς Γερουσίας, καὶ ὑπεγράφετο Ἀρχιστράτηγος.

Ἡ ὑπόθεσις αὕτη τῆς Ἀρχιστρατηγίας ὠφέλησε τὰ μέγιστα τοὺς Πολιτικοὺς Προκρίτους εἰς τὸν σκοπόν τους, ἐπειδὴ ὄχι μόνον ὁ Ὑψηλάντης, καὶ ὁ Πετρόμπεης καὶ οἱ Καπιταναῖοι, οἱ μὴ εὑρισκόμενοι ἐν Κορίνθῳ, ἐδυσαρεστήθησαν μεγάλως κατὰ τοῦτο, ἀλλὰ καί τινες ἐκ τῶν παρευρεθέντων ἐκεῖ εἰς τὴν ἐκλογὴν καὶ ὑπογραψάντων, μετεμελήθησαν, καθὼς ὁ Κ. Παναγιώτης Γιατράκος, ὅστις, μὲ τὸ νὰ ἦτον τότε μετὰ τὴν ἐπάνοδόν του ἀπὸ τὴν Δυτικὴν Ἑλλάδα ἀδύνατος καὶ ὑστερημένος στρατιωτῶν, ἠκολούθει τὴν ἀρέσκειαν τοῦ Κωλοκοτρώνη· μετὰ ταῦτα ὅμως, ἀφ' οὗ κατώρθωσε νὰ λάβῃ ἐπιῤῥοὴν πάλιν εἰς τὴν ἐπαρχίαν τοῦ Μιστρὸς, ἐσυμφώνησε μετὰ τῶν ἐναντιουμένων εἰς τὴν Ἀρχιστρατηγίαν τοῦ Κωλοκοτρώνη. Ὁμοίως καὶ ἄλλοι πολλοὶ τῶν Καπιταναίων ἐξ αὐτῆς τῆς αἰτίας ἔκλιναν πρὸς τὸ ἄλλο μέρος, καὶ οἱ Πρόκριτοι εὗρον ἁρμόδιον καιρὸν νὰ διαλύσωσι τὴν συμφωνίαν τῶν Καπιταναίων, καὶ νὰ ἐξασθενήσωσι τὴν ἡνωμένην αὐτῶν δύναμιν,

τὴν ὁποίαν ἐφοβοῦντο πάντοτε.

Τούτων οὕτως ἐχόντων, οἱ ἐν Ναυπλίῳ πολιορκούμενοι, οἵτινες ἤλπιζον βεβαίαν τὴν βοήθειαν ἀπὸ τὸν Στόλον τῆς καὶ τροφὰς ἱκανὰς, ἰδόντες, ὅτι ἀπέτυχον, ἀπελπίσθησαν· μ' ὅλον τοῦτο ἀντεῖχον μὲ τὰς ὀλίγας τροφὰς ὁποῦ τοὺς ἔμεινον· καὶ, διὰ νὰ τὰς οἰκονομοῦν, ἐξήρχοντο σχεδὸν καθ' ἡμέραν ἔξω τοῦ Φρουρίου καὶ ἐσύναζον χόρτα, καὶ εἴτι ἄλλο εὕρισκον τρόφιμον. Πολλάκις ἐπροχώρουν καὶ εἰς τὰς ἀμπέλους διὰ νὰ συνάξουν σταφύλια· ἀλλ' οἱ Ἕλληνες τοὺς κατεδίωκον καὶ ἐφόνευον ἐξ αὐτῶν. Εἰς μίαν δὲ μάχην ὥρμησεν ἔφιππος ὁ Κ. Νικόλαος Σταματελόπουλος ἐν τῷ μέσῳ τῶν ἐχθρῶν, καὶ ἐπλήγωσε πολλοὺς ἐξ αὐτῶν, ἀλλ' ἐφονεύθη καὶ αὐτός. Ἦτον δὲ ὁ νέος οὗτος γενναῖος, ἀλλ' ὁρμητικὸς καὶ ἀπρόσεκτος.

Ὁμοίως καὶ οἱ πολιορκοῦντες τοὺς ἐν Κορίνθῳ ἐχθροὺς δὲν ἔπαυον καθ' ἡμέραν νὰ τοὺς βλάπτουν μὲ διαφόρους τρόπους· μάλιστα συνεχῶς ἐπλησίαζον εἰς τὸ ςρατόπεδόν τους διὰ νυκτὸς, καὶ ἐφόνευον ἐξ αὐτῶν καὶ ᾐχμαλώτιζον, καὶ πολλὰ ζῶα τοὺς ἔπαιρνον.

Ἡ δὲ Διοίκησις ἡτοίμασε τὰ διὰ τὸν Πάπαν γράμματα, τὰ ὁποῖα ἐνεχειρίσθησαν τῷ Π. Πατρῶν, διὰ νὰ ἀπέλθῃ ἐκεῖ. Ἀλλ' οὖσα εἰς διαφωνίαν μετὰ τῆς Γερουσίας καὶ δι' ἄλλας προλαβούσας αἰτίας καὶ διὰ τὴν ὑπόθεσιν τοῦ Κωλοκοτρώνη, ἀπέστειλεν εἰς Τριπολιτζάν τινὰ ἐκ τῶν Μελῶν αὐτῆς, τὸν Σωτήριον Χαραλάμπην, τὸν Ἀνδρέαν Ζαήμην, τὸν Π. Κρεββατᾶν, τρεῖς ἐκ τῶν Νησιωτῶν καὶ τὸν Φώτιον Καραπάνου Ῥουμελιώτην, ἐπὶ λόγῳ διὰ νὰ συμβιβάσωσι τὴν ὑπόθεσιν τοῦ Κωλοκοτρώνη, ὁ δὲ σκοπὸς ἦτο νὰ ἐφελκύσωσι τὰ σημαντικώτερα μέλη τῆς Γερουσίας εἰς ἑαυτοὺς, καὶ νὰ ἀνατρέψωσι τὴν ἐπιῤῥοὴν ὁποῦ ὁ Κωλοκοτρώνης καὶ οἱ ἄλλοι Καπιταναῖοι εἶχον εἰς αὐτήν· ἀλλ', ἀφοῦ ἐπροσπάθησαν καὶ δὲν ἐκατώρθωσαν

τι, ἀνεχώρησαν ἐκεῖθεν, οἱ μὲν Πελοποννήσιοι διὰ τὰς ἐπαρχίας των νὰ τὰς διοργανίσωσιν, οἱ δὲ λοιποὶ ἐπέστρεψαν εἰς τὸν Ἅγιον Ἰωάννην. Καί, ἐπειδὴ ἡ Διοίκησις ἔμεινε μόνον ὄνομα καὶ τύπος, χωρὶς νὰ ἐνεργῇ τι, καὶ χωρὶς νὰ ἀκούεται, ἀπεφάσισαν τὰ ἐκεῖ Μέλη νὰ μεταβῶσιν εἰς τὴν Ἑρμιόνην δι' ἀσφάλειαν τῶν ἀτόμων των.

Ἐν τούτοις ὄντων τῶν πραγμάτων ἐκεῖ, ὁ Χουρσὶτ Πασᾶς, διατρίβων εἰς τὴν Λάρισσαν, ἐνήργει μὲ δραστηριότητα· καί, μ' ὅλον ὁποῦ ἦτον ἠναγκασμένος, διότι εἰς τοσοῦτον διάστημα καιροῦ δὲν ἐδυνήθη νὰ λάβῃ ἰδέαν ἀκριβῆ περὶ τῆς καταστάσεως τῶν εἰσελθόντων εἰς τὴν Πελοπόννησον στρατευμάτων, ἡτοίμασεν ἄλλας ὀκτὼ περίπου χιλιάδας καὶ τοὺς ἀπέστειλεν εἰς τὴν Βοιωτίαν· οἵτινες, μὲ τὸ νὰ ἐφοβήθησαν νὰ πλησιάσωσιν εἰς τὸν Ἰσθμόν, διευθύνθησαν πρὸς τὸ μέρος τοῦ Σάλωνος, καὶ μὴ εὑρόντες ἀνθίστασιν, ἐμβῆκαν εἰς τὴν πόλιν Σάλωνα. Καὶ οἱ μὲν Ἕλληνες μὲ τὰς φαμιλίας των προλαβόντες κατέφυγον εἰς τὰ ὀρεινὰ μέρη καὶ ἐφυλάχθησαν· οἱ δὲ ἐχθροὶ ἔμεινον ἐκεῖ ἡμέρας τινάς, καὶ ἐλεηλάτουν τὴν πόλιν. Ἀλλ', ἀφ' οὗ ἔμαθον, ὅτι συνάζονται εἰς τὰ ἐκεῖ πέριξ Στρατεύματα Ἑλληνικά, καὶ ὅτι μεταβαίνουσι καὶ ἐκ τῆς Πελοποννήσου διὰ θαλάσσης ἀπὸ τὴν Βοστίτζαν στρατιῶται, ἐφοβήθησαν, μήπως τοὺς πολιορκήσουν εἰς ἐκεῖνα τὰ στενά, καὶ ἀμέσως κατέκαυσάν τινα ὀσπήτια, καὶ ἔφυγον διευθυνόμενοι εἰς τὸ Ζητοῦνι (55). Ἀλλ' ὁ Κ. Ὀδυσσεὺς εἶχε προκαταλάβει ἕνα στενὸν δρόμον, ὅθεν ἔμελε νὰ περάσωσιν οἱ ἐχθροί, οἵτινες, ἀφ' οὗ ἐπλησίασαν, βλέποντες τὸν κίνδυνον, ἐσυμβιβάσθησαν μετὰ τοῦ Κ. Ὀδυσσέως νὰ κάμουν ἀνακωχὴν τοῦ πολέμου μέχρι τοῦ ἐλευσομένου Ἀπριλίου, καὶ νὰ τοὺς ἀφήσῃ ἐλευθέραν τὴν διάβασιν.

Εἰς δὲ τὴν Δυτικὴν Ἑλλάδα ὁ Κ. Βαρνακιώτης μετὰ τῶν συνωμοτῶν του, συμφώνως καὶ ὁ Καπιτὰν Γῶγος, ἐ-

βαλον εἰς πρᾶξιν τὴν προδοσίαν τῆς Πατρίδος· ἐπειδὴ πῆγαν εἰς προσκύνησιν τῶν Πασάδων, ἐσυμφώνησαν νὰ συμμαχήσωσι μετ' αὐτῶν, καὶ νὰ συμπράξωσιν εἰς τὴν ὑποταγὴν τῆς Ἀκαρνανίας· τὺς ἐξήγησαν τὴν ἐσωτερικὴν κατάστασιν τῶν Ἑλλήνων, καὶ τοὺς ὡδήγησαν, πῶς νὰ διατεθῶσι, καὶ διέσπειραν εἰς τὺς Λαὺς, ὅτι εἶναι ἀδύνατον νὰ τελεσφορήσῃ τὸ Κίνημα τῶν Ἑλλήνων, καὶ ὅτι, ὅσα μέρη προλάβουν νὰ προσκυνήσουν, ὄχι μόνον θὰ εἶναι ἀνέπαφα εἰς τὴν ζωήν των, τιμήν των καὶ οὐσίαν των, ἀλλὰ θέλει τοῖς χαρισθῇ καὶ ἀσυδοσία διὰ πολλὺς χρόνους· ἐξ ἐναντίας, ὅσα μέρη ἐπιμείνουν εἰς τὴν ἀνταρσίαν, ἀφεύκτως θέλει ἐξολοθρευθοῦν. Τὰ τοιαῦτα διασπειρόμενα ἐπιτηδείως εἰς τοὺς Λαοὺς τῆς Ἀκαρνανίας, ὑστερημένους ἀπὸ ὁδηγὺν, τοὺς ἔκαμαν νὰ ἀποναρκωθοῦν, καὶ νὰ μένουν ἀκίνητοι, καὶ ἄρχησαν νὰ προσφέρουν τὴν ὑποταγήν τους εἰς τοὺς Πασάδες, οἵτινες χειραγωγούμενοι ἀπὸ τοὺς προδότας, ἐμβῆκαν εἰς τὸ Βραχῶρι μὲ δεκαπέντε περίπου χιλιάδας στρατὸν, χωρὶς πόλεμον, καὶ ὑπέταξαν ὅλον ἐκεῖνο τὸ μέρος. Ἐκεῖθεν ἐπροχώρησαν εἰς τὰ παράλια τῆς Ἀκαρνανίας ἀνεμποδίστως, καὶ ὁ Βαρνακιώτης εἶχε σπουδαίαν φροντίδα νὰ προετοιμάζῃ τροφὰς διὰ τὸ ςράτευμα· ἀλλὰ πόθεν; ἀπὸ τοὺς πτωχοὺς Ἕλληνας, εἰς τοὺς ὁποίους ὑπέσχετο πρότερον ἀσυδοσίαν. Καὶ τοῦτο δὲν ἦτον ἱκανὸν, ἀλλὰ τὸ τούτου χεῖρον ἦτον, ὑποῦ τὸ ἐχθρικὸν στράτευμα, συνθεμένον ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἐξ Ἀλβανῶν, ἤθελον λάφυρα. Ὅθεν διήρπαζον τὰ πράγματα τῶν προσκυνησάντων, καὶ τοὺς κατέθλιβον καὶ πολλοὺς ἐξ αὐτῶν ἐφόνευον. Τὸ τοιοῦτον μέγα δυστύχημα, διαδοθὲν εἰς τὰ λοιπὰ μέρη τῆς Ἀκαρνανίας, προυξένησε μέγαν τρόμον εἰς τοὺς Ἕλληνας, καὶ ἄρχησαν νὰ φεύγουν ἀγεληδὸν, καὶ νὰ μεταβαίνουν εἰς τὴν Πελοπόννησον, ἥτις τοὺς ἐδέχετο μὲ ἀνοικτὰς ἀγκάλας. Οἱ δὲ Ἀλβανοὶ ὄχι μόνον τοὺς

Ἕλληνας ἐγύμνωσαν, ἀλλὰ καὶ τοὺς Βρεχωρίτας Τούρκους ὅπου εἶχε πεφυλαγμένους εἰς τὸ Δραγαμέςον ὁ Βαρνακιώτης, τοὺς ἐγύμνωσαν διόλου. Ἔπειτα αὐτὸς τοὺς ἀπέστειλεν εἰς τὴν Πρέβεζαν. Οἱ δὲ ἐχθροὶ ἐπροχώρησαν εἰς τὴν Κατοχὴν, καὶ ἐκεῖθεν εἰς τὰ παράλια τοῦ Αἰτωλικοῦ καὶ Μεσολογγίου κατακαύσαντες ὅλα τὰ χωρία, τῶν ὁποίων οἱ κάτοικοι ἦσαν φυγάδες, ὥστε οἱ ἐχθροὶ ἔγιναν κύριοι ὅλων ἐκείνων τῶν μερῶν, ἐκτὸς τοῦ Ἀνατολικοῦ καὶ Μεσολογγίου, εἰς τὰ ὁποῖα δὲν ἦτον εὔκολον νὰ ἔμβωσιν· ἐπειδὴ τὸ μὲν πρῶτον εἶναι νῆσος, καὶ πλοῖα δὲν εἶχον διὰ νὰ μεταβῶσιν ἐκεῖ· τὸ δὲ δεύτερον εἶχεν ἀνέκαθεν ἓν χαράκωμα βαθὺ πρὸς τὸ μέρος τῆς ξηρᾶς, εἰς τὸ ὁποῖον μία μόνον στενὴ εἴσοδος ἦτον, καὶ τὴν εἶχον ἐνδυναμωμένην ἀρκετά.

Οἱ δὲ Μεσολογγῖται μέρος μὲν τῶν φαμιλιῶν τους μετεβίβασαν εἰς τὴν Πελοπόννησον, καὶ μέρος εἰς τὰς ἐκεῖ πέριξ ἐρήμους νήσους, καὶ ἔμειναν εἰς τὴν πόλιν μόνοι οἱ ἔνοπλοι ἐντόπιοι, καὶ ὁ Καπιτὰν Μάρκος Μπότζαρης μὲ 300 περίπου Σουλιώτας, καὶ ὁ Κ. Μαχρῆς μὲ 200 περίπου στρατιώτας, μετὰ τῶν ὁποίων ἦτον καὶ ὁ Ἀλέξανδρος Μαυροκορδάτος, οἵτινες ἔγραφον καθ' ἡμέραν σχεδὸν εἰς τὴν Πελοπόννησον ζητοῦντες στρατιωτικὴν βοήθειαν, καὶ ἐπαπειλοῦντες, ὅτι, ἂν δὲν τοὺς προφθάσῃ ἐν καιρῷ, θέλει ἀναχωρήσουν διὰ τῶν πλοίων, καὶ θέλει ἀφήσουν τὴν πόλιν ἐκείνην εἰς χεῖρας τῶν ἐχθρῶν, οἵτινες κύριοι ὄντες ἐκείνης τῆς θέσεως, εὐκόλως δύνανται νὰ μεταβῶσιν εἰς τὴν Πελοπόννησον. Οἱ δὲ Πελοποννήσιοι τοὺς ἔγραψαν νὰ ἀνθέξωσι, καὶ ἀφεύκτως θέλει τοὺς ἀποςαλῇ βοήθεια, καὶ διωρίσθησαν ἀμέσως ὁ Πετρόμπεης, ὁ Ἀνδρέας Ζαήμης, ὁ Ἀνδρέας Λόντος καὶ ὁ Κανέλλος Δεληγιάννης νὰ μεταβῶσιν ἐκεῖ μὲ ὅσους στρατιώτας δυνηθῶσι νὰ συνάξωσι. Καὶ οἱ μὲν ἡτοιμάζοντο· ἀλλ', ἐπειδὴ τὰ εὑρι-

σχόμενα εἰς τὸν Κόλπον ἐχθρικὰ πλοῖα ἐπολιόρκησαν καὶ διὰ θαλάσσης τὸ Μεσολόγγι καὶ Ἀνατολικὸν, καὶ ἐξ ἀνάγκης ἐχρειάζετο θαλασσία δύναμις Ἑλληνικὴ πρὸς ἐκεῖνο τὸ μέρος, ἔγραψαν πρὸς τοὺς Νησιώτας νὰ ἀποστείλωσιν ἐκεῖ δέκα πλοῖα, τὸ μὲν, διὰ νὰ λύσωσι τὴν πολιορκίαν, τὸ δὲ, διὰ νὰ μεταβιβάσωσι τὰ Πελοποννησιακὰ στρατεύματα, οἵτινες τὸ ὑπεσχέθησαν.

Ἐν τοσούτῳ ὁ Κ. Μάρκος Μπότζαρης βλέπων, ὅτι μηδὲ δύναμιν ἀνάλογον εἶχον ὡς πρὸς τοὺς ἐχθροὺς, μηδὲ τὰ ἀναγκαῖα τὰ πρὸς τροφὴν καὶ πόλεμον, καὶ ὅτι ἐκινδύνευε νὰ κυριευθῇ ἡ πόλις ἀπὸ τοὺς ἐχθροὺς, ἐπενόησεν ἓν στρατήγημα ἀξιόλογον, καὶ ἐμήνυσεν εἰς τοὺς Πασάδες, ὅτι θέλει παραδώσει τὴν πόλιν, πλὴν ἐπάναγκες νὰ περιμείνωσιν ἥσυχοι ἡμέρας τινὰς, ἕως ὅτου νὰ πεισθῶσιν εἰς τοῦτο καί τινες ἄλλοι τῶν Καπιταναίων ἐναντιούμενοι. Καὶ τοῦτο μετεχειρίσθη, διὰ νὰ ἀναπαύσῃ τοὺς ἐχθροὺς, καὶ νὰ μὴ δοκιμάσωσι τὴν ἔφοδον διὰ πολέμου, ἕως ὅτου νὰ προφθάσῃ ἡ ἐκ τῆς Πελοποννήσου βοήθεια, ὅπερ καὶ ἐγένετο· ἐπειδὴ οἱ ἐχθροὶ νομίζοντες βεβαίαν τὴν ὑπόσχεσιν τοῦ Κ. Μάρκου, ἡσύχαζον καὶ εἶχον καθημερινὴν ανταπόκρισιν μετ' αὐτοῦ.

Ἐν δὲ τῷ μεταξὺ τούτου τοῦ διαστήματος συνέπεσεν ἓν εὐτύχημα εἰς τοὺς ἐν τῷ Μεσολογγίῳ, ἐπειδὴ ἓν Ἰμπρίκι τοῦ Ἰσοὺφ Πασᾶ, διευθυνόμενον ἀπὸ τὰς Πάτρας εἰς τὴν Πρέβεζαν μὲ 150 ἐπιβάτας Τούρκους, οἵτινες εἶχον μεθ' ἑαυτῶν ἱκανὴν ποσότητα χρημάτων καὶ πραγμάτων ἐκ τῶν λαφύρων, ὁποῦ οἱ στρατιῶται τοῦ Ἰσοὺφ Πασᾶ ἔκαμον εἰς τὰς Πάτρας, ἐκάθησεν εἰς τὰ ῥιχὰ τοῦ Μεσολογγίου, εἴτε ἐξ ἀπειρίας τῶν ναυτῶν, εἴτε ἐκ περιστάσεως. Τοῦτο ἰδόντες οἱ Μεσολογγῖται καὶ οἱ στρατιῶται τοῦ Κ. Μακρῆ, οἵτινες εἶχον τὴν φρουρὰν ἐκείνης τῆς πόλεως, ἔτρεξαν μὲ τὰ πλοιάρια, καὶ ἐκυρίευσαν τὸ Ἰμ-

πρίκι, καὶ τοὺς μὲν ἐπιβάτας εὔγαλον εἰς τὴν ξηρὰν δεδεμένους καὶ τοὺς ἐφόνευσαν, τὰ δὲ χρήματα καὶ τὰ πράγματα ὅλα συμποσούμενα εἰς ἓν ἥμισυ μιλιοῦνι χρήματα, κατὰ τὴν φήμην ὁποῦ διεδόθη τότε, μετεκόμισαν εἰς τὸ Μεσολόγγι, καὶ τὰ διεμοίρασαν. Πλὴν καὶ τοῦτο ἔγινεν ἓν αἴτιον σκανδάλου, ἐπειδὴ ἡ διανομὴ δὲν ἔγινεν ἀνάλογος, ἀλλ' οἱ δυνατοὶ ἥρπασαν τὰ τῶν ἀδυνάτων.

Ἀφ' οὗ λοιπὸν οἱ εἰρημένοι Πελοποννήσιοι ἡτοίμασαν τρεῖς χιλιάδας περίπου στρατιώτας, ἔφθασαν μετ' αὐτῶν εἰς τὰ παράλια τῶν ἐπαρχιῶν Πάτρας καὶ Γαστούνης, ὅπου συγχρόνως ἔφθασαν καὶ ὀκτὼ Ἑλληνικὰ πλοῖα· καὶ τὰ μὲν ἐχθρικὰ ἀμέσως ἔλυσαν τὴν πολιορκίαν τοῦ Μεσολογγίου, καὶ κατέφυγον εἰς τὸν Ναύπακτον· τὰ δὲ Ἑλληνικὰ διεβίβασαν τὰ Πελοποννησιακὰ στρατεύματα εἰς τὸ Μεσολόγγι, καὶ εὐθὺς ὠχύρωσαν τὰς θέσεις καλῶς(56). Ὁ δὲ Κ. Μάρκος διέκοψε τὴν μετὰ τῶν ἐχθρῶν ἀντapόκρισιν, καὶ τοὺς ἐμήνυσεν, ὅτι τὰ Πελοποννησιακὰ στρατεύματα ἔφθασαν ἐκεῖ καὶ εἶναι ἕτοιμοι οἱ Ἕλληνες νὰ πολεμήσωσιν. Ὅθεν οἱ ἐχθροὶ δειλιάσαντες, ἔφοδον μὲν δὲν ἐτόλμησαν νὰ κάμουν, ἐπέμενον δὲ εἰς τὴν πολιορκίαν, καὶ ἔκαμναν συνεχεῖς ἀκροβολισμοὺς, ὅταν οἱ Ἕλληνες τοὺς ἔδιδον αἰτίαν. Ἀλλὰ καὶ ἐκεῖνοι δὲν εἶχον εὐκολίαν εἰς τὰ τῆς ζωοτροφίας, τοῦτο μὲν, διότι ὅλα τὰ μέρη τῆς Ἀκαρνανίας ἐρήμωσαν, καὶ δὲν εὑρίσκετο σχεδὸν ψυχὴ, ὄχι πρᾶγμα· τοῦτο δὲ, διότι καὶ ὁ Κ. Καραΐσκος, καὶ Ῥάγκος, καὶ ἄλλοι, ὁποῦ πρότερον εἶχον συμφωνήσει μετὰ τοῦ Βαρνακιώτου, ἐκήρυξαν, ὅτι ἠπατήθησαν καὶ ἀπεμακρύνθησαν ἀπὸ τοὺς Τούρκους. Ὁμοίως καὶ πολλοὶ ἄλλοι, ὁποῦ εἶχον προσκυνήσει εἰς τοὺς Πασάδες, βλέποντες, ὅτι ἐπίσης οἱ ἐχθροὶ μεταχειρίζονται καὶ τοὺς ὑπηκόους καὶ τοὺς πολεμίους, ἔλαβον πάλιν τὰ ὅπλα, καὶ ἐτραβήχθησαν εἰς τὰ ὀρεινὰ μέρη. Ὅθεν ἠναγκάζοντο οἱ ἐχθροὶ νὰ φέρουν τρο-

φὰς μακρόθεν ἐκ τῆς Πρεβέζης καὶ ἄλλων μερῶν· πλὴν καὶ κατὰ τοῦτο δυσκολία μεγίστη, ἐπειδὴ δὲν εὕρισκον ζῶα φορτηγὰ εἰς ἐκεῖνα τὰ μέρη, καὶ πρὸς τούτοις τοὺς ἐχρειάζετο καὶ μία δύναμις στρατιωτικὴ νὰ τὰ συνοδεύῃ, ἐπειδὴ οἱ Ἕλληνες, καταβαίνοντες ἀπὸ τὰ ὀρεινὰ μέρη τὰ ἥρπαζον. Διὰ ταῦτα λοιπὸν ἐδοκίμαζον κακυχίαν οἱ ἐχθροὶ, καὶ ἐγόγγυζον οἱ Ἀλβανοὶ ἐναντίον τῶν Πασάδων, μ᾽ ὅλον τοῦτο ἐξηκολούθουν τὴν πολιορκίαν. Οἱ δὲ Ἕλληνες ἐλάμβανον τὰ ἀναγκαῖα ἐλευθέρως ἐκ τῆς Πελοποννήσου καὶ ἐκ τῶν Ἰονικῶν Νήσων.

Ἐν τούτοις δὲ ὄντων τῶν πραγμάτων ἐκεῖ, οἱ πολιορκοῦντες τὸ Ναύπλιον ἐςενοχώρουν τόσον τοὺς ἐχθροὺς, ὥστε δὲν ἐδύναντο πλέον νὰ προχωρῶσιν εἰς τὴν πεδιάδα, διὰ νὰ συνάζωσί τι βρώσιμον, καὶ κατήντησαν εἰς ἔλλειψιν τῶν πρὸς τροφήν. Μεταξὺ δὲ τῶν πολιορκούντων Καπιταναίων ἦτον καὶ ὁ Κ. Στάϊκος, ἐκ τῆς ἐπαρχίας Καρυταίνης, νέος γενναῖος, φρόνιμος καὶ καλὸς πατριώτης, ὅςις ἀνέκαθεν εὑρίσκετο εἰς αὐτὴν τὴν πολιορκίαν. Οὗτος λοιπὸν φυλάττων νυκτερινὴν φυλακὴν μετὰ τῶν ςρατιωτῶν του, ἐπέτυχε τὴν νύκτα δύω Ὀθωμανίδας γυναῖκας ἔξω τοῦ φρουρίου, τὰς ὁποίας ἐξετάσας ἔμαθε παρ᾽ αὐτῶν, ὅτι τὸ Παλαμίδι ἦτον ἀπροφύλακτον ἀπὸ τοὺς ἐχθροὺς, ἐπειδὴ ὅλοι σχεδὸν ἦσαν εἰς τὴν πόλιν, ἐκτὸς ὀλίγων τινῶν ὁποῦ ἔμενον εἰς αὐτὴν τὴν Ἀκρόπολιν. Ὅθεν ὠφεληθεὶς ἐκ ταύτης τῆς εἰδήσεως, τὰς μὲν γυναῖκας διώρισε τὰ φυλαχθῶσιν, αὐτὸς δὲ μετὰ τῶν στρατιωτῶν του, εὐθὺς συμπαραλαβόντες καὶ ἄλλους ςρατιώτας μέχρι τῶν ἑκατὸν, καὶ τὰς ἀναβάθρας ὁποῦ εἶχον προετοιμασμένας, ἐπλησίασαν εἰς τὸ Παλαμίδι, καὶ ἀνέβησαν εἰς τὸ τεῖχος ἀνεμποδίστως, ἐκυρίευσαν τὴν Δαπιαν τῆς Πόρτας, καὶ ἀμέσως ἄνοιξαν τὴν πόρταν, διὰ νὰ ἔμβουν καὶ ἄλλοι Ἕλληνες, οἵτινες μὲ ὀλίγον κόπον ἐκυρίευσαν καὶ τὰς ἄλλας

Λάπιας, ἐκτὸς τῆς Πεζεριὰν Λάπιας λεγομένης, ἥτις ἐφυλάττετο ἀπὸ τινὰς τῶν ἐχθρῶν· ἀλλὰ ὕστερον ἀπὸ ὀλίγην ἀνθίστασιν παρεδόθησαν καὶ ἐκεῖνοι, καὶ οὕτως ἐκυριεύθη ἡ ὀχυρὰ ἐκείνη Ἀκρόπολις ἀπὸ τοὺς Ἕλληνας, καὶ ὑψώθη ἡ Ἑλληνικὴ Σημαία τῇ 30 Νοεμβρίου.

Τὴν ἐπιοῦσαν ἡμέραν ἐδόθη ἡ εἴδησις πανταχόσε, καὶ ἀμέσως ὁ Θεόδωρος Κωλοκοτρώνης μὲ ἱκανοὺς ςρατιώτας μετέβη ἐκ τῆς πολιορκίας τῆς Κορίνθου εἰς τὸ Παλαμίδι, καὶ ἄρχησε νὰ πραγματεύεται μετὰ τῶν ἐχθρῶν περὶ παραδόσεως τῆς πόλεως, χωρὶς νὰ περιμείνῃ μηδὲ ἀνθρώπους τῆς Διοικήσεως, μήτε τὰς διαταγὰς αὐτῆς. Ὅθεν ἔγιναν αἱ Συνθῆκαι μεταξὺ αὐτοῦ καὶ τῶν ἐχθρῶν, οἵτινες παρέδοσαν τὴν πόλιν εἰς τὸν Κωλοκοτρώνην· αὐτοὶ δὲ διέβησαν εἰς τὴν Ἀσίαν. Ὁ δὲ Κωλοκοτρώνης μετὰ τῶν στρατιωτῶν του ἔγινε κύριος τοῦ ὡραίου ἐκείνου Φρουρίου καὶ ὅλων τῶν ἐν αὐτῷ πραγμάτων. Τοῦτο ηὔξησε τὴν καταχραυγὴν ἐναντίον τοῦ Κωλοκοτρώνη, καὶ τὸν κατηγόρουν ἅπαντες ὡς πλεονέκτην καὶ ἅρπαγα, ἐπειδὴ ὄχι μόνον τὸ κοινὸν Ταμεῖον τοῦ Ἔθνους οὐδὲν σχεδὸν ὠφελήθη ἐκ τῶν πλουσίων λαφύρων ἐκείνης τῆς πόλεως, ἀλλ' ἠδικήθησαν καὶ πολλοὶ ἄλλοι Καπιταναῖοι καὶ ςρατιῶται, οἵτινες εὑρισκόμενοι ἐξ ἀρχῆς εἰς τὴν πολιορκίαν ἐκείνου τοῦ Φρουρίου ὑπέφερον πολλὰς κακουχίας καὶ κινδύνους. Ἀφ' οὗ δὲ διέταξαν τὰ τοῦ Φρουρίου, ἔμεινεν εἰς αὐτὸ Φρούραρχος ὁ Κ. Δημήτριος Κολιόπουλος· ὁ δὲ Κωλοκοτρώνης ἐπανῆλθεν εἰς τὴν Κόρινθον καὶ ἐκεῖθεν εἰς τὴν Τριπολιτζάν.

Ὁ τρόπος, μὲ τὸν ὁποῖον διετέθη ὁ Κωλοκοτρώνης εἰς τὴν ὑπόθεσιν ταύτην τοῦ Ναυπλίου, ἐδυσαρέστησεν ἅπαντας τοὺς Προκρίτους πολιτικοὺς, ἐξαιρέτως ὅμως τοὺς Νησιώτας, οἵτινες ἐσχεδίαζον ἄλλως πως τὰ περὶ τοῦ Φρουρίου τούτου. Ὅθεν ἀπεφάσισαν συμφώνως νὰ κατα-

πολεμήσουν παντοίοις τρόποις τὸ ἀγέρωχον τούτου τοῦ ἀνδρὸς, καὶ νὰ τὸ καταβάλουν.

Ἐπειδὴ δὲ ἐπλησίαζε τὸ τέλος τῆς Α΄ ἐνιαυσίας Περιόδου τῆς Διοικήσεως, τὰ Μέλη αὐτῆς, τὰ εἰς Ἑρμιόνην εὑρισκόμενα, μὲ τὴν γνώμην καὶ τῶν λοιπῶν Προκρίτων πολιτικῶν, ἀφ' ἑνὸς μὲν μέρους ἐξέδωκαν προκηρύξεις εἰς ὅλην τὴν ἐλευθέραν Ἑλλάδα, ὅτι νὰ ἐκλέξωσι Παραστάτας αἱ Ἐπαρχίαι διὰ τὴν Β΄. Περίοδον, εἴτε νέους, εἴτε τοὺς ἰδίους τῆς Α΄. Περιόδου, καὶ νὰ τοὺς ἀποστείλωσιν, ὅπου καὶ ἡ Διοίκησις· καὶ, εἰ δυνατὸν, νὰ προφθάσουν ἐκεῖ περὶ τὰ μέσα Δεκεμβρίου, διὰ νὰ ἐκλέξωσι τὰ πέντε Μέλη τοῦ Ἐκτελεστικοῦ, εἴτε τὰ ἴδια τῆς Α΄. Περιόδου, εἴτε ἄλλα, διὰ νὰ διοικήσωσι προσωρινῶς κατὰ τὸν ἐν Ἐπιδαύρῳ Ὀργανικὸν Νόμον. Ἀφ' ἑτέρου δὲ εἶχον οἱ Πρόκριτοι μυστικοὺς διοργανιστὰς εἰς ὅλας τὰς ἐπαρχίας, ὥστε ἡ ἐκλογὴ νὰ γίνῃ εἰς τοὺς ἰδίους, ἢ εἰς ἄλλους συμφώνους μὲ τὰ φρονήματα αὐτῶν. Ἀπ' ἐναντίας δὲ ἡ Πελοποννησιακὴ Γερουσία, συμφώνως μετὰ τοῦ Ὑψηλάντη καὶ τῶν Καπιταναίων, ἐξέδωκαν εἰς τὰς Ἐπαρχίας τῆς Πελοποννήσου ἄλλας προκηρύξεις, προσκαλοῦντες Ἐθνικὴν Συνέλευσιν εἰς τὴν Τριπολιτζὰν, πρὸς ἀναθεώρησιν τοῦ ἐν Ἐπιδαύρῳ Ὀργανικοῦ Νόμου, καὶ ἐκλογὴν Μελῶν τῆς Διοικήσεως· εἶχον δὲ καὶ οὗτοι τοὺς διοργανίζοντας περὶ τούτου εἰς τὰς Ἐπαρχίας. Μετὰ τούτων ἐσυμφώνουν καὶ οἱ Πολιτικοὶ καὶ Στρατιωτικοὶ τῆς Ἀνατολικῆς Ἑλλάδος. Ὅθεν ἔγινε σχίσμα μέγα εἰς τὰς Ἐπαρχίας, καὶ οἱ μὲν ἤθελον τὴν ὀλιγαρχικὴν Διοίκησιν, κλίνοντες εἰς τὴν ἀρέσκειαν τῶν Προκρίτων· οἱ δὲ ἤθελον νὰ συγκροτηθῇ Ἐθνικὴ Συνέλευσις, καὶ νὰ μορφωθῇ ἡ Διοίκησις εἰς τὸ δημοκρατικώτερον· καὶ ἐγίνοντο ἐκλογαὶ καὶ ἀπὸ τὸ ἓν μέρος καὶ ἀπὸ τὸ ἄλλο, καὶ διέτρεχεν ἕνας γενικὸς θροῦς ταραχῆς μεταξὺ τῶν Ἑλλήνων, καὶ ἀδια-

κόπως εὑρίσκοντο εἰς ἐνέργειαν καὶ τὰ δύω μέρη, οἱ μὲν προσπαθοῦντες νὰ διαιρέσωσι τὴν Γερουσίαν καὶ τοὺς Καπιταναίους, καὶ νὰ τοὺς ἑφελκύσωσιν εἰς τὸ ὀλιγαρχικὸν, οἱ δὲ νὰ ἑνώσωσι τὸ φρόνημα τῶν λαῶν εἰς τὸ δημοκρατικώτερον. Τὸ δὲ Βουλευτικὸν, διὰ νὰ ἀποσπάσῃ ἀπὸ τὴν Τριπολιτζὰν τὸν Ὑψηλάντην, τὸν ἐπροσκάλεσε νὰ ἀπέλθῃ εἰς τὴν Ἑρμιόνην· ἀλλὰ, μὲ τὸ νὰ ἀπεκρίθη, ὅτι εἶναι περιττὴ ἡ παρουσία του ἐκεῖ, ἐν ᾧ μελετᾶται νὰ γίνῃ Ἐθνικὴ Συνέλευσις, ἔγραψαν διαμαρτυρίαν κατ' αὐτοῦ, ὡς λειποτακτοῦντος.

Καὶ αἱ μὲν φατρίαι αὗται ἠγωνίζοντο ὅλαις δυνάμεσι, ποία νὰ καταβάλῃ τὴν ἄλλην· οἱ δὲ ἐν Μεσολογγίῳ ἐχθροὶ μὲ τὸ νὰ μὴν ἐνηργήθη τὶ οὐσιῶδες, ἐκτὸς μικρῶν τινῶν ἀκροβολισμῶν εἰς ὅλον τὸ διάστημα τῆς πολιορκίας, νομίσαντες, ὅτι οἱ Ἕλληνες μένουσιν ἀπρόσεκτοι, ἀπεφάσισαν νὰ κάμουν τὴν ἔφοδον εἰς τὴν πόλιν κατὰ τὴν ἡμέραν τῆς ἑορτῆς τῶν Χριστοῦ Γεννῶν, καθ' ἣν ὥραν οἱ Ἕλληνες ψάλλουσιν εἰς τὴν Ἐκκλησίαν τὸν Ὄρθρον, καὶ διέταξαν τὰς στρατιώτας των καὶ εἶχον τὰ πάντα ἕτοιμα, ὥστε, δοθέντος τοῦ σημείου, νὰ ὁρμήσωσιν. Ὁ δὲ Κ. Γῶγος, ὅστις μ' ὅλον ὁποῦ τότε εὑρίσκετο μετὰ τῶν ἐχθρῶν, ἐκυκλοφόρει ὅμως εἰς αὐτὸν τὸ Ἑλληνικὸν αἷμα, ἔδοσε κρυφίως τὴν εἴδησιν εἰς τοὺς Ἕλληνας περὶ τοῦ σκοποῦ τῶν ἐχθρῶν (57), καὶ ἀμέσως οἱ Καπιταναῖοι διέταξαν τὰς ςρατιώτας εἰς τὰ μέρη τοῦ χαρακώματος, ὅθεν οἱ ἐχθροὶ ἔμελλε νὰ εἰσβάλωσι. Ὠχύρωσαν δὲ μὲ ἱκανοὺς στρατιώτας καὶ τὸ ἔνδον χαράκωμα, τὸ ὁποῖον ἐσχάτως εἶχον κάμει, καὶ μετὰ μεγάλης σιωπῆς περιέμενον τὴν προσβολὴν τῶν ἐχθρῶν, οἵτινες, κατὰ τὴν διωρισμένην ὥραν δοθέντος τοῦ σημείου, ὥρμησαν εἰς τὸ χαράκωμα, καὶ εἰσεπήδησαν ὑπὲρ τὰς χιλίους, καὶ ἀμέσως οἱ Ἕλληνες ἀλλαλάξαντες πανταχόθεν, τοὺς ἐκτύπησαν μὲ τὰ πυροβόλα, ὥστε οἱ ἐχθροὶ

ἐκπλαγέντες, ἔμειναν ἐν ἀμηχανίᾳ· καὶ οἱ μὲν ἔξω τοῦ χαρακώματος, ἀφ' οὗ ἔπεσον νεκροὶ πολλοὶ ἐξ αὐτῶν, οἱ λοιποὶ ὑπεσύρθησαν εἰς τὰ ὀπίσω· οἱ δὲ εἰσπηδήσαντες ἐντὸς τοῦ χαρακώματος, μὴ ἔχοντες πλέον εὔκολον τὴν ἔξοδον, ἐφονεύθησαν ἅπαντες ἐκεῖ· Καὶ οὕτως ἐματαιώθη ὁ σκοπὸς τῶν ἐχθρῶν μετὰ μεγάλης των ζημίας.

Τὴν δὲ ἀκόλουθον ἡμέραν οἱ ἐχθροὶ ἔμφοβοι καὶ τεταραγμένοι ἀπεμακρύνθησαν τῆς πόλεως ἱκανὸν διάστημα, καὶ ἐκεῖ ἐςρατοπέδευσαν, χωρὶς νὰ τολμοῦν πλέον νὰ πλησιάσουν. Εὑρίσκοντο δὲ καὶ εἰς κακὴν κατάςασιν διὰ τὴν ἔλλειψιν τῶν τροφῶν(58), καὶ εἰς ἀλληλομαχίαν οἱ Ἀλβανοὶ μετὰ τῶν ςρατιωτῶν τοῦ Ῥεσὶτ Πασᾶ, καὶ ἐβίαζον τοὺς Πασάδες νὰ ἀναχωρήσουν ἐκεῖθεν· ἀλλ' ἐκεῖνοι φιλοτιμούμενοι ἐπέμενον ἔτι.

Μετὰ δὲ ἡμέρας τινὰς(59), βλέποντες οἱ Ἕλληνες, ὅτι τὸ Μεσολόγγι εὑρίσκεται ἐν ἀσφαλείᾳ, καὶ ὅτι οἱ ἐχθροὶ μέλετοῦν νὰ ὀπισθορμήσωσιν, ἀπεφάσισαν νὰ μεταβῶσι διὰ θαλάσσης, ὁ Πετρόμπεης καὶ ὁ Κ. Τζόγκας μετὰ χιλίων περίπυ ςρατιωτῶν εἰς τὸ Δραγαμέςον, καὶ διὰ νὰ βλάψωσιν, ὅσον δύνανται, τοὺς ἐχθροὺς ὀπισθορμοῦντας, καὶ διὰ νὰ ἐμψυχώσωσι τοὺς ἐκεῖ διεσκορπισμένους εἰς τὰ ὄρη Ἕλληνας, ὥςε νὰ συσσωματωθῶσι καὶ νὰ φυλάξωσιν ἐκεῖνα τὰ μέρη ἀπὸ τοὺς ἐχθρούς. Ἀφ' ὧ δὲ ἀπέβησαν ἐκεῖ τὰ Ἑλληνικὰ ςρατεύματα, ὁ μὲν Βαρνακιώτης μὲ τοὺς ὑπαλλήλυς τυ ἔφυγεν εἰς τὴν νῆσον Κάλαμον, ὅπυ εἶχε τὴν παρακαταθήκην τυ· οἱ δὲ λοιποὶ Καπιταναῖοι, οἱ παρεκτραπέντες πρότερον, ἀποδόσαντες τὰς αἰτίας εἰς τὸν Βαρνακιώτην, ἡνώθησαν μετὰ τῶν Ἑλλήνων, ὁμοίως καὶ ὅλοι οἱ λοιποὶ Ἀκαρνάνες. Οἱ δὲ λοιποὶ Πελοποννήσιοι ὅ,τε Ἀνδρέας Ζαΐμης, ὁ Ἀνδρέας Λόντος καὶ ὁ Κανέλλος Δελιγιάννης ἐπέστρεψαν εἰς τὴν Πελοπόννησον (60).

Οἱ δὲ ἐχθροὶ μαθόντες, ὅτι μετέβησαν εἰς τὸ Δραγαμέ-

στον Ἑλληνικὰ στρατεύματα, καὶ ὅτι ἀφ' ἑτέρυ μέρυς ἐπλησίαζεν ὁ Ὀδυσσεὺς μὲ ἱκανοὺς ςρατιώτας (61), καὶ ὑποπτεύσαντες, ὅτι θέλει τοὺς προκαταλάβουν τὰ στενὰ, καὶ θέλει τοὺς ἀποκλείσουν ἐκεῖ, ὥςε νὰ ἐξολοθρευθῶσι διόλου ἀπὸ τὴν πεῖναν, ἔσπευσαν βιαίως νὰ φύγυν ἐκεῖθεν καὶ μετέβησαν εἰς τὸ Βραχῶρι, παραιτήσαντες τὰ κανόνιά τυς καὶ ὅλας τὰς βαρέας ἀποσκευὰς, τῶν ὁποίων ἔγιναν κύριοι οἱ Ἕλληνες.

Ἐστρατοπέδευσαν λοιπὸν εἰς τὸ Βραχῶρι οἱ ἐχθροὶ, ἀλλ' ἐπίσης καὶ ἐκεῖ ὑστεροῦντο τροφῶν, ἐπειδὴ οἱ τόποι ἦτον ἔρημοι· ὅθεν ἀπέστειλαν τὸν Ἰσμαὴλ Πασᾶ Πλιάσα μὲ τρεῖς χιλιάδας περίπου ςρατιώτας, νὰ μεταβῇ διὰ τῶν ὀρεινῶν ἐκείνων μερῶν εἰς τὴν ἐπαρχίαν τῶν Ἀγράφων, καὶ νὰ τοὺς προβλέψῃ τροφὰς, μὲ τὸ νὰ ἐσκόπευον ἴσως νὰ παραμείνωσιν ἐκεῖ ἱκανὸν καιρόν. Ἀλλ' ὁ Καραϊσκάκης, Καπιτάνιος τῶν Ἀγράφων, μαθὼν τὸ τοιοῦτον, προκατέλαβεν ἕνα στενὸν μέρος, ὅθεν ἔμελλον νὰ περάσουν οἱ ἐχθροὶ, τοὺς ἐκτύπησε μὲ ἀνδρείαν, ἐφόνευσε πολλοὺς ἐξ αὐτῶν, καὶ τέλος τοὺς ἐβίασε νὰ ὀπισθορμήσωσιν ἄπρακτοι, οἵτινες, ὡς κύνες λυσσῶντες, ὥρμησαν νὰ ἐκδικηθοῦν εἴς τινα χωρία, ὅπυ ἦτον ἔτι εἰς τὴν ὑποταγὴν τῶν Τυρκῶν, τὰ ὁποῖα κατέκαυσαν, ἐλεηλάτησαν, καὶ ἐφόνευσαν ἱκανὺς γέροντας, γυναῖκας καὶ παιδία. Ὅτε ὅλοι οἱ ἐκείνων τῶν μερῶν Ἕλληνες εἶδον ἐμπράκτως, πόσον ἄπιστον καὶ αἱμοβόρον εἶναι τὸ Ὀθωμανικὸν Ἔθνος, καὶ ἀπεφάσισαν νὰ ἀποθάνωσι κάλλιον μὲ τὰ ὅπλα εἰς χεῖρας.

Οἱ δὲ ἐχθροὶ, ἀποτυχόντες καὶ ταύτης τῆς ἐλπίδος τῶν τροφῶν, ἀπεφάσισαν νὰ μεταβῶσιν εἰς τὴν Πρέβεζαν, καὶ ἐκεῖ νὰ προχωρήσωσιν. Ἀλλ', ἐπειδὴ ὁ Ἀχελῶος ποταμὸς ἦτον πλημμυρισμένος διὰ τὰς ἀδιακόπους βροχὰς, περιέμειναν εἰς τὰς ὄχθας ὀλίγας ἡμέρας· πλὴν βλέποντες, ὅτι ἡ πλημμύρα διαρκεῖ, καὶ αἱ τροφαὶ ἐξέλιπον διό-

λου, καὶ οἱ Ἕλληνες ἐπλησίαζον εἰς αὐτοὺς πανταχόθεν, ἐῤῥίφθησαν, ὡς ἀπελπισμένοι, εἰς τὸν ποταμὸν νὰ τὸν διπεράσωσι· ὁ δὲ καλὸς κἀγαθὸς Ἀχελῷος ἔπνιξεν ἐξ αὐτῶν ὑπὲρ τοὺς χιλίους, οἱ δὲ λοιποὶ διέβησαν καὶ ἔφθασαν εἰς τὴν Πρέβεζαν κακῶς ἔχοντες, μόλις πέντε χιλιάδες περίπυ ὅλοι· ἀλλὰ καὶ ἐκεῖ ἀπήντησαν δυσκολίας, ἐπειδὴ ὁ φρύραρχος τῆς Πρεβέζης Μπεγκὶρ Τζογαδόρης, δυσαρεσκόμενος τὸ νὰ ἔμβουν οἱ Πασάδες εἰς τὸ Φρούριον ἐκεῖνυ μετὰ τῶν στρατευμάτων τους, διήγειρε τοὺς ἐκεῖ Κονσόλυς, καὶ ἔγραψαν εἰς τοὺς Πασάδες, ὅτι νὰ στρατοπεδεύσουν εἰς ἄλλο μέρος, διότι, ἂν ἀποφασίσουν τὴν εἰς Πρέβεζαν εἴσοδόν τους, θέλει φύγουν ἐκεῖνοι, μὲ τὸ νὰ φοβοῦνται τὸ ἄτακτον τῶν ςρατιωτῶν. Οἱ δὲ Πασάδες τοὺς ἔγιναν ἐγγυηταὶ περὶ τῆς ἀσφαλείας των, καὶ οὕτως εἰσῆλθον, καὶ ἀμέσως οἱ στρατιῶται ἄρχησαν νὰ πράττουν μυρία ὅσα κακὰ εἰς τοὺς ἐκεῖ Χριστιανούς· οἱ δὲ Ἀλβανοὶ κατ' ὀλίγον διεσκορπίζοντο, καὶ ἐπέστρεφον εἰς τὴν πατρίδα τους. Καὶ ἡ μὲν ἐκστρατεία ἐκείνη τῶν ἐχθρῶν τοιαύτην ἔκβασιν ἔλαβεν.

Οἱ δὲ Καπιταναῖοι Σουλιῶται μετὰ τῶν στρατιωτῶν δι' ἀδείας τῆς Διοικήσεως τῶν Ἰονικῶν νήσων, μετέβησαν ἐκ τῆς Κεφαληνίας εἰς τὴν Δυτικὴν Ἑλλάδα· καὶ οἱ μὲν ἔμειναν ἐκεῖ, καὶ ἡνώθησαν μετὰ τῶν λοιπῶν· μέρος δὲ ἐξ αὐτῶν μετέβησαν εἰς τὸ Ἀσπροπόταμον πρὸς βοήθειαν τῦ Κ. Στουρνάρη, ὅστις τότε ἔλαβε τὰ ὅπλα κατὰ τῶν ἐχθρῶν, καὶ ἐπολέμει ἓν σῶμα ἐχθρικὸν, ὁποῦ ἐπροχώρησεν εἰς ἐκεῖνα τὰ μέρη ἐκ τῆς Λαρίσσης, τὸ ὁποῖον ἐδίωξαν ἐκεῖθεν κακῶς οἱ Ἕλληνες καὶ μὲ μεγάλην του ζημίαν, καὶ ἐφύλαττον ἐν ἀσφαλείᾳ ἐκείνυς τοὺς πρόποδας τοῦ Πίνδυ.

Οἱ δὲ ἐν Κορίνθῳ ἐχθροὶ, μὴ ἔχοντες πλέον ἐκ τῆς θαλάσσης ζωοτροφίας, ἐπειδὴ τὰ Ἑλληνικὰ πλοῖα, ἀφ' οὗ ἐπληροφορήθησαν, ὅτι αἱ Δυνάμεις τῆς Εὐρώπης θεωροῦσιν

ἀδιαφόρως τὴν πολιορκίαν τῶν Ἑλλήνων, περιέπλεον ἐκεῖ, καὶ ἐμπόδιζον ὅλα τὰ πλοῖα, μὲ ὁποιανδήποτε σημαίαν καὶ ἂν ἦτον, νὰ πλησιάζωσιν εἰς ἐκεῖνα τὰ μέρη μὲ τροφάς, κατήντησαν νὰ λιμοκτονῶσι, καὶ νὰ τρέφωνται ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖςον μὲ χόρτα, καὶ διὰ τοῦτο ἐπέπεσεν εἰς αὐτὰς ὀλεθρία νόσος, καὶ ἀπέθνησκον καθ᾽ ἡμέραν πλῆθος ἐξ αὐτῶν, ὥστε μόλις ἔμειναν ἐκ τοῦ ὅλου ἀριθμοῦ πέντε χιλιάδες περίπου, καὶ ἐκεῖνοι ὑστερημένοι προστασίας· ἐπειδὴ ἐκ τῶν Πασάδων ἄλλοι μὲν ἐφονεύθησαν, ἄλλοι δὲ ἀπέθανοι, καθὼς καὶ ὁ Ἀρχιστράτηγός τους Μαχμοὺτ Πασᾶς Δράμαλης εἶχεν ἀποθάνει πληγωθεὶς εἰς ἕνα πόλεμον. Ἦσαν δὲ ζῶντες ἔτι δύω Πασάδες μὲ δύω Τούγια· αὐτοὶ λοιπὸν, μόλις τότε μαθόντες, ὅτι τὸ Ναύπλιον παρεδόθη, καὶ βλέποντες, ὅτι ὅλοι ἔμελλε νὰ διαφθαρῶσιν ἐκεῖ ἐκ τῆς παντελῆς ἐλλείψεως, συσκεφθέντες μετὰ τῶν λοιπῶν Μπελουκμπασάδων, ἀπεφάσισαν νὰ προλάβωσι νὰ μεταβῶσιν εἰς τὰς Πάτρας, ἐν ὅσῳ οἱ Ἕλληνες εἶχον παρημελημένην τὴν πολιορκίαν, καὶ δὲν τοὺς ἐμποδίζετο ἡ διάβασις. Ὅθεν ἀφήσαντες φρουρὰν πεντακοσίων ςρατιωτῶν εἰς τὴν Ἀκροκόρινθον, οἱ μὲν Πασάδες καὶ οἱ λοιποὶ Ἀξιωματικοὶ μὲ χιλίους περίπου στρατιώτας μετέβησαν διὰ θαλάσσης εἰς τὸ Καστέλι τῆς Πάτρας, διότι τὰ Ἑλληνικὰ πλοῖα εἶχον ἀναχωρήσει ἐκεῖθεν· ἀλλ᾽ ὁ Ἰσοὺφ Πασᾶς δὲν τοὺς ἐδέχθη μέσα εἰς τὸ φρούριον, καὶ διὰ τοῦτο μετέβησαν εἰς τὰς Πάτρας· οἱ δὲ λοιποὶ, τέσσαρες χιλιάδες περίπου, ἐκίνησαν διὰ ξηρᾶς, καὶ ἔφθασαν ἀνεμποδίστως ἕως εἰς τὰ Μαῦρα Λιθάρια. Ἐκεῖ πλησίον συνέπεσε νὰ εὑρίσκωνται τὰ Καλαβρυτινὰ στρατεύματα, διῃρημένα εἰς δύω φατρίας, ἡ μὲν τῶν Προεστώτων, ἡ δὲ τῶν Πετιμεζαίων (62), καὶ ἦτον εἰς ἀκμὴν ἐμφυλίου πολέμου. Οὗτοι λοιπὸν, εὐθὺς ὅπου ἔμαθον, ὅτι πλησιάζουν οἱ ἐχθροὶ, ἄφησαν κατὰ μέρος ὅλα τὰ ἰδιαίτερά των καὶ ἐκ συμφώνου ὥρμη-

σαν κατὰ τῶν ἐχθρῶν, καὶ τοὺς ἀπέκλεισαν εἰς ἐκεῖνα τὰ στενά. Ἔφθασαν κατόπιν καὶ ἄλλοι στρατιῶται ἀπὸ τὰ πέριξ μέρη Βοστίτζης καὶ Κορίνθου, καὶ ἐνεδυνάμωσαν τὴν πολιορκίαν, ὥστε δὲν ἐδύναντο πλέον οἱ ἐχθροὶ μήτε ἐμπρὸς νὰ προχωρήσουν, μήτε ὀπίσω νὰ ἐπιστρέψουν. Ἐδοκίμασαν ἅπαξ καὶ δὶς, νὰ βιάσουν τοὺς Ἕλληνας διὰ νὰ τοὺς παραχωρήσουν τὴν διάβασιν, πλὴν εἰς μάτην, ἐπειδὴ ἐκεῖνοι ἔμειναν σταθεροὶ εἰς τὰς θέσεις των καὶ ἐφόνευσαν πλῆθος ἐκ τῶν ἐχθρῶν, οἵτινες ἀπελπισθέντες ἄρχησαν νὰ πραγματεύωνται περὶ παραδόσεως. Ἐν τῷ μεταξὺ ἔφθασε καὶ ὁ Κ. Ὀδυσσεὺς ἐκεῖ μὲ τριακοσίους περίπου στρατιώτας, ὅστις μετέβη διὰ τοῦ Μεσολογγίου εἰς τὴν Πελοπόννησον, διὰ νὰ παρευρεθῇ εἰς τὴν Συνέλευσιν· ὅθεν συνέπραξε καὶ οὗτος εἰς τὴν παράδοσιν τῶν ἐχθρῶν (63). πλὴν, ἐν ᾧ ἔμελλε νὰ παραδοθοῦν, ἔφθασαν ἐκεῖ εἰς τὸ παράλιον πλοῖα ἀπεσταλμένα παρὰ τοῦ Ἰσοὺφ Πασᾶ, εἰς τὰ ὁποῖα ἐμβαρκαρίσθησαν οἱ ἐναπομείναντες ἐχθροὶ χίλιοι περίπου, καὶ κατέφυγον εἰς τὰ φρούρια τοῦ Κορινθιακοῦ Κόλπου.

Τὰ δὲ ἐν Ἑρμιόνῃ Μέλη τῆς Διοικήσεως, μὲ τὸ νὰ εἶδον, ὅτι ἀναβάλλεται ἡ Συνέλευσις τῶν Παραστατῶν ἐξ αἰτίας τῶν διχονοιῶν, ἐξέδωκαν καὶ ἄλλην προκήρυξιν, ὅτι ἡ Διοίκησις, καίτοι παρελθούσης τῆς προθεσμίας, θέλει ἐξακολουθεῖ ἐνεργοῦσα, μέχρις ὅτου νὰ συνέλθωσι τὸ ὀλίγιστον τὰ δύω τρίτα τῶν Παραστατῶν, τοὺς ὁποίους ἐπροσκάλουν εἰς τὸ Ναύπλιον, ὅπου καὶ ἐκεῖνοι ἐμελέτων νὰ μεταβῶσι, καὶ εὐθὺς μετέβησαν ἐκεῖ. Πλὴν ὁ φρούραρχος Κ. Δ. Κολιόπουλος τοὺς ἐμήνυσεν ἔτι εὑρισκομένους εἰς τὸν λιμένα, ὅτι ὡς μὲν ἁπλοῦς πατριώτας τοὺς δέχεται νὰ ἔμβουν, οὐχὶ δὲ ὡς Διοικητὰς, ἐπειδὴ παρῆλθεν ἡ ἐνιαύσιος Περίοδος. Οἱ δὲ ἐπέμενον νὰ ἔμβουν ὡς Διοικηταὶ, προβάλλοντες, ὅτι πρὶν τῆς Συνελεύσεως καὶ τῆς

ἐκλογῆς ἄλλων Μελῶν δὲν δύνανται νὰ ἀφήσωσι τὸ Ἔθνος ἄνευ Διοικήσεως. Ἀφ' οὗ δὲ ἠκολούθησε λογοτριβὴ περὶ τούτυ ἱκανὰς ἡμέρας, ἔφυγον τὰ Μέλη τῆς Διοικήσεως ἐκεῖθεν, καὶ μετέβησαν εἰς τὸ Ἄστρος, καὶ ἐκεῖθεν ἔγραψαν εἰς ὅλα τὰ μέρη προσκαλοῦντες νὰ γίνῃ ἡ Συνέλευσις ἐκεῖ.

Ἄρχησαν τέλος πάντων νὰ συνέρχωνται ἐξ ἁπάντων τῶν μερῶν οἱ ἐκλελεγμένοι, καὶ οἱ μὲν Δημοκρατικοὶ συνήρχοντο εἰς τὸ Ναύπλιον, ὅπου ἐπροσκάλουν καὶ ὅλυς τοὺς λοιπούς· οἱ δὲ Ὀλιγαρχικοὶ εἰς τὸ Ἄστρος. Καὶ εἰς μὲν τὸ Ναύπλιον συνῆλθον οἱ τῆς Ἀνατολικῆς Ἑλλάδος Πολιτικοὶ καὶ Καπιταναῖοι, καί τινες τῶν τῆς Δυτικῆς Ἑλλάδος, σύμφωνοι μετὰ τῶν Δημοκρατικῶν· ὁμοίως καὶ ὁ Ὑψηλάντης μετὰ τοῦ Κωλοκοτρώνη, Νικήτα καὶ ἄλλων Καπιταναίων· ὁμοίως καὶ οἱ ἐκλεγμένοι παρὰ τῶν Δημοκρατικῶν Παραστάται τινῶν Ἐπαρχιῶν τῆς Πελοποννήσυ. Εἰς δὲ τὸ Ἄστρος οἱ Προεστῶτες τῆς Πελοποννήσυ μετὰ τινων Καπιταναίων καὶ ἄλλων ὀπαδῶν τυς, ὁ Πετρόμπεης, ὁ Μαυροκορδάτος, καί τινες τῶν τῆς Δυτικῆς Ἑλλάδος σύμφωνοι μετὰ τῶν Ὀλιγαρχικῶν, καὶ οἱ Πρόκριτοι τῶν νήσων. Ὁπόσαι δὲ ἔριδες ἠκολούθησαν μεταξὺ τῶν δύω φατριῶν, καὶ πῶς ἐφελκύσθησάν τινες ἀπὸ τὸ Δημοκρατικὸν εἰς τὸ Ὀλιγαρχικὸν, καὶ τίνι τρόπῳ ἐπείσθησαν τέλος πάντων οἱ ἐν Ναυπλίῳ νὰ μεταβῶσιν εἰς τὸ Ἄστρος, καὶ πόσα ἠκολούθησαν εἰς τὸ διάστημα τοῦτο τῆς Συνελεύσεως, καὶ τίνι τρόπῳ ὑπεγράφη ὁ Ὀργανικὸς Νόμος πάλιν μὲ ὀλίγην ἐπιδιόρθωσιν, καὶ ἄλλα τοιαῦτα πάμπολλα, ἀνήκει νὰ περιγραφῶσιν εἰς τὰ Ὑπομνήματα τῆς Β' Περιόδυ. Ἡ ἐπισφράγισις δὲ τοῦ παρόντος εἶναι ὅτι ὑπερίσχυσε τὸ Ὀλιγαρχικὸν, ἐπειδὴ μὲ διαφόρους τρόπυς οἰκειοποιήθη τὸ πλεῖστον μέρος τῶν ἐναντίων. Ἔκλεξαν τὰ πέντε Μέλη τοῦ Ἐκτελεςικῦ, καὶ Πρόεδρον τύτων τὸν Πετρόμπεην·

τὸν δὲ Ἰωάννην Ὀρλάνδον Προέδρου τοῦ Βουλευτικοῦ, ὅστις μετ' ὀλίγας ἡμέρας παρῃτήθη τῆς Προεδρείας διὰ τὴν δυσαρέσκειαν τῶν ἄλλων Νησιωτῶν. Καὶ ἐπεκυρώθη ἡ Διοίκησις τῆς Β' Περιόδου ἐνιαύσιος τῇ 18 Ἀπριλίου 1823. εὐθὺς δὲ μετέβησαν εἰς τὴν Τριπολιτζὰν, την ὑποίαν ἔκλεξαν δια προσωρινὴν μονὴν τῆς Διοικησεως.

ΤΕΛΟΣ.

Πρὸς εὐκολίαν τῶν Ἀναγνωστῶν καταχωρίζομεν Πίνακα ὀνομαστικὸν τῶν διαλαμβανομένων εἰς τὰ παρόντα Ὑπομνήματα.

Ι. Φ.

ΠΙΝΑΞ ΟΝΟΜΑΣΤΙΚΟΣ

τῶν περιεχομένων.

Α

Ἀνδρέας Ζαήμης — σελ. 10, συνέρχεται εἰς τὴν ἐν Βοστίτζῃ συνέλευσιν — 17, ἐμβαίνει εἰς Πάτρας μὲ δύναμιν ςρατιωτικὴν — 25, στρέφει εἰς Νεζερὰ μετὰ τὴν εἴσοδον τοῦ Ἰσοὺφ Πασᾶ — 29, μάχεται εἰς Βόβοδα. — 36, πλησιάζει τὸ περὶ τὴν Τριπολιτζὰν στρατόπεδον διὰ τὴν ἐπιδρομὴν τοῦ Κεχαγιᾶ Μπεὴ — 43, ἐπανέρχεται εἰς τὸν Ὀμπλὸν — 47, κινεῖται εἰς βοήθειαν τῆς εἰς τὸ Πoῦσι Μάχης τῶν 13 Ἰουνίου — 53, ςρατοπεδεύει εἰς Δομίστινα — 54, καταλαμβάνει τὸ Πρινα ρόκαστρον — 55, νικᾷ μαχόμενος τῇ 12 Ἰουλίου — 70, βιάζεται, μετὰ τὴν ἧτταν τοῦ Σαραβαλίου, καὶ ἀναβαίνει εἰς τὸ Σοῦλι (ἴσ. γραπτέον Σόλι) — 102, στρατεύει πάλιν ὑπὲρ τῶν Πατρῶν· κινδυνεύει νὰ αἰχμαλωτισθῇ εἰς τὴν μάχην τοῦ Ῥωμανοῦ — 156, 158, ἐκστρατεύει εἰς τὸ Μεσολόγγιον, πολιορκούμενον, 1822, — 163, ἐπιστρέφει εἰς Πελοπόννησον.

Ἀνδρέας Μεταξᾶς — σελ. 144, διορίζεται Πρέσβυς πρὸς τοὺς Μονάρχας τῆς Βερώνης.

Ἀνδρέας Ἴσκου — Ζήτει Γῶγος Μπακῶλας — 141, πραγματεύεται μετὰ τοῦ Ὀμὲρ Βρυώνη — 158, ἑνοῦται μετὰ τῶν Ἑλλήνων.

Ἀνδρέας Καλαμογδάρτης — σελ. 15, ἀποστέλλεται παρὰ τῆς ἐν Τριπολιτζᾷ Τουρκικῆς Ἀρχῆς Πρέσβυς πρὸς τὸν Γερμανὸν Π. Πατρῶν καὶ λοιπούς.

Ἀνδρέας Λόντος — σελ. 10, συνέρχεται εἰς τὴν ἐν Βοστίτζῃ μυστικὴν συνέλευσιν — 13, ἀποφεύγει τὴν εἴσοδόν του εἰς Τριπολιτζάν· στρατηγήματα — 14, νέαι ἀποφάσεις εἰς Ἁγίαν Λαύραν — 15, ὅμοιαι μετὰ τὴν ἀποστολὴν τοῦ Καλαμογδάρτου — 20, στρατεύει εἰς Πάτρας — 25, στρέφει πρὸς τὴν Βοστίτζαν μετὰ τὴν εἴσοδον τοῦ Ἰσοὺφ Πασᾶ — 53, στρατεύει εἰς τὰ Σελᾶ καὶ Δερβένι — 81, εἰσέρχεται εἰς τὰς Πάτρας —

42, Μέλος τῆς ἐν Καλτετζιαῖς Πελοποννησιακῆς Γερουσίας.

Γ

Γαλαξιδιῶται — σελ. 20, πατριωτισμὸς αὐτῶν καὶ κίνησις εἰς τὰ ὅπλα — 34, περιπλέουσι τὴν δυτικὴν πλευρὰν τῆς Πελοποννήσου, καὶ προσβάλλονται ἀπὸ τὴν Ἰονικὴν Διοίκησιν — 48, ἐπαπειλοῦν νὰ φύγωσι μὲ τὰ πλοῖά των — 71, μάχονται κατὰ τοῦ ναυάρχου Καραλῆ καὶ καταστρέφονται.

Γαλλικὴ Φρεγάτα — σελ. 141, ἀπαιτήσεις — 147, προσφέρεται αὐστηρὰ κατὰ τῶν Ἑλλήνων — 148, ἐπαπειλεῖ νὰ ἐφοδιάσῃ τὸ Ναύπλιον. Λαμβάνει ἔγγραφον εὐγνωμοσύνης ἀπὸ τοὺς Ἕλληνας — 149, ζητεῖ τὰ ἐνέχυρα τῶν Ναυπλιωτῶν Τούρκων, καὶ κανονοβολεῖ τὴν Ἑλληνικὴν Γολέτταν. Σκοποὶ τῆς εἰς τὸν Ἀργολικὸν εἴσοδου της.

Γαστουναῖοι Τοῦρκοι — σελ. 19, μεταφέρονται εἰς τὸ Λάλα.

Γενικοὶ Ἔφοροι καὶ Ὑποέφοροι (τοῦ 1821) — σελ. 81, ἐκλογὴ τούτων.

Γενναῖος — Ζήτει Ἰωάννης Θ. Κωλοκοτρώνης.

Γερμανὸς Παλαιῶν Πατρῶν — Συνεργεῖ εἰς τὸ νὰ προληφθῇ ἡ ἀπάτη τῶν Ὁπλαρχηγῶν τῆς Ῥούμελης (Ζήτει Ἀλῆ Πασᾶς) — σελ. 6, διορίζεται Ἔφορος τῆς Ἑταιρίας εἰς Πελοπόννησον — 10, συνέρχεται εἰς τὴν ἐν Βοστίτζῃ μυστικὴν Συνέλευσιν· προτάσεις αὐτοῦ — 13, ἀποφεύγει τὴν εἴσοδόν του εἰς Τριπολιτζάν· στρατηγήματα — 14, νέαι ἀποφάσεις εἰς Ἁγίαν Λαύραν — 17, ἐμβαίνει μετὰ τοῦ Α. Ζαΐμη εἰς Πάτρας μὲ δύναμιν — 25, στρέφει εἰς Νεζερὰ μετὰ τὴν εἴσοδον τοῦ Ἰσοὺφ Πασᾶ — 33, διορίζει τὴν κατοχὴν τοῦ Ὀμπλοῦ, τῆς Ζωητάδας,

Γερουσιασταὶ (τῶν Καλτετζιῶν) — σελ. 51, 52, ἐναντιοῦνται εἰς τὰς περὶ νέου Πολιτικοῦ καὶ Στρατιωτικοῦ συστήματος προτάσεις τοῦ Ὑψηλάντου.

Γεώργιος Γιαννόπουλος — Ζημιοῖ τοὺς Δαλαίους, καὶ θανατοῦται παρὰ τῶν ἰδίων εἰς Κατζαροῦ σελ. 35.

Γεώργιος Καραϊσκάκης — σελ. 164, νικᾷ τὸν Ἰσμαὴλ Πασᾶ Πλιάσα.

Γεώργιος Μαυρομιχάλης — σελ. 108, 109, ἐναντιοῦται εἰς τὴν Διοίκησιν περὶ τῆς παραδόσεως τῶν Χαρεμίων τοῦ Χουρσὴτ Πασᾶ —144, διορίζεται Πρέσβυς πρὸς τὸν Πάπαν.

Γεώργιος Ῥοδόπουλος — σελ. 53, στρατοπεδεύει εἰς τὰ χωρία Σελᾶ καὶ Δερβένι.

Γεώργιος Σέκερης — σελ. 126, ἐκςρατεύει εἰς τὸν Ἰσθμόν.

Γεώργιος Σισίνης — σελ. 45, συμπολιορκεῖ τὸ Λάλα. — 69, τοποθετεῖται εἰς τὸ Μετόχι τοῦ Ὀμπλοῦ — 70, κινδυνεύει νὰ αἰχμαλωτισθῇ εἰς τὴν μάχην τοῦ Σαραβαλίου.

Γηροκομεῖον — σελ. 59, μάχη τῶν 26 Ἰουλίου — 60, ἄλλη τῶν 6 Αὐγούστου.

Γιαννάκης Ῥάγκος — σελ. 49, νικᾷ εἰς Ἀφτὶ —50 καταλαμβάνει τὸ Διπόταμον — 141, πραγματεύεται μετὰ τοῦ Ὀμὲρ Βρυώνη — 158, ἑνοῦται μετὰ τῶν Ἑλλήνων.

Γκενεράλ Νορμανδ — σελ. 100, ἀποκρούει τὸν Τουρκικὸν Στόλον εἰς τὸ Νεόκαστρον, 1822 — 111, ἐκςρατεύει ὑπὸ τὸν Μαυροκορδάτον εἰς τὴν Δυτικὴν Ἑλλάδα — 139, πληγώνεται εἰς τὸ Πέτα, καὶ ἀποθνήσκει εἰς Μεσολόγγιον.

Γνέπερ — Ἴδε Ἀνδρέας Λουριώτης.

Δ

τοπεδεύει εἰς Ὀμπλὸν, καὶ πολεμεῖ τοὺς Πατραίους.

Δημήτριος Περρούκας — Ἴδε Ἀνδρέας Λουριώτης.

Δημήτριος Ὑψηλάντης — σελ. 50, παρουσιάζεται εἰς τὴν Ἑλλάδα Πληρεξούσιος τοῦ Γενικοῦ Ἐπιτρόπου τῆς Ἀρχῆς — 51, ζητεῖ τὴν κατάργησιν τῆς ἐν Καλτετζιαῖς συστηθείσης Πελοποννησιακῆς Γερουσίας, καὶ προτείνει νέον Σύστημα — 52, ἀποφασίζει ν' ἀφήσῃ τὴν Ἑλλάδα καὶ ἐπαναχαλεῖται — 66, ἀποδοκιμάζει τὸν εἰς Ζαράκωβαν σχεδιασθέντα Ὀργανισμὸν Τοπικῆς Διοικήσεως, καὶ ἀπαιτεῖ τὴν Πληρεξούσιον Ἀρχιστρατηγίαν — 67, διαμένει ἐνεργῶν εἰς τὴν Πολιορκίαν τῆς Τριπολιτζᾶς — 71, ἐκστρατεύει ὑπὲρ τοῦ Κορινθιακοῦ Κόλπου διὰ τὴν εἴσοδον τοῦ ναυάρχου Καραλῆ, καὶ ἐκ τῶν Τριπιῶν μεταβαίνει εἰς Κόρινθον — 78, ἐπιστρέφει εἰς Τριπολιτζὰν μετὰ τὴν ἅλωσίν της· ἀντενέργειαι τῶν Προκρίτων — 79 βοηθεῖ τοὺς Καπιταναίους — 80, διευθύνει ἐγκυκλίους εἰς τὰς Ἐπαρχίας κατὰ τῶν Τουρκολατρῶν — 83, ἀποστέλλει διὰ τὴν κίνησιν τοῦ Ὀλύμπου — 84, διαίρεσις μετὰ τοῦ Μαυροκορδάτου — 86, χαρακτὴρ ὡς πρὸς τὴν ἐξαγορὰν τῶν Χαρεμίων τοῦ Χουρσὴτ Πασᾶ — 89, ὀνομάζεται Πρόεδρος τῆς Πελοποννησιακῆς Γερουσίας — 91, μεταβαίνει ἐκ τοῦ Ἄργους εἰς τὴν πολιορκίαν τῆς Ἀκροκορίνθου — 93, ἐκλέγεται Πρόεδρος τῆς Βουλῆς — 98, 99, ἐκστρατεύει εἰς τὴν Ἀνατολικὴν Ἑλλάδα — 117, ἐπιστρέφει εἰς τὴν Προεδρίαν τῆς Βουλῆς — 128, μένει εἰς Ἄργος ἐπὶ τῆς ἐπιδρομῆς τοῦ Δράμαλη, διαλυθείσης τῆς Διοικήσεως — 129, κλείεται εἰς τὸ φρούριον τοῦ Ἄργους — 130, ἐξέρχεται ἐκ τούτου εἰς τοὺς Μύλους — 131, συσκέπτεται μετὰ τοῦ Κωλοκοτρώνη εἰς Ἀχλαδόκαμπον περὶ τοῦ πολεμικοῦ σχεδίου — 135, εὑρί-

Θεόδωρος Κολοκοτρώνης — Ἐξέρχεται ἐκ τῆς Μάνης καὶ ὁπλίζεται κατὰ τῶν Τούρκων σελ. 18 — Βοηθεῖ τὴν εἰς Βαλτέτζι νίκην τῶν 12 Μαΐου, 37 — Μάχεται εἰς Γράναν, 62 — 72, διορίζεται Πληρεξούσιος διὰ τὴν διαπραγμάτευσιν περὶ τῆς παραδόσεως τῆς Τριπολιτζᾶς — 79, ὀργανίζει τὸ Στρατιωτικὸν, ζητεῖ τὴν Ἀρχηγίαν τῆς Πολιορκίας τῶν Πατρῶν καὶ ἐμποδίζεται — 83, διαιρέσεις μετὰ τῶν Δεληγιανναίων — 91, μεταβαίνει ἐκ τοῦ Ἄργους εἰς τὴν πολιορκίαν τῆς Ἀκροκορίνθου — 93, προτείνει εἰς τὴν ἐν Ἐπιδαύρῳ Συνέλευσιν σχέδιον Στρατιωτικοῦ Διοργανισμοῦ — 101, διορίζεται Ἀρχηγὸς τῆς πολιορκίας τῶν Πατρῶν — 102, 103, νικᾷ εἰς τὴν μάχην τοῦ Ῥωμανοῦ — 104, διορίζεται νὰ ἐκστρατεύσῃ εἰς τὴν Δυτικὴν Ἑλλάδα — 115, δὲν εἰσακούεται εἰς τὰς προτάσεις του περὶ Στρατιωτικῶν δικαιωμάτων — 123, δυσαρεστημένος κατὰ τῆς Διοικήσεως λύει τὴν πολιορκίαν τῶν Πατρῶν, καὶ μεταβαίνει εἰς Τριπολιτζὰν, κηρύττων ἀσυδοσίαν — 124, ἀποβάλλει τὸν Δεληγιαννίζοντα Γερουσιαστὴν τῆς Καρυταίνης — 131, καταβοᾷ κατὰ τῆς Διοικήσεως διὰ τὴν ἐπιδρομὴν τοῦ Δράμαλη, προσκαλεῖ μετὰ τῆς Γερουσίας εἰς τὰ ὅπλα τοὺς Πελοποννησίους, καὶ συναποφασίζει εἰς τὸν Ἀχλαδόκαμπον τὸ γενικὸν κατὰ τοῦ Δράμαλη σχέδιον — 132, ζητεῖ τὴν ἀποβολὴν τοῦ Καναχάρη καὶ Δεληγιάννου ἐκ τοῦ Ἐκτελεστικοῦ, καὶ τοῦ Νέγρη καὶ Κωλέττου ἐκ τῶν Μινιστερίων· Ἴδε καὶ σελ. 143. — 142, συμφωνεῖ εἰς τὴν πρότασιν περὶ τῆς καταργήσεως τῆς Πελοποννησιακῆς Γερουσίας — 150, διαγωγή του κατὰ τῶν Δεληγιανναίων περὶ τῆς στρατιωτικῆς ἐπηρείας — 151, λαμβάνει τὴν Ἀρχιστρατηγίαν τῆς Πελοποννήσου· Ἐρεθισμοὶ — 160, εἰσέρχεται εἰς τὸ Παλαμίδιον, καὶ κλείει τὰς συνθήκας τοῦ Ναυπλίου· Ἡ περὶ τῆς καταδρομῆς του ἀπόφασις

Ἰωάννης Βλασσόπουλος — Συνεργεῖ μετὰ τοῦ Γερμανοῦ Π. Πατρῶν κατὰ τῶν στρατηγημάτων τοῦ Ἀλῆ Πασᾶ, σελ. 6.

Ἰωάννης Γκοῦρας — Ἀριστεύει εἰς τὴν Μάχην τῶν Βασιλικῶν, 61.

Ἰωάννης Θ. Κωλοκοτρώνης — σελ. 104, στρατεύει εἰς τὴν Δυτικὴν Ἑλλάδα — 145, ἀριστεύει εἰς τὰς μάχας τῆς Κορίνθου.

Ἰωάννης Καραλῆς — Πέμπεται ἐκ Πατρῶν εἰς βοήθειαν τῶν πολιορκούντων τὸ Δάλα, 46.

Ἰωάννης Κωλέττης — 93, διορίζεται Προσωρινὸς Ὑπουργὸς τοῦ Πολέμου κατὰ τὸ 1821.

Ἰωάννης Ὀρλάνδος — σελ. 125, ἀφίνει τὸ Ναύπλιον, Πληρεξούσιος ὢν (1822) ἐπὶ τῆς καταγραφῆς τῶν Τουρκικῶν πραγμάτων — 169, ἐκλέγεται Πρόεδρος τοῦ Βουλευτικοῦ τῆς Β' Περιόδου, 1823, καὶ παραιτεῖται.

Ἰωάννης Παπαδιαμαντόπουλος — Ταμίας τῆς Πελοποννησιακῆς Ἐφορίας σελ. 7, — συνέρχεται εἰς τὴν ἐν Βοστίτζῃ μυστικὴν Συνέλευσιν, σελ. 10

Ἰωάννης Παπαρηγόπουλος — ἀποστέλλεται παρὰ τῶν Πελοποννησίων εἰς τὴν Ἀρχὴν τῶν Φιλικῶν, σελ. 5.

Ἰωάννης Στέφανος — Ἔφορος εἰς Ζάκυνθον μετὰ τὸν Ῥῶμαν καὶ Φλαμπουριάρην, 33.

Καϊμακάμης — Ζήτει Μεχμὲτ Σαλήχ.

Καλαβρυτινοὶ—σελ. 16, προσβάλλουσιν εἰς Κατζάναις.

Καλαβρυτινοὶ (Τοῦρκοι) — σελ. 18, παραδίδονται διὰ συνθήκης.

Καμπασαῖοι — Ζήτει Δαλαῖοι.

Κανάρης — σελ. 117, πυρπολεῖ εἰς Χίον τὸν Τουρκικὸν Στόλον.

Λ

ματα κατὰ τῆς Καρύστου — 94, ὀργανίζει τὴν κατὰ τῆς Καρύστου ἐκστρατείαν.

Νεόφυτος Ταλαντίου — σελ. 63, ζητεῖ βοηθήματα ὑπὲρ τῆς Βοιωτίας.

Νικήτας Σταματελόπουλος — σελ. 19, στρατεύει εἰς Καρύταιναν — 39, 40, νικᾷ εἰς Δολιανὰ τὸν Κεχαγιὰ Μπεὴν — 43, πολιορκεῖ τὸ Ναύπλιον — 98 99, ἐκστρατεύει εἰς τὴν Ἀνατολικὴν Ἑλλάδα — 135, νικᾷ εἰς Δερβενάκια — 136, εἰς Κλένιαν. Μεταβαίνει εἰς τὸν Ἰσθμόν — 146, νικᾷ εἰς Πεoften Περαχῶραν — 168, χαρακτηρίζεται δημοκρατικός.

Νικολαῖοι — σελ. 29, νικῶσιν εἰς Κερασιαῖς.

Νικόλαος Δεληγιάννης — σελ. 63, ἐπιφορτίζεται νὰ διαπραγματευθῇ εἰς Ἅγιον Ἰωάννην.

Νικόλαος Καλύβας — σελ 33, Ἔφορος εἰς Ζάκυνθον μετὰ τὸν Ῥῶμαν.

Νικόλαος Λόντος — σελ 54, στρατοπεδεύει εἰς Σαραβάλι — 55, μάχεται.

Νικόλαος Μοθωνιός — σελ. 16, ἀποστέλλεται ἐκ τῆς Τριπολιτζᾶς, 1821, πρὸς τοὺς μὴ εἰσελθόντας Ἀρχιερεῖς καὶ Προεστῶτας.

Νικόλαος Πονηρόπουλος — σελ. 43, διορίζεται Μέλος τῆς ἐν Καλτετζιαῖς Πελοποννησιακῆς Γερουσίας.

Νικόλαος Σολιώτης — σελ. 105, Ἀρχηγὸς τῆς Φρουρᾶς τῆς Ἐθνικῆς Διοικήσεως.

Νικόλαος Σταματελόπουλος — σελ. 137, διορίζεται εἰς τὴν πολιορκίαν Ναυπλίου μετὰ τὴν ἧτταν τοῦ Δράμαλη — 153, μάχεται καὶ πίπτει.

Νικόλαος καὶ Σπῦρος Σπυλιοτόπουλοι — σελ. 34, Ἐφοδιάζουσι τὰ Στρατόπεδα πολεμοφοδίων.

Ο

Π

— 131, συσκέπτεται μετά τοῦ Κωλοκοτρώνη εἰς Ἀχλαδόκαμπον περὶ τοῦ πολεμικοῦ σχεδίου — Ἴδε καὶ Θ Κωλοκοτρώνης, 132, — 142, συμφωνεῖ εἰς τὴν ἐνεργουμένην κατάργησιν τῆς Πελοποννησιακῆς Γερουσίας — 151, 152 δυσαρεστεῖται κατὰ τῆς Ἀρχιστρατηγίας τοῦ Κωλοκοτρώνη, καὶ ἀντενεργεῖ — 156, 158, ἐκστρατεύει εἰς τὸ Μεσολόγγιον πολιορκούμενον, 1822, — 163, μεταβαίνει εἰς Δραγαμέστον — 168, ἐκλέγεται Πρόεδρος τοῦ Ἐκτελεστικοῦ τῆς Β' Περιόδου 1823.

Π λ η ρ ε ξ ο ύ σ ι ο ι τοῦ (1821)—σελ. 81, ἐκλογὴ τέτων.

Π λ η ρ ε ξ ο ύ σ ι ο ι τῶν Ναυτικῶν Νήσων — 91, προβλήματα περὶ ἀποζημιώσεως.

Π ο υ λ ῆ ς — 49, αἰχμαλωτίζεται παρὰ τῶν Ἑλλήνων εἰς Ἀφτί.

Π ο ῦ σ ι — σελ. 46, Μάχη λαμπρὰ τῶν 13 Ἰουνίε.

Π ρ ο ε σ τ ῶ τ ε ς — Ἴδε Ἀρχιερεῖς. — 113, διαφωνίαι μετὰ τῶν Καπιταναίων καὶ δυστυχήματα.

Π ρ ο κ ό π ι ο ς Κ ε ρ ν ί κ η ς — σελ. 10 Συνέρχεται εἰς τὴν ἐν Βοστίτζῃ Συνέλευσιν — Στρέφει εἰς Καλάβρυτα μετὰ τὴν εἴσοδον τοῦ Ἰσοὺφ Πασᾶ εἰς Πάτρας, 25.

Ρ

Ῥ η γ α ν ό κ α μ π ο ς — σελ. 44, Μάχη τῆς 2 Ἰενίε — 55, τῆς 15 Ἰουλίου.

Ῥ ῆ γ α ς Β ε λ ε σ τ ι ν ὸ ς — σελ. 2, σχεδιάζει καὶ ἐνεργεῖ τὴν Ἑλληνικὴν Ἐπανάστασιν· θανατοῦται διὰ προδοσίας.

Ῥ ῆ γ α ς Π α λ α μ ή δ η ς — σελ. 126, ἐκστρατεύει εἰς τὸν Ἰσθμόν. Φεύγει δρομαῖος εἰς τὴν Τριπολιτζὰν, παρουσιασθέντων τῶν ἐχθρῶν, καὶ διασπείρει τρόμον εἰς τὸν Λαόν.

Σ

Υ

Φ

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ
ΣΥΝΔΡΟΜΗΤΩΝ

ΑΘΗΝΩΝ.

Ἡ Α. Μ. Ὁ ΒΑΣΙΛΕΥΣ	10
Ὁ Πρόεδρος τῆς Ἱερᾶς Συνόδου Διονύσιος.	5
Ὁ Κυκλάδων Ἄνθιμος.	[illegible]
Ὁ Ἀργολίδος Κύριλλος.	5
Ὁ Θήρας Ζαχαρίας.	5
Ὁ Ἀττικῆς Νεόφυτος.	3
Ὁ Σελασίας (Βρυσθένης) Θεοδώρητος.	2
Ὁ Φωκίδος Νεόφυτος.	1
Ὁ Μαντινείας Διονύσιος.	1
Ὁ πρώην Παρυναξίας, νῦν δὲ Ἐπιδαύρου Λυμηρᾶς	1
Ἱερόθεος.	1
Ὁ Δαμαλῶν, πρώην Ἠλείας Ἰωνᾶς.	1
Ὁ Ὕδρας Γεράσιμος.	1
Μ. Ἀποστολίδης, Ἀρχιμανδρίτης.	3
Εὐγένιος Διογενείδης, Πρωτοσύγκελλος.	2
Θεοφάνης Σιασιστεύς.	2
Ζ. Μαθᾶς, Ἀρχιδιάκων.	2
Γεράσιμος Παγώνης, Πρωτοσύγκελλος	1
Αρσένιος Ἀχιμανδρίτης.	1
Γρηγόριος Μοῖρας, Ἀρχιμανδρίτης.	1
Θεόκλητος Φαρμακίδης.	1

Ἀνδρέας Λόντος.	15
Πρ. Γ. Καντακουζηνός.	4

Συμβούλιον τῆς Ἐπικρατείας.

Γεώργιος Κουντουριώτης.	1
Π. Μαυρομιχάλης.	1
Θεόδωρος Κολοκοτρώνης.	1
Ἀναγνώστης Δελιγιάννης.	1
Π. Ῥοῦφος.	2
Α. Π. Μαυρομιχάλης.	1
Α. Μοναρχίδης.	1
Τάτζης Μαγγίνας.	1
Ν. Ῥενιέρης.	1
Ι. Ῥίζος.	1
Γεώργιος Αἰνιάν.	1
Ῥῆγας Παλαμήδης.	1
Ἀθανάσιος Λοιδωρίκης.	1
Ν. Ζαχαρίτζας.	1
Παναγιώτης Σοῦτσος.	2

ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑΙ.

τῆς Δικαιοσύνης

Α. Παΐκος.	1
Γραμματεία τῆς Δικαιοσύνης.	5
Γ. Βέλλιος.	1
Κ. Παπαρηγόπουλος.	1

τῶν Ναυτικῶν

Α. Γ. Κριεζῆς.	1
Ἡ Γραμματεία τῶν Ναυτικῶν.	2
Ν. Δραγούμης.	1

τῶν Ἐξωτερικῶν

Π. Δελιγιάννης.	1

Κ. Σ. Χαραλαμπάκης.	1
Εμ. Αργυρόπουλος.	1
Σ. Γ. Σαμάρας.	1
Δ. Παπιολάκης.	1
Φωκ. Ῥώκ.	1
Δ. Φραγκούδης.	1

τῶν Οἰκονομικῶν

Π. Κένταυρος	1
Σ. Βάρβογλους	1
Γ. Καμπούρογλους.	1
Θ. Σχινᾶς	1
Ι. Κουτζαλέξης.	1

τῶν Στρατιωτικῶν

Δ. Α. Σοῦτζος.	1
Ε. Βίλης.	1

Ἐκκλησιαστικῶν.

Α. Ρ. Ῥαγκαβῆς.	1
Α. Μάμουκας.	1
Ι. Α. Οἰκονόμου.	1

Ἐλεγκτικὸν Συνέδριον

Ν. Σηλίβεργος	2
Γ. Λασσάνης	1
Σταμ. Λάρας	1
Σ. Ν. Κυδωνάκης	1
Δ. Δρόσος	1
Ι. Προῖχος	1
Χ. Ζαχαριάδης.	1

Ἰωάννης Μάτσας.	1

Ἐφετεῖον

Γ. Ῥάλης.	1
Μάρκος Ρενιέρης.	1
Γ. Δ. Καραμάνος.	1
Ν. Στ. Βαλσαμάκης.	2

Πρωτοδικεῖον

Ν. Φλογαΐτης.	1
Α. Βελισάριος.	1
Χ. Ζῶτος.	1
Δ. Γ. Ἀντωνόπουλος.	1
Π. Γαλανόπουλος.	1
Α. Ζ. Καμπάνης.	1
Γ. Α. Σταματάρας.	1
Ι. Δ. Μωραΐτης.	1
Δ. Κοζαδῖνος.	1
Γ. Λέων.	1
Ἀλ. Χωματιανός.	1
Νικόλαος Βότζας.	1
Ἰωάνης Γεωργίου.	1
Κ. Ἀγγελόπουλος.	1
Γ. Κ. Τοπαλόπουλος.	1

Δ. Καλιφρονᾶς, Δήμαρχος Ἀθηνῶν.	2
Κ. Δομνάνδος.	2
Γ. Λεβέντης.	2
Β. Στέφανος Στέγκελ.	2
Κανέλλος Δεληγιάννης.	1
Γ. Ψύλλας.	2
Ι. Μακρῆς.	1

J. Hare Major de Place d' Athéns.	1
Δ. Τριαντάφυλλος.	1
Στέφανος Φάραγκας.	1
Π. Λαζαρῆς.	1
Νικήτας Σταματελόπουλος.	1
Δ. Εὐμορφόπουλος.	1
Χρῆστος Ἀνδρέου, Ἀρχιτρίκλινος.	1
Α. Βερτουντζῆς, ἐκ Κυπαρισσίας.	1
Ἐλευθέριος Μαγκάκης.	1
Κ. Καλγάκης.	1
Δ. Ν. Δέριος.	1
Μανουὴλ Ἰωαννίδης.	1
Ι. Πήλικας.	1
Ι. Ῥάμφος.	1
Ι. Κ. Τζανῆς.	1
Χριςόδουλος Παπανικολόπουλος Νεζερίτης.	1
Ι. Μαθαρίνος Χ. Παπανικολοπούλου.	1
Ι. Θεοτόκης.	1
Γ. Σκοῦφος.	1
Δ. Ἀνσέλμος.	1
Σπυρίδων Σπυλιώτης.	1
Ἀθανάσιος Ζαρείφης.	1
Ἀρτέμιος Ν. Μήχου.	1
Ι. Σοροκιάδης.	1
Ἀριστείδης Καλογεράκης.	1
Ἀνδρέας Ἴσκυ.	1
Τζέρτος Ἰωαννούσης.	1
Π. Κλεομένης.	1
Θ. Μαρκάκης.	1
Δ. Μαυροκορδάτος.	1
Σ. Κλεάνθης.	1
Π. Ζωγράφος.	1

Π. Π. Μπενεδίτζης.	1
Ι. Ε. Χίλλ.	1
Ἰωνᾶς Κίγκ.	1
Ἄγγελος Κυπριάδης.	1
Ἰωσὴφ Τομπακόπουλος.	1
Γ. Ἀπ. Μωραΐτης.	1
Θ. Σακκελαρίου.	1
Δ. Παπᾶ διὰ τὸν Σπ. Ξανθόπουλον.	1
Διονύσιος Σουρμελῆς.	1
Θωμᾶς Κ. Καβάκος.	1
Εὐνίκη Κ. Πεντεδέκα,	1
Γρηγόριος Παπᾶ.	1
Γρηγόριος Ῥαστῆς.	1
Γ. Ἀφθονίδης.	1
Διονύσιος ὁ Πῦῤῥος Θετταλος.	1
Κ. Κοντογόνης.	1
Βασίλειος Χρηστόπουλος.	2
Νικόλαος Οἰκονομίδης, ἐκ Κύθνου.	1
Νικόλαος Γερακάρης.	1
Κ. Νικόδημος.	1
Α. Δ. Παπασταθόπουλος.	1
Ἀντώνιος Μαυρομιχάλης.	1
Δ. Π. Μαυρομιχάλης.	1
Ἰωάννης Στράτου.	1
Α. Κατζαΐτης.	1
Βασίλειος Κατσιφός.	1
Μάρκος Ἰω. Μάρκος.	1
Θεόδωρος Δοῦκας.	1
Π. Νικολαΐδης.	1
Γεράσιμος Φωκᾶς.	1
Χ. Στεκούλης.	1

Νικόλαος Φώτιος.	1
	225

ΝΑΥΠΛΙΟΥ.

Γ. Μ. Ἀντωνόπουλος, Δήμαρχος.	4
Δ. Ζυγομαλᾶς.	2
Σπυρίδων Σπυλιοτόπουλος.	2
Σπυρίδων Σκοῦφος.	2
Βασίλειος Ἀντωνιάδης.	2
Νικόλαος Σπηλιάδης.	2
Σκαρλάτος Δ. Βυζάντιος.	2
Δ. Κριεζῆς.	1
Ἐμμ. Ν. Δαντρέ.	1
Α. Μωραΐτίνης.	1
Χαράλαμπος Παπαδόπουλος.	1
Πρωτοσύγκελλος Κ. Διβερόπουλος.	1
Παπᾶ Θεοδόσιος Οἰκονόμου.	1
Ἰάκωβος Θεοφιλᾶς.	1
Β. Παυλίδης.	1
Νικόλαος Οἰκονόμου.	1
Δ. Θεοδωρόπουλος.	1
Γιαννάκης Χ. Πέτρου.	1
Δ. Γιαννακόπουλος.	1
Χ. Ματακίδης.	1
Μ. Σχαλιστήρης.	1
Π. Γ. Ῥόδιος.	1
Μ. Ἰατρός.	1
Γεώργιος Χαραλάμπου.	1
Τριαντάφυλλος Ἀναγνώστου.	1
Ἀναγνώστης Δελάκης	1
Παναγιώτης Ἰ. Συλαϊδής.	1
Ἰωάννης Π. Φαρμακόπουλος.	1
Γεώργιος Κοτζάκης.	1

Λ. Γ. Λαμπρινίδης.	1
Ἰωάννης Κορινιτόπουλος.	1
Δ. Ἀμπελᾶς.	1
Χ. Παραμυθιώτης.	1
Μ. Δ. Οἰκονομίδης.	1
Γ. Α. Ναύτης.	1
Καλλιόπη Σπ. Ἀλεξοπούλου.	1
Μ. Κ. Μιχαλέπουλος.	1
Νικόλαος Πανταλέων.	1
Ν. Ἰωαννίδης.	1
Δ. Καλέργης.	1
Α. Δουκόπουλος.	1
Γ. Ι. Στεφόπουλος.	1
Θεόδωρος Παπαγιαννόπουλος.	1
Κωνσαντῖνος Δουκᾶς.	1
Σ. Τ. Λεονταράκης.	1
Ἰωαννούλης Καραμάνος.	1
Διομήδης Κυριακός.	1
Χ. Κρασᾶς.	1
Ἐμμ. Ψύχας.	1
Γ. Ταμπακόπουλος.	1
Θ. Μερίκας.	1
Ἡλίας Ἀσημακόπουλος.	1
Δημήτριος Παπαδάκης.	1
Σπῦρος Ζέρβας.	1
Ἐδ. Μάσσων.	1
Κ. Γ. Μουσουδάκης.	1
Ν. Κοτζονόπουλος.	1
Ἰωάννης Στρατηγόπουλος.	1
Θ. Ἡλιόπουλος.	1
Χρῆστος Ἰατρίδης	1
Ἰωάννης Εὐσταθίου.	1
	70

ΠΑΤΡΩΝ

Ἀχαΐας Μελέτιος.	4
Ἀλέξανδρος Ι. Βλασσόπουλος.	6
Νικόλαος Πονηρόπουλος.	2
Γεώργιος Λεχουρίτης.	2
Α. Σ. Χαραλάμπης.	2
Ἠλίας Γ. Καλαμογδάρτης.	2
Α. Κρητικός.	1
Δ. Μαργαρίτης.	1
Θ. Βουέλος.	1
Πρωτοσύγκελλος Ἀχαΐας Θεόφιλος.	1
Ναοὺμ Ἰω. Δαμπανιτζιώτης.	1
Ἀναγνώστης Τζέντζος.	1
Νικηφόρος Παμπούκης.	1
Α. Α. Καλαμογδάρτης.	1
Κωνσταντῖνος Κροίτζυ.	1
Γεώργιος Μανδόπουλος.	1
Σπυρίδων Συνοδινός.	1
Πέτρος Κραννιᾶς.	1
Π. Δ. Πετρινός.	1
Ἀσημάκης Τομαρόπουλος.	1
Κωνσταντῖνος Ῥεμπότης, Γενικὸς Ἐμβολιαςής.	1
Ἀναστάσιος Παπαδιαμαντόπουλος.	1
Ἀνδρέας Α. Συνοδινός.	1
Δ. Ν. Δόντος.	1
Περικλῆς Καλαμογδάρτης.	1
Α. Ι. Διπλαρόπουλος.	1
Ζ. Νεράγκαθος.	1
Π. Παπαδιαμαντόπουλος.	1
Ἀνδρέας Φωτῆλλας.	1
Γεώργιος Ἀναγνώστου Στριφτόμπολας.	1

Χαράλαμπος Βασιλειάδης. 1
Γεώργιος Δ. Κοστόπουλος. 1
Ἀντώνιος Γ. Ἀντωνόπουλος. 1
Ἀσημάκης Πέλος. 1
Σωτήριος Βαλτηνός. 1
Κυριάκος Φιλόπουλος. 1
Δ. Τζίπηρας. 1
Γ. Κροῖτζος. 1
Ἀρχιμανδρίτης Μελέτιος. 1
Ὁ Οἰκονόμος Δημήτριος. 1
Δανιὴλ, Ἡγούμενος τοῦ Γηροκομείου. 1
Γεώργιος Ἱερεὺς Φωτόπουλος. 1
Κ. Τζερτίδης. 1
Γεώργιος Παπαγιαννόπουλος. 1
Γρηγόριος, Ἡγούμενος τοῦ Ὀμπλοῦ. 1
Ἰωαννίκιος, Ἡγούμενος τῶν Ἁγίων Πάντων. 1
Χρύσανθος, Ἡγούμενος τοῦ Φιλοκαλίου. 1
Γαβριὴλ, Ἡγούμενος τῶν Βραχερνῶν. 1
Λεόντιος, Ἱερομόναχος Πανταναάσσης. 1
Χριστόφορος, Προηγούμενος τῆς Χρυσοποδαριτίσης. 1
Ἀλέξανδρος Δεσποτόπουλος, ἐξ Αἰγείου. 1
Ἐμμανουὴλ Μιχαλόπουλος. 1
Ν. Μανιάκης. 1
Κ. Α. Μελισσαρόπουλος. 1
Ι. Δ. Ἀλεξανδρόπουλος. 1
Ν. Παπαγεωργίου. 1
Σπυρίδων Ιω. Ραφτόπουλος. 1
Παναγιώτης Μαυρῖκος. 1
Παναγιώτης Ν. Κομπότης. 1
Α. Σ. Πετροκόκκινος. 1
Ν. Πράτζικος. 1
Σ. Χρυσανθακίδης. 1

Σωτήριος Ἰωάννου.	1
Ἀναγνώστης Ἀνδριόπουλος.	1
Χρῆστος Ξύδης.	1
Ἰωάννης Μελετόπουλος.	1
Γεώργιος Κουσουρῆς.	1
Παναγιωτάκης Κωνσταντῆ.	1
Ἀναγνώστης Χαραλάμπου.	1
Πανάγος Σπανός.	1
Ἀλέξιος Ἰγγλέσης.	1
Κ. Ι. Ὀρεινός.	1
Π. Χρυσανθόπουλος.	1
Ἰωάννης Ἀθανασίου.	1
Λέων Μεσηνέζης.	1
Σπυρίδων Χαραλάμπου.	1
	44

Μονῆς τῶν Ταξιαρχῶν ἐν Αἰγιαλείᾳ.

Τὸ Κοινὸν τῆς *Μονῆς Ταξιαρχῶν.*	3
Καθηγούμενος Μελέτιος, ἐκ Βλοδοκᾶς.	1
Προηγούμενος Προκόπιος ἐκ Βλοδοκᾶς.	1
Προηγούμενος Θεωνᾶς ἐκ *Σωποτοῦ.*	1
Προηγούμενος Παφνούτιος Ῥούδαλης.	1
Προηγούμενος Ἄνθιμος ἐξ *Ἀρφαρῶν.*	1
Προηγούμενος Γερβάσιος Μπαχάς.	1

Ἱερομόναχοι.

Διονύσιος ἐκ *Τζηδλοῦ.*	1
Κυπριανὸς Σταυρόπουλος.	1
Προκόπιος ἐκ Βερσοβᾶς.	1
Ἀθανάσιος ἐκ *Βελᾶς.*	1
Βενέδικτος Μιζήλης ἐξ *Ἀγριδίου.*	1
Ναθαναὴλ ἐκ Βερσοβᾶς.	1

Δοσίθεος Πνευματικός.	1
Δανιὴλ Πετρούλιας ἐκ Συβίστας.	1
Εὐλόγιος ἐκ Βελᾶς.	1
Πανάρετος ἐκ Τζήδλοῦ.	1
Δανιὴλ Γουμποῦρας ἐκ Ῥάχοβας.	1
Γερμανὸς Γιαννόπουλος ἐκ Βελᾶς.	1
Συμεὼν Ἱερομ. ἐκ Λιβαρζίου.	1
Βαρθολομαῖος Πετρούλοιας ἐκ Σωποτοῦ.	1

Μοναχοί.

Ἀζαρίας Κοραχᾶς ἐξ Ἀγριδίου.	1
Ἀκάκιος ἐκ Βελᾶς.	1
Λεόντιος ἐκ Μαμουσιᾶς.	1
Ἀγαθάγγελος Ἀναστασίου ἐκ Συβίστας.	1
Στέφανος Ἀργυριάδης ἐξ Ἀγριδίου.	1
Σάββας Καραχόπουλος ἐξ Ἀγριδίου.	1
Μακάριος Λάμψιας.	1
	30

ΚΟΡΙΝΘΟΥ.

Πανοῦτζος καὶ Σωτήριος Νοταρᾶ.	1
Γ. Νοταρᾶς.	1
Π. Νοταρᾶς.	1
Νικόλαος Δεληγιάννης.	1
Κ. Κλονάρης.	1
Χ. Παμπούκης.	1
Διονύσιος Ἀραβαντινός.	1
Ἀναστάσιος Ἀραβαντινός.	1
Χ. Ἰω. Μαρκέλλος.	1
Α. Χ. Σάββα.	1

Κ. Σ. Χαραλαμπάκης.	1
Ἐμ. Ἀργυρόπουλος.	1
Σ. Γ. Σαμάρας.	1
Δ. Παπιολάκης.	1
Φωκ. Ῥώκ.	1
Δ. Φραγκούδης.	1

τῶν Οἰκονομικῶν

Π. Κένταυρος	1
Σ. Βάρβογλους	1
Γ. Καμπούρογλους.	1
Θ. Σχινᾶς	1
Ι. Κουτζαλέξης.	1

τῶν Στρατιωτικῶν

Δ. Α. Σοῦτζος.	1
Ε. Βίλης.	1

Ἐκκλησιαστικῶν.

Α. Ρ. Ῥαγκαβῆς.	1
Α. Μάμουκας.	1
Ι. Α. Οἰκονόμου.	1

Ἐλεγκτικὸν Συνέδριον

Ν. Σηλίβεργος	2
Γ. Λασσάνης	1
Σταμ. Λάρας	1
Σ. Ν. Κυδωνάκης	1
Δ. Δρόσος	1
Ι. Προΐχος	1
Χ. Ζαχαριάδης.	1

Ἰωάννης Μάτσας.	1

Ἐφετεῖον

Γ. Ῥάλης.	1
Μάρκος Ρενιέρης.	1
Γ. Δ. Καραμάνος.	1
Ν. Στ. Βαλσαμάκης.	2

Πρωτοδικεῖον

Ν. Φλογαΐτης.	1
Ι. Βελισάριος.	1
Χ. Ζῶτος.	1
Δ. Γ. Ἀντωνόπουλος.	1
Π. Γαλανόπουλος.	1
Α. Ζ. Καμπάνης.	1
Γ. Α. Σταματάρας.	1
Ι. Δ. Μωραΐτης.	1
Δ. Κοζαδῖνος.	1
Γ. Λέων.	1
Ἀλ. Χωματιανός.	1
Νικόλαος Βότζας.	1
Ἰωάνης Γεωργίου.	1
Κ. Ἀγγελόπουλος.	1
Γ. Κ. Τοπαλόπουλος.	1

Δ. Καλιφρονᾶς, Δήμαρχος Ἀθηνῶν.	2
Κ. Δομνάνδος.	2
Γ. Λιδέντης.	2
Β. Στέφανος Στέγκελ.	2
Κανέλλος Δεληγιάννης.	1
Γ. Ψύλλας.	2
Ι. Μακρῆς.	1

J. Hare Major de Place d' Athéns. 1
Δ. Τριαντάφυλλος. 1
Στέφανος Φάραγκας. 1
Π. Λαζαρῆς. 1
Νικῆτας Σταματελόπουλος. 1
Δ. Εὐμορφόπουλος. 1
Χρῆστος Ἀνδρέου, Ἀρχιτρίκλινος. 1
Α. Βερτουντζῆς, ἐκ Κυπαρισσίας. 1
Ἐλευθέριος Μαγκάκης. 1
Κ. Καλγάκης. 1
Δ. Ν. Δέριος. 1
Μανουὴλ Ἰωαννίδης. 1
Ι. Πήλικας. 1
Ι. Ῥάμφος. 1
Ι. Κ. Τζανῆς. 1
Χριστόδουλος Παπανικολόπουλος Νεζερίτης. 1
Ι. Μαθαρίνος Χ. Παπανικολοπούλου. 1
Ι. Θεοτόκης. 1
Γ. Σχοῦφος. 1
Δ. Ἀνσέλμος. 1
Σπυρίδων Σπυλιώτης. 1
Ἀθανάσιος Ζαρείφης. 1
Ἀρτέμιος Ν. Μήχου. 1
Ι. Σοροκιάδης. 1
Ἀριστείδης Καλογεράκης. 1
Ἀνδρέας Ἴσκυ. 1
Τζέρτος Ἰωαννούσης. 1
Π. Κλεομένης. 1
Θ. Μαρκάκης. 1
Δ. Μαυροκορδάτος. 1
Σ. Κλεάνθης. 1
Π. Ζωγράφος. 1

Π. Π. Μπενεδίτζης.	1
Ι. Ε. Χίλλ.	1
Ἰωνᾶς Κίγκ.	1
Ἄγγελος Κυπριάδης.	1
Ἰωσὴφ Τομπακόπουλος.	1
Γ. Ἀπ. Μωραΐτης.	1
Θ. Σακκελαρίου.	1
Δ. Παπᾶ διὰ τὸν Σπ. Ξανθόπουλον.	1
Διονύσιος Σουρμελῆς.	1
Θωμᾶς Κ. Καβάκος.	1
Εὐνίκη Κ. Πεντεδέκα,	1
Γρηγόριος Παπᾶ.	1
Γρηγόριος Ῥαστῆς.	1
Γ. Ἀφθονίδης.	1
Διονύσιος ὁ Πῦῤῥος Θετταλος.	1
Κ. Κοντογόνης.	1
Βασίλειος Χρηστόπουλος.	2
Νικόλαος Οἰκονομίδης, ἐκ Κύθνου.	1
Νικόλαος Γερακάρης.	1
Κ. Νικόδημος.	1
Α. Δ. Παπασταθόπουλος.	1
Ἀντώνιος Μαυρομιχάλης.	1
Δ. Π. Μαυρομιχάλης.	1
Ἰωάννης Στράτου.	1
Α. Κατζαΐτης.	1
Βασίλειος Κατσιφός.	1
Μάρκος Ἰω. Μάρκος.	1
Θεόδωρος Δοῦκας.	1
Π. Νικολαΐδης.	1
Γεράσιμος Φωκᾶς.	1
Χ. Στεκούλης.	1

Νικόλαος Φώτιος.	11
	225

ΝΑΥΠΛΙΟΥ.

Γ. Μ. Ἀντωνόπουλος, Δήμαρχος.	4
Δ. Ζυγομαλᾶς.	2
Σπυρίδων Σπυλιοτόπουλος.	2
Σπυρίδων Σχοῦφος.	2
Βασίλειος Ἀντωνιάδης.	2
Νικόλαος Σπηλιάδης.	2
Σχαρλάτος Δ. Βυζάντιος.	2
Δ. Κριεζῆς.	1
Ἐμμ. Ν. Δαντρέ.	1
Δ. Μωραΐτίνης.	1
Χαράλαμπος Παπαδόπουλος.	1
Πρωτοσύγκελλος Κ. Διβερόπουλος.	1
Παπᾶ Θεοδόσιος Οἰκονόμου.	1
Ἰάκωβος Θεοφιλᾶς.	1
Β. Παυλίδης.	1
Νικόλαος Οἰκονόμου.	1
Δ. Θεοδωρόπουλος.	1
Γιαννάκης Χ. Πέτρου.	1
Δ. Γιαννακόπουλος.	1
Χ. Ματακίδης.	1
Μ. Σκαλιστήρης.	1
Π. Γ. Ῥόδιος.	1
Μ. Ἰατρός.	1
Γεώργιος Χαραλάμπου.	1
Τριαντάφυλλος Ἀναγνώστου.	1
Ἀναγνώστης Δελάκης	1
Παναγιώτης Ἰ. Συλαΐδής.	1
Ἰωάννης Π. Φαρμακόπουλος.	1
Γεώργιος Κοτζάκης.	1

Λ. Γ. Λαμπρινίδης.	1
Ἰωάννης Κορινετόπουλος.	1
Δ. Ἀμπελᾶς.	1
Χ. Παραμυθιώτης.	1
Μ. Δ. Οἰκονομίδης.	1
Γ. Α. Ναύτης.	1
Καλλιόπη Σπ. Ἀλεξοπούλου.	1
Μ. Κ. Μιχαλέπουλος.	1
Νικόλαος Πανταλέων.	1
Ν. Ἰωαννίδης.	1
Δ. Καλέργης.	1
Α. Δουκόπουλος.	1
Γ. Ι. Στεφόπουλος.	1
Θεόδωρος Παπαγιαννόπουλος.	1
Κωνςαντῖνος Δουκᾶς.	1
Σ. Τ. Λεονταράκης.	1
Ἰωαννούλης Καραμάνος.	1
Διομήδης Κυριακός.	1
Χ. Κρασᾶς.	1
Ἐμμ. Ψύχας.	1
Γ. Ταμπακόπουλος.	1
Θ. Μερίκας.	1
Ἠλίας Ἀσημακόπουλος.	1
Δημήτριος Παπαδάκης.	1
Σπῦρος Ζέρβας.	1
Ἐδ. Μάσσων.	1
Κ. Γ. Μουσουδάκης.	1
Ν. Κοτζονόπουλος.	1
Ἰωάννης Στρατηγόπουλος.	1
Θ. Ἠλιόπουλος.	1
Χρῆστος Ἰατρίδης	1
Ἰωάννης Εὐσταθίου.	1
	70

ΠΑΤΡΩΝ

Ἀχαΐας Μελέτιος.	4
Ἀλέξανδρος Ι. Βλασσόπουλος.	6
Νικόλαος Πονηρόπουλος.	2
Γεώργιος Λεχουρίτης.	2
Α. Σ. Χαραλάμπης.	2
Ἠλίας Γ. Καλαμογδάρτης.	2
Α. Κρητικός.	1
Δ. Μαργαρίτης.	1
Θ. Βονέλος.	1
Πρωτοσύγκελλος Ἀχαΐας Θεόφιλος.	1
Ναοὺμ Ἰω. Λαμπανιτζιώτης.	1
Ἀναγνώστης Τζέντζος.	1
Νικηφόρος Παμπούκης.	1
Α. Α. Καλαμογδάρτης.	1
Κωνσταντῖνος Κροίτζυ.	1
Γεώργιος Μανδόπουλος.	1
Σπυρίδων Συνοδινός.	1
Πέτρος Κραννιᾶς.	1
Π. Δ. Πετρινός.	1
Ἀσημάκης Τομαρόπουλος.	1
Κωνσταντῖνος Ῥεμπότης, Γενικὸς Ἐμβολιαςής.	1
Ἀναστάσιος Παπαδιαμαντόπουλος.	1
Ἀνδρέας Α. Συνοδινός.	1
Α. Ν. Λόντος.	1
Περικλῆς Καλαμογδάρτης.	1
Α. Ι. Διπλαρόπουλος.	1
Ζ. Νεράγκαθος.	1
Π. Παπαδιαμαντόπουλος.	1
Ἀνδρέας Φωτῆλλας.	1
Γεώργιος Ἀναγνώστου Στριφτόμπολας.	1

Χαράλαμπος Βασιλειάδης. 1
Γεώργιος Δ. Κοστόπουλος. 1
Ἀντώνιος Γ. Ἀντωνόπουλος. 1
Ἀσημάκης Πέλος. 1
Σωτήριος Βαλτηνός. 1
Κυριάκος Φιλόπουλος. 1
Δ. Τζίπηρας. 1
Γ. Κροῖτζος. 1
Ἀρχιμανδρίτης Μελέτιος. 1
Ὁ Οἰκονόμος Δημήτριος. 1
Δανιὴλ, Ἡγούμενος τοῦ Γηροκομείου. 1
Γεώργιος Ἱερεὺς Φωτόπουλος. 1
Κ. Τζερτίδης. 1
Γεώργιος Παπαγιαννόπουλος. 1
Γρηγόριος, Ἡγούμενος τοῦ Ὀμπλοῦ. 1
Ἰωαννίκιος, Ἡγούμενος τῶν Ἁγίων Πάντων. 1
Χρύσανθος, Ἡγούμενος τοῦ Φιλοκαλίου. 1
Γαβριὴλ, Ἡγούμενος τῶν Βραχερνῶν. 1
Λεόντιος, Ἱερομόναχος Παντανάσσης. 1
Χριστόφορος, Προηγούμενος τῆς Χρυσοποδαριτίσης. 1
Ἀλέξανδρος Δεσποτόπουλος, ἐξ Αἰγείου. 1
Ἐμμανουὴλ Μιχαλόπουλος. 1
Ν. Μανιάκης. 1
Κ. Δ. Μελισσαρόπουλος. 1
Ι. Δ. Ἀλεξανδρόπουλος. 1
Ν. Παπαγεωργίου. 1
Σπυρίδων Ιω. Ῥαφτόπουλος. 1
Παναγιώτης Μαυρῖκος. 1
Παναγιώτης Ν. Κομπότης. 1
Δ. Σ. Πετροκόκκινος. 1
Ν. Πράτζικος. 1
Σ. Χρυσανθακίδης. 1

Ἰωάννης Ζαήμης.	2
Χ. Κονιτζόπουλος.	1
Γ. Κωνστάκης.	1
Νικηφόρος Μεγασπηλαιότης, ὁ Μουσικός.	1
Χριστόδουλος Ντζῖνος.	1
Π. Νικολόπουλος.	1
Ἀνδρέας Καλαμογδάρτης.	1
Διαμαντῆς Κεχρᾶς.	2
Α. Κιπριάδης.	1
Ἀγγελῆς Γιαννόπουλος.	1
Πέτρος Φωκᾶς.	1
Σακελλάριος Στ. Βρανᾶς.	1
Ὁ Ἐκκλησιάρχης Ἀντώνιος Ἱερεύς.	1
Παρθένιος Ἱερομόναχος Γ. Πελοπίδης.	1
Η. Βρανᾶς.	1
Θεόδωρος Ν. Δάππας.	1
Γ. Δ. Ῥετινιώτης.	1
Γ. Α. Φραγκοκόπουλος.	1
Παναγ. Παλαμᾶς.	1
Παναγιώτης Σακέτος.	1
Ἀνδρέας Τζίπηρας.	1
Π. Α. Θεοχαρόπουλος.	1
T. B. Bertig.	1
Ἀγγελῆς Σακέτος.	1
Πέτρος Ἰω. Λαγκουρόπουλος.	1
Δουκᾶς Δόντος.	1
Π. Ζαήμης.	1
Αἰκατερίνη Α. Ζαήμη.	1
Χριστόδουλος Κρητικός.	1
Χριστόδουλος Ζούχης.	1
Πανάγος Κανελόπουλος.	1

Δ. Μοῤῥέττης.	1
	106

ΑΙΓΙΑΛΕΙΑΣ.

Ὁ Αἰγιαλείας Γρηγόριος.	1
Ἀναστάσιος Λόνδος.	2
Δημήτριος Μελετόπουλος.	2
Δημήτριος Χατζίσκος.	1
Ἰωάννης Κουζοῦκος.	1
Χρύσανθος Ἱερομόναχος.	1
Γ. Μελετόπουλος.	1
Ν. Μοδινός.	1
Χρηστάκης Μελετόπουλος.	1
Ἰωάννης Κυριακόπουλος.	1
Μῆτρος Πουρόπουλος.	1
Μελέτιος.	1
Νικόλαος Παναγιωτόπουλος.	1
Π. Παπαγεωργόπουλος.	1
Θεοδωράκης Μενπιτζάκος.	1
Δημήτριος Θεοχαρόπουλος.	1
Πανάγος Ἀρχιπρεσβύτερος.	1
Δοσίθεος Ἱερομόναχος.	1
Α. Δεσποτόπουλος.	1
Γ. Λύτρος Αἰγιεύς.	1
Παν. Μουντζούρης	1
Κωνσταντῖνος Δημητρίου.	1
Ἰωάννης Χαραλάμπου.	1
Μ. Θεοδώρου	1
Νικόλαος Χαραλάμπου	1
Στεφανῆς Παναγόπουλος	1
Ι. Σωτηριάδης.	1
Ἰωάννης Μπόγδανος.	1

Σωτήριος Ἰωάννου.	1
Ἀναγνώστης Ἀνδριόπουλος.	1
Χρῆστος Ξύδης.	1
Ἰωάννης Μελετόπουλος.	1
Γεώργιος Κουσουρῆς.	1
Παναγιωτάκης Κωνσταντῆ.	1
Ἀναγνώστης Χαραλάμπου.	1
Πανάγος Σπανός.	1
Ἀλέξιος Ἰγγλέσης.	1
Κ. Ι. Ὀρεινός.	1
Π. Χρυσανθόπουλος.	1
Ἰωάννης Ἀθανασίου.	1
Λέων Μεσηνέζης.	1
Σπυρίδων Χαραλάμπου.	1
	44

Μονῆς τῶν Ταξιαρχῶν ἐν Αἰγιαλείᾳ.

Τὸ Κοινὸν τῆς Μονῆς Ταξιαρχῶν.	3
Καθηγούμενος Μελέτιος, ἐκ Βλοβοκᾶς.	1
Προηγούμενος Προκόπιος ἐκ Βλοβοκᾶς.	1
Προηγούμενος Θεωνᾶς ἐκ Σωποτοῦ.	1
Προηγούμενος Παφνούτιος Ῥούβαλης.	1
Προηγούμενος Ἄνθιμος ἐξ Ἀρφαρῶν.	1
Προηγούμενος Γερβάσιος Μπαχάς.	1

Ἱερομόναχοι.

Διονύσιος ἐκ Τζηβλοῦ.	1
Κυπριανὸς Σταυρόπουλος.	1
Προκόπιος ἐκ Βερσοβᾶς.	1
Ἀθανάσιος ἐκ Βελᾶς.	1
Βενέδικτος Μιζήλης ἐξ Ἀγριδίου.	1
Ναθαναὴλ ἐκ Βερσοβᾶς.	1

Δοσίθεος Πνευματικός.	1
Δανιὴλ Πετρούλιας ἐκ Συβίστας.	1
Εὐλόγιος ἐκ Βελᾶς.	1
Πανάρετος ἐκ Τζηδλοῦ.	1
Δανιὴλ Γουμποῦρας ἐκ Ῥάχοβας.	1
Γερμανὸς Γιαννόπουλος ἐκ Βελᾶς.	1
Συμεὼν Ἱερομ. ἐκ Λιβαρζίου.	1
Βαρθολομαῖος Πετρούλοιας ἐκ Σωποτοῦ.	1

Μοναχοί.

Ἀζαρίας Κορακᾶς ἐξ Ἀγριδίου.	1
Ἀκάκιος ἐκ Βελᾶς.	1
Λεόντιος ἐκ Μαμουσιᾶς.	1
Ἀγαθάγγελος Ἀναστασίου ἐκ Συβίστας.	1
Στέφανος Ἀργυριάδης ἐξ Ἀγριδίου.	1
Σάββας Καρακόπουλος ἐξ Ἀγριδίου.	1
Μακάριος Λάμψιας.	1
	30

ΚΟΡΙΝΘΟΥ.

Πανοῦτζος καὶ Σωτήριος Νοταρᾶ.	1
Γ. Νοταρᾶς.	1
Π. Νοταρᾶς.	1
Νικόλαος Δεληγιάννης.	1
Κ. Κλονάρης.	1
Χ. Παμπούκης.	1
Διονύσιος Ἀραβαντινός.	1
Ἀναστάσιος Ἀραβαντινός.	1
Χ. Ἰω. Μαρκέλλος.	1
Α. Χ. Σάββα.	1
	15

Γρηγόριος Κοντοχρηστόπουλος.	1
Β. Παπανικόπουλος.	1
Σταῦρος Καμπερόπουλος.	1
Κ. Δημητριάδης.	1
Ῥῆγας Καγιᾶς.	1
Μ. Τριανταφυλλόπουλος.	1
Ν. Μαρκέλλος.	1
Ἀντώνιος Π. Ἀλεξόπουλος.	1

Ζαχόλης Κορινθίας.

Ἰωάννης Οἰκ[illegible]μόπουλος.	1
Ἀνδρέας Οἰκονομόπουλος.	1
Κυριεζῆς Οἰκονομόπουλος.	1
Σπυρίδων Ἰω. Οἰκονομόπουλος.	1
Ἀναγνώστης Κάσσιος.	1
Σωτήριος Δ. Ψαῤῥός.	1
Ἀνδρέας Παπᾶ Κωνσταντινόπουλος.	1
Χριστόδουλος Κορδῆς.	1
	30

ΚΑΛΑΜΩΝ

Γ. Γλαράκης	2
Π. Βάρβογλους.	1
Π. Δ. Λογοθέτης.	1
Ἀριστείδης Ἀναγνωσταρᾶ.	1
Π. Τριανταφύλλου.	1
Ἀναστάσιος Ἀξολόπουλος.	1
Χριστόδουλος Κ. Καπετανάκης ἐκ Πετροβουνίου τοῦ	1
Σταυροπηγίου.	1
Π. Πικουλάκης.	1
Οἰκονόμος Πολίτης.	1

Ἠλίας Δ. Ἀλεξάκης. 1
Ἀμβρόσιος Ψηλογαλανόπουλος. 1
Ι. Ζάρκος Διχ. Καλαμῶν. 1
Γεώργιος Παπαλεξόπουλος. 1
Παναγιώτης Χρηστόπουλος. 1
Ι. Δ. Πουλόπουλος. 1
Εὐ. Θεοφανόπουλος. 1
Ι. Κρασσᾶς 1
Δημήτριος Μπάστας 1
Παναγιώτης Πηγαίας 1
Παναγιώτης Ποτηρόπουλος 1
Νικήτας Νικολόπουλος 1
Λάμπρος Μιχαλακάκης 1
Γεώργιος Δ. Χρονόπουλος 1
Γεώργιος Κατζαρός. 1
Π. Χ. Ῥεμποῦ. 1
Σ. Δουκάκης. 1
Παναγιώτης Ἀγγελόπουλος. 1
Ὁ ποτὲ Ἀνδρούβιστας Π. 1
Παναγιώτης Χρυσομέλης. 1
Ἀθανάσιος Πρωτοπαπᾶς Φοίφας. 1
Κωνσταντῆς Στραβοσκιάδης. 1
Γρηγόριος Ἱερομόναχος. 1
Δημήτριος Πετούσης. 1
Κωνσταντῆς Γεωργιτζανόπουλος. 1
Θεοδόσιος Γ. Δεβέντογλης. 1
Δημήτριος Κ. Δουκάκης. 1
Γιαννάκης Κονταξόπουλος. 1
Γρηγόριος Ἱερ. Κυλουμπάκης. 1
Π. Μελισσουργόπουλος. 1
Μιχ. Ζαχαρελόπουλος. 1

Ἀναγνώστης Κανελλόπουλος.	1
Ἰωάννης Στραβοσκιάδης.	1
Θεόδωρος Α. Μπολανόπουλος.	1
Κωνσταντῖνος Γ. Μανιάρης.	1
Γεώργιος Παναγιωτόπουλος.	1
Ἀναγνώστης Κανελόπουλος.	1
Ζαχαρίας Μπενιάδης.	1
Σταυριανὸς Καπετανάκης.	1
Διονύσιος Τζάννης.	1
Ν. Στροῦμπος.	1
Παναγιώτης Μπενάκης.	1
Γεώργιος Α. Δεπάστας.	1
Γρηγόριος Ν. Κορφιατάκης.	1
Δημήτριος Α. Πλατανόπουλος.	1
Ἐμμανουὴλ Παπαδόπουλος.	1
Κωνσταντῖνος Γεωργίου Κοτζομυτόπουλος.	1
Δημήτριος Μανδραπηλέας.	1
Παναγ. Π. Καπετανάκης.	1
Ρ. Καπετανάκης.	1
Π. Καράσιος.	1
Χαράλαμπος Μαυρομμάτης.	1
Ἡλίας Λυκουρέτος.	1
Π. Ἀλούπης.	1
Γεώργιος Χ. Θεοδώρου.	1
Ἰωάννης Τζάννης.	1
Τολμίδης Γεώργιος.	1
Κ. Ἄμοιρος.	1
Νικόλαος Νικολόπουλος.	1
Ἡλίας Μανωλάκης.	1
Κωνσταντῖνος Ἀθ. Κυριακός.	1
Χαραλάμπης Παπαντωνόπουλος.	1
Παναγ. Κασημάτης.	1

Κ. Ἀνεστιάδης.	1
Π. Ῥοῦσος.	1
Ἰω. Κ. Φεγγαρᾶς.	1
Μανιάρης.	1
Π. Ι. Κυριακός.	1
	78

ΠΥΡΓΟΥ.

Ἀγαμέμνων Αὐγερινός.	1
Λύσανδρος Βιλαέτης.	1
Νικόλαος Γρατζαλιάς.	1
Παναγ. Ἐμ. Γιαννόπουλος.	1
Χαράλαμπος Σακελλαρίου.	5
Π. Σόλων Κρεστενίτης.	1
Σπυρίδων Οἰκονόμου.	1
Ἰω. Πασχαλίγκος.	1
Εὐστάθιος καὶ Ἀδελφ. Ἀνδρικόπουλοι.	1
Γεώργιος Δ. Παπαδόπουλος.	1
Γρηγόριος Πιτταχός.	1
Παναγιώτης Δ. Πονηρόπουλος.	1
Θεόδωρος Ἀναστασόπουλος.	1
Φώτης Καρίδης.	1
Ἀλέκος Ἄχολος.	1
Μάρκος Οἰκονομόπουλος.	1
Παναγιώτης Παναγουλόπουλος.	1
Διογένης Λεονταρίτης.	1
Δημήτριος Κανάκης.	1
Θαλῆς Θεοδωρίδης.	1
Διον. Χ. Ἰω. Μητρόπουλος.	1
Γαβριὴλ, Ἀρχιδιάκονος τοῦ συγγρ. Π. Πατρῶν.	1
Παναγιώτης καὶ Ἀδελφοὶ Α. Γκίκα.	1

Ἀναγνώστης Κωνς. Γιαννόπουλος.	1
Νικόλαος Μοσχοῦλας.	1
Θεόδωρος Μοσχοῦλας.	1
Χρῆστος Οἰκονομόπουλος.	1

ΜΑΝΗΣ.

Ἰωάννης Ῥοδίτης Μαυρομιχάλης.	1
Δημήτριος Πετροπουλάκης.	1
Δημήτριος Ντάτζος Καββαλιεράκης.	1
Γεώργιος Κ. Καπετανάκος Μαυρομιχάλης.	1
Δημήτριος Πουλικάκος.	1
Βασίλειος Μιχαλεάκος.	1
Μιχαὴλ Ἰω. Ῥαζέλυς Ἰατρός.	1
Ἰωάννης Στρατάκος.	1
Ἀναστάσιος Φραντζεσκάκης.	1
Θεοδωράκης Κουμεντάκος.	1
Ἰωάννης Πετρουνάκος.	1
Γρηγόριος Κουτζουλιέρης.	1
Βασίλειος Δαιμονάκος.	1
Ν. Πιεράκος.	1
Παναγιωτάκης Κωκώνης.	1
Παναγιώτης Καραμπάτος.	1
Μιχάλης Νικητάκης.	1
Κωνσταντῖνος Κουτήφαρης.	1
Παναγιώτης Καλικούνης.	1
Παναγιώτης Διανούρης.	1
Παναγιώτης Μπουκουβαλέας Τρουπάκης.	1
Ἰωάννης Γιαννουλέας.	1
Ἀλέξανδρος Ντουράκης.	1
Κωνσταντῖνος Τζανετάκης.	1

Παναγιωτάκης Ποτηρόπουλος.	1
Δημήτριος Μαντραπηλέας.	1
	27

ΝΗΣΙΟΤ.

Ὁ Μεσσήνης Ἰωσήφ.	2
Ι. Γ. Δάτρης.	1
Π. Καλαμαριώτης.	1
Ἡ. Γ. Βεργόπουλος,	1
Χαραλάμπης Ν. Ζαλμᾶς.	2
Ν. Σουΐδας.	1
Κ. Καλαμαριώτης.	1
Καλλιαναδης.	2
Ἀζτάκης.	1
Ἀνδρέας Δ. Κυριακός.	1
Δ. Παπασαραντόπουλος.	1
Π. Νιχαλόπουλος.	1
Ι. Δημητριάδης.	1
Α. Γεωργόπουλος.	1
Εὐθύμιος Ν. Καραπαύλου.	
Π. Δαρειώτης.	1
Δημήτριος Φεσόπουλος.	1
Ἀνδρέας καὶ Ἀπόστολος Ἀδελφοὶ Γ. Καμπᾶ.	1
Π. Α. Πλαμωνᾶς.	1
Σακκελάριος Παναγιώτης Ἱερεὺς Ζαγαρ.	1
Δ. Ἀντωνόπουλος.	1
Χρηστάκης Οἰκονόμου Ντουσίλα.	1
Πατέρες τοῦ Μοναστηρίου Βουλχάνου.	2
Ἀγάπιος Ἀσλαναγαῖος,	1
	26

ΚΥΛΛΗΝΙΑΣ.

Ὁ Ἐπίσκοπος Κυναίθης Βαρθολομαῖος. 1
Ἀσημάκης Παπαδόπουλος. 5
Σωτήριος Θεοχαρόπουλος. 3
Ἀσημάκης Φωτῆλας. 2
Δημήτριος Χαραλάμπους. 2
Δημήτριος Νικολόπουλος. 1
Α. Ἄννινος. 1
Ἀνδρέας Θεοχαρόπουλος. 1
Μιχαὴλ Κοῦκας. 1
Σωτήριος Λαμψιάδης 1
Γεώργιος Παπαδιαμαντόπουλος. 1
Ἀνδρέας Πετμεζᾶς. 1
Ἀνδροῦτζος Ἰωάννου. 1
Ἀλέξιος Νικολόπουλος. 1
Π. Γ. Παπαζαφειρόπουλος. 1
Σ. Οἰκονομόπουλος. 1
Ἠλίας Χαραλάμπης. 1
Παναγιώτης Γ. Οἰκονόμου. 1
Βενιαμὶν Μοναχὸς ἐκ τῆς Μονῆς Φενεοῦ. 1
Ἀναγνώστης Χανότης ἐκ Χαλκιάνων. 1
Γεώργιος Νικολάου. 1
Ν. Πετμεζᾶς Μοίραρχος. 1
Ἰάκωβος Σιγάλας. 1
Ὁ Καθηγούμενος τοῦ Μεγάλου Σπηλαίου Γεράσιμος. 1
Νικόλαος Ἀνδρίκου. 1
Π. Χρυσανθακίδης. 1

Νονάκριδος τῆς Κυλληνίας.

Νικόλαος Σολιώτης, 1
Γ. Ν. Σολιώτης. 1

Σωτήριος Σολιώτης.	1
Ἀναγνώστης Κανελόπουλος.	1
Ἀναγνώστης Σακκελόπουλος.	1
Χ. Ἀργυριάδης.	1
Γεώργιος Φιλιππακόπουλος.	1
Δημήτριος Χ. Σολιώτης.	1
Σπυρίδων Κατζαρός.	1
Ἀναγνώστης Σαγιάς.	1
Ἀναγνώστης Κοντογιάννης.	1
Ἀνδρῖκος Ἀνδρικόπουλος.	1
Σπῦρος Φιλιππακόπουλος.	1
Σπυρίδων Ἀναγνωστόπουλος.	1
Νικ. Σ. Ἀσημακόπουλος.	1
Γεώργιος Σακκελαρόπουλος.	1
Δημήτριος Γεωργόπουλος.	1
	52

ΓΑΣΤΟΥΝΗΣ.

Χ. Σισίνης.	4
Νικόλαος Ἰω. Σισίνης.	1
Ἀρχιμανδρίτης Δανιὴλ ὁ Πέτας.	1
Ἀναγνώστης Ματζοῦκας.	1
Ἀναγνώστης Παπαθανασόπουλος.	1
Κορίνα Μπενοπούλου.	1
Γρηγόριος Χ. Γιάννης.	1
	10

ΔΗΜΗΤΖΑΝΗΣ.

Π. Ν. Νέγκας.	2
Ὁ Ἐρημαθείας Ἰγνάτιος.	2
Παναγιώτης Οἰκονομόπουλος.	1

Παναγιώτης Ἱερεμίας.	2
Α. Δοῦλος.	1
Νικόλαος Σταματελόπουλος ἐκ Ζυγοβύστου.	1
Ποῦλος Φωτεινόπουλος ἐκ Ζυγοβύστου.	1
Β. Οἰκονόμου.	1
Ἰω. Α. Παναγιωτόπουλος.	1
Παλαιολόγος Στασινόπουλος Γορτύνιος.	1
Παναγιώτης Σχίζας ἐκ Κοκκοράκου.	1
	15

ΤΡΙΠΟΛΙΤΖΑΣ.

Γ. Ῥοδόπουλος.	1
Ι. Γ. Ἀστρινός.	1
Βασίλειος Δεληγιάννης.	1
Γ. Νικολετόπουλος.	1
Παρασκευᾶς Σακκελαρίου.	1
Δῆμος Κανελόπουλος.	1
Α. Βενετζανόπουλος.	1
Χρῆστος Στεφανόπουλος.	1
Ἰωάννης Μ. Πετρινός.	1
Ἀποστόλης Κωλοκοτρώνης.	1
Α. Σαρδέλης.	1
Ἰωάννης Μανιατόπουλος.	1
Ν. Α. Φωτεινὸς, Ἰατρός.	1
Χρῆστος Μπιλάλης.	1
Φώτιος Χρυσανθόπουλος.	1
Γ. Μανιάτης, Ὑπομοίραρχος.	1
Μιχαὴλ Μ. Καραμάνος.	1
Ἀναγνώστης Ζήσης, Δήμαρχος Ὀρχομενοῦ.	1
Ἀνδρέας Γ. Ὡρολογᾶς.	1
Π. Κόκκαλης.	1
Γεώργιος Ν. Ῥεβελιώτης.	1

Θεοδόσιος Καρδαρᾶς.	1
Ἀλέξανδρος Ἀλεξανδρόπουλος.	1
Ἀθανάσιος Α. Κολῶκας.	1
Θ. Ῥηγόπουλος.	1
	25

ΑΡΚΑΔΙΑΣ.

Ὁ Πρωτοσύγγελος Ἀμβρόσιος Φραντζιάδης.	1
Γεώργιος Μπόρσας.	1
Α. Γρηγοριάδης.	1
Π. Παπαθανασόπουλος.	1
Ζ. Α. Πασχουαλίγκος.	1
Α. Καμπεραχόπουλος.	1
Νικόλαος Δ. Μασχούλας.	1
Κωνς. Ν. Μοσχοῦλας.	1
Γεώργιος Βαφιόπουλος.	1
	9

ΠΟΡΟΥ.

Ι. Ν. Σατύρης.	1
Εὐστάθιος Α. Τυπάλδος.	1
Δ. Χ. Κρητικός.	1
Ἰατρὸς Μπερναρδῆς.	1
Χ. Παπασίμος.	1
Α. Ν. Ἀποστόλης.	1
Ἐμ. Κριεζῆς.	1
Α. Κόλβε.	1
Γ. Τουμπάζης.	1
Γ. Γεωργαντᾶς.	1
Κ. Κασιέρδις.	1
Βασίλειος Σ. Μουντούρη.	1

Κ. Πρό. . . .	1
Ἰω. Δεληγιάννης.	1
Δ. Γ. Σαχτούρης.	1
Ἰαννούλης Λαγώπουλος Τήνιος.	1
	16

ΜΕΣΟΛΟΓΓΙΟΝ.

Ὁ Ἀκαρνανίας Πορφύριος.	2
Ὁ Ἀρχ. Γ. Ζαλογγίτης.	1
Μ. Δεληγεώργης.	1
Δ. Καρμπούνης.	1
Κωνσταντῖνος Πετζάλης.	1
Μ. Μόστρας.	1
Α. Σ. Πετράλης.	1
Α. Τρικούπης.	1
Ε. Β. Βασιλειάδης.	1
Χ. Ματσανύς.	1
Σπῦρος Κορφιάτης.	1
Ἡ Κουτζουμός.	2
Σ. Τρικούπης.	1
Α. Βραχνός.	1
Κ. Παλαιολόγος.	1
Ι. Πασχάλης.	1
Δ. Ἀντίοχος Ὑπολοχαγός.	1
Α. Καψάλης.	1
Κ. Σωτηριάδης.	1
Πρωτοσύγγελος Χ. Κονοφάος.	1
Ἀρχιμανδρίτης Ἰωαννίκιος.	1
Σπυρίδων Γ. Σωνιέρος, Ἀντισυνταγματάρχης.	1
Ἀγαθάγγελος, Ἱερεὺς τοῦ Β. Τάγματος τῆς Γραμμῆς.	1
Γεώργιος Καλὸς, Ὑπολοχαγὸς Ὑπασπιστής.	1
Πασχάλης, Ἀνθυπολοχαγὸς Ὑπασπιστής.	1

Ἰωάννης Ἐμμανολάκης, Ἀνθυπολοχαγός.	1
Ἀπόστολος Ῥέγκος, Λοχαγός.	1
Ἀναγνώστης Φρυδάκης, Ἀνθυπολοχαγός.	1
Τζανῆς Τζανόπουλος.	1
Μονφεράτος, Ὑπολοχαγός.	1
Σπυρίδων Ἀντωνάτζος.	1
Κωνσταντῖνος Ἰωάννου, Ἀνθυπολοχαγός.	1
Φραγκῖσκος Σολομὼν Ἀνθυπολοχαγός.	1
Γεώργιος Σπηλιοτόπουλος Πυόρης, Λοχαγός.	1
Π. Ἡσαΐας, Ὑπολοχαγός.	1
Θ. Δήμου, Ἀνθυπολοχαγός.	1
Π. Ἄννινος, Ἀνθυπολοχαγός.	1
Λεωνίδης Κάκοσης, Καταλυματίας.	1
Ἰωάννης Κομπότης, Λοχαγός.	1
Ἀγαμέμνων Κομπότης.	1
Ἀντώνιος Θεοδώρου, Ὑπολοχαγός.	1
Ἀν. Τζάννης, Λοχαγός.	1
Ἐμμανουὴλ Τολμίδης, Ἀνθυπολοχαγός.	1
Στιλιανὸς Σχοῦφος, Λογιστής.	1
Κωνσταντῖνος Σωτηριάδης, Ἀνθυπολοχαγός.	1
	46

ΒΟΝΙΤΖΗΣ.

Μ. Δημηράλης.	1
Δ. Σακελλαρόπουλος.	1
Ἰωάννης Τζακάλης.	1
Μιχαὴλ Ν. Μόστρας.	1
Γ. Λέλης.	1
Δ. Τζάμης Γρηδογεώργου.	1
Γεώργιος Κ. Μόστρας.	1
Ἰωάννης Γιαννούλης, Δήμαρχος.	1

Ιωάννης Λογοθέτου Χαλικιόπουλος.	1
Ἰωάννης Γαβριλάκης.	1
Ἀνδρέας Σουλτάνου.	1
Βασίλης Μάτζης.	1
Γεώργιος Μαγγίνας.	1
Λεων. Χαλ. Λογοθέτου.	1
Ιωάννης Χ. Βουλπιώτης.	1
Φίλιππος Τζαλαχώστας.	1
Μήτζος Τζιτζόρης.	1
	17

ΜΕΓΑΡΩΝ.

Ἀθ. Λεσύλλας.	1
Ἰωάννης Μπουσιάκης.	1
Μελ. Χαντζημελέτης.	1
	3

ΑΝΔΡΙΤΖΑΙΝΗΣ.

Γεώργιος Π. Ζαρειφόπουλος.	1
Ἀναγνώστης Γιαννόπουλος.	1
Κ. Ζαρειφόπουλος.	1
Ζ. Α. Ζαρειφόπουλος.	1
Μ. Χ. Κοῦμας.	1
Ἀναγνώστης Ἀναστασόπουλος.	1
Α. Γεωργίου.	1
	7

ΤΗΝΟΥ.

Ν. Π. Ἀλεξόπουλος.	1
Σταματέλος Καγκάδης.	1
Ἰωάννης Σαγρέδος.	1
Εὐστράτιος Μ. Παρίσης.	1

Μιχαὴλ Τζίρας.	1
Φρατζέσκος Μ. Παξιμάδης.	1
Μιχαὴλ Σ. Παξιμάδης.	1
Ἰωαννης Καγκάρης.	1
Γεώργιος Πόμερ.	1
Ἰωάννης Ν. Σαγρέδος.	1
Ἀθανάσιος Παξιμάδης.	1
Ἰωάννης Δρόσος.	1
Πέτρος Γεωργιάδης.	1
Γεώργιος Σπαδάρος.	1
Γεώργιος Κρίσπης.	1
Εὐστράτιος Πέτρου.	1
Δ. Κουμαριανός.	1
Νικόλαος Ζάρπας.	1
Νικόλαος Νάζος.	1
Ματθαῖος Χριστοφόρου.	1
Ἀθανάσιος Καρδαμίτζης.	1
Ἰάκωβος Καγκάδης.	1
Γεώργιος Μαυρογιάννης.	1
Ἀντώνιος Γαβινέλος.	1
Γ. Τιβέριος Δημ. Σωσθενίου.	1
Α. Ἀρμάνς Περανάς.	1
Π. Καραμελῆς Πανόρμου.	1
Χ. Σίμος Νικολάου.	1
Ι. Τιβέριος Δημ. Σπαθανίου.	1
	29

ΣΚΙΑΘΟΥ καὶ ΣΚΟΠΕΛΟΥ.

Ἰωάννης Κ. Σοῦτζος.	2
Α. Καλαμήδας	1
Ζαχαρίας Παναγιωτίδης.	1

Ἐμ. Γαμαλάκης.	1
Δημ. Νικάνωρ.	1
Α. Μπονάκης.	1
	7

ΚΕΑΣ.

Ὁ Κύθνου Νικόδημος.	
Ν. Κ. Γκίκας.	
Γ. Κορτέσης.	
Δ. Δελίλης.	
Ἀνδρέας Σοφιανός.	
Σ. Μ. Σαλουμίδης.	
	6

ΚΕΦΑΛΗΝΙΑΣ.

Νικόλαος Μεταξᾶς Τζανάτος.	2
Ἐπαμινώνδας Κομποθέκρας.	1
Μιχαὴλ Τ. Ξυδιᾶς Ἀγγέλου.	1
Μιλτιάδης Φραγκίνης Σπυριδώνου.	1
Θεόδ. Καροῦσος.	1
Νικόλαος Πινιατόρος Γεωργίου.	1
Ἀρχιδιάκονος Σπυρίδων ὁ Δαφαράνας.	1
Γεώργιος Μηνιάτης Δημητρίου.	1
Νικόλαος Μ. Πινιτόρος.	1
Γεώργιος Μ. Φωκᾶς.	1
Ἰωσὴφ Ν. Μομφεῤῥάτος.	1
Α. Μαζαράκης Ἱερεύς.	1
Εὐαγγέλιος Ἰωάννου Κλαδᾶς.	1
Ἀνδρέας Θ. Αὐλίχος.	1
Ἱερώνυμος Δοβέρδος Εὐθυμίου.	1
Μιχαὴλ Κ. Δαμουλιάνος.	1
Χαράλαμπος Τυπάλδος Πρετεντέρης.	1

Σωτήριος Μαντζαβῖνος.	1
Νικόλαος Π. Κουντούρης.	1
Κυριάκης Νικολάου Χωραφᾶς.	1
Γεράσιμος Ἰγγιώστρης.	1
Ἀλούζιος Μαρίνου Ἄννινος.	1
Γεράσιμος Σδρίνιας.	1
Νικόλαος Σπινέλλης.	1
Μάρκος Πανᾶς.	1
Ἀντώνιος Σ. Πανᾶς.	1
Παναγῆς Δάρτζας.	1
Ἰωάννης Μενάγιας.	1
Σπυρίδων Φωκᾶς Π. Δημητρίου.	1
Δοτρ. Ἱερώνυμος Τυπάλδος Πρετεντέρης.	1
Δοτρ. Κωνσταντῖνος Εὐσταθιάδης Μεταξᾶς.	1
Δοτρ. Μαρῖνος Σπυριδώνου Δουβέρδος.	1
Γεώργιος Τυπάλδος Φορέστης	1
Δοτρ. Παναγῆς Κατζαΐτης.	1
Δοτρ. Γεράσιμος Διβαδός.	1
Ἰωάννης Χωραφᾶς.	1
Ἀνδρέας Ῥαζῆς Λουκάτος Π. Παναγῆ.	1
Δοτρ. Κωνσταντῖνος Ἰγγλέσσης.	1
Μιχέλης Φωκᾶς Ἀλεξανδράτος.	1
Νικόλαος Βριώνης.	1
Ἰωάννης Μεταξᾶς Π. Νικολάου.	1
Ι. Δούζης Π. Ἀθανάση.	1
Ἠλίας Ῥαζῆς Λουκάτος.	1
Κόμ. Ἀναστάσιος Μεταξᾶς.	1
Δοτρ. Σπυρίδων Μ. Βέγιας.	1
Γεώργιος Μεταξᾶς Λισέος.	1
Φραγκίσκος Μπερέτας Νικολάου.	1
Δοτρ. Χαρίλαμπος Μεταξᾶς.	1
Παΐσιος Ἱερεὺς ὁ Μεταξᾶς.	1
Γεράσιμος Ἰγγλέσσης.	1

Μαρῖνος Γκεττιλίνας.	1
Δοτρ. Χαράλαμπος Λεβαδός.	1
	53

ΖΑΚΥΝΘΟΥ.

Διονύσιος Βοῦλτζος.	10
Διονύσιος Ταλιαπιέρας.	1
Γεώργιος Λογοθέτης.	2
Νικογεώργης Κοκκώνης, Ἱερεύς.	1
Κ. Ῥώμας.	1
Κ. Δραγῶνας.	1
Α. Θεριανός.	1
Διονύσιος Ἱερεὺς Κλαυδιανός.	1
Γ. Ν. Ῥαφτάνης.	1
Ν. Μανδρικάρδης.	1
Ι. Λουσμάνης.	1
Δημήτριος Πιλινάσης.	1
Παναγιώτης Ἀγγλ. Χαλκιόπουλος.	1
Ι. Βλαστός.	1
Δ. Κεφαληνός.	1
Ἀλοΐσιος Κουρτζουλας.	1
Γεώργιος Μωράκης.	1
Φραγκῖσκος Καρβελᾶς.	1
Διονύσιος Κ. Τζιρώνη.	1
Βασίλειος Ἀθ. Παπαθεοδώρου.	1
Χριστόδουλος Καρέλης.	1
Πέτρος Μαρίνης.	1
Σπυρίδων Π. Σπυρίδωνος Μπουρδέρη.	1
Εὐστάθιος Γεννηματᾶς.	1
Παναγιώτης Θ. Στεφάνου.	1
Ἀλέξιος Γ. Σακαλῆς.	1
Διονύσιος Γρυανάλης.	1

Γεώργιος Κάβδιλας.	1
Π. Ἀξηλότης.	1
Ἰάκωβος Προῦτζας.	1
Ἰωάννης Ἀσημακόπουλος.	1
Ἀνδρέας Κουντούρης.	1
	43

ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΙΑΣ.

Στέφανος Τζιτζίνια.	3
Μιχαὴλ Τοσίτζας	2
Νικόλαυς Στουρνάρης.	1
Ἀνώνυμός τις.	1
Παναγιώτης Γούσιου.	1
Ἰωάννης Σκαραμαγκᾶς.	1
Παῦλος Δ. Μαυρογορδάτος.	1
Ἀρχιμανδρίτης τοῦ ἁγίου Ἀλεξανδρείας Ἱερόθεος.	1
Γεώργιος Νικολάου ἐν Δαμασκῷ.	1
Χ. Γεώργιος Παπαδάκης ἐν Τριπόλει τῆς Συρίας.	1
Γεώργιος Περικλῆς.	1
Δημήτριος Κουβαρᾶς.	1
Κυριαζῆς Γεωργιάδης.	1
	16

ΚΑΙΡΟΥ.

Κωνσταντῖνος Τσαπέκου.	1
Γεώργιος Κόσσιβας.	1
Σταμάτης Δ. Κόσσιβας.	1
Δημήτριος Ἰωάννου Κασαβέτης.	1
Κομιανὸς Καλογιάννη.	1
Π. Κατζαΐτης.	1
Κωνσταντῖνος Μηστραβάκης.	1

Δημήτριος Ῥαμπάκης.	1
Γεώργιος Καλλιό.	1
Κωνσταντῖνος Θ. Νάτζιου.	1
Χατζῆ Θεοχάρης Χατ. Δημητρίου.	1
Δοῦκας Παλαιολόγου.	1
Κωνσταντῖνος Γκλέσσης.	1
Ἱερώνυμος Παπᾶ Χριστοδούλου.	1
Δαβὶδ Νικολαΐδης.	1
Κωνστῆς Μπογιατζόγλους.	1
Δημήτριος Φιλιππίδης.	1
	17

ΕΠΙΛΟΓΟΣ

Περὶ τῆς Δευτέρας Ἐκδόσεως.

Τὰ περὶ τῆς Ἑλλάδος περιοδικὰ Ὑπομνήματα τοῦ ἀοιδίμου Γερμανοῦ ἐκδιδόμενα, ἑπόμενον ἦτο νὰ προκαλέσωσι τὴν περιέργειαν, καὶ νὰ κινήσωσι τὰς περὶ αὐτῶν σπουδαίας συζητήσεις. Εἴχομεν, καὶ δὲν θέλομεν λείψει τοῦ νὰ ἔχωμεν, πάντοτε τὴν ἰδέαν, ὅτι ἡ νέα Ἑλληνικὴ Ἱστορία πρέπει νὰ συνταχθῇ καὶ νὰ δημοσιευθῇ, ζώντων (ὡσεπιπολύ) τῶν ἱστορικῶν Προσώπων. Τὸ ὠφέλιμον ἀποτέλεσμα ταύτης βλέπομεν καὶ ἀπὸ τὴν παροῦσαν περίστασιν.

Τοῦτο λέγοντες δὲν ἀρνούμεθα, ὁπόσους ἀπαντᾷ καὶ αὕτη σκοπέλους τρομερούς ἀπέναντι τοῦ ἐγωϊσμοῦ καὶ τῆς ἀνοικονομήτου φιλοδοξίας. Δὲν διστάζομεν μάλιστα, ὁδηγούμενοι ἀπὸ τὴν πεῖραν, νὰ ὁμολογήσωμεν, ὅτι προτιμώτερον ἤθελεν εἶσθαι, τὸ νὰ δειχθῇ τις πάλην θηρίων, ἢ ἐκείνην τῶν ἰδιοποιήσεων καὶ τῆς κενοδοξίας, ὡς προσβάλλουσαν παρόντα ὑλικὰ συμφέροντα. Ἀναμφιβόλως· ὅπου τὰ ἤθη νηπιάζοντα ἀδυνατοῦσι νὰ ἐκτιμῶσι τῶν Ἱστορικῶν τὴν ὑπεράνω πάσης προλήψεως καὶ συμπαθείας ὑψηλὴν θέσιν· ὅπου τὰ ἱστορούμενα πρόσωπα, ἄπειρα κατὰ δυστυχίαν τὰ περισσότερα καὶ αὐτῆς τῆς ἁπλῆς ἀναγνώσεως, ἀδύνατα ν' ἀπεκδυθῶσι τοῦ ἐγωϊσμοῦ καὶ τῆς κενοσπουδίας των διὰ μίαν τοὐλάχιστον στιγμὴν, τείνουσιν εἰς τὴν καθόλου ἰδέαν τῶν ἀτομικῶν θριάμβων καὶ τῆς ἐξαιρετικῆς δόξης· ἐκεῖ ὁ Ἱστορικὸς δὲν πρόκειται νὰ περιμένῃ, εἰμὴ τὴν πεισματικωτέραν προσβολὴν ἐκείνων, ὅσοι δοκιμαζόμενοι διὰ τοῦ χωνευτηρίου τῆς Ἱστορίας, ἀποδείκνυνται ἐνώπιον τοῦ ἔσω καὶ ἔξω Κόσμου, ὁποῖοι ἐπολιτεύθησαν, ἢ ὁποίαν πρέπει ν' ἀπολαύσωσι μερίδα ἱστορικῆς δόξης.

Ὕψωσαν ἄλλοτε τὴν δόξαν διαφόρων ἡ ἀνάρχη, αἱ ῥαδιουργίαι, αἱ ἐμφύλιοι στάσεις καὶ ἡ πεπλανημένη ἐνίοτε Δημοσιότης· ἀλλ' ἡ δικαιοσύνη τῆς Ἱστορίας, ὡς ἐκείνη τοῦ ἀμεροληπτου Δικαστοῦ, θέλει καταδικάσει μάλιστα τούτους διὰ τὴν ἐπιζήμιον διαγωγήν των. Ἐταπείνωσαν ἄλλοτε, ἢ καὶ ἐθανάτωσαν, τὴν δόξαν πολλῶν ἡ ὑπεροχὴ τῶν περιστάσεων καὶ τὰ σφοδρὰ πάθη· ἀλλ' ἡ δικαιοσύνη τῆς Ἱστορίας, τῆς ὁποίας εἶναι ξένος ὁποιοσδήποτε πλάγιος σκοπὸς, θέλει ἀνορθώσει καὶ διαιωνίσει ταύτην. Ἰσχυροί τινες παραγκωνίζουσι πολλοὺς, ἀντιποιούμενοι εἰς ἑαυτοὺς τὰ δίκαια ὅλων· ἀλλ' ἡ Ἱστορία, ἔργον τῆς ὁποίας εἶναι ἡ ἀνακάλυψις τῆς πλάνης, θέλει ἀποδώσει τὸ ἐπιβάλλον μέρος τῆς τιμῆς καὶ πρὸς τούτους. Πλὴν τῆς μεγάλης αὐτῆς ἱςορικῆς δίκης ὁποῖον ἆρα προκύπτει τὸ ἀποτέλεσμα; Ἄνθρωποι, γαυριῶντες ἕως χθὲς εἰς τὴν ὑμνουμένην προσωπικότητά των· ἀνθρωποι ὀνειροπολοῦντες, ὅτι σείουσι τὴν καρδίαν καὶ τὸ φρόνημα τῶν Ἑλλήνων πρὸς ἑαυτοὺς, σείοντες τὸν πόδα των· ἄνθρωποι καπηλευόμενοι τὴν ἐθνικὴν ἀξιοπρέπειαν, καὶ ἐμπορευόμενοι πρὸς ὄφελός των ψευδεῖς ἐν γένει, ἢ κατὰ μέρος ἀξιώσεις, βεβαίως δὲν ὑποφέρουσιν ἀδιάφοροι καταφερόμενον κατὰ τῶν ἀντιποιήσεών των τὸν πέλεκυν τῆς Ἱστορίας. Ὡς πολιτικοῦ τούτων φονέως, σύρουσι κατὰ τοῦ Ἱστορικοῦ τὸ ξίφος τῆς δυσφημίας καὶ τῆς καταδρομῆς, καὶ σύμμαχοι μ' ἄλλους διαφόρους, μηδόλως μνημονευθέντας, ἢ δούλους τῶν θελήσεών των, ἐπιδίδονται νὰ παραμορφώσωσιν, ἢ καὶ νὰ βιάσωσιν, ὅσον δυνηθῶσι, τὴν ἀλήθειαν καὶ τὴν γνώμην το[illegible] Δημοσίου.

Περιοριζόμεθα πρὸς τὸ παρὸν μέχρι τούτων, διότι δὲν εἴμεθα ἡμεῖς αὐτοὶ οἱ ὑπεύθυνοι τῶν περιεχομένων εἰς τὰ Ὑπομνήματα τοῦ ἀοιδίμου Γερμανοῦ. Ἐκοινοποιήσαμεν μάλιστα κατὰ τὸ τέλος τῶν Προλεγομένων, ὅτι παρετηρήσαμεν λάθη τινὰ, καὶ ἐπεφυλάχθημεν περὶ τούτων

δι' ἄλλην περίστασιν.

Ἁπλοῦν ὅμως ἔργανον τῆς δημοσιεύσεως τῶν Ὑπομνημάτων, ὅσον ἀφ' ἑνὸς εἴδομεν πάντη ξένας ὡς πρὸς ἡμᾶς μερικῶν τὰς πικρὰς παρατηρήσεις, τόσην ἀφ' ἑτέρου ἐδείξαμεν προθυμίαν τοῦ νὰ δεχθῶμεν καὶ νὰ καταχωρήσωμεν εἰς τὸ τέλος τῆς παρούσης δευτέρας Ἐκδόσεως τὰς ἱστορικὰς παρατηρήσεις ἐκείνων, τῶν ὁποίων ὁ χαρακτὴρ καὶ οἱ ἀγῶνες ὑπόσχονται τὴν ἀλήθειαν τούτων. Τὸ ἴδιον θέλομεν ἀκολουθήσει μέτρον, ἂν καὶ ἀκολούθως ἐπιχειρισθῶμεν ἔκδοσιν νέαν.

Καὶ ἄλλοτε εἴπομεν, καὶ ἤδη ἐπαναλαμβάνομεν νὰ σημειώσωμεν, ὅτι, καθὼς εἰς τὸν Ἀγῶνα, παρομοίως καὶ εἰς τὴν ἱστορίαν του πρέπει νὰ ἐργασθῶσι χεῖρες πολλαί. Ὡς εἶναι ἀνόητον νὰ ζητῇ τις Οὐρανὸν χωρὶς ἄστρων, ἐπίσης εἶναι ἀνόητον καὶ νὰ θέλῃ νὰ ἴδῃ πρὸς τὸ παρὸν νέαν Ἑλληνικὴν Ἱστορίαν χωρὶς σφαλμάτων. Ἡ τιμὴ τῶν νέων Ἱστορικῶν κρέμαται ἀπολύτως ἀπὸ μόνην τὴν κατὰ μέρος ἐπιτυχίαν. Ὅστις ἀπαιτεῖ ἀπ' αὐτοὺς τὸ ἐναντίον ἢ ἐθελοκακεῖ, ἢ ματαιοπονεῖ θηρεύων τὴν δόξαν του εἰς τὴν κατάκρισιν. Ἐντεῦθεν, πᾶς τις δυνάμενος νὰ συμπληρώσῃ μέρος αὐτῆς κεχηνός, ὀφείλει, φρονίμως ποιῶν ὡς πρὸς ἑαυτὸν καὶ ὡς πρὸς τὴν πατρίδα του, ν' ἀκολουθήσῃ τὴν γλυκεῖαν καὶ ἔντιμον ὁδὸν τῆς δημοσιότητος, καὶ ὄχι τὴν πικρὰν τῆς δυσφημίας καὶ (τὴν χαμένην) τῶν παραπόνων.

Τοιούτους εὕρομεν τινας καὶ τὸν Συνταγματάρχην Δ. Λύνδον, παρὰ τῶν ὁποίων ἐλάβομεν τὰς ἀκολούθους Σημειώσεις. Εἰς ταύτας θέλει ἰδεῖ ὁ Ἀναγνώστης κἄποιαν εἰς τὸ ἱστορικὸν τῆς Ἑλλάδος βοήθειαν, ἥτις ἤθελεν εἶσθαι πολὺ μεγαλητέρα, ἂν καὶ ἄλλοι κατέβαλλον μικροὺς κόπους.

Ἐν Ἀθήναις, τῇ 30 Νοεμβρίου, 1837.

Ι. ΦΙΛΗΜΩΝ.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

Σελ. 5 (1) Τὸ μέτρον τοῦτο ἐλήφθη παρὰ τῶν Προεςώτων τῆς Πελοποννήσου, συνηγμένων εἰς Τρίπολιν διὰ τὰς τοπικὰς ὑποθέσεις. Ἐκεῖθεν ἔμαθον οἱ Ἀρχιερεῖς τὸν σκοπόν· καὶ ἐκεῖ ἐγένοντο τὰ ἔγγραφα πρὸς τὴν Ἀρχήν, ἀπ' ὅπου τὰ ἔλαβεν ὁ Κύριος Παπαρηγόπουλος διὰ νὰ ἀπέλθῃ.

Σελ. 6. (2) Ὁ Βελῆ Πασᾶς, εὑρισκόμενος εἰς Ναύπακτον, ἐπροσκάλεσε τὸν Ὀδυσσέα, ὅστις παρέλαβε μαζή του καὶ τοὺς πλησίον του εὑρισκομένους Σταμάτην Κουμανιώτην Πατραῖον, καὶ τὸν Νικόλαον Πετιμεζᾶν Καλαβρυτινόν· καὶ πρὸς αὐτοὺς εἶπεν (ὁ Βελῆ Πασᾶς), ὅσα ὁ Π. Πατρῶν ἀναφέρει εἰς τὸ δεύτερον ἐδάφιον τῆς πέμπτης σελίδος. Ταῦτα οἱ εἰρημένοι, μεταβάντες κατ' εὐθεῖαν εἰς Βοστίτζαν, ἐκοινοποίησαν εἰς τὸν Ἀνδρέαν Λόνδον· αὐτὸς δὲ ἔπεισε τὸν Ὀδυσσέα νὰ μὴ κάμῃ κανὲν κίνημα κατὰ τῶν Τούρκων τῆς Λεβαδείας, πρὶν λάβῃ καὶ τὴν κοινὴν συναίνεσιν τῶν Πελοποννησίων. Ὁ Π. Πατρῶν καὶ ὁ Βλασσόπουλος εἰδοποιήθησαν παρὰ τοῦ Ἀνδρέου Λόντου ἐγκαίρως, καὶ ἐπομένως ὄχι μόνον ἀπὸ αὐτοὺς τοὺς δύω ἔγινεν ἡ ἀποστολὴ πρὸς τοὺς Καπιταναίους τῆς Στερεᾶς Ἑλλάδος, ἀλλὰ κοινῶς ἀπὸ ὅλους τοὺς πρoϊςαμένους τῆς Ἀχαΐας.

Σελ. 8. (3) Ὁ Μεχμὲτ Πασᾶς, Κιεχαγιᾶς τῶ Χουρσὴτ Πασᾶ, δὲν διωρίσθη Ἡγεμὼν τῆς Πελοποννήσου, ἀλλὰ τῆς Θεσσαλονίκης· ἡ δὲ Ἡγεμονεία τῆς Πελοποννήσου ἦτον ἐπιτετραμμένη εἰς τὸν Χουρσὴτ Πασᾶν, ἂν καὶ ἦτον Ἀρχιστράτηγος κατὰ τοῦ Ἀλῆ Πασᾶ.

Σελ. 10 (4) Ὅσον καὶ ἂν ἐστάθη ὁ ἰδιωτικὸς βίος τοῦ Παπᾶ Φλέσα ὄχι τόσον ἐπαινετός, χρεωστοῦμεν νὰ εὐλογήσωμεν τὴν μνήμην του καὶ διὰ τὸν ἔνδοξον θάνα-

τόν του, καὶ διότι ἡ ἀξιότης του συνωδευμένη μὲ τὴν προθυμίαν τινῶν ἐν τῇ Συνελεύσει Προεστώτων, ἔδοσε θάῤῥος εἰς τὸν Συγγραφέα νὰ κάμῃ τὰς εἰς τὸν ἀκόλουθον παράγραφον προτάσεις. Ὁ Μακαρίτης, ἂν ἤθελε διασώσει τὰ Πρακτικὰ τῆς Συνελεύσεως αὐτῆς, τὰ ὁποῖα εἰς αὐτὸν ἔμειναν, καὶ ἐξέδιδεν εἰς τὴν παροῦσαν Συγγραφήν του, ἤθελον ἐπαινεθῆ πολὺ τὰ ἐνεργητικώτερα μέλη τῆς Συνελεύσεως ταύτης, ἐκ τῶν ὁποίων ἦτον, ὡς οἱ πλεῖστοι γνωρίζουν, εἰς καὶ ὁ Ἀνδρέας Λόνδος.

Σελ. 12 (5) Ὁ ἀοίδιμος Χριστιανουπόλεως, κατὰ τὰς ἀδιστάκτους πληροφορίας, ὅσας ἔχομεν, ἐφέρθη εἰς ὅλα κατὰ τὴν ἀπόφασιν τῆς Συνελεύσεως· καί, πρὸς μὲν τοὺς Ἀρκαδίους, Φαναρίτας καὶ Καρυτινοὺς ὡμίλησεν αὐτοπροσώπως τὰς ἀποφάσεις τῆς Συνελεύσεως· πρὸς δὲ τὸν Μονεμβασίας καὶ Π. Μαυρομιχάλην ἀπέστειλε τὸν Νικόλαον Πονηρόπουλον, καὶ τὸν ἀνεψιὸν τοῦ Ἀμβροσίου Πρωτοσυγκέλλου.

Σελ. 13. (6) Ὅσοι τῶν Ἀρχιερέων καὶ Προεστώτων εἰσῆλθον εἰς Τρίπολιν, ἦσαν πληροφορημένοι ὅλας τὰς ἀποφάσεις τῆς Συνελεύσεως, καθὼς καὶ ὁ Πέτρος Μαυρομιχάλης· ἀλλὰ στοχασθέντες, ὅτι ἐδύναντο νὰ οἰκονομήσωσι τὰς ὑποψίας τῆς Διοικήσεως παρουσιαζόμενοι, καὶ νὰ μακρύνουν τὸ πρᾶγμα μέχρις αἰσιωτέρων περιστάσεων, εἰσῆλθον.

— (7) Ὁ Π. Πατρῶν, ὅταν ἐζητήθη λαβὼν τὰς διαταγὰς τῆς ἐξουσίας ἐνώπιον τοῦ Ἀνδρέου Λόνδου, τότε ἀπεφάσισε νὰ μείνῃ, καὶ μετὰ τοῦ Ἀνδρέου Λόντου ἐκίνησεν εἰς τὰ Καλάβρυτα, ὅπου συσκεψάμενοι μετὰ τῶν Προκρίτων τῶν Καλαβρύτων, ἀπεφάσισαν τὰ περαιτέρω. Εἰς αὐτὴν δὲ τὴν ἐν Καλαβρύτοις διάσκεψιν πολλοὶ καὶ τῶν Ἀρχιερέων καὶ τῶν Προεστώτων ἀπεδειλίασαν· διε-

κρίθη δὲ εἰς τὴν ἀκλόνητον ἀπόφασίν του ὁ Ἀσημάκης Φωτῆλας.

Σελ. 15. (8) Καὶ ὁ Ἀνδρέας Λόνδος διὰ τὸ Διακοπτόν.

Σελ. 16 (9) Τούτους δὲ διέταξεν ὁ Ἀσημάκης Ζαήμης, ἀνὴρ ἄφοβος καὶ ἀποφασιστικὸς εἰς τὰ κινήματά του, καὶ τοὺς ἀπέστειλεν ἀπὸ τὴν Κερπηνὴν εἰς τὸν δρόμον τῆς Καστάνας, καὶ τὸν ἐκτύπησαν, χωρὶς νὰ ἐξεύρῃ, ὅτι ἦτον μαζή του καὶ ὁ Ταμπακόπουλος, μὲ σκοπὸν νὰ διαλύσῃ τὰς μεταξὺ τῶν Ἀρχιερέων καὶ λοιπῶν Προεστώτων ἀμφιβολίας, καὶ νὰ κόψῃ τὸν Γόρδιον κόμβον. Τὴν ἰδίαν ἡμέραν, καὶ οὐχὶ τὴν δευτέραν, ὥδευε πρὸς τὴν Τρίπολιν καὶ ὁ Βοεβόνδας τῶν Καλαβρύτων, καὶ ἐκ τοῦ ἀνωτέρω συμβεβηκότος ἐπέστρεψεν ἔντρομος εἰς Καλάβρυτα.

Σελ. 17. (10) Δὲν ὡπλίσθησαν οἱ τυχόντες καὶ ἐκ περιστάσεως, ἀλλὰ προπαρασκευασμένοι διάφοροι Κεφαλῆνες καὶ Ζακύνθιοι, κάτοικοι καὶ κτηματίαι εἰς Πάτρας· καθὼς καὶ ὁ Παναγιώτης Καραντζᾶς μὲ ἄλλους νέους Πατραίους. Οὗτοι δὲν ἐξῆλθον μόνον ὡπλισμένοι εἰς τοὺς δρόμους, ἀλλὰ φονεύσαντες καὶ πληγωθέντες τινὲς, ἐβίασαν καὶ ἐσφάλησαν τοὺς Τούρκους εἰς τὸ φρούριον.

— (11) Πρὸ αὐτοῦ εἶχεν ἐμβῆ ὁ Ἀνδρέας Λόνδος περὶ τὸ μεσημέριον καὶ κατέλυσεν εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ Πατρινοῦ, ὅπου εὗρε τὸν μακαρίτην Ἰωάν. Παπαδιαμαντόπουλον καὶ τοὺς προκριτωτέρους ΚεφαληνοΖακυνθίους.

Σελ. 20. (12) Ἑπτὰ κανόνια ἐδόθησαν παρὰ τῶν Ἑπτανησίων, εἰς τῶν ὁποίων τὴν ἐπικίνδυνον μεταφορὰν ὁ Ἀνδρέας Λόνδος κατέβαλε προσωπικὸν κόπον μὲ τοὺς ΚεφαληνοΖακυνθίους καὶ Βοστιτσάνους πολεμούμενος ἀπὸ τὸ φρούριον μὲ κανονοβολὰς καὶ ψιλὸν πυροβολισμόν.

— (13) Τὸ κανονοστάσιον τοῦτο διευθύνετο παρ᾽

ἐτῶς Ἀγγλαμερικανοῦ ὀνόματι Ἀγγέλου, εὑρεθέντος ἐκεῖ κατὰ τύχην. Ὑπὸ τὰς διαταγὰς τούτου ὑπηρετοῦσαν μὲ μεγίστην ἐπιδεξιότητα καὶ ἀνδρείαν οἱ ΚεφαληνοΖακύνθιοι. Ἦτον δὲ ἐπαίνου ἀξία ἡ πολλὰ ἐνθουσιώδης προθυμία καὶ ἀνδρεία ὅλων τῶν κατ᾽ ἐκείνην τὴν ἡμέραν ὑπηρετούντων. Ἕνδεκα ἡμέρας ἐσάθησαν οἱ Ἕλληνες εἰς τὴν πόλιν τῶν Πατρῶν, καὶ εἰς αὐτὸ τὸ ὀλίγον διάστημα ἐπαρουσίασαν ἐν ὁπλοποιεῖον, εἰς τὸ ὁποῖον κατεσκευάσθησαν μὲ τὴν μεγαλητέραν ταχύτητα οἱ διεθέται (Λέτα) τῶν κανονίων καὶ σφαῖραι σφυρικταὶ δι᾽ αὐτά, ἐλλειπόντων τῶν χυτῶν, καὶ ἐν Νοσοκομεῖον εὐρύχωρον μ᾽ ὅλα τὰ χρειώδη διὰ τοὺς πληγωμένους καὶ ἀσθενεῖς, εἰς τὴν ἐφοδίασιν τοῦ ὁποίου συνέτρεξε τότε κατὰ πρῶτον λόγον ὁ Ν. Γερακάρης ἐκ τοῦ Φαρμακοπωλείου του.

— (14) Ὁ Ἰοὺφ Πασᾶς ἦτον διωρισμένος ἀπὸ τὸν Γενικὸν Ἀρχηγὸν τῆς κατὰ τοῦ Ἀλῆ Πασᾶ ἐκστρατείας Χουρσὴτ Πασᾶ, νὰ ἀπέλθῃ ὡς ἄχρηστος καὶ μὴ εὐάρεστος, εἰς αὐτὸν διὰ τὴν Ἡγεμονείαν του εἰς τὴν Νῆσον Εὔβοιαν. Φθάσας εἰς Βραχῶρι, ἔμαθε τὴν ἐπανάστασιν τῆς Πελοποννήσου καὶ τὸν ἀποκλεισμὸν τοῦ φρουρίου τῶν Π. Πατρῶν· καὶ τοῦτο, διότι εὑρίσκοντο ἐντὸς τῆς Ἀκροπόλεως πολιορκημένοι περίπου τῶν ἑκατὸν Βραχωριτῶν, τοὺς ὁποίους οἱ Τοῦρκοι τῶν Πατρῶν εἶχον κρατήσει ὑπὸ μισθὸν διὰ τὰς ὑπονοίας των. Ἐκεῖθεν ἔγραψε πρὸς τὸν Καϊμακάμην του (τοποτηρητήν του) εἰς Εὔβοιαν μὲ ἐπίτηδες Τάταρην (Ταχυδρόμον), ὅτι, ἂν καὶ διευθύνετο διὰ τὰ ἐκεῖ, ἤλλαξε δρόμον καὶ τρέχει πρὸς ὑπεράσπισιν τῶν πολιορκουμένων εἰς τὸ Φρούριον τῶν Πατρῶν. Διὰ τὴν αἰτίαν ταύτην διέταττε νὰ τὸν φθάσῃ ὅτοις στρατιώτας, τροφὰς καὶ χρήματα. Τὸν Ταχυδρόμον αὐτὸν ἀπόσπασμα ἐκ τοῦ σώματος τοῦ Πανουργιᾶ ἐσκότωσε καθ᾽ ὁδὸν πλησίον τῶν Σαλώνων, καὶ τοῦ ἐπῆρε τὰ

γράμματα, τὰ ὁποῖα ὁ Πανουριᾶς ἀπέστειλε πρὸς τοὺς Ἀρχηγοὺς τοῦ ἀποκλεισμοῦ τῶν Π. Πατρῶν.

Σελ. 22, (15). Εἶναι ἀληθὲς, ὅτι εἰς τοιαύτας περιστάσεις καὶ εἰς τοιαύτας καταστάσεις τάξις δὲν ἠμπορεῖ νὰ ὑπάρξῃ ποτέ· ὁ ἐνθουσιασμὸς ὅμως ἦτον μέγας. Ἀληθὴς δὲ αἰτία τῆς μὴ ὀχυρώσεως τοῦ δρόμου ἦτον ἡ ἔλλειψις ἑνὸς Ἀρχηγοῦ ἐπὶ κεφαλῆς τῶν διορισθέντων στρατιωτῶν. Περὶ τούτου προηγουμένως εἶχε ληφθῆ μέτρον νὰ μεταβῶσιν ἐκεῖ αὐτοπροσώπως ὁ Ἀνδρέας Ζαήμης μὲ τοὺς Καλαβρυτινοὺς καὶ ὁ Ἀνδρέας Λόνδος μὲ τοὺς Βοστιτζιάνους· εἰς δὲ τὸν ἀποκλεισμὸν τοῦ φρουρίου νὰ μείνουν μόνοι οἱ Πατραῖοι καὶ Ἑπτανήσιοι, οἱ ὁποῖοι καὶ ἦσαν ἱκανοί. Ἐμποδίσθησαν δὲ ὁ Ζαήμης καὶ Λόνδος ἀπὸ τὴν ἀξιόλογον ταύτην ὑπηρεσίαν ἐξ αἰτίας μιᾶς ἐπισυμβάσης συγχύσεως μεταξὺ τῶν μακαριτῶν Συγγραφέως καὶ Ἰωάννου Παπαδιαμαντοπούλου, προελθούσης ἀπὸ ἓν ξίφος, τὸ ὁποῖον ἕνας διάκονος τοῦ Συγγραφέως ἤθελε νὰ πάρῃ ἀπὸ ἕνα ἄλλον, ὑπερασπιζόμενον ἀπὸ τὸν Παπαδιαμαντόπουλον.

Σελ. 23, (16). Εἶναι ἄντικρυ καὶ πλησίον τοῦ Φρουρίου, κτυπᾶται πανταχόθεν καὶ ἀπὸ τὰ χονδρὰ καὶ ἀπὸ τὰ ψιλὰ πυροβόλα. Αὐτὸ ἐξεσκέπασε Ζακύνθιός τις τέκτων, Ἀνδρέας, κάτοικος τῶν Π. Πατρῶν, ἄνθρωπος ἀρκετὰ προβεβηκὼς τῇ ἡλικίᾳ. Ἂν καὶ ἐφαίνετο πανταχόθεν ἀπὸ τὸ Φρούριον, καὶ ἐπυροβολεῖτο ἀδιακόπως μ' ὅλην τὴν ζωηρότητα, πλὴν τὸ ἀνδρεῖον καὶ τολμηρὸν του παράδειγμα ἐνεθάῤῥυνε καὶ ἐνθουσίαζε πολὺ τοὺς πολεμοῦντας Ἕλληνας.

Σελ. 24, (17) Οἱ μείναντες μὲ τοὺς Ἀρχηγοὺς ποτὲ δὲν ἦτον ὀλιγώτεροι τῶν πεντακοσίων.

— (18). Οἱ μείναντες κλεισμένοι εἰς τὴν Ἁγίαν Παρασκευὴν ἦτον ὅλοι οἱ ἀδελφοὶ Κρυμανιωταῖοι (ἐκτὸς τοῦ Κωνσταντίνου) καὶ οἱ Χασαπαῖοι ἐκ τῆς Ἀ-

καρνανίας, οἵτινες ἔδειξαν ἀνδρείαν ἀπαράμιλλον, προξενήσαντες τρόμον εἰς τοὺς ἐχθρούς.

Σελ. 25, (19) Ὁ Ἀνδρέας Λόνδος δὲν ἐπῆγεν εἰς τὴν Βοστίτζαν, ἀλλὰ παρακινηθεὶς παρὰ τοῦ Συγγραφέως καὶ τοῦ Ἀνδρέα Ζαήμη ἐπῆγε μετ' αὐτῶν εἰς τὰ Νεζερὰ, διὰ νὰ συμπράξῃ εἰς τὰ γενικώτερα πράγματα. Τοὺς δὲ μείναντας μετ' αὐτοῦ στρατιώτας ἔστειλεν εἰς Βοστίτζαν μὲ τὸν ἀδελφόν του Ἀναστάσιον. Ἐκεῖθεν συναπέστειλε τὸν Νικόλαον Γερακάρην εἰς διαφόρους ὁπλαρχηγοὺς καὶ Προκρίτους τῆς Ῥούμελης, διὰ νὰ παρακινήσῃ τὴν Ἐπανάστασιν καὶ ἐκείνων τῶν μερῶν.

— (20.) Τὰ ἓξ πλοῖα ἦλθον τὴν αὐτὴν ἡμέραν τῶν Βαΐων· καὶ σαφέστερον τὰ μὲν δύω ἦλθον δύω ὥρας μετὰ τὴν προσβολὴν τοῦ Ἰσοὺφ Πασᾶ, τὰ δὲ τέσσαρα περὶ τὸ βασίλευμα τοῦ ἡλίου τῆς αὐτῆς ἡμέρας. Ὅσοι ἦτον ἐνεργοὶ περὶ τὸν πόλεμον ἐκεῖνον, γνωρίζουν καλὰ, ὅτι ἡ ἐμφάνισις τοῦ στολίσκου τούτου ἦτον ἡ κυριωτέρα αἰτία τῆς φυγῆς τῶν Ἑλλήνων ἀπὸ τὰς Πάτρας παρ' ἄλλο τι· ἐπειδὴ εἰς πόλιν παράλιον καὶ πολεμουμένην ἀπὸ θαλάσσιον δύναμιν, δὲν ἠμποροῦσαν νὰ μείνουν οἱ πολιορκηταί.

Σελ. 28, (21). Ὁ Ἀνδρέας Λόνδος εὑρίσκετο μετὰ τοῦ Συγγραφέως καὶ τοῦ Ἀνδρέου Ζαήμη εἰς τὰ Νεζερὰ, ὅπου μαθὼν τὸ πέρασμα τοῦ Κιαχαγιᾶ ἔτρεξεν εἰς Βοστίτσαν καὶ εὗρεν εἰς αὐτὴν τοὺς ἐχθρούς.

— (22). Τροφαὶ εἰς τὴν Βοστίτσαν ἦσαν πολλαὶ, καὶ μάλιστα πεντακόσια καντάρια παξιμάδι, προετοιμασμένον νὰ σταλῇ εἰς Ἄρταν καὶ ἐκεῖθεν εἰς Ἰωάννινα πρὸς τὸν Χουρσὴτ Πασᾶν.

Ὁ Κεχαγιὰς δὲ ἐτάχυνε τὴν ἀναχώρησίν του εἰς τὴν Τρίπολιν ὡς διατεταγμένος νὰ φροντίσῃ ἰδίως περὶ τῶν Χαρεμιῶν τοῦ Χουρσὴτ Πασᾶ.

Σελ. 30, (23). Ὁ υἱὸς τῆς Μπουμπουλίνας δὲν ἐφονεύθη φεύγων, ἀλλὰ πολεμῶν περὶ τὸ τεῖχος τοῦ ποταμοῦ τοῦ Ἄργους ἐκ τοῦ συστάδην μὲ τοὺς ἐχθροὺς, ὅτε ῥίψας ἐκ τοῦ ἵππου κατὰ γῆς τὸν Βελῆ Μπεῆν, καὶ προσπαθῶν νὰ τὸν σφάξῃ μὲ τὴν μήτην τοῦ κονταχίου τῆς Ἀλβανικῆς πιστόλας του, ἐφονεύθη παρ' ἄλλου Τούρκου ἐπάνω εἰς τὸ σῶμα τοῦ ἐχθροῦ του Βελῆ Μπεῆ, ὡς ὁ ἴδιος Βελῆ Μπεῆς ὡμολόγησε πρὸς τὸν Ἀνδρέαν Λόνδον τοῦτο, καθ' ἣν ἐποχὴν διέβαινε διὰ τῆς Βοστίτσης εἰς Ῥούμελην.

Σελ. 33, (24). Ἐξέφυγε τῆς μνήμης τοῦ ἀοιδίμου Συγγραφέως, ὅτι, οὕτως ἐχόντων τῶν πραγμάτων, ὁ Ἀνδρέας Λόνδος, καταθέσας τὴν ἑταιρικὴν του συνεισφορὰν, τὴν ὁποίαν δὲν εἶχε δώσει εἰς κανένα, συνάξας καὶ τὰς ἄλλας συνεισφορὰς τῶν Προκρίτων Συμπολιτῶν του, ἐσύστησε γενικὸν Φροντιστήριον καὶ γενικὰς ἀποθήκας ἐν τῷ ἐν Βοστίτσῃ Μοναστηρίῳ τῶν Ταξιαρχῶν, ὑπὸ τὴν διεύθυνσιν τοῦ Δημητρίου Ἀλεξανδροπούλου. Ἐτοποθετήθη εἰς τὰ Σελὰ μὲ τοὺς στρατιώτας τῆς ἐπαρχίας Βοστίτσης, καὶ ἐκείνους τῶν χωρίων τῆς ἀνατολικῆς πλευρᾶς τῶν Πατρῶν, τοὺς ὁποίους πρὸ τῆς Ἐπαναστάσεως εἶχε προοργανίσει διὰ τοῦ Γεωργίου Ῥοδοπούλου, καὶ ἀκολούθως ἐγένοντο αἱ τοποθετήσεις τοῦ Ὀμπλοῦ, Ζωητάδας καὶ Περιβόλας.

Τὸ στρατόπεδον, τὸ ὁποῖον ὁ Ἀνδρέας Λόνδος ἐσύστησε κατὰ τὰ Σελὰ περὶ τὰς ἀρχὰς τοῦ Μαΐου, ἔμεινε μόνιμον καὶ ἀδιάλυτον χωρὶς διακοπὴν καμμίαν μέχρι τὰς ἀρχὰς τοῦ 1825. Καὶ, ὁσάκις ἔτυχε νὰ λείψῃ ὁ ἴδιος ἐκεῖθεν, ἄφινε ἀρκετὴν δύναμιν πότε ὑπὸ τὴν διεύθυνσιν τοῦ Ἀντιστρατήγου του Δημητρίου Μελετοπούλου, καὶ πότε τὴν ὑπὸ τοῦ ἀξιωματικοῦ του Γεωργίου Ῥοδοπούλου.

Ὁ Στρατὸς τοῦ Ἀνδρέου Λόνδου ἦτον καλῶς διωργα-

νισμένος, καὶ ὁ πλέον εὐπειθὴς καὶ ἐφωδιασμένος μ' ὅλα τὰ χρειώδη τοῦ πολέμου. Ἐσύστησε καὶ Νοσοκομεῖα εἰς διάφορα χωρία, ὅπου ἐπέμποντο οἱ ἀσθενεῖς καὶ τραυματισμένοι, ὡς ἦσαν τὰ χωρία τῆς Φτέρης καὶ τῆς Κουνινῆς. Εἶχε δὲ τὴν πρόνοιαν καὶ εἰς τὰς ἐκστρατείας, ζφροντίζων μεταξὺ τῶν ἄλλων καὶ τόπον ἀσφαλῆ καὶ ἁρμόδιον διὰ Νοσοκομεῖον, ὡς εἰς τὴν ἐκστρατείαν του εἰς τὴν Δυτικὴν Ἑλλάδα κατὰ τὸ 1823. ἐσύστησε Νοσοκομεῖον εἰς τὸ Μοναστήριον τοῦ Κουτσουροῦ ἄνωθεν τῆς Βετρινίτσης.

Σελ. 34, (25). Αἱ περιστάσεις αὗται ἐγένοντο, ἀφοῦ τὰ πλοῖα αὐτὰ συνεισῆλθον εἰς τὸν Κόλπον μὲ τὸν στολίσκον τὸν Ὑδραιοπετσότικον, καὶ ἀφοῦ οὗτος ἀνεχώρησε καὶ ἔμειναν τὰ Γαλαξιδιώτικα μόνα των. (Ὅρα σημ. 32.)

Σελ. 38, (26.) Εἰς τὸ Χάνι τῆς Γραυγιᾶς δὲν ἦτον μόνον ὁ Ὀδυσσεὺς μὲ τοὺς ὀγδοήκοντα, ἀλλὰ τὸ γενικὸν στρατόπεδον τῆς Ἀνατολικῆς Ἑλλάδος, συγκείμενον ἀπὸ περίπου χιλίους πεντακοσίους στρατιώτας, παρόντων καὶ τῶν Ἀρχηγῶν Δυωβουνιώτου καὶ Πανουργιᾶ. Κοινῶς δὲ παρ' ὅλων ἐνεκρίθη νὰ κλεισθῇ μόνος ὁ Ὀδυσσεὺς εἰς τὸ Χάνι μὲ μέρος ἰδικῶν του καὶ μέρος Γαλαξιδιωτῶν· οἱ δὲ λοιποὶ Ἀρχηγοὶ καὶ στρατιῶται νὰ μείνωσιν εἰς τὰς ἀκρωρίας ἔνθεν καὶ ἔνθεν, καὶ νὰ πολεμῶσι τοὺς ἐχθρούς.

— (27). Ἀρχηγὸς τῶν εἰρημένων Ἀλβανῶν ἦτον ὁ Τοπιτσίμπασης τοῦ Χουρσὴτ Πασᾶ, ὁ δὲ Ἀσλανάκης ἦτον ὑπὸ τὰς διαταγάς του. Ἐξῆλθον ἔνδοθεν τοῦ Ῥίου, καὶ ἀμέσως διευθύνθησαν εἰς τὸ Ἀνεμοδοῦρι, ὅπου ἦτον ὁ Ἀνδρέας Λόνδος στρατοπεδευμένος, τὸν ἐκτύπησαν καὶ τὸν ὑπεχρέωσαν νὰ ὑποχωρήσῃ ἀπὸ τὴν θέσιν του· ἀλλὰ τὸ πρωΐ, μετὰ τὴν ἐπιστροφὴν τῶν Τούρκων εἰς τὰ ἴδια, ἀνέλαβε πάλιν τὴν ἰδίαν θέσιν του.

Σελ. 39, (28.) Ὑπὸ τὴν ὁδηγίαν τοῦ Παύλου Κεφαλῆνος Ἀισιτήρη καὶ τοῦ Δημητρίου Πεθαμένου.

— (29.) Ἴσως εἶναι λάθος γραφικὸν τοῦ ἀοιδίμου Συγγραφέως, ὅτι διώρισε τὸν Σισίνην νὰ βαστάξῃ ἐκεῖ τοὺς τριακοσίους Κεφαλῆνας· ἐπειδὴ οἱ Ἀρχηγοὶ τῆς Ἀχαΐας καὶ Ἤλιδος, ὅσον καὶ ἂν ἐσέβοντο τὸν μακαρίτην Συγγραφέα διὰ τὸν ὑψηλὸν ἐκκλησιαστικὸν βαθμὸν καὶ διὰ τὴν σύνεσίν του, διορισμοὺς ὅμως ἀπὸ τὸ μέρος του ποτὲ δὲν ἐλάμβανον. Οὔτε ὁ μακαρίτης ἐδύνατο νὰ τὸ ἀπαιτήσῃ· ἀλλὰ ἐκ συμφώνου μὲ τὸν Ἀνδρέαν Ζαήμην ἔγραψαν προτρεπτικῶς, ἀποστείλαντες τὸν Νικόλαον Γερακάρην νὰ τοὺς παραστήσῃ καὶ ὁ ἴδιος προφορικῶς τὰς αἰτίας, διὰ τὰς ὁποίας ἔπρεπε νὰ μείνωσιν ἐκεῖ· δηλονότι νὰ βαστάξουν τὴν πολιορκίαν τῶν Λαλέων, διὰ νὰ μὴ λάβουν καιρὸν νὰ καταφύγουν εἰς τὰς Πάτρας, ἑνούμενοι μὲ τὸν Ἰσοὺφ Πασᾶ, καὶ οὕτως ὄχι μόνον ἀποκατασταθῇ δύσκολος ἡ πολιορκία, ἀλλὰ νὰ ἐκστρατεύσουν τότε ἐν σώματι μεγάλῳ εἰς βοήθειαν τῶν λοιπῶν πολιορκημένων μερῶν.

Σελ. 41, (30). Ὁ στολίσκος οὗτος ἐσύγκειτο ἀπὸ ἓξ Ὑδραϊκὰ διοικούμενα παρὰ τοῦ Μοιράρχου Δημητρίου Βώκου Μιαούλλη, Λαζάρου Μπρούσκου, Ἀναγνώστου Κριεμάδη, Σάββα Ἀνδρέου, καὶ Ἰωάννου Μπασταξῆ· ἀπὸ ἓξ Πετσιώτικα διοικούμενα παρὰ τοῦ Μοιράρχου Νικολάου Μπότασῃ, Μανόλη Δημητρίου Ὀρλὸφ, Θεοδώρου Δημητρίου Ὀρλὸφ, Ἀνδριανοῦ Ἀναστασίου Σωτήρου, Ἀναστασίου Ἀνδρούτσου καὶ Κωνσταντίνου Μπαμπούκα. Δύω ἐξ αὐτῶν τοῦ Ἀναστασίου Κριεμάδη καὶ τοῦ Ἀναστασίου Ἀνδρούτσου διωρίσθησαν διὰ τὴν πολιορκίαν τοῦ Νεοκάστρου, τὰ δὲ λοιπὰ δέκα εἰσῆλθον εἰς τὸν Κόλπον μὲ ἓν Κεφαληναῖον, διοικούμενον ἀπὸ τὸν Παναγῆ Φωκᾶν, καὶ τέσσαρα Γαλαξιδιώτικα, διοικούμενα ἀπὸ τὸν

Κωνσταντῖνον Δεδοσσην, Δρόσον Βλάμπ, Χαράλαμπον Μπακογιώργην καὶ Δημήτριον Ἀναστητιν.

Σελ. 49, (31). Εἰς τὴν μάχην, κατὰ τὴν ὁποίαν ἐσυλλήφθη ὁ Καπιτὰν Πουλῆς, ὁ Ἰωάννης Ῥάγκος δὲν ὑπῆρχε διόλου· ἀλλὰ ἐπὶ κεφαλῆς τῆς μάχης ἐκείνης, καθ' ἣν ἐσυλλήφθη ὁ εἰρημένος, ἦτον ὁ Μάρκος Μπότσαρης.

Σελ. 53, (32). Μετὰ τὴν φυγὴν τῶν εἰρημένων πλοίων ἔμεινεν ἓξ αὐτῶν ἐντὸς τοῦ Κόλπου ἐν Πετσιώτικον τῆς Μπουμπουλήνας, διοικούμενον παρὰ τοῦ ἀδελφοῦ της Ἐμμανουὴλ Δημητρίου Λαζάρου Ὀρλόφ· τὰ λοιπὰ ἀνεχώρησαν αἴφνης. Τοῦτο δὲ καὶ τὰ εἰς τὴν σημείωσιν (30), ἐν Κεφαληναῖον καὶ τέσσαρα Γαλαξιδιώτικα, ὑπηρέτησαν διηνεκῶς μὲ ζῆλον, προθυμίαν καὶ ἀνδρείαν, καὶ εἰς τὰς πολιορκίας τῶν Φρουρίων τοῦ Κορινθιακοῦ Κόλπου, καὶ πολλάκις διεπέρασαν τὸ στενὸν τοῦ Κόλπου, καταφρονοῦντα τοὺς κανονοβολισμοὺς τῶν Καστελίων Ῥίου καὶ Ἀντιῤῥίου, καὶ ἐπολέμησαν ὑπὲρ τῆς πόλεως τῶν Πατρῶν τὰ ἐκεῖ ἐλλιμενισμένα ἐχθρικὰ πλοῖα. Τότε ἔπραξαν καὶ ὅσα ἄλλα λέγει ὁ Μακαρίτης Συγγραφεὺς εἰς τὸ δεύτερον ἐδάφιον τῆς σελίδος 34.

— (33). Εἶναι ἀληθινὸν, ὅτι, ὅταν, ὡς ὁ ἀοίδιμος Συγγραφεὺς λέγει, ἀπεσύρθησαν ὅλα τὰ λοιπὰ στρατόπεδα, μόνος ὁ Ἀνδρέας Λόνδος ἔμεινεν εἰς τὸ εἰς Σελᾶ στρατόπεδόν του, ὡς καὶ ἀλλαχοῦ ἐῤῥέθη. Ἀλλὰ ὁ Γεώργιος Ῥοδόπουλος δὲν συνεκρότει ἰδιαίτερον στρατόπεδον, ἀλλὰ ἦτον ἀξιωματικὸς ὑπομίσθιος τοῦ Λόνδου μὲ πεντήκοντα ὑπομισθίους στρατιώτας, ὑπὸ τὰς ἀμέσους διαταγὰς τοῦ ὁποίου ὑπηρετοῦσε.

— (34). Οἱ ἀπὸ τὸ Ῥίον καὶ Πάτρας ἐχθροὶ, ὁσάκις ἐξῆλθον, ποτὲ δὲν ἐδυνήθησαν νὰ λάβουν τροφὰς ἀπὸ τὰ χωρία τῶν Τσετσεδῶν, τὰ ὁποῖα ἐπροστατεύοντο ἀπὸ τὸ Στρατιωτικὸν Σῶμα τοῦ Λόϊδου.

Σελ. 54, (35). Ὅπου ἦτον καὶ ἀρκετοὶ Κεφαλῆνες.

Σελ. 58, (36). Ἦτον καὶ διακόσιοι Ἑπτανήσιοι ὑπὸ τὸν Διονύσιον Ὀρφανὸν, Δημήτριον Γουζέλην, Διονύσιον Κοῦπαν, Εὐαγγέλην Πανᾶν καὶ Σπυρίδωνα Ἀμπατιέλον.

Σελ. 60, (37). Εἰς αὐτὴν τὴν περίστασιν ἦλθε καὶ ὁ Ἀνδρέας Λόνδος, καὶ ἐστρατοπέδευσεν ἄνωθεν τοῦ Γηροκομειοῦ εἰς τοὺς Λόφους Ἀπιστομιαῖς, καὶ διέμεινεν ἐκεῖ μέχρις ὅλης τῆς διαρκείας τῆς παρὰ τοῦ Συγγραφέως διαφερομένης μάχης.

— (38). Εἰς τὸν Δινὸν τοῦ Χουσεΐναγα ἦτον ἀρχηγὸς ὁ Θεόδωρος Γρύβας καὶ συνεπολεμοῦσαν καὶ Κεφαλῆνες, οἷοι ὁ Νικόλαος Γερακάρης, ὢν τότε ὑπὸ τὴν ὁδηγίαν τοῦ Ἀνδρέου Ζαΐμη, ὁ Γεράσιμος Φωκᾶς, ὁ Ἀναστάσιος Γκεντιλίνης καὶ ἄλλοι. Εἶχε στείλει καὶ ἐπικουρίαν ὁ Ἀνδρέας Λόνδος, πεντήκοντα στρατιώτας ὑπὸ τὴν ὁδηγίαν τοῦ Δημάκη Δαλικοστίτου. Ἐν τῷ μεταξὺ δὲ ἐπήγαινε καὶ ὁ Καραντζᾶς ἐκ διαλειμμάτων καὶ συνεπολεμοῦσε.

Σελ. 61, (39). Εἰς τὴν μάχην τῆς Φουντάνας ὁ Ὀδυσσεὺς δὲν ἐδιοικοῦσεν, οὔτε εὑρίσκετο ἐκεῖ.

Σελ. 69, (40). Καὶ ταύτην τὴν φορὰν ὁ στρατὸς τοῦ Λόνδου ἦτον ἀκμάζων περὶ τὸ Καστρίτσι καὶ τὸ Πλατάνι ἄνωθεν καὶ πλησίον τοῦ Καστελίου, καὶ ὁ ἴδιος Λόνδος εἰς τὸ γενικόν του στρατόπεδον εἰς τὰ Σελά· ἀλλὰ φαίνεται, ὅτι ὁ ἀοίδιμος Συγγραφεὺς, ὡς μὴ πολεμικὸς, κακῶς ἐξέλαβε τὰς δυνάμεις αὐτὰς, ὅτι ἀνῆκον εἰς τὴν πολιορκίαν τοῦ Ῥίου μόνον καὶ ὄχι καὶ τῆς τῶν Πατρῶν, καὶ διὰ τοῦτο πολλάκις παραβλέπει τὴν δύναμιν αὐτὴν, ἥτις, ὡς ἀλλαχοῦ εἴρηται, ἀπὸ τὰς ἀρχὰς τοῦ Μαΐου τῶν 1821 - μέχρι τῶν 1825 ἐστάθη πάντοτε ἀμετάθετος, ἀδιάλυτος, καὶ ἀκμάζουσα· καὶ ὄχι

μόνον εἰς τοὺς ἐχθροὺς ζημίας ἐπροξένουσεν, ἀλλὰ καὶ εἰς τοὺς ὁμογενεῖς ὠφελείας, ἐπειδὴ ὄπισθεν τῶν εἰρημένων θέσεων ποτὲ ἐχθρὸς δὲν ἀπέρασε, καὶ οἱ Ἕλληνες γεωργοῦντες ἐν ἀκροτάτῃ ἡσυχίᾳ ἐχαίροντο τὰ καλά των καὶ ἐπλούτιζον. Εἰς τὰς θέσεις αὐτὰς χρεωστοῦν πολλὴν εὐγνωμοσύνην καὶ οἱ Σταφιδοκτῆται ἀπὸ Πάτρας ἕως Ἀκράτας, οἵτινες δὲν ἐχασάνποτε τὰ προϊόντα των, εἰμὴ ὅταν ὁ Λόνδος κατατρεχθεὶς κατὰ τὸ 1825, ἔλειψεν ἐκεῖθεν.

Σελ. 70, (41). Μετὰ βεβαιότητος ἡ φυγὴ τῶν Κουμανιωταίων καὶ Πετιμεζαίων ἀπὸ τὸ Σαραβάλι δὲν προῆλθεν ἀπὸ προδοσίαν, ἀλλὰ ἀπὸ μόνην ἀκαταστασίαν καὶ διχόνοιαν.

Σελ. 71,(42.) Κατὰ τὴν εἴσοδον τοῦ ἐχθρικοῦ στόλου εἰς τὸν Κορινθιακὸν Κόλπον, ὁ Ἀνδρέας Λόνδος εὑρίσκετο εἰς τὰ Σελά, καὶ ἰδὼν τὰ ἐχθρικὰ πλοῖα διευθυνόμενα εἰς τὴν διαπέρασιν τοῦ στενοῦ τοῦ Ῥίου καὶ Ἀντιῤῥίου, ἀμέσως ἐκίνησε μὲ τὸ ἥμισυ τοῦ ὑπὸ τὴν ὁδηγίαν του στρατοῦ διὰ τὴν Βοστίτσαν, ἀλλὰ ποτὲ στρατὸς πεζὸς, ὅσον ταχέως καὶ ἂν κινηθῇ, δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ προλάβῃ Πολεμικὰ πλοῖα πλέοντα μὲ οὔριον καὶ σφοδρὸν ἄνεμον· ἐκ τούτου ὁ ἐχθρικὸς στόλος ἔφθασεν εἰς τὸν λιμένα τῆς Βοστίτσης πρὸ τοῦ Λόνδου, ἀπεβίβασε μέρος στρατιωτῶν, καὶ ἐπυρπόλησε μερικὰς οἰκίας τὴν ἰδίαν ἡμέραν τοῦ φθασίματός του. Τὸ ἑσπέρας δὲ ὁ στρατὸς ἐμβιβάσθη εἰς τὸν στόλον, ὅπου διενυκτέρευσε, χωρὶς νὰ μείνῃ οὐδὲ εἷς στρατιώτης ἐντὸς τῶν ἐρειπίων τῆς Πόλεως, ἄνωθεν τῆς ὁποίας καὶ πλησίον εἰς τοὺς λόφους τοῦ Βουλομένου ἐστρατοπέδευσεν ἐκείνην τὴν νύκτα ὁ Λόνδος καὶ ἔστειλε κατασκόπους, οἵτινες δὲν εὗρον οὐδ' ἕνα στρατιώτην Τοῦρκον ἐντὸς τῆς πόλεως. Ἅμα δὲ πρωΐας

γενομένης ὁ Στόλος ἀπέπλευσε καὶ διευθύνθη εἰς τὸ Γαλαξίδι, χωρὶς νὰ ἐκτανθῇ διόλου ὁ στρατός του εἰς τὰς τῆς Βοστίτσης πεδιάδας, καὶ χωρὶς νὰ προξενήσῃ τὴν παραμικρὰν ζημίαν οὔτε εἰς ζῶα, οὔτε εἰς ἄλλο τι, ἐκτὸς τῶν ὀλίγων οἰκιῶν, τὰς ὁποίας ἐπυρπόλησεν. Ἀφοῦ δὲ ἐπόρθησε τὸ Γαλαξίδι, καὶ ἐκυρίευσεν ὅλα τὰ ἐν τῷ λιμένι πλοῖα, μὲ οὔριον ἄνεμον διευθύνθη εἰς τὰς Πάτρας, χωρὶς νὰ προσορμισθῇ εἰς κανὲν ἄλλο μέρος. Κατ' ἐκείνην τὴν ἡμέραν τῆς ἐξόδου τοῦ Στόλου καὶ κατ' ἐκείνην τὴν στιγμὴν ἔφθασε καὶ ὁ Ὑψηλάντης καὶ ὁ Σωτήριος Χαραλάμπης, τοποθετηθέντες δι' ὀλίγας ὥρας εἰς τὴν Ἁγίαν Εἰρήνην, ὅπου ἐπροσκάλεσαν καὶ τὸν Ἀνδρέαν Λόνδον εἰς ἐντάμωσίν των, καὶ, διευθυνομένου ἐκείνου πρὸς αὐτοὺς, οἱ εἰρημένοι βιασθέντες ἀπὸ τοὺς στρατιώτας των, οἵτινες ἤθελον νὰ ἐπιστρέψουν εἰς Τριπολιν, διὰ νὰ εὑρεθῶσιν ἐκεῖ εἰς τὴν πτῶσίν της, ἐκινήθησαν διὰ τῆς Κορίνθου, χωρὶς νὰ τὸν περιμένουν κατὰ τὴν πρόσκλησίν των. Ὁ ἐχθρικὸς στόλος ὁμοῦ μὲ τὰ Γαλαξιδιώτικα συνέλαβε καὶ τὸ ὡπλισμένον πλοῖον τοῦ Ἀναστασίου Φωκᾶ. (Ἴδε Σημείωσιν 80), καὶ μίαν Γολέτταν ἐμπορικὴν Κεφαληνήτικην τοῦ Ἀνδρέα Κουζαρᾶ, ὅστις ἐφόρτονε σταφίδα εἰς τὴν Βοστίτσαν καὶ ἰδὼν τὸν στόλον εἰσερχόμενον κατέφυγεν εἰς Γαλαξίδι, διὰ νὰ σωθῇ, καὶ τὸ μεῖναν Πετζιωτικὸν τῆς Μπουμπουλήνας. (Ὅρα Σημείωσιν 32.)

Σελ. 81. (43) Κατ' ἐκείνην τὴν ἡμέραν τῆς εἰσόδου καὶ ἐξόδου ταυτοχρόνως τῶν Καλαβρυτηνῶν καὶ Πατρινῶν στρατευμάτων εἰς Πάτρας ἔφθασε καὶ ὁ Ἀνδρέας Λόνδος ἡμισείαν ὥραν μετὰ τὴν δύσιν τοῦ Ἡλίου εἰς τὸ Μοναστήριον Γηροκομεῖον, ἀπέχον τῶν Πατρῶν ὡς ἓν τέταρτον τῆς ὥρας, μὲ τριακοσίους στρατιώτας, ὅπου εὗρε τὸν Ἀνδρέαν Ζαήμην καὶ λοιποὺς Ἀρχηγοὺς μὲ μόλις ἑκατὸν στρατιώτας, ἐπειδὴ οἱ ἀπὸ τὰς Πάτρας ἐξελθόντες

στρατιῶταί των δὲν ἐπέστρεφον εἰς αὐτοὺς, καὶ ἠγνόουν τὸ γεγονός. Κατ' ἐκείνην τὴν στιγμὴν ἔφθασαν ἐκεῖ ὅτε Νικόλαος Γερακάρης καὶ Νικηφόρος Νεζερίτης ἀναγγείλαντες εἰς αὐτοὺς τὴν ἀπὸ τοὺς στρατιώτας ἐγκατάλειψιν τῆς πόλεως, διασκορπισθέντας διὰ τὰ χωρία των πρὸς μετακομιδὴν τῶν λαφύρων. Ὁ Ἀνδρέας Ζαήμης ἀγανακτήσας καὶ λυπηθεὶς εἰς ἄκρον, ἐρώτησε τὸν Ἀνδρέαν Λόνδον, ἂν οἱ στρατιῶταί του ὑπακούουν, διὰ νὰ εἰσέλθουν τὴν αὐτὴν στιγμὴν εἰς τὴν πόλιν μόνοι των μὲ αὐτοὺς καὶ μὲ τὰ λείψανα ὁποῦ εἶχον μείνει τῶν Καλαβρυτηνῶν καὶ Πατραίων· ὁ Λόνδος ἐβεβαίωσε τὴν πειθαρχίαν τῶν στρατιωτῶν του, καὶ οὕτως ἐξεκίνησαν ἐμβάντες εἰς τὴν πόλιν, ὅπου κατέλαβον τὴν γειτονίαν τοῦ Ἁγίου Γεωργίου· τὴν δὲ ἐπιοῦσαν ὁ ἐκεῖ εὑρισκόμενος ἀδελφὸς τοῦ Προξένου Ἄγγλου Γκρὶν, Ῥικάρδος, Τυποτηρητὴς, ἠθέλησε νὰ ἀναχωρήσῃ ἀπὸ τὰς Πάτρας ἐγκαταλείπων τὸ Προξενεῖον· ἀλλ' οἱ Πρόκριτοι Ἀρχηγοὶ δὲν τὸν ἄφινον νὰ ἀναχωρήσῃ, πρωτοῦ δώσῃ εἰς αὐτοὺς ἔγγραφον διαλαμβάνον, ὅτι δὲν ἐπειράχθη ἀπὸ τοὺς Ἕλληνας, ἀλλ' ὅτι ἑκουσίως ἀναχωρεῖ, τὸ ὁποῖον δόσας ἔλαβεν ὅλα τὰ τοῦ Προξενείου, καὶ ἀναχωρήσας συνωδεύθη διὰ στρατιωτῶν ἐν ἀσφαλείᾳ μέχρι τῆς ἐπιβάσεώς του εἰς τὸ πλοῖον. Ἀλλ' οὗτος, ἐν ᾧ μετέβαινεν εἰς τὸν αἰγιαλὸν, ἔκαμε σημεῖά τινα εἰς τοὺς ἐν τῇ Ἀκροπόλει Τούρκους, οἵτινες ἀμέσως μετὰ τὴν ἐπιβίβασίν του εἰς τὸ πλοῖον, ἄρχησαν κανονοβολοῦντες καὶ βομβαρδαρίζοντες τοὺς ἐπιστρέφοντας στρατιώτας καὶ τὰς πέριξ οἰκίας τοῦ Ἁγίου Γεωργίου, ὅπου ἐκατοίκουν οἱ Ἀρχηγοί.

Σελ. 83. (44) Τὸ εἰρημένον πλοῖον κατέσχον τὰ πολιορκοῦντα πλοῖα εἰς τὴν ἔξοδόν του.

Σελ. 88. (45) Εἰς αὐτὴν τὴν περίστασιν ὁ Λόνδος

δὲν εὑρέθη ἐκεῖ, διότι εἶχεν ἀναχωρήσει διὰ Ἄργος, ἀφήσας τὴν διεύθυνσιν τῶν ἐντὸς τῶν Πατρῶν στρατιωτῶν τὸν εἰς τὸν ἀδελφόν του Ἀναστάσιον Λόνδον καὶ εἰς τὸν Δημήτριον Μελετόπολον.

Σελ. 89. (46) Κατ' αὐτὴν τὴν γενικὴν φυγὴν ἑβδομήκοντα στρατιῶται ἐκ τοῦ σώματος τοῦ Λόνδου ὑπὸ τὴν ὁδηγίαν τοῦ Καπ. Ἀναγνώστου Μαραγκοῦ καὶ Δημητρίου Τσαούση ἔμειναν σφαλισμένοι εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ Ἀποστόλη Μπεροῦκα, καὶ κυκλωθέντες πανταχόθεν ἀπὸ τοὺς ἐχθροὺς ἐπέμενον πολεμοῦντες ἀπὸ πρωΐας μέχρι μέσης νυκτός, ὅτε περικυκλωθέντες ἀπὸ τὸ πῦρ τῶν καταικαιομένων οἰκιῶν, ἐξῆλθον ξιφήρεις βαδίζοντες ἐντὸς τοῦ πυρός, καὶ διεσώθησαν περὶ τὰ ἐξημερώματα εἰς τὸ εἰς Σελὰ σταθερὸν Στρατόπεδον τοῦ Λόνδου. Ἔπεσον ἐξ αὐτῶν κατὰ τὸν πόλεμον καὶ κατὰ τὴν ἔξοδον ὅλοι δέκα ἑπτά.

— (47) Οὔτε ταύτην τὴν φορὰν ἐκ τῶν Ἀνατολικῶν μερῶν καὶ θέσεων διελύθη ἡ πολιορκία, ἐπειδὴ ὁ Ἀναστάσιος Λόνδος καὶ Δημήτριος Μελετόπουλος φυγόντες ἀπὸ τὰς Πάτρας συνεκεντρώθησαν εἰς τὰ Σελὰ (Ὅρα σημ. 46), ὅπου εὗρον καὶ τὸν ἐκεῖ διαμένοντα στρατόν.

Σελ. 112 (48) Μαζὴ μὲ αὐτοὺς συνεκστράτευε καὶ ἓν σῶμα περίπου τῶν ἑκατὸν Κεφαληνητῶν, ὑπὸ τὴν ὁδηγίαν τοῦ Σπυρίδωνος Γιανᾶ Δοΐζου.

Σελ. 119. (49) Εἰς τὸ ὁποῖον διέταξεν ἡ Κυβέρνησις φρουρὰν ἓν ἀπόσπασμα συνιστάμενον κατὰ πρῶτον ἐκ Κρανιδιωτῶν, καὶ ἔπειτα ἐξ Ἑπτανησίων ὑπὸ τὴν ὁδηγίαν τοῦ Διονυσίου Σεμπρικοῦ Ζακυνθίου.

Σελ. 131 (50) Εἰς αὐτὴν τὴν περίστασιν ἔδειξεν ἀπαράμιλλον πατριωτισμὸν καὶ δραστηριότητα ὁ Ἀντιπρόεδρος τῆς Γερουσίας ὁ μακαρίτης Ἀσημάκης Φωτήλας, καὶ πολλοὶ τῶν ἐμπόρων ἔδοσαν ποσότητας πολεμεφοδί-

ων ὑπὸ τῇ προσωπικῇ του ἐγγυήσει.

— (51). Καὶ, εἰς τὸ νὰ καταπεισθῇ ὁ Κωλοκοτρώνης νὰ ἀφήσῃ τὰς ἀπαιτήσεις του, καὶ νὰ κινηθῇ κατὰ τῶν ἐχθρῶν, συνετέλεσε παραπολὺ ὁ Φωτῆλας.

Σελ. 132. (52). Ἐὰν ἐξήρχετο τότε ἡ Κυβέρνησις ἀπὸ τὰ πλοῖα, βεβαίως οἱ ἀντιπολιτευόμενοι ἤθελον εὑρεῖ τὸν τρόπον νὰ τὴν διαλύσουν· ἡ ἐπιμονή της διετήρησε τὴν ὕπαρξίν της, ἡ ὁποία ἀκολούθως ἐστάθη πολλῶν καλῶν πρόξενος.

Σελ. 137. (53). Τὸν Μάρκον Μπότσαρην μᾶλλον πολλοὶ ἐκ τῶν Καπιταναίων τῆς Δυτικῆς Ἑλλάδος ἤθελον Ἀρχηγόν των καὶ ὡς τοιοῦτον τὸν ἐπρότεινον εἰς τὸν Μαυροκορδάτον. Διὰ τὸν Γεώργιον Βαρναχιώτην, ὅστις τότε ἐπεῖχε τόπον Ἀρχηγοῦ, ἐκτὸς τοῦ ὅτι ἦτον ἀδρανὴς ἄνθρωπος, εἶχον ἀρχήσει νὰ ὑποπτεύωνται, καθὼς ἀκολούθως ἀπεδείχθη προσήλυτος πρὸς τοὺς Τούρκους.

Σελ. 138. (54). Ἦτον καὶ ἓν σῶμα Κεφαληνιτῶν ὑπὲρ τοὺς διακοσίους μὲ τὸν Γεράσιμον Φωκᾶν, Δανιὴλ Πανᾶν καί τινας ἄλλους.

Σελ. 154. (55) Κατ' αὐτὴν τὴν ἐποχὴν εὑρισκομένου τοῦ Μεχμὲτ Πασᾶ ἐντὸς τῶν Σαλώνων μὲ ὀκτὼ χιλιάδας ὁ Ἀνδρέας Λόνδος ἀπέρασε παρευθὺς εἰς τὰ Σάλωνα μὲ πενταχοσίους Βοστιτζάνους καὶ Καλαβρυτινοὺς, ἐστρατοπέδευσεν εἰς τὸ χωρίον Βουνιχώραν ἄντικρυ καὶ πλησίον τῶν Σαλώνων, εἰς τοῦ ὁποίου τὴν εἴσοδον ἦτον μία ἐπιτηδεία θέσις, καὶ ὠφελούμενος ἐξ αὐτῆς διέταξεν, ὥστε οἱ ἔμπροσθεν βαδίζοντες στρατιῶται νὰ ἐπιστρέφουν ὄπισθεν αὐτῆς καὶ νὰ ἑνόνωνται μὲ τὴν γραμμὴν τῆς ὀπισθοφυλακῆς ἀδιακόπως πυροβολοῦντες. Τοιουτοτρόπως οἱ πεντακόσιοι τὸν ἀριθμὸν ἐπαρουσιάσθησαν εἰς τοὺς ἐχθροὺς ὑπὲρ τὰς τρεῖς χιλιάδας. Τὸ στρατήγημα τοῦτο, βοηθούμενον καὶ ἀπὸ τὸν χριστιανισμὸν τῶν πλοιάρχων τῶν εἰς τὸν

λιμένα εὑρισκομένων Ἰλλυρικῶν πλοίων, ἅτινα ἐφόρτωνον λάδι τῶν Σαλωνητῶν, ἀγορασθὲν ἀπὸ τὸν Μιχμὲτ Πασᾶ ὡς λαφυραγωγημένον, οἱ πλοίαρχοι οὗτοι, μετὰ τὸ φθάσιμον τοῦ Λόνδου εἰς Βουνιχώραν, ὑπῆγαν διὰ τὴν ὑπόθεσιν τῶν λαδίων, καὶ ἐξεταζόμενοι περὶ τοῦ ἀριθμοῦ τῶν Ἑλληνικῶν Στρατευμάτων, καὶ τοῦ Ἀρχηγοῦ των, τὸν ἐπληροφόρησαν, ὅτι εἶναι ὑπὲρ τὰς δώδεκα χιλιάδας ὑπὸ τὴν ὁδηγίαν τοῦ Ἀνδρέα Λόνδου. Ὁ Πασᾶς ἐναντιώθη λέγων, ὅτι μόλις εἶναι ὡς δύω ἥμισυ χιλιάδες, ὡς ὁ ἴδιος τοὺς διέκρινεν ἐκ τοῦ πλησίον· αὐτοὶ δὲ βεβαιοῦντες τὸν λόγον του, ἐπρόσθεσαν, ὅτι ἐκτὸς αὐτῶν εἶδον εἰς τὰ Πελοποννησιακὰ παράλια τοῦ Διακοπτοῦ τὸν ἀριθμὸν, τὸν ὁποῖον τοῦ εἶπον, καὶ ἐπειδὴ πολλὰ πλοῖα μετέφερον οἰκογενείας ἀπὸ τὰ παράλια τῶν Σαλώνων εἰς τὰ τοῦ Διακοπτοῦ τῆς Πελοποννήσου, παρέστησαν, ὅτι τὰ πλοῖα ταῦτα μετακομίζουν ἀδιακόπως στρατιώτας. Τότε ὁ Πασᾶς φοβηθεὶς ἀπὸ τὴν τοιαύτην εἴδησιν, τὴν ἰδίαν νύκτα ἐγκαταλείψας τὰ Σάλωνα, ὠπισθοδρόμησεν. Ἅμα δὲ ἔφυγεν ὁ Ἀνδρέας Λόνδος, γνωρίζων τὸ φθάσιμον τῶν Τουρκῶν ἔξωθεν τοῦ Μεσολογγίου, ἔτρεξε διὰ ξηρᾶς διὰ νὰ κτυπήσῃ τοὺς πολιορκοῦντας ἀπὸ τὰ νῶτα, καὶ οὕτω νὰ βοηθήσῃ τοὺς πολιορκουμένους. Διαβαίνων ἀπὸ τὰς Ἐπαρχίας τῆς Ῥούμελης, ἐζήτει τὴν συνδρομὴν καὶ βοήθειαν τῶν Ὁπλαρχηγῶν ἐκείνων, καὶ ἀπὸ μὲν τὰ Σάλωνα τοῦ ἔδοσεν ὁ Πανουργιᾶς ὑπὸ τὰς διαταγάς του τὸν Χαλμύκην μὲ διακοσίους πεντήκοντα στρατιώτας· ἀπὸ τὸ Μαλανδρίνον καὶ Λοιδορίκι τοῦ ἔδοσεν ὁ Καλτσοδῆμος τὸν Χαλβατσῆν μὲ διακοσίους πεντήκοντα στρατιώτας, μετὰ τῶν ὁποίων φθάσας ἄνωθεν τῆς Ναυπάκτου συνηπήντησε τὸν Γεώργιον Τσόγκαν καὶ Ἀλέξιον Βλαχόπουλον ἐρχομένους ἀπὸ Μεσολόγγιον μὲ περίπου τῶν διακοσίων πεντήκοντα στρατιωτῶν, οἵτινες ἐχωρίσθησαν ἐκεῖθεν τὴν ὥραν,

καθ' ἣν οἱ ἐχθροὶ τοὺς ἐκτύπησαν εἰς τὸ Κεφαλόβρυσον ἔξωθεν τοῦ Μεσολογγίου, καὶ τοὺς ἐχάλασαν. Ὁ Λόνδος, ἀφοῦ τοὺς εἶπε τὸν σκοπόν του, ἐπροσπάθησε νὰ τοὺς κάμη νὰ ἐπιστρέψουν καὶ αὐτοὶ πρὸς τὸν ἴδιον σκοπὸν· ἀλλ' αὐτοὶ δὲν τὸ ἐδέχθησαν, λέγοντες, ὅτι ὁ σκοπός του δὲν τελεσφορεῖ, καθότι τὸ πνεῦμα τῶν κατοίκων τῶν μερῶν ἐκείνων εἶναι εἰς τὸ προσκύνημα· ἐπροσπάθησαν δὲ νὰ τὸν ἐμποδίσουν, διὰ νὰ περάσουν ὅλοι μαζὴ εἰς τὴν Πελοπόννησον, ἀπ' ὅπου νὰ μεταβοῦν διὰ θαλάσσης ἐντὸς τοῦ Μεσολογγίου· πλὴν ὁ Λόνδος, μὴ γνωρίζων τὰ μέρη ἐκεῖνα, δὲν τοὺς ἐπίστευσε, καὶ ἐπροχώρησεν εἰς τὰ ἔμπρός. Αὐτοὶ εἶχον μεθ' ἑαυτῶν τὸν Κῶσταν Χορμόβαν καὶ Κοῦσταν Μάκον μὲ περίπου ἑκατὸν στρατιώτας, Ἀλβανοὺς Χριστιανούς, τοὺς ὁποίους ὁ Λόνδος ἐβάσταξε μεθ' ἑαυτοῦ ὑπὸ μισθὸν καὶ τὸν ἠκολούθησαν εἰς τὴν ἐκστρατείαν. Διαβαίνοντα δὲ καὶ ἀπὸ τὰ Κράββαρα τὸν ἠκολούθησαν ὅλοι οἱ Κραββαρῖται ὁπλοφόροι μὲ τοὺς Καπιταναίους των, καὶ ἔφθασεν εἰς τὸ Ἀπόκουρον μὲ περίπου δύω χιλιάδας, καὶ ἐσταμάτησε περὶ τὰς πέντε ἡμέρας ἐξ αἰτίας τῶν διαβολῶν καὶ ἐπιβουλῶν τοῦ Σαδῆμα, ὅστις εἶχε συνεχῆ καὶ πιστὴν ἀνταπόκρισιν μὲ τοὺς Τούρκους. Μαθὼν τὸν ἐκεῖ ἐρχομόν του ὁ Καραϊσκάκης, ἔστειλε τὸν Φραγκίσταν ὑπὸ τὰς διαταγάς του μὲ διακοσίους πεντήκοντα στρατιώτας· ἐκεῖ ἔφθασαν πρὸς αὐτὸν καὶ ὁ Σύψας, Ἀλέξιος Μορελᾶς καὶ Πέτρος Ντύβας μὲ τριακοσίους ἐπιλέκτους στρατιώτας τοῦ Μακρῆ, φέροντες καὶ ἕνα γράμμα τοῦ ἰδίου πρὸς τὸν Λόνδον μὲ τὸ ὁποῖον τοῦ ἔλεγεν, ὅτι αὐτὸς μὲν ἐμβῆκε κρυφίως διὰ ξηρᾶς εἰς τὸ Μεσολόγγιον, τὸ δὲ σῶμά του τὸ στέλλει πρὸς αὐτόν, διὰ νὰ μείνη ὑπὸ τὰς διαταγάς του. Ἐνδυναμωθεὶς ὁ Λόνδος διεσκέδασε τὰς σκευωρίας τοῦ Σαδῆμα, καὶ ἀπεφάσισε νὰ προχωρήση εἰς τὰ ἐμπρός. Ἔφθασεν εἰς τὰ χωρία τοῦ Ζυγοῦ,

Μπουντῆνα καὶ Μπουρλέσα, ὅπου ἐστρατοπέδευσεν· εἰς τὴν Γαβαλοῦ, ἀπέχουσαν μισὴν ὥραν πέραν τοῦ Μπουρλέσα, ἦτον ἐςρατοπεδευμένοι οἱ Τοῦρκοι, καὶ πέραν τῆς Γαβαλοῦς εἰς τὰ Κερασοβύτικα Καλύβια ὁ Μεχμὲτ Πασᾶς, ἀνεψιὸς τοῦ Ὀμὲρ Βρυώνη. Ἡ Γαβαλοῦ εἶναι εἰς λόφον, ἔχουσα πέτρινας ὀχυρὰς οἰκίας· καὶ ὁ Δόνδος εὑρεθεὶς Ἀρχηγὸς τόσου πολλοῦ καὶ καλοῦ Στρατοῦ, ἀπεφάσισε νὰ προσβάλλῃ τὴν Γαβαλοῦ, ἀφοῦ προηγουμένως στείλῃ ἓν σῶμα νὰ τοποθετηθῇ μεταξὺ Γαβαλοῦς καὶ Κερασοβύτικων Καλυβίων, διὰ νὰ ἐμποδίσῃ τὴν πρὸς αὐτοὺς ἀπὸ τὰ Κερασοβύτικα Καλύβια ἐλπιζομένην βοήθειαν· ἀλλὰ διὰ τὴν μεταξὺ τοῦ Σύψα καὶ Χαλβατσῆ ζηλοτυπίαν ἀνοίχθη ἡ μάχη, πρὶν σταλθῇ τὸ μεταξὺ τῶν εἰρημένων χωρίων σῶμα. Ἐν τοσούτῳ τὸ χωρίον τῆς Γαβαλοῦς ἐκτυπήθη πανταχόθεν, ἐπάρθησαν τρεῖς ἢ τέσσαρες οἰκίαι ἀπὸ Στρατιώτας Πελοποννησίους, καὶ μ' ὅλον ὅτι ἦλθε βοήθεια εἰς τοὺς ἐν Γαβαλοῦ ἐχθροὺς ἀπὸ τὰ Κερασοβύτικα ἐξ αἰτίας τῆς ἀνωτέρω ἐλλείψεως τοῦ μεταξὺ τῶν χωρίων προαποφασισθέντος σώματος, οἱ ἐχθροὶ ἀφεύκτως ἐδιώκοντο καὶ τὸ χωρίον ἐκυριεύετο, ἐὰν ἔλειπεν ἡ διχόνοια μεταξὺ Σαφάκα καὶ Πηλάλα, Καπιταναίων τῶν Κραβάρων. Ἐκ τούτων οἱ ἐχθροὶ ὑπερίσχυσαν, καὶ ὁ Δόνδος ὑποχωρήσας ἐπέστρεψεν εἰς τὸ Μπουτῆνον, ὅπου ἐστρατοπέδευσεν. (Ὅταν ταῦτα ἐγίνοντο περὶ τὴν Γαβαλοῦν, ὁ Ἀνδρέας Ζαήμης, Πέτρος Μαυρομηχάλης, καὶ Κανέλλος Δελιγιάννης εὑρίσκοντο ἐντὸς τοῦ Μεσολογγίου, μὲ ὅσους ἀναφέρει ὁ ἀοίδιμος Συγγραφεὺς στρατιώτας.) Ἐκεῖ διαλογιζόμενος τοὺς λόγους τοῦ Τσόγκα καὶ Βλαχοπούλου, ὁ Ἀνδρέας Δόνδος, καὶ βλέπων, ὅτι δὲν θέλει δυνηθῇ νὰ δώσῃ ἔξωθεν βοήθειαν εἰς τὸ Μεσολόγγιον, ἀπεφάσισε τὴν ὀπισθοδρόμησίν του. Ὅθεν, φθάσας μὲ τὸ σῶμά του εἰς τὰ Τριζώνια, καὶ ἀκολουθε-

μενος ἀπὸ τὸ σῶμα τοῦ Μακρῆ, τὸ ὁποῖον τοῦ ἦτον ἀναπόσπαστον, κατὰ τὰς διαταγὰς τοῦ Ἀρχηγοῦ του, μετέβη διὰ τῶν Γαλαξιδιωτικῶν πλοίων εἰς τὴν Βοστίτσαν καὶ ἔδραμε μετ' αὐτῶν εἰς τὰ Μαῦρα Βουνὰ τῶν Πατρῶν.

Σελ. 158, (56). Τότε ἔστειλαν ἀπὸ τὸ Μεσολόγγιον οἱ ἐκεῖ εὑρισκόμενοι Ἀρχηγοὶ τέσσαρα ἀπὸ τὰ πλοῖα τοῦ Στόλου, καὶ τὸν μετέφερον μέσα, μὲ ὅσους ἀναφέρονται εἰς τὴν σημείωσιν (55).

Σελ. 162, (57). Διόλου δὲν ἔλαβεν ὁ Γῶγος καλὴν μετοχὴν εἰς τὴν αὐτὴν ὑπόθεσιν· ἀλλὰ τὴν εἴδησιν ἔδοσεν ἕνας δυστυχὴς Ἰωαννίτης, ὅστις ὑπηρετοῦσε τὸν Πασᾶν ὡς κυνηγὸς, καὶ εἶχε τὴν ἄδειαν ἀνυπόπτως καὶ ἀφόβως νὰ ἀπομακρύνεται τοῦ στρατοπέδου. Ὅθεν φθάσας εἰς τὸ μεταξὺ Μεσολογγίου καὶ Ἀνατολικοῦ παράλιον, διὰ νὰ κτυπήσῃ τάχα Πάππιας, ἐκαιροφυλάκτει νὰ ἴδῃ διαβαίνον πλοιάριον, ὅπου κατὰ καλὴν τύχην διέβαινε μὲ ἓν πλοιάριον ὁ Γραμματικὸς τοῦ Μακρῆ διευθυνόμενος ἀπὸ Μεσολόγγιον εἰς Ἀνατολικόν. Τοῦτον φωνάξας καὶ καταπείσας νὰ πλησιάσῃ, ἐφανέρωσε τὴν μελετουμένην εἰσβολὴν καὶ τὸ μέρος, ἀπ' ὅπου αὕτη ἔμελλε νὰ γίνῃ.

— (58). Καὶ οἱ Χασαπαῖοι, ἑνωμένοι καὶ μὲ ἄλλους ὁπλοφόρους τῆς Δυτικῆς Ἑλλάδος, ἐκτύπησαν καὶ ἐλαφυραγώγησαν ἀρκετὰ φορτώματα ζωοτροφιῶν, ἐρχόμενα ἀπὸ Ἄρταν καὶ συνωδευμένα μὲ περίπου τῶν διακοσίων στρατιωτῶν.

— (59.) Ὄχι μετά τινας ἡμέρας, ἀλλὰ τὴν δευτέραν ἡμέραν τῆς προσβολῆς ἀπεστάλησαν οἱ εἰρημένοι.

Σελ. 163, (60). Κανένας ἀπὸ αὐτοὺς δὲν ἔφυγεν ἀπὸ τὸ Μεσολόγγιον, πρωτοῦ φύγουν οἱ Τοῦρκοι· μόνος δὲ ὁ Κανέλλος Δεληγιάννης ἐπέστρεψε μετὰ τὴν φυγὴν τῶν

Τούρκων τὴν δευτέραν ἡμέραν· ὁ δὲ Ἀνδρέας Λόνδος καὶ Ἀνδρέας Ζαήμης, ἀκολουθήσαντες τὸν ἀΐδιμον Μάρκον Μπότσαρην, τὴν τρίτην ἡμέραν μετὰ τὴν φυγὴν τῶν Τούρκων, ἐξῆλθον τοῦ Μεσολογγίου καὶ ἐστρατοπέδευσαν εἰς τὰ Κερασοβήτικα Καλύβια, ὅπου ἐκάθησαν πέντε ἡμέρας. Ἐπειδὴ δὲ ἐστεροῦντο πλέον τροφῶν, καὶ κανένα ἀπὸ τὰ Ἠπειρωτικὰ Σώματα δὲν ἦλθεν εἰς βοήθειάν των διὰ νὰ ἀποπερατωθῇ τὸ σχέδιον τοῦ Μπότσαρη, ἤτοι τὸ νὰ πολιορκηθοῦν οἱ ἐχθροὶ εἰς τὸ Βραχῶρι, οἵτινες στερούμενοι τροφῶν καὶ ἔχοντες φυσέκια μόνον εἰς τὰς βαλάσκας των ἤθελον ὅλοι αἰχμαλωτισθῆ, μηδενὸς ἐξαιρουμένου, ἐμίσευσεν ὁ Ζαήμης καὶ ὁ Λόνδος εἰς τὴν Πελοπόννησον ἀφήσαντες μόνον τὸν Μπότσαρην εἰς τὰ Κερασοβήτικα Καλύβια.

Σελ. 164, (61). Ἐκ τῶν διαλαμβανομένων εἰς τὴν Σημείωσιν (60) ἀποδεικνύεται τρανότατα, ὅτι, ἕως οὗ ἐμίσευσαν ὁ Λόνδος καὶ ὁ Ζαήμης, ὁ Ὀδυσσεὺς δὲν εἶχε πλησιάσει, καὶ δὲν συνετέλεσεν ἐντεῦθεν διόλου εἰς τὸ νὰ φύγουν οἱ Τοῦρκοι ἀπὸ τὸ Μεσολόγγιον.

Σελ. 166, (62). Δὲν ἦτον δύω φατρίαι, ἡ μία τῶν Προκρίτων καὶ ἡ ἄλλη τῶν Πετιμεζαίων, ἀλλὰ ἐκείνη τοῦ μακαρίτου Σ. Χαραλάμπη καὶ τῶν Πετιμεζαίων· ὁ δὲ μακαρίτης Ἀσημάκης Ζαήμης εἶχεν ὑπάγει μὲ δύναμιν, διὰ νὰ μεσολαβήσῃ ἐνόπλως. Κατ' αὐτὴν τὴν κατὰ τῶν ἐχθρῶν πρώτην ὁρμὴν διεκρίθησαν μᾶλλον ὁ μακαρίτης Ἀσημάκης Ζαήμης καὶ ὁ Σωτήριος Χαραλάμπης, ἐκθέσαντες ἑαυτοὺς εἰς τὸν μεγαλήτερον κίνδυνον, ὡς καὶ ὁ μακαρίτης Ἀνδροῦτσος Σπανὸς, Ἀραχοβίτης, καὶ ὁ ζῶν Νικόλαος Σολιώτης.

Σελ. 16?, (63). Ὁ μακαρίτης Ὀδυσσεὺς συνετέλεσεν ἔτι μᾶλλον εἰς τὸ νὰ μὴ παραδοθῶσιν οἱ ἐχθροὶ, ἐν ᾧ ἦτον ἐν τῷ παραδίδεσθαι· ἐπειδὴ, ἐλλείποντος τοῦ Ἀνδρέου

Λόνδου μίαν ἡμέραν εἰς τὸ Διακοπτὸν, ὅστις ἐγνώριζε καλὰ τὰ ἰδιώματα τοῦ Ὀδυσσέως, αὐτοὺς ἀπατήσας τὸν Ἀνδρέαν Ζαΐμην ἔλαβε τὴν ἄδειαν νὰ κατέλθῃ εἰς τοὺς Τρύρκους καὶ νὰ ὁμιλήσῃ μετ' αὐτῶν τάχα περὶ παραδόσεως· πρὸς τοὺς ὁποίους εἶπε νὰ μὴν ἀπατηθῶσι νὰ παραδοθῶσιν, ἐπειδὴ ὁ σκοπὸς τῶν Πελοποννησίων εἶναι νὰ τοὺς περάσωσιν ὅλους ἐν στόματι μαχαίρας· κρυφίως δὲ εἶπεν εἰς τὸν Ἰσοὺφ Μπεῆν Διψίσταν καὶ Ταχμάζην, νὰ εὕγουν τὴν νύκτα αὐτοὶ χωρὶς ἀνθρώπους εἰς τὸ δεῖνα μέρος, διὰ νὰ τοὺς παραλάβῃ αὐτὸς καὶ νὰ τοὺς διασώσῃ, ὅπερ καὶ ἐγένετο. Αὐτοὺς, ὅταν ἐμίσευσεν ὁ Ἀνδρέας Ζαΐμης, Σωτήριος Χαραλάμπης, Ἀσημάκης Φωτήλας, Σωτήριος Θεοχαρόπουλος, Βασίλειος Πετιμεζᾶς καὶ αὐτὸς ὁ Ὀδυσσεὺς ἀπὸ τὸ στρατόπεδον τῆς Ἀκράτας διὰ τὴν ἐν Ἄστρει Συνέλευσιν, καὶ ἔμεινεν ὁ Ἀνδρέας Λόνδος ἐπὶ κεφαλῆς τῆς πολιορκίας, συνισταμένης καὶ ἀπὸ τὰ λοιπὰ σώματα, ὅσα ἄφησαν οἱ εἰρημένοι μὲ ἀντιπροσώπους των ὑπὸ τὰς ἀμέσους διαταγάς του, ἐζήτησεν ὁ Ὀδυσσεὺς νὰ λάβῃ μαζή του, ὡς παραδοθέντας τάχα πρὸς αὐτόν. Ὁ Ἀνδρέας Λόνδος ἀντέστη ἀποκρινόμενος, ὅτι αὐτοὶ εἶναι αἰχμάλωτοι τοῦ πολέμου, καὶ ἀνῆκον εἰς τὴν γενικὴν φύλαξιν τοῦ στρατοπέδου τῆς πολιορκίας, τοῦ ὁποίου οἱ Ἀρχηγοὶ χρεωστοῦν ἀκολούθως νὰ τοὺς παραδώσουν εἰς τὴν Ἐθνικὴν Κυβέρνησιν. Δὲν ἤθελε δὲ δυνηθῇ ποτὲ ὁ Ὀδυσσεὺς νὰ τοὺς πάρῃ, καθότι ὁ Ἀνδρέας Λόνδος εἶχεν ὑπὲρ τοὺς ἑπτακοσίους στρατιώτας, καὶ αὐτὸς μόνους ἑκατὸν τριάκοντα, μὲ τὸ νὰ ἦτον περαστικὸς, ἐὰν δὲν ἐμεσολάβει ὁ Ἀνδρέας Ζαΐμης, λαβὼν τὸν λόγον καὶ τὴν ὑπόσχεσιν τοῦ Ὀδυσσέως, ὅτι θέλει τοὺς παραδώσει εἰς τὴν Κυβέρνησιν, καὶ οὕτως ἐνέδοσεν ὁ Λόνδος. Ὁ δὲ Ὀδυσσεὺς, μὴ φυλάξας τὴν ὑπόσχεσίν του, δὲν τοὺς παρέδοσεν εἰς τὴν Κυβέρνησιν, ἀλλὰ

τοὺς ἐπῆρεν εἰς τὴν Λεβαδείαν, καὶ τὸν μὲν Ταχμάζην, ὅστις δὲν εἶχε νὰ τοῦ δώσῃ τόσα λύτρα, ὅσα τοῦ ἐζητοῦσε παραβὰς τοὺς περὶ παραδόσεως ὅλων τῶν ἐθνῶν νόμους, τὸν ἐφόνευσε· τὸν δὲ Ἰσοὺφ Μπεῆν Λιψίσταν, ἄνθρωπον σημαντικὸν καὶ ἀναγκαῖον νὰ μένῃ αἰχμάλωτος τοῦ Ἔθνους ἐπὶ πολὺ δι' ἄλλας σημαντικὰς ὠφελείας, ἐλευθέρωσεν, ἐπειδὴ δὲν τὸν ἔδοσεν, ὅσα τὸν ἐζήτησεν.

Μετὰ τὸν μισευμὸν τῶν εἰρημένων ὅλων ἀπὸ τὴν Ἀκράταν, οἱ ἀποκλεισμένοι ἐχθροί, ἔντρομοι ἀπὸ τοὺς λόγους τοῦ Ὀδυσσέως, δὲν ἐπείσθησαν νὰ παραδοθῶσιν, ἀλλ' ἐπέμειναν μερικὰς ἡμέρας πολεμούμενοι, ἕως ἅτου ἔφθασαν τὰ πολεμικὰ πλοῖα τοῦ Ἰσοὺφ Πασᾶ, δεκαπέντε τὸν ἀριθμόν, καὶ τοὺς ἔσωσαν. Οὗτοι, ἐν ᾧ ἐπεβιβάζοντο εἰς τὰ πλοῖα, ἐπολεμήθησαν πανταχόθεν δραστηρίως, ἐφονεύθησαν καὶ πολλοί, καί, ἐὰν δὲν ἐβοηθοῦντο ἀπὸ τὸν διὰ σφενδαλίων κανονοβολισμὸν τῶν πλοίων, ἀπώλοντο ἅπαντες. Κατ' αὐτὴν τὴν ἡμέραν διεκρίθησαν ὁ Νικόλαος Πετιμεζᾶς, Νικόλαος Σολιώτης, Δημήτριος Μελετόπυλος, καὶ Κοῦστας Μάκος.

Ὅσα δὲ ὁ Ὀδυσσεὺς ἐμηχανορράφησε μὲ τοὺς ἀποκλεισμένους Τούρκους, διὰ νὰ ματαιώσῃ τὴν μελετωμένην παράδοσίν των, ἐκοινοποιήθησαν ἀκολούθως εἰς τοὺς πολιορκοῦντας ἀπὸ τοὺς συλληφθέντας αἰχμαλώτους καὶ αὐτομόλους Τούρκους.

Ὁ Κύριος Ῥῆγας Παλαμήδης διὰ τῆς εἰς τὸν Ἀριθ. 489 τῆς Ἐφημερίδος, ἡ Ἀθηνᾶ, καταχωρισθείσης Διατριβῆς του μᾶς ἠδίκησε διατεινόμενος, ὅτι τὸν προσεβάλλομεν σημειώσαντες περὶ αὐτοῦ εἰς τὸν ὀνομαστικὸν Κατάλογον, ὅ,τι δὲν ἀναφέρει τάχα ὁ Συγγραφεὺς εἰς τὰ Ὑπομνήματά του.

Ὑπεκρίθη, ἢ δὲν ἐνόησε τὸν Συγγραφέα τῶν Ὑπομνημάτων; Ἂν τὸ πρῶτον, ἀδικεῖ καὶ ἡμᾶς διὰ τὴν πικρὰν προσβολὴν, καὶ τὸν Συγγραφέα διὰ τὴν παρεξήγησιν τῆς ἀναφερομένης (σελ. 126) περιστάσεως· ἂν τὸ δεύτερον, ἠδίκησε τὸν ἑαυτόν του, ὡς ἄνθρωπος πνεύματος καὶ ὡς τοιοῦτος μὴ ἀγνοῶν, ὅτι ἡ ἀλήθεια δὲν παραμορφοῦται, οὐδὲ ἀλλοιοῦται, ὁποιαδήποτε καὶ ἂν μεταχειρισθῇ τις ἐπιχειρήματα.

Ὅ,τι ὑπεσχέθημεν διὰ τῆς Προκηρύξεως τῆς 3 Αὐγούστου, διετηρήσαμεν εἰς ὅλην τὴν ἀκρίβειάν του. Τῶν Ὑπομνημάτων τὸ πρωτότυπον ὑπάρχει σῶον καὶ εἰς τὴν διάθεσιν ὁποιουδήποτε, θέλοντος νὰ τὸ παραλληλίσῃ μὲ τὸν τύπον. Ὁ Ὀνομαστικὸς Κατάλογος εἶναι ἔργον ἰδικόν μας, καὶ δὲν ἠκολουθήσαμεν εἰς τὴν σύνταξίν του εἰμὴ τὸ πνεῦμα τῶν Ὑπομνημάτων.

Ἂν εἰς τὴν ἐκ τῶν Δερβενίων φυγὴν τῶν Τριπολιτσιωτῶν δὲν ἀναφέρει ὁ Συγγραφεὺς τὸν Κ. Ῥῆγαν Παλαμήδην, τὸν ἀναφέρει ὅμως ὀνομαστὶ πρὸ ὀλίγων στίχων τῆς αὐτῆς (126) Σελίδος ὡς Ἀρχηγὸν τῶν Τριπολιτζιωτῶν· καὶ, ἐνῷ εἰς τὴν περὶ τῆς φυγῆς καὶ τῆς διασπορᾶς τοῦ τρόμου περίστασιν δὲν κάμνει ἐξαίρεσιν καμμίαν, ἐννοεῖται θετικὸν, ὅτι συμπεριλαμβάνει τοὺς στρατιώτας μετὰ τῶν Ἀρχηγῶν των, ἕνας τῶν ὁποίων ἦτο καὶ ὁ Κ. Παλαμήδης. Ἄρα δὲν ἐπροσθέσαμεν περισσότερόν τι παρὰ τὰ ἀναφερόμενα εἰς τὸ κείμενον, οὐδὲ εἴχομεν σκοπὸν δευτερεύοντα πώποτε ὡς πρὸς τὸν Κ. Παλαμήδην.

Εἶναι μάλιστα ἐπαίνων πολλῶν ἄξιος ὁ Κ. Παλαμήδης ἐπιχειριζόμενος, ὡς ὑπόσχεται, νὰ ἐκθέσῃ καὶ νὰ δημοσιεύσῃ τὸ ἱστορικὸν ἐκείνης τῆς ἐκστρατείας τȣ κατὰ τὸν Ἰσθμόν. ; Ἐπέτυχε νὰ ἀναιρέσῃ τὸν ἀοίδιμον Γερμανόν; Ἰδοὺ ὁ θρίαμβος, τὸν ὁποῖον εἰς μάτην ἤδη προέλαβε νὰ ζητήσῃ διὰ τῆς ἐναντίον ἡμῶν διατριβῆς του.

Ἐν Ἀθήναις τῇ 1. Νοεμβρίου 1837.

Ι. ΦΙΛΗΜΩΝ.